

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
PREHİSTORYA BİLİM DALI**

**AKTOPRAKLİK HÖYÜK İLK KALKOLİTİK ÇAĞ -DAL ÖRGÜ MİMARİ
TABAKASI ÇANAK ÇÖMLEĞİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

Serap ALA

BURSA - 2016

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
PREHİSTORYA BİLİM DALI**

**AKTOPRAKLİK HÖYÜK İLK KALKOLİTİK ÇAĞ -DAL ÖRGÜ MİMARİ
TABAKASI ÇANAK ÇÖMLEĞİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

Serap ALA

**Danışmanlar:
Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN
Doç. Dr. Necmi KARUL**

BURSA - 2016

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Arkeoloji Anabilim Dalı, Prehistorya Bilim Dalı'nda 701347003 numaralı Serap ALA'nın hazırladığı "Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ - Dal Örgü Mimari Tabakası- Çanak Çömleği" konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı, 11/07/2016 günü 10:00 - 11:30 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının başarılı (başarılı/başarısız) olduğuna oybirliği (oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye

Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı

Prof. Dr. Mustafa Şahin
Uludağ Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Necmi Karul
İstanbul Üniversitesi

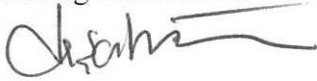

Üye

Prof. Dr. İ. Hakan Mert
Uludağ Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Derya Şahin
Uludağ Üniversitesi

Üye

Yrd.Doç. Dr. Emre Göldoğan
İstanbul Üniversitesi

11/07/2016

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: /07/2016

Tez Başlığı: Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ -Dal Örgü Mimari Tabakası- Çanak Çömleği

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 253 sayfalık kısmına ilişkin, 11/07/2016 tarihinde şahsım tarafından "turnitin" adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 2 'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

Adı-Soyadı: Serap ALA

Öğrenci No: 701347003

Anabilim Dalı: Arkeoloji

Programı: Arkeoloji Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı

Statüsü: ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora

**ULUDAG UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCE INSTITUTE
THESIS/DISSERTATION ORIGINALITY REPORT**

**ULUDAG UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCE INSTITUTE
TO THE DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY**

Date: /07/2016

Thesis Title / Topic: Aktopraklık Höyük Early Chalcolithic Pottery Assemblage from Wattle and Daub Layer

According to the originality report obtained by myself by using the "turnitin" plagiarism detection software and by applying the filtering options stated below on 11/07/2016 for the total of 252 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is 2 %.

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes excluded
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Uludag University Social Science Institute Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Date and Signature

Name Surname: Serap ALA

Student No: 701347003

Department: Archaeology

Programme:

Status: ☐ Masters ☐ Ph. D.

Yemin Metni

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ -Dal Örgü Mimari Tabakası- Çanak Çömleği” Başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntılarının kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

Adı-Soyadı: Serap ALA

Öğrenci No: 701347003

Anabilim Dalı: Arkeoloji

Programı: Arkeoloji Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı

Statüsü: ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : Serap ALA
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı : Arkeoloji
Bilim Dalı : Prehistorya
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : xvi+433
Mezuniyet Tarihi : / / 2016
Tez Danışmanları : Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN, Doç Dr. Necmi KARUL

Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ -Dal Örgü Mimari Tabakası- Çanak Çömleği

Aktopraklık Höyük Kuzeybatı Anadolu'da yaklaşık M.Ö 7. binyılın ortalarından M.Ö 6. binyılın ortalarına kadar olan sürecin tüm öğeleriyle kesintisiz olarak izlenebildiği bir yerleşimdir. Tez çalışmamızda Aktopraklık'ın dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek malzemesinin malzeme-teknik ve tipolojik olarak tasnifi ve tanımlaması gerçekleştirilmiştir. Detaylı olarak incelenen çanak çömlek malzemesi ile Kuzeybatı Anadolu, Göller Bölgesi, Batı Anadolu ve Trakya'dan çağdaş yerleşimlerin çanak çömlek toplulukları karşılaştırılmıştır. Yaklaşık olarak M.Ö 5800-5500 yılları arasına tarihlenen dal örgü mimari tabakası çanak çömleğinin malzeme ve biçim özelliklerinin hem bölge içinde hem de yakın bölgelerdeki yerleşimlerle karşılaştırılarak bölgeler arasındaki benzerlik ve farklılıkların belirlenmesine çalışılmıştır. Yaklaşık bin yıllık uzun bir süreci yansıtan Aktopraklık yerleşiminde yaklaşık M.Ö 6000-5800 yılları arasında görülen kerpiçten dörtgen yapılardan sonra yaklaşık M.Ö 5800-5500 yılları arasında yapı tekniği oldukça farklı olan dal örgü yapılar görülmektedir. Yine dal örgü mimari tabakasında bir önceki tabaka çanak çömleğinin karakteristik mal grubu olan impressolu malların tamamen ortadan kalktığı görülmektedir. Hem yapı geleneği hem de çanak çömlek topluluğu üzerinde görülen bu değişim tez çalışmamız kapsamında değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kuzeybatı Anadolu, Aktopraklık Höyük, İlk Kalkolitik Çağ, Dal Örgü Yapılar, Çanak Çömlek Topluluğu

ABSTRACT

Name and Surname : Serap ALA
University : Uludag University
Institution : Social Science Institution
Field : Archaeology
Branch : Prehistory
Degree Awarded : Master
Page Number : xvi+433
Degree Date : / / 2016
Supervisors : Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN, Doç Dr. Necmi KARUL

Aktopraklık Höyük Early Chalcolithic Pottery Assemblage from Wattle and Daub Layer

In Northwest Anatolia, Aktopraklık Mound is one of the settlements that the process can be continuously monitored from 7th to 6th millenium BC with all its elements. In this thesis study, Aktopraklık Mound wattle and daub layer 's pottery assemblages is classified and described in occardence with its material-technique and typological characteristic. After detailed examination of the pottery assemblage, comparison had been made with other contemporary settlements' pottery assemblages, in Northwest Anatolia, West Anatolia, Lakes District and Thrace. Wattle and Daub layer in Aktorapklık can approximately dated around 5800-5500 BC, and with comparison this layer's pottery assemblage with in the region and neighbouring ones, we tried to identify similarities and diversities. At Aktopraklık, which cultural elements of all of the periods can be monitored for a thousand years, in 6000-5800 BC quadrangular mudbrick buildings had existed and in this layer pottery with impresso decoration is characterictic. But around 5800-5500 BC building technique is totally changes and wattle and daub structures set into motion and pottery with impresso decoration disappear. In the scope of our thesis study, the changes seen both in building tradition and pottery assemblages are tried to assess.

Keywords: Northwest Anatolia, Aktopraklık Höyük, First Chalcolithic Era, Wattle and Daub Structures, Pottery Assemblages

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimime başladığım günden bugüne kadar olan süreçte beni her zaman desteklediği ve tez çalışmam süresince gösterdiği yardımları için Prof. Dr. Mustafa Şahin'e gönülden teşekkür ederim. Tez konusunun belirlenmesinden itibaren çalışmanın tüm aşamalarında gösterdiği katkı ve emekleri için Doç. Dr. Necmi Karul'a çok teşekkür ederim.

Malzemenin mal gruplarının oluşturulması sırasında gösterdiği yardımlar için Canay Alpagut'a, ilk çizimlerini gerçekleştiren Ayşegül Niğbolu'ya, rapido çizimlerini yapan ve levhaların oluşturulmasında büyük katkıları olan Erdem Barın'a, fotoğraflarını çeken Asiye Gözde Arı'ya, dijital ortama aktarılıp düzenlemesini gerçekleştiren Süha Cura'ya teşekkür ederim.

Tezin çeşitli aşamalarında gösterdikleri manevi destekten dolayı Selen Tohumcu, Asiye Gözde Arı, Mine Özkılınç ve Elif Burcu Özkan'a teşekkür borçluyum.

Tez çalışmam boyunca beni anlayışla karşılayan ve yardımlarını esirgemeyen Uludağ Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nün tüm üyelerine teşekkür ederim.

Son olarak tüm eğitim hayatım boyunca olduğu gibi yüksek lisans eğitimim boyunca da beni destekleyen babam Seracettin Ala, annem Perihan Ala ve kardeşim Sinem Ala'ya sonsuz inançları için minnettarım.

Temmuz 2016, Bursa

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
HARİTALAR LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
RESİMLER LİSTESİ	x
GRAFİKLER LİSTESİ	xi
TABLolar LİSTESİ	xii
LEVHALAR LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ	xvi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KUZEYBATI ANADOLU DOĞAL ÇEVRE ORTAMI VE BÖLGE KRONOLOJİSİ

1. KUZEYBATI ANADOLU DOĞAL ÇEVRE ORTAMI VE BÖLGE KRONOLOJİSİ	7
1.1. Topografik Yapı	7
1.2. İklim ve Bitki Örtüsü	10
1.3. Paleocoğrafya ve Paleoekoloji	15
1.4. Kuzeybatı Anadolu'da Tarihöncesi Dönem ve Bölge Kronolojisi	20
1.4.1. Bölgedeki Tarihöncesi Dönem Araştırmalarının Tarihi	20
1.4.2. Bölge Kronolojisi	24
1.5. Bölgedeki Son Neolitik Çağ ve İlk Kalkolitik Çağ'a Tarihlenen Yerleşimler	33
1.5.1. Fikirtepe	33
1.5.2. Pendik	40
1.5.3. Yarımburgaz	46
1.5.4. Yenikapı	52
1.5.5. Barcın	61
1.5.6. Menteşe	69
1.5.7. Ilıpınar	73
1.5.8. Demircihöyük	84

1.5.9. Orman Fidanlığı.....	88
-----------------------------	----

İKİNCİ BÖLÜM

AKTOPRAKLIK HÖYÜK

2. AKTOPRAKLIK HÖYÜK.....	96
2.1. Konum	96
2.2. Araştırma Tarihi	100
2.3. Tabakalanma ve Mimari.....	101
2.3.1. A Alanı.....	101
2.3.2. B Alanı.....	104
2.3.3. C Alanı.....	113
2.3.3.1. Son Neolitik Çağ Yerleşimi	115
2.3.3.2. Kalkolitik Çağ Mezarlığı.....	119
2.3.3.3. Geç Roma-Erken Bizans Dönemi Kalıntıları.....	121
2.4. Buluntu Toplulukları	123
2.5. Antropolojik Çalışmalar	129
2.6. Fauna ve Flora Verileri.....	131
2.7. Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ Dal Örgü Mimari Tabakası	134
2.7.1. Tarihleme	134
2.7.2. Mimari	135
2.7.3. Buluntu Toplulukları	142

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AKTOPRAKLIK HÖYÜK İLK KALKOLİTİK ÇAĞ -DAL ÖRGÜ MİMARİ TABAKASI- ÇANAK ÇÖMLEĞİ

3. AKTOPRAKLIK HÖYÜK İLK KALKOLİTİK ÇAĞ -DAL ÖRGÜ MİMARİ TABAKASI- ÇANAK ÇÖMLEĞİ.....	143
3.1. Malzeme Üzerindeki Çalışma Yöntemi	143
3.2. Mal Gruplarına Göre İlk Kalkolitik Çağ Dal Örgü Mimari Tabakası Çanak Çömleği	145
3.2.1. Mal Gruplarının Tanıtımı	145
3.2.2. Mal Gruplarının Değerlendirilmesi	156
3.3. Biçim Gruplarına Göre İlk Kalkolitik Çağ dal örgü Mimari Tabakası Çanak Çömleği	162
3.3.1. Biçim Gruplarının Tanıtımı	165
3.3.2. Biçim Gruplarının Değerlendirmesi	195

4.4. Genel Değerlendirme.....	200
-------------------------------	-----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KARŞILAŞTIRMA

4. AKTOPRAKLIK HÖYÜK İLK KALKOLİTİK ÇAĞ -DAL ÖRGÜ MİMARİ TABAKASI- ÇANAK ÇÖMLEĞİNİN ANADOLU’NUN DİĞER BÖLGELERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI	207
4.1. Kuzeybatı Anadolu.....	208
4.2. Trakya.....	214
4.3. Batı Anadolu.....	224
4.4. Göller Bölgesi.....	237
SONUÇ	246
KAYNAKÇA.....	256
KATALOG	279
LEVHALAR.....	383

HARİTALAR LİSTESİ

- Harita 1: Marmara Bölgesi Fiziki Haritası (Atalay-Mortan 2011, s.126, Harita 1)
Harita 2: Marmara Bölgesi İklim ve Bitki Örtüsü (Atalay-Mortan 2011, s.156, Harita 4)
Harita 3: İstanbul ve Çevresinde Yer Alan Paleolitik Çağ Buluntu Yerleri (Runnels-Özdoğan 2001, s.71, fig.1)
Harita 4: Marmara Bölgesi'nde Yer Alan Başlıca Epipaleolitik ve Neolitik Dönem Yerleşmeleri (Karul 2011b, s.57, fig.1)
Harita 5: Fikirtepe Yerleşiminin Konumu (Bittel 1969-70, abb.2)
Harita 6: Pendik Yerleşiminin Konumu (Özdoğan 1983, s.403, abb.2)
Harita 7: Yarımburgaz Mağarası Konumu (Arsebük vd. 2010, s.2, fig.1.2)
Harita 8: Barcın Yerleşiminin Konumu (Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, s.102, fig.1)
Harita 9: Menteşe Höyük'ün Konumu (Roodenberg 1999, fig.1)
Harita 10: Ilıpınar Yerleşmesinin Konumu (Roodenberg-Alpaslan Roodenberg 2013, s.82, fig.1)
Harita 11: Demircihöyük'ün Konumu (Korfmann, 1983, abb.10)
Harita 12: Aktopraklık Höyük ve Çevresi (Aktopraklık Kazı Arşivi-Hazırlayan: F. K. Moetz)
Harita 13: A, B ve C Alanlarını Gösteren Topografik Harita (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Harita 14: Çukuriçi Höyük Topografik Haritası, (Galik-Horejs 2011, fig.3)
Harita 15: Yeşilova Höyük Topografik Haritası (Derin 2011, fig.2)

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1: Ağaçlı, Domalı ve Gümüşdere'den Yontma Taş Aletler (Gatsov-Özdoğan 1994, fig.3)
- Şekil 2: 1952 Yılı Fikirtepe Çalışmaları Planı (Özdoğan 2013, fig.4)
- Şekil 3: Arkaik Fikirtepe Evresi Kap Formları (Özdoğan 2013, fig.12)
- Şekil 4: Klasik Fikirtepe Evresi Kap Formları (Özdoğan 2013, fig.13)
- Şekil 5: Fikirtepe Yontmataş Aletleri (Özdoğan 2013, fig.15)
- Şekil 6: Pendik 1992 Yılı Kazı Planı (Pasinli vd. 1993, çizim 1.)
- Şekil 7: Pendik Kemik Alet Örnekleri (Özdoğan 1983, abb.6)
- Şekil 8: Yarımburgaz Mağarası Planı (Arsebük vd. 2010, fig.1.6)
- Şekil 9 Evrelerine Göre Yarımburgaz Kap Formları (Özdoğan 2013, fig.36)
- Şekil 10: Yenikapı Kazı Alanı (Kızıltan-Polat 2013, fig.1)
- Şekil 11: Yenikapı Neolitik Dönem Yerleşmesi (Kızıltan-Polat 2013, fig.7)
- Şekil 12: Tarihöncesi Yerleşim ve Dere Yatağının Konumunu Gösterir Plan (Kızıltan-Polat 2013, fig.10)
- Şekil 13: Arkaik Fikirtepe Stilindeki Yenikapı Çanak Çömleği (Kızıltan-Polat 2013, fig.23)
- Şekil 14: Klasik Fikirtepe Stilindeki Yenikapı Çanak Çömleği (Kızıltan-Polat 2013, fig.24)
- Şekil 15: Yarımburgaz 5-4 Stilindeki Yenikapı Çanak Çömleği (Kızıltan-Polat 2013, fig.25)
- Şekil 16: VIe ve VIğ Evrelerinin Kap Formları (Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, fig.11)
- Şekil 17: VIc ve VIb Evrelerinin Kap Formları (Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, fig.12)
- Şekil 18: Neolitik Dönem Kap Formları (Roodenberg vd. 2003, fig.13)
- Şekil 19: Ilıpınar VI. Tabaka (Roodenberg-Alpaslan Roodenberg 2013, fig.4)
- Şekil 20: Ilıpınar VII. Tabaka (Thissen 2001, fig.2.3)
- Şekil 21: Farklı Yapı Katlarına ait Yerleşim Planı (Roodenberg-Alpaslan Roodenberg 2013, fig.2)
- Şekil 22: Ilıpınar X. Tabaka Kap Formları (Thissen 1995, fig.1)
- Şekil 23: Ilıpınar IX. Tabaka Kap Formları (Thissen 1995, fig.2)
- Şekil 24: Ilıpınar VIII. Tabaka Kap Formları (Thissen 2001, fig.29)
- Şekil 25: Ilıpınar VII. ve VI. Tabaka Çanak Çömleği (Thissen 2001, fig.2.28)
- Şekil 26: Orman Fidanlığı Apsidal Planlı Yapı (Efe 2001, ill. 9)
- Şekil 27: Orman Fidanlığı Kap Formları (Efe 2001, ill.19)
- Şekil 28: Orman Fidanlığı Bezeme Biçimleri (Efe 2001, ill.20)
- Şekil 29: Karşılaştırmalı Orman Fidanlığı Kronoloji Tablosu (Efe 2001, tab.22)
- Şekil 30: Aktopraklık B Alanı Hendekle Çevrili Yerleşim Planı (Aktopraklık Kazı Arşivi)
- Şekil 31: Aktopraklık B Alanı Kuzey Yamaç Planı (Aktopraklık Kazı Arşivi)
- Şekil 32: Aktopraklık B Alanı, Çukur Tabanlı Kulübeler (Aktopraklık Kazı Arşivi)
- Şekil 33: C Alanı Genel Plan (Aktopraklık Kazı Arşivi)
- Şekil 34a: 18K Açmasında Tespit Edilen Kazık Yerleri (Aktopraklık Kazı Arşivi)
- Şekil 34b: 19K Açmasında Tespit Edilen Kazık Yerleri (Aktopraklık Kazı Arşivi)
- Şekil 35: 18K Açması Profil Çizimi (Aktopraklık Kazı Arşivi)

- Şekil 36: Hoca Çeşme Kazı Alanını Gösterir Plan (Özdoğan 2013, fig.59)
- Şekil 37: Hoca Çeşme IV. - III. Evre Kap Biçimleri (Karul-Bertram 2005, fig.1.)
- Şekil 38: Hoca Çeşme IV.-III. Evre Kap Formları (Karul-Bertram 2005, fig.3)
- Şekil 39: Hoca Çeşme II. Evre Kap Biçimleri (Karul-Bertram 2005, fig.5)
- Şekil 40: Aşağı Pınar Yerleşim Tabakalarını Gösteren Plan (Özdoğan 2013, fig.100)
- Şekil 41: Aşağı Pınar 6. Tabaka Kap Formları (Parzinger 2005, taf. 116)
- Şekil 42: Aşağı Pınar 6. Tabaka Kap Formları (Parzinger 2005, taf. 117)
- Şekil 43: Çukuriçi Höyük VIII. Tabaka Biçim Gruplarından Örnekler (Galik-Horejs 2011, fig. 5)
- Şekil 44: Ulucak Va Yerleşim Evresi Planı (Çilingiroğlu 2011, fig.6)
- Şekil 45: Ulucak V. Tabaka Kap Formları (Abay 2005, fig.4)
- Şekil 46: Ulucak IV. Tabaka Yerleşim Evreleri (Çilingiroğlu 2011, fig.7)
- Şekil 47: Ulucak IV. Tabaka Kap Formları (Abay 2005, fig.3)
- Şekil 48: Yeşilova Neolitik Çağ Kap Biçimleri, (Derin 2011, fig. 6.)
- Şekil 49: Yeşilova Kalkolitik Çağ Kap Biçimleri, (Derin 2011, fig. 13)
- Şekil 50: Ege Gübre Yerleşim Planı (Sağlamtimur 2011, fig.3)
- Şekil 51: Hacılar Kazı Alanı (Duru 2008, res.14)
- Şekil 52: Hacılar I'den Boyalı Kap Örnekleri (Duru 2008, res.142)
- Şekil 53: Höyücek Kazı Alanı (Duru 2008, res.22)
- Şekil 54: Höyücek Karışık Birikimden Toplanan Çanak Çömlek Biçimleri (Duru-Umurtak 2005, lev. 84, 85, ve 91'den düzenlenmiştir)
- Şekil 55: Kuruçay Kazı Alanı (Duru 2008, res.17)
- Şekil 56: Kuruçay 10,9 ve 8. Katları Kap Biçimleri (Duru 2008, Res.132b ve 133'ten düzenlenmiştir)
- Şekil 57: Bademağacı Kazı Alanı (Duru 2008, res.26)

RESİMLER LİSTESİ

- Resim 1: Fikirtepe ve Pendik'ten Kemik Kaşık Örnekleri (Özdoğan 2013, fig.14)
Resim 2: Fikirtepe'den Taban Altı Gömütler (Özdoğan 2013, fig.5)
Resim 3: Pendik'ten Mezar Örneği (Özdoğan 2013, fig.22)
Resim 4: Yarımburgaz Kemik Buluntu Örnekleri (Özdoğan 2013, fig.43)
Resim 5: Yenikapı Neolitik Dönem Taş Alet Örnekleri (Kızıltan-Polat 2013, fig.36)
Resim 6: Yenikapı'dan Ahşap Figürin (Kızıltan-Polat 2013, fig.33)
Resim 7: Yenikapı Gömü Örneği (Kızıltan-Polat 2013, fig.41)
Resim 8: Barcın 3, 4 ve 10 numaralı Yapılar (Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, fig.7)
Resim 9: Barcın 3 Numaralı Yapıdan in situ Olarak Ele Geçen Buluntular (Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, fig.7)
Resim 10: Barcın'dan Gömüt Örneği (Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, fig.10)
Resim 11: Menteşe'den Yapı Kalıntısı (Roodenber-Alpaslan Roodenberg 2013, fig.9)
Resim 12: Menteşe'den Tabanaltı Gömü (Roodenberg-Alpaslan Roodenberg 2013, fig.13)
Resim 13: Menteşe'den Hocker Gömü ((Roodenberg-Alpaslan Roodenberg 2013, s.89, fig.12)
Resim 14: Orman Fidanlığı (Efe 2001, Pl.1-c)
Resim 25: Aktopraklık Batıdan Genel Görünüm (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Resim 16: Hendek ve Masif Duvarlar (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Resim 17: Aktopraklık B Alanı Genel Görünüm (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Resim 18: Aktopraklık B Alanı İlk Yerleşim Tabakasına ait Bir Yapı (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Resim 19: Aktopraklık C alanı Genel Görünüm (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Resim 20: Son Neolitik Çağ 2. Evre Yapısı (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Resim 21: C Alanı Kalkolitik Çağ Mezarlığı (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Resim 22: Mezar Hediyeyle Birlikte Kalkolitik Çağ Gömütü (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Resim 23: Boncuk (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Resim 24: Mermer Bilezik (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Resim 25: Kemik Sapı ile Birlikte Bulunmuş Yassı Balta (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Resim 26: Kemik Buluntu Örnekleri (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Resim 27: Figürinler (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Resim 28: Dal Örgü Mimari Tabakası (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Resim 29: 18K Açmasında Tespit Edilen Kazık Yerleri (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Resim 30: Taşlarla Desteklenmiş Kazık Yeri (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Resim 31: 18K Açması Ocak Kalıntısı (Aktopraklık Kazı Arşivi)
Resim 32: Olası Silo (Aktopraklık Kazı Arşivi)

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Yerleşim Alanlarına Göre Buluntu Yüzdeleri

Grafik 2: Hammaddelerine Göre Buluntuların Yerleşim Alanlarına Dağılımı

Grafik 3: Dal Örgü Mimari Tabakasına ait Radyokarbon Analizi

Grafik 4: Dal Örgü Mimari Tabakası Hammaddelerine Göre Buluntuların Sayısal Oranı

Grafik 5: Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ -Dal Örgü Mimari Tabakası- Çanak Çömleğinin Ana Mal Grupları

Grafik 6: Koyu Yüzlü Malların Alt Gruplarının Sayısal Verileri

Grafik 7: Açık Yüzlü Malların Alt Gruplarının Sayısal Verileri

Grafik 8: Kırmızılı Malların Alt Gruplarının Sayısal Verileri

Grafik 9: Biçim Gruplarının Sayısal Verileri

Grafik 10: Tüm Mal Gruplarının Sayısal Verileri

Grafik 11: Tüm Biçim Gruplarının İstatistiksel Dağılımı

Grafik 12: Günlük Kullanım Kaplarının Oranları

Grafik 13: Kaselerin Mal Gruplarına Göre Dağılımı

Grafik 14: Çömleklerin Mal Gruplarına Göre Dağılımı

TABLÖLER LİSTESİ

- Tablo 1: Yerleşim Alanlarına Göre Buluntu Türleri
- Tablo 2: C Alanı'ndan Elde Edilen Hayvan Kalıntılarının Oranı (Galik 2013)
- Tablo 3: Kalkolitik Dönem Tabakalarından Elde Edilen Hayvan Kalıntılarının Oranları (Galik 2013)
- Tablo 4: Tabakalarına göre Bitki Kalıntılarının Dağılımı (Schroedter-Nelle 2015, s.87, fig.6)
- Tablo 5: BI Tabakların Mal Grupları
- Tablo 6: BIIa1a Düz Kenarlı Büyük Kaselerin Mal Grupları
- Tablo 7: BIIa1b Düz Kenarlı Küçük Kaselerin Mal Grupları
- Tablo 8: BIIa2a Dışbükey Kenarlı Düz Bitimli Dudaklı Kaselerin Mal Grupları
- Tablo 9: BIIa2b Dışbükey Kenarlı Hafif İçe Dönük Dudaklı Kaselerin Mal Grupları
- Tablo 10: BIIa3a Dik Kenarlı Büyük Kaselerin Mal Grupları
- Tablo 11: BIIa3b Dik Kenarlı Küçük Kaselerin Mal Grupları
- Tablo 12: BIIa4 Gövdeden-Dipten Dönüş Yapan Kaselerin Mal Grupları
- Tablo 13: BIIb1 Düz Kenarlı "S" Profilli Kaselerin Mal Grupları
- Tablo 14: BIIb2 Belirgin "S" Profilli Kaselerin Mal Grupları
- Tablo 15: BIIb3a Keskin Dönüslü "S" Profilli Büyük Kaselerin Mal Grupları
- Tablo 16: BIIb3b Keskin Dönüslü "S" Profilli Küçük Kaselerin Mal Grupları
- Tablo 17: BIIIa1 Daralan Ağızlı Küresel Gövdeli Çömleklerin Mal Grupları
- Tablo 18: BIIIa2 Kısa Boyunlu Küresel Gövdeli Çömleklerin Mal Grupları
- Tablo 19: BIIIb1a Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömleklerin Mal Grupları
- Tablo 20: BIIIb1b Uzun ve İçbükey Boyunlu Çömleklerin Mal Grupları
- Tablo 21: BIIIb2 Dik Yükselen Boyunlu Çömleklerin Mal Grupları
- Tablo 22: BIIIc1 Belirgin "S" Profilli Çömleklerin Mal Grupları
- Tablo 23: BIIIc2 Keskin "S" Profilli Çömleklerin Mal Grupları
- Tablo 24: BIVa Dikey Kulpların Mal Grupları
- Tablo 25: BIVb Yatay Kulpların Mal Grupları
- Tablo 26: BVa1 Yatay Tüp Tutamağın Mal Grubu
- Tablo 27: BVa2 Dikey Tüp Tutamakların Mal Grupları
- Tablo 28: BVb1 Keskin Dönüslü- Dik Açılı Aycık Tutamak Mal Grubu
- Tablo 29: BVb2 Yayvan Dönüslü-Geniş Açılı Aycık Tutamak Mal Grubu
- Tablo 30: BVc Yumrucuk Tutamakların Mal Grupları
- Tablo 31: BVd Düşme Biçimli Tutamakların Mal Grupları
- Tablo 32: BVe Yatay Yassı Tutamakların Mal Grupları
- Tablo 33: BVIIa1 Düz Diplerin Mal Grupları
- Tablo 34: BVIIa2 Hafif Yastıklı Diplerin Mal Grupları
- Tablo 35: BVIIa3 Hafif Çukurlaştırılmış Diplerin Mal Grupları
- Tablo 36: BVIIa4 Halka Diplerin Mal Grupları
- Tablo 37: BVIIb Ayak Parçasının Mal Grubu
- Tablo 38: BVII Kevgirlerin Mal Grupları
- Tablo 39: BVIII Minyatürlerin Mal Grupları
- Tablo 40: BIXa Düz Kenarlı Büyük Çanakların Mal Grupları
- Tablo 41: BIXb Belirgin Boyunlu Büyük Çömleklerin Mal Grupları
- Tablo 42: BIXc Dudağı Dışa Döndürülmüş Küçük Çömleklerin Mal Grupları

Tablo 43: BIXd Düz Kenarlı Taşkın Dudaklı Kaselerin Mal Grupları
Tablo 44: BXA Kabartma Bezemeli Parçaların Mal Grupları
Tablo 45: BXB Oluk Bezemeli Parçaların Mal Grupları
Tablo 46: BXC Kazıma Bezemeli Parçaların Mal Grupları
Tablo 47: BXD Çizi Bezemeli Parçaların Mal Grupları
Tablo 48: BXE Çentik Bezemeli Parçaların Mal Grupları
Tablo 49: BXF Nokta Sokma Bezemeli Parçaların Mal Grupları
Tablo 50: BXH Boya Bezemeli Parçanın Mal Grubu
Tablo 51: BXI Ayrışık Bezemeler

LEVHALAR LİSTESİ

- Levha 1: BI Tabaklar (Kat. No: 1-3)
- Levha 2: BIIa1a Düz Kenarlı Büyük Kaseler (Kat. No: 4-10)
- Levha 3: BIIa1a Düz Kenarlı Büyük Kaseler (Kat. No: 11-18)
- Levha 4: BIIa1a Düz Kenarlı Küçük Kaseler (Kat. No: 19-24)
- Levha 5: BIIa2a Dışbükey Kenarlı Düz Bitimli Dudaklı Kaseler (Kat. No: 25-30)
- Levha 6: BIIa2b Dışbükey Kenarlı Hafif İçe Dönük Dudaklı Kaseler (Kat. No: 31-40)
- Levha 7: BIIa3a Dik Kenarlı Büyük Kaseler (Kat. No: 41-44)
- Levha 8: BIIa3a Dik Kenarlı Küçük Kaseler (Kat. No: 45-49)
- Levha 9: BIIa4 Gövdeden-Dipten Dönüş Yapan Kaseler (Kat. No: 50-52)
- Levha 10: BIIb1 Düz Kenarlı S Profilli Kaseler (Kat. No: 53-57)
- Levha 11: BIIb1 Düz Kenarlı S Profilli Kaseler (Kat. No: 58-63)
- Levha 12: BIIb2 Belirgin S Profilli Kaseler (Kat. No: 64-71)
- Levha 13: BIIb3a Keskin Dönüslü S Profilli Büyük Kaseler (Kat. No: 72-74)
- BIIb3b Keskin Dönüslü S Profilli Küçük Kaseler (Kat. No: 75-78)
- Levha 14: BIIIa1 Daralan Ağızlı Küresel Gövdeli Çömlekler (Kat. No: 79-81)
- Levha 15: BIIIa2 Kısa Boyunlu Küresel Gövdeli Çömlekler (Kat. No: 82-90)
- Levha 16: BIIIb1a Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler (Kat. No: 91-100)
- Levha 17: BIIIb1a Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler (Kat. No: 101-105)
- Levha 18: BIIIb1b Uzun ve İçbükey Boyunlu Çömlekler (Kat. No: 106-110)
- Levha 19: BIIIb1b Uzun ve İçbükey Boyunlu Çömlekler (Kat. No: 111-114)
- Levha 20: BIIIb2 Dik Yükselen Boyunlu Çömlekler (Kat. No: 115-124)
- Levha 21: BIIIc1 Belirgin S Profilli Çömlekler (Kat. No: 125-130)
- Levha 22: BIIIc1 Belirgin S Profilli Çömlekler (Kat. No: 131-136)
- Levha 23: BIIIc2 Keskin S Profilli Çömlekler (Kat. No: 137-143)
- Levha 24: BIIIc2 Keskin S Profilli Çömlekler (Kat. No: 144-149)
- Levha 25: BIVa Dikey Kulplar (Kat. No: 150-168)
- BIVb Yatay Kulplar (Kat. No: 169-172)
- Levha 26: BVa1 Yatay Tüp Tutamaklar (Kat. No: 173)
- BVa2 Dikey Tüp Tutamaklar (Kat. No: 174-175)
- BVb1 Keskin Dönüslü-Dik Açılı Aycık Tutamaklar (Kat. No: 176)
- BVb2 Yayvan Dönüslü-Dik Açılı Aycık Tutamaklar (Kat. No: 177)
- BVc Yumrucuk Tutamaklar (Kat. No: 178-180)
- Levha 27: BVd Düşme Biçimli Tutamaklar (Kat. No: 181-187)
- BVe Yatay Yassı Tutamak (Kat. No: 188-189)
- Levha 28: BVla1 Düz Dipler (Kat. No: 190-199)
- Levha 29: BVla1 Düz Dipler (Kat. No: 200-208)
- Levha 30: BVla2 Hafif Yastıklı Dipler (Kat. No: 209-215)
- Levha 31: BVla3 Hafif Çukurlaştırılmış Dipler (Kat. No: 216-221)
- BVla4 Halka Dipler (Kat. No: 222-224)
- Levha 32: BVlb Ayaklar (Kat. No: 225)
- Levha 33: BVII Kevgirler (Kat. No: 226-234)
- Levha 34: BVIII Minyatürler (Kat. No: 235-240)
- Levha 35: BIXa Düz kenarlı Büyük Çanaklar (Kat. No: 241-242)
- BIXb Belirgin Boyunlu Büyük Çömlekler (Kat. No: 243-244)
- Levha 36: BIXc Dudağı Dışa Döndürülmüş Küçük Çömlekler (Kat. No: 245-246)
- BIXd Düz Kenarlı Taşkın Dudaklı Kaseler (Kat. No: 247-248)

- Levha 37: BXa Kabartma Bezeme (Kat. No: 249-263)
Levha 38: BXa Kabartma Bezeme (Kat. No: 264-273)
Levha 39: BXb Oluk Bezeme (Kat. No: 274-277)
BXc Kazıma Bezeme (Kat. No: 278-280)
BXd Çizi Bezeme (Kat. No: 281-282)
- Levha 40: BXe Çentik Bezeme (Kat. No: 283-290)
BXf Nokta Bezeme (Kat. No: 291-293)
Levha 41: BXg Boya Bezeme (Kat. No: 294)
BXh Ayrışık Bezemeler (Kat. No: 295-297)
- Levha 42: MIa Koyu Yüzlü Açıklı Kaba Mallar (Mal Örnekleme ve Mal Örneği Kesitler)
Levha 43: MIb Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar (Mal Örnekleme ve Mal Örneği Kesitler)
Levha 44: MIc Kahverengi Alacalı İnce Mallar (Mal Örnekleme ve Mal Örneği Kesitler)
Levha 45: MIIa Kahverengi Açıklı İnce Mallar (Mal Örnekleme ve Mal Örneği Kesitler)
Levha 46: MIIb Devetüyü Açıklı Kaba Mallar (Mal Örnekleme ve Mal Örneği Kesitler)
Levha 47: MIIc Devetüyü Açıklı İnce Mallar (Mal Örnekleme ve Mal Örneği Kesitler)
Levha 48: MIIIa Kırmızı Astarlı Mallar (Mal Örnekleme ve Mal Örneği Kesitler)
Levha 49: MIIIb Kırmızı Boyalı Mallar (Mal Örnekleme ve Mal Örneği Kesitler)
Levha 50: MIV Astar Bant Bezemeliler (Mal Örnekleme ve Mal Örneği Kesitler)
Levha 51: Dal Örgü Mimari Tabakası Biçim Grupları
Levha 52: Dal Örgü Mimari Tabakası Biçim Grupları
Levha 53: Dal Örgü Mimari Tabakası Biçim Grupları

KISALTMALAR LİSTESİ

abb. : abbteilung
bknz. : bakınız
cm. : santimetre
Ç.N : çizim numarası
ed. : editör
eds. : editörler
fig. : figür/figure
ill. : illüstrasyon/illustration
Kat. No: Katalog Numarası
km. : kilometre
lev. : levha
m. : metre
m²: metrekare
m.ö : milattan önce
m.s : milattan sonra
örn. : örnek/örneğin
pl. : plate
res. : resim
s. :sayfa
ss. : sayfa sayısı
tab. : tablo/table
taf. : Tafel
vd.:ve diğerleri

GİRİŞ

Marmara Bölgesi son yıllarda çalışmaların sayısının artmasına paralel olarak Anadolu'nun birçok kesimine oranla tarihöncesi dönem hakkında kapsamlı bilgiye sahip olduğumuz bir bölge halini almıştır. Bu araştırmalar bölgenin anlaşılmasının yanı sıra, çevre bölgelerle ilişkilerin tanımlanmasına ve karşılaştırmaların yapılabilmesine olanak sağlamaktadır. Bu tez çalışmasının ana konusunu oluşturan Aktopraklık Höyük, Bursa kenti ve civarında kazısı yapılan Ilıpınar, Menteşe ve Barcın Höyük yerleşimleriyle birlikte bin yıla yakın bir sürecin kesintisiz bir şekilde izlenmesine olanak sağlamaktadır. Marmara Denizi'nin doğu ve güneyinde yoğunlaşan bu kazılar, İstanbul Boğazı'nın doğu kıyısındaki Pendik ve Fikirtepe ile batı kıyısında yer alan Yenikapı ve Yarımburgaz ile birlikte M.Ö 7. binyılın ortalarından 6. binyılın ortalarına kadar uzanan bir dönemi ortak kültürel öğelerle yansıtmaktadır. Marmara Bölgesi'nde, belirttiğimiz bu yerleşmelerden yola çıkarak tanımlanan ve 'Fikirtepe Kültürü'¹ adıyla da anılan Neolitik toplumların yanı sıra Doğu Trakya ve bölgenin Orta Anadolu ile bağlantılı kesimlerinde farklı özelliklere sahip yerleşmelerle de karşılaşılmaktadır. Doğu Trakya'da, Kırklareli-Aşağı Pınar, Edirne Hoca Çeşme ve Tekirdağ Toptepe höyükleri, özellikle kuzey Ege ve Balkanlar ile olan ilişkileri; doğuda, Eskişehir çevresindeki Orman Fidanlığı, Demircihöyük ve Keçiçayırı ise Orta Anadolu Platosunun eşiğindeki konumlarıyla burası ile olan yoğun etkileşimi yansıtan bölgeler niteliğindedir.

Kendi içinde yukarıda belirtilen ve üç farklı bölge halinde kategorize edilebilecek özellikler gösteren Marmara Bölgesi, Anadolu'nun farklı kesimleri ile etkileşime açık bir konuma sahiptir. Ege Bölgesi'nde, İzmir çevresinde yoğunlaşan tarihöncesi yerleşimlerle Göller Bölgesi'nden bilinen yerleşim yerleri Fikirtepe grubu ile pek çok açıdan karşılaştırılabilir özellikler taşımaktadır². Orta Anadolu ile yapılabilecek karşılaştırmalar ise, oldukça uzak mesafede olmasına karşın Çatalhöyük, Can Hasan, Tepecik Çiftlik, Köşk Höyük gibi az sayıdaki Çanak Çömlekli Neolitik Dönem yerleşimi ile sınırlıdır.

¹ Özdoğan 1979, Özdoğan 2007.

² Ege ve Göller Bölgesi'ndeki yerleşmeler ile ilgili karşılaştırmalara 4. bölümde yer verilmiştir.

Kuzeybatı Anadolu’da ilk çiftçi toplumlara yönelik ilk araştırmalar, 1950’li yıllarda İstanbul’da Fikirtepe’de başlar ve buradaki çalışmaları yine Anadolu yakasındaki Pendik kazıları takip eder³. Her iki kazı, bölgedeki tarihöncesi yerleşimlerin varlığını ortaya koymanın yanı sıra Anadolu’daki çağdaş yerleşmelerden farklılıklarıyla dikkat çeker. Benzer özellikler yakın zaman önce kazılan ve Fikirtepe ile Pendik gibi İstanbul Boğazı kıyılarında yer alan Yenikapı yerleşiminde de gözlenir. Buradaki yerleşimlerde hafif çukur tabanlı dal-örgü kulübeler açığa çıkarılmış; beslenmede koyun, keçi ve sığır gibi evcil hayvanların varlığını kanıtlayan buluntuların yanı sıra tarımın yapıldığını gösteren kalıntılara da rastlanmıştır⁴. Ayrıca açık deniz balıkçılığı da dahil, balıkçılığın Marmara Denizi kıyısında, denize dökülen bir akarsuyun hemen yakınına kurulmuş olan bu yerleşmeler açısından büyük bir önem taşıdığı da anlaşılmaktadır. Mimari ve besin ekonomisi açısından ayırt edici bu özelliklere rağmen söz konusu yerleşmelerde özellikle Orta Anadolu ile yakın benzerlikler taşıyan çanak çömlek ile kemik ve taş aletlerden oluşan bir buluntu topluluğuna da rastlanmaktadır⁵. Hem ilk çiftçi toplumların, hem de bölgede varlığı bilinen Mezolitik toplumlara ait özelliklerin bir arada görülmesi, yerel toplulukların çiftçiliğe adaptasyonu olarak yorumlanmaktadır⁶.

Fikirtepe Kültürü adı ile anılan bu süreç Anadolu kronolojisinde Son Neolitik ve İlk Kalkolitik döneme tarihlenmekte, ancak Marmara Bölgesi’nde, bölgedeki ilk çiftçi toplumları yansıtmaktadır. Bin yıla yakın bu sürecin ilk evresini oluşturan Arkaik Fikirtepe evresi; Fikirtepe, Pendik ve Aktopraklık C alanında izlenmekte ve yerleşmeler arasında önemli paralellikler görülmektedir⁷. Mimaride çukur tabanlı basit kulübelere, çanak çömleklerde ise Fikirtepe Kültürü için tipik kabul edilen kase , küçük ve büyük boy çömlekler, daralan ağızlı boyunsuz ya da “S” kıvrımlı kenarlara sahip kaplara rastlanmaktadır⁸. Aktopraklık Höyük (C Alanı) gibi M.Ö 7. binyılın ortalarına tarihlenen Barcın VIc-e, Menteşe Höyük 3/ *basal* ise yukarıda belirtilen yerleşmelerden, başta dörtgen planlı kerpiç duvarlı yapılar ve besin ekonomisi olmak üzere bazı

³ Bittel 1960, Özdoğan 1979.

⁴ Özdoğan 2013, Boessneck-von den Driesch 1979.

⁵ Özdoğan 2013, Karul 2011.

⁶ Karul 2011.

⁷ Karul-Avcı 2011, s.4.

⁸ Avcı 2010.

farklılıklar içermektedir. Buna karşın çanak çömlek topluğu ile buluntu envanteri yakından benzemektedir. Ovalarda yer alan bu yerlerle kıyı yerleşmeleri ya da Aktopraklık gibi dağ eşiği konumundaki bir bölgede yer alan yerleşmeler arasındaki benzerlik ya da farklılıklar ise Kuzeybatı Anadolu'nun Neolitikleşme sürecinin düşünüleninden daha karmaşık bir yapıda olduğunu işaret etmektedir⁹.

M.Ö 6. binyılın başlarında Kuzeybatı Anadolu'da önemli değişimlerin olduğu anlaşılmaktadır. Klasik Fikirtepe evresi olarak da anılan bu dönemde, öncekinin aksine yerleşimler arasındaki farklılıkların azaldığı, örneğin yuvarlak planlı yapı geleneğinin ortadan kalktığı ve yerini kerpiç duvarlı ya da yine ahşap direkli duvarlara sahip dörtgen planlı yapıların aldığı görülmektedir. Aktopraklık'ta Son Neolitik – İlk Kalkolitik Dönem geçişine tarihlenen bu dönem yerleşimi kuzey yamaçta, bitişik düzende inşa edilmiş kerpiç yapılar ve yine önceki dönemden ayrılan koyu yüzeyli renklere sahip, daha keskin kenar kıvrımları ile ayrılan çanak çömlek ile tanımlanabilmektedir¹⁰. Söz konusu yenilikler Aktopraklık ile sınırlı değil, İznik Gölü kıyısına yakın bir konumdaki Ilıpınar yerleşiminde de özellikle VIII. tabakada izlenebilmektedir¹¹. Esasında M.Ö 6. binyılla birlikte bölgede izlenen değişim, yalnızca Kuzeybatı Anadolu ile sınırlı değildir. Yakınoğlu'da Halaf'a karışıklık gelen bu süreçte, Anadolu'nun batı yarısında da Kuzeybatı Anadolu kadar olmasa da bazı değişimlerin olduğu gözlenmektedir. Bu dönemde Güneydoğu Avrupa'da ise Neolitik yaşam biçiminin benimsendiği ilk köylerin sayısında belığın bir artışın izlendiği sürecin de başlarına karşılık gelmektedir¹².

Kuzeybatı Anadolu'da oldukça belirgin değişimlerle izlenen bu süreç, mimaride kerpiç yapıların, değişen yerleşme düzeni ve impresso çanak çömleğin ortaya çıkmasıyla karakterize olmaktadır. Bununla birlikte bu öğelerin her yerleşmede birden bire ve aynı anda ortaya çıkmadığı anlaşılmakta, fakat en azından Aktopraklık (B Alanı) ve Ilıpınar höyüklerinde net bir şekilde izlenmektedir. Ancak yeni ortaya çıkan öğelerin, özellikle mimarideki değişimlerin bölgenin genelinde kabul gördüğü ve aynı bin yılın ortalarına kadar gelişerek devam ettiği anlaşılmaktadır. M.Ö 6. binyılın ilk yarısını iyi

⁹ Karul 2009.

¹⁰ Kayci 2013.

¹¹ Roodenberg 2008b.

¹² Özdoğan E. 2015.

tabakalanmış bir şekilde yansıtan Aktopraklık höyük, şimdilik Ilıpınar ile birlikte bu sürecin ayrıntılı olarak izlenebildiği tek yerleşimdir. Bu nedenle, tez çalışmamız kapsamında olduğu gibi, bu süreci yansıtan evrelerin incelenerek değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Aktopraklık Höyük, Doğu Trakya ya da Güneydoğu Avrupa'da örneklerine sıkça rastlanan yerleşmeler gibi kısa mesafelerde yer değiştirerek gelişen bir höyükleşme mantığına sahiptir ve bu bağlamda Anadolu ve Yakındoğu'dan bilinenlerden farklılık göstermektedir. Aktopraklık C alanında M.Ö 7. binyılın ilk yarısına tarihlenen ve birkaç yüzyıla yayılan iki tabaka ile temsil edilen Son Neolitik Dönem yerleşiminin, M.Ö 6. binyıl başında güneye, B alanı olarak adlandırılan kesime taşındığı anlaşılmaktadır. Buradaki yerleşimin de bir süre sonra terk edilerek hemen güneye kaydığı görülmektedir¹³.

B alanındaki yerleşimin M.Ö 5500'lere kadar aynı yerde, daha önce olmadığı kadar geniş bir alanı kaplayarak sürdüğü bilinmektedir. Bu tez kapsamında ele alınan tabakalar B alanında yer almaktadır. Burada aynı yerde katmanlaşan tabakalar M.Ö 5800-5500 yılları arasına tarihlenmektedir. B alanında üst evreleri yansıtan tabakalarda iyi korunagelmiş ve geniş alanda açılmış mimari kalıntılarla karşılaşmıştır. Yerinde korunmasına karar verilen bu tabakalar nedeniyle daha altta yer alan ve tez çalışmamız kapsamında incelenen tabaka, ancak çok dar bir alanda açılabilmiştir. Toplam 250 m²'lik bir alanda; bölüm 2.7'de detaylarına değineceğimiz dal örgü mimari kalıntıları ile ayırt edilen bu tabaka; höyükteki tabakalanma ile ilgili detaylı çalışmalar tamamlanana kadar İlk Kalkolitik Çağ – Dal Örgü Mimari Tabakası olarak adlandırılmıştır. Bu tabaka gerek mimari, gerekse çanak çömlek ve diğer buluntular bakımından Ilıpınar yerleşimi VII. tabaka ile yakın benzerlikler göstermektedir.

Bu çalışmada İlk Kalkolitik Çağ – Dal Örgü Mimari Tabakası olarak da bilinen tabakanın çanak çömlek verilerinden yola çıkılarak başta Aktopraklık Höyük olmak üzere dönemin kap yapım ve kullanım mantığını anlamak üzere, çanak çömlek buluntular tipolojik olarak sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. Ayrıca Aktopraklık

¹³ Karul-Avcı 2013.

verileri Anadolu'nun batı yarısındaki ve Doğu Trakya'daki çağdaşı yerleşimler ile karşılaştırılarak diğer bölgelerle ilişkileri de tanımlanmaya çalışılmıştır.

Aktopraklık Höyük kazı çalışmaları karelaj sistemi dahilinde, 10x10 m²'lik açma birimi sistemi esasına dayanmaktadır. Açma birimleri arasında çok kez yürüme yolu gibi alanlar bırakılmayıp, kazılar geniş alanlarda yürütülse dahi belgeleme bu açma sistemine göre yapılmaktadır ve her bir açma birimi karelaj sistemine bağlı bir isim ile adlandırılmaktadır (Örn: 18K). Her açma birimi kendi içerisinde gösterdiği özelliklere dayanılarak farklı birimlere ayrılarak 1'den başlayarak devam eden sayılarla numaralandırılıp belgelenmektedir. Bu birimlerden toplanan çanak-çömlek, kemik, yontma taş gibi malzeme açma adı, birim numarası ve birim adı ile etiketlenmiş olarak ayrı ayrı toplanmaktadır. Her birimden toplanan bız, mablak, yassı balta, boncuk, bilezik vd. gibi buluntular ise birim içinde bulundukları konumun kodu ve karelajı hesaplanıp bu malzemelerden ayrı olarak toplanmaktadır.

Bu tezde ele alınan ve yukarıda özetlediğimiz sistem içerisinde toplanarak belgelenen çanak çömlek parçaları da temizlendikten sonra gövde parçaları, ağız, dip, kulp gibi profil veren parçalar ve bezemeli parçalar olarak üç gruba ayrılmaktadır. Tasnifinin yapılması güç olan ve tasnifinin ya da sayımının yapılmasının bir anlam ifade etmeyeceği çok küçük parçalar ayıklanmakta ve bu gruplara dahil edilmemektedir.

Çalışma kapsamında incelenecek olan çanak çömlek ve malzemenin geldiği birimlerin kontekstlerin tanımlanması çalışmamız açısından üzerinde önemle durulan diğer bir konu olmuştur. İlk Kalkolitik Çağ – Dal Örgü Mimari Tabakasının tespit edildiği açmalar saptandıktan sonra tabaka dolgusunu oluşturan birimler belirlenmiştir. Yaklaşık olarak 40 cm bir dolgu oluşturan bu tabakaya ait birimlerin tespiti yapılırken dolgu aralığı içerisinde kalan fakat açma temizliği, profil temizliği, çukur ve karışık dolgunun görüldüğü birimler olası yanlışlıkların ve karışıklıkların oluşmaması amacıyla çalışma dışında bırakılmıştır. Analiz ve değerlendirmeler, tabakanın asıl dolgusunu oluşturduğu düşünülen ve güvenilir birimlerden toplanan malzeme üzerinde gerçekleştirilmiştir.

İlk Kalkolitik Çağ – Dal Örgü Mimari Tabakası henüz yalnızca iki açmada tespit edilmiştir. Bu açmalardan ilgili tabakaya ait güvenilir 72 birimden gelen malzeme tasnif ve analiz edilerek tanımlanmıştır.

Belirlenen birimlerden gelen malzeme kendi içerisinde gövde parçaları üzerinden; kullanılan malzeme, katkı, fırınlama gibi özellikleri göz önünde bulundurularak mal gruplarına ayrılmıştır. Çalışılan malzeme kil yapısı, hamur katkısı ve fırınlama açısından homojen bir yapı göstermektedir. Bu sebeple mal gruplarının oluşturulmasında ağırlıklı olarak yüzey işlemleri ve yüzey renkleri dikkate alınmıştır. Her bir birimin kendi içerisinde gerçekleştirilen bu mal grupları sayılarak istatistikleri çıkarılmış ve oluşturulan mal gruplarının her biri için malzeme teknik özellikleri bakımından grubu en iyi temsil eden parçalar seçilerek malzeme örnekleme oluşturulmuştur.

Daha sonra gövde parçalarından ayrılmış olan ağız, dip, kulp gibi profil veren parçalar ile bezemeli parçaların tanımlamaları yapılmış, profil veren parçaların çizimleri gerçekleştirilmiş ve malzemenin tipolojik karakterinin ortaya konulmasına çalışılmıştır. Yine çizimi yapılan bu parçaların her birisinin ait oldukları mal grupları belirlenerek istatistiki sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bezemeli parçalar da diğerleri gibi çizimleri yapıldıktan sonra tanımlanmışlardır. Mal grubu ayrımı, çizimler ve istatistik verilerin yanı sıra malzeme örneklemelerinin fotoğrafları çekilerek bunlara katalogda yer verilmiştir.

Tez kapsamında çalışılan malzeme kendi içinde tipolojik ve kısmen teknolojik olarak incelendikten sonra önce kendi içinde değerlendirilmiş, ardından Aktopraklık içerisinde ele alınarak önce bölge daha sonra farklı bölgelerle karşılaştırılmıştır.

1. KUZEYBATI ANADOLU DOĞAL ÇEVRE ORTAMI VE BÖLGE KRONOLOJİSİ

1.1. Topografik Yapı

Tezin bu bölümünde coğrafi ve idari özellikleri göz önünde bulundurularak Marmara Bölgesi olarak adlandırılmış olan sahanın günümüzdeki coğrafi koşulları incelenecektir. Aktopraklık Höyük'ün de yer aldığı Kuzeybatı Anadolu ve Marmara'nın bir bölümü olan Türkiye Trakyası bu bölümde bir bütün olarak ele alınacaktır.

Marmara bölgesi yeryüzünün ve Türkiye'nin belirli coğrafi özellikleri ve değişik jeolojik yapısı olan önemli bölgelerden birisidir. Bölge orta enlemlerde ve ılıman bir iklim kuşağı içerisinde yer almaktadır. Kıtalararası, denizler arası ve coğrafya açısından her zaman dikkat çeken bir mevkidedir. Yer şekilleri (yarımadalar, adalar, takımadalar, doğal limanlar, körfezler, göller, dağ ve platolar, verimli ovalar, haliçler, çeşitli akarsular, çeşitli ve yaygın bitki türleri vb.) yeraltı kaynakları ve su ürünleri bakımlarından son derece zengin bir bölgedir¹⁴. Türkiye'nin kuzeybatı kesiminde, bölgeye ismini veren ve yüzölçümü ise 11.350 km² olan Marmara Denizi¹⁵ çevresinde yer almakta olan Marmara Bölgesi'nin Karadeniz ile olan sınırını Sakarya oluğunun yüksek kesimleri, Ege ile olan sınırını kuzeydeki yüksek alanlar ve batıdaki sınırını ise Meriç Nehri oluşturmaktadır¹⁶. Aynı zamanda bölgenin kuzeydoğuda Sakarya Irmağı doğusundan kuzeybatıda Rezve Deresi ağzından Bulgaristan sınırına kadar Karadeniz ile ve Baba Burnu yakınından Enez'de Meriç Irmağı ağzına yani Yunanistan sınırına kadar Ege Denizi ile komşu olduğu görülmektedir¹⁷.

Marmara coğrafyasının ana unsurlarını bugün bir kısmı göllerle kaplı, bir kısmı körfezler halinde, büyük bir bölümü de ovalık olan havzalar, bunların yakın çevresindeki tepelik ve platoluk alanlar ve dış çerçeveyi oluşturan dağlık alanlar

¹⁴ Yalçınlar 2002, s.150.

¹⁵ Atalay-Mortan 2011, s.133.

¹⁶ Atalay-Mortan 2011, s.125.

¹⁷ Darkot-Tuncel 1981, s.1.

Marmara Bölgesi'nin güneydoğusunda ise Uludağ ve Domaniç dağları yer almakta olup bölgenin en yüksek noktasını 2543 metre ile Bursa Ovası'nın güneyindeki Uludağ oluşturmaktadır²¹. Güney Marmara'nın batısındaki Biga Yarımadası'nda da 1774 metre yükseklikteki Kaz Dağları yer almaktadır²².

Bölgenin platolarını Çatalca, Kocaeli Yarımadası, Susurluk Havzası ve Gelibolu Yarımadası oluşturmaktadır²³. Yer hareketleri sonucunda İzmit Körfezi-Sapanca Oluğu, Gemlik Körfezi-İznik Oluğu ve Güney Marmara'da İnegöl ve Balıkesir ovaları, Ulubat ve Kuş Gölü havzaları ve Simav Oluğu meydana gelmiştir²⁴.

Geniş bir alana yayılan bölgede kaynağını Orta Anadolu ve İç Batı Anadolu'dan alan Sakarya dışında büyük akarsular yer almamaktadır. Bölgenin belli başlı akarsularını Ergene, Susurluk, Karamenderes, Kocabaş ve Bulgaristan'dan kaynağını alan Meriç oluşturmaktadır. Güney Marmara'daki Susurluk Çayı, Kuş ve Ulubat göllerinden çıkan akarsular ile Bursa Ovası'ndan gelen Nilüfer Çayı'nı alarak Marmara'ya dökülür²⁵. Bölgenin doğusunda yer alan tektonik oluklara yerleşmiş göllerin hepsi dışarıya akışlıdır ve tatlı suya sahiptir. İznik, Sapanca, Ulubat ve Kuş Gölleri tektonik kökenli, Durusu, Büyük ve Küçük Çekmece Gölleri ise kıyı set gölleridir²⁶.

²¹ Atalay-Mortan 2011, s.131.

²² Atalay-Mortan 2011, s.130-131.

²³ Atalay-Mortan 2011, s.131.

²⁴ Atalay-Mortan 2011, s.131.

²⁵ Atalay-Mortan 2011, s.145-146.

²⁶ Atalay-Mortan 2011, s.147.

1.2. İklim ve Bitki Örtüsü

Marmara bölgesi coğrafi açıdan bir geçit özelliği taşıdığı gibi iklim özellikleri açısından da bir geçiş bölgesi niteliğindedir. Bölgede Akdeniz iklimi özellikleri güneyden kuzeye doğru gidildikçe aşamalı olarak değişir ve iç kısımlara doğru karasal iklim özellikleri ortaya çıkar²⁷. Bölge orta enlemlerde ve ılıman bir iklim kuşağı içinde yer alan, yer şekilleri, yeraltı kaynakları ve su ürünleri bakımından oldukça zengin bir yapıya sahip olan²⁸, iklim özellikleri bakımından güneyden kuzeye, kıyıda iç kesimlere ve alçaktan yükseğe doğru belirgin değişikliklerin gözlemlendiği bir sahadır²⁹. Marmara Bölgesi'nin Karadeniz kıyıları Karadeniz iklimi, Gelibolu Yarımadası ve Biga Yarımadası Akdeniz ikliminin etkisi altındayken bölgenin geri kalan kısımlarında Akdeniz ve Karadeniz iklimleri arasında kalan ve "Marmara Geçiş İklimi" ismi verilen geçiş iklimi görülmektedir³⁰. Bölge yazın tropikal kökenli sıcak ve nemli hava kütlelerinin etkisi altındayken kışın Balkanlar'dan gelen soğuk hava ile güneyden gelen tropikal hava kütlelerinin etkisinde kalmaktadır³¹.

Kuzeybatı Anadolu istasyonları doğal mevsim özellikleri bakımından üç farklı grupta incelenebilmektedir. Ayvalık, Bozcaada ve Çanakkale, Ege grubu istasyonları olup denizellik etkisi belirgindir ve güneyli hava akımları egemendir. Güney Marmara grubu istasyonları Bandırma, Balıkesir ve Bursa'dır. Bandırma'da denizel etki, Bursa ve Balıkesir'de karasal etki ön plandadır. İç kesim Dursunbey, Keles ve Uludağ istasyonları olup karasallık ve yükseltinin etkileri belirgindir³².

Marmara Bölgesi'nin Kuzey Ege'yi de kapsayacak şekilde güney bölümünde Marmara İklimi görülmektedir. Kışları Akdeniz iklimi gibi ılık ya da karasal iklim gibi soğuk ve yazları Karadeniz iklimi gibi yağışlı ya da karasal iklim kadar kurak değildir. Bu özelliklerinden dolayı Marmara İklimi; Karadeniz, Akdeniz ve karasal iklimleri arasında bir geçiş özelliği göstermektedir. Buna bağlı olarak da doğal bitki örtüsü de

²⁷ Darkot-Tuncel 1981, s.21.

²⁸ Yalçınlar 2002, s.150.

²⁹ Koç 1999, s.528-529.

³⁰ Atalay-Mortan 2011, s.153.

³¹ Atalay-Mortan 2011, s.140.

³² Koç 1999, s.546.

yüzlerindeki kabul havzalarında yaygındır. Nemli ormanlar Marmara bölgesinin doğusunda, Kocaeli yarımadasında da devam eder³⁶. Yıldız Dağları'nın Karadeniz'e bakan yamaçlarında geniş yapraklı gür ormanlar görülürken Güney Marmara'da yüksek dağların kuzeye bakan yamaçlarının alt seviyelerinde geniş yapraklı ormanlar, üst kesimlerinde ise sıcaklığın düşmesine paralel olarak iğne yapraklı ormanlar görülmektedir. Deniz kıyılarında ve tektonik kökenli olukların alt kesimlerinde çoğunlukla Akdeniz kökenli maki toplulukları hâkimdir³⁷. Nemli ormanlar, Marmara bölgesinin Trakya, Kocaeli, Bursa ve Biga yörelerindeki dağlık kütlelerin, özellikle kuzey yüzlerinin hakim bitki topluluğudur³⁸.

Kuru ormanlar, Marmara bölgesinde dağlık alanların güney yüzleriyle iç kesimlerdeki tepelik ve platoluk alanların hâkim bitki örtüsüdür. Trakya'da kuru ormanlar, Yıldız Dağları'nın (Istranca) güney yüzlerinde, bu dağların güney eteklerindeki platolarda, Çatalca Yarımadası'nda, Kuru Dağları üzerinde, Ganos Dağlarının güney yüzlerinde, kuzey eteklerindeki platolarda ve Gelibolu Yarımadası'nın tepelik alanlarında yaygındır. Gelibolu Yarımadası'ndaki kuru ormanlar bütünüyle kızılçamlardan (*Pinus brutia*) oluşur. Tahrip alanları maki topluluğuyla kaplıdır. Kocaeli yarımadası üzerindeki kuru ormanlar, Karadeniz'e sularını döken akarsularla, Marmara'ya sularını döken akarsular arasındaki su bölümü hattının güneyinde yer alır. Buradaki ormanların hâkim ağacı mazı meşesidir. Güney Marmara bölümünde kuru ormanlar, kütlelerin güney yüzlerinde yayılış gösterir³⁹.

Maki topluluğu Marmara Bölgesi'ndeki kütlelerin Akdeniz etkisine açık güney eteklerinde yayılış gösterdiği gibi, bu formasyonun bazı elemanları Karadeniz iklimine özgü nemcil çalı topluluğu ile bir araya gelerek psödomakiyi oluşturur. Psödomaki Akdeniz iklimin sokulduğu Marmara Bölgesi'ndeki kütlelerin kuzey etekleri ile Karadeniz kıyı kesiminde, bir yandan Akdeniz ikliminin damgasını taşıyan bitkilerle diğer yandan Karadeniz'in nemcil çalı topluluklarının bir arada bulunduğu bir

³⁶ Dönmez-Aydınözü 2012, s.6

³⁷ Atalay-Mortan 2011, s.153.

³⁸ Dönmez-Aydınözü 2012, s.4.

³⁹ Dönmez-Aydınözü 2012, s.9 vd.

topluluktur⁴⁰. Marmara bölgesinde Alpin bitkiler ise sadece Uludağ'ın zirveler kesiminde yer alır⁴¹.

Güney Marmara'nın batı ve doğusunda önemli farklılıklar görülmektedir. Batı kesiminde gerek iklim gerek bitki toplulukları arasında ortaya çıkan farklılıklar doğu kesimdeki gibi kıyı bölgeleriyle iç kesimler arasında değil, daha çok Karadeniz etkisinin kendini hissettirdiği yerlerle Akdeniz etkisine açık kıyı bölgeleri ve bu etkinin sokulduğu iç kesimler arasındadır. Güney Marmara'nın hem doğu hem batısında kuzey yüzler Karadeniz'in nemli etkisindedir. Fakat batı kesimde güney yüzler Akdeniz etkisinde daha çok kalmaktadır. Bu nedenle batı kesimde Edremit Körfezi kıyıları ile batı kıyıları Akdeniz ikliminin egemen olduğu yerler, iç kesimler ise bu iklim etkisinin sokulduğu yerlerdir⁴².

Güney Marmara bölgesinde yağış istekleri birbirinden farklı olan bitki topluluklarının tüm sahaya yayıldıkları ve kurak devrenin uzun sürdüğü iç kesimlerde bile ormanların var olduğu görülmektedir⁴³. Güney Marmara Bölümü'nün en çok yağışı alan dağlık kesimleri zengin ve çeşitli bitki örtüsüne sahipken yağış oranının nispeten daha az olduğu platolar daha monoton bitki örtüsüne sahiptir. Dağların kuzey eteklerinde kestane ormanlarıyla başlayan bitki toplulukları yağışın artmasıyla yerlerini önce nemcil bir bitki türü olan sapsız meşe ormanlarına daha sonra kayın ormanlarına bırakır. Kayın seviyesinin üstünde ise iğne yapraklı çam ve göknar gibi iğne yapraklılar yer almaktadır⁴⁴.

Marmara'da yaz kuraklığı oldukça belirgin olup⁴⁵ sıcaklık özellikleri bakımından Marmara geçiş ikliminde, yağış rejimi olarak da Akdeniz yağış rejiminde yer almaktadır⁴⁶. Yıllık ortalama sıcaklık kıyı boyunca, Marmara Denizi'nin güney kesiminde ve Trakya'da 12-14° arasındadır. Yılın en sıcak ayı olan temmuzda sıcaklık

⁴⁰ Dönmez-Aydınözü 2012, s.13.

⁴¹ Dönmez-Aydınözü 2012,s.15.

⁴² Güngördü 1999, s.13.

⁴³ Güngördü 1999, s.26.

⁴⁴ Güngördü 1999, s.27.

⁴⁵ Türkeş-Acar Deniz 2011, s.1588.

⁴⁶ Türkeş-Acar Deniz 2011, s.1589.

20°'nin üzerinde, en soğuk ayı olan ocakta ise 2-5°'dir⁴⁷. Özel olarak Bursa'nın iklimi incelendiğinde Akdeniz iklimi içerisinde yer aldığı görülmektedir. Akdeniz ikliminin etkisiyle Bursa'da yarı nemli bir iklim egemendir ve yaz döneminde belirgin bir kuraklık yaşanmaktadır⁴⁸. Uludağ'ın kuzey etekleri ile Nilüfer Vadisi'nin Misiköy'den daha yüksek olan alanları psödomaki formasyonunun büyük gelişme gösterdiği sahalardandır. Psödomaki Uludağ'ın kuzey eteklerinde kestane ve sapsız meşe ormanlarının, Nilüfer Vadisi'nde ise kızılçam ve saçlı meşe ormanlarının tahrip sahalarında da yer almaktadır⁴⁹.

⁴⁷ Atalay-Mortan 2011, s.142.

⁴⁸ Öztürk 2010, s.23.

⁴⁹ Güngördü 1999,s. 87-88.

1.3. Paleocoğrafya ve Paleoeкологи

Anadolu tamamen Alp orojenik kuşağında yer almakta olup, her jeolojik zaman ve devire ait çeşitli araziler görülmektedir⁵⁰. Marmara Bölgesi'nde farklı stratigrafik özelliklere sahip iki ana sedimanter istif görülmektedir. Bunlar Erken Miyosen-Erken Pliyosen ve Geç Pliyosenden günümüze kadar geçen süre zarfında meydana gelmişlerdir. Bu istifler Trakya-Eskişehir Fay Zonu ve Kuzey Anadolu Fay Zonu'nun yayılımı olmak üzere iki farklı fay sisteminin aktif hale gelmesi sırasında gelişmişlerdir. Marmara Denizi, Saros, Manyas-Ulubat, Bursa, Yenişehir, İznik ve Gönen; Kuzey Anadolu Fay Hattı'nın Marmara'daki uzantılarının kontrolünde şekillenmişlerdir⁵¹. Adapazarı Ovası ve Sapanca Oluğu Kuzey Anadolu Fay Hattı boyunca meydana gelmiş olan çökmelere bağlı olarak meydana gelmiştir. Sakarya Nehri'nin getirdiği alüvyonların batıda birikmesi sonucunda Adapazarı Ovası'nın batı kesiminde Sapanca Oluğu'nun Marmara ile olan irtibatı kesilmiştir⁵².

Marmara Bölgesi'nde İznik Gölü havzası, Ulubat ve Kuş Gölü Havzaları, İnegöl Havzası ve Balıkesir ovası tektonik kökenli olup, İznik Gölü havzası Pleistosen başlarında çökerek bugünkü durumunu almıştır. Ulubat ve Kuş Gölü Havzaları Gönen ile Bursa arasında az engebeli bir sahada yer almakta olup bu havzaların çukur kısımları göllerle kaplanmıştır. Birer tektonik çukur içerisinde yer alan Ulubat ve Kuş Gölleri Karacabey civarında birleşerek Marmara Denizi'ne dökülmektedir⁵³. İnegöl Havzası ve burada bulunan ova Miyosen başlarından itibaren belirmiştir ve Pliyosen esnasında da çökmüştür. Balıkesir ovası Miyosen'den itibaren göller tarafından işgal edilmiş, Pliyosen sonu Pleistosen başlarında ise çökmüştür⁵⁴.

Bölgeye ismini veren ve bir iç deniz niteliğinde olan Marmara Denizi kıtasal bir kabuk üzerinde yer almakta olup, Miyosen (Sarmasiyen) denizinin bir kalıntısıdır. Bu deniz günümüzdeki şeklini Neojen'de meydana gelen dikey tektonik hareketler sonucunda kazanmıştır. Jeolojik dönemler boyunca Marmara Denizi seviyelerinde

⁵⁰ Atalay 1997, s.9.

⁵¹ Yaltırak 2002, s.500.

⁵² Atalay 1997, s.60

⁵³ Atalay 1997, s.64-65.

⁵⁴ Atalay 1997, s.65.

değişimler meydana gelmiştir. Pleistosen ortalarında deniz seviyesi 35 m kadar yükselmiş, bunu takip eden dönemde ise deniz seviyesindeki alçalmalar sonucunda Marmara'nın Ege ve Karadeniz'le olan irtibatı kesilerek göl haline gelmiştir. II. Akdeniz transgresyonu esnasında şimdiki seviyesine nazaran 12-15 m daha yükselmiş olan Marmara, Karadeniz ile irtibata geçmiştir. Würm Glasiyal Döneminde ise deniz seviyesi 100 m alçaldığından özellikle güney kesimi olmak üzere 100 m derinliğe kadar olan kısımları kara haline gelmiştir. Kara haline gelen kıta sahanlığı üzerinde başlayan akarsu faaliyetleri Marmara'nın kuzeyindeki göl sahasına doğru yönelerek yataklarını meydana getirmişlerdir. Bu dönemden sonra Marmara Denizi'nin seviyesi aşamalı olarak yükselmiş, kapladığı alanı genişlemiş, tektonik çukurları doldurarak körfezleri oluşturmuş ve günümüzdeki halini almıştır⁵⁵.

Bölgede yer hareketleri sonucu oluşmuş faylar boyunca çökme ve yükselmeler olmuş, tersiyer sonlarından itibaren başlayan dikey yer hareketleri sonucunda oluklar meydana gelmiştir. Ulubat Gölü havzası da bu yer hareketleri sonucunda oluşmuştur⁵⁶. Ulubat Gölü Marmara Denizi'nin güneyinde yer almakta olup az engebeli bir sahada yer alan çukurlukların su ile dolmasıyla meydana gelmiştir. Yüzölçümü 134 km², en derin yeri ise 4 m olan bu gölün gideğeninden çıkan sular Karacabey civarında Manyas Gölü ile birleşerek Marmara Denizi'ne dökülür⁵⁷. Güney Marmara'nın Karasi Yöresi'nde yer alan Ulubat Gölü tektonik kökenli bir göl olup⁵⁸ çevresi önemli ovalara ve tarımsal alanlara sahiptir⁵⁹.

Günümüzden yaklaşık 20.000 yıl önce Son Buzul döneminin en şiddetli safhasında Anadolu'da soğuk ve kurak iklim şartları hüküm sürmüştür ve Anadolu'yu çevreleyen denizlerin seviyesi şimdiki seviyelerine göre yaklaşık 100 m kadar alçalmıştır. Günümüzden yaklaşık olarak 8000 yıl önce ise günümüze yakın iklim şartları egemen olmaya başlamıştır⁶⁰.

⁵⁵ Atalay 1997, s.104.

⁵⁶ Atalay-Mortan 2011, s.131.

⁵⁷ Atalay-Mortan 2011, s.132.

⁵⁸ Atalay-Mortan 2011, s.147.

⁵⁹ Atalay-Mortan 2011, s.204.

⁶⁰ Atalay 1997, s.16

Karadeniz ile Marmara Denizi dolaylı olarak da Akdeniz arasındaki bağlantıları saptamak amacıyla ve İstanbul Boğazi'nin oluşumunu anlamak için çok sayıda sedimantolojik, jeokimyasal ve farklı fosil gruplarının bir arada incelendiği çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar neticesinde Batı Anadolu'da (Balıkesir-Bigadiç, Emet, Kırka, Kestelek, Aydın- Kuloğulları, Başçayır) Erken-Orta Miyosen geçişinde nemli ve sıcak (subtropikal), bataklık ve akarsu kenarı (schizaceae, taxodiaceae, myrtaceae, myricaceae, engelhardtia gibi) ve karışık orman toplulukları (cathaya, pinus haploxylon, quercus, carya, ulmus, alnus, fagaceae, oleaceae, castaneae, cyrillaceae, engelhardia, sapotaceae) dikkat çekmekte olup otsul formların Orta Miyosen başlarında düşük yüzdeli varlığı (compositae, chenopodiaceae, poaceae, ephedraceae gibi) otsul alanların Anadolu'da çok fazla yayılım göstermediği şeklinde yorumlanmaktadır⁶¹. Orta Miyosen boyunca otsul formların artışında göreceli bir artış meydana gelmiştir. Orta Miyosen sonunda Batı Anadolu'daki palinofloralarda karışık orman topluluğu (quercus, castanea, ulmus, engelhardtia, cyrillaceae) ve akarsu kenarı/bataklık alanlarda (alnus, myricaceae, nyssa, taxodiaceae) gelişen bitkilerin yüksek yüzdelere ulaştığı görülmektedir. Batı Anadolu'da orta Miyosen'de bataklık alanların geniş yayılım gösterdikleri belirlenmiş ve bu dönem palinoflorasında yüksek alanlarda yetişen bitkilerin (pinus haploxylon ve sylveris tipleri, abies, picea, podocarpus) düşük yüzdelere yer aldıkları görülmüştür⁶².

İzmit Körfezi'nden tanımlanan Orta ve Geç Pleistosen tortullarına göre İzmit Körfezi çevresinin Orta-Geç Pleistosen'de nemli ve serin iklim koşulları altında olduğu, otsul formların az görüldüğü ve konifer-meşe ormanı (pinus, quercus, abies) ile örtülü olduğunu göstermiştir. Günümüz florasında yok ve ya yok denecek kadar az yüzde ile temsil edilen taxodium, myrica, engelhardtia, carya, pterocarya ve cyrillaceae gibi sıcak seven bitkilerin körfezin daha yaşlı dönemine ait örneklerinde yer aldıkları anlaşılmıştır⁶³.

Göl, ağaç sınırı ve arkeolojik veriler bir araya getirildiğinde Holosen öncesi dönemde sıcaklığın 4-5° azaldığı, nispeten yüksek yağış ve kar düşme süresinin uzadığı

⁶¹ Akgün-Kayseri Özer 2012, s.139-140.

⁶² Akgün-Kayseri Özer 2012, s.141.

⁶³ Akgün-Kayseri Özer 2012, s.143

ve pluviyal şartlar altında Orta Anadolu'da göl düzeylerinin günümüzden yüksek olduğu belirtilmekte, Marmara-Karadeniz ve Yakın Doğu'nun, Orta-Geç Pleniglasyal dönemlere ait denizel ve göl topluluklarına sahip olması nispeten nemli açık orman koşullarının hakim olduğu şeklinde yorumlanmaktadır⁶⁴. Orta-Geç Pleniglasyal dönemde Marmara bölgesinde iklim nemli özellikler göstermekte olup, yağış rejimi mevsimsellik göstermektedir. Yine bu dönemde Marmara Denizi çevresinde salınımlar gösteren sıcak yazlar ve nemli soğuk kışların etkili olduğu, otsul alanların konifer ormanlarıyla birlikte ağaçlı steplerin yaygınlaştığı söylenmektedir⁶⁵.

Haliç, Kuşdili ve İzmit Körfezi'ndeki tortullaşmanın üst bölümü ve Adapazarı çevresi palinolojik bulgularından Erken Holosen'de az nemli-soğuk koşullarda, koniferlerden (kozalaklı ağaçlar) pinus'un (çam) baskın olduğu (abies/göknar, cupressaceae/ardıç, taxodium/iğne yapraklı ağaç) karışık mezofitik/kısmen kurak kısmen nemli ortamlarda yetişen bitkilerden oluşan bir orman (quercus/meşe, alnus/kızılağaç, ulmus/karaağaç, carpinus/gürgen, corylus/fındık, fagus/kayın, junglans/ceviz, myricaceae/mersingiller, tilia/ıhlamur) tanımlanmaktadır. Bu ormanın elemanlarından olan serin ve nemli iklim koşullarında yetişen abies'in Orta Holosen örneklerinde görülmemesi bu dönemde karışık yaprak döken ormanın nemli ve nispeten serin koşullarda liquidambar/sığla ağacı, castanea/kestane, oleaceae/zeytingiller türlerinin katılımıyla yaygınlaştığı, sucul formların artış göstermesinin de yağış artışı ve ısınmaya işaret ettiği düşünülmektedir. Holosen boyunca tüm alanlarda otsul formların çok düşük yüzdeli olarak temsil edilmesinin de ormanların varlığını hep koruduğu değerlendirilmesini güçlendirmektedir⁶⁶.

Erken ve Orta Holosen boyunca (G.Ö 8800-5100) izotopik dalgalanmalar kuraklık ve nemlilik arasında salınım fikri vermektedir. Eken Holosen boyunca Türkiye'de ağaçlıkların yayılmasındaki gecikme iklimsel kuraklık ile ilişkilendirilebilmektedir. Marmara maksimum ormanlık alanına Erken Holosen'de ulaşmıştır⁶⁷.

⁶⁴ Mudie-Rochon-Aksu 2002, s. 233-260

⁶⁵ Akgün-Kayseri Özer, 2012, s.161.

⁶⁶ Akgün-Kayseri Özer, 2012, s.144.

⁶⁷ Akgün-Kayseri Özer 2012, s.162.

Peta J. Mudie, Andre Rochon, Ali E. Aksu tarafından 2002 yılında gerçekleştirilen çalışmalarda karasal ve denizel polen analizleri ile radyokarbon tarihlemeleri kullanılarak Orta-Geç Pleniglasial'den günümüze paleoiklim ve vejetasyon tarihini yeniden şekillendirme çalışmalarında beş denizel polen zonu belirlenmiştir⁶⁸. Buna göre Marmara ve Karadeniz Bölgelerinde Orta-Geç Pleniglasial dönemlerde, G.Ö 33.600-24.000 tarihleri arasında, yüksek kesimlerde artemisia step ormanı ve alçak yamaçlarda oro-Akdeniz ormanını oluşturan soğuk iklime dayanıklı ağaçları içeren geniş ağaçlı step vejetasyonu ile nispeten nemli ve kış yağışlarının yüksek olduğu açık orman koşullarının olduğu, bataklık alanlarda yetişen türlerin yüksek oranda olmasının Marmara Denizi çevresinde bataklık alanların varlığını gösterdiği belirtilmektedir. G.Ö 24.000-10.200 yılları arasında Alleröd olayına karşılık gelen sıcak ve nemli koşulların ardından Younger Dryas'ı işaret eden süreçte de çok soğuk ve kurak iklim koşullarının hakim olduğu anlaşılmaktadır. Günümüzden 10.000-7000 yıl önce meşenin yayılması ve pistacia'nın maksimuma ulaşması, G.Ö 7000-4000 yıllar arasının sıcak ve nemli Erken Holosen buzul arası döneme denk geldiği anlaşılmaktadır. Geç Holosen'den bu yana ise iklimin daha soğuk ve kurak koşullarda olduğu belirtilmektedir⁶⁹.

⁶⁸ Mudie-Rochon-Aksu 2002, s. 239, Tablo 1.

⁶⁹ Akgün-Kayseri Özer, 2012, s.152.

1.4. Kuzeybatı Anadolu'da Tarihöncesi Dönem ve Bölge Kronolojisi

1.4.1.Bölgedeki Tarihöncesi Dönem Araştırmalarının Tarihi

Bölgedeki tarihöncesi dönem araştırmalarının büyük bir çoğunluğunun Fikirtepe Kültürü ile ilintili olduğu söylenebilir. 1900'lü yılların başında demiryolu işçisi J. Miliopulos, rastlantı sonucu Fikirtepe yerleşim yerini bulmuştur⁷⁰. Buradan toplanan malzeme ilk olarak A. D. Mordtmann tarafından incelenmiş⁷¹, daha sonra T. J. Arne tarafından satın alınarak Stockholm Milli Müzesi'ne götürülmüştür⁷². Yerleşimin üst dolgularının tarımsal faaliyetlerle tahrip edilmesinden önce toplanan bu ilk buluntu grubu M. O. Janse tarafından 1925 yılında yayınlanmış olup⁷³, K. Bittel⁷⁴ tarafından da incelenmiştir.

Kadıköy - Kurbağalıdere çevresinde bir bölgeden toplandığı fakat tam olarak toplama yeri bilinmeyen bu ilk buluntuların, K. Bittel'in, A.M. Mansel ile birlikte 1942-1943 yıllarında bölgede gerçekleştirdiği sistemli araştırmalar neticesinde Fikirtepe yerleşmesinden toplanmış olduğu anlaşılmıştır⁷⁵. Türk Tarih Kurumu adına, Prof. A. M. Mansel başkanlığında, Kurt Bittel ve Halet Çambel ile birlikte 1952-1954 yılları arasında yerleşmedeki ilk kazılar gerçekleştirilmiştir⁷⁶. Yerleşimde gerçekleştirilen bu ilk sistemli kazı çalışması, Fikirtepe buluntu grubunun tüm öğeleri ile birlikte bir bütün olarak ele alınmasını da sağlamıştır. Bu ilk kazının gerçekleştiği 1950'li yıllarda bölgede tabakalanması bilinen tek yerleşimin Troia olması sebebiyle Fikirtepe buluntuları, hafirleri tarafından Troia ile karşılaştırılmıştır. Ancak hem Fikirtepe'de maden buluntularının olmayışı hem de iki yerleşimdeki çanak çömlek geleneklerinin birbirlerinden farklılıklar göstermesinden dolayı, Fikirtepe'nin Troia öncesi bir döneme tarihlenmesi gerektiğini düşünmüşlerdir⁷⁷. Mehmet Özdoğan tarafından 1979'da doktora

⁷⁰ Miliopulos 1916, s. 427

⁷¹ Mordtmann 1907.

⁷² Arne 1922.

⁷³ Janse 1925.

⁷⁴ Bittel 1942, s.164-165.

⁷⁵ Bittel 1960, s.29-30.

⁷⁶ Bittel 1960, s. 30.

⁷⁷ Bittel 1960, s. 32.

tezi kapsamında Fikirtepe buluntuları çalışılarak sınıflandırılmış ve göreceli tarihlendirilmesi yapılmıştır⁷⁸.

Bölgenin tarihöncesi dönemleriyle ilgili olarak araştırma yapmak amacıyla 1940'lı yıllarda K. Kökten tarafından çalışmalar gerçekleştirilmiş ve kendisi höyükleri ziyaret etmiştir⁷⁹. 1955 yılında James Mellaart⁸⁰, 1960'lı yıllarda David French⁸¹ ve C. Cullberg⁸² tarafından da bölgenin tarihöncesi ile ilgili yüzey araştırmaları gerçekleştirilmiştir.

1950'li ve 1960'lı yıllarda Ş. A. Kansu tarafından bölgenin özellikle Paleolitik Çağ üzerine yoğunlaşan yüzey araştırmaları ve sondaj kazıları gerçekleştirilmiştir. Ş. A. Kansu 1952 yılında Fikirtepe yerleşmesinin yüzeyinde bulduğu el baltalarından bazılarını Paleolitik Çağ'a tarihlemiştir. 1959 yılında Edirne Çardakaltı'ndan toplanan malzeme ile Fikirtepe malzemesinin benzerlikler gösterdiğini fark eden Kansu, 1960 yılında Fikirtepe'de üç küçük sondaj kazısı gerçekleştirmiştir⁸³.

1960 yılında yaptığı çalışmalarında Pendik'te bir demiryolu yarmasında rastladığı çanak çömlek parçaları üzerine 1961 yılında burada bir sondaj kazısı yapan Kansu, Pendik yerleşimine ait malzemenin Fikirtepe malzemesi ile benzer özellikler taşıdığını belirtmiş ve Fikirtepe ile Pendik'in çağdaş yerleşmeler olabileceğini ifade etmiştir⁸⁴. 1959 yılında bölgenin tarihöncesi dönemleri ile ilgili olarak yaptığı araştırmaları sırasında İstanbul'da Yarımburgaz Mağarası yine Kansu tarafından da ziyaret edilmiştir⁸⁵.

⁷⁸ Özdoğan 1979.

⁷⁹ Kökten 1951, s.209-211.

⁸⁰ Mellaart 1955, s.56.

⁸¹ French 1967, s.49.

⁸² Cullberg 1964-1965.

⁸³ Kansu, 1963, s.661.

⁸⁴ Kansu, 1963, s.661-662.

⁸⁵ Kansu 1963, s.700.

1981 yılında Pendik'te ⁸⁶ , 1986 yılında Yarımburgaz Mağarası'nda gerçekleştirilen kazılar neticesinde ⁸⁷ bölgenin tarihöncesi dönemleriyle ilgili araştırmaların çoğaldığı ve sistematik hale geldiği anlaşılmaktadır.

1980'li yıllarda M. Özdoğan tarafından gerçekleştirilen Doğu Marmara ve Trakya Araştırmaları'nda daha önceden bilinmeyen 200 kadar tarihöncesi buluntu yeri tespit edilmiştir⁸⁸. 1985 yılında, J. J. Roodenberg tarafından İznik ile Apolyont-Ulubat Gölleri çevresinde ve Yenişehir'de gerçekleştirilen yüzey araştırmaları büyük önem taşımaktadır. 1987 yılında başlayan Ilıpınar Höyük kazıları bölgedeki ilk tarımcı yerleşik toplumların anlaşılmasında olduğu kadar bölgedeki Son Neolitik ve Kalkolitik Çağların gelişiminin stratigrafik olarak gözlemlenmesini de sağlamıştır. Aynı zamanda yerleşimden elde edilen radyokarbon analizi sonuçları bölgedeki Son Neolitik Çağ ve Kalkolitik Çağların tarihlendirilmesinde büyük rol oynamıştır⁸⁹.

1989 yılında Toptepe'de gerçekleştirilen kurtarma kazılarında Karanovo IV kültürüne benzer özellikler gösteren malzeme topluluklarının, Doğu Trakya bölgesinin güneyine yayılmış olduğu ve Batı Trakya bölgesi Paradimi kültürü ile benzerlikler taşıdığı anlaşılmıştır. 1990-1993 yılları arasında Hoca Çeşme kazısında da Doğu Trakya'da ilk kez Karanovo I ve Karanovo II kültürüne ait buluntuların elde edilmesinin yanı sıra Karanovo I kültüründen önceki monokrom evreye işaret eden bulgular ortaya çıkarılmıştır. Yine 1993 yılında başlanan Aşağı Pınar kazıları Doğu Trakya'da şimdiye kadar en iyi şekilde belgelenmiş ve Neolitik Çağ'ın tüm evrelerini yansıtan tabaka ve bulgularıyla büyük önem taşımaktadır⁹⁰.

Yukarı Sakarya Havzası'nda 1992-1994 yıllarında gerçekleştirilen Orman Fidanlığı kurtarma kazıları, Marmara Bölgesi ve Orta Anadolu Bölgesi arasındaki kültürel ilişkinin anlaşılmasını sağlamıştır⁹¹. T. Efe tarafından Eskişehir, Bilecik ve Kütahya illerinde 1988-1995 yılları arasında gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında da

⁸⁶ Harmankaya 1983.

⁸⁷ Özdoğan-Koyunlu 1986.

⁸⁸ Özdoğan 1985, s.409.

⁸⁹ Roodenberg 1995a, s.5.

⁹⁰ Özdoğan 2013, s.171.

⁹¹ Özdoğan 2013, s.172.

Alt/Orta Paleolitik dönemden M.Ö 1. binyılın ortalarına kadar olan zaman dilimine ait 224 buluntu yeri ve höyük tespit edilmiştir⁹²

1996 yılında Menteşe Höyük, 2004 yılında Aktopraklık Höyük ve 2005 yılında Barcın Höyük kazılarının başlamasıyla Güney ve Doğu Marmara bölgesindeki ilk tarımcı yerleşik toplumların M.Ö 6400'lü yıllara tarihlendiği görülmüştür⁹³. Yenikapı'da gerçekleştirilen kurtarma kazıları ile de kültürel gelişim ve çevresel koşullardaki değişimlerin ilişkilendirilmesi mümkün olmuştur⁹⁴.

⁹² Efe 1997, s.221.

⁹³ Roodenberg-Alpaslan Roodenberg 2007 s.397., Gerritsen-Özbal-Thissen, 2013a, s.97., Gerritsen-Özbal-Thissen, 2013b, s.60., Karul-Avcı 2013, s.52.

⁹⁴ Özdoğan 2013, s.172.

1.4.2. Bölge Kronolojisi

Kuzeybatı Anadolu ve Türkiye Trakyası olarak bilinen bölgeyi kapsayan Marmara Bölgesi'nin paleolitik dönemine ait bilgilerimiz oldukça kısıtlı olmakla beraber bildiklerimizin büyük çoğunluğu yüzey araştırmalarından elde edilen bilgiler ve Yarımburgaz Mağarası'nda gerçekleştirilen bilimsel kazılarda ortaya çıkarılan paleolitik dönem tabakalarına dayanmaktadır. Bu başlık altında bölgede tespit edilen paleolitik ve mezolitik-epipaleolitik çağ buluntularının tanıtılmasına çalışılacaktır.

Bölgede sistematik kazısı gerçekleştirilmiş olan tek paleolitik çağ yeri Yarımburgaz Mağarası'dır. İstanbul'un 22 km batısında, Küçük Çekmece Gölü'nün 1,5 km kuzeyinde yer alan⁹⁵ Yarımburgaz Mağarası (Şekil 1), Eosen kökenli yerel kayanın bir akarsu tarafından aşındırılması sonucunda oluşmuş olup, birbirine bir geçitle bağlanan, Aşağı ve Yukarı Mağara olarak isimlendirilen iki bölümden meydana gelmektedir⁹⁶.

Yarımburgaz Mağarası'nda gerçekleştirilen sistematik kazılar neticesinde Paleolitik Çağ'a tarihlenen buluntular Aşağı Mağara'da tespit edilmiştir⁹⁷. Alt Paleolitik Çağ'a tarihlenen buluntuların ele geçirildiği Yarımburgaz Aşağı Mağara'da, taş alet yapımında çakmaktaşı, kuartz, kuarzit kullanıldığı belirlenmiştir.⁹⁸ Çekirdekler, çekirdek aletler, düzeltili yonga aletler, yongalar⁹⁹ ele geçmiş olup; dik ve keskin kenarlı kemirimli çok sayıdaki düzeltili yonga örnekleri ile üstün işçiliğe sahip satır ve kıyıcı satırlar görülmektedir. Bu verilerle birlikte Levallois ve gerçek anlamıyla Acheul tekniğinin buradan ele geçen taş alet endüstrisinde görülmemesi Yarımburgaz Alt Paleolitik Çağ buluntularının Anadolu ve Yakın Doğu'da karşılaşılan ve Acheul özellikleri sergileyen çağdaşlarından ziyade Fransa'daki Tayac ile Orta ve Doğu Avrupa'da görülen küçük alet ve satırların hakim olduğu endüstrilerle yakın benzerlikler taşıdığı anlaşılmaktadır¹⁰⁰.

⁹⁵ Arsebük 1996, s.33.

⁹⁶ Arsebük 1996, s.34.

⁹⁷ Arsebük 1996, s.34.

⁹⁸ Arsebük 1996, s.36.

⁹⁹ Arsebük 1996, s.47.

¹⁰⁰ Arsebük 1996, s.38.

İstanbul'da Büyükçekmece Gölü'nün kuzeyinde; Eskice Sırtı olarak isimlendirilen yerde Alt Paleolitik Çağ'a ait buluntu yeri saptanmıştır¹⁰¹. Eskice buluntu yerinin yüzeyi yoğun şekilde patinalanmış çakmaktaşı, nodüller ve aletler ile kaplıdır olup en geniş buluntu alanı 200x300 metrelik bir alanı kaplayan bir tepenin zirvesinde yer almaktadır. Eskice buluntularının kuvars ve kuvarsitten üretilmiş bir kaç örnek dışında büyük bir çoğunluğunun hammaddesi kaba, opak, damarlı koyu kırmızımsı-kahverengi silekstendir¹⁰². Burada iki yüzeyli ve tek yüzeyli çekirdek-kıyıcılar ve düzeltili yongalar hakim grupları oluşturmaktadır. Düzeltili yonga aletler arasında kazıyıcılar, dişliler ve çentikli parçalar karakteristiktir¹⁰³. Korteksli yongaların yüksek oranda temsil ediliyor olması taş üretiminin buluntu yerinde gerçekleştirildiğine işaret etmektedir¹⁰⁴.

İstanbul'un 6-10 km doğusunda Ümraniye'de yer alan Göksu, bölgede Alt Paleolitik Çağ ile ilgili buluntular veren bir başka alandır¹⁰⁵. Literatürde Göksu buluntuları olarak isimlendirilmiş buluntular 5 km içerisindeki 13 farklı yerden gelmektedir¹⁰⁶. Göksu buluntuları tüm bölge içerisinde tamamına yakını sileksten üretilmiş olan ikiyüzeyliler, el baltaları, satırlar, kıyıcılar ve çekirdeklerden oluşan zengin bir buluntu yeridir. Göksu buluntuları arasında bir adet de levallois uç olduğu bildirilmektedir¹⁰⁷.

Çanakkale'de Çan ilçe merkezinin 8 km güneybatı ve Kurmaköy'ün 500 m batısında yer alan Üyücekler isimli buluntu yerinde Orta ve Üst Paleolitik Çağ konak yerleri saptanmıştır. Yine Çan ilçesi sınırlarında Karlıköy yolunun iki yanı ile Çalca deresi sekileri boyunca Paleolitik Çağ'a ait buluntular mevcut olup malzemenin yoğunlaştığı yerlerin arasında Alt Paleolitik Çağ'dan Orta Paleolitik Çağ'a geçiş sürecini yansıtan Çavuştarla mevki ile Orta Paleolitik döneme ait Mısırkışlası mevki yer almaktadır¹⁰⁸. Pazarköy'e bağlı Çınarköy arazisinde, özellikle Pazarköy ovasının doğu

¹⁰¹ Özdoğan 1983a, s.67.

¹⁰² Runnels-Özdoğan 2001, s.76.

¹⁰³ Runnels-Özdoğan 2001, s.76-77.

¹⁰⁴ Runnels-Özdoğan 2001, s.77.

¹⁰⁵ Runnels-Özdoğan 2001, s.73.

¹⁰⁶ Runnels-Özdoğan 2001, s.73.

¹⁰⁷ Runnels-Özdoğan 2001, s.75.

¹⁰⁸ Özdoğan 1991, s.346 vd.

sekilerinde Paleolitik döneme ait parçalara bol miktarda rastlandığı bildirilmekte, özellikle Havuzbaşı Mevkii çevresi ve bunun güneyinde yer alan Kocaköy Yeri olarak adlandırılan mevkide Orta Paleolitik döneme tarihlenen aletlerin belirgin bir şekilde artarak yoğunlaştığı ifade edilmektedir¹⁰⁹.

Yatak, Tekirdağ'ın yaklaşık 30 km batısında yer alan Karansılı Köyü'nün yaklaşık olarak 350 metre güneydoğusunda yer almakta olup burada kuvars, kuvarsit, çakmaktaşı ve kumtaşı gibi farklı hammadde kaynaklarından üretilmiş satır, kıyıcı satır, çekirdek ve iki yüzeyli aletler tespit edilmiştir. Buluntu yerlerinden bir diğeri olan Kuştepe ise yine Karansılı Köyü'nün yaklaşık 300 metre kuzeybatısında küçük bir vadiye bakan bir tepe üzerinde yer almaktadır. Tespit edilen satır, kıyıcı satır, örs, çekirdek ve yongalar; kuvars, kuvarsit, çakmaktaşı ve andezitten yapılmışlardır. Balıtepe buluntu yeri yine Tekirdağ'da Çavuşköy'ün 450 metre doğu- güneydoğusunda yer almaktadır ve buluntuların çoğunluğunu kuvarsit satırlar oluşturmaktadır. Adı geçen buluntuların tamamının tipolojik olarak Alt Paleolitik Çağ'a ait olup Orta Pleistosen'in ilk yarısına tarihlendirilebilecekleri düşünülmektedir¹¹⁰.

Bursa'da Uludağ Üniversitesi Görükle Kampüsü içerisinde Ziraat Fakültesi arazilerinde, "Deneme Tarlası"nda, Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenen buluntular tespit edilmiştir. Buradaki buluntuların çoğunluğunu yongalar oluşturmakta olup ele geçen çekirdekler arasında bir adet levallois çekirdek bulunmaktadır. Yongalar içinde ise bir tane déjété yan kazıyıcı, şimdilik buradan bulunan tek alettir¹¹¹.

Bursa'da Görükle'deki Paleolitik Çağ buluntularından başka Keles, Harmancık ve Orhaneli ilçelerinde de Paleolitik Çağ'a tarihlenen buluntu yerleri saptanmıştır. Bunlardan Belentepe, Keles ilçesine bağlı Kıranişıklar Köyü'nün 1,5 km batı-kuzeybatısında yer almaktadır¹¹². Belen Tepe birincil nitelikte bir çakmaktaşı kaynağı olup burada korteksli ve korteksiz yongalar ve çekirdeklerin yanı sıra iki adet iki yüzeyli alet tespit edilmiştir. Burada bulunan bir başka iki yüzeyli alet türü de iki

¹⁰⁹ Özdoğan 1991, s.347.

¹¹⁰ Dinçer-Slimak, 2007, s.10

¹¹¹ Şahin-Dinçer-Zimmermann 2009, s.157 vd.

¹¹² Dinçer 2014, s.162.

yüzeyli işlenmiş bir diskir¹¹³. Bunlardan başka burada bir adet de kıyıcı satır bulunmuştur. Genel olarak Belen Tepe buluntuları Alt Paleolitik Çağ sonlarına tarihlendirilmektedir¹¹⁴.

Harmancık ilçesinin 1 km kuzeydoğusunda yer alan Topbaşı buluntu yerinde de korteksli ve korteksiz yongalar, tek kenar kazıyıcı, çift kenar kazıyıcı, çontuklu ve yuvarlak biçimli kenar kazıyıcı ve dişlemeli aletler tespit edilmiş olup tekno-tipolojik karakterlerine dayanılarak Orta Paleolitik Çağ'a tarihlenmektedir. Harmancık'ın Çatalsöğüt köyüne bağlı Bayramlar Mahallesi'nin 400 m kuzeybatısında yer alan Gavur Evleri olarak adlandırılan mevkide de paleolitik çağa ait buluntular tespit edilmiştir. Burada korteksli yongalar, çift kenar kazıyıcılar ve bir adet denenmiş çekirdek ele geçmiştir. Gavur Evleri mevkiinde ele geçen en önemli buluntu ise bir adet levallois çekirdektir. Levallois çekirdeğinin varlığına dayanılarak Gavur Evleri buluntuları Orta Paleolitik Çağ'a tarihlendirilmektedir¹¹⁵.

Bursa sınırları içerisinde yer alan bir başka önemli Paleolitik Çağ'a ait buluntu yeri ise Şahinkaya Mağarası'dır. Orhaneli ilçesi sınırları içerisinde Erenler Köyü'nün 4 km kuzeybatısında sarp bir kayalık üzerinde yer alan mağarada çok sayıda rastlanan hayvan kemikleri üzerinde gerçekleştirilen ön incelemede capra, bos ve lepus türlerine rastlanmıştır. Burada sadece üç adet taş alet bulunmuş olup üçü de düzeltili yonga aletlerdir. Bunlardan bir tanesi iki yüzeyli olarak işlenmiş bir tek kenar kazıyıcı, bir tanesi iç yüzeyinden düzeltili bir çift kenar kazıyıcı ve iki yüzeyli olarak işlenmiş yaprak biçimli bir uçtur. Taş aletlerin büyük olasılıkla mousterienin son aşamalarına Orta Paleolitik Çağ'ın sonlarına ait olduğu ve Şahinkaya Mağarası buluntularının Doğu Avrupa ve Balkanların Son Mousterien kültürü ile yakın benzerliklere sahip olduğu belirtilmektedir¹¹⁶.

¹¹³ Dinçer 2014, s.163.

¹¹⁴ Dinçer 2014, s.164.

¹¹⁵ Dinçer, 2014, s.165 vd.

¹¹⁶ Dinçer, 2014, s.168-169.

Domalı - Şile arası ile Kerpe - Kefken - Cebeci yörelerinde de Paleolitik ve Epipaleolitik buluntu ve konak yerleri tespit edilmiştir¹¹⁷ (Harita 3). Kefken buluntu yeri Karadeniz kıyısında İzmit'in Kefken ilçesinin yaklaşık 3 km doğusunda yer almaktadır. Burada tipik Orta Paleolitik geleneğini yansıtan çok çeşitli buluntular ele geçmiştir. Kefken buluntularının neredeyse tamamı kahverengi ve kırmızımsı kahve renkli çakmaktaşıdan üretilmiş olup az oranda olmakla birlikte kuvars ve diğer hammaddeler de kullanılmıştır¹¹⁸. Orta Paleolitik'e tarihlenen çok farklı çeşitlerde çekirdekler ve kıyıcılar ile kesiciler, kazıyıcılar, uç kazıyıcılar, dişliler, çentikliler ve düzeltili yongalar buradan ele geçmiştir. Yine burinler, deliciler, levallois uçlar ve muhtelif aletler ile düzeltili alet tiplerinin burada bir arada temsil ediliyor olması bu alanda birden çok dönemin temsil edildiğini göstermektedir. Kefken'de Erken Üst Paleolitik ve Epipaleolitik Dönemleri yansıtan bulguların olduğu ifade edilmektedir¹¹⁹. Yine Kefken'in doğusunda Kovanağzı Mevkii ile Cebeci Sirtında Alt Paleolitik, buluntularına rastlanmıştır¹²⁰.

Paleolitik Çağ'a tarihlenen bir başka buluntu yeri ise Sarısu'dur (Harita 3). Sarısu Kefken'in yaklaşık olarak 2 km batısında yer almakta olup buradan ele geçen materyaller üzerinde gerçekleştirilen analizler burasının bir alet üretim yeri olduğuna işaret etmekte ve Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenmektedir. Gümüşdere Erken Üst Paleolitik Çağ buluntu yerlerinden bir diğeri olup İstanbul'un 27 km kuzeyinde Ağaçalı ve Kilyos arasında Karadeniz kıyısında Gümüşdere'nin batısında yer almaktadır. Çatalca'nın 10 km kuzeyindeki Karababa Mağarası'nda da Erken Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen buluntular ele geçirilmiştir¹²¹.

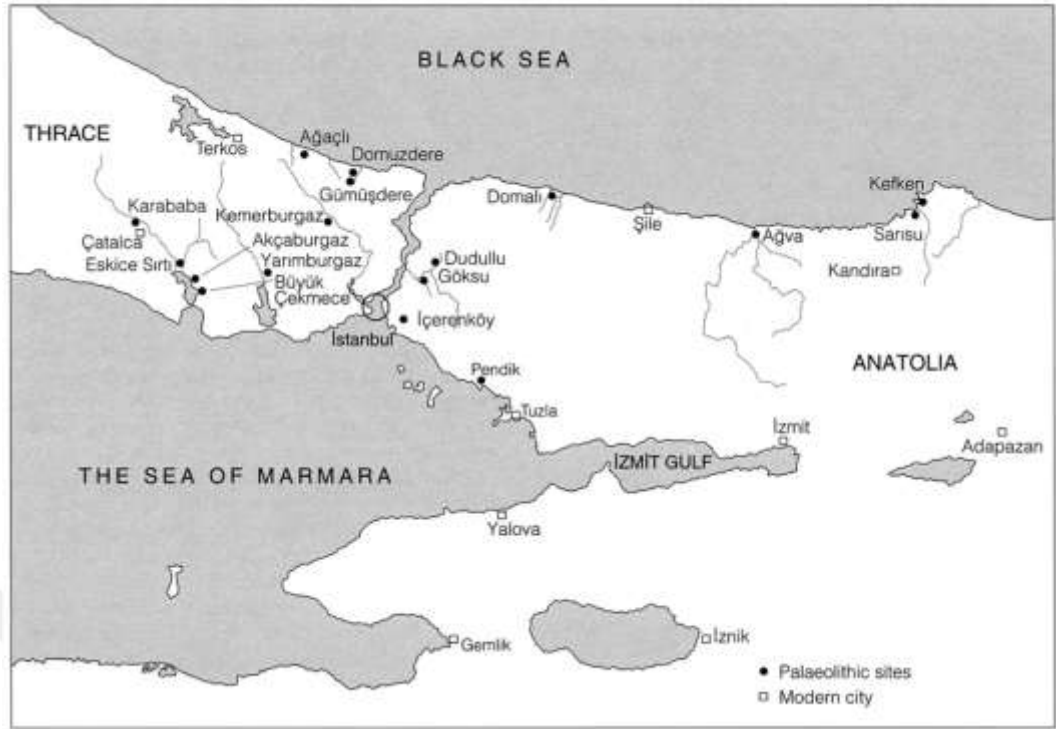
¹¹⁷ Özdoğan 1985, s.411.

¹¹⁸ Runnels-Özdoğan 2001, s. 79.

¹¹⁹ Runnels-Özdoğan 2001, s. 80.

¹²⁰ Özdoğan 1985, s.411.

¹²¹ Runnels-Özdoğan 2001, s.86 vd.

Harita 3: İstanbul ve Çevresinde Yer Alan Paleolitik Çağ Buluntu Yerleri
(Runnels-Özdoğan 2001, fig.1)

Domalı yakınında Mürselli Baba Sırtı ile Akçalı Kumluğu Epipaleolitik Çağ konak yerleri arasındadır. Her iki konak yerinde de minik dilgi yapım geleneğine ait örnekler ve geometrik biçimli aletler tespit edilmiştir¹²². İstanbul'un Alaçalı ilçesinin kuzeydoğusunda; Karadeniz kıyısına yakın bir konumda yer alan Domalı Köyü'nün çevresinde de yontma taş aletler bulunmuştur. Karadeniz kıyı kültürlerinde tespit edilen Üst Paleolitik Çağ ile Epipaleolitik Çağ'ı temsil eden mikrolit aletler ve artıkları ile mikrolit dilgi çekirdeği; kullanımlı ve kullanımsız dilgiler, ön kazıyıcılar gibi çakmaktaşıdan yapılmış yontma taş endüstrisine ait örnekler ele geçmiştir¹²³.

Ağaçlı, İstanbul'un yaklaşık olarak 35 km kuzeybatısında Karadeniz kıyısında yer almakta olup Ağaçlı Sırtı üç tarafından da küçük akarsular tarafından sınırlandırılmaktadır¹²⁴. Burada Orta Paleolitik'e tarihlenen buluntular levallois tekniğinin görece daha az temsil edildiği ve çok farklı tiplerdeki yan kazıyıcıların

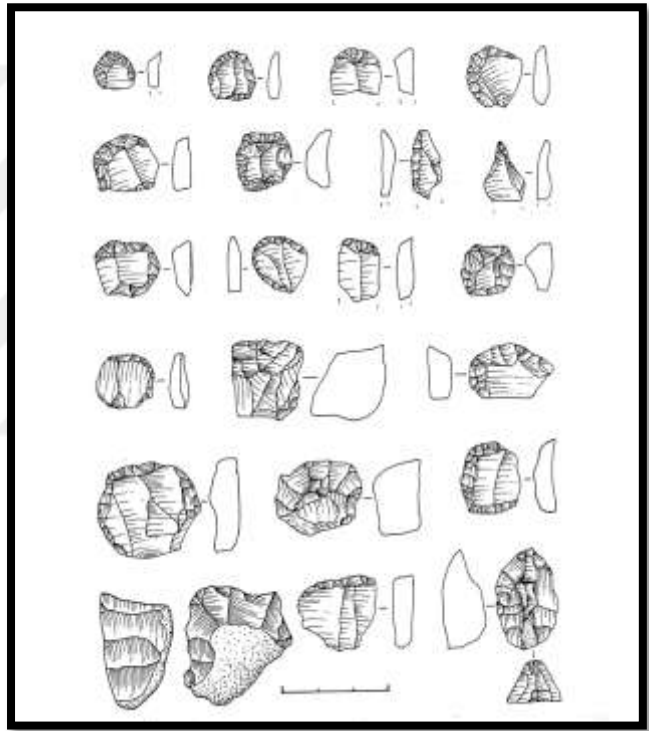
¹²² Özdoğan1985, s.411.

¹²³ Gatsov- Özdoğan1994, s.108.

¹²⁴ Runnels-Özdoğan 2001, s.80

karakteristik olduğu bir taş alet endüstrisi sergilemektedir¹²⁵. Tipolojik olarak düzeltili aletlerin farklı çeşitlerinin görüldüğü Ağaçlı'da kazıyıcılar oldukça yaygındır. Mousterien uçlar, Levallois uçlar ve sırtlı keskiler gibi tipik Orta Paleolitik aletleri ile ön kazıyıcılar, deliciler, burinler ve düzeltili keskiler gibi Üst Paleolitik aletleri Ağaçlı'da görülmektedir¹²⁶ (Şekil 1). Burada tespit edilen minik dilgiler ve geometrik biçimli aletlerden oluşan buluntu toplulukları Kuzey Karadeniz ve Kırım buluntu topluluklarıyla benzeşmekte olup Üst Paleolitik ve Epipaleolitik dönemlere tarihlendirilmektedir¹²⁷.

Orta Paleolitik ve Üst Paleolitik bulgularına rastlanan diğer buluntu yerleri arasında Domuzdere ve Gümüşdere sayılabilir¹²⁸ (Şekil 1). İstanbul il merkezinin 26 km kuzeyinde; Kilyos'un 4 km batısında; Ağaçlı ile Kilyos arasında; Gümüşköy/Gümüşdere Köyü'nün 2 km kuzeydoğusunda; Karadeniz kıyısındaki geniş bir alana yayılan Gümüşdere ve Domuzdere kumullarının; Epipaleolitik Çağ'da da avcı gruplarına açık hava konaklama yeri olarak hizmet verdiği çok sayıda ele geçen mikrolit tipte dilgi çekirdekler; sırtlı dilgicikler ve minik dilgilerin varlığından anlaşılmaktadır¹²⁹.

Şekil 1: Ağaçlı, Domalı ve Gümüşdere'den Yontma Taş Aletler (Gatsov-Özdoğan 1994, fig.3)

¹²⁵ Runnels-Özdoğan 2001, s.80-81.

¹²⁶ Runnels-Özdoğan 2001, s.81.

¹²⁷ Özdoğan 1983, s.67.

¹²⁸ Runnels-Özdoğan 2001, s.83.

¹²⁹ Gatsov-Özdoğan 1994, s.106-107.

Çanakkale'nin Çan ilçesinde 1988 yılında tespit edilen Çalca buluntu yeri Karlıdere Köyü'nün yaklaşık olarak 500 km batı-güneybatısında yer almakta olup buluntu yeri Karlıdere'ye bakan bir vadi sırtı üzerinde yer almaktadır. Epipaleolitik Dönem'e tarihlenen buluntular Karlıdere'ye doğru hafifçe alçalan bir tepenin zirvesinde yer almakta olup burada çanak çömlek buluntuları olmaksızın yoğun şekilde taş buluntular görülmektedir. Buluntu yeri 250x150 metrelik bir alanı kapsamakta olup, bu sınır aşıldığında buluntu yoğunluğunun keskin bir şekilde düşüş göstermesi burasının sezonluk bir kamp yeri değil kalıcı bir yerleşim yeri olduğuna işaret etmektedir. Çalca taş alet buluntularını çekirdekler, yongalar, dilgiler, kazıyıcılar, deliciler oluşturmakta olup bunların büyük bir çoğunluğu çakmaktaşıdan üretilmiş olmakla beraber az sayıdaki parçanın obsidyenden üretilmiş olduğu görülmektedir¹³⁰.

Musluçeşme buluntu yeri Balıkesir'in Manyas ilçesine bağlı Aksakal Köyü'nün 3 km batısında, Manyas Gölü'nün en yüksek terasının üzerindedir. Musluçeşme Deresi isimli küçük bir dere buluntu yerinin hemen kıyısından akmaktadır. Buluntu yerinin yakınları kayalık ve bataklıklarla çevrilidir. Taş buluntular 300x300 metrelik bir alana yayılmakta olup dere etrafında da 150x100 metrelik bir alanda görülmektedir. Yüzey buluntuları çoğunlukla taş aletlerden ve birkaç celtten meydana gelmektedir¹³¹. Musluçeşme taş buluntuları da hammadde olarak çoğunlukla çakmaktaşıdan üretilmiş olup bunların arasında az oranda obsidyen de görülmektedir. Buluntular tipolojik olarak çekirdekler, yongalar, yonga parçaları, keskiler, kazıyıcılar, çentikli aletler, deliciler olarak gruplandırılmaktadır¹³².

Menteşe Höyük, Aktopraklık Höyük ve Barcın Höyük kazılarında elde edilen radyokarbon analizi sonuçlarına göre bölgedeki en erken neolitik yerleşimlerin M.Ö 6400'lü yıllara tarihlendiği anlaşılmaktadır¹³³ (Harita 4). Bölgede Son Neolitik Çağ ve İlk Kalkolitik Çağ'a tarihlenen yerleşmeler bir sonraki bölümde daha detaylı olarak ele alınacaktır.

¹³⁰ Özdoğan-Gatsov 1998, s.214-215.

¹³¹ Özdoğan-Gatsov 1998, s.214.

¹³² Özdoğan-Gatsov 1998, s.219 vd.

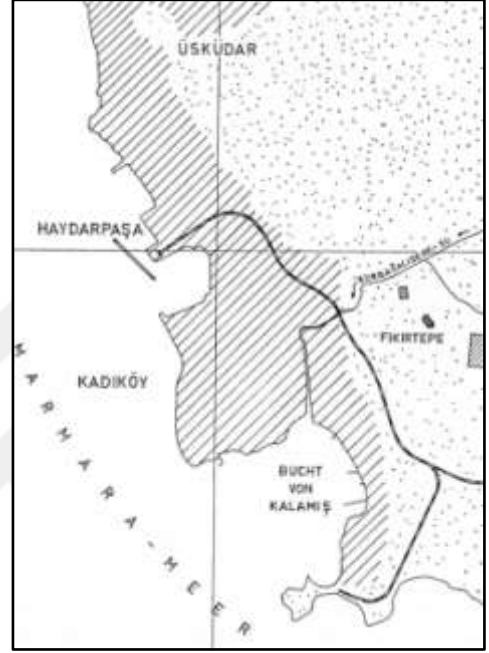
¹³³ Roodenberg- Alpaslan Roodenberg 2007, s.397., Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, s.97., Gerritsen-Özbal-Thissen 2013b, s.60., Karul-Avcı 2013, s.52.

1.5. Bölgedeki Son Neolitik Çağ ve İlk Kalkolitik Çağ'a Tarihlenen Yerleşimler

1.5.1. Fikirtepe

Konum

Fikirtepe İstanbul'un Anadolu yakasında, Haydarpaşa tren istasyonunun yaklaşık 800 m güneyinde yer almakta olup, günümüzde modern İstanbul yerleşimi tarafından tamamıyla yok edilmiştir (Harita 5). Yerleşim, günümüzde Moda Koyu'na akmakta olan Kurbağalıdere'nin kıyısına doğru hafif bir eğimle alçalan bir arazi üzerine kurulmuştur. Yerleşimin kapladığı alan kesin olmamakla beraber 200x80 m ölçülerinden daha küçük olmaması gerektiği bildirilmektedir. Yenikapı kazıları ile birlikte Fikirtepe yerleşmesinin

Harita 5: Fikirtepe Yerleşiminin Konumu (Bittel 1969-70, abb.2)

Neolitik dönemdeki paleotopografyası hakkında öngörülerde bulunmak olası hale gelmiştir. Buna göre Moda Koyu'nun o dönemde Fikirtepe eteklerine doğru bir körfez oluşturacak şekilde bir kıyı gölü olduğu anlaşılmıştır. Aynı şekilde yerleşimin Neolitik dönemde, biri günümüzdeki Haydarpaşa Koyu diğeri ise günümüzdeki Üsküdar olmak üzere iki diğer kıyı gölü üzerinden de kolayca ulaşılabilir olduğu düşünülmektedir¹³⁴.

Araştırma Tarihi

1900'li yılların başında demiryolu işçisi J. Miliopulos¹³⁵ tarafından rastlantı sonucu bulunan Fikirtepe yerleşiminden toplanan malzeme ilk olarak A. D. Mordtmann tarafından incelenmiş¹³⁶, daha sonra T. J. Arne tarafından satın alınarak Stockholm

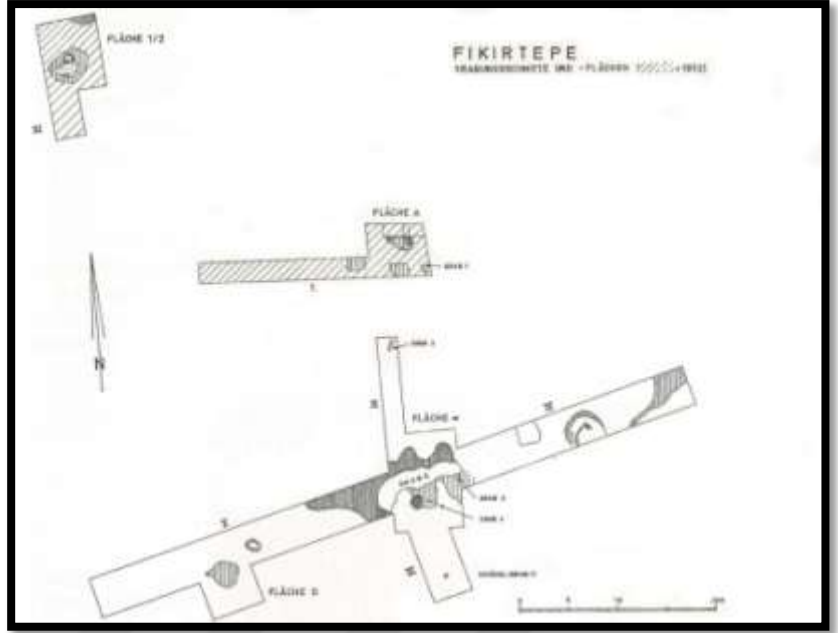
¹³⁴ Özdoğan 2013, s.173.

¹³⁵ Miliopulos 1916, s.427

¹³⁶ Mordtmann1907.

Milli Müzesi'ne götürülmüştür¹³⁷. Yerleşimin üst dolgularının tarımsal faaliyetlerle tahrip edilmesinden önce toplanan bu ilk buluntu grubu M. O. Janse tarafından 1925 yılında yayınlanmış olup¹³⁸, K. Bittel¹³⁹ tarafından da

incelenmiştir. Kadıköy - Kurbağalıdere

Şekil 2: 1952 Yılı Fikirtepe Çalışmaları Planı (Özdoğan 2013, fig.4)

çevresindeki bir bölgeden toplandığı, fakat tam olarak toplama yerinin bilinmediği bu ilk buluntuların, K. Bittel'in, A.M. Mansel ile birlikte 1942-1943 yıllarında bölgede gerçekleştirdiği sistemli araştırmalar neticesinde Fikirtepe yerleşmesinden toplanmış olduğu anlaşılmıştır¹⁴⁰. 1952-1954 yılları arasında Türk Tarih Kurumu adına, A. M. Mansel başkanlığında, Kurt Bittel ve Halet Çambel yönetiminde yerleşmede kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir¹⁴¹ (Şekil 2). Fikirtepe yerleşmesine ait malzeme toplulukları ise M. Özdoğan tarafından doktora tezi kapsamında ele alınmıştır¹⁴².

Mimari

Fikirtepe'deki arkeolojik dolgu kalınlığı 1 m ile 1,5 m arasında değişmektedir. Kazılar sırasında herhangi bir tabakalanma süreci tespit edilememiş olup, yerleşime ait malzeme yüzeyden itibaren ulaşılan derinliğe göre toplanmış, "üst" ve "alt" tabaka olarak ele alınmıştır¹⁴³. Buradaki yerleşimin tek evreli olmadığı, zaman içerisinde aşamalı olarak gelişen ve yaklaşık 500 yıllık bir sürece yayılan birden çok evreye sahip

¹³⁷ Arne1922, s.112-128.

¹³⁸ Janse 1925, s.166-171.

¹³⁹ Bittel 1942, s.164-165

¹⁴⁰ Bittel 1960, s.29-30

¹⁴¹ Bittel1960, s.30

¹⁴² Özdoğan 1979.

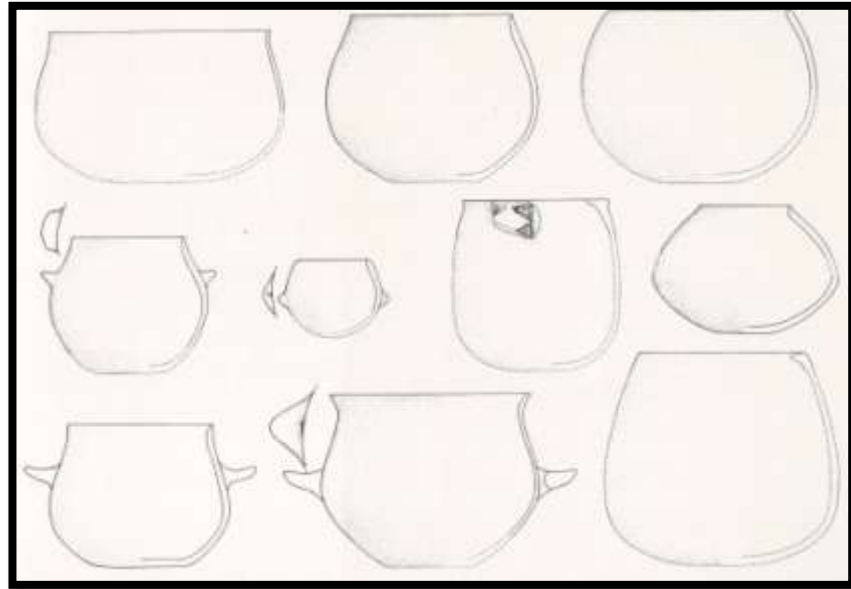
¹⁴³ Özdoğan 2013, s.173.

olduğu anlaşılmıştır. Buna göre Fikirtepe kültürü Arkaik Fikirtepe, Klasik Fikirtepe ve Gelişkin Fikirtepe olarak üç evre ile tanımlanmaktadır¹⁴⁴.

Yerleşim, hafif çukur tabanlı, yuvarlak ya da oval plandaki basit dal örgü kulübelerden oluşmaktadır. Kazılarda en az beş adet kulübe olduğu tespit edilmiş ancak bunlardan hiçbirisi tam olarak kazılmamıştır. Kulübelerin yaklaşık genişliği ise 5 m civarındadır¹⁴⁵.

Çanak Çömlek

Arkaik Fikirtepe evresinde çanak çömlek topluluğunun neredeyse tümü kahverengiden kirli siyaha kadar değişen koyu renk ve donuk tonlarda ve açkılı yüzeyleirler. Bu evre kap biçimleri açısından sabit kıvrımlı, torba biçimli gövdeli ve dar ağızlı kap formları ile ayırt edilmektedir. Genellikle kapların boyutlarıyla orantısız büyüklükte olan ve bazıları askı delikli yatay tutamaklar görülmektedir. Dörtgen biçimli köşeli kaplar da yine bu evrenin tipik özelliklerindendir. Çanak çömlek topluluğu üzerinde nadiren görülen bezekler düzensiz, geometrik düzende sığ çizi bezeme ya da tırnak bezeme olarak uygulanmışlardır¹⁴⁶ (Şekil 3).

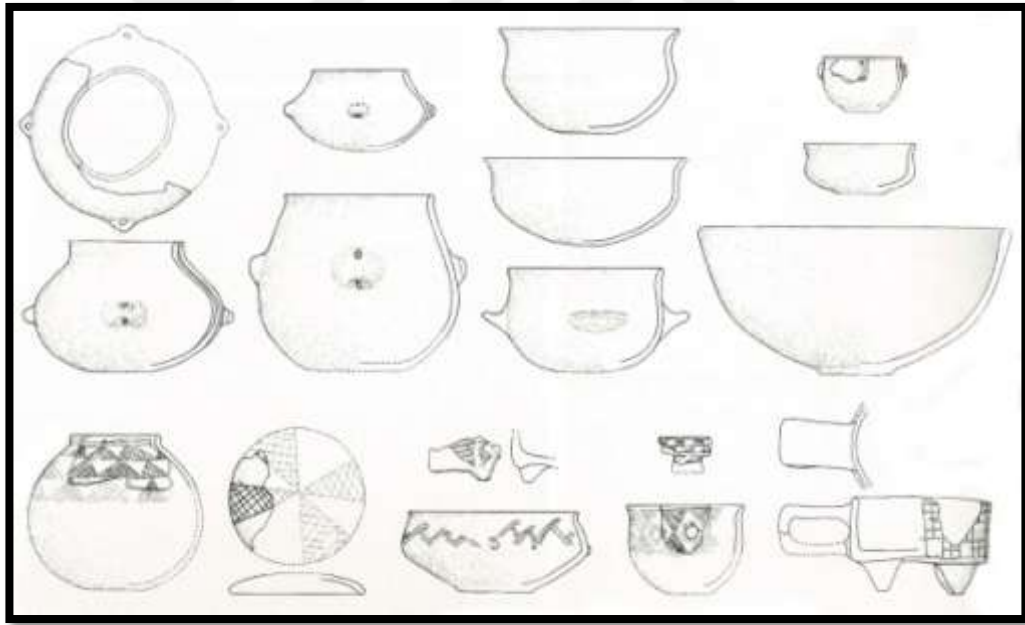
Şekil 3: Arkaik Fikirtepe Evresi Kap Formları (Özdoğan 2013, fig.12)

¹⁴⁴ Özdoğan 2007, s.411

¹⁴⁵ Özdoğan 2013a, s.173.

¹⁴⁶ Özdoğan 2007, s.412.

Klasik Fikirtepe evresine gelindiğinde çanak çömlek malzemesinin büyük çoğunluğu koyu renkli ve ačkılı yüzeye sahiptir. Ancak bu evrede parlak siyah astarlı mallar ile kırmızı ve tonlarında astarlanmış ve ačkılanmış mallar da bulunmaktadır. Yine bu evrede eski formların yerine daha çok "S" kıvrımlı açık formlar görölmeye başlanır. Dar ağızlı ve uzun gövdeli kap biçimleri hemen hemen kullanılmamaya başlar ve oval gövdeli kaplar ilk kez görölür. Dörtgen gövdeli ve küçük ayaklar üzerinde yükseltilmiş, olası kült kapları bu evrede hem sayıca artmış hem de çeşitlenmiştir. Yatay tutamaklar Klasik Fikirtepe evresinde görölmeye devam etmekle birlikte yatay tutamakların çeşitleri artmış ve ikili ya da üçlü ip delikli yatay tutamaklar ortaya çıkmıştır. Dikey tüp biçimli tutamaklar nadiren kullanılmaya başlanmıştır. Yine bu evre ile beraber çizi bezemelerin bazılarının içlerinin beyaz dolgu ile doldurulduğu ve daha düzenli yapıldıkları anlaşılmaktadır. Özellikle köşeli kapların neredeyse tümü bu teknik ile bezenmişlerdir¹⁴⁷ (Şekil 4).

Şekil 4: Klasik Fikirtepe Evresi Kap Formları (Özdoğan 2013, fig.13)

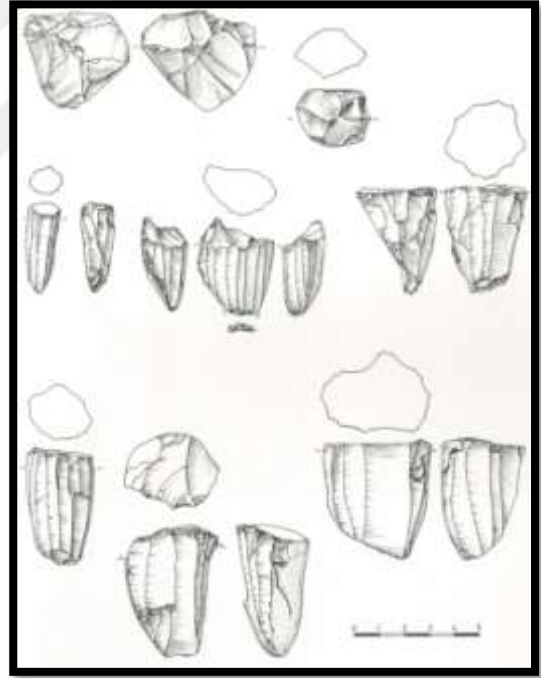
Fikirtepe kültürünün son aşaması olan Gelişkin Fikirtepe evresi çanak çömleği, bezeme tekniği ve düzeni bakımından Klasik Fikirtepe evresinden oldukça farklıdır ve bu iki evre arasındaki geçişı gösterecek bulgular bulunmamaktadır. Ancak Gelişkin

¹⁴⁷ Özdoğan 2007, s.412-413.

Fikirtepe evresinin kap biçim ve renk özelliklerini en iyi yansıtan örnekler Yarımburgaz'ın IV. tabakası ve Ilıpınar'ın VIII. tabakasında görülmektedir. Bu evre çanak çömlek malzemesinin büyük çoğunluğu kahverengi tonlarında ve donuk açkılıdır. Kap biçimleri arasında ise küresel gövdeli formlar ve içbükey kıvrımlı yüksek boyunlu formlar görülmektedir. Yatay ve dikey kulplar ile köşeli kaplara Gelişkin Fikirtepe evresinde hemen hemen hiç rastlanmamaktadır. Bu evrede oldukça standart ve gelişkin bir bezeme anlayışı görülmekte, çizgi bezemenin yanı sıra kazıma ve kesme tekniği ile yapılmış geometrik düzende karmaşık örgü bezeme düzeni bu evrenin karakteristik özelliklerindendir. Bu bezeme tekniklerinin yanı sıra az örnek üzerinde görülmekle beraber oyma-baskı ve oyma-nokta baskı teknikleri ile bezenmiş parçalar bulunmaktadır¹⁴⁸.

Taş Alet Endüstrisi

Taş alet endüstrisine bakıldığında çakmaktaşının farklı türlerdeki yerel kaynaklardan elde edildikleri fakat bazı kaliteli dokulu ve kahverengimsi tonlarında olanların ise Güney Marmara kökenli olabilecekleri düşünülmektedir¹⁴⁹. Yerleşmede iki üretim zinciri olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan ilki alet yapımında, bilhassa hem büyük uç kazıyıcıların hem de düz kortikal uç kazıyıcıların yapımında kullanılmıştır. Diğer üretim zinciri ise dilgi çıkarımı ile bağlantılıdır. Bunun için hem

Şekil 5: Fikirtepe Yontma Taş Aletleri
(Özdoğan 2013, fig.15)

tek platformlu hem de prizmatik olanlar kullanılmıştır. Taş alet endüstrisinde hem

yonga hem de dilgi teknolojisinde benzer tekniklerin kullanıldıkları görülmektedir¹⁵⁰. Dilgi çekirdeklerinin büyük çoğunluğu çok yönlüler, silindirikler ve

¹⁴⁸ Özdoğan 2007, s.413.

¹⁴⁹ Özdoğan 2013, s.174.

¹⁵⁰ Gatsov 2003, s.154.

prizmatik çekirdeklerden oluşmaktadır. En belirgin aletler arasında büyük dilgiciklerden üretilmiş çeşitli yuvarlak kazıyıcılar, omurgalı kazıyıcılar ve uç kazıyıcılar yer almaktadır. Taş aletler arasında çoğunlukla çakmaktaşıdan üretilmiş küresel şekilli vurgu taşları da görülmektedir¹⁵¹ (Şekil 5).

Yontma taş buluntuları arasında 41 parça obsidyen bulunmaktadır. Bu parçalar üzerinde gerçekleştirilen analizler neticesinde obsidyen parçalarının büyük çoğunluğunun kaynağının muhtemelen Orta Anadolu olduğu sonucuna varılmıştır¹⁵². Obsidyen buluntuların büyük çoğunluğunun küçük dilgicikler olmasına rağmen üretim artıklarına ve bir dilgi çekirdeğine dayanılarak obsidyenin üretilmiş aletler olarak değil, çekirdek halinde yerleşime getirilmiş olduğu sonucuna varılmıştır¹⁵³.

Küçük Buluntu Toplulukları

Arkaik Fikirtepe ve Klasik Fikirtepe evrelerinin küçük buluntuları arasında kemik kaşık, spatül ve kanca gibi statü eşyası niteliğinde olabilecek buluntular görülmektedir (Resim 1). Gelişkin Fikirtepe evresine gelindiğinde ise Arkaik ve Klasik Fikirtepe evrelerinde görülen bu tip statü niteliğindeki buluntular tamamen ortadan kalkmıştır¹⁵⁴. İşlenmiş kemikler, bızlar, spatulalar ve kaşıklar kaliteli işçilikle üretilmişlerdir. Yine buluntular arasında kemik zıpkın ve boynuz çekiçler oldukça dikkat çekicidir. Sürtme taş ve kilden yapılmış olan objeler oldukça az sayıda olup bunların arasında birkaç küçük yassı balta, sapan taneleri ve delikli nesneler yer almaktadır¹⁵⁵.

Resim 1: Fikirtepe ve Pendik'ten
Kemik Kaşık Örnekleri
(Özdoğan 2013, fig.14)

¹⁵¹ Özdoğan 2013, s.174.

¹⁵² Bigazzi vd. 1993, s.760.

¹⁵³ Özdoğan 2013, s.174.

¹⁵⁴ Özdoğan 2007, s.412-413.

¹⁵⁵ Özdoğan 2013, s.174.

Ölü Gömme

Fikirtepe yerleşiminde toplam altı adet gömü tespit edilmiştir. Bu gömülerden dört tanesi kulübeler içine hocker pozisyonunda gömülmüşler ve bunlardan bazılarının yanına kemik kaşıklar ve/ve ya köşeli kaplar mezar hediyesi olarak bırakılmışlardır¹⁵⁶ (Resim 2).

Resim 2: Fikirtepe'den Taban Altı Gömütler (Özdoğan 2013, fig.5)

Beslenme Verileri

Fikirtepe yerleşmesine ait botanik veriler elde edilememiştir ancak yerleşmenin faunası ile ilgili çalışmalar gerçekleştirilmiştir¹⁵⁷. Gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde yerleşmedeki evcil türler arasında sığır, koyun, keçi, domuz ve köpeğin bulunduğu tespit edilmiştir. Alageyik, kızıl geyik, karaca, yabani domuz, kurt, tilki, kahverengi ayı, kaya sansarı, vahşi kedi ve tavşan gibi yabani türlere ait kalıntılar da bulunmaktadır¹⁵⁸. Az sayıda olmasına rağmen yerleşmede kuşların da avlanmış olduğuna işaret eden kuş kemikleri de bulunmaktadır¹⁵⁹.

¹⁵⁶ Özdoğan 2013, s.173.

¹⁵⁷ Özdoğan 2013, s.174.

¹⁵⁸ Bossneck-von den Driesch 1979, s. 6

¹⁵⁹ Bossneck-von den Driesch 1979, s. 10

Fikirtepe'de tuzlu su ortamında yaşayan deniz turnası, kefal, levrek, mercan balığı, bir tür deniz melanuryası, fulya balığı, dikenli uskumru ve kırmızı ton balığı ile tatlı su ortamında yaşayan karadeniz kızılkanadı, döbel, kocaagız, bir tür sazan, yayın balığı, turna balığı ve uzun levrek cinslerine ait kalıntıların bulunması beslenmede balıkçılığın önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir¹⁶⁰. Analizleri gerçekleştirilen yumuşakçalar arasında ise istiridye, karakabuk midyesi ve kalp midyesi türleri yer almaktadır¹⁶¹. Gerçekleştirilen son çalışmalar ile yerleşimde süt ürünlerinin de tüketilmiş olduğu anlaşılmaktadır¹⁶².

Tarihleme

Fikirtepe kültürü Arkaik, Klasik ve Gelişkin Fikirtepe olmak üzere üç aşamada ele alınmaktadır. Arkaik Fikirtepe evresi Pendik 1965 ve 1982 sondaj alanları, Ilıpınar X. Tabaka, Menteşe ve Demircihöyük'ün alt tabakaları ile, Klasik Fikirtepe evresi ise Pendik 1981 kazı alanı ve Demircihöyük sondajı ile tanınmaktadır. Yarımburgaz IV. tabaka ve Ilıpınar VIII. tabaka ise Gelişkin Fikirtepe evresi grubuna girmektedir¹⁶³. Fikirtepe yerleşmesine ait radyokarbon tarihlemesi bulunmamaktadır. Ancak bölgede gerçekleştirilen Yenikapı, Ilıpınar, Menteşe ve Barcın kazılarında Fikirtepe malzemesi ile paralellikler gösteren buluntu toplulukları tespit edilmiş olduğundan dolayı bu kazılardan elde edilen radyokarbon tarihlemelerine dayanılarak Fikirtepe yerleşimi M.Ö 6400-5800 yılları arasına tarihlenmektedir¹⁶⁴.

1.5.2. Pendik

Konum

Yerleşim İstanbul'da, Pendik'in 1,5 km doğusunda, Dolayoba Köyü arazisi içerisinde, denizden 50 m uzaklıktaki küçük bir koyun kuzeybatısındaki Temenye mevkiinde yer almaktadır¹⁶⁵ (Harita 6). Alçak ve düz bir terasın üzerinde ve günümüzdeki Marmara Denizi kıyısına yakın bir konumda bulunan höyüğün doğusunda

¹⁶⁰ Bossneck-von den Driesch 1979, s.51.

¹⁶¹ Röhrs-Here 1961, s.110-127.

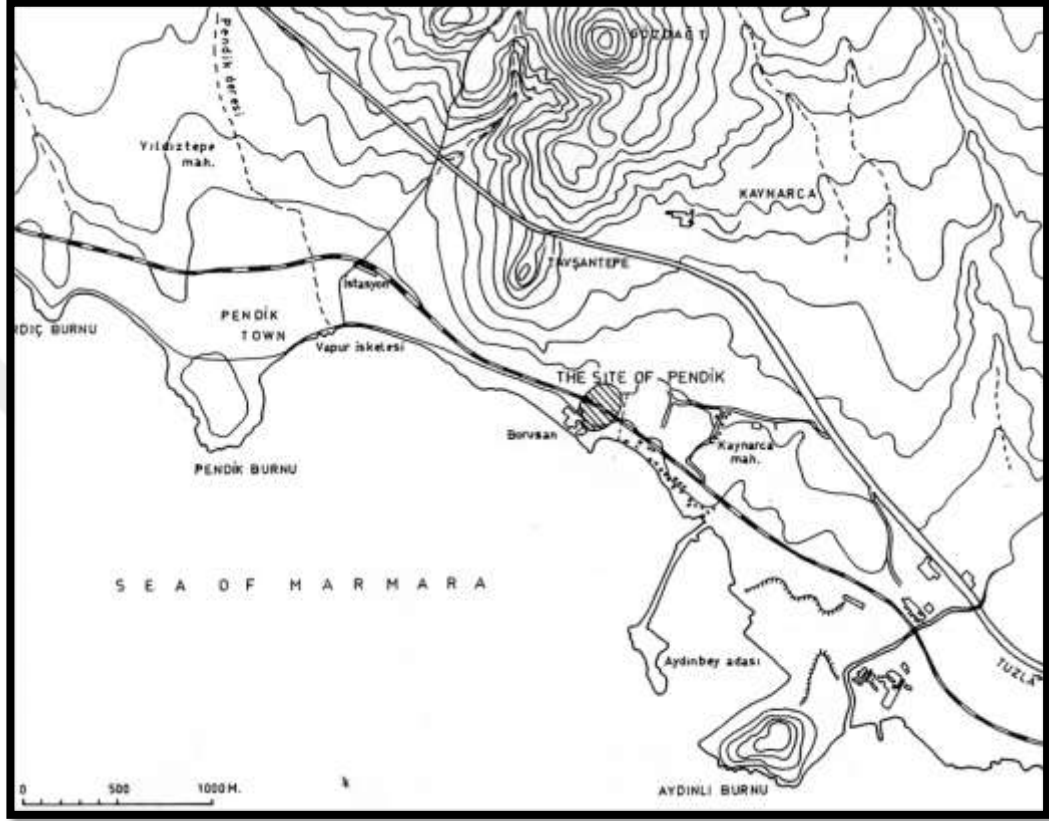
¹⁶² Evershed vd. 2008, s.528-531.

¹⁶³ Özdoğan 2007, s.411-412.

¹⁶⁴ Özdoğan 2013, s.173.

¹⁶⁵ Harmankaya 1983, s.26., Özdoğan 1983b, s.401, Özdoğan 2013, s.175.

yazları kuruyan bir dere aktığı, çok yakınında iki tatlı su kaynağının bulunduğu ve kuzey rüzgârlarından da Gözdağı sayesinde korunaklı bir hale geldiği bildirilmektedir¹⁶⁶.

Harita 6: Pendik Yerleşiminin Konumu (Özdoğan 1983, abb.2)

Höyük 280x170 m ölçülerinde, oval biçimli olup 45.000 m² alan kaplamaktadır. Höyüğün hafif dalgalanmalar yapan yumuşak eğimli kıyı ovası üzerinde yer almasından ve üzerinden geçen ray hattının dolguları tahrip etmesi sebebiyle höyükteki arkeolojik dolgu kalınlığı kesin olarak bilinmemekle beraber yaklaşık 2 m olduğu tahmin edilmektedir¹⁶⁷.

¹⁶⁶ Özdoğan 1983b, s.401., Özdoğan 2013, s.175.

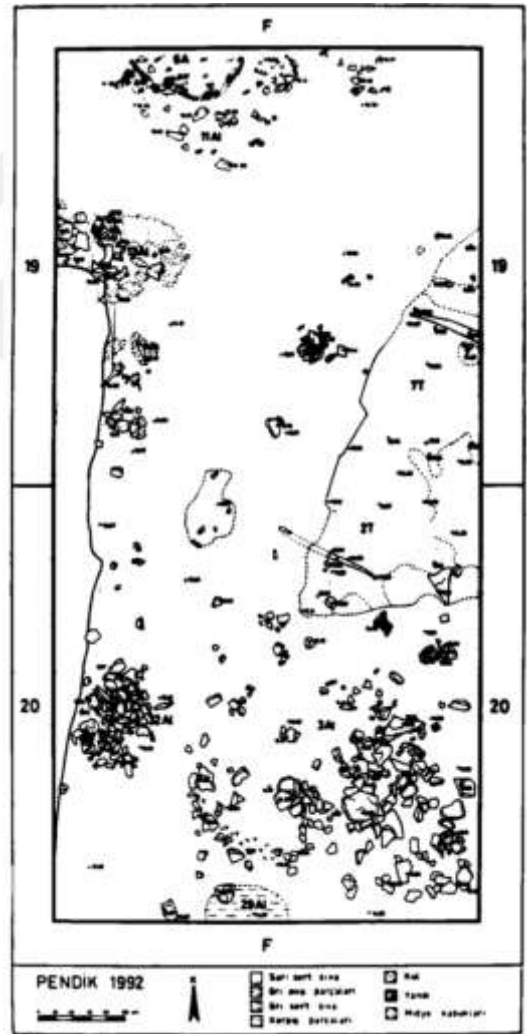
¹⁶⁷ Özdoğan 1983b, s.401.,

Araştırma Tarihi

Yerleşim ilk olarak 1907 yılında Bağdat demiryolu yapımı sırasında keşfedilmiştir¹⁶⁸. 1940 yılında K. Bittel tarafından yeniden lokalize edilmiş¹⁶⁹ ve 1940 yılında M. Atasayan tarafından da ziyaret edilmiştir¹⁷⁰. 1961 yılında Şevket Aziz Kansu tarafından gerçekleştirilen küçük sondajların ardından¹⁷¹, 1981 yılında kurtarma kazısı amaçlı olarak İstanbul Üniversitesi Prehistorya Kürsüsü öğretim üyelerinden oluşan bir kurul tarafından¹⁷² ve 1992 yılında İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü tarafından¹⁷³ kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir¹⁷⁴.

Mimari

Fikirtepe'de görüldüğü gibi Pendik'te de yuvarlak ve oval planlı, çukur tabanlı ve dal örgü mimari görülmektedir. Gerçekleştirilen kurtarma kazılarında tek tabakaya ait birden çok kullanım evresi olan, 3-6 m çaplarında 50-80 cm derinliğinde çukur barınakların olduğu ve zemine gömülmeksizin kalın ağaçlar dikilerek çatı örtüsünün oluşturulduğu anlaşılmıştır. Bu ağaçların arası da çit örgü ile örülerek üzerleri çamurla sıvanmıştır. Kulübe içlerinde tespit edilen direk taşlarının kulübe içlerinde de ahşap direklerin kullanıldığına işaret etmektedir. Bu barınakların bazılarının tabanlarının iri yassı taşlar ya da küçük çakıl taşları ile döşendiği anlaşılmıştır. Bu taş tabanların üzerlerinin olasılıkla ahşap ile kaplanarak tabanın toprağın neminden korunmaya çalışıldığı da düşünülmektedir.

Şekil 6: Pendik 1992 Yılı Kazı Planı (Pasinli vd. 1993, çizim 1.)

¹⁶⁸ Özdoğan 2013, s.175.

¹⁶⁹ Bittel 1942, s.164-165

¹⁷⁰ Atasayan 1941, s.523-527.

¹⁷¹ Kansu 1963, s.661 vd.

¹⁷² Harmankaya 1983, s.26., Özdoğan 1983b, s.401., Özdoğan 2013a, s.175.

¹⁷³ Pasinli vd. 1994, s.147.

¹⁷⁴ Harmankaya 1983, s.26-27.

Alanda düzensiz olarak dağılan kulübelerin aralarının avlu ve ışık yeri olarak kullanılmış oldukları düşünülmektedir¹⁷⁵ (Şekil 6). Üzerinde çanak çömlek, kemik ve taş aletler ile bulunan küçük ve yuvarlak planlı taş döşeli ışıklar olduğu bildirilmektedir¹⁷⁶.

Tespit edilen kulübe içlerinde ateş yerlerine de rastlanmış ve altı evrenin tespit edildiği bir kulübe içinde yoğun miktarda kül ele geçmiştir. Bu kulübeden anlaşıldığı kadarıyla küçük taşlardan oluşturulmuş olan zemin her kullanım aşamasında taşları yeniden dizilerek taban döşemesi yenilenmiştir¹⁷⁷.

Ayrıca kazılan alanın batısında, yerleşmeyi çevrelediği düşünülen bir hendeğe ait kalıntılar da tespit edilmiştir¹⁷⁸.

Çanak Çömlek

Genel olarak kaba çanak çömleğin yanı sıra özenle yapılmış olanlar da görülmektedir. Bol kum ve minik taşçık katkılı hamura sahip olan çanak çömlekler kısmen iyi fırınlanmış, kısmen kof, yüzeyleri iyi açkılanmış ve özenle düzeltilmiş olarak tanımlanmaktadır¹⁷⁹. Az miktarda olmakla birlikte kaliteli siyah açkılı mallar ve koyu renkli ve tanecikli yüzeye sahip sade/basit mallar da bulunmaktadır¹⁸⁰. Çoğunluğu koyu kurşuni ve koyu kahverenginde olan kapların yanı sıra donuk kırmızı, devetüyü ve gri renklerin görüldüğü¹⁸¹; biçim olarak ise en çok düz ya da dışbükey kenarlı kâse ve çömlekler, dar ağızlı kaplar, köşeli ve küçük ayaklı kutu biçimli kaplar, hafif "S" kıvrımlı kâse ve güveçler olduğu ve çok az miktarda dikey tüp tutamakların görüldüğü bildirilmektedir¹⁸². Fikirtepe'de görülen kap formlarının tamamının Pendik yerleşmesi kaplarında da görülmekle birlikte bir çeşit ayaklı tabak olan kap formunun görülmediği belirlenmiştir¹⁸³.

¹⁷⁵ Harmankaya 1983, s.27., Pasinli vd. 1994, s.149-150., Özdoğan 2013a, s.175.

¹⁷⁶ Pasinli vd. 1994, s.150.

¹⁷⁷ Harmankaya 1983, s.28.

¹⁷⁸ Harmankaya 1983, s.26., Özdoğan 2013, s.175.

¹⁷⁹ Harmankaya 1983, s.28., Özdoğan 1983b, s.405.

¹⁸⁰ Özdoğan 1983b, s.405.

¹⁸¹ Harmankaya 1983, s.28., Özdoğan 1983b, s.405.

¹⁸² Harmankaya 1983, s.28.

¹⁸³ Özdoğan 1983b, s.405.

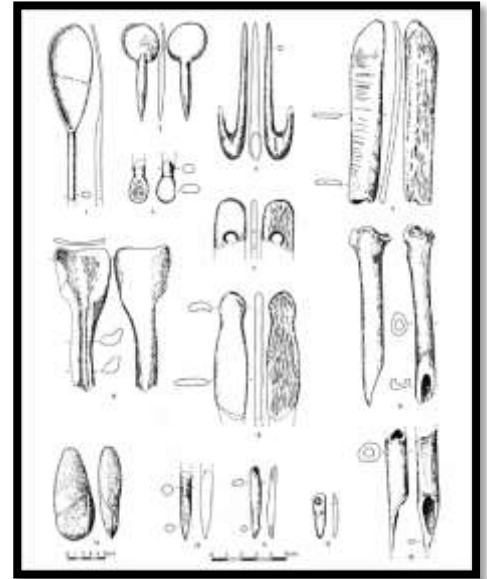
Fikirtepe kap bezeme geleneğinde gözlemlendiği gibi Pendik'te de bezemenin çok yaygın bir uygulama olmadığı anlaşılmaktadır¹⁸⁴. Bezeme repertuarında ise sığ ve muntazam olmayan çizi bezeme, baskı, nokta ve sokma bezemenin yer aldığı, çoğunlukla düz çizgilerden oluşan bezemelerin olduğu ve üçgen ve kare gibi geometrik şekillerin içlerinin düz çizgilerle doldurulduğu belirtilmektedir¹⁸⁵. Fikirtepe'de çok az yoğunlukta görülen meander motifi, ışınsal, pointillé/nokta bezeme ve impresso bezeme örnekleri Pendik'te tespit edilmemiştir¹⁸⁶.

Taş Alet Endüstrisi

Yontma taş alet endüstrisinin ana hammaddesini çakmaktaşı oluşturmakla beraber obsidyen de alet yapımında kullanılmıştır. Pendik'te ince ve koştur kenarlı dilgi endüstrisi hâkim olup az sayıda delici, ön kazıyıcı, yan kazıyıcı ve yuvarlak kazıyıcılar olduğu belirtilmiştir¹⁸⁷. Yerli taş kullanılarak yapılmış öğütme taşları, ezgi ve vurma taşları, yontuk kurslar, baltalar, yassı baltalar, perdah aletleri ve balıkçılıkta kullanılmış olabilecek ağırlıkların da bulunduğu bildirilmektedir¹⁸⁸. Yerleşimde obsidyen buluntularının yanı sıra çekirdeklerin de görülüyor olması taş alet üretiminin muhtemelen yerleşimde gerçekleştirildiğine işaret ettiği düşünülmektedir¹⁸⁹.

Küçük Buluntu Toplulukları

Deliciler, kazıyıcılar, perdah aletleri, bızlar, mablaklar, keskiler ve düzelticiler ile bir adet olta kancası kemikten yapılan küçük buluntu grubunu oluşturmaktadır (Şekil 7). Bunların yanı sıra pişmiş topraktan bir adet de hayvan figürini, bir adet Anadolu ve Balkan özelliklerini bir arada barındıran bir kadın figürini, hayvan figürini parçacıkları ve saplı damga mühür bulunmuştur. Deniz kabuğu ve

Şekil 7: Pendik Kemik Alet Örnekleri
(Özdoğan 1983, abb.6)

¹⁸⁴ Özdoğan 1983b, s.405.

¹⁸⁵ Harmankaya 1983, s.28.

¹⁸⁶ Özdoğan 1983b, s.405.

¹⁸⁷ Harmankaya 1983, s.29.

¹⁸⁸ Pasinli vd. 1994, s.151.

¹⁸⁹ Özdoğan 1983b, s.409.

çeşitli malzemelerden yapılmış boncuklara da rastlanıldığı ifade edilmektedir¹⁹⁰.

Ölü Gömme

Tespit edilen mezarlardan hemen hemen hepsinin hocker pozisyonunda ve belirli bir yön kaygısı güdülmeden gömüldüğü anlaşılmaktadır (Resim 3). Mimari ile organik bir bağıntısı olmayan bu mezarlarda mezar hediyesi olarak kemik ya da yontma taş aletler bırakılmıştır. Bir çocuk mezarında ise mezar hediyesi olarak boncuk dizileri görülmektedir¹⁹¹.

Resim 3: Pendik'ten Mezar Örneği (Özdoğan 2013, fig.22)

Beslenme Verileri

Yerleşimde av hayvanlarından yaralanmanın yanı sıra koyun, keçi, sığır ve domuzun olduğu, kabuklu deniz hayvanlarının ve balıkçılığın beslenme ekonomisinde önemli yer tuttuğu anlaşılmaktadır¹⁹². Bulunan bir kaç adet orak bıçağının şüpheli olması, öğütme taşı ve havan gibi buluntuların yerleşimde bulunmamış olması gibi ikincil nitelikteki kanıtlar tarımsal aktivitenin çok sınırlı olduğunu göstermektedir¹⁹³.

Tarihleme

Pendik 1965 ve 1982 sondaj alanları Arkaik Fikirtepe evresi, Pendik 1981 kazı alanı ise Klasik Fikirtepe evresi ile tanımlanmaktadır¹⁹⁴.

¹⁹⁰ Harmankaya 1983, s.29., Pasinli vd. 1994, s.151-152.

¹⁹¹ Pasinli vd. 1994, s.151.

¹⁹² Harmankaya 1983, s.29.

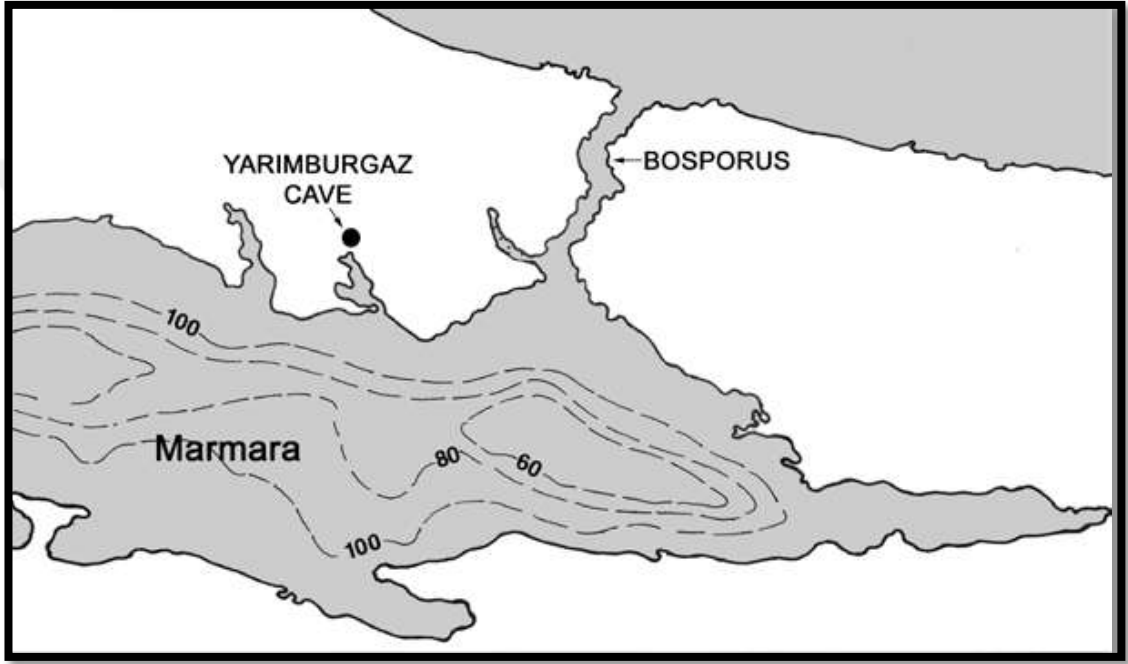
¹⁹³ Özdoğan 1983b, s.409.

¹⁹⁴ Özdoğan 2007, s.411-412.

1.5.3. Yarımburgaz

Konum

Yarımburgaz Mağarası İstanbul il merkezine 20 km uzaklıkta, Küçük Çekmece gölünün kuzeyinde bulunmaktadır. Mağaranın önündeki geniş vadiden Sazlı Dere akarak Küçük Çekmece gölüne dökülmekte olup hemen eteğinde de Küçük Tuna Suyu olarak bilinen bir kaynak yer almaktadır¹⁹⁵ (Harita 7).

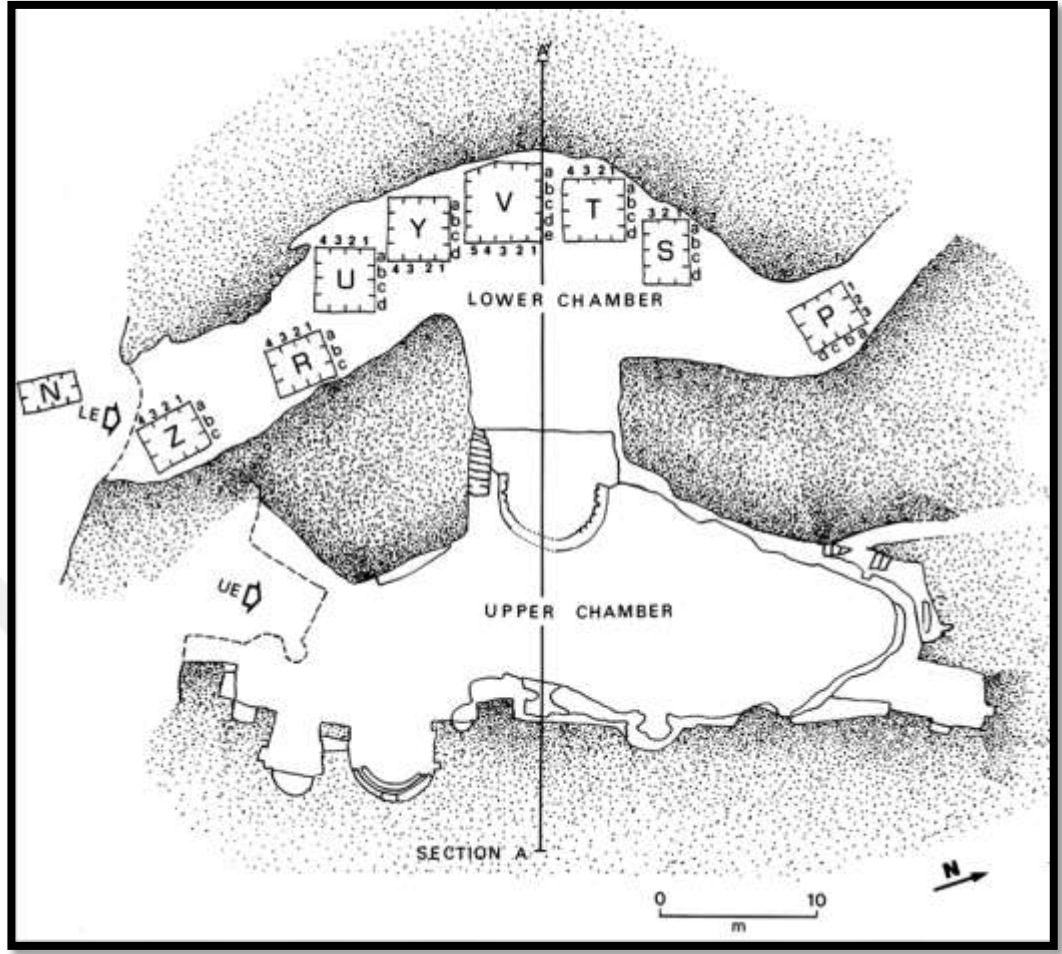

Harita 7: Yarımburgaz Mağarası Konumu (Arsebük vd. 2010, fig.1.2)

Dik bir eğimle yükselen Miyosen kayalıklardan oluşan bir sırtta yer alan mağaranın iki girişi bulunmaktadır. Deniz seviyesinden yaklaşık 15 m yukarıda olan birinci girişten "aşağı mağaraya", yaklaşık 22 m kotundaki ikinci girişten ise "yukarı mağaraya" ulaşılmaktadır. Aşağı ve yukarı mağaralar iç kısımda yer alan geniş bir "rampa" ile birbirlerine bağlanmaktadır¹⁹⁶ (Şekil 8).

¹⁹⁵ Özdoğan-Koyunlu 1986, s.5.

¹⁹⁶ Özdoğan-Koyunlu 1986, s.7.

Şekil 8: Yarımburgaz Mağarası Planı (Arsebük vd. 2010, fig.1.6)

Araştırma Tarihi

Yarımburgaz Mağarası ile ilgili ilk araştırmaların 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren başladığı söylenebilmektedir¹⁹⁷. 1959 yılında mağarada incelemelerde bulunmuş olan Ş. A. Kansu mağaraya prehistorik dönemde yerleşilmiş olduğuna delil olarak, buradan elde ettiği kaba hamurlu, el yapımı ve tırnak ya da parmak bezemeli bir çanak parçasını göstermiştir¹⁹⁸. Mağarada 1960'lı yıllarda yine Ş.A. Kansu¹⁹⁹ ve K. Kökten²⁰⁰ tarafından araştırmalar gerçekleştirilmiştir.

¹⁹⁷ Yarımburgaz Mağarası'nda 19. Yüzyılda gerçekleştirilen araştırmalarla ilgili bilgiler ve kaynakça için bkz: Eyice 1978, s.57-59.

¹⁹⁸ Kansu 1963, s.700.

¹⁹⁹ Kansu 1972, s.22-32

²⁰⁰ Kökten 1962, s.277-278.

Ardından 1986 yılında İstanbul Arkeoloji Müzeleri adına M. Özdoğan başkanlığında kurtarma kazıları yapılmıştır²⁰¹. 1988-1990 yılları arasında ise G. Arsebük ve F. C. Howell başkanlığında uluslararası bir ekiple mağarada Pleistosen dönem arkeolojisi ile ilgili çalışmalar yürütülmüştür²⁰².

Mimari

Mağaranın 1965-1985 yılları arasında yoğun şekilde tahrip edildiği bildirilmekte olup²⁰³ Bizans Dönemi'nde mağarada gerçekleştirilen inşa faaliyetleri sırasında zeminin tesviye edilerek toprağının kazınmış olması nedeniyle Alt Paleolitik Çağ'dan daha yeni tarihli olan tabakaların²⁰⁴ mimari yapılarına ilişkin izler tespit edilememiştir.

1986 yılında gerçekleştirilen kazı çalışmaları neticesinde yukarı mağarada 15, aşağı mağarada ise 16 tabaka belirlenmiştir. Yukarı mağarada kalın bir breş katmanı olarak görülen 15. tabaka ile aşağı mağaranın 13-16. tabakaları arasında arkeolojik materyale rastlanmamıştır²⁰⁵. 1991 yılında 2. tabakadan daha geç bir döneme ait olabileceği düşünülen bir tabaka 0 olarak numaralandırılmıştır²⁰⁶. Tez çalışmamız kapsamında 5 ile 2. tabakalara ait olan Neolitik ve Kalkolitik Çağ çanak çömleği²⁰⁷ ele alınacaktır.

Çanak Çömlek

Çanak çömlek malzemenin görüldüğü en erken tabaka 5. tabaka olup bu tabakada çok sınırlı sayıda çanak çömlek parçaları bulunmuştur. Bu tabakaya ait malzeme kendi içerisinde dört alt gruba ayrılmaktadır. İlk grubu kırmızı açık, kum ve küçük taşçık katkılı hamura sahip mallar oluşturmaktadır. Bu tabakanın en yaygın görülen mal grubu ise koyu yüzlü açık mallardır. Yine kum ve taşçık katkılı hamura sahip olan bu malların yüzey renkleri koyu kahveden siyaha kadar değişen tonlardadır. Bu tabakanın diğer iki grubunu ise -4. tabakada daha sık görülen- mineral katkılı mallar ve taşçık katkılı mallar oluşturmakta olup bu tabakaya ait çanak çömlek malzemesi

²⁰¹ Özdoğan-Koyunlu 1986, s. 6-7.

²⁰² Arsebük vd. 2010, s.14.

²⁰³ Özdoğan-Koyunlu 1986, s.5-6.,

²⁰⁴ Özdoğan-Koyunlu 1986, s.11.

²⁰⁵ Özdoğan-Koyunlu 1986, s.13.

²⁰⁶ Özdoğan-Miyake-Özbaşaran Dede 1991, s.68.

²⁰⁷ Özdoğan-Koyunlu 1986, s.11-12.

içerisinde düşük oranlarda temsil edilmektedirler. Taşçık katkılı mallarda tırnak baskı bezeme görülmektedir²⁰⁸ (Şekil 8).

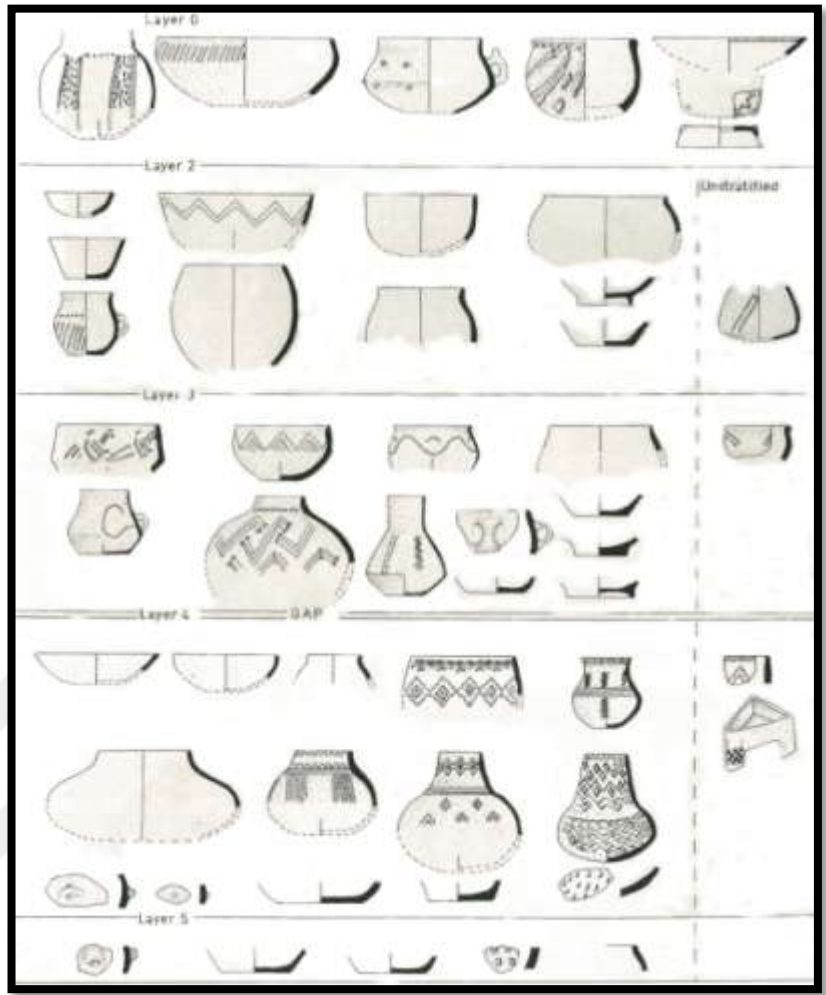
4. tabaka kendi içerisinde 4a ve 4b olarak iki evreye ayrılmıştır²⁰⁹. 4. tabakada hakim olan mal grubu mineral katkılı mallardır. Yüzeyleri özenli düzeltilmiş olup genellikle koyu siyah ve koyu kahverengi tonlarındaki yüzey renklerinde ve açıkıldırılar. Yine bu tabakada da 5. tabakada görülen koyu yüzlü açkılı mallar devam etmektedir. Taşçık katkılı mallar ise gevrek dokulu ve kaba görünümlü, donuk devetüyünden kahverengi tonlarına doğru değışen yüzey renklerinde görülmektedir. Az oranda olmakla beraber parlak ve özenli açkılı mallar dikkat çekicidir. Bu mallar az oranda kum ve taşçık katkılı hamurlu, iyi fırınlanmış ve özenli yüzeylere sahiptirler. Yüzeyleri kahverengi ve açık kahverengi tonlarındadır. Kırmızı açkılı mallar ve kırmızı astarlı mallar ise düşük oranlarda temsil edilmektedir. Bu tabakanın kap formları hafif kıvrımlı ya da düz kenarlı açık kaseler, daralan ağızlı kupalar, kısa ve uzun boyunlu çömlleklerden oluşmaktadır. En yaygın kap formu ise kısa boyunlu, basık ve küresel gövdeli, geniş ve düz dipli çömlleklerdir. Bu tabakaya ait çanak çömllek malzemesi üzerinde çizi, baskı ve kazıma bezemeler görülmektedir. En yaygın bezeme türü ise birbirine paralel olarak uzanan yatay ve ya dikey çizgilerle oluşturulan zigzaglar ve bunların bazen tekstil benzeri bezemelerle birlikte yapılanlarıdır. Tırnak ya da parmak baskı bezeme ise düşük oranda görülmektedir²¹⁰ (Şekil 9).

²⁰⁸ Özdoğan-Miyake-Özbaşaran Dede 1991, s.69., Özdoğan 2013, s.177.

²⁰⁹ Özdoğan-Miyake-Özbaşaran Dede 1991, s.69.

²¹⁰ Özdoğan-Miyake-Özbaşaran Dede 1991, s.70-71., Özdoğan 2013, s.177.

3. tabakanın baskın gruplarını koyu tonlardaki yüzey renklerine sahip olan özenli açkılı mallar ve orta derecede kaba mallar olarak iki alt grup oluşturmaktadır. Her iki alt grup da iyi arıtılmış kilden az miktarda kum katkılı hamurlu olup iyi fırınlanmışlardır. Koyu yüzeyli, açkılı ve ince cidarlı kaliteli mallar bu tabakada karşımıza çıkmaktadır. Bu tabakanın daha az oranda temsil edilen mal gruplarını ise deniz

Şekil 9: Evrelerine Göre Yarımburgaz Kap Formları
(Özdoğan 2013, fig.36)

kabuğu katkılı mallar ve kalın cidarlı mallar oluşturmaktadır. Kap formlarında ise küresel gövdeli kaseler, boyunlu ya da boyunsuz kapalı formlu çömlekler görülmektedir. Bezemeli parçaların sayısı oldukça yüksek olan bu tabakada tekstil türü bezeme görülmemekte, onun yerine çizgisel bezeme motifleri görülmektedir. Şevron ve verevli bezemelere oldukça sık rastlanmaktadır. Yine 5. ve 4. Tabakalarda görülen impresso bezeme bu tabakada görülmemektedir²¹¹ (Şekil 9). 2. tabakada ise 3. tabakada görülen mal grupları ve formların devam ettiği anlaşılmaktadır²¹². Özenli açkılı malların yanı sıra önemli miktarda ıslak sıvazlama ile bitirilmiş kaba mallar görülmektedir. 3. tabakada görülen özenli ve ince cidarlı siyah yüzeyli mallar bu tabakada görülmemekte, 2. tabakanın özenli mallarını daha kalın cidarlı, iyi düzeltilmiş

²¹¹ Özdoğan-Miyake-Özbaşaran Dede 1991, s.72-73., Özdoğan 2013, s.177-178.

²¹² Özdoğan-Miyake-Özbaşaran Dede 1991, s.73.

yüzeyli, griden siyah tonlarına kadar yüzey renklerine sahip malzeme oluşturmaktadır. Kap formlarında ise açık formlar hakim olup, bezeme nadiren görülür. Genellikle kaselerin ağız kısımlarında görülen bezemeler çizgisel geometrik motiflerden oluşmaktadır²¹³ (Şekil 8).

Küçük Buluntu Toplulukları

Yarımburgaz Mağarası

4. tabakada kaliteli işçiliğe sahip kemik aletler olduğu, fakat figürinler ve diğer sembolik nitelikteki buluntuların görülmediği bildirilmektedir. Çanak çömlek malzemesi içerisindeki bezemeli parçaların oranının diğer çağdaş yerleşimlere kıyasla oldukça yüksek olması ve küçük buluntuların sınırlı sayıda görülmesi Yarımburgaz'ın yerleşimden ziyade törensel amaçlarla kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir²¹⁴. 3. ve 2. tabakalardaki küçük buluntular ise birkaç bız, yassı balta ve birkaç öğütme taşı parçası ile sınırlıdır²¹⁵ (Resim 4).

Resim 4: Yarımburgaz Kemik Buluntu Örnekleri
(Özdoğan 2013, fig.43)

Tarihleme

Yarımburgaz'ın kalibre edilmemiş radyokarbon analiz sonuçları şu şekildedir: 4. tabakanın 4a evresi G.Ö 7330±60 (GrN 15529), 3. tabaka G.Ö 6880±90 (GrN 15528), 2. tabaka G.Ö 5930±110 (GrN 15534). Buna göre Yarımburgaz 4. Tabakanın 4a evresi M.Ö 6200±90, Yarımburgaz 3. tabaka M.Ö 5790±90, Yarımburgaz 2. tabaka M.Ö 4820±140'a tarihlenmektedir²¹⁶.

²¹³ Özdoğan 2013, s.178.

²¹⁴ Özdoğan 2013, s.177.

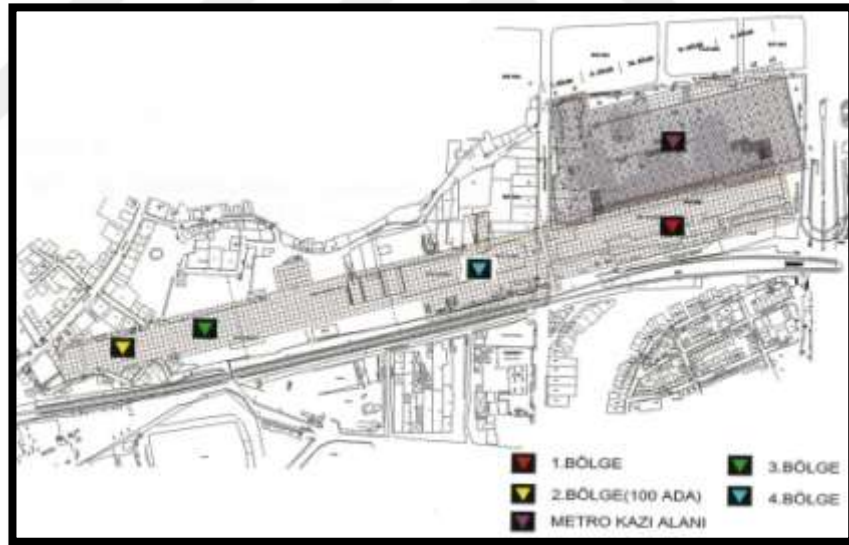
²¹⁵ Özdoğan 2013, s.178.

²¹⁶ Özdoğan-Miyake-Özbaşaran Dede 1991, s.82.

1.5.4. Yenikapı

Konum

İstanbul'da Marmaray ve Metro istasyonlarının buluşacağı 58.000 m²'lik alanda kurtarma kazıları gerçekleştirilmiştir. Alanın büyüklüğü göz önünde bulundurularak alan dört bölgeye ayrılarak kazılmıştır. Neolitik bulgulara kuzeyden denize doğru uzanan Namık Kemal Caddesi ile bu caddenin doğusundaki Mustafa Kemal Caddesi arasında kalan ve güneyde tren yoluyla sınırlanan, 1. bölgedeki F-P/1-51 plan karelerinde, Cumhuriyet ve Osmanlı dönemlerine ait tabakaların altında yer alan ve M.S 4-11. yüzyıllara tarihlenen Theodosius Limanı'nın tabanında, taş dolgu içinde, günümüz deniz kotunun -6.30 m altında ulaşılmıştır²¹⁷ (Şekil 10). Yenikapı Neolitik Çağ yerleşmesi muhtemelen Marmara Denizi'nin tatlı su gölü olduğu dönemde kıyıya çok uzak olmayan bir konumda kurulduğu ve küresel deniz seviyelerindeki yükselme neticesinde sular altında kalmış olduğu düşünülmektedir²¹⁸.

Şekil 10: Yenikapı Kazı Alanı (Kızıltan-Polat 2013, fig.1)

Araştırma Tarihi

Yenikapı'da kurtarma kazılarına 2004 yılında İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü başkanlığında başlanmıştır²¹⁹. Yenikapı kurtarma kazılarının Marmaray

²¹⁷ Kızıltan-Polat 2013a s.114., Kızıltan-Polat 2013b s.3-4.

²¹⁸ Kızıltan-Polat 2013b s.37.

²¹⁹ Kızıltan-Polat 2013a s.114., Kızıltan-Polat 2013b s.3.

etabının 2010 yılı sonunda bitirildiği ancak Metro kazılarının %80'inin tamamlanabildiği 2013 yılındaki yayında bildirilmektedir²²⁰.

Mimari

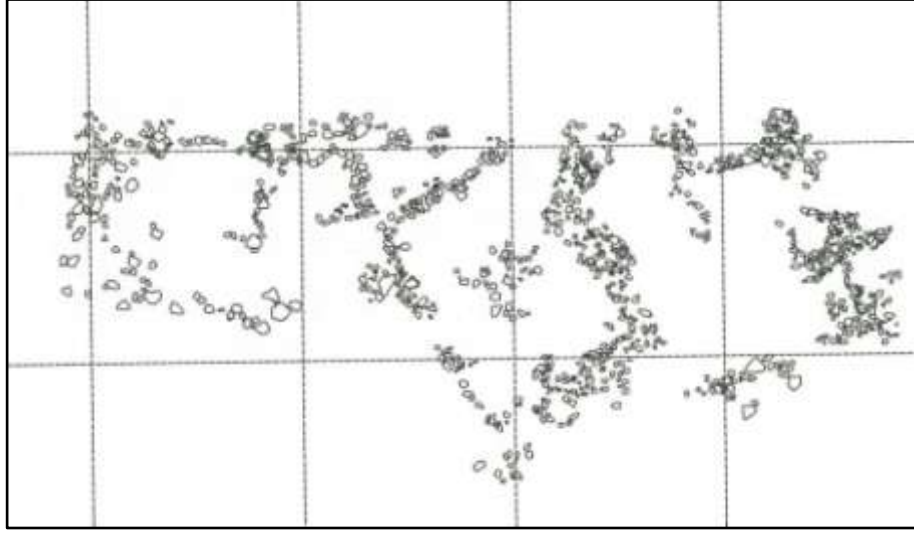
Yenikapı birinci bölge kazılarında, alanın güneybatısında G-H-I-J/17-25 plan karelerinde -6.30 m kotunda liman tabanındaki taş dolgudan farklılık gösteren, alanda kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanan ve gruplar oluşturacak şekilde yan yana sıralanmış kulübelerden meydana gelen bir yerleşme tespit edilmiştir (Şekil 11). Bu kulübelerden günümüze yalnızca dikdörtgen, kare ve yuvarlağa yakın plan veren bitişik düzendeki mekanlara ait dağılmış taş sıraları kalmıştır. Yerleşmeyi oluşturan mimarinin büyük kısmının dörtgen planlı bir kısmının da yuvarlak planlı olduğu anlaşılmıştır. Bitişik nizamda yapılan dörtgen planlı yapıların bir kısmında ortak duvar kullanımına işaret eden izlere rastlanmıştır²²¹. 5x5 m, 3x3 m ya da daha küçük boyutlu kare ya da dikdörtgen planlı, ahşap taşıyıcı elemanlara sahip mekanlarda, ahşap dikmeleri desteklemek üzere dikmelerin etrafı taşlarla çevrelenmiştir. Yine yapıların dal örgü tekniği ile inşa edilmiş duvarlarının dip kısımları hem içten hem dıştan taşlar dizilerek sağlamlaştırılmıştır²²². Duvarları taşlarla çevrili olan ve ahşap dikmelerin taşıyıcı sistemi oluşturduğu bu mimari içinde ve çevresinde Fikirtepe Kültürü'ne ait malzemeler tespit edilmiştir²²³.

²²⁰ Kızıltan-Polat 2013b s.39.

²²¹ Kızıltan-Polat 2013a s.116., Kızıltan-Polat 2013b s.7.

²²² Kızıltan-Polat 2013a s.115-116., Kızıltan-Polat 2013b, s.7.

²²³ Kızıltan-Polat 2013a s.116., Kızıltan-Polat 2013b, s.10.

Şekil 11: Yenikapı Neolitik Dönem Yerleşmesi (Kızıltan-Polat 2013, fig.7)

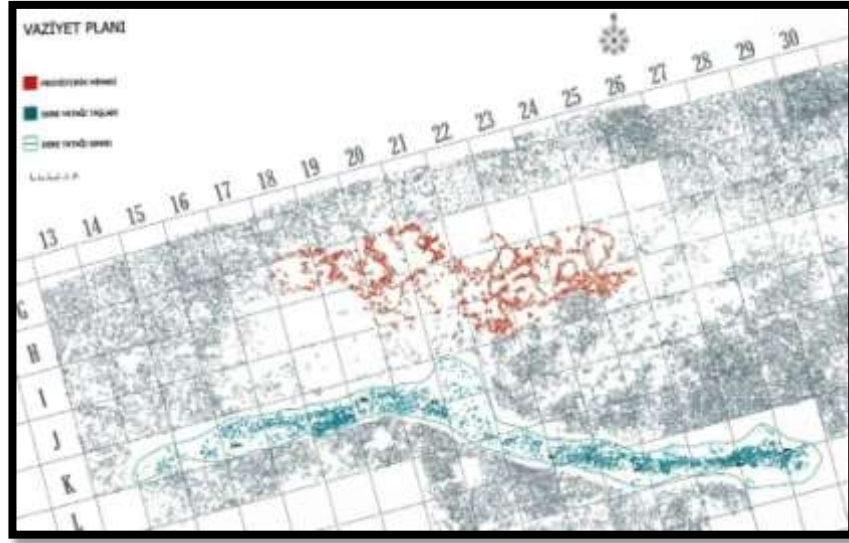
Dörtgen planlı mekanların bazılarının iç köşelerinde yarım-yuvarlak planlı taş dizileri bulunmuş bunların iç kısmında belirlenen tahıl tanelerinden yola çıkılarak da bu kısımların küçük silolar olarak kullanılmış olabileceği kanısına varılmıştır. Yine yerleşme alanı içerisinde iki adet çukurda buğday taneleri tespit edilmiştir²²⁴. Çapları 1 m ile 1.70 m arasında değişen tahıl depolama alanlarının yanı sıra çapı 25-30 cm olan ve yaklaşık 20 cm yüksekliğindeki bir tahıl depolama yerinde karbonlaşmış buğday taneleri ile birlikte öğütme taşı bulunmuştur. Bu silonun tabanının 3-4 cm kalınlığındaki samanlı toprakla sıkıştırılarak düzeltildiği anlaşılmaktadır²²⁵.

Yerleşmenin doğusunda yer alan çanak şeklindeki geniş bir çukur alanda yürütülen çalışmalar neticesinde bu kısımda bir dere yatağı olduğu tespit edilmiştir (Şekil 12). Dere yatağının muhtemelen daha doğuda, kazı alanının dışında olduğu düşünülen bir ana derenin kolu olduğu düşünülmektedir. Muhtemelen ana dere yatağındaki sular yağışlı dönemlerde taşkın yaparak bu koldan akmaktayken diğer dönemlerde ise bu derenin kurduğu anlaşılmaktadır. Bu dolgunun üzerinde ise dal örgü mimariye ait kalıntılara rastlanmıştır²²⁶.

²²⁴ Kızıltan-Polat 2013a s.116., Kızıltan-Polat 2013b, s.7.

²²⁵ Kızıltan-Polat 2013a s.116., Kızıltan-Polat 2013b, s.8.

²²⁶ Kızıltan-Polat 2013a s.116-117., Kızıltan-Polat 2013b, s.9.

Şekil 12: Tarihöncesi Yerleşim ve Dere Yatağının Konumunu Gösterir Plan (Kızıltan-Polat 2013, fig.10)

Dere dolgusu içerisinde tespit edilen ve iyi durumda korunmuş olan bir konuta ait üç direk yuvası tespit edilmiştir. Bu direklerden 1 numaralı olanının yuvası dikdörtgen formlu olup dört kenarı taş ile sıkıştırılmıştır ve yine yuvanın içinde de taş olduğu görülmektedir. 2 ve 3 numaralı direk yuvalarının içi ve taşları tahrip olduğundan kazılarak kesitleri incelenmiştir. Her ikisinin de çukurlarının içinde sıkıştırılmış çamur olduğu görülmüştür. Açılan direk yuvalarının içine ahşap dikmeler yerleştirildikten sonra çevresinin çamurla doldurulduğu, kenarlarının da taş ve saman kullanılarak sıkıştırıldığı anlaşılmaktadır. Yine farklı seviyelerde tespit edilen bu mimari izlerden anlaşıldığı kadarıyla dere yatağının çok sık olmayan aralıklarla taşması nedeniyle yerleşimin terk edilmiş ve suların çekilmesinden sonra ise kuruyan alana yeniden yerleşilmiş olmalıdır²²⁷.

Kazı alanında kuzey-güney yönünde uzanan dere yatağına ait dolgunun altında dal örgü mimaride kullanılmış olduğu anlaşılan birbirine paralel uzanan ağaçlar ile bunları dikine kesen ağaç dalları ortaya çıkarılmıştır. Bu ağaç dallarının sistemli bir şekilde yerleştirildikleri ve bazılarının kesilerek düzeltildiği anlaşılmaktadır²²⁸. Dörtgen planlı mimarinin görüldüğü alanın kuzeydoğusunda tespit edilen ve sadece taşıyıcı

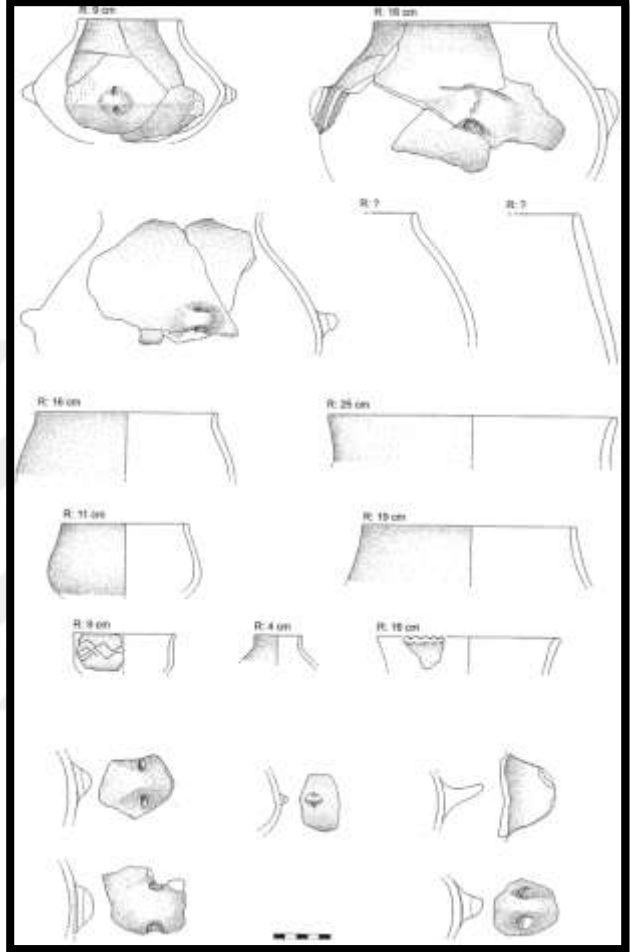
²²⁷ Kızıltan-Polat 2013a, s.117., Kızıltan-Polat 2013b, s.9-10.

²²⁸ Kızıltan-Polat 2013a, s.117-118., Kızıltan-Polat 2013b, s.10-11.

ahşap direklerin yuvaları ile belirlenebilen bu mimari ile birlikte Yarımburgaz malzemesi ile benzerlikler gösteren malzeme tespit edilmiştir²²⁹.

Çanak Çömlek

Yenikapı kazılarında Arkaik ve Klasik Fikirtepe grubuna giren çanak çömlek toplulukları tespit edilmiştir²³⁰. Arkaik Fikirtepe Evresi ile yakın benzerlikler gösteren Yenikapı çanak çömleğinin tümüne yakını koyu kahve ve griden, kirli siyaha kadar değişen koyu ve donuk renkli olup büyük bir çoğunluğunun yüzeyi açıktır. Kap biçimleri arasında az kıvrımlı ve torba biçimli gövdeli, dar ağızlı formlar yoğunluktadır. Kapların bir kısmı yatay tutamaklı ve askı delikli olup, boyutları ve formları değişen yatay tutamaklar görülmektedir. Bu evreye ait malzeme içerisinde bezeme düşük oranda görülmekte olup çizi bezeme ile yapılmış geometrik desenler olduğu bildirilmektedir²³¹ (Şekil 13).

Şekil 13: Arkaik Fikirtepe Stilindeki Yenikapı Çanak Çömleği (Kızıltan-Polat 2013, fig.23)

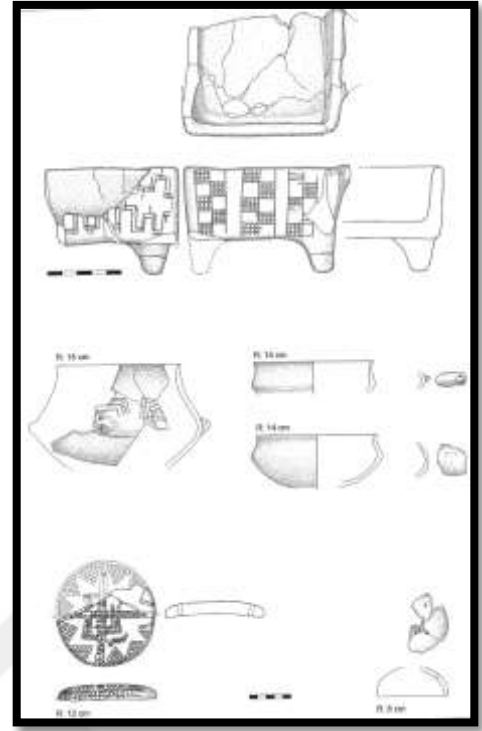
Yenikapı'da Klasik Fikirtepe Evresi ile yakın benzerlik gösteren çanak çömlek topluluğu içinde Arkaik Fikirtepe Evresi ile benzeyen formların yanı sıra kap tiplerinde

²²⁹ Kızıltan-Polat 2013a, s.116., Kızıltan-Polat 2013b, s.10.

²³⁰ Kızıltan-Polat 2013a, s.119-120., Kızıltan-Polat 2013b, s.14.

²³¹ Kızıltan-Polat 2013a, s.119-120., Kızıltan-Polat 2013b, s.15-16.

"S" kıvrımlı formların hakim olduğu görülmektedir. Tutamaklar arasında ip delikli tutamaklar ve yatay tutamaklar yaygındır. Bu malzeme topluluğu içerisinde bir kült kabı üzerinde çizi tekniği ile yapılmış bir yüzünde dama bir yüzünde geometrik bezeme görülmektedir (Şekil 14). Az sayıda tespit edilmiş olan kapak parçalarında kaba bağlamak üzere açılmış olduğu düşünülen ufak delikler ve çizi tekniği ile yapılmış geometrik desenler görülmektedir. Klasik Fikirtepe Evresi'nin karakteristik özelliklerinden olan kırmızı astar boyalı malzeme ise Yenikapı'da çok az oranda açığa çıkarılmıştır²³².

Şekil 14: Klasik Fikirtepe Stilindeki Yenikapı Çanak Çömleği (Kızıltan-Polat 2013, fig.24)

Yenikapı'da Yarımburgaz 5-4, 4, 4-3, 3 ve 2 olmak üzere Yarımburgaz'ın tüm evrelerini yansıtan malzeme olduğu bildirilmektedir. Yarımburgaz benzeri malzemenin büyük çoğunluğu özellikle kazı alanının doğusunda ortaya çıkarılmış olan mezarlardaki tüm ya da tüme yakın mezar hediyelerinden oluşmaktadır. Genel olarak baskı tekniği ile yapılmış nokta, çentik, tırnak bezeme ile zikzak, tekstil gibi geometrik bezemeli parçalardan oluşan Yarımburgaz benzeri Yenikapı malzemesi içinde form olarak küresel gövdeli çömlekler, boyunlu çömlekler, derin kaseler, bezemeli kaplar ve ip delikli tutamaklar görülmektedir²³³.

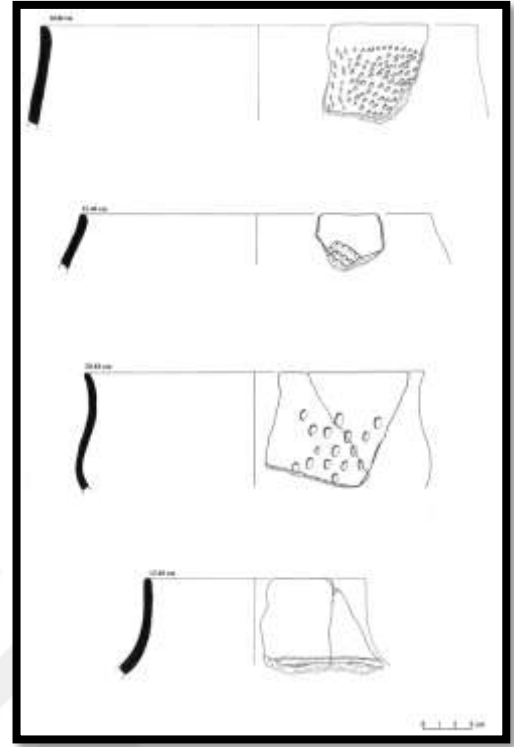
Yarımburgaz 5-4 evresinin karakteristik grubunu oluşturan impresso çanak çömlek 45 parça ile 5 alt gruba ayrılarak tanımlanmıştır (Şekil 15). Taşçık, mika ve kalker katkılı, gri renkli pekişmiş hamurlular baskın mal grubunu oluşturmaktadır. Bu evreyi yansıtan malzemenin büyük bir çoğunluğu alınmış olduğundan yüzey işlemleri

²³² Kızıltan-Polat 2013a, s.119-120., Kızıltan-Polat 2013b, s.16.

²³³ Kızıltan-Polat 2013a, s.119-120., Kızıltan-Polat 2013b, s.16.

konusunda genel bir değerlendirme yapılamasa da az sayıdaki parça üzerinden anlaşıldığı kadarıyla donuk açıkıldır. Kap formları olarak üç parçada üç farklı tip ile temsil edilen kaseler ve boyunlu çömlekler görüldüğü bildirilmektedir²³⁴.

Yarımburgaz 4 evresi ise benzerlik gösteren Yenikapı malzemesi 9 alt başlığa ayrılmaktadır ve bu grup toplam 84 parça ile tanımlanmıştır. Yine bu evrede baskın mal grubu olarak mika ve kalker katkılı pekişmiş dokulu hamura sahip malzeme görülmektedir. Yine aşınmamış olan malzeme üzerinden anlaşıldığı kadarıyla yüzeylerin donuk açık olduğu, az sayıda olmakla birlikte parlak ve dalgalı açık olanlarının da görüldüğü bildirilmektedir. Yarımburgaz 4-3 geçiş

Şekil 15: Yarımburgaz 5-4 Stilindeki Yenikapı Çanak Çömleği (Kızıltan-Polat 2013, fig.25)

evresine benzeyen 3 parça ile tanımlanan Yarımburgaz malzemesi üzerinde zikzak bezemenin yanı sıra ne keskin köşeli ne de zikzakların görüldüğü hafif yuvarlak bezeme görülmektedir²³⁵. Genel olarak taşçık, mika ve kalker katkılı, gri denkli donuk açık Yarımburgaz 3 tipi Yenikapı malzemesi üzerinde bezeme şekli daha keskin ve uzun kenarlı olup tek vuruşla yapılmış baskı bezemelidir²³⁶. Farklı formlarda çanakları boyunlu ve boyunsuz çömlekler, az oranda kase ve tabak formlarının yer aldığı Yarımburgaz 2 tipi malzeme, iyi fırınlanmış, genellikle donuk açık ve astarsız parçalardan oluşmaktadır²³⁷.

²³⁴ Kızıltan-Polat 2013a, s.120-121., Kızıltan-Polat 2013b, s.16-17.

²³⁵ Kızıltan-Polat 2013a, s.120-121., Kızıltan-Polat 2013b, s.18-19.

²³⁶ Kızıltan-Polat 2013a, s.120-121., Kızıltan-Polat 2013b, s.20.

²³⁷ Kızıltan-Polat 2013a, s.120-121., Kızıltan-Polat 2013b, s.21.

Taş Alet Endüstrisi

Çakmaktaşı alet endüstrisi grubunda kesiciler ve kazıyıcılar ağırlıkta olup, çeşitli boylarda dilgiler, kenarları baskı tekniği ile düzeltilmiş kazıyıcılar, deliciler ve prizmatik dilgi çekirdekleri yer almaktadır²³⁸ (Resim 5). Bileği taşları, ezgi taşları ve öğütme taşları da Yenikapı sürtme taş buluntularını meydana getirmektedir²³⁹.

Resim 5: Yenikapı Neolitik Dönem Taş Alet Örnekleri (Kızıltan-Polat 2013, fig.36)

Küçük Buluntu Toplulukları

Yenikapı kazılarında ortaya çıkarılan küçük buluntular arasında ahşaptan imal edilmiş olanlar büyük öneme sahiptir. Kazılarda 35 adet işlenmiş ahşap buluntu ortaya çıkarılmıştır. Fikirtepe Dönemi'ne tarihlenen yerleşmenin güneyinde tespit edilmiş olan dere yatağının kenarında iki adet kürek, dere yatağının içerisinde iki adet yay parçası, bir adet küçük hayvanları avlamada kullanılan fırlatma tokmağı, bir adet küçük hayvanları avlamada kullanılmış olabilecek bumerang benzeri bir alet bulunmuştur. Bunların dışında ahşap buluntular arasında iki adet ahşap kap ve bir adet ahşap figürin yer almaktadır. Ahşap figürin 0,8 cm kalınlığında, 10,8 cm uzunluğunda olup uca doğru daralan silindirik formudur (Resim 6).

Resim 6: Yenikapı'dan Ahşap Figürin (Kızıltan-Polat 2013, fig.33)

²³⁸ Kızıltan-Polat 2013a, s.123., Kızıltan-Polat 2013b, s.24.

²³⁹ Kızıltan-Polat 2013a, s.123., Kızıltan-Polat 2013b, s.26.

Kademeli olarak işlenen figürinin baş kısmında yüz yivlerle "X" şeklinde işlenmiştir. Uzun ve silindirik biçimli boyunlu olup dikdörtgen biçimli üst gövde yanlara doğru hafif içbükey olarak işlenmiştir. Yine üst gövde de yivlerle "X" şeklinde işlenmiştir. Bunların dışında henüz nitelikleri belirlenemeyen işlenmiş ahşaplar üzerindeki çalışmalar devam etmektedir²⁴⁰.

Kemik buluntular arasında saplar, deliciler, spatulalar, mablaklar ve düzelticiler, figürinler ve az sayıda kemik kaşıklar yer almaktadır. Geyik boynuzundan yapılmış olan boynuz aletler de bulunmaktadır²⁴¹.

Ölü Gömme

Neolitik Dönem Yenikapı mezarlarında üç farklı şekilde ölü gömme uygulaması görülmektedir. Bunlardan ilki bireylerin toprağa açılan basit çukurlara gömülmesidir. İkincisi ise tek bir örnekle temsil edilmekte olup ikinci gömüt niteliğinde olan erişkin olmayan bir bireyi orta boy bir kabın içine yatırılmasıdır. Üçüncüsü ise kremasyon mezarlardır. Ölülerin ev tabanlarının altına gömüldüklerine dair bir veri bulunmamaktadır, ölüler yerleşimin çevresindeki açık alanlara gömülmüşlerdir. Toprağa açılan düztabanlı çukur mezarlarda iskeletler sağ ya da sol taraflarına yatırılmış ve büzülmüş pozisyonadadırlar. Erişkin ve erişkin olmayanlar arasında gömülme biçimleri

Resim 7: Yenikapı Gömü Örneği
(Kızıltan-Polat 2013, fig.41)

açısından farklılık bulunmamakta, yerleşimde tekli ve çoklu gömütler bulunmaktadır. Yine gömütlerde ahşap kullanımı görülmektedir. İki örnekte ahşap gömüt mimarisinin ögesi olarak görülürken bir tanesinin ölü armağanı ya da bireyler arasında sınır

²⁴⁰ Kızıltan-Polat 2013a, s.122-123., Kızıltan-Polat 2013b, s.23-24.

²⁴¹ Kızıltan-Polat 2013a, s.123., Kızıltan-Polat 2013b, s.24.

oluşturmak amacıyla kullanılmış olabileceği düşünülmektedir. Bir örnekte ise iskeletin altına "T" biçiminde yerleştirilmiş olan iki ahşabın ise işlevi tam olarak belirlenememiştir²⁴² (Resim 7).

Beslenme Verileri

Yenikapı yerleşme alanının içerisinde ve yerleşme alanının doğusunda yer alan çanağın ortasındaki dere dolgusu içerisinde saman, buğday, arpa ve yulaf kalıntıları tespit edilmiştir. Yine dere dolgusu içerisinde sığır, koyun, keçi gibi evcil hayvanlara ait kemiklerin yanı sıra geyik ve dağ keçisi ile balık kemikleri bulunmuştur. Bunlara dayanılarak Yenikapı yerleşmesinde yoğun olarak tarım yapıldığı ve çok sayıda evcil hayvan yetiştirildiği söylenebilmektedir. Ancak yine de beslenmede avcılığın da önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Sığır, koyun, keçi ve domuzun evcil olduğu ve erken kesime alındıkları görüldüğünden bu hayvanların özellikle et üretimi için beslendikleri düşünülmektedir. Avlanan yabani hayvanların büyük çoğunluğu erişkindirler ve bunların başında alageyik gelmektedir. Balıkçılığın da Yenikapı ekonomisinde önem taşıdığı anlaşılmaktadır²⁴³.

Tarihleme

Yapılan analizlere göre Yenikapı yerleşmesi G.Ö 7080±20 tarihlenmektedir. Kalibre tarih olarak ise M.Ö 5924-5979 (1 sigma), M.Ö 5908-6012 (2 sigma) olarak verilmekte ve bu tarihlerin Erken Klasik Fikirtepe malzemesi ile uyumluluk gösterdiği belirtilmektedir²⁴⁴.

1.5.5. Barcın

Konum

Barcın Höyük Bursa ilinin doğusunda Yenişehir vadisinde yer almakta olup²⁴⁵, birbirine küçük bir sırt ile bağlanan iki höyükten oluşmaktadır. Bunlardan doğuda olanı

²⁴² Yılmaz 2011, s. 292-293.

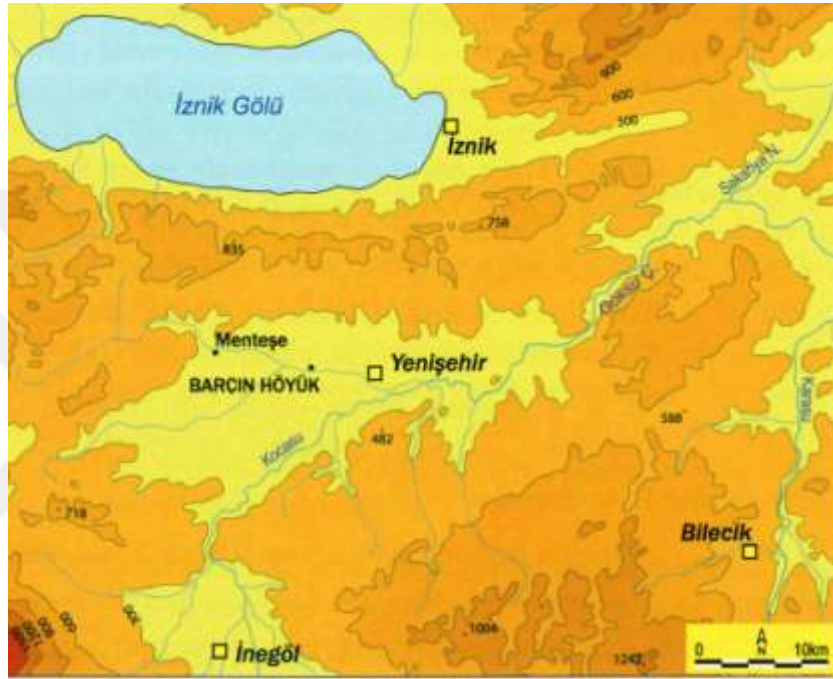
²⁴³ Kızıltan-Polat 2013a, s.126., Kızıltan-Polat 2013b, s.36.

²⁴⁴ Kızıltan-Polat 2013a, s.129.,

²⁴⁵ Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, s.93., Gerritsen-Özbal-Thissen 2013b, s.54.

90 m çapında olup ovadan yüksekliği 4,5 metredir. Batıda olan ise 50 metre çapındadır ve ovadan 2,5 m yükseklikte yer almaktadır²⁴⁶.

Barcın'da gerçekleştirilen çevresel arkeoloji çalışmaları neticesinde buradaki ilk yerleşimin genellikle bataklık arazilerle çevrili olan doğal bir yükseltinin üzerinde, geri çekilen göl kıyısında ve doğal bir akarsuyun yakınında kurulduğu anlaşılmıştır²⁴⁷.

Harita 8: Barcın Yerleşiminin Konumu (Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, fig.1)

Araştırma Tarihi

İlk olarak J. Mellaart tarafından bulunan yerleşme Site No 16 olarak isimlendirilmiştir²⁴⁸. C. Cullberg tarafından Tell 7²⁴⁹ olarak adlandırılan yerleşim D. French'in 1967 yılındaki yayınında Yenişehir II²⁵⁰ olarak isimlendirilmiştir.

Bilimsel kazı çalışmalarına 2005 yılında başlanmış olup²⁵¹, yerleşimde 6 tabaka tespit edilmiştir. Tabakalar, I Orta Bizans Dönemi, II Hellenistik/Roma Dönemleri, III

²⁴⁶ Gerritsen-Özbal-Thissen, 2013a, s.94., Gerritsen-Özbal-Thissen, 2013b, s.54.

²⁴⁷ Groenhuijnen vd. 2015, s.60.

²⁴⁸ Mellaart 1955, s.53-86.

²⁴⁹ Cullberg 1964-1965, s.147-148

²⁵⁰ French 1967, s.55.

Demir Çağı, IV Bronz Çağı, V Kalkolitik Çağ ve VI Neolitik Çağ olarak belirlenmiştir²⁵². I. Tabakada Orta Bizans Dönemine tarihlenen bir mezarlık alanında 70 adet gömü tespit edilmiş, Hellenistik/Roma Dönemlerine tarihlenen II. Tabakada olasılıkla bir konuta ait olduğu düşünülen kerpiç tuğladan bir duvar bulunmuştur. III. tabaka ise bir ya da birden çok kesişen çukur içerisinde neolitik malzemenin yanı sıra el yapımı Demir Çağı çanak çömleği ile ayırt edilmiştir. Yine en az bir ya da daha fazla yerleşim evresi ile temsil edildiği düşünülen IV. tabakada Erken Bronz Çağı yine bir çukurdan elde edilen malzemenin yola çıkılarak savlanmıştır²⁵³. Geç Kalkolitik döneme ait yerleşimde ise en az iki yapıya ait kerpiç duvar kalıntıları, bir kaç ocak ve dış mekan fırınları ile yaklaşık 18 m uzunluğunda ve yaklaşık 2 m genişliğinde muhtemelen yerleşmeyi çevreleyen hendek kalıntılarına ulaşılmıştır²⁵⁴.

Mimari

Yerleşimdeki Neolitik Dönem tabakası stratigrafik gözlemler ve çanak çömlek topluluğu üzerindeki analizlere dayanılarak beş evreye ayrılmıştır. VIe Neolitik Dönem tabakasının en eski evresi olup VIa en yeni evresini temsil etmektedir. VIe evresine ait dolgular odun kömürü, kül, hayvan kemiği ve yumruk büyüklüğündeki taşlardan oluşan bir tabakadır ve çanak çömlek çok düşük miktarda görülmektedir²⁵⁵. VIe evresinden VIId evresine geçiş çanak çömlek topluluğundaki şist katkılı mal grubunun üstünlüğünden kalsit katkılı mal grubunun üstünlüğüne geçilmesiyle anlaşılmaktadır. VIId evresinde ateşler ve besin artıklarından oluşan atık tabakası görülmektedir. Bu evreye ait bir yapının duvarı görülmektedir. Ancak yapı duvarı sadece topraktaki renk farklılığından ayırt edilebilir olduğundan yapı tekniği ve planı hakkında bilgi edinilememiştir²⁵⁶. Bu evreye ait tespit edilen 2 numaralı yapıda duvarlar her iki yanda kalın balçık ile kaplanmış olan dikey direk sıraları ile inşa edilmiştir. Kazık deliklerinin çapları 6-9 cm olup 10-20 cm aralıklarla yerleştirilmişlerdir. Tamamen kömürleşmiş halde tespit edilen dik bir direğin muhtemelen çatıyı taşıyan iskeletin 80 cm içerisinde

²⁵¹ Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, s.93., Gerritsen-Özbal-Thissen 2013b, s.51. Ayrıca Bknz: Roodenberg-van As-Alpaslan Roodenberg 2008, ss.53-60.

²⁵² Gerritsen-Özbal-Thissen, 2013a, s.94., Gerritsen-Özbal-Thissen, 2013b, s.55.

²⁵³ Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, s.94., Gerritsen-Özbal-Thissen 2013b, s.55 vd.

²⁵⁴ Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, s.94., Gerritsen-Özbal-Thissen 2013b, s.54., Ayrıca Bknz. Gerritsen vd. 2010.

²⁵⁵ Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, s.95., Gerritsen-Özbal-Thissen 2013b, s.54.

²⁵⁶ Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, s.95., Gerritsen-Özbal-Thissen 2013b, s.54-55.

durduğu düşünülmektedir. Duvar ile dik direğin arasında bir iç bölme duvarına ait kalıntılar tespit edilmiştir. Yapıya ait tabanın ise muhtemelen dar yarıklarla ayrılan duvarlara hafif bir açıda uzanan 12 cm genişliğindeki olasılıkla ahşap kalaslardan oluşmuş yanık balçıklardan oluştuğu bildirilmektedir²⁵⁷. Birbirine bitişik olan dal örgü yapılar (3, 10 ve 4 numaralı yapılar) VIc evresine aittirler ve bu yapıların uzun bir süreç boyunca kullanıldıkları düşünülmektedir (Resim 8). Bu yapı sırasının kuzeyinde dış mekan olarak kullanıldığı düşünülen bir avlu yer almaktadır Bu evreye ait ev duvarının yaklaşık 1 m güneydoğusunda geniş aralıklarla yerleştirilmiş bir sıra direk tespit edilmiş olup, olasılıkla dış mekanda bulunan bir sundurma ya da güneşliği desteklemiş olabileceği düşünülmektedir²⁵⁸.

Resim 8: Barcın 3, 4 ve 10 numaralı Yapılar (Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, fig.7)

VIb evresine gelindiğinde yapıların bitişik düzende olmadıkları ve açık mekanlarda tekil evlerin olduğu görülür. Bu evreye ait nispeten görece iyi korunmuş bir evin (5 numaralı yapı) ince direkler ve kazıklardan oluşturulmuş bir iskeleti olduğu ve duvarların yaklaşık 20 cm kalınlığında yeşil bir balçıkla sıvandığı anlaşılmıştır. 6.60x4.50 m ölçülerindeki yapının güney duvarında bir kapı aralığı olduğu

²⁵⁷ Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, s.95., Gerritsen-Özbal-Thissen 2013b, s.56.

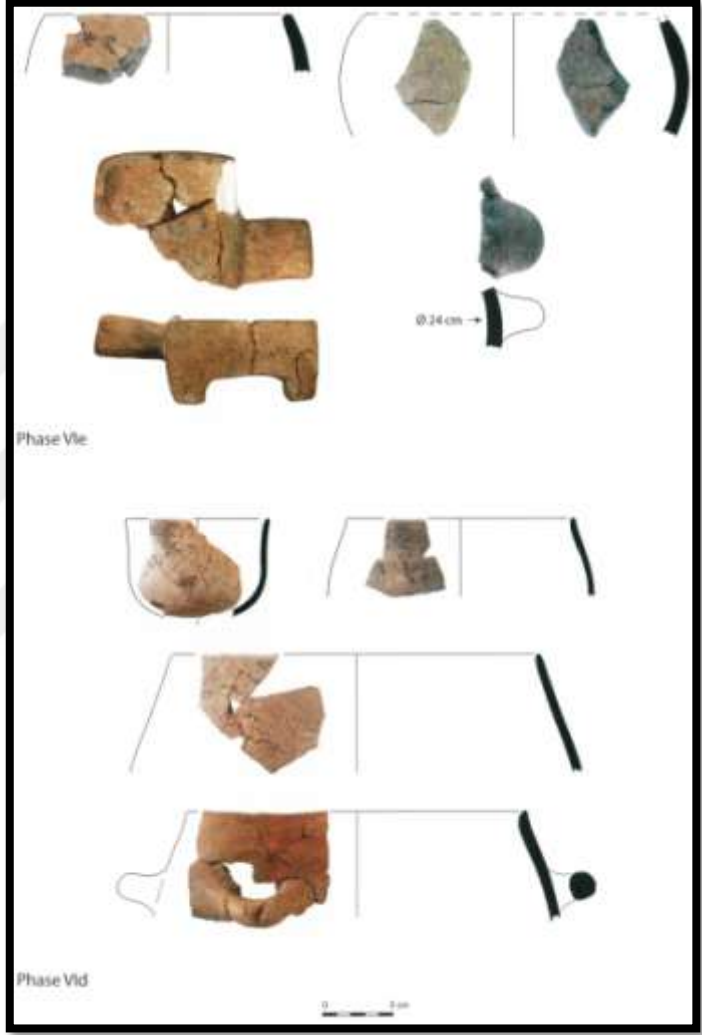
²⁵⁸ Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, s.96., Gerritsen-Özbal-Thissen 2013b, s.56-57.

belirlenmiştir. Yine yapıda yenileme ve tamiratlar yapılmış olduğu tespit edilmiştir²⁵⁹. VIa evresine dair tutarlı tek mimari kalıntı yine direk ve balçık duvarlarla dal örgü tekniği ile inşa edilmiş bir yapıya aittir²⁶⁰.

Çanak Çömlek

VIe evresinde çanak çömlek çok az sayıda görüldüğünden yoğun olarak kullanıldığı düşünülmemektedir. Delik ağızlı kaplar ve derin çanaklar toz haline getirilmiş yeşil ve ya siyah şist katkıli hamurludurlar. Tutamakların bazen kabın en geniş çap verdiği kısmına eklendiği görülmektedir. Yüzeyler orta ve düşük derecede açkılanmışlardır. Fırınlamadan sonraki tipik renkler koyu grimsi kahve ile sarımsı kahverengi olup Fikirtepe tarzı kült kaplarının öncüsü olduğu düşünülebilecek dört ayaklı ve dikdörtgen kesitli bir kap bu evrede bulunmuştur. VID evresinde kalsit katkıli malların

tercih edildiği ve dip dahil iyi bir şekilde açkılanmış olan dış yüzeyli çanak çömlek görülmektedir. Tipik renkler açık gri, kırmızımsı uçuk kahverengi, pembe ve kremdir.

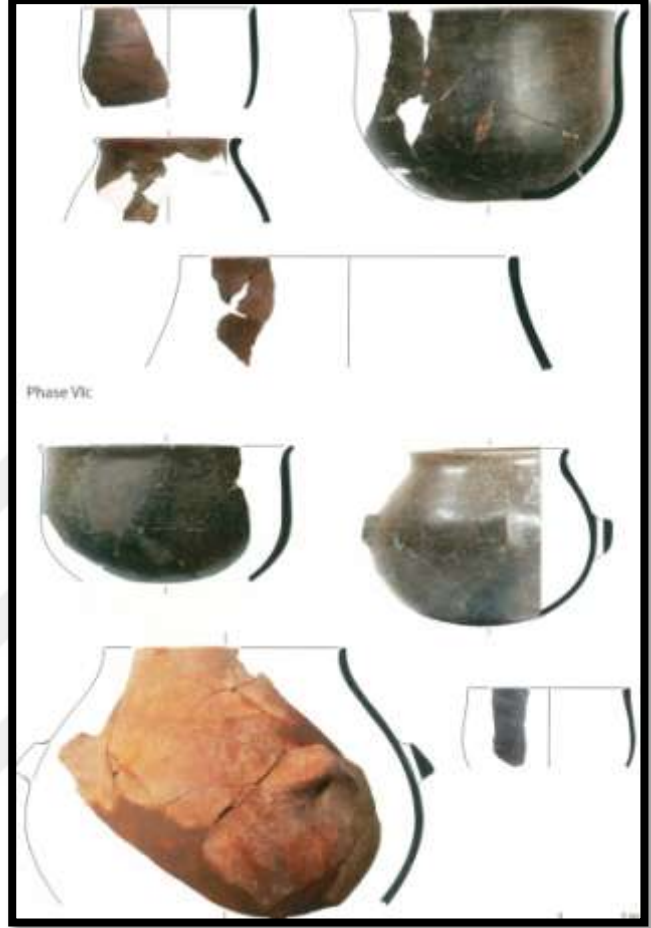
Şekil 16: VIe ve Vid Evrelerinin Kap Formları
(Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, fig.11)

²⁵⁹ Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, s.96-97., Gerritsen-Özbal-Thissen 2013b, s.58.

²⁶⁰ Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, s.97., Gerritsen-Özbal-Thissen 2013b, s.59.

Tek kulplu bardaklar, çanaklar, delik ağızlı kaplar ve iki tutamaklı hafif "S" kıvrımlı kaplar bu evrenin kap formlarını oluşturmaktadır²⁶¹ (Şekil 16).

VIc evresinde ezilmiş kalsit katkılı kilden kuvars ve feldspat katkılı kile doğru kademeli bir geçiş görülmektedir. Renkler koyu kahverengi ve siyaha doğru değişim gösterir ve VIb evresi boyunca da böyle kalır. Yüzeyler çoğunlukla iyi perdahlıdır. Yaygın olarak "S" kıvrımlı kaplar görülür. Fikirtepe tarzı dikdörtgen kaplar görülür. Kaplarda dikey ip delikli dört tutmağa sahip olanlar vardır ve düşük sıklıkta çizi bezeme görülmektedir (Şekil 17). VIa evresi çanak çömleği pek çok yönden VIb malzemesi ile aynıdır fakat cidar kalınlıklarında artış ve yüzey uygulamalarında gösterilen özende azalma olur. Beyaz boyalı çanak çömleğin VIa evresi ile sınırlı olduğu bildirilmektedir²⁶².

Şekil 17: VIc ve VIb Evrelerinin Kap Formları (Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, fig.12)

Taş Alet Endüstrisi

Barcın Neolitik Dönem taş alet endüstrisinde tek platformlu çekirdekler yongalama işleminin tek yönlü olduğuna işaret etmektedir ve mermi biçimli çekirdekler bu işlemin son aşamasıdır. Artıklardan sonra dilgi ve dilgicikler en büyük kategoriyi oluşturmaktadır. Düzeltile aletler arasında dairesel ve yarım dairesel yassı ön kazıyıcılar,

²⁶¹ Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, s.97., Gerritsen-Özbal-Thissen 2013b, s.59.

²⁶² Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, s.98., Gerritsen-Özbal-Thissen 2013b, s.60-63.

ucu 15 milimetreyi aşan ön kazıyıcılar, deliciler ve delgilerin yanı sıra trapez biçimli ok uçları da bulunmaktadır²⁶³.

Küçük Buluntu Toplulukları

Pişmiş kilden muhtemelen koyun, keçi ya da sığırları temsil ettiği düşünülen ancak hangisinin betimlendiğinin ayırt edilebileceği özellikler göstermeyen figürinler ve nadiren insan figürinleri görülmektedir. Hem hayvan figürinleri hem de insan figürinleri VIa ve VIb evrelerinde görülmektedir²⁶⁴. Kemikten yapılmış aletlere bakıldığında en sık bızlar ve iğneler görülmektedir. Bunların dışında kaşık ve spatulalar, mablaklar, kolye uçları, kancalar, bağlama parçaları da görülmektedir²⁶⁵.

Resim 9: Barcın 3 Numaralı Yapıdan in situ Olarak Ele Geçen Buluntular

(Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, fig.7)

Ölü Gömme

Barcın Höyük'te birincil ve tekli gömüler görülmektedir. Ölü büzülmüş pozisyonda ve çoğunlukla sol taraflarına yatırılmış şekildedir (Resim 10). VIe ve VId evresine ait üç gömüde ise bu durum geçerli değildir fakat bunun ölü gömme geleneklerinde bir farklılığı yansıtip yansıtmadığı anlaşılamamıştır. Yine Barcın'da

²⁶³ Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, s.98., Gerritsen-Özbal-Thissen 2013b, s.63.

²⁶⁴ Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, s.99., Gerritsen-Özbal-Thissen 2013b, s.64.

²⁶⁵ Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, s.98-99., Gerritsen-Özbal-Thissen 2013b, s.63-64.

yetişkinlere ait mezarların yerleşim içindeki açık alanlara gömülmesi oldukça yaygındır. Henüz kullanılan bir yapı içindeki bir gömü tespit edilmemiş olmasına rağmen terk edilmiş yapı molozları içine kazılmış küçük çukurlar içerisinde bebek mezarları olduğundan bir ya da iki yaşına kadar olan bebeklerin konut yapıları içine gömüldükleri ileri sürülmektedir. Mezarlarda hayvan kemiklerinin hediye olarak bırakıldıkları görülmektedir. Bazı örneklerde kemik iğne ve spatula bırakıldığı da görülmektedir²⁶⁶.

Resim 30: Barcın'dan Gömüt Örneği (Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a, fig.10)

Beslenme Verileri

Barcın Höyük çanak çömlekleri üzerinde gerçekleştirilen lipit analizi sonuçlarına göre çanak çömlekler üzerinde geviş getiren ve geviş getirmeyen hayvanlara ait doku yağlarına ve süt yağlarına ait izler saptanmıştır²⁶⁷.

²⁶⁶ Alpaslan Roodenberg-Gerritsen-Özbal 2013, s.94-95.

²⁶⁷ Gerçekleştirilen analizler hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz: Özbal vd. 2013, Özbal vd. 2012, Özbal vd. 2011.

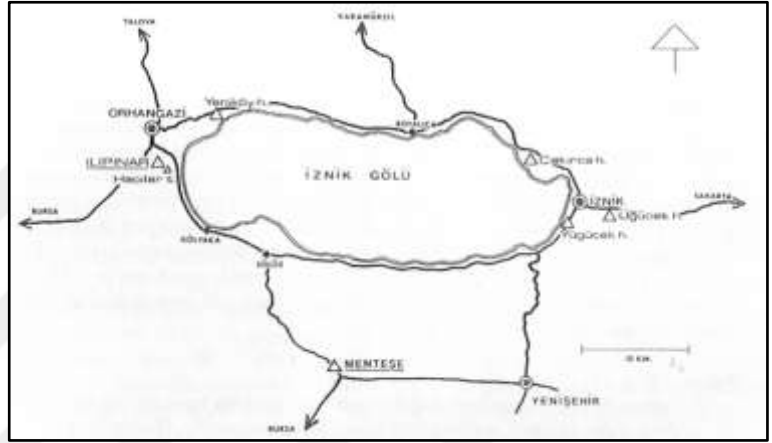
Tarihleme

AMS radyokarbon tarihlemesine göre VIe yerleşim evresi G.Ö 7715±40 (GrA-52848) ve çöplük alanına benzer dolgudan alınan örneğe göre VIa yerleşim evresinde 7115±40 (GrA-45685) arasında değişmektedir. Barcın Höyük Neolitik yerleşim tabakası kalibre edilmiş M.Ö 6600-6500 ile kalibre edilmiş M.Ö 6000-5900 tarihleri arasına yerleştirilebileceği bildirilmektedir²⁶⁸.

1.5.6. Menteşe

Konum

Bursa'nın İznik ilçesinde, Yenişehir Ovası'nda, eski bir göl yatağının yakınında yer alan Menteşe Höyük yaklaşık 150 m çapa ve 4.5 m yüksekliğe sahiptir ²⁶⁹ (Harita 9).

Harita 9: Menteşe Höyük'ün Konumu
(Roodenberg 1999, fig.1)

Araştırma Tarihi

Menteşe Höyük 1950'li ve 1960'lı yıllarda Kurt Bittel, J.Mellart, D.French ve 1980'li yıllarda M. Özdoğan tarafından yüzey araştırmaları sırasında incelenmiştir. İznik Müze Müdürlüğü ile birlikte Hollanda Arkeoloji Enstitüsü adına J. Roodenberg'in bilimsel başkanlığında 1996 -1997 yıllarında ²⁷⁰ ve 2000 yılında ²⁷¹ kurtarma kazıları yapılmıştır

Mimari

Menteşe Höyük'te yapılan çalışmalar neticesinde M.Ö 7. binyılın ortalarından başlayarak, M.Ö 6. binyılın ortalarına kadar devam eden tabakaların yanı sıra yüzey toprağının 1,5 m altına kadar olan kısımda karışık olarak Roma Çağ'ı, Tunç Çağı ve

²⁶⁸ Gerritsen-Özbal-Thissen, 2013a, s.97., Gerritsen-Özbal-Thissen, 2013b, s.60.

²⁶⁹ Roodenberg-Alpaslan Roodenberg 2007, s.397.

²⁷⁰ Roodenberg 1999, s.21

²⁷¹ Roodenberg 2002, s.123.

Kalkolitik Çağa ait buluntular tespit edilmiştir. 1. tabakada Ilıpınar VA evresi ile çağdaş buluntular görülmektedir²⁷². 1. tabakanın altında 20 - 30 cm kalınlığında ince bir hatla kendini belli eden siyah küllü bir katman tabaka 2 olarak adlandırılmıştır. 2. tabakanın altında ise Geç Neolitik Çağa tarihlenen üç adet yapı kalıntısı tespit edilmiştir²⁷³. Geç Neolitik Çağ'a tarihlenen bu 3. tabaka Menteşe Basal olarak isimlendirilmiştir. Menteşe'de tespit edilen en eski yerleşimi temsil eden bu tabaka kendi içinde üç evreye ayrılmaktadır. Bu ayrıma göre alt evre M.Ö 6400'e üst evre ise M.Ö 6200'e tarihlendirilirken orta evre için bir tarih verilmemektedir²⁷⁴.

Geç Neolitik Çağ'a ait mimari kalıntılar 3. tabakanın üst evresinde görülmektedir. Ancak bu mimari kalıntılar Kalkolitik Dönem mezarları tarafından tahrip edilmiştir. 20-30 cm yüksekliğe kadar korunmuş olan yapı duvarlarının pise ya da çamur levha teknikleriyle örüldüğü anlaşılmıştır. Bununla birlikte duvarlarda dal örgü tekniğine işaret eden bazı izler de tespit edilmiştir. Yapılar dörtgen ya da kare planlı, tek odalı ve yaklaşık 5x5 m boyutlarına sahiptir. Yapı içlerinin sarı renkli bir kille sıvandıkları anlaşılmaktadır. Ancak yapı içlerinin işlevsel olarak tanımlanmasını sağlayabilecek kanıtlar tespit edilememiştir²⁷⁵ (Resim 11).

Resim 11: Menteşe'den Yapı Kalıntısı (Roodenberg-Alpaslan Roodenberg 2013, fig.9)

²⁷² Roodenberg 1999, s.25.

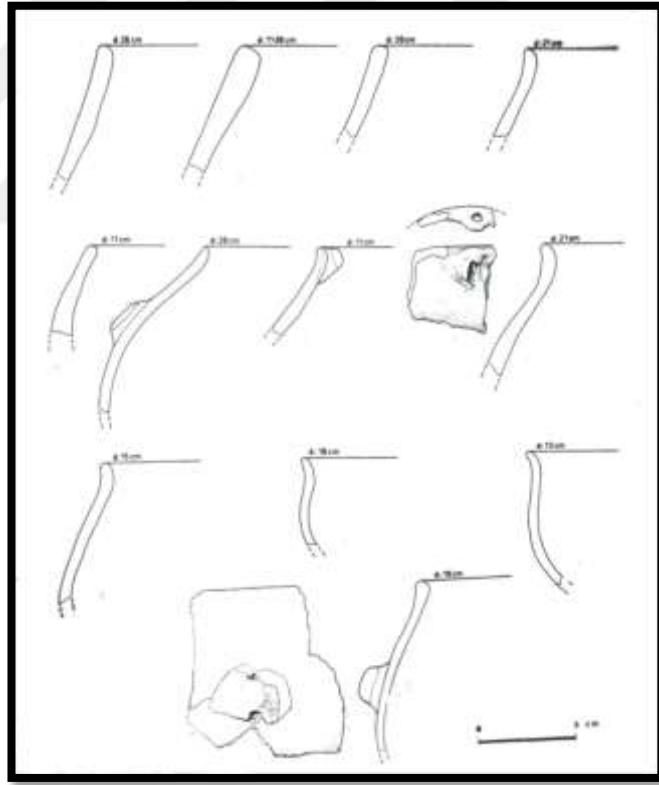
²⁷³ Roodenberg vd. 2003, s.17.

²⁷⁴ Roodenberg vd. 2003, s.37.

²⁷⁵ Roodenberg vd. 2003, s.21.

Çanak Çömlek

Menteşe çanak çömlek topluluğu elle biçimlendirme ya da sarma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Hamur katkı maddesi olarak mineral katkı, kalsit, kuvars, demir şist ve bitkisel katkı kullanılmıştır²⁷⁶. Yüzey renkleri kırmızı-kahverengi ve gri-kahverengi tonlarında görülmektedir. Çanak çömlek malzemesi üzerinde astar uygulaması her zaman uygulanırken, açkının dış yüzeylerde çoğunlukla, iç yüzeylere ise kısmen uygulandığı görülmektedir²⁷⁷. Kap formları olarak ise küresel gövdeli çömlekler, daralan ağızlı çömlekler, açık ağızlı çömlekler, derin "S" kıvrımlı kaseler ve "S" kıvrımlı sığ kaseler çoğunluktadır²⁷⁸ (Şekil 18). Kapların üzerinde çapraz taramalarla doldurulmuş geometrik ince çizi bezekler ile nadiren derin olarak kazınmış çizgisel motiflerin uygulandığı görülmektedir. Çizi bezemeli motiflerin içi kimi zaman daha açık renkli bir madde ile doldurulmuştur²⁷⁹.

Şekil 18: Neolitik Dönem Kap Formları (Roodenberg vd. 2003, fig.13)

²⁷⁶ Roodenberg vd. 2003, s.29.

²⁷⁷ Roodenberg vd. 2003, s.24-26.

²⁷⁸ Roodenberg vd. fig.12-14.

²⁷⁹ Roodenberg vd. 2003, s.27.

Taş Alet Endüstrisi

Menteşe Höyük yontma taş buluntularının esas hammaddesini çakmaktaşı oluşturmakla birlikte az da olsa obsidyenin de kullanıldığı görülmektedir. Yerleşmedeki yontma taş geleneğini ağırlıklı olarak dilgi endüstrisi meydana getirmektedir ve tek vurma düzlemli prizmatik çekirdeklerden çıkarılmışlardır. Bunun yanı sıra yonga aletlere de rastlanmaktadır. Yerleşmedeki başlıca alet türlerini ise sırtlı dilgiler, kazıyıcılar ve deliciler oluşturmaktadır²⁸⁰.

Küçük Buluntu Toplulukları

Boncuklar, kemikten sivri uçlu aletler, kemik kaşıklar ve kemik sap gibi buluntular açığa çıkarılmıştır²⁸¹.

Ölü Gömme

Menteşe'de Geç Neolitik Çağ ve İlk Kalkolitik Çağ'a tarihlenen toplam 20 mezar bulunmuştur. Bunlardan 11 tanesi yetişkinlere, 9 tanesi ise çocuklara ve bebeklere ait gömülerdir. Yetişkinlerde her iki cinste de mezar hediyesi olarak çanak çömlek bırakılırken genellikle kız çocuklarında olmak üzere çocuk ve bebeklere ait bazı mezarlarda kolye

Resim 12: Mentese'den Tabanaltı Gömü
(Roodenberg-Alpaslan Roodenberg 2013, fig.13)

görülmektedir. Mezarlarda yoğun olarak görülen boynuzlar ve kürek kemiği gibi hayvanlara ait kalıntılar oldukça dikkat çekicidir²⁸². Mentese'deki gömülerin tamamı birincil gömü niteliğindedir. Tek bir istisna hariç gömüler sağ taraflarına, büzülmüş

²⁸⁰ Gatsov 2003, s.154.

²⁸¹ Roodenberg vd. 2003, s.34.

²⁸² Alpaslan Roodenberg 2001, s.7.

pozisyonda yatırılmışlardır (Resim 12). Bir kadına ait gömüde ise ahşap kullanımına ait izler tespit edilmiştir²⁸³.

Beslenme Verileri

Yerleşmenin faunası ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalarda 3. tabakanın alt evresinde daha çok evcil sığır besiciliğinin yapıldığı ancak üst tabakalarda ise evcil koyun miktarında bir artışın olduğu tespit edilmiştir²⁸⁴. Yine yerleşimcilerin su ürünlerinden de faydalandıkları görülmektedir²⁸⁵.

Tarihleme

Yerleşimin en erken tabakası M.Ö 6400'e tarihlenmekte ve Ilıpınar VA tabakasıyla çağdaş bir dönemi yansıtan M.Ö 5500'lerde sonlanmaktadır²⁸⁶.

1.5.7. Ilıpınar

Konum

Ilıpınar Höyük Bursa'nın Orhangazi ilçesinin 1.5 km güneyinde, İznik Gölü'nün ise 2 km batısında yer almaktadır (Harita 10). Deniz seviyesinden 100 m yükseklikte olan höyük yaklaşık 2.5 hektarlık bir alanı kaplamaktadır. Yerleşmenin yakınından höyüğe de adını veren Ilıpınar deresi yıl boyunca akmaktadır²⁸⁷.

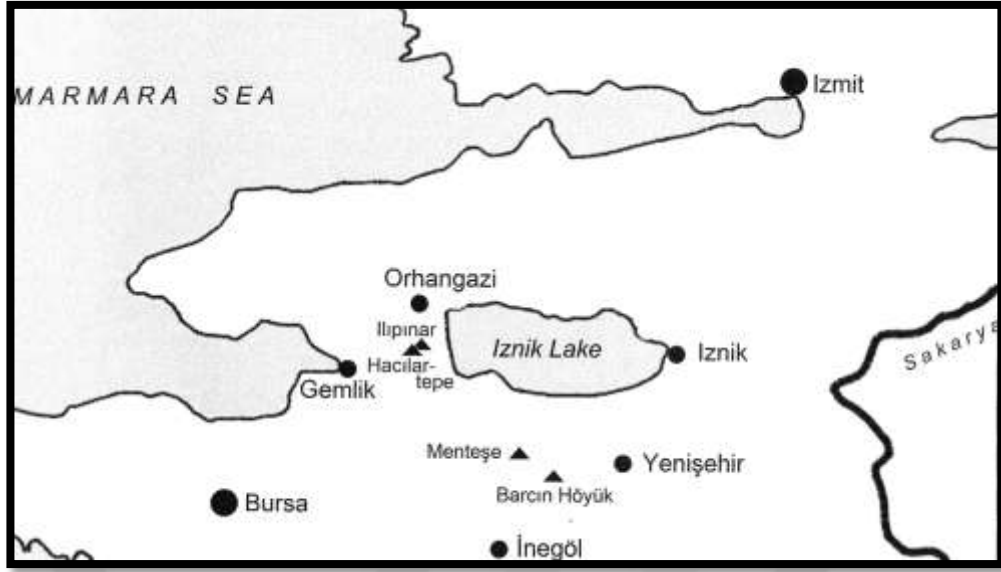
²⁸³ Alpaslan Roodenberg 1999, s.41

²⁸⁴ Gourichon-Helmer 2008,s.435

²⁸⁵ Gourichon-Helmer, 2008, s.441.

²⁸⁶ Roodenberg-Alpaslan Roodenberg 2007, s.397.

²⁸⁷ Roodenberg 1995a, s.1.

Harita 20: Ilıpınar Yerleşmesinin Konumu
(Roodenberg-Alpaslan Roodenberg 2013, fig.1)

Araştırma Tarihi

Literatürde ilk kez Ilıcapınar olarak İ. K. Kökten tarafından tanıtılan yerleşimde bunu izleyen dönemlerde D. French tarafından da incelemeler gerçekleştirilmiştir. Höyükteki bilimsel kazı çalışmalarına J. Roodenberg başkanlığında 1987 yılında başlanmıştır²⁸⁸.

Mimari

Yapı tekniklerinde görülen değişimler, yerleşimin tahribatını gösteren dolgular ve bunlara paralel olarak çanak çömlek tipolojisindeki değişimler göz önünde bulundurularak Ilıpınar yerleşmesinde on yerleşim tabakası tespit edilmiştir²⁸⁹. Bu tabakalar roma rakamları ile en üstten başlayarak I ile X arasında isimlendirilmişlerdir.

I. tabakayı Bizans Dönemine, M.S 6. yüzyılın sonları ile M.S 7. yüzyılın başına tarihlenen bir mezarlık oluşturmaktadır. II. Tabakada ise Erken Roma Dönemine ait yapı kalıntıları tespit edilmiştir. Buradan ele geçen seramik buluntularına dayanılarak tabaka M.S 1-2. yüzyıllara tarihlenmektedir²⁹⁰.

²⁸⁸ Roodenberg 1995a, s.5.

²⁸⁹ Roodenberg 1995b, s.35.

²⁹⁰ Roodenberg 1995a, s.4.

Çukur ve silolardan oluşan III. tabakada İnegöl gri mal grubu olarak tanımlanan malzeme görülmekte ve bu dolgu Erken Bronz Çağı'nın sonlarına tarihlenmektedir. IV. tabakada Geç Kalkolitik Çağ'a tarihlenen 40 kadar mezar açığa çıkarılmıştır ve yerleşmenin M.Ö 4. binyılın sonlarında mezarlık olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır²⁹¹.

Ilıpınar'ın V. tabakası VA ve VB olarak iki evrede incelenmektedir. VA evresinde tespit edilen evlerden iyi durumda korunmuş olan iki tanesinden anlaşıldığı kadarıyla evler dikdörtgen planlıdır ve iç kısımlarında iki ya da dört payandanın simetrik olarak yerleştirildikleri görülmektedir. Evler kerpiç tuğladan, birbirlerine bitişik olarak inşa edilmişlerdir²⁹². VB evresinde ise yuvarlak planlı, dal örgülü, çukur tabanlı kulübeler görülmesi mevsimsel bir yerleşim düzenini işaret etmektedir²⁹³. VI. evrede kerpiç tuğlalarla yapılmış dörtgen planlı evlerin bitişik olarak sıralanmasıyla oluşan ve “hudut evleri” olarak isimlendirilen bir mimari düzen karşımıza çıkmaktadır²⁹⁴ (Şekil 19).

Şekil 19: Ilıpınar VI. Tabaka
(Roodenberg-Alpaslan Roodenberg 2013, fig.4)

Ilıpınar VII. ve VIII. evrelere bakıldığında ilk yerleşimcilerin (X. ve IX. tabakalar) kullandığı çamur levha tekniği yerine dal örgü tekniğiyle inşa edilmiş olan duvar kalıntıları görülmektedir²⁹⁵ (Şekil 20).

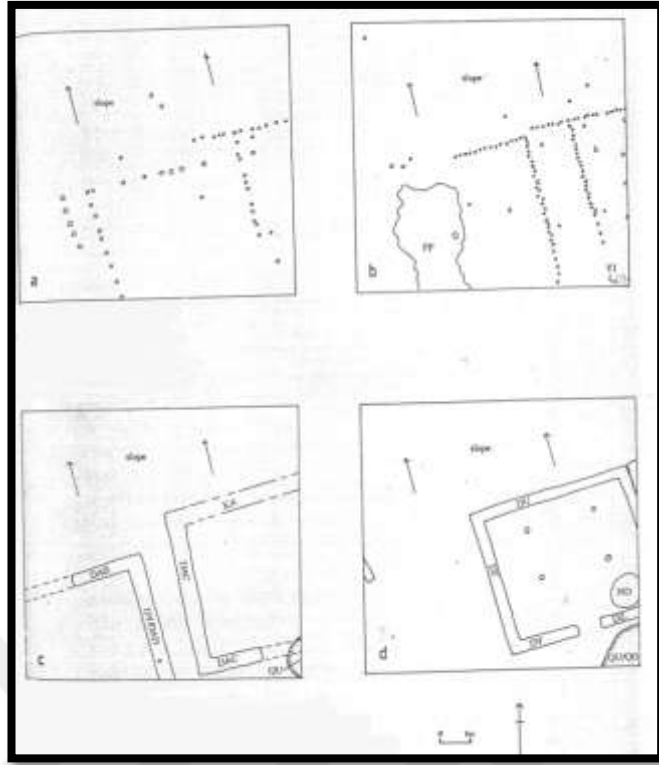
²⁹¹ Roodenberg 1995a, s.4.

²⁹² Gerard 2001, s.196.

²⁹³ Roodenberg 2001, s.235., Roodenberg 2008a, s.78.

²⁹⁴ Roodenberg 2008a, s.74.

²⁹⁵ Roodenberg 2008a, s.74.

Şekil 20: Ilıpınar VII. Tabaka (Thissen 2001, fig.2.3)

IX. tabakada iki mimari evre tanımlanmaktadır. Bunlardan ilkinde kazık delikli üç yapı kalıntısı tespit edilmiş olup, ahşabın yapı malzemesi olarak yoğun şekilde kullanıldığı gözlemlenmiştir²⁹⁶. İkinci evrede ise iki farklı yapı kalıntısının iki farklı yöntemle inşa edildiği görülmektedir. Bunlardan ilki çamur levha tekniği, diğeri ise VI. evreye (Şekil 21) kadar devam edecek yapı geleneği olan kazık delikli yapı tekniği ile inşa edilmiştir²⁹⁷.

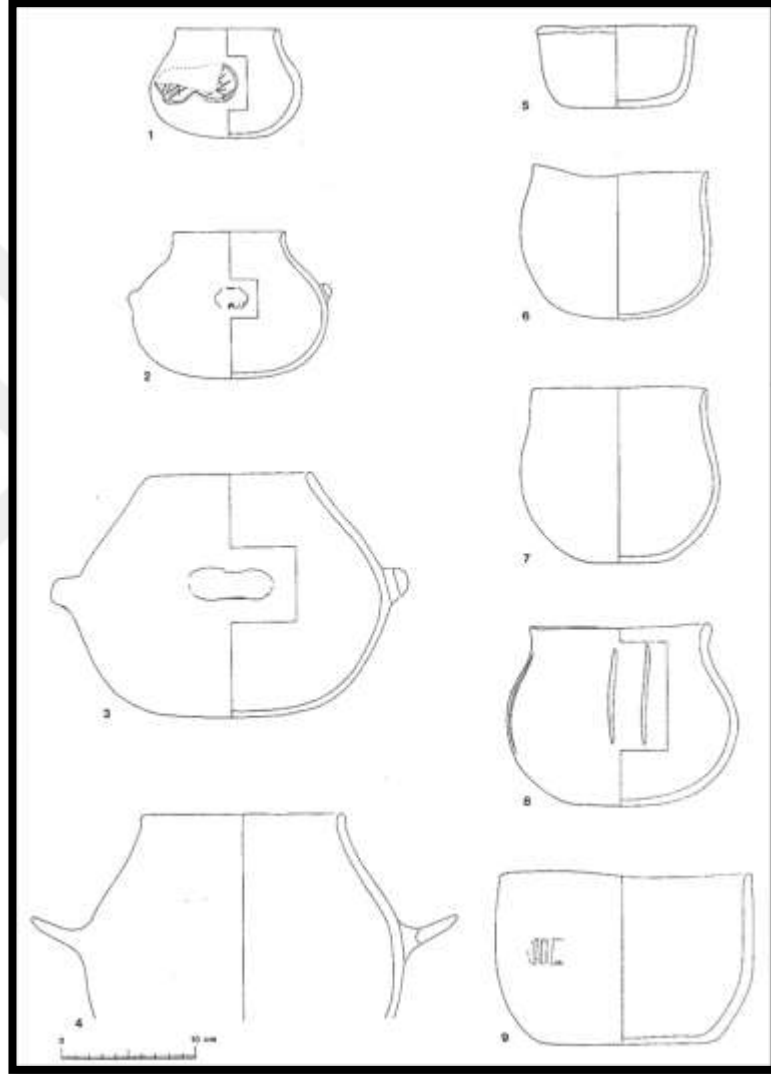
Ilıpınar'daki en eski tabakayı oluşturan X. tabaka üç evreye ayrılmaktadır. En eski evrede dağınık bir ocak kalıntısı ile çakıl taşlarından oluşturulmuş bir platformun yanı sıra, yassı balta, kemik, boynuz ve yontma taş aletler ile çok sayıda hayvan kemiği ve çanak çömlek parçası gibi buluntular tespit edilmiştir²⁹⁸. Bu evreyi takip eden ikinci evrede ise dörtgen planlı ve çamur levha tekniği ile inşa edilmiş yapılar görülmektedir.

²⁹⁶ Roodenberg 2008b, s.8.

²⁹⁷ Roodenberg 2008b, s.8-9.

²⁹⁸ Roodenberg 2008b, s.2.

kap formu ağırlıktadır: Küresel ya da basık küresel gövdeli daralan ağızlı çömlekler ve derin kaseler (Şekil 22). Küresel ya da basık küresel gövdeli daralan ağızlı çömlekler üzerinde dört adet dikey delikli tutamaklar ya da geniş, üçgen şekilli yatay şerit kulplar görülmektedir. Kevgir parçaları, disk ya da oval biçimli kapaklar ve minyatür kaplar ise düşük oranlardadır³⁰².

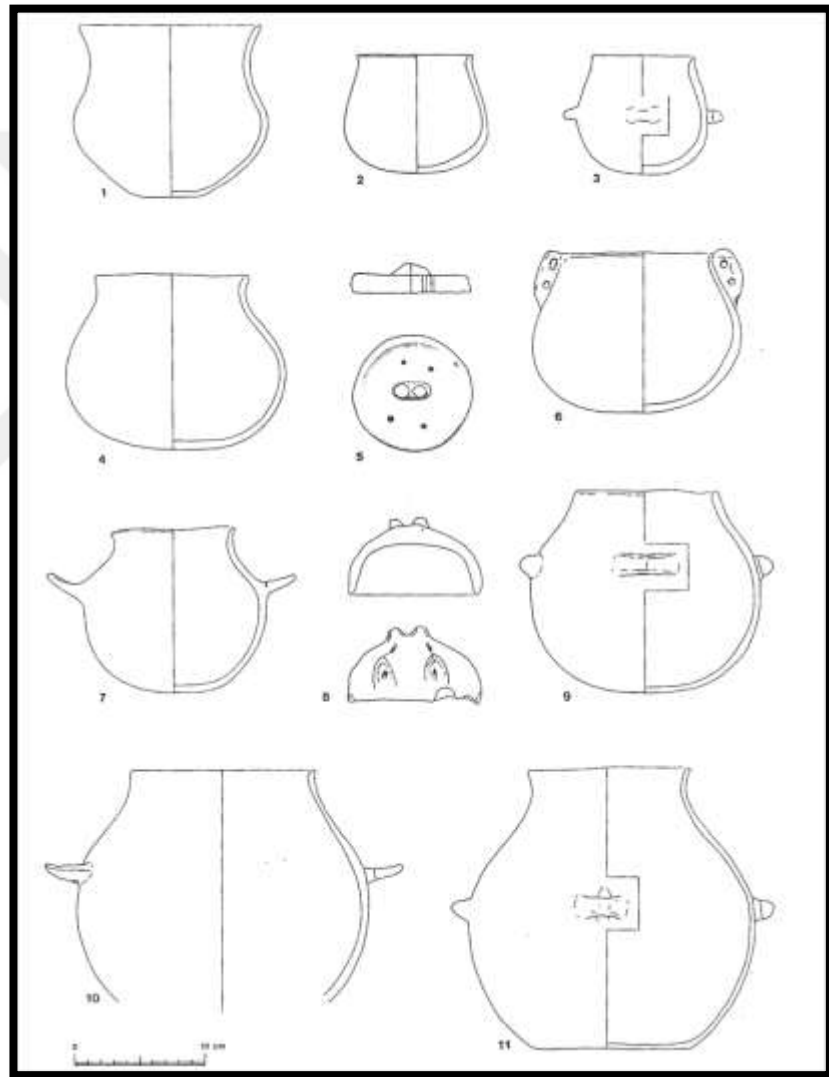

Şekil 22: Ilıpınar X. Tabaka Kap Formları (Thissen 1995, fig.1)

IX. tabakada nadiren kalker katkı ile birlikte görülen kum katkılı mallar görülmektedir. Saman katkılı mallar ve kireç katkılı mallar ise düşük oranlardadır. Kap

³⁰² Thissen 1995, s.109-110.

formları X. tabakada görülenler ile hemen hemen aynıdır³⁰³.Yüzey renkleri olarak kahverengi ve gri-siyah tonları görülmektedir. Bu tabakada baskın kap formunu orta büyüklükteki küresel gövdeli çömlekler oluşturmaktadır. Daralan ağızlı formlar azalmaya başlar ve aşamalı olarak "S" kıvrımlı kaplar görülür. Bu tabakada derin ve oval kaselerin yerine tutamaksız "S" kıvrımlı kaseler bulunmaktadır (Şekil 23). Kapaklar üzerinde henüz tam olarak formunu bulmamış şekilde küçük tutamaklar görülmeye başlanır³⁰⁴.

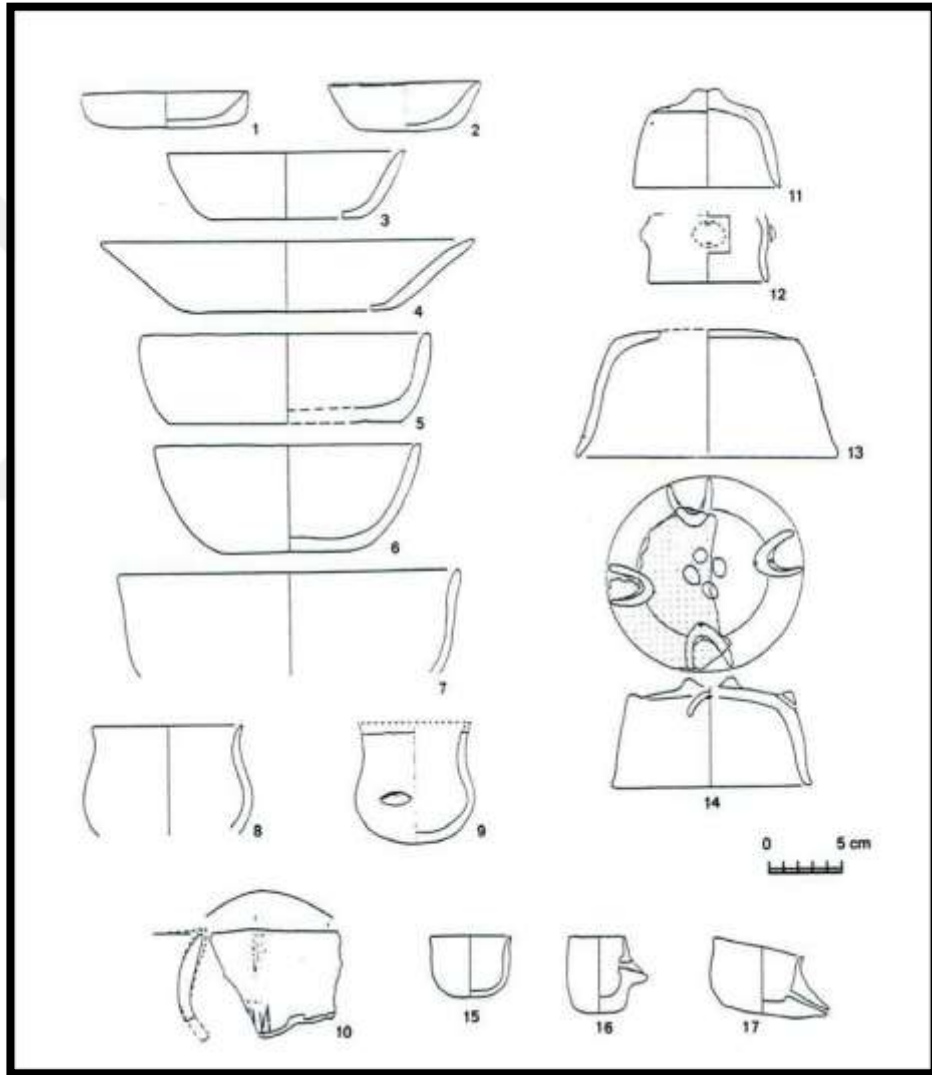

Şekil 23: Ilıpınar IX. Tabaka Kap Formları (Thissen 1995, fig.2)

³⁰³ van As-Wijnen 1995, s.95.

³⁰⁴ Thissen 1995, s.110-111.

Kum katkılı mallar VIII ve VII. tabakalarda da yoğun olarak kullanılmaya devam eden tek mal grubunu oluşturmaktadır. Nadiren kalsit ve kireç taşı katkılı mallar gözlemlenmektedir³⁰⁵. VIII. tabakadaki kap formları temel özellikler bakımından IX. tabakanın özelliklerini taşımaya devam eder. İki ya da dört kulplu, orta büyüklükteki çömlekler hala baskın grubu oluşturmaktadır. Dik ya da dışa açılan kenarlı alçak gövdeli kaseler VIII. tabaka için karakteristiktir (Şekil 24). Yüzey renkleri olarak kahverengi ve gri-kahverengi tonları görülmektedir³⁰⁶.

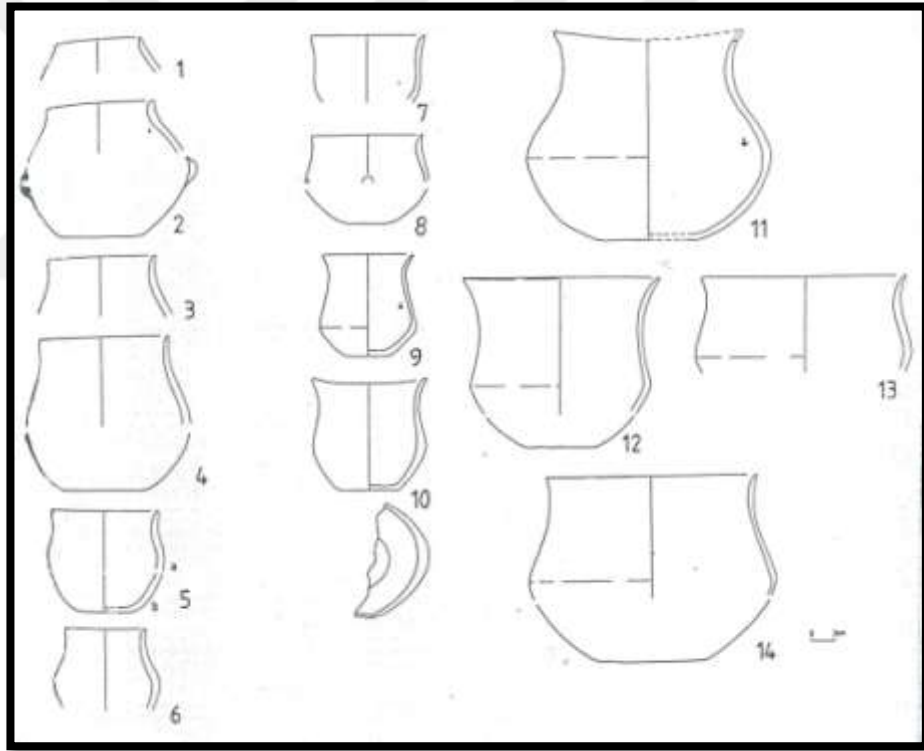

Şekil 24: Ilıpınar VIII. Tabaka Kap Formları (Thissen 2001, fig.29)

³⁰⁵ van As-Wijnen 1995, s.95.

³⁰⁶ Thissen 1995, s.111.

VII. tabakaya gelindiğinde ise kap formlarında diğer tabakalar arasındaki farklılıklara nazaran daha belirgin bir değişim olduğu söylenmektedir. İki şerit kulplu çömlekler görülmezken, dört tutamaklı çömlekler kullanılmaya devam eder. Tutamaklar gövdenin daha aşağı kısımlarına gelecek şekilde yerleştirilmeye başlanır. Omurgalı ve derin kaseler yüksek oranda görülmektedir. Oval ve "S" profilli, tutamaksız kaselerin kullanımı devam eder³⁰⁷. Kap formu, kullanılan hammaddeler, bezeme özellikleri ve fırınlama bakımından VI. tabakada büyük değişimler ve farklılıklar olduğu gözlemlenmektedir. Yine iki şerit kulplu çömlekler görülmekle birlikte bu tabakada bu tür kapların sıklıkla ağız kısmında tutamaklar ile birlikte kullanıldığı anlaşılmaktadır. Kapaklar ise yok denecek kadar azdır. Derin ve omurgalı kaselerin kullanımının devam ettiği anlaşılmaktadır³⁰⁸ (Şekil 25).

Şekil 25: Ilıpınar VII. ve VI. Tabaka Çanak Çömleği (Thissen 2001, fig.2.28)

³⁰⁷ Thissen 1995, s.112.

³⁰⁸ Thissen 1995, s.112.

Taş Alet Endüstrisi

Ilıpınar IX. ve X. tabakada bulunan yontma taş aletlerin %90'dan fazla olup, obsidyen az oranda bulunmaktadır³⁰⁹. Obsidyen parçalar üzerinde gerçekleştirilen analizler neticesinde kaynaklarının Orta Anadolu'da Çiftlik obsidyen grubu ve muhtemelen Kuzey Anadolu kökenli olabileceği anlaşılmıştır³¹⁰.

Ilıpınar X. ve IX. tabakalarda, ele geçen çekirdeklerin büyük çoğunluğunu mermi biçimli dilgi çekirdekleri oluştururken, yonga çekirdekleri az sayıda görülmektedir³¹¹. Ilıpınar'ın taş alet endüstrisi yonga çıkarımı ve yonga aletlerin yapılması ile karakterizedir. Dilgi aletlerin oranı ise düşüktür³¹².

Küçük Buluntu Toplulukları

X. tabaka III. yerleşim evresinde görülen 'yanık ev'de hayvan figürini, kil tıkaçlar, taş boncuklar ve boynuzdan bir sap ile birlikte kullanılmış yassı balta gibi buluntular ele geçmiştir³¹³. Ilıpınar küçük buluntu grupları arasında çalışılmış olan tek grup kemik buluntulardır. Kemik buluntular arasında en büyük grubu oluşturan bızların ardından spatüller, mablaklar ve kaşıklar gelmektedir. Ayrıca spatüllerin ve kaşıkların üzerinde bezeme izleri tespit edilmiştir. Delikli diş, kemik tüp, kanca, figürin, oyuncak, kolye ucu gibi dikkat çekici buluntular da tespit edilmiştir³¹⁴.

Ölü Gömme

Ilıpınar'da Neolitik Çağ'a tarihlenen 48 mezar açığa çıkarılmış olup bunların büyük çoğunluğu bebek ve çocuk mezarlarından meydana gelmektedir. Erişkin mezarlarının ise üçte ikisini kadın mezarları oluşturmaktadır. Mezarların tamamında ölülerin hocker pozisyonunda, sağ ya da sol yanlarına dönük biçimde gömüldükleri anlaşılmıştır (Resim 13). Erişkinlerin ise tercihen genellikle kuzey güney doğrultusunda ve sağ yanlarına dönük olarak gömüldüğü anlaşılmaktadır. Erişkin ve çocuk mezarlarında kimi zaman görülen ahşap sedyelerin varlığı ise ölünün sosyal konumu ile

³⁰⁹ Gatsov 2001, s.280.

³¹⁰ Bigazziv.d., 1995: 148.

³¹¹ Gatsov 2008, s.229.

³¹² Gatsov 2008, s.241.

³¹³ Roodenberg 2008, s.30, fig.13.

³¹⁴ Marinelli 1995, s.124-129.

ilişkilendirilmektedir. Gömülerin her birinin birincil nitelikte olup tek bir gömüt içerdiği belirtilmektedir³¹⁵.

Resim 13: Hocker Gömü (Roodenberg-Alpaslan Roodenberg 2013, fig.12)

Beslenme Verileri

Geç Neolitik'ten ve Erken Kalkolitik Çağ'a kadar olan süreçte yerleşimde yenilebilen bitkilerin büyük çeşitlilikte olduğu anlaşılmaktadır. Tarla mahsullerinin arasında başlıca ekin ürünlerinin yanı sıra bakla ve ufak taneli bir buğday türü de yer almaktaydı. X. ve VII. tabakalar süresince kabuklu ve kabuksuz arpa, emmer buğdayı, burçak ve az oranda da mercimeğin başlıca ekin ürünlerini oluşturduğu anlaşılmaktadır. Yine incirin de düzenli olarak tüketildiği, böğürtlen, üzüm, elma/armut, fındık ve fıstık gibi türlerin de çevrede bulunan yenilebilir ürünler arasında olduğu görülmektedir. VI ve VA tabakaları arasında küçük kıvılcık buğday (einkorn), tohum bezelyesi, bezelye ve keten türlerinin daha önemli hale geldiği anlaşılmaktadır. VB evresinde ise tahıllar, baklagiller ve toplanan bitki türleri büyük çeşitlilik gösterirken, en önemlileri arasında arpa, emmer

³¹⁵ Alpaslan-Roodenberg 2008, s.35.

buğdayı, ufak taneli bir buğday türü, mercimek ve nohut baskın ekin türlerini oluşturmaktadır³¹⁶

Tarihleme

Kalibre edilmiş radyokarbon analizlerine göre X. tabaka 6000-5900, IX. tabaka 5900-5800, VIII. ve VII. Tabakalar 5800-5700, VI. tabaka 5700-5600, VA evresi 5600-5500 ve VB evresi 5500-5400 yıllarına tarihlenmektedir³¹⁷.

1.5.8. Demircihöyük

Konum

Eskişehir'in yaklaşık 25 km batısında³¹⁸, küçük bir ova kıyısında, kuzeybatısında bulunan Poyra Köyü'ne 7,5 km, güneydoğusunda bulunan Çukurhisar Köyü'ne ise 4,8 km uzaklıkta yer almaktadır (Harita 11). Ovanın etrafı hafif bir eğimle alçalan tepelerle çevrilidir. Kuzeydoğudan Zemzemiye Köyü'nden gelen küçük bir akarsu ovanın kuzey ucuna doğru akarak Sarısu'ya dökülmektedir³¹⁹. Eski Eskişehir Bozüyük karayolunun kuzeyinde yer alan höyüğün rakımı yaklaşık 855 metredir³²⁰.

Araştırma Tarihi

Yerleşim ilk olarak 1936 yılında K. Bittel tarafından yapılan bir gezi sırasında³²¹ tespit edilmiş olup yerleşmedeki ilk kazı çalışması 1937 yılında gerçekleştirilmiştir³²². Ardından 1975-1978 yılları arasında M. Korfman başkanlığında dört sezonluk bir kazı çalışması daha yapılmıştır³²³.

³¹⁶ Cappers 2008, s.117.

³¹⁷ Roodenberg-Schier 2001, s.269.

³¹⁸ Korfmann 1983, s.245.

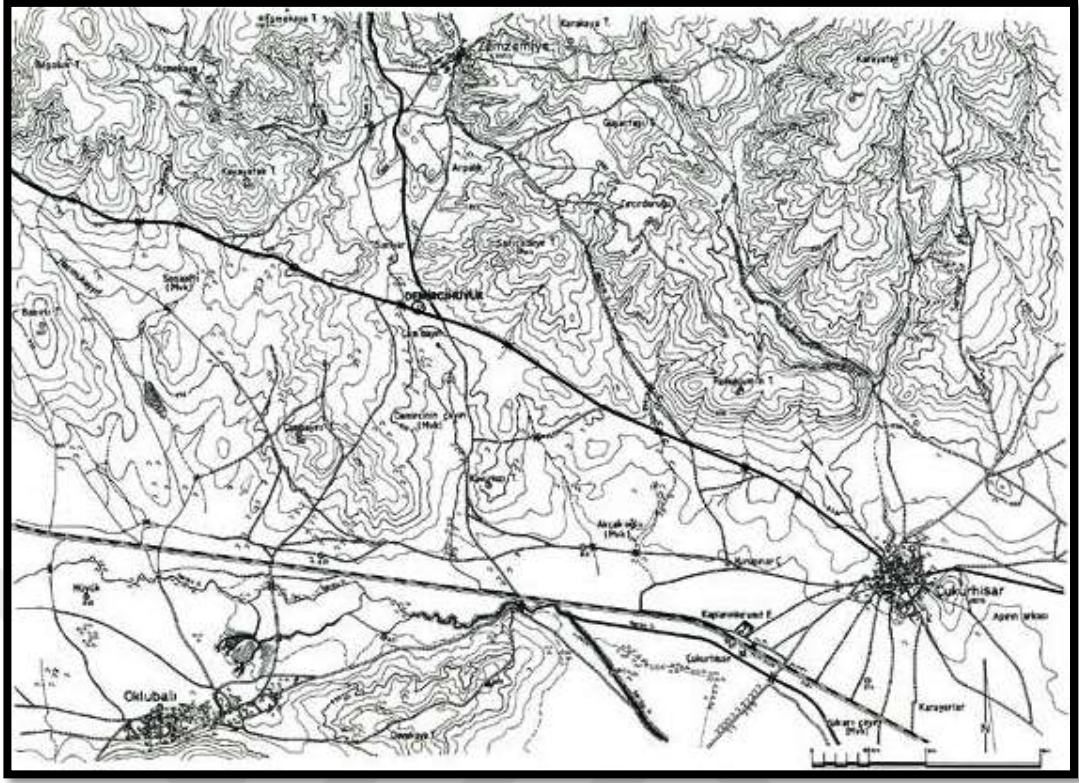
³¹⁹ Bittel-Otto 1939, s.4-5.

³²⁰ Korfmann 1983, s.1.

³²¹ Bittel-Otto 1939, s.1.

³²² Bittel-Otto 1939,, s.5.

³²³ Korfmann 1983, s.9.

Harita 11: Demircihöyük'ün Konumu (Korfmann, 1983, abb.10)

Mimari

Höyük esas olarak İlk Tunç Çağı'nın başına tarihlenen ve surla çevrili bir yerleşmeye ait tabakalardan oluşmuştur. Yerleşmenin batı kısmının binlerce yıl boyunca akarsu tarafından aşındırılmış olduğu ve höyükteki ana toprağın bugünkü ova seviyesinden yaklaşık 7-8 m ve bugünkü yeraltı su seviyesinin yaklaşık 4-6 m altında olduğu bildirilmektedir. Yerleşmede İlk Tunç Çağı'na tarihlenen malzeme ile birlikte ele geçen ancak bu tabakalara ait olmayan buluntu ve malzemelerden -özellikle boya bezemeli çanak çömleklerden- yola çıkılarak İlk Tunç Çağı yerleşmesine yakın bir konumda bulunan bir neolitik-kalkolitik çağ yerleşimi olduğu düşünülmektedir. Zira bu parçalar Tunç Çağı tabakalarına ait yapıların kerpiç duvarları içerisinde ele geçmiştir ve bundan anlaşıldığına göre bu parçaların büyük çoğunluğunun kerpiç için alınan hammadde içerisinde geldiği bildirilmektedir. Yerleşimde 17 yapı katı tespit edilmiş ve bunlar büyük Latin harfleri ile isimlendirilmişlerdir³²⁴.

³²⁴ Korfmann 1983, s.245.

Kazı sırasında, Tunç Çağı öncesindeki tabakalanmayı anlayabilmek için gerçekleştirilen sondajlarda sayesinde, en eski İlk Tunç Çağı yapı katı olan D'nin 4,5 m kadar altına giden tabakaların olduğu saptanmıştır. Ancak D yapı evresi seviyesinde taban suyuna rastlanmış olduğundan dolayı İlk Tunç Çağı öncesine tarihlenen tabakaların kazılması mümkün olmamıştır. A, B ve C yapı katlarına ait olarak ayrılmış olan buluntuların yalnızca bir kısmı in situ'dur. Bu çanak çömlek malzemesi F ve G mal grupları olarak isimlendirilmiş olup Son Kalkolitik Çağ'a tarihlenmektedirler. Ancak Son Kalkolitik Çağ'a tarihlenen bu buluntularla birlikte, İlk Tunç Çağı ve Neolitik Çağ malzemesinin de görülüyor olmasından dolayı bu tabakaların tümünün değilse bile bir kısmının karışık höyük toprağı oldukları düşünülmektedir³²⁵.

Çanak Çömlek

Demircihöyük'te İlk Tunç Çağı malzemesi içerisinde karışmış olarak bulunan ve Neolitik ve Kalkolitik çağlara tarihlenen çanak çömlek grubu tüm çanak çömlek malzemesi içerisinde %12 oranına sahiptir. İlk Tunç Çağı öncesine ait olan çanak çömlek malzemesi A dan G'ye kadar olmak üzere yedi farklı mal grubuna ayrılmıştır. Bu mal gruplarından A'dan E'ye kadar olanlar Neolitik ve İlk Kalkolitik Çağlara, F ve G mal grupları ise Son Kalkolitik Çağ'a tarihlendirilmektedir³²⁶. Tez konumuz dahilinde A'dan E'ye kadar olan çanak çömlek malzemesi incelenecektir.

Mal A olarak isimlendirilen grubun hamurunda yoğun olarak mika şist katkının kullanıldığı görülmektedir. Genellikle çok bozuk durumdaki kırmızı renkte astarlanmış olan bu mal grubuna ait belirlenen tek kap biçimi içe dönük ağızlı, çok geniş ve düz dipli bir çömlektir. Bu mal grubuna ait bir de tutamak bulunmuştur³²⁷.

Hamurunda katkı olarak yoğun miktarda mika kullanılmış olmasından dolayı yüzeyde parlak bir görünüm oluşturan malzeme grubu ise Mal B olarak isimlendirilmiştir. Bu mal grubu Mal A ile benzeşmekte fakat içeriğinde bulunan mika şist katkının daha ince tanecikli bir yapıya sahip olması ile ayrılmaktadır. Bu mal grubundaki parçalar genellikle açık renkli olup, koyu renkler çok enderdir; en sık

³²⁵ Seeher 1987, s.79.

³²⁶ Seeher 1987, s.79.

³²⁷ Seeher 1987, s.79.

görülen renkler gri, grimsi bej ve yeşilimsi gridir. Bu mal grubunda görülen tipik formlar ise içe dönük ağızlı çömlekler ve içe dönük fakat içbükey kenarlı düz dipli çömleklerdir. "S" kıvrımlı kaseler, kutular ve kapaklar nadiren görülmektedir. Tutamaklar, ip delikli tutamaklar ve sepet kulplar bulunmaktadır. Yine bu mal grubunda bezeme de görülmektedir³²⁸.

Fikirtepe çanak çömleği ile büyük benzerlik gösteren Mal C grubuna ait malzemenin hamurunda yoğun miktarda kireçtaşı ve kalsit katkı kullanılmıştır. Sıklıkla koyu kahverenginde olan koyu yüzeylidirler. Form olarak Mal B'de görülenlerin yanı sıra daha sıklıkla "S" kıvrımlı kaseler ve basit kaseler görülmektedir. Ağız kısmı içe doğru uzanan çıkıntılı çömlekler ve içe doğru genişletilmiş ağız kenarlı çömlekler çok sayıda bulunmaktadır. Düz dipler bu mal grubunla seyrek olup, tutamaklar, ip delikli tutamaklar, sepet kulplar ve kazı bezekler görülmektedir³²⁹.

Mal D grubu altında toplanmış olan kırmızı boya bezekli malzeme içerisinde özellikle "S" kıvrımlı kaseler görülmekte, içe dönük ve içbükey kenarlı çömleklerle ender olarak karşılaşılmaktadır. Beyaz-bej renkli astar üzerine kırmızı-kahverengi boya ile yapılmış olan geometrik motifler genellikle çizgisel ve bazen yüzeysel olarak yapılmışlardır³³⁰.

İlk Tunç Çağı öncesine tarihlenen çanak çömlek malzemesi içerisinde en yüksek oranda temsil edilen mal grubu olan Mal E'nin hamurunda diğer mal gruplarının aksine taşçık katkı kullanılmıştır. Bu mal grubunda çömlekler kaselere oranla daha az sayıda görülmektedir. İçbükey boyunlu çömlekler ve "S" kıvrımlı kaseler bu mal grubu için tipik kap formlarıdır. Düz dipler, çeşitli tiplerdeki ip delikli tutamaklar ve tutamaklar çok sayıda görülmektedir. Diğer mal gruplarına oranla Mal E içerisinde çizi ve kabartma bezeme daha yüksek oranda ve daha çeşitli olarak uygulanmıştır³³¹.

³²⁸ Seeher 1987, s.79-80.

³²⁹ Seeher 1987, s.80.

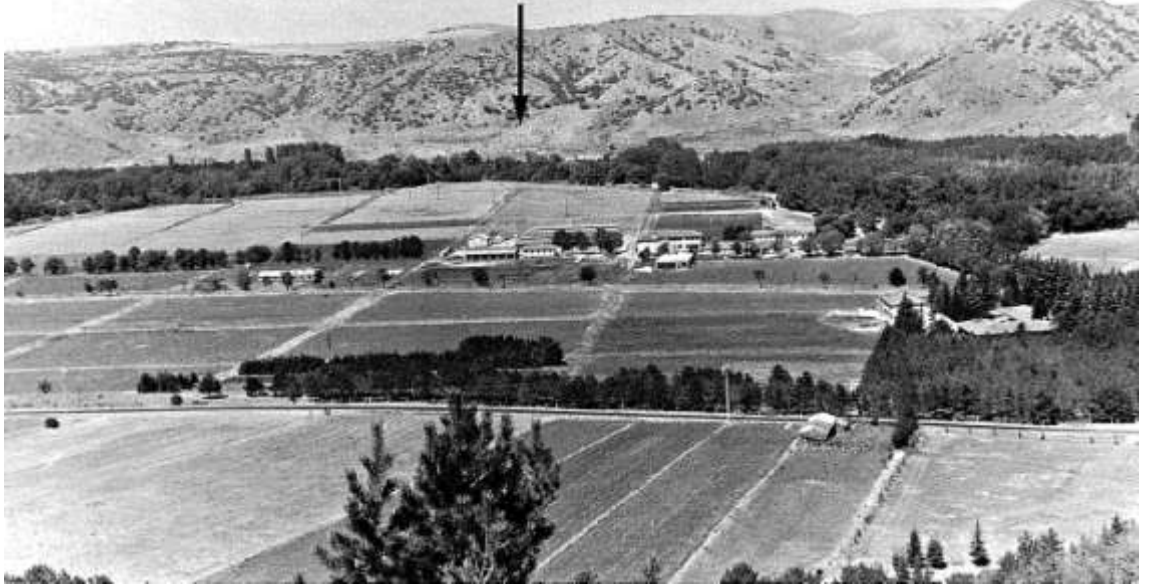
³³⁰ Seeher 1987, s.80.

³³¹ Seeher 1987, s.80-81.

1.5.9. Orman Fidanlığı

Konum

Yerleşme Eskişehir ilinin yaklaşık 5-6 km güneybatısında, Yukarı Porsuk Vadisi'nin Eskişehir Ovası'na açıldığı kısımda yer almaktadır. Yerleşme vadiyi kuzeyden sınırlayan Karabayırlar adındaki alçak tepelerin yamacı üzerine kurulmuştur (Resim 14). Porsuk Nehri günümüzde yerleşmenin yaklaşık 150 m güneyinden akmaktadır³³². Orman Fidanlığı Porsuk Nehri'ne doğru oldukça meyilli inen yamaçtaki sivri bir kayanın batı ve güney eteklerinde, kayalıklar üzerindeki doğal teraslar üzerine kurulmuştur³³³.

Resim 14: Orman Fidanlığı (Efe 2001, pl.1-c)

Araştırma Tarihi

Orman Fidanlığı yerleşimi, 1985 yılında Eskişehir Belediyesi ve Köy Hizmetleri'nin yerleşmenin bulunduğu kesimden, yol yapımında kullanılmak üzere toprak alınırken tesadüfen bulunan bir kase ve iki testinin Eskişehir Arkeoloji Müzesi'ne getirilmesinden sonra, T. Efe tarafından buluntuların geldiği mevkide

³³² Efe 2001, s.1., Efe 1999, s.73., Efe 1996, s.95.

³³³ Efe 1999, s.75.

yerleşime ait kültür dolgusunun saptanması neticesinde tespit edilmiştir³³⁴. 1988 yılındaki yüzey araştırmaları sırasında ziyaret edilen³³⁵ yerleşimin yüzeyinden toplanan malzeme 1990 yılında yayınlanmıştır³³⁶. 1992-1994 yılları arasında Eskişehir Arkeoloji Müzesi Müdürlüğü başkanlığında ve T. Efe'nin bilimsel danışmanlığında kurtarma kazıları gerçekleştirilmiştir³³⁷.

Mimari

Yerleşmedeki kazı çalışmaları yerleşimin batı ve doğu kesiminde gerçekleştirilmiş, tabakalanma ise batı açmalarında yapılan çalışmalar ile tespit edilebilmiştir. Gerçekleştirilen değerlendirmeler neticesinde Orman Fidanlığı'nda yedi ayrı yerleşim katı saptanmış ve bunlar aşağıdan yukarıya doğru romen rakamları ile numaralandırılmışlardır³³⁸. Yerleşimin bir yamaç üzerinde kurulmuş olması, kültür katlarının sel yatakları tarafından tahrip edilmesi ve yapıların dayanıklı malzemeden inşa edilmemiş olması gibi etkenler nedeniyle Orman Fidanlığı yerleşmesine ait mimari kalıntılar oldukça azdır³³⁹.

En alttaki I. tabaka kısmen doğal kayanın oluşturduğu bir çukur içinde saptanmıştır. Yoğun taş kırıkları, yer yer kül ve kömürleşmiş odun zerrecikleri ile yoğun arkeolojik malzemenin görüldüğü bu dolgunun II. tabaka yerleşmesi öncesinde doldurulmuş olunabileceği düşünülmektedir. I. tabaka ile bağlantısı olan herhangi bir mimari kalıntı tespit edilmemiştir. Yoğun kül ve yanık malzeme içeren II. tabaka dolgusunda büyük bir olasılıkla tamamen erimiş olan duvarlara işaret eden ince kerpiç dolgulara rastlanmıştır. III. tabaka dolgusu açık gri ve açık kırmızı renkli yoğun kerpiç tuğlalar içermektedir. Yumuşak dokulu ve katkı maddesi içermeyen bu dörtgen tuğlaların bir kenarı yaklaşık 15 santimetredir. Bu kerpiç tuğlaların III. tabakada tespit edilen ve teras duvarı niteliğinde olan taş temelli duvarlara ait olabileceği düşünülmektedir³⁴⁰.

³³⁴ Efe 1999, s.73., Efe 1996, s.95.

³³⁵ Efe 1990a, s.14.

³³⁶ Efe 1990b, ss.67-113.

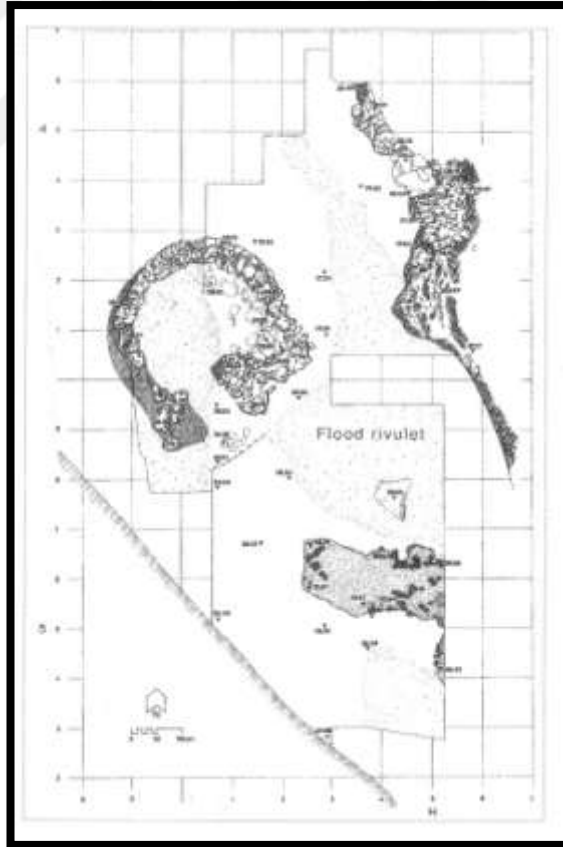
³³⁷ Efe 1996, s.95., Efe 1999, s.74.

³³⁸ Efe 1999, s.76-77.

³³⁹ Efe 1999, s.78.

³⁴⁰ Efe 2001, s.7-9., Efe 1999, s.78.,

IV. tabakada kayalığın hafif bir girinti yaptığı kısımda dışta kalanının daha sonra inşa edildiği anlaşılan iki duvar bulunmaktadır ve bu duvarların da teras duvarları olabileceği düşünülmektedir. Bu duvarlardan iç kısımda kalanın ortasında at nalı şeklindeki bir nişin bir üstteki terasa çıkmak için merdiven boşluğu vazifesini görmüş olabileceği tahmin edilmektedir. Yine bu duvarlar ile çağdaş olan üst üste dört mimari kat daha olduğu anlaşılmaktadır. Bunlardan üstteki üç kat aynı yerde ve birbirilerinin üstüne gelecek şekilde birbirlerinin duvarları üstüne yerleştirilmiştir. Bu katın ikinci evresinde tam ya da tama yakın olarak korunmuş olan tek odalı apsidal planlı bir yapı tespit edilmiştir. Güneydoğu-kuzeybatı yönünde olan evin girişi güneydoğu tarafından olup girişin karşısındaki kuzeybatı kısım ise yuvarlatılmıştır³⁴¹. Bağımsız duran ve tek odalı olan bu yapının ön duvarı dış kısımda tek sıralı dikey yerleştirilmiş büyük taşlardan iç kısımda ise yan yana sıralanmış daha küçük taşlardan oluşturulduğu görülmektedir³⁴² (Şekil 26).

Şekil 26: Orman Fidanlığı Apsidal Planlı Yapı (Efe 2001, ill. 9)

³⁴¹ Efe 1999, s.78-79., Efe 2001, s.10-11.

³⁴² Efe 1999, s.79., Efe 2001, s.12.

V. tabaka mimari olarak döküntü taşlarla birlikte büyük olasılıkla dikme yerlerine ait olabilecek kazık yerleri bulunmuştur. Bu kazık yerlerinin dağınık olarak yerleştirildikleri anlaşılmakta olup, içlerinde ahşap kalıntısı bulunmamıştır. Yine bu tabakaya ait muhtemelen duvar yapılarına ait olabilecek taş duvar kalıntılarına rastlanmıştır³⁴³. VI. tabaka sadece doğu alanından bilinmektedir ve yerleşimin geç kültür katmanlarına aittir. M7 açmasının batı profilinde 1. 5 m derinliğindeki bu katmandan ele geçen malzeme Kes Kaya çukurundan bilinen malzeme ile çağdaş niteliktedir³⁴⁴. VII. tabaka ise yerleşimdeki kültürel dolgunun en geç evresini temsil etmektedir. Kayalıkların batı kısmında tespit edilen bu tabakaya ait kalıntıların bu dönem yerleşmesinin merkezini oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu tabakaya ait iki yerleşim evresi tespit edilmiştir. Her iki evrede de kerpiç kullanımına işaret eden soluk gri renkli dolgu içerisinde görülmektedir. Alt evrede küçük taşlarla örülmüş iki adet duvar temeli açığa çıkarılmıştır³⁴⁵.

Çanak Çömlek

Orman Fidanlığı'na ait çanak çömlek malzeme topluluğunun tamamı el yapımı olup yapım tekniği olarak sarma ve sıkıştırma yöntemi uygulanmıştır. Çanak çömleğin büyük oranda açıkılı yüzeye sahip olduğu ve bunlardan bazılarının hem açık hem astar uygulandığı görülmektedir. İyi açkılanmış örneklerin oranı alt tabakalara doğru inildikçe artış göstermektedir. Bitirilmemiş yüzey işlemleri I. ve IV. tabakada nadiren görülürken, VII. tabakada açkılanmadan bırakılmış ya da çok hafif açkılanmış örneklerin çoğaldığı anlaşılmaktadır. I-IV. tabakalarda koyu yüzlü mal gruplarında kahverengi, kahverengimsi gri ve gri tonlarında yüzey renkleri görülmektedir. Bu tabakalardaki bezemeli mallarda kırmızı tonlarının yanı sıra morumsu kırmızı renk de görülmektedir. Kahverengi ve grimsi kahverengi yüzey renklerine sahip mallar V. tabakada artış göstermiştir. VI. tabaka ile ilgili genellemeler malzemenin oldukça az olmasından dolayı yapılamamaktadır. VII. tabakaya gelindiğinde ise siyah yüzlü mallar kahverengi ve gri mallara oranla daha yoğun olarak görülmeye başlanır³⁴⁶.

³⁴³ Efe 2001, s. 12-13., Efe 1999, s.79.

³⁴⁴ Efe 2001, s.17.

³⁴⁵ Efe 2001, s.14.

³⁴⁶ Efe 2001, s.22.

Malların büyük çoğunluğu kahverengi hamurlu olup koyu gri ya da siyah öz görülmektedir. Kuvars ve kireç katkının en sık kullanılan hamur katkı maddeleri oldukları anlaşılmakta, şist ya da kumun da katkı olarak kullanıldığı bazı örnekler de bulunmaktadır. Alt tabakalara ait çanak çömlek malzemesinde organik katkı maddesi kullanılmamış olup, ancak VI. ve VII. tabakalarda hamurlarında organik katkının kullanıldığı malzemeler vardır. Hamur genellikle sık dokuluktadır ve iyi pişirilmiştir. IV. tabakada çok iyi pişmiş ince kenar kalınlığına sahip mallar ortaya çıkmaktadır ve V. tabakadaki Keskaya Malları bunların devamı niteliğindedir³⁴⁷.

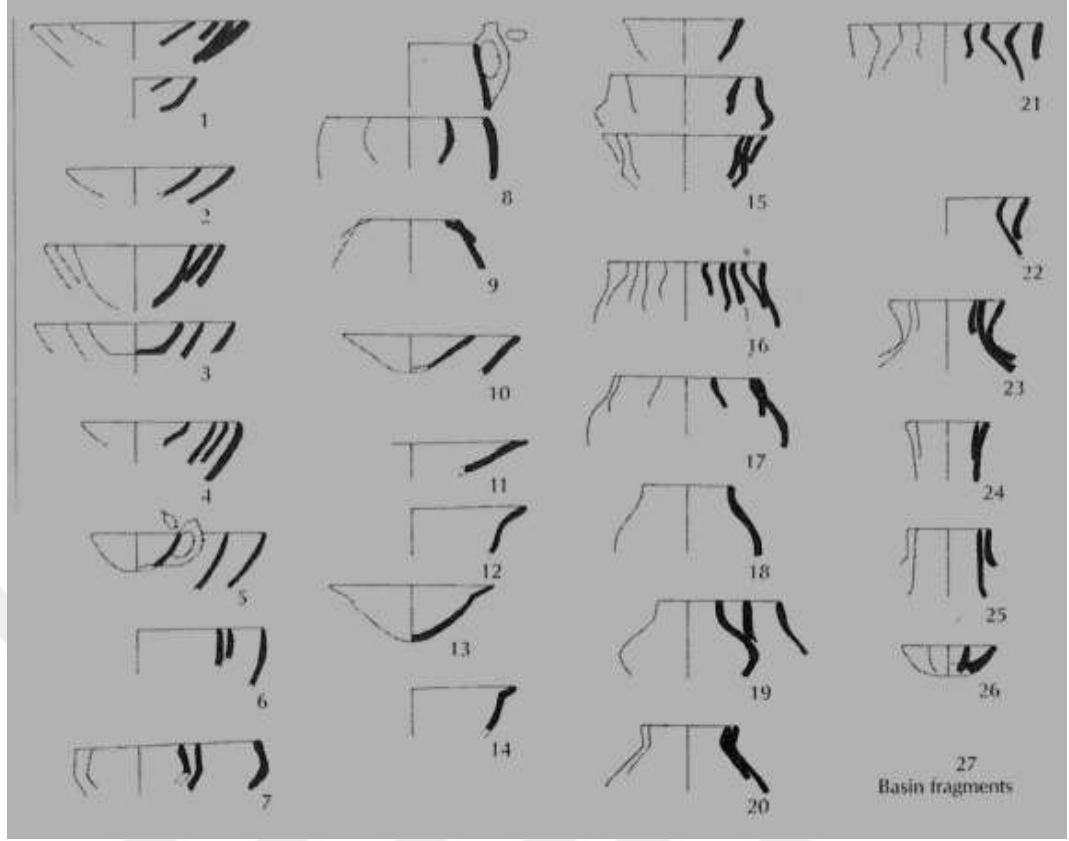
Orman Fidanlığı'nın I-V. tabakalarına ait çanak çömlek malzemesi karakteristik olarak koyu yüzlü açkılı mallar, kırmızı astarlı ve kırmızı boyalı mallar, beyaz astarlı kırmızı ya da siyah boyalı mallar olarak üç ana gruba ayrılmaktadır³⁴⁸.

Formlar arasında dışa doğru açılan tabaklar, hafif içe kıvrılmış dudaklı sığ kaseler, basit profilli sığ kaseler, derin ve yarı küresel gövdeli kaseler, omurgalı kaseler, derin küresel gövdeli kaseler ve çömlekler, daralan ağızlı çömlekler, "S" profilli kaseler gibi formlar görülmektedir³⁴⁹ (Şekil 27, 28).

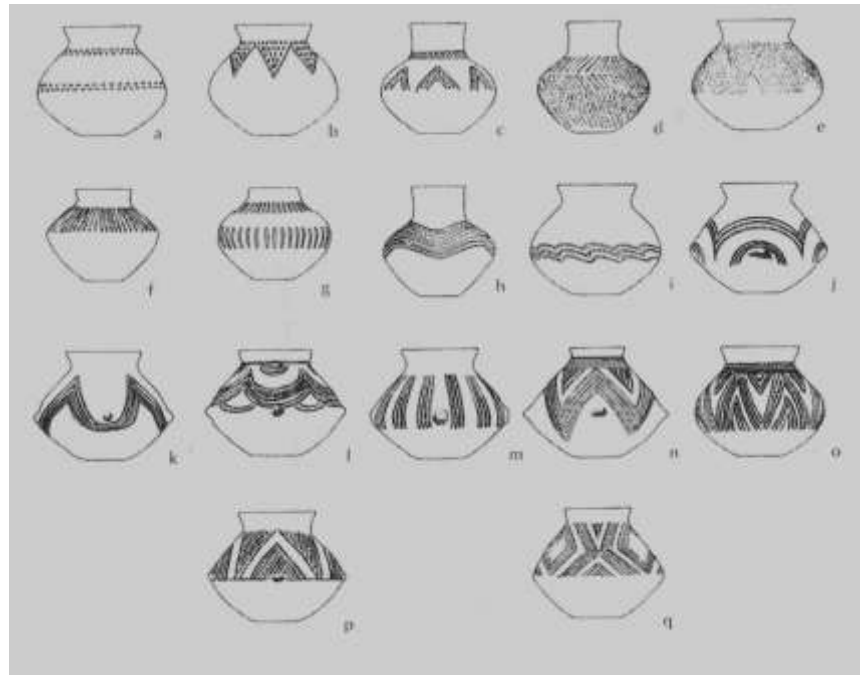
³⁴⁷ Efe 2001, s.22.

³⁴⁸ Efe 2001, s.22.

³⁴⁹ Efe 2001, s.27-38.

Şekil 27: Orman Fidanlığı Kap Formları (Efe 2001, ill.19)

Şekil 28: Orman Fidanlığı Bezeme Biçimleri (Efe 2001, s.33, ill.20)

Taş Alet Endüstrisi

Orman Fidanlığı I-V. tabakalarında taş alet endüstrisinin hammaddeleri arasında az oranda obsidyen ve milkopal bulunurken çakmaktaşının yüksek oranda kullanıldığı anlaşılmaktadır. Çekirdekler, kesiciler ve bıçak benzeri kesiciler, kazıyıcılar ve orak bıçakları taş aletler arasında yer almaktadır³⁵⁰.

Küçük Buluntu Toplulukları

Kilden yapılmış buluntular arasında kadın figürinleri, zoomorfik figürinler, kil toplar, sapan taneleri ve kil boncuklar yer almaktadır. Deliciler, keskiler, iğneler, spatulalar, saplar ve kemik perdah aletleri kemik buluntular arasındadır. Öğütme taşları, havanelleri, el taşları, perdah taşları ve perdah taşları ve yassı baltalar sürtme taş alet buluntuları grubunda görülmektedir³⁵¹.

Beslenme Verileri

Orman Fidanlığı yerleşiminde geçim ekonomisinin büyük oranda koyun yetiştirilmesine dayandığı bununla birlikte düşük oranda sığırın da beslenmede yer aldığı görülmektedir. Yerleşimde keçinin süt ürünleri için kullanılmaya başlanmış olabileceği düşünülmektedir. Domuzun ise beslenmede önemli bir rol oynamadığı anlaşılmaktadır. VI. Ve VII. Evrelere gelindiğinde vahşi at avcılığının beslenmede büyük öneme sahip olduğu görülmektedir. Koyun ve keçinin beslenmede eşit öneme sahip oldukları sığırın ise önceki evrelerde görülen oranlara yakın oranlarda görüldüğü bildirilmektedir³⁵².

Tarihleme

Orman Fidanlığı'nın erken dönem malzemesinin Gelişmiş Fikirtepe evresi ile yani Ilıpınar X-VI tabakaları ile çağdaş olduğu düşünülmektedir³⁵³ (Şekil 29).

³⁵⁰ Baykal-Seeher 2001, s.159-163.

³⁵¹ Ay-Efe 2001, s.127-157.

³⁵² Uerpman2001, s.194.

³⁵³ Efe 2001, s.50.

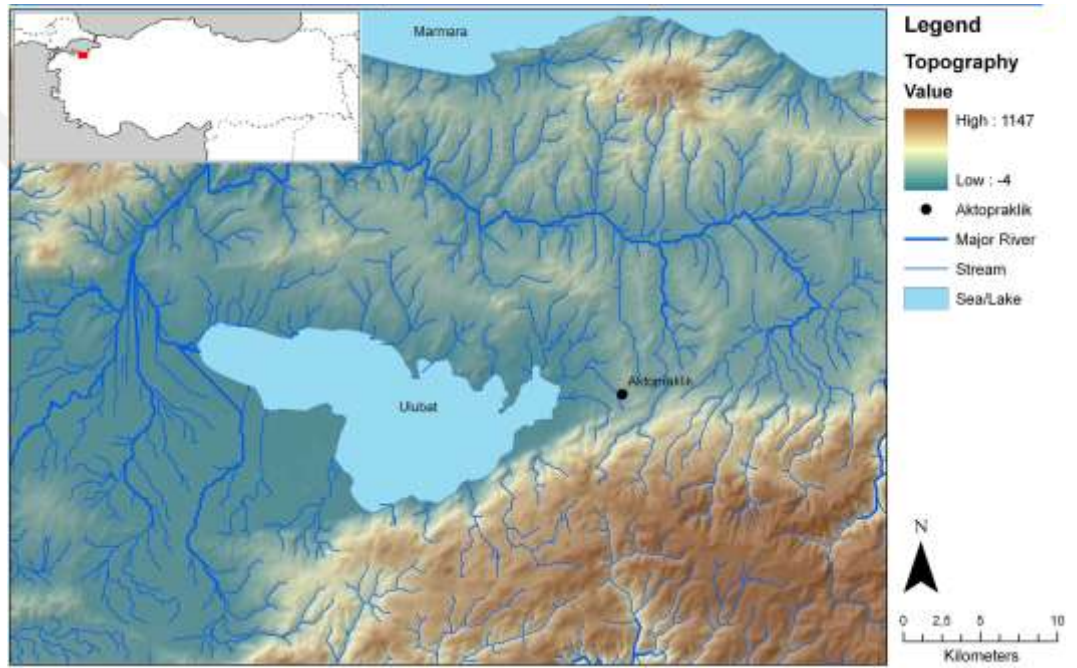
Phases	Thracian Coast	Marmara Region	Demircihöyük	Upper Porsuk	Phrygian Highlands	Konya-Akşehir Plains	Southwest Anatolia
LATE CHALCOLITHIC		Ilipınar IV	F-G Wares	Orman Fidanlığı VII		Küllüoba 6	Beycesultan XX
MIDDLE CHALCOLITHIC	Toptepe IV-II Yarımburgaz 0 2 3	Ilipınar VB		VI Kes Kaya (Bothros) V Kınık	Berberini	Can Hasan I Can Hasan 2A Pelitler	XL Bağbaşı
EARLY CHALCOLITHIC	4	VA VI VII VIII IX X	Demircihöyük stray finds	IV III II I Asmainler Aslanapa		2B 3	Hacılar I II III IV V
LATE NEOLITHIC		Pendik Fikirtepe Menteşe	B-C-D-E Wares	Fındık Kayabaşı			VI VII VIII IX
EARLY NEOLITHIC			A Wares		Keçiçayırı	Çatal Höyük	Bademtaşlı

Şekil 29: Karşılaştırmalı Orman Fidanlığı Kronoloji Tablosu (Efe 2001, tab.22)

2. AKTOPRAKLİK HÖYÜK

2.1. Konum

Yaklaşık 1000 yıl boyunca kesintisiz olarak yerleşim görmüş olan Aktopraklık Höyük, Bursa ilinin 25 kilometre batısında, Ulubat Gölü'nün doğu teraslarından birinin üzerinde yer almaktadır³⁵⁴ (Harita 12).

Harita 12: Aktopraklık Höyük ve Çevresi
(Aktopraklık Kazı Arşivi- Hazırlayan: F. K. Moetz)

Bölgenin tarihöncesi dönemlerinin anlaşılması bakımından önemli sonuçların elde edildiği Aktopraklık Höyük kronolojik olarak birbirini takip eden ve A, B ve C olarak isimlendirilmiş olan üç ayrı yerleşimden oluşmaktadır (Resim 15).

³⁵⁴ Karul 2007, s.387.

Resim 45: Aktopraklık Batıdan Genel Görünüm (Aktopraklık Kazı Arşivi)

Bu yerleşimlerden en erken tarihli olan C Alanı, Akçalar ve Hasanağa Mahallelerini birbirine bağlayan karayolunun güneyinde yer almakta olup doğu batı yönünde eğimli bir arazi üstüne kurulmuştur. Kronolojik olarak Aktopraklık Höyük'ün en eski yerleşme alanını oluşturan bu arazi miyosen kayalıklar üzerinde olup, 800 m²'lik bir alanı kaplamaktadır ve günümüzde zeytin ağaçları ile kaplıdır³⁵⁵.

Yerleşimin M.Ö 6400'lü yıllara tarihlendiği C Alanı'ndan sonra, M.Ö 6000 yıllarında yerleşim alanı yer değiştirmiş ve C Alanı'nın yaklaşık 100 metre kadar güneyinde yer alan tepe üzerinde yeniden kurulmuştur (B Alanı). Son Neolitik Çağ'a tarihlenen C yerleşmesi zaman içerisinde, İlk Kalkolitik Çağ'da kronolojik bir kesintiye uğramaksızın yer değiştirerek B Alanı'na kaymıştır³⁵⁶. B Alanı'nda yeni yerleşmenin kurulmasından sonra ise C Alanı mezarlık alanı olarak kullanılmaya başlanmıştır³⁵⁷. B Alanı iki sığ vadi arasında kalan bir tepe üzerinde, kuzeyinden ve güneyinden olmak üzere iki tane mevsimlik derenin sınırladığı ve batı sınırını kayalıkların yüzeylediği bir

³⁵⁵ Karul-Avcı 2013, s.46.

³⁵⁶ Karul-Avcı 2013, s.46.

³⁵⁷ Karul-Avcı 2013, s.47.

arazi üzerine kurulmuştur³⁵⁸. B ve C alanları arasında yükseklik farklılıklarının bulunmasının yanı sıra günümüzde iki alanı ayıran bir dere yatağı bulunmaktadır.

A Alanı ise Aktopraklık yerleşimlerini oluşturanların arasında sahanın en güneyinde, bir vadi tabanında ve muhtemelen eski bir dere yatağının kenarında yer almaktadır³⁵⁹.

Aktopraklık Höyük Kuzeybatı Anadolu'yu Bozuyük üzerinden Eskişehir Platosu ile bağlayan ve aynı zamanda Uludağ ve Sündiken Dağları tarafından sınırlanmış olan Orta Anadolu ile Kuzeybatı Anadolu arasındaki coğrafi sınırları oluşturan doğal rotaların sonunda yer almaktadır. Nilüfer Nehri bölgenin ana drenaj sistemini oluşturmakta ve arazi kademeli olarak Uludağ'a doğru yükselmektedir. Yerleşimin konumu ormanlık yükseltilerin ve bereketli tarım arazilerin kesiştiği bir noktada olmasından dolayı avlanma ve tarım yapma için oldukça elverişli bir noktadadır. Höyüğün hemen yakınından geçmekte olan iki dere ise yerleşimin bu konumunu yaşam için daha da elverişli hale getirmektedir³⁶⁰.

2,5 km doğusundan geçen ve mevsimlik bir akarsu olan Hasanağa Deresi Aktopraklık Höyük'ü çevrelemekte ve Ulubat'a dökülürken üç kola ayrılarak araziye bölmektedir³⁶¹. A, B ve C olarak isimlendirilmiş olan bu yerleşim alanları hem doğal olarak hem de kronolojik olarak birbirleriyle ilişkilidirler³⁶² (Harita 13).

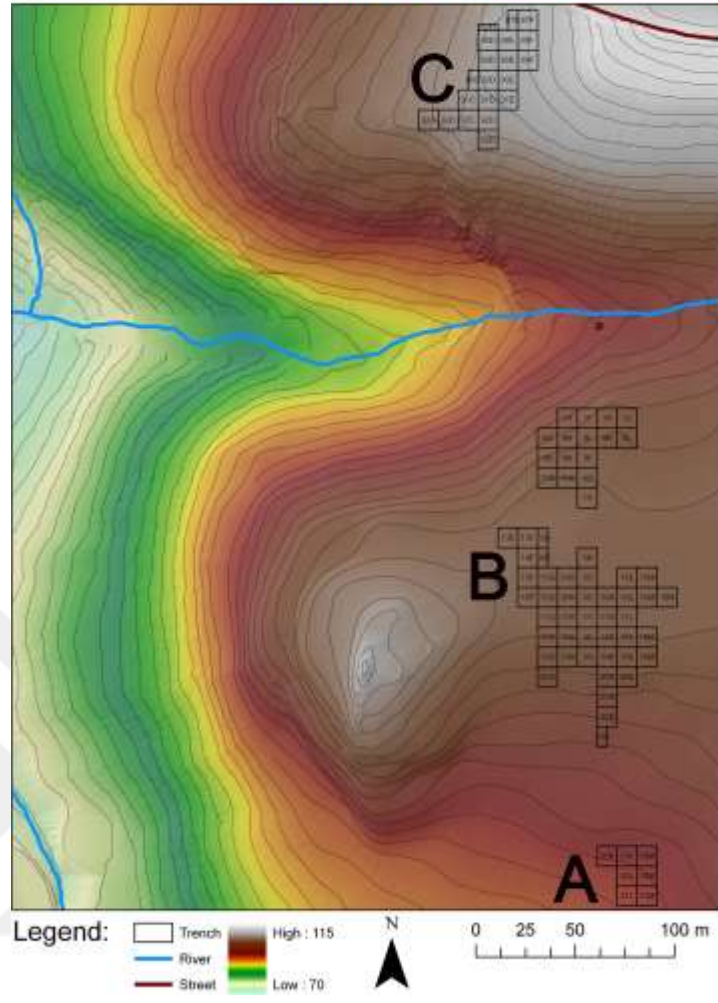
³⁵⁸ Karul-Avcı 2013, s.48.

³⁵⁹ Karul-Avcı 2013, s.51.

³⁶⁰ Karul-Avcı 2013, s.45.

³⁶¹ Karul-Avcı 2013, s.45.

³⁶² Karul-Avcı 2013, s.45-46.

Harita 13: A, B ve C Alanlarını Gösteren Topografik Harita (Aktopraklık Kazı Arşivi)

2.2. Araştırma Tarihi

Bursa'nın 30 km kadar batısında Akçalar Mahallesi sınırları içerisinde kalan Aktopraklık, bölgedeki sanayi faaliyetlerinin yoğunlaşması ve Bursa ile İzmir illeri arasında bir otoyol çalışmasının başlamasına bağlı olarak 2002 yılında bulunmuştur³⁶³. Bölgede bir fabrikanın kurulmasının planlandığı arazide Bizans Dönemi'ne ait kalıntıların açığa çıkması neticesinde İstanbul Üniversitesi Prehistorya Anabilim tarafından arazide gerçekleştirilen yüzey araştırmasında, daha sonraları B Alanı olarak isimlendirilmiş olan, tarihöncesi bir yerleşim tespit edilmiştir³⁶⁴.

Buradaki bilimsel kazı çalışmalarının ilk sezonu olan 2004 yılında birbirine yaklaşık 100 metre uzaklıkta yer alan iki yerleşim tespit edilmiş (A ve B Alanları), ve kazı çalışmalarının yanı sıra jeomanyetik ölçümler yapılarak yerleşim alanlarının sınırları ve dokusu hakkında bilgiler edinilmiştir³⁶⁵. 2004'te gerçekleştirilen çalışmalarda kuzeyde 100 m güneyde ise 65 m çapında hendeklerle çevrili iki yerleşim olduğu anlaşılmıştır³⁶⁶.

2005 yılındaki kazı çalışmalarının ardından kurulması planlanan bir fabrika arazisinde sit alanına yakın bir konumda bulunmasından dolayı Bursa Arkeoloji Müzesi tarafından gerçekleştirilen sondajlarda tarihöncesi döneme ait bir yerleşimin izlerine rastlanmıştır³⁶⁷. A ve B Alanlarından başka üçüncü bir yerleşim alanı daha olduğu anlaşılarak, C Alanı olarak isimlendirilen bu alandaki en eski dolguların Aktopraklık'ın en eski yerleşimini yansıtmakta olduğu ve Son Neolitik Çağ'a tarihlendiği belirlenmiştir³⁶⁸.

Kuzeybatı Anadolu'nun tarihöncesi dönemleri hakkında önemli bilgilerin elde edildiği Aktopraklık Höyük'te 2004 yılından bu yana kazı çalışmaları devam etmektedir.

³⁶³ Karul-Özeren 2005, s.23.

³⁶⁴ Karul-Avcı 2011, s.1.

³⁶⁵ Karul-Özeren 2005, s.23.

³⁶⁶ Karul-Özeren 2005, s.23.

³⁶⁷ Karul-Avcı 2011, s.1.

³⁶⁸ Karul-Özeren 2007, s.19

2.3. Tabakalanma ve Mimari

2.3.1. A Alanı

B Alanının 100 metre kadar güneyinde topografyanın düzleştiği kesimde³⁶⁹, Ulubat Gölü'ne doğru uzanan küçük bir vadinin kenarında olasılıkla kurumuş bir dere yatağının terasında³⁷⁰ yer almaktadır.

Jeomanyetik ölçümlerin gösterdiğine göre buradaki yerleşim en az 150x150 metrelik bir alana yayılmakta olup arkeolojik dolgu kalınlığı da en az 2,2 metredir³⁷¹.

Bu alanda hendek ile çevrili alanda hiç çalışılmamıştır, çalışmalar hendek dolgusu içinde gerçekleştirilmiştir³⁷². Hendeğin içi duvar molozu niteliğindeki yanık kerpiç parçalarıyla doldurulmuştur. Ana kayaya kadar inen hendek kesitinden anlaşıldığı kadarıyla, hendek en az üç tabakalı olan bir yerleşimi çevrelemektedir ve buradaki ilk yerleşim doğrudan ana kaya üzerine kurulmuştur³⁷³ (Resim 16).

Yapılan jeomanyetik ölçümlerle yaklaşık 65 m çapında olduğu anlaşılan hendeğin kenarları 30 derece açı ile derinleşerek ana kayaya kadar inmekte ve tabanda hafif düzleşerek birleşmektedir³⁷⁴. Hendek içindeki dolgu en üstte tamamen ufalanmış halde olan yanık kerpiçten, alta doğru inildiğinde ise büyük yanık kerpiç bloklardan oluşmaktadır. Kerpiç blokların çoğunda gözlemlenen dal ve ağaç izleri bunların yanmış yapılara ait duvarlara ait olduğu izlenimini vermektedir. Dolgu içinde dikkat çeken başka bir durum da çanak çömlek ve sapan tanesi gibi buluntuların ikincil yanıktan yüksek oranda etkilenmiş olması ve üzerlerinin yoğun kalker ile kaplanmasıdır³⁷⁵. Hendek yüzeyinin ise özellikle kenarlarının sarı renkli steril killi bir toprakla kaplanmış olduğunu gösteren izler oldukça dikkat çekicidir. Bu sarı killi toprak tüm hendek

³⁶⁹ Karul 2007, s.391.

³⁷⁰ Karul 2008, s.65.

³⁷¹ Karul 2008, s.65.

³⁷² Karul 2008, s.65.

³⁷³ Karul-Özeren 2005, s.23.

³⁷⁴ Karul-Avcı 2013, s. 51.

³⁷⁵ Karul 2008, s.66., Karul-Avcı 2013, s.51.

tabanına yayılmıyor olsa da, Aşağı Pınar Neolitik Çağ hendeğinde olduğu gibi, bu hendeğinde benzeri şekilde sıvandığı ve işlevi bittikten sonra yanık yapı molozu ile doldurulduğu düşünülmektedir³⁷⁶.

Resim 16: Hendek ve Masif Duvarlar (Aktopraklık Kazı Arşivi)

Burada hendeğin ulaştığı ana kayanın yüzeyinde yer yer işlenerek düzeltilmiş alanların bulunduğu ve derin olmayan bazı çukurların açıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca hendeğin iç kısmında hendeğe paralel olan bir taş duvar yer almaktadır. Bu duvarın hendek ile birlikte inşa edildiği düşünülmektedir ve muhtemelen yerleşimdeki çevirme sistemini destekleyici bir işleve sahiptir³⁷⁷.

Yerleşimi çevreleyen hendek 2 metre derinliğinde olup üst açıklığı 6 metreye ulaşmaktadır³⁷⁸. İçi yanık kerpiç döküntüleri ile dolu olan hendeğin dışında yaklaşık 10 metre aralıklarla paralel olarak inşa edilmiş olan taş duvar ve blokaj sistemi yer almaktadır. Bu sistem hem bölge hem de dönem için oldukça sıra dışı bir uygulama

³⁷⁶ Karul 2009, s.481.

³⁷⁷ Karul 2008, s.66., Karul-Avcı 2013, s.51.

³⁷⁸ Karul-Avcı 2013, s.51.

olarak karşımıza çıkmaktadır. Her iki duvarın güneye bakan yüzlerinde yükseklikleri 2 metreyi bulan dikey blok taşlar yerleştirilirken arkada ise eni 3 metreyi bulan orta boy taşlar kullanılarak blokaj oluşturulmuştur. Blok taşların güneye bakan yüzlerinde tespit edilen parlak ve aşınmış görünüm duvarların bu yüzlerinin uzun süre su ile temas ettiğine işaret etmektedir. Hendeğe paralel inşa edilmiş olan iki duvarın arasında görülen aniden birikmiş çamur niteliği taşıyan dolgunun var olması da hem bu fikri desteklemekte hem de söz konusu duvar ve blokaj sisteminin yerleşmeyi olası su taşkınlarından korumak amacıyla inşa edildiğini düşündürmektedir³⁷⁹. Kuzeydoğu-Güneydoğu yönünde uzanan duvarların arasındaki mesafe 10 metreyi bulmaktadır ve her iki duvarın kalınlığı da yaklaşık 2 metredir³⁸⁰.

Hendeğin dışındaki duvarlar arasındaki hızla dolmuş çamur görünümündeki dolgu içerisinde tarihöncesi döneme ait çanak çömlek buluntularına rastlanmaktadır. Aynı zamanda dolgunun yer yer her iki tarafındaki taş duvarların üzerine kadar yükseldiği ve bazen de duvarları örttüğü görülmektedir. Bu durum hem taş duvarlar hem de dolgunun oluşumu ile ilgili fikirler vermektedir. Bu dolgudan elde edilen çanak çömlek üzerinde aşınma olmayışı buradaki dolgunun olasılıkla hızlı biçimde oluştuğu ve sebebinin de olasılıkla bir su kaynağı olduğunu düşündürmektedir³⁸¹.

Set duvarının güneyinde açılan sondajlar alanda kalkerden ana kayanın ani bir düşüşe geçtiğini göstermiş³⁸² yine alanda gerçekleştirilen jeomanyetik ölçümlerde duvarların kısa bir mesafede sona erdiği anlaşılmıştır³⁸³. Eldeki bu veriler de buradan yatağını derine oymuş bir derenin geçtiğini³⁸⁴ ve daha önce de değinildiği gibi bu duvarların yerleşmeyi su taşkını gibi olası doğal afetlerden korumak amacıyla yapıldığını göstermektedir³⁸⁵. Nitekim topografya bu kesimde oldukça dik bir eğimle Ulubat Gölü'ne doğru alçalmaktadır. Yine hendeğin dışında hendeğe paralel uzanan duvarların dış kısımlarında gerçekleştirilen çalışmalarda arkeolojik malzemeye rastlanmamış olması yerleşimin söz konusu duvarlar ile sınırlandırıldığına işaret ediyor

³⁷⁹ Karul-Özeren 2006, s.14.

³⁸⁰ Karul-Avcı 2013, s.51.

³⁸¹ Karul 2007, s.391.

³⁸² Karul-Özeren 2006, s.14

³⁸³ Karul-Özeren 2007, s.20

³⁸⁴ Karul-Özeren 2006, s.14

³⁸⁵ Karul-Özeren 2007, s.20

olabilir³⁸⁶. Buna karşın A Alanındaki yerleşimin olasılıkla hendeğin inşa edildiği dönemden sonra genişlediği ve özellikle batıya doğru büyüdüğü anlaşılmaktadır³⁸⁷.

Hendek dışındaki taş duvarların inşa edilmesi basit çözümlerle karşılanamayacak bir ihtiyacın ürünü olmalıdırlar. Aynı zamanda bu duvarların inşa edilmesi için organize iş gücü de gerekmektedir. Hendek ve hendeğin hem dış kısmında hem de içinde görülen bu duvarlar kademeli olarak engel oluşturan sedde duvarları olarak düşünülmektedir³⁸⁸.

2.3.2. B Alanı

A alanının yaklaşık 100 metre kadar kuzeyinde bulunan B Alanı dar vadiler arasında kalan bir tepe üzerinde yer almakta olup, alanın kuzeydeki ve güneydeki sınırını mevsimlik dereler, batıdaki sınırını da kayalık mostralara oluşturmaktadır³⁸⁹. B Alanı Ulubat Gölü'ne doğru uzanan iki dere yatağının arasında doğal bir yükseltinin doğu yamacında yer almakta olup³⁹⁰ günümüzde meşelerle kaplı küçük bir ağaçlığın eteğinde kuruludur³⁹¹ (Resim 17).

Jeomanyetik ölçümler alanda birden fazla hendek olduğunu göstermiştir. Bu hendeklerden bir tanesinin büyük bir kısmı açığa çıkarılmıştır. Bu çalışmalarda yaklaşık 130 metre çapında bir hendek tespit edilmiştir. Hendeğin kenarlarının en az üç defa beyaz kalker içerikli harç ile sıvandığı daha içte ise kalınlığı yer yer 20 santimetreyi bulan yeşil renkli kille sıvandığı tespit edilmiştir³⁹². Kalker sıva kenarlardan dışarıya doğru genişliği kimi yerlerinde 2 metreyi bulan bir bant halinde yüzeyde de devam etmektedir. Yenileme evrelerinin arasına bazen kalın bir toprak tabakasının serildiği görülmektedir. Bu uygulamanın olasılıkla hendeğin yenilenmesi sırasında gerekli görülmüş olan yerlerine toprak dökülmek suretiyle düzeltilmesi amacıyla yapıldığı

³⁸⁶ Karul 2008, s.67.

³⁸⁷ Karul 2009, s.481.

³⁸⁸ Karul 2007, s.391., Karul-Avcı 2013, s.51-52.

³⁸⁹ Karul-Avcı 2013, s.48.

³⁹⁰ Karul-Özeren 2005, s.23.

³⁹¹ Karul 2009, s.67.

³⁹² Karul-Özeren 2007, s.20., Karul-Avcı 2013, s.49.

düşünülmektedir. Her yenileme evresi ile birlikte iç hacmi daralmış olan hendeğin en azından 2-2,5 metrelik bir derinliğe sahip olduğu tahmin edilmektedir. A Alanında görülen hendekten daha büyük olan hendeğin üst açıklığı ise 11 metreyi bulmaktadır³⁹³.

Resim 17: Aktopraklık B Alanı Genel Görünüm (Aktopraklık Kazı Arşivi)

Hendeğin üst seviyesinde bir adet ocak kalıntısı bulunması hendeğin işlevinin bitmesinden sonra bu alanın farklı amaçlarla kullanılmaya devam edildiğini göstermektedir. Hendek içerisinde tespit edilen bir başka dikkat çekici durum da çukur ve mezarlardır. Çapları yaklaşık olarak 60 cm olan çukurların içerisine çok sayıda kırık öğütme taşı ya da özenle yapılmış olan tümlenebilir kap parçaları bulunmuştur³⁹⁴. Hendek içerisinde bulunan mezarlar ise basit çukurlara gömülmüşlerdir. Açığa çıkarılan 3 gömüden ikisinin hendek kenarlarında kullanılan kalker içerikli bir harçla sıvalı zemine hocker pozisyonunda defnedildikleri görülmektedir. Bu gömülerden biri hendeğin hemen kenarında bir taş duvar ile kısmen çevrelenmiştir. Gömüyü çevreleyen

³⁹³ Karul 2007, s.388. Karul 2009, s.67., Karul-Avcı 2013, s.49.

³⁹⁴ Karul 2007, s.388., Karul 2008, s.67., Karul-Avcı 2013, s.49.

duvar aynı zamanda hendeğin eğimli yüzeyine de bitişiktir. Duvarın yapılırken eğimden yararlanıldığı ve taşların bu eğime göre yerleştirildiği anlaşılmaktadır. Bu durum gömülerin yapıldığı dönemde en azından hendek kenarlarının görülebilir durumda olduğuna işaret etmektedir³⁹⁵.

Hendek dolgusu içerisinde bulunan çanak çömlek topluluğu genelde siyaha yakın kurşuni ve koyu kahverenginde oldukça ince cidarlı ve özenle yapılmış kaplardan oluşmaktadır. Kısa boyunlu ve küresel gövdeli kaplar hakim olmakla birlikte küçük ayaklı ve şerit kulplu kaplar da görülmekte, üzengi kulplar nadiren görülmektedir. Çanak çömlek üzerinde çoğunlukla içleri beyaz renkli macunla doldurulmuş çizi bezeme görülmektedir. Bezemeler genellikle kapların boyun ile karın kısımlarının arasında kalan alanda uygulanmışlardır. İçi verev çizgilerle doldurulmuş üçgenler, tarama şeklinde ardışık çizgiler ve başak motifi yaygın bezeme motiflerini oluşturmaktadır³⁹⁶.

Hendekle çevrili alanın içerisinde birbirine bitişik düzende ve hendeğe paralel olacak şekilde inşa edilmiş dörtgen planlı kerpiç yapılar açığa çıkarılmıştır. Bu kısımdaki mimari kalıntılar yüzey toprağının hemen altında başlamaktadırlar. Yapıların hendeğe bakan taraflarında ortalama 50 cm kadar dışarı doğru çıkıntı yapan nişler bulunmaktadır. Yapıların duvarlarında payandalar görülmektedir ve bunlar yapının iç kısmına doğru ortalama 90 cm kadar girinti yaparlar. Bu payandalar muhtemelen çatıyı ve olası bir ikinci katı destekleme amacı taşıyorlardı³⁹⁷. Yapıların ikinci katlarının olduğu düşüncesini yapı seviyesinden 20 cm daha aşağıda ve yapıların güney kısımlarında yapı malzemesinin tespit edilmiş olması da desteklemektedir³⁹⁸. Aynı zamanda payandalar aracılığıyla yapı içleri bölümlere ve kullanım alanlarına bölünmüştür. Yapılar yanmamış olmalarına rağmen yapıya ait duvarlar üzerindeki plasterlerin belirgin renkte olması sayesinde kolayca ayırt edilebilmektedirler. Her bir yapı ortalama 50 m²'lik alan kaplamakta olup ahşap kirişler kerpiç duvarların yapımında yoğun olarak kullanılmışlardır. Yapıların iç kısımlarının kalkerli kil ile sıvandığı ve bu

³⁹⁵ Karul 2007, 388-389., Karul 2008, s.68.

³⁹⁶ Karul 2007, s.389., Karul 2008, s.68

³⁹⁷ Karul-Avcı 2013, s.49.

³⁹⁸ Karul-Avcı 2013, s.50.

sıvanın bir kaç kez yenilendiği anlaşılmaktadır³⁹⁹. Yapıların iç kısımlarında standart bir uygulama olarak tanımlanabilecek şekilde hemen hemen tüm yapıların payandalarla ayrılmış olan güneydoğu köşesinde yuvarlak biçimli fırınlar görülmektedir. Fırınlar platformlar üzerinde yükseltilmiş olup bu platformlardan bazıları 1 m yüksekliğe kadar ulaşabilmektedir⁴⁰⁰ (Şekil 30).

Şekil 30: Aktopraklık B Alanı Hendekle Çevrili Yerleşim Planı (Aktopraklık Kazı Arşivi)

³⁹⁹ Karul-Avcı 2013, s.49.

⁴⁰⁰ Karul-Avcı 2013, s.50.

Hendeğe paralel yerleştirilmiş yapıların çevrelediği alan da büyük ihtimalle avlu olarak kullanılıyor olmalıdır. Her bir yapının yanında küçük taşlarla döşenmiş zeminler ve kazık deliklerinin olması eyvanların olduğuna işaret etmektedir. Bu tip yapıların birbirine kısa mesafelerde yer alıyor olmasının yanı sıra yapı dışlarında muhtemelen ortak kullanma hizmet eden daha büyük fırınlar da bulunmaktadır⁴⁰¹.

Yapıların itinalı ve düzenli bir şekilde hendeğe paralel olarak yerleştirilmiş olması yerleşimin daha önceden planlandığına işaret etmekte aynı zamanda planlama, inşa etme ve yenileme gibi aşamalarda kolektif iş gücünün, karar alma ve uygulama mekanizmasının olduğunu göstermektedir. Yerleşimde dikkat çekici olan bir diğer unsur ise hendek ve hendeğe paralel yapıların çevrelediği alanın iç kısmında kümelenmiş olan yapılardır. Bu yapılar plan olarak hendeğe paralel olan yapılar ile aynı şekilde inşa edilmiş olsalar da yerleşim içerisinde düzensiz olarak konumlanmış olmaları ve merkezi konumları itibarıyla ayrılmaktadırlar. Buradaki küçük avlu içerisinde ortaya çıkarılan tekil ve çoklu gömüler sıra dışıdır. Buradaki üç mezarda yetişkinler yanlarında birer çocukla gömülmüştür. Buradaki tüm mezarlarda yetişkinler oturur vaziyette ve elleri arkalarından bağlı vaziyettedir. Bir başka mezarda ise elleri ve ayakları arkasından bağlanmış bir çocuk gömülüdür. Alandaki bir yapının yan tarafında etrafı taş sırası ile çevrelenmiş olan bir kafatasının bulunmuş olması ise muhtemelen kafatası kültürünün burada uygulandığına işaret etmektedir⁴⁰².

Yukarıda tanımlanan hendeğe batıdan teğet geçen ikinci bir hendek daha kısmen açığa çıkarılmıştır. Bu hendek kısmen açığa çıkarılmış olsa da yine aynı yerleşim modelinin uygulanmış olduğunu varsaymak mümkündür. Buna göre daha erken bir tarihe işaret eden bu yerleşim de belirli kısımlara ayrılmış olup hendek tarafından çevrelenen ve her biri birbirine bitişik düzendeki yapılardan oluşmaktadır. Yapı planı ve iç mekân düzenlemesi bakımından yukarıda bahsedilen yerleşim düzeni ile aynı özelliklere sahip olan bu evre, hendekle çevrili ve birbirine bitişik düzendeki yerleşim modelinin bölgede düşünülen daha önceleri var olduğunu göstermektedir.

⁴⁰¹ Karul-Avcı 2013, s.50.

⁴⁰² Karul-Avcı 2013, s.50.

Yerleşimdeki bu düzen akrabalık ve statü gibi sosyal düzen ve bağların da bir göstergesi olabilir⁴⁰³.

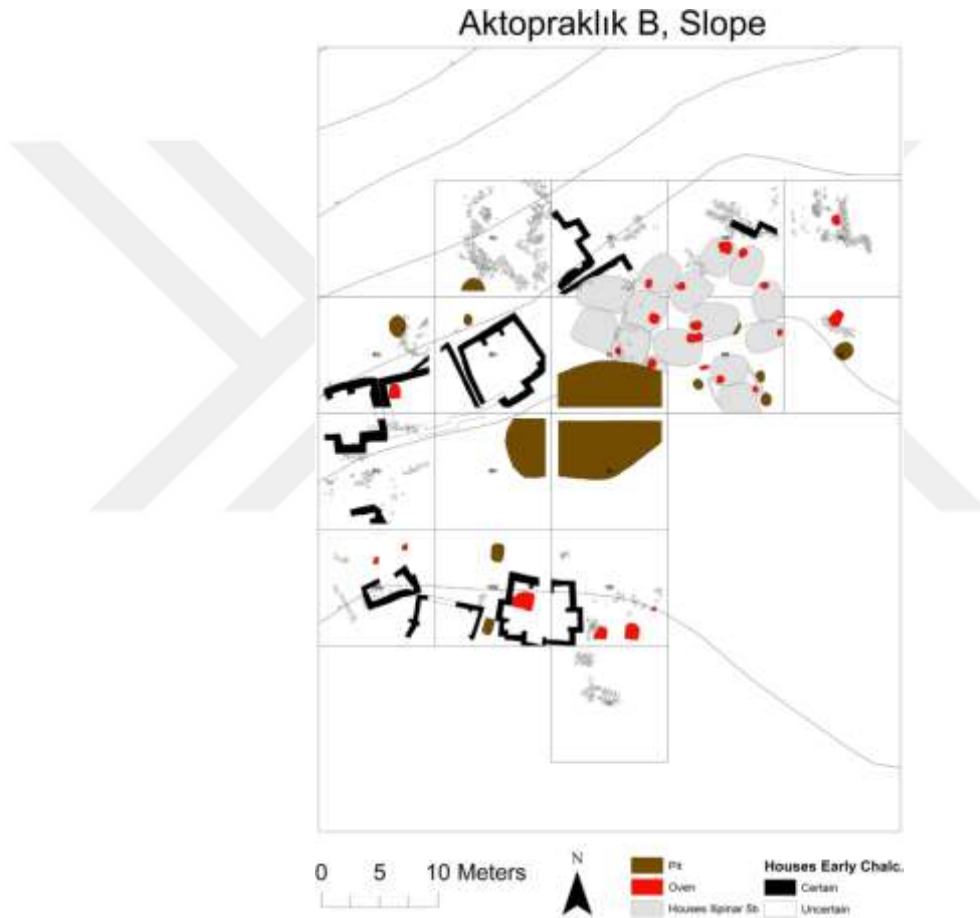

Resim 18: Aktopraklık B Alanı İlk Yerleşim Tabakasına ait Bir Yapı (Aktopraklık Kazı Arşivi)

B Alanının Kuzey Yamaç Yerleşim kısmında yine dış kısımda nişleri bulunan dörtgen planlı kerpiç yapılar görülmektedir. B Alanı'ndaki ilk yerleşimi yansıtan bu yapılar kerpiç tuğladan ve dörtgen planlıdırlar ve bu tabaka M.Ö 600-5800 yılları arasına tarihlenmektedir (Resim 18). Bu yapılara ait duvarlar ahşap kiriş seviyesine kadar korunmuş olup yamacın eğimine karşı bir önlem olarak duvarların dış tarafları çoğunlukla bir taş sırası ile desteklenmişlerdir. Duvarlar kerpiç tuğlalar almalı düzende kalın bir kireç harç kullanılarak oluşturulmuş, duvarların yüzleri yeşil killi

⁴⁰³ Karul-Avcı 2013, s.50.

toprakla kaplanarak yine -yapı içleri daha özenli olacak şekilde- kireç ile sıvanmışlardır. Yapı içlerinde nişlerin karşısında duvar diplerinde oval fırınlar görülmektedir. Yapı içlerinde zeminde, sedirlerde ve kerpiç duvarlar arasında yanmamış halde korunmuş olan ahşap kalıntıları, ahşabın yapı inşasında ve yapı içinde yoğun olarak kullanıldığını göstermektedir. Bir yapı içerisinde zeminin tamamen ahşapla kaplandığı ve bir diğer iki yapıda da nişler boyunca uzanan sedirlerde ahşap kullanıldığı kaydedilmiştir⁴⁰⁴ (Şekil 31).

Şekil 31: Aktopraklık B Alanı Kuzey Yamaç Planı (Aktopraklık Kazı Arşivi)

M.Ö 6000-5800 yılları arasına tarihlenen bu tabakaya ait çanak çömleğin ana mal gruplarını koyu yüzlü mallar, kırmızı mallar, impresso mallar ve krem sert mallar oluşturmaktadır. Bu dönem çanak çömleğinin kap formlarını yayvan kâseler, sığ ve küçük kâseler, boyunlu çömlekler, kısa boyunlu çömlekler, uzun boyunlu çömlekler,

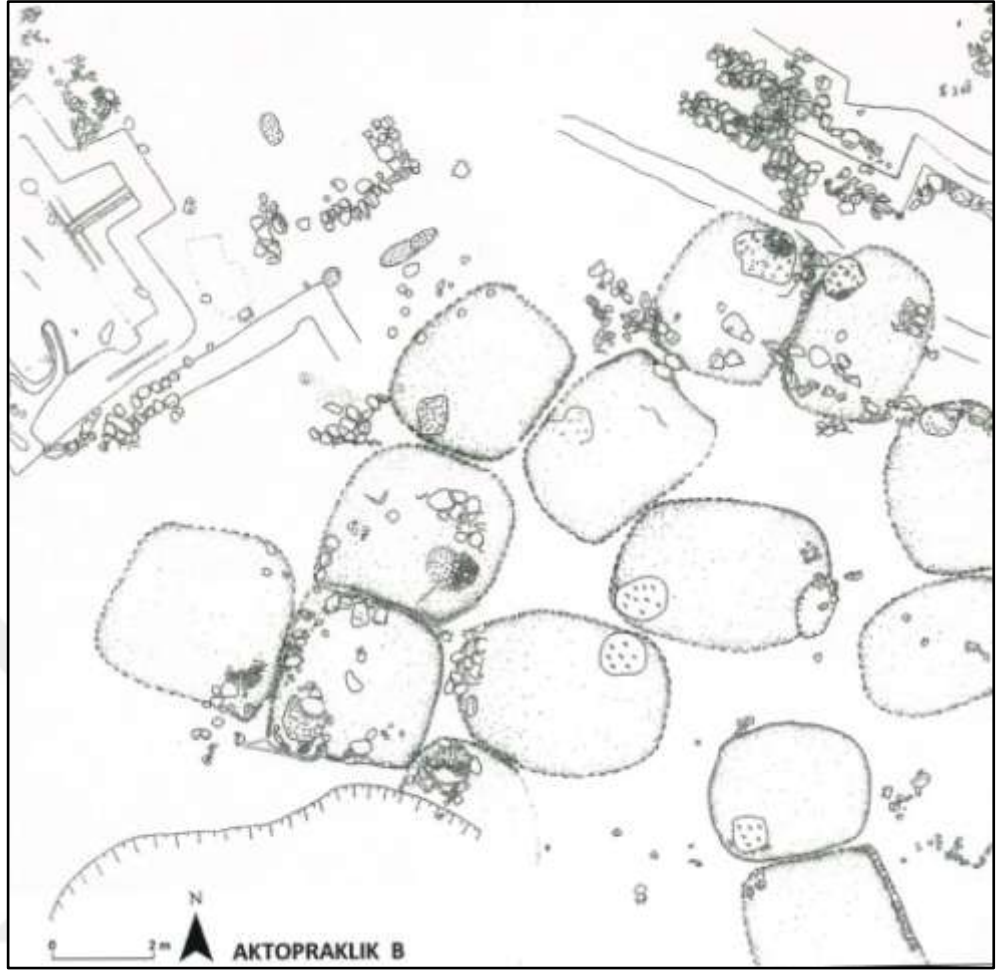
⁴⁰⁴ Karul-Avcı 2013, s.48.

küresel gövdeli çömlekler, daralan ağızlı kapalı formlu çömlekler, daralan ağızlı açık formlu çömlekler, daralan ağızlı hafif boyunlu çömlekler oluşturmaktadır. Tekli yumrucuklar, çiftli yumrucuklar, delikli aycık tutamaklar, deliksiz aycık tutamaklar, tüp biçimli tutamaklar, düğme biçimli tutamaklar, düğme biçimli delikli tutamaklar, dikey ve yatay kulplar tutamak ve kulp tiplerini oluştururken dipler de kendi içinde düz dipler, yastıklı düz dipler, hafif çukurlaştırılmış düz dipler, ayaklar ve genellikle küçük çömleklerin dip kısmında birçok deliğin açılması ile yapılmış kevgirler olarak sınıflandırılmışlardır. Çift paralel hatlı kabartmalılar, çift paralel kıvrımlı kabartmalar, oluk bezeme, boynuz biçimli kabartmalılar, impressolar ve boya bezekler de bu dönem çanak çömlek kültürünün bezeme repertuarını oluşturmaktadır⁴⁰⁵.

B Alanının en üst tabakasını kuzey yamaçta bulunan hafif çukur tabanlı yuvarlak köşeli kareye benzer planlı kulübeler oluşturmaktadır (Şekil 32). Kulübelerin duvarları ve tabanları kalkerli kil ile kaplanmıştır. 20 santimetreye kadar korunmuş olan duvarların düzenli olmayan taş sıraları ile desteklendiği anlaşılmaktadır. Yapının iç kısmını çevreleyecek şekilde konumlandırılmış olan 10 cm çapındaki kazık delikleri bu yapıların ahşap konstrüksiyonlu olduğunu göstermektedir. Bu yapıların iç kısımları yaklaşık olarak 10 m² olup iç kısımlarında yapının köşelerinden herhangi birisinin yakınında platformlu ve 80 cm genişliğinde olan kubbeli fırınların yer aldığı bildirilmektedir. Yine bu evrede de açık avluların olabileceği düşünülmektedir. Yapılan kazı çalışmaları neticesinde kümelenmiş kulübelere olduğu anlaşılan yerleşim Ilıpınar VB tabakası ile benzer özellikler taşımaktadır. Mimari özellikleri göz önünde bulundurularak Aktopraklık'ın bu evrede Ilıpınar VB tabakasında olduğu gibi sezonluk bir yerleşim olduğu tahmin edilmektedir⁴⁰⁶.

⁴⁰⁵ Aktopraklık Höyük B Alanı Kuzey Yamaç'ın M.Ö 6000-5800 yıllarına tarihlenen tabakasına ait çanak çömlek malzemesi yüksek lisans tezi kapsamında çalışılmıştır. Daha detaylı bilgi için bkz: Kayci 2013.

⁴⁰⁶ Karul-Avcı 2013, s.48., Yuvarlak Planlı Yapılar Evresi çanak çömleği yüksek lisans tezi kapsamında çalışılmıştır. Daha detaylı bilgi için bkz: Alpogut 2016.

Şekil 32: Aktopraklık B Alanı, Çukur Tabanlı Kulübeler (Aktopraklık Kazı Arşivi)

Bu evreye ait çanak çömlek topluluğu koyu yüzeyli mallar, açık yüzeyli mallar ve kaba mallar olmak üzere üç ana mal grubuna ayrılmaktadır. Koyu mallar grubunda yüzey renkleri çoğunlukla koyu gri siyah ve kahverengi tonlarında alacalı ve iyi açkılanmışlardır. Koyu yüzeyli mal grubunda "S" profilli kase biçimleri ve kalın cidarlı kısa boyunlu küresel gövdeli kapların görüldüğü anlaşılmıştır. Açık renk yüzeyli mallarda ise çoğunlukla açık kahverengi, devetüyü ve krem renkli parçalar görülmektedir. Açık renk yüzeyli mal grubunda yer alan krem açıkılı ve sert dokulu olan malların oranı oldukça yüksektir. Krem açıkılı ve sert dokulu mal grubu içinde en sık karşılaşılan biçim grubunu ise dışa dönük ağızlı "S" kıvrımlı çömlekler oluşturmaktadır.

Kaba mallar grubu ise oldukça gevrek dokulu ve kötü fırınlanmış parçalardan oluşmaktadır⁴⁰⁷.

Aktopraklık Höyük B Alanında tespit edilmiş olan dal örgü mimari tabakası "2.7. Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ Dal örgü Mimari Tabakası" bölümünde detaylı olarak incelenecektir.

2.3.3. C Alanı

Aktopraklık Höyük'ün en eski yerleşiminin⁴⁰⁸ temsil edildiği C Alanı A ve B alanlarının kuzeyinde, Akçalar Mahallesini Hasanağa Mahallesine bağlayan karayolunun güney kıyısında, doğu - batı yönünde hafif bir eğimle alçalan bir tepede, miyosen kayalıklar üzerinde yer almaktadır⁴⁰⁹.

Yerleşim günümüzde Ulubat Gölü'ne doğru bakan, kurumuş bir dere yatağı ile hala kullanılan bir dereyi de kapsayan geniş bir alana yayılmaktadır. Buradan itibaren topografya kademeli olarak Uludağ'a doğru yükselmektedir. Yörede artan inşaa faaliyetlerine rağmen arazi meşe ormanları ile kaplıdır⁴¹⁰ (Resim 19).

⁴⁰⁷ Karul-Avcı 2013, s.48., Aktopraklık Höyük B Alanı -Kuzey Yamaç- Yuvarlak Planlı Yapılar Evresi Çanak Çömlek Topluluğu ile ilgili detaylı bilgi için bkz: Alpagut 2016.

⁴⁰⁸ Karul-Özeren 2007, s. 19

⁴⁰⁹ Karul-Avcı 2011, s.2.

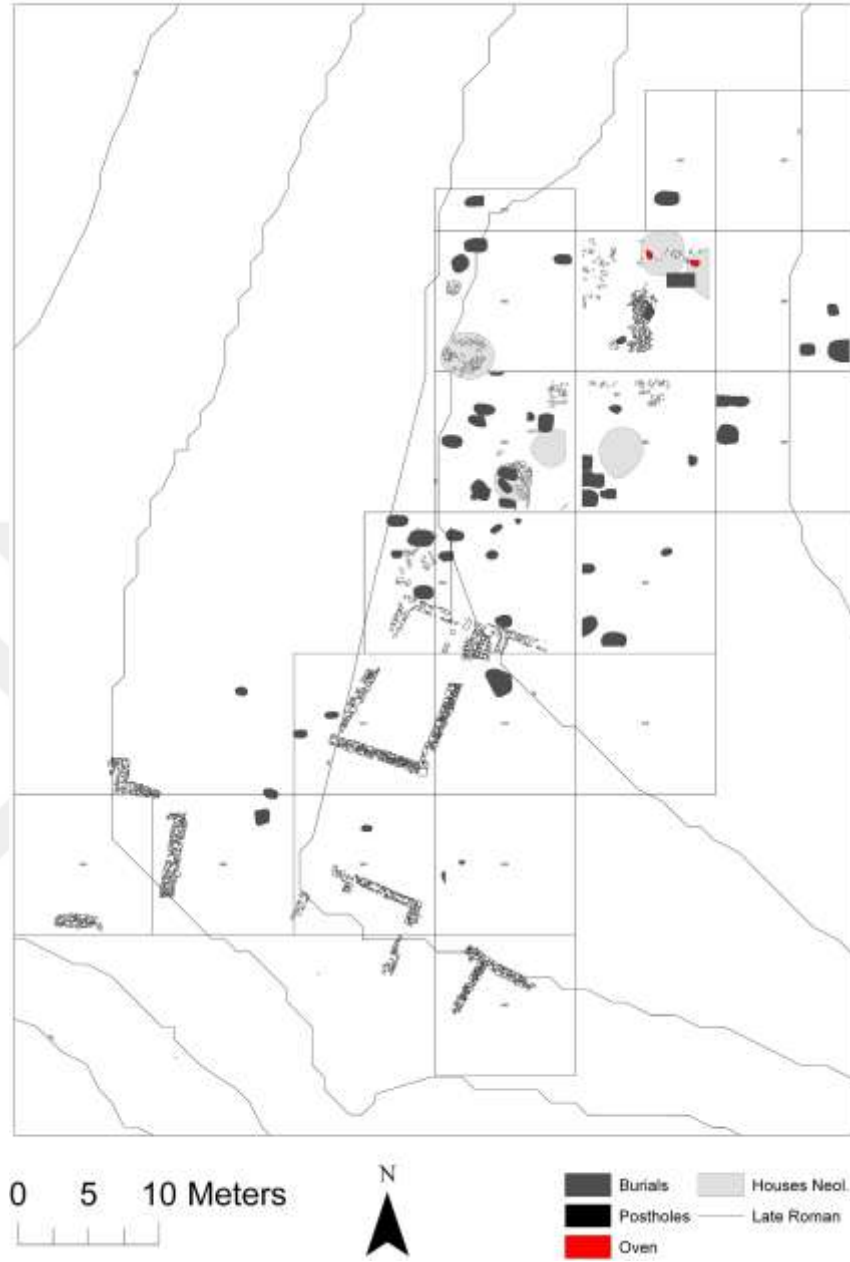
⁴¹⁰ Karul-Avcı 2011, s.2.

Resim 19: Aktopraklık C alanı Genel Görünüm (Aktopraklık Kazı Arşivi)

Bu alanda 4 evre tespit edilmiştir. En üst evre Geç Roma Erken Bizans Dönemine tarihlenmektedir. İkinci tabakayı ise kalkolitik çağ mezarlığı oluşturmaktadır. Son Neolitik Çağ'a tarihlenen evreler ise III ve IV. Evrelerdir (Şekil 33). Bu alandaki evreler ayrı başlıklar altında incelenecektir.

Aktopraklık C

Şekil 33: C Alanı Genel Plan (Aktopraklık Kazı Arşivi)

2.3.3.1. Son Neolitik Çağ Yerleşimi

C Alanı 800 m²'lik bir alanı kaplamaktadır ve alan zeytin ağaçları ile kaplıdır⁴¹¹. C Alanındaki Son Neolitik Çağ'a tarihlenen dolgular Kalkolitik Çağ mezarları ve Geç Roma-Erken Bizans yerleşmesi tarafından tahrip olduğu gibi alanda sürdürülen yoğun

⁴¹¹ Karul-Avcı 2013, s.46.

tarımsal aktiviteler de dolgulara zarar vermiştir. Yapılan çalışmalar neticesinde buradaki Son Neolitik Çağ'a ait iki kültürel evre olduğu saptanmıştır⁴¹².

Buradaki ilk yerleşim doğrudan ana toprak üzerine kurulmuş olan etrafı bir kaç sıra taşla çevrili basit yuvarlak planlı yapılardan oluşmaktadır. Bu evrede Bizans yapı kalıntılarının görüldüğü güney alanda yapıların birbirine yakın mesafelerde yer aldığı anlaşılmaktadır⁴¹³. Buradaki iki yapı birbirine 1 metre uzaklıktadır. Burada tespit edilen iki yapı, düzensiz olarak tek sıra halindeki taşların yerleştirilmesiyle 1 m çapındaki bir alanı çevreleyecek şekilde inşa edilmişlerdir. Daha güneydeki bir yapı da yine aynı şekilde tek sıra taşlarla 1,5 metre çapında bir alana dizilerek yapılmıştır. Bu evreye ait kalıntıların büyük bölümü Bizans dönemi kalıntılarının altında kaldığı için yerleşimin genişliği ve yerleşim planı hakkında daha detaylı bilgi edinilememiştir⁴¹⁴.

İkinci evre de ilk evreye benzer özellikler taşımaktadır. Bu evreye ait 5 yapının kalıntılara ulaşılmıştır. Bu yapılar küçük farklılıklar göstermekle birlikte aynı teknikte inşa edilmişlerdir. Çapları 3-6 m olan yapılarda kazık deliği izlerine rastlanmamıştır. Bu da üst yapıların ahşap hatıllar ve dalların birbirine tutturulmasıyla dal örgü tekniğine benzer şekilde oluşturulduğunu düşündürmektedir. Yapılardan 3 tanesinin duvar temelleri taşlarla oluşturulmuştur. Anlaşıldığı kadarıyla bu taş temeller yapının yarıçapına kadar olan kısımda kullanılmakta ve kalan diğer kısım açık bırakılmaktadır. Diğer 2 yapıda taş temellere rastlanmamıştır. Bu yapılar doğrudan ana toprak üzerine kurulmuş olup konkav taş tabanlara sahiptirler. Bu yapılardan bir tanesi hafif bir eğimle kenarlara doğru alçalmakta ve tabanın merkezdeki derinliği 40 santimetreye ulaşmaktadır. Bu taban ana kaya üzerine kurulmuş olup yenileme izleri taşımaktadır. Bir diğer zemin döşemesinin ise ana kayanın küçük taşlar dizilerek oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Yapı içlerinde duvara yakın olarak konumlandırılmış ortalama 60 cm çapındaki kubbeli fırınlar yer almaktadır⁴¹⁵ (Resim 20).

⁴¹² Karul-Avcı 2011, s.2.

⁴¹³ Karul-Avcı 2011, s.2.

⁴¹⁴ Karul-Avcı 2011, s.3., Karul-Avcı 2013, s.46.

⁴¹⁵ Karul-Avcı 2011, s.3., Karul-Avcı 2013, s.46-47.

Resim 20: Son Neolitik Çağ 2. Evre Yapısı (Aktopraklık Kazı Arşivi)

Bu evrede küçük taşlarla döşenmiş avlular karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda yerleşim içinde çapları 1,5 metreye ulaşan geniş çöp çukurları tespit edilmiştir. Bu çukurların büyük oranda sığır ve geyik kemikleriyle dolu olması bir evin günlük tüketimden fazlasına işaret eden ortak tüketimi ve ortak hayvan kesimini akla getirmektedir. Çukurlar dolduğunda ise üzerlerinin taşlarla kaplanarak kapatıldığı anlaşılmaktadır⁴¹⁶.

Mezarların bu evrede yapı içlerinde hemen tabanın altına ölünün büzülmüş pozisyonda yatırılarak gömülmüş oldukları tespit edilmiştir. Mezarlarda ölünün baş ve ayak kısımlarına hediye olarak tüm kaplar, takılar ve kemik aletler bırakıldığı görülmektedir⁴¹⁷.

Yerleşimin planına bakıldığında basit, yuvarlak, çukur tabanlı yapıların birbirine yakın olarak yerleştirildikleri anlaşılmaktadır. Birbirine yakın ya da komşu olarak yerleştirilmiş bu yapılarda düzensiz kenarların olduğu ve bazı duvarların taşlarla desteklendiği anlaşılmaktadır. Kapı yerleri belirlenemediğinden yapıların doğrultularını

⁴¹⁶ Karul-Avcı 2011, s.3.

⁴¹⁷ Karul-Avcı 2011, s.3.

anlamak mümkün olmamıştır. Yine de konutların çevresinde taş döşeli alanların avlu olarak kullanıldığını söylemek mümkündür. Bu yapıların bilinçli olarak birbirine yakın olarak konumlandırılmış olmaları ve yapıların çevresinde avluların bulunması rastgele bir yerleşimden ziyade bir yerleşim düzeni olarak yorumlanmaktadır⁴¹⁸.

Bu dönem yerleşmesinin yontma taş endüstrisi hakkında 4131 parça üzerinde gerçekleştirilen analizlerde alet yapımında %99 oranında çakmaktaşı %1 oranında ise obsidyen kullanıldığı tespit edilmiştir. Yine çakmaktaşının hammaddesinin yerel kaynaklar olduğu obsidyenin ise muhtemelen Göllüdağ ve Nenezi kaynaklı olabileceği anlaşılmaktadır⁴¹⁹. İncelenen parçalar içinde sayıca az olmakla beraber çakmaktaşı blokları ve yongalar üzerinde doğal yüzeyleri gözlemlenebilmektedir. Bu gözlem de çakmaktaşının yerleşime bloklar halinde taşındığı ve yontma işleminin yerleşimde gerçekleştirildiği çıkarımının yapılmasına olanak sağlamaktadır⁴²⁰. Obsidyenin ise yerleşime çekirdek halinde getirildiği anlaşılmaktadır⁴²¹. Aktopraklık C Alanı yerleşiminde taş alet üretiminde boynuz ve bakır uçların kullanıldığı da düşünülmektedir⁴²². Çakmaktaşı ve obsidyenden üretilmiş taş alet endüstrisine bakılarak sosyal aktiviteler üzerine bir yorum yapmak gerekirse kazıyıcıların ahşap ve deri işlemede yoğun olarak kullanıldığı, orak bıçaklarının ise tarımsal faaliyetlerde kullanıldığı söylenebilmektedir. Yine çakmaktaşı delgilerin ve burinlerin dekoratif obje, boncuk yapımı ve kemik işleme gibi dikkat isteyen işlerde kullanıldıkları düşünülmektedir⁴²³.

Aktopraklık Höyük C Alanı Son Neolitik Çağ çanak çömleği kırmızı mallar, koyu yüzlü mallar, açık renkli mallar, kaba mallar olarak 4 ana grupta incelenmektedir. Sığ kaseler, 'S' kıvrımlı küçük kaseler, düz kenarlı küçük kaseler, açılan ağızlı küçük kaseler dışbükey kenarlı küçük kaseler, düz kenarlı büyük kaseler, dışbükey kenarlı büyük kaseler, daralan ağızlı küçük çömlekler, daralan ağızlı 'S' kıvrımlı küçük çömlekler, daralan ağızlı küçük çömlekler, dudağı içe döndürülmüş 'kapaklı' küçük

⁴¹⁸ Karul-Avcı 2011, s.3.

⁴¹⁹ Balcı 2011, s.1.

⁴²⁰ Balcı 2011, s.2.

⁴²¹ Balcı 2011, s.4.

⁴²² Balcı 2011, s.3.

⁴²³ Balcı 2011, s.5.

çömlekler, daralan ağızlı büyük çömlekler, boyunlu büyük çömlekler, tutamaklar, aycıklar, ip delikli aycıklar, kısa kenarlı aycıklar, ip deliksiz aycıklar, ip delikli tüp tutamaklar, ip delikli yumrucuk biçimli tutamaklar, yatay ip delikli tutamaklar, yassı tutamaklar, ip delikli yassı tutamaklar, ip deliksiz yassı tutamaklar, kulplar, düz dipler, hafif yastıklı dipler, hafif çukurlaştırılmış dipler ve ayaklar bu dönem çanak çömleğinin biçimlerini oluşturmaktadır. Kevgir ve kapak biçimleri birer parça ile temsil edilmektedir. Köşeli kaplar haricinde mutfak kapları üzerinde de bezeme uygulamasının yapıldığını gösteren tek bir parça vardır ve bu parçanın üzerinde içi dama tahtası deseninde taranmış üçgen motifleri görülmektedir⁴²⁴.

2.3.3.2. Kalkolitik Çağ Mezarlığı

İlk Kalkolitik Çağ ile birlikte yerleşimin B Alanına kaymasıyla C Alanı mezarlık olarak kullanılmaya başlanmıştır (Resim 21). Bu dönemde Aktopraklık'ta Son Neolitik Çağ'da olduğu gibi konut içi mezarların yerine yerleşimin dışındaki bir alanı mezarlık olarak kullanmayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Kazı çalışmalarında toplam 36 mezar tespit edilmiştir. Bunların çoğu yüzey toprağının hemen altında ve bazıları da kayaya oyulmuş mezarlardır. İkili gömüler sıkça karşılaşılan bir durumdur. Bu tip mezarlarda ikinci olarak defnedilenin ilk defnedilenin genellikle ayakucuna gelecek şekilde yerleştirildiği ve bilinçli olarak ilk defnedilenin pozisyonunun korunarak gömüldüğünü göstermektedir.

⁴²⁴ Aktopraklık C Alanı Son Neolitik Çağ çanak çömleği yüksek lisans tezi kapsamında çalışılmıştır. Detaylı bilgi için bkz: Avcı 2010.

Resim 21: C Alanı Kalkolitik Çağ Mezarlığı (Aktopraklık Kazı Arşivi)

Ayak ve başın yanına mezar hediyesi olarak bırakılan tüm kaplar yaygındır (Resim 22). Bazı gömülerde taş baltalar ya da celtler başın ya da çanakların yanına bırakılmışlardır. Gömülerin birçoğunda boyun ya da kolların etrafında diziler halinde ya da dağılmış olarak kalker boncuklar bulunmuştur. Yaklaşık 1000 m²'lik alana yayılan bu mezarlık alanında mezarlar toprağa çok yakın seviyede gömülmüş olduklarından dolayı arazide gerçekleştirilen tarımsal aktiviteler sebebiyle tahrip olmuşlardır⁴²⁵.

⁴²⁵ Karul-Avcı 2013, s.47.

Resim 22: Mezar Hediyeleeri İle Birlikte Kalkolitik Çağ G m t  (Aktopraklık Kazı Arşivi)

2.3.3.3. Geç Roma-Erken Bizans Dönemi Kalıntıları

C Alanının güneyinde, tepenin batısında 10.000 m²'lik alana yayılan Geç Roma-Erken Bizans dönemine ait kalıntılar bulunmaktadır⁴²⁶. Batı ucunda bir şapele ait kalıntılar 2002 yılında Bursa Arkeoloji Müzesi tarafından ortaya çıkarılmıştır. Güneyde ise derenin kıyısında 50 metrelik teras duvarı bulunmaktadır. Arazide gerçekleştirilen pek çok test sondajından anlaşıldığı kadarıyla burada masif bir taş yapı bulunmaktadır⁴²⁷.

Yapılan kazı çalışmaların da bulunan iki sikke bu tabakanın tarihlenmesi konusunda bilgi vermektedir. Sikkelerden birinin  n yüzünde IOVI CONSERVATORI AVG (koruyucu Jupiter) arka yüzünde ise IMP C VAL LICIN LICINIVS P F AVG ifadeleri yer almaktadır. I. Licinius'a ait olan bu sikke M.S 308-324 yıllarına, Geç

⁴²⁶ Geç Roma-Erken Bizans Dönemine tarihlenen tabakada gerçekleştirilen kazı çalışmaları ile ilgili daha detaylı bilgi için bkz: Steskal vd. 2010, ss.383-409.

⁴²⁷ Karul-Avcı 2011, s.5, Karul-Avcı 2013, s.47.

Roma dönemine tarihlenen sikkenin darphane kısaltmasından (SIS) olasılıkla Arnavutluk'ta bulunan Sisak'da (Siscia) basıldığı anlaşılmaktadır. Diğer sikke ise Bizans İmparatoru Heraclius dönemine, M.S 610-641 yıllarına tarihlenmektedir. 40 nummia birimindeki (follis) sikkenin üzerinde Heraclius ve oğlu Heraclius Constantinus resmedilmiştir⁴²⁸.

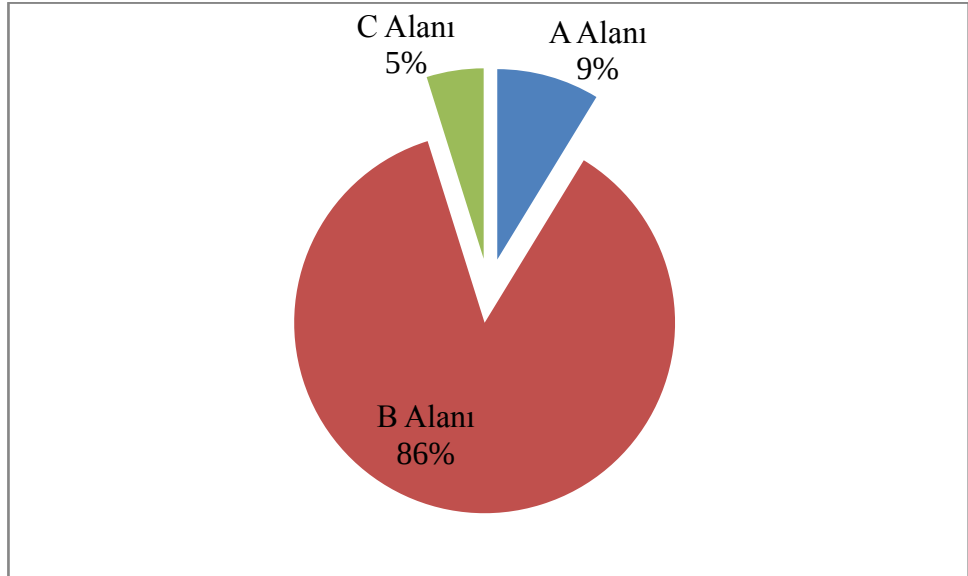

⁴²⁸Prof. Dr. Oğuz Tekin tarafından tanımlamaları yapılan sikkeler ile ilgili bilgilere Avcı 2010 kaynağından ulaşılmıştır.

2.4. Buluntu Toplulukları

Bu bölümde 2004 yılından bu yana sürdürülen bilimsel kazı çalışmaları neticesinde Aktopraklık Höyük'te tespit edilen buluntulara/buluntu gruplarına ve istatistiklerine yer verilecektir. Yerleşimin tüm özellikleriyle anlatılması ve eldeki verilerin sunulması açısından buluntu topluluklarına da yer verilmesinin doğru olacağı kanaatindeyiz. Ancak unutulmaması gereken husus bu verilerin Aktopraklık yerleşimcilerinin özel nitelikli nesnelerini üretirken tercih ettikleri hammaddeleri belirlemek ya da vurgulamak amacıyla sunulmadığıdır. Aynı zamanda sunulan veriler ve buluntu oranları kazı stratejisi ile de ilişkilidir. Örneğin B alanında, C ve A alanlarında olduğundan daha yüksek oranda/sayıda buluntu topluluğu ve çeşitliliğinin görülüyor olması B alanında gerçekleştirilen çalışmaların daha uzun süredir ve daha geniş alanlarda gerçekleştirilmiş olmasıyla ilgilidir.

Aktopraklık buluntu toplulukları 3 gruba ayrılabilir. Bunlar taş, kemik ve kil buluntu gruplarıdır. Buluntuların %86'sı Aktopraklık B Alanı'ndan, %9'u A Alanı'ndan ve %5'i C Alanı'ndan bulunmuştur (Grafik 1).

Grafik 1: Yerleşim Alanlarına Göre Buluntu Yüzdeleri

İlk grubu taş buluntular oluşturmaktadır. Bu grubun içinde öğütme taşları, dibek taşları, havanelleri, yassı baltalar, ağırlıklar, ezgi taşları, açık taşları, aşındırıcılar, boncuklar ve bilezikler yer almaktadır (Resim 23, 24, 25).

Resim 23: Boncuk
(Aktopraklık Kazı Arşivi)

Resim 24: Mermer Bilezik
(Aktopraklık Kazı Arşivi)

Resim 25: Kemik Sapı ile Birlikte Bulunmuş Yassı Balta (Aktopraklık Kazı Arşivi)

İkinci grup kemik buluntular olup bızlar kaşıklar spatüller işlenmiş dişler boynuz saplar işlenmiş boynuzlar bu gruba dâhil edilmektedirler (Resim 26).

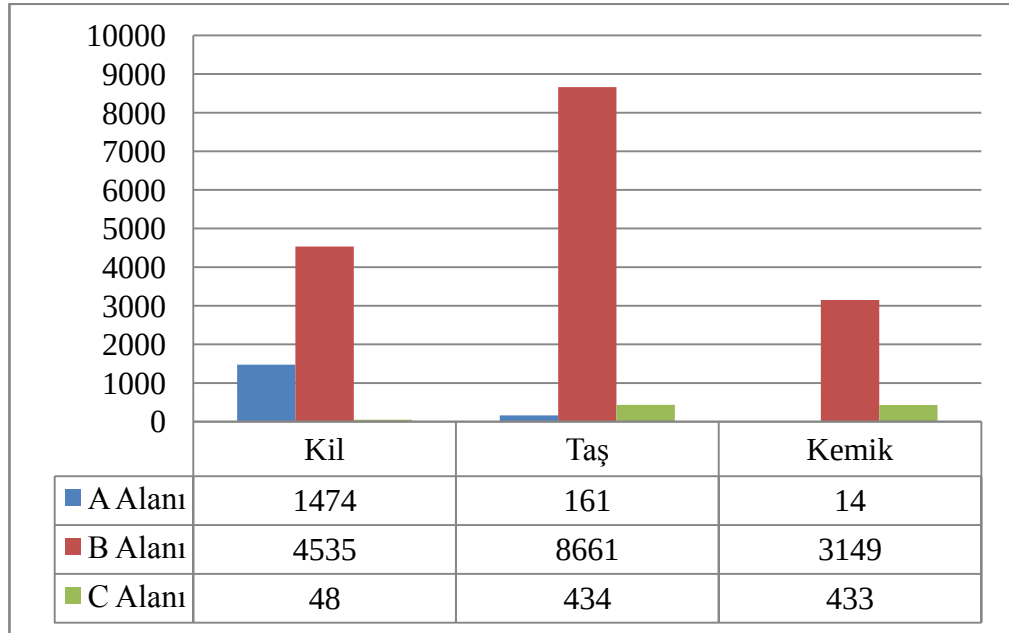
Resim 26: Kemik Buluntu Örnekleri (Aktopraklık Kazı Arşivi)

Sapan taneleri, kil toplar, figürinlerden oluşan üçüncü grup ise kil buluntulardır (Resim 27).

Resim 27: Figürinler (Aktopraklık Kazı Arşivi)

Hammaddelerine göre A, B ve C Alanlarında tespit edilmiş olan buluntuların istatistiği Grafik 2'de görülmektedir (Grafik 2). Aynı zamanda tiplerine göre her bir alandan ele geçen buluntular Tablo 1' de listelenmiştir (Tablo 1).

Grafik 2: Hammaddelerine Göre Buluntuların Yerleşim Alanlarına Dağılımı

BULUNTU	A Alanı	B Alanı	C Alanı
Ağırlık	4	47	0
Ağırşak	0	50	2
Andiron	0	1	0
Bilezik/Bilezik Parçası	29	1342	9
Boncuklar	107	4700	280
Boynuz Sap/İşlenmiş Boynuz	1	488	11
Düğme	0	1	0
Figürin	2	111	2
İşlenmiş Çanak	0	53	0
İşlenmiş Diş	0	44	0
İşlenmiş Kavkı	1	93	6
İşlenmiş Taş	4	305	21
Kapama	0	1	0
Kemik Aletler/İşlenmiş Kemik	13	2524	395
Kil Nesne	1	56	1
Kil Top	0	163	0
Makara	0	1	0
Minyatür Kap/Tümlenebilir Kap	1	70	32
Phallus	0	2	0
Sapan Tanesi	1465	3979	32
Sürtme Taş	21	2314	124
TOPLAM	1649	16345	915

Tablo 1: Yerleşim Alanlarına Göre Buluntu Türleri

Aktopraklık sürtme taş topluluğunun endüstrisi üzerine öncül nitelikte arkeometrik, tipolojik ve teknolojik çalışmalar gerçekleştirilmiştir⁴²⁹. 2006 yılına kadar bulunmuş olan sürtme taş aletler üzerinde yapılan çalışmalarda sadece kesici uçlara ve

⁴²⁹ Bknz. Özbek 2008, ss.265-278, Özbek 2009, ss.363-378.

tamamlanmış olan 31 adet örnek incelenmiştir⁴³⁰. İncelenen örneklerdeki alet tiplerini balta/keserler, keskiler ve çapalar olarak belirlenmiştir⁴³¹.

Aletler üzerinde yapılan makroskopik gözlemlerde aletlerin distal yüzlerinde belirlenen aşınma izleri bu aletlerin yoğun olarak kullanıldıklarına işaret etmektedir. Yine distal yüzlerdeki çatlaklardan ve parça kopmalarından anlaşıldığı kadarıyla bu aletlerin çalışıldıkları nesnelerin sert organik malzemeden oluştukları tahmin edilmektedir⁴³². Bu grupta tespit edilmiş olan balta/keserlerin sertlik derecesi oldukça yüksek olan metabazit kayadan üretildikleri anlaşılmıştır. Aktopraklık Höyük sürtme taş alet endüstrisinde hammadde olarak az miktarda olsa da serpantin ve jadeitin de kullanıldıkları düşünülmektedir⁴³³.

2007 yılında ise yine Özbek tarafından 75 adet örnek üzerinde çalışmalar gerçekleştirilmiştir⁴³⁴. Bu aletler üzerindeki makroskopik izlerden son kullanım durumuna göre uygulanan üretim ya da yenileme tekniği olarak birinci sırada kakma tekniğinin, ikinci sırada ise çekiçleme tekniğinin kullanıldığı anlaşılmıştır. Yalnızca bir alet üzerinde taşın kesilerek ikiye ayrıldığı gözlemlenmiştir⁴³⁵. Çalışılmış olan toplam malzemenin yaklaşık yarısının sürtme işleminden önce çekiçleme işlemine tabi tutulduğu da ifade edilmektedir⁴³⁶.

2014 yılında Göldoğan tarafından Aktopraklık Höyük'te 2004-2014 yılları arasında bulunmuş olan sürtme taş buluntuları üzerinde çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Toplam 1175 adet sürtme taş buluntuların 866 adedinin analizi yapılarak işlevsel özelliklerine göre gruplandırılmışlardır. Buna göre öğütücüler grubunda 485, eziciler grubunda 296, kesiciler grubunda 9, diğer alet-araç-silah grubunda ise 76 adet sürtme taş buluntu yer almaktadır⁴³⁷.

⁴³⁰ Özbek 2008, s.267.

⁴³¹ Özbek 2008, s.269-270.

⁴³² Özbek 2008, s.271.

⁴³³ Özbek 2008, s.271.

⁴³⁴ Özbek 2009, s.368.

⁴³⁵ Özbek 2009, s.369.

⁴³⁶ Özbek 2009, s.269-270.

⁴³⁷ Göldoğan 2014.

Öğütücüler grubu içinde 396 adet alt öğütme taşı, 40 adet üst öğütme taşı ve 49 adet öğütme tablası yer almaktadır. Eziciler arasında ise 94 adet el taşı 28 adet ezgi taşı, 117 adet vurgu taşı, 4 adet havan ve 53 adet havaneli bulunmaktadır. Kesici aletler arasında ise yassı baltalar 5, keskiler 4 adet örnekle temsil edilmektedir. Diğer alet-araç-silah grubu altında ise açık taşları, biley taşları, aşındırıcı, çekiç taşları, sapan taneleri, taş kaplar, işlenmiş taşlar, delikli taşlar, oluklu taşlar yer almaktadır.⁴³⁸

Aktopraklık Höyük yerleşimcilerinin bu sürtme taş aletlerini günlük işlerde yoğun olarak kullandıkları aletler üzerindeki makro ve mikro izlerden anlaşıldığı, yine sürtme taş alet endüstrisine dair yerleşimde belli bir standardizasyon olduğu anlaşılmaktadır⁴³⁹.

⁴³⁸ Göldoğan 2014.

⁴³⁹ Özbek 2009, s.271.

2.5. Antropolojik Çalışmalar

Son Neolitik Çağ ve Erken Kalkolitik Çağ'a tarihlenen 60 adet gömü tespit edilmiş olup bunlar üzerinde gerçekleştirilen kararlı izotop analizinden anlaşıldığı kadarıyla Aktopraklık yerleşikleri kara bitkilere dayanan hem et hem de bitki yiyerek beslenmişler, özellikle C3 bitkilerini tüketmişler ve yine bu bitkileri tüketen hayvanlarla beslenmişlerdir⁴⁴⁰. Kararlı izotop analizleri ve antropolojik çalışmalardan anlaşıldığına göre Kalkolitik Çağ'da kadınlarda diş sağlığında yüksek oranda patoloji gözlemlenirken erkeklerde diş sağlığı daha iyi durumdadır⁴⁴¹.

Aktopraklık Höyük'te B ve C alanlarında tespit edilmiş olan mezarlardan 44 tanesi üzerinde Alpaslan-Roodenberg tarafından incelemeler gerçekleştirilmiştir⁴⁴². İncelenen gömülerde yetişkinlerin yaş ve cinsiyet tespiti yapılmış ve ölüm yaşı kabaca üç gruba ayrılmıştır: 17-25 genç, 25-35 orta yaş, 35-45 yaşlı olarak ayrılan yetişkinlerde her iki cins için de ortalama yaşam süresinin 25-45 yıl arası olduğu anlaşılmıştır⁴⁴³.

İncelenen gömüler B Alanındaki 12 birey Erken Kalkolitik, C Alanındaki 14 birey Son Neolitik ve 12 birey Erken Kalkolitik döneme tarihlenebilirken 6 gömünün dönemi belirlenememiştir. İncelenen mezarlardan 12 tanesi yerleşim içi gömü iken geri kalanı mezarlık alanında yer almaktadır. Toplam 44 bireyin 37 tanesi yetişkin olup bunların 15 tanesi kadın 15 tanesi erkek olarak belirlenmiş 7 tanesinin ise cinsiyetleri belirlenememiştir. 7 çocuk mezarından 2 tanesinin bebeklere, 2 tanesinin çocuklara ve 3 tanesinin de ergin bireylere ait oldukları anlaşılmıştır⁴⁴⁴.

Aktopraklık'taki çocuk ölümlerinin Ilıpınar ile karşılaştırıldığında düşük oranda görülmesi, yerleşimin etrafında durgun su ve bataklıkların olmamasına ve dolayısıyla Ilıpınar'da olduğu gibi sıtma hastalığının burada görülmemesine bağlanabilir⁴⁴⁵. Yine yetişkinlere ait gömüler üzerinde gerçekleştirilen çalışmalardan anlaşıldığına göre 35

⁴⁴⁰ Budd vd. 2013, s.866.

⁴⁴¹ Lillie vd. 2012, s.20.

⁴⁴² Bknz. Alpaslan Roodenberg 2011, ss.17-43.

⁴⁴³ Alpaslan Roodenberg 2011, s.30.

⁴⁴⁴ Alpaslan-Roodenberg 2011, s.30.

⁴⁴⁵ Alpaslan-Roodenberg 2011, s.30.

yaşın üstündeki bireylerde eklem iltihabı görülmektedir. Aktopraklık yetişkinlerinin %27'sinin eklem iltihabına bağlı hastalıklara sahip oldukları tespit edilmiştir⁴⁴⁶.

Yerleşimde dikkat çeken bir gömü üzerinde çakmaktaşı ok ucu tespit edilmiştir. Bir erkeğe ait olan mezardaki ölünün üçüncü bel omuruna denk gelen kısmında yer alan ok ucu ve ok ucunun yönü düşünüldüğünde bu kişinin yere düşürüldükten sonra kısa mesafeden vurulduğunu göstermektedir. Başkası tarafından öldürülmesine karşın bu kişi standart şekilde gömülmüştür. Tarihöncesi dönemde şiddetle ilgili durumların oldukça ender karşılaşıldığı düşünülürse bu durum dikkat çekicidir⁴⁴⁷.

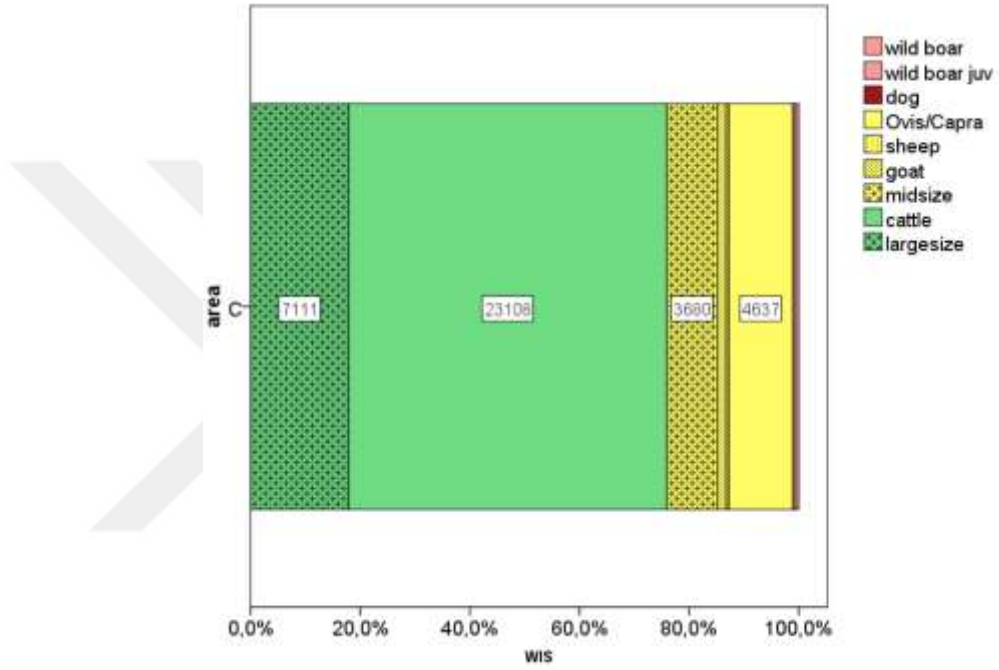

⁴⁴⁶ Alpaslan-Roodenberg 2011, s.31.

⁴⁴⁷ Alpaslan-Roodenberg 2011, s.31

2.6. Fauna ve Flora Verileri

Yerleşmenin faunası ile ilgili ön çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Buna göre Aktopraklık Höyük C Alanı'nda Son Neolitik Çağ tabakalarında sığır en yüksek oranda görülen hayvandır. Ardından türü tam olarak anlaşılmamış olan fakat büyük baş hayvanlara ait kemikler, koyun keçi, köpek ve yaban domuzu gelmektedir⁴⁴⁸ (Tablo 2).

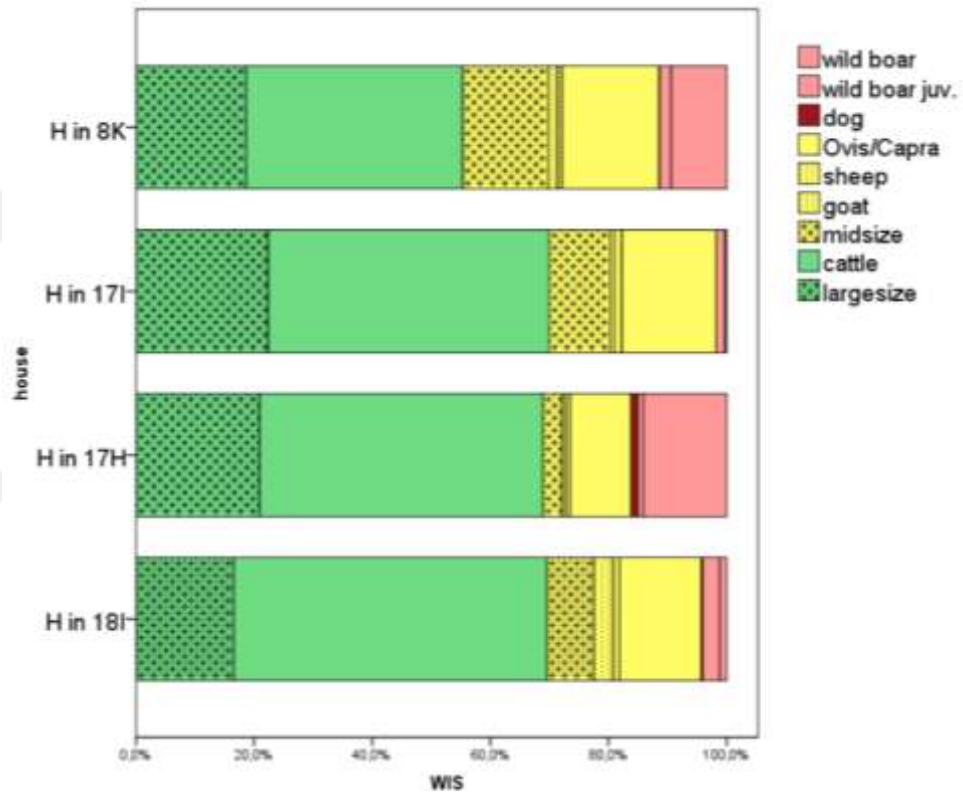
Tablo 2: C Alanı'ndan Elde Edilen Hayvan Kalıntılarının Oranı (Galik 2013)

Kalkolitik Çağ tabakalarında ise sığır, koyun, keçi, köpek, yaban domuzuna ait kalıntıların yoğunluklarının değiştiği ancak oranlarının yine aynı olarak kaldığı anlaşılmaktadır. Bu dönemde kuş, balık ve kara kaplumbağasına ait kemiklere de rastlanmaktadır. Kalkolitik Çağ'da dikkat çeken bir diğer unsur ise evcil hayvanların yoğun olarak görülmesine karşın yabani hayvanların da var olmasıdır. Yabani hayvanlar ise B Alanı'nda Kuzey Yamaç'ta Yuvarlak Planlı Yapılar evresinde oldukça yoğun olarak görülmektedir⁴⁴⁹.

⁴⁴⁸ Galik 2013.

⁴⁴⁹ Galik 2013.

Ayrıca yerleşimde alageyik, yaban domuzu ve yabani tavşan türlerine ait kalıntılar da bulunmaktadır. Kalkolitik Çağ tabakalarında ön değerlendirmesi yapılan hayvan kalıntıları içinde koyun ve keçiye ait kemikler arasında bacak kemiklerinin kafatası, gövde ve ayak kemiklerine oranla daha yoğun olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Aynı şekilde sığır kemikleri arasında en yoğun olarak bacak kemiklerinin görüldüğü ardından da gövde, kafatası ve ayak kemiklerinin geldiği görülmektedir⁴⁵⁰ (Tablo 3).

Tablo 3: Kalkolitik Dönem Tabakalarından Elde Edilen Hayvan Kalıntılarının Oranları (Galik 2013)

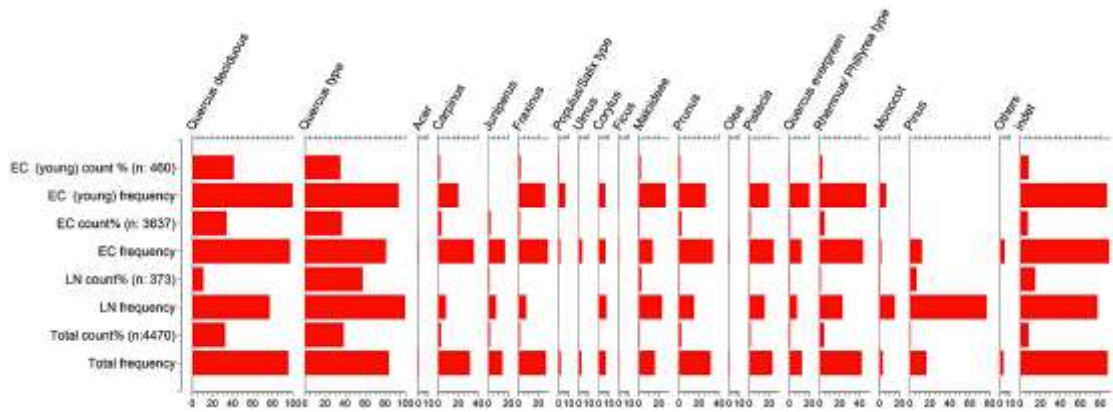
Aktopraklık yerleşiminin florasının anlaşılması amacıyla yerleşmeden 183 adet botanik örneği toplanmış ve bunların 153 adeti üzerinde analiz çalışmaları yapılmıştır⁴⁵¹. Yapılan analizler flora çeşitliliğinin C alanı Neolitik Çağ yerleşmesinde oldukça düşük olduğunu göstermektedir. %70'lik oranla meşe (Quercus) en sık görülen türü oluşturmaktadır. En az görülen türü ise %7 ile çam (Pinus) oluşturmaktadır. C

⁴⁵⁰ Galik 2013.

⁴⁵¹ Schroedter-Nelle 2015, s.87.

Alanı'nda tüm örnekler arasında toplamda %24 oranı ile akçakesme (*Rhamnus/Phillyrea* type) ve menengiç (*Pistacia*) türleri görülmektedir. Karbon örneklerinden sezonluk çiçekli bitkiler düzenli olarak görülmektedir. Bu bitkiler ile yaprak döken meşe (*Quercus deciduous-Quercus* type) arasında görülen yüksek miktardaki kombinasyonun, bilinçli kullanımı gösterdiği düşünülmektedir. Fakat sezonluk çiçekli bitkilerin ateş yakmada mı yoksa özel nedenlerle yakılan ateşlerde mi kullanıldığını anlamak mümkün değildir⁴⁵².

İlk Kalkolitik Çağ ile birlikte botanik verilerinde önemli değişikliklerin meydana geldiği anlaşılmaktadır. Örneklerin büyük çoğunluğu (%34) yaprak döken meşeye (*Quercus deciduous-Quercus* type) aittir. Çamın (*Pinus*) ise Neolitik Çağ'ın aksine Kalkolitik Çağ'da azaldığı görülmektedir. Ardıç (*Juniperus*), gürgen (*Carpinus*), menengiç (*Pistacia*), kauçuk (*Ficus*) ve zeytinin (*Olea*) bu çağda varlığı bilinmektedir⁴⁵³. Fındık (*Corylus*) benzeri, toplanan meyvelere bakıldığında çoğunlukla yanmış olmadıkları görülmektedir. Yabani elma (*Malus*) ve armudun (*Pyrus*) makro botanik örnekleri Aktopraklık'ta bulunmamıştır. Yaprak döken meşe türünün Aktopraklık Höyük'te bütün tabakalarda yüksek oranlarda var olduğu anlaşılmaktadır. Bitki örtüsünde çamın (*Pinus*) rolü net değildir. Alçak rakıma sahip arazilerde büyülebildiğini bildiğimiz çamın (*Pinus*), yerleşmede giderek azalan bir orana sahip olması, ahşap elde etme stratejileri/tercihleri gibi yeni soruları ortaya çıkarmıştır⁴⁵⁴ (Tablo 4).

Tablo 4: Tabakalarına göre Bitki Kalıntılarının Dağılımı
(Schroedter-Nelle 2015, s.87, fig.6)

⁴⁵² Schroedter-Nelle 2015, s.92.

⁴⁵³ Schroedter-Nelle 2015, s.93.

⁴⁵⁴ Schroedter-Nelle 2015, s.94.

2.7. Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ Dal Örgü Mimari Tabakası

2.7.1. Tarihleme

Aktopraklık yerleşimindeki tabakalanma sürecine bakıldığında dal örgü mimari tabakasının B Alanı'nda İlk Kalkolitik Çağ'da kurulan ve kerpiç tuğlalarla örülmüş dörtgen planlı yapılardan sonraki bir yerleşim evresini yansıttığı anlaşılmaktadır. B Alanı'ndaki ilk yerleşimin arkeometrik analizlerle desteklenen tarihi yaklaşık olarak M.Ö 6000-5800 yılları arasına tarihlenmektedir. Daha önce de söz edildiği gibi Aktopraklık Höyük'teki yerleşim kesintiye uğramaksızın yaklaşık bin yıl boyunca kısa aralıklarda yer değiştirerek devam etmiştir. B Alanı'nda en alt evrede tespit edilen kerpiç tuğladan oluşturulmuş dörtgen planlı yapılar ile karakterize olan tabaka ile kazık delikleriyle oluşturulmuş olan dal örgü mimari tabakası arasındaki süreçte Aktopraklık'taki yerleşimin kesintiye uğramaksızın devam ettiği düşünülmektedir.

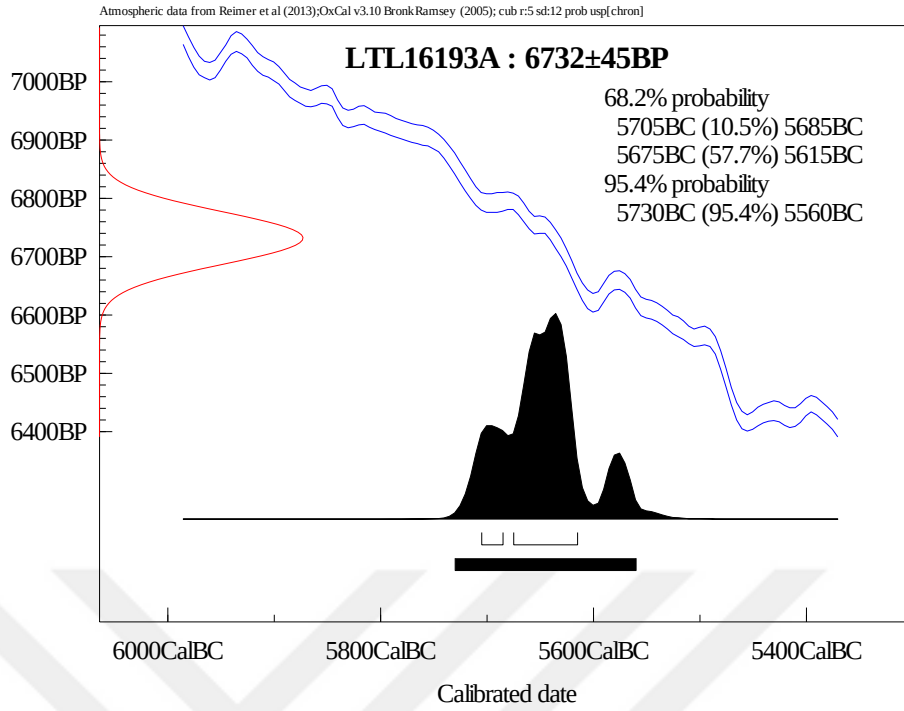
Bu tabakaya ait bir adet radyokarbon analiz sonucu bulunmaktadır. Bu sonuca göre;

Açma:18K

Birim:154.-

Laboratuar Kodu: LTL 16193A

<i>Sample</i>	<i>Radiocarbon Age (BP)</i>	<i>$\delta^{13}C$ (‰)^(**)</i>
LTL16193A	6732 ± 45	-26.2 ± 0.7

Grafik 3: Dal örgü Mimari Tabakasına ait Radyokarbon Analizi (Universita Del Salento-Centro di Datazione e Diagnostica Laboratuvarı)

Bu sonuca göre kalibre edilmiş tarih M.Ö 5730-5560 aralığındadır.

2.7.2. Mimari

Aktopraklık B Alanı'nda dal örgü mimari tabakasına ait kanıtlar oldukça sınırlı bir alandan, 18K ve 19K açmasından gelmektedir. 18K açmasının batı yarısında gerçekleştirilen sondajda ve 19K açmasının doğu yarısında dal örgü mimariye ait kanıtlar bulunmaktadır. Her iki açmada da birbirine paralel olarak uzanan kazık delikleri tespit edilmiştir. Ancak eldeki verilerle şu an için kazıklarla oluşturulmuş yapıların planlarının anlaşılması mümkün olmadığından bu bölümde tabakanın ve eldeki verilerin tanımlanmasına çalışılacaktır (Resim 28).

Resim 28: Dal örgü Mimari Tabakası (Aktopraklık Kazı Arşivi)

18K açmasının batı yarısında gerçekleştirilen sondajda dal örgü mimariye ait kalıntılar tespit edilmiştir. Bu tabakaya ait olan dolgunun bol karbon, kil ve kalker döküntülü olduğu gözlemlenmiştir. 18K açmasının batı yarısında, kuzey-kuzeybatı köşeden güneye doğru birbirine paralel olarak uzanan 24 adet kazık yeri bulunmaktadır (Resim 29).

Resim 29: 18K Açmasında Tespit Edilen Kazık Yerleri (Aktopraklık Kazı Arşivi)

Kazık deliklerinin çapları genellikle 7-11 cm arasında değişmektedir. Çapları 15-20 santimetreye kadar ulaşanları da mevcuttur. Derinlikleri ise ortalama 30-35 cm arasında değişmektedir. Bu kazık yerlerinin etrafının taşlarla çevrelenerek desteklendiği anlaşılmaktadır (Resim 30). Yine kazık deliklerinin bulunduğu alan ve çevresinde kerpiç döküntüler görülmüştür.

Resim 30: Taşlarla Desteklenmiş Kazık Yerleri (Aktopraklık Kazı Arşivi)

Taş temelsiz olarak sadece ahşap dikmelerin diplerinin taş sıralarıyla sağlamlaştırıldığı anlaşılmaktadır. Bu ahşap dikmelerin arasının muhtemelen görece

daha ince dallarla kapatılarak üzerlerinin çamur ile sıvanmasıyla duvar örölmüş olmalıdır.

Kazık deliklerinin güneyinde bir adet ocak bulunmuştur. Kil ve kalker sıvalı ocakta ahşap döküntüler de görölmüştür. Ocağın batısında ise kil sıvalı ve kalker döküntölü bir alan mevcuttur.

Resim 31: 18K Açması Ocak Kalıntısı (Aktopraklık Kazı Arşivi)

Kazık deliklerinin tespit edildiğı alanın kuzeydoğusunda görölen kalker sıvalı kısmın ise olası bir siloya işaret ettiği düşünölmektedir (Resim 32).

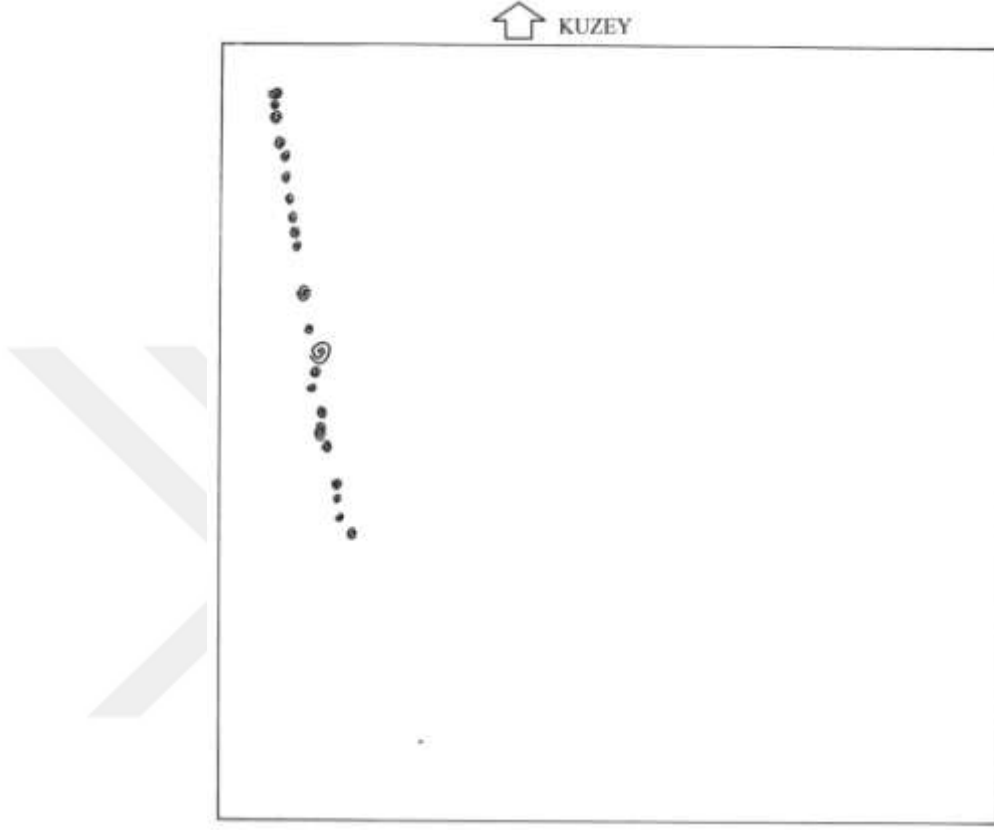
Resim 32: Olası Silo (Aktopraklık Kazı Arşivi)

19K açmasının kuzeydoğu köşesinden güneybatıya doğru birbirine paralel olarak uzanan sekiz adet kazık deliği bulunmaktadır. Buradaki kazık deliklerinin çapları 10-15 cm arasında değişmektedir. Kazık deliklerinin batısında kalker sıvalı bir ocak yeri tespit edilmiştir. 19K açmasında tespit edilen kazık deliklerinin etrafının taşlarla desteklenmiş olduğuna dair bir bulgu bulunmamaktadır. Yine buradaki dolgunun da bol karbon, kil ve kalker döküntülü olduğu gözlemlenmiştir.

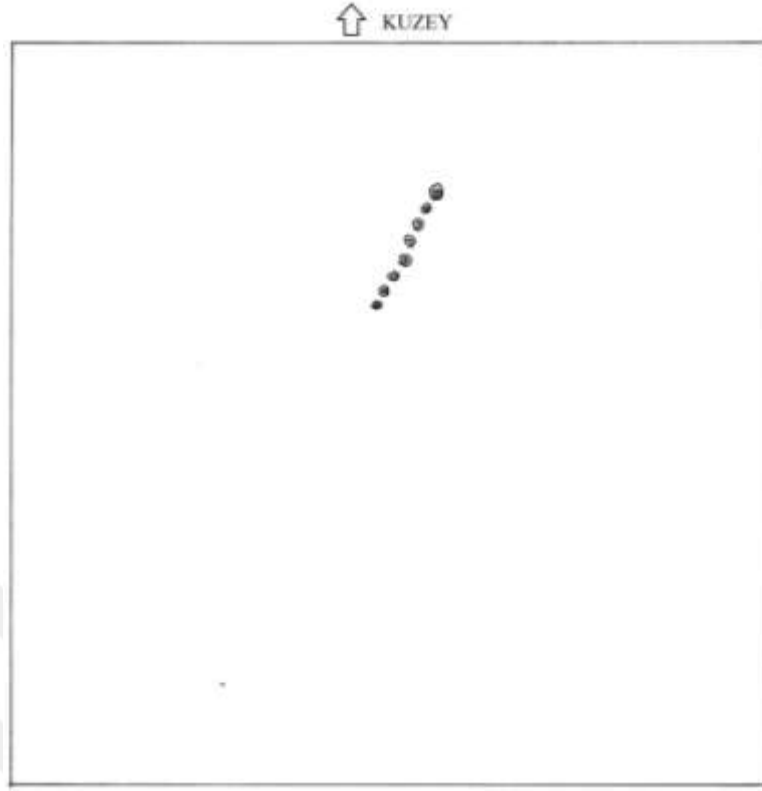

Resim 33: 19K Açmasında Tespit Edilen Kazık Yerleri (Aktopraklık Kazı Arşivi)

Aktopraklık B alanında dal örgü mimari tabakası 18K ve 19K açmalarında yaklaşık 250 m²lik alanda tespit edilmiştir. B Alanı'nda üst tabakaların yerinde korunmasına karar verildiği için bu tabakanın ne kadarlık bir alana yayıldığı ve yerleşim planlarına dair şimdilik elimizde başka veri bulunmamaktadır (Şekil 34a-34b, Şekil 35).

Şekil 34a: 18K Açmasında Tespit Edilen Kazık Yerleri (Aktopraklık Kazı Arşivi)

Şekil 3b: 19K Açmasında Tespit Edilen Kazık Yerleri (Aktopraklık Kazı Arşivi)

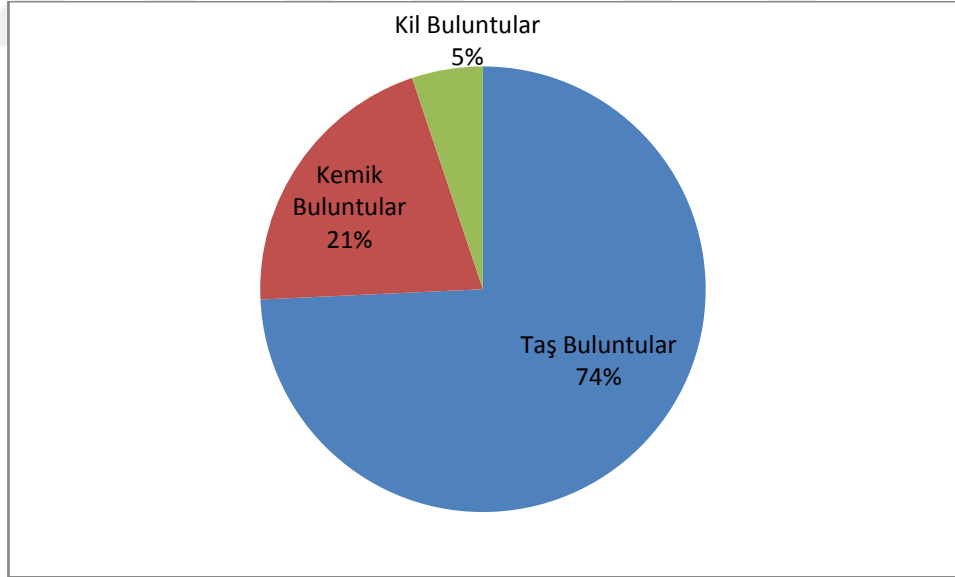

Şekil 35: 18K Açması Profil Çizimi (Aktopraklık Kazı Arşivi)

2.7.3. Buluntu Toplulukları

Aktopraklık B Alanı'nda dal örgü mimari tabakasına ait buluntular; taş buluntular, kemik buluntular ve kil buluntular olarak üç başlıkta incelenebilir. Taş buluntular arasında boncuklar, bilezik parçaları, öğütme taşları, alt öğütme taşları, ezgi taşları ve el taşları yer almaktadır. İşlenmiş kemik ve boynuz, kemik takı, boynuz sap, spatül ve bızlar kemik buluntular grubundadır. Kil toprak ve sapan taneleri ise kil buluntular grubunu oluşturmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi buluntu sayıları ve hammadde oranları dönemle ilgili bir tercihi yansıtmamaktadır. Bu bölümde sadece elde olan verilerin değerlendirilmesi ve tanıtılması amaçlanmaktadır.

Dal örgü mimari tabakasına ait 136 adet buluntu bulunmaktadır. Bu buluntuların 101 adedi taş buluntular, 28 adedi kemik buluntular, 7 adedi ise kil buluntular grubundadır. Tüm buluntu grupları arasında taş buluntular %74, kemik buluntular %21, kil buluntular ise %5 oranına sahiptir.

Grafik 4: Dal Örgü Mimari Tabakası Hammaddelerine Göre Buluntuların Sayısal Oranı

3. AKTOPRAKLIK HÖYÜK İLK KALKOLİTİK ÇAĞ -DAL ÖRGÜ MİMARİ TABAKASI- ÇANAK ÇÖMLEĞİ

3.1. Malzeme Üzerindeki Çalışma Yöntemi

Tez konusunu Aktopraklık Höyük B Alanı'nda tespit edilen dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek topluluğu oluşturmaktadır. Dal örgü yapıların kazı esnasında tespit edilmesi güç bir durum oluşturmakta ve bu tür bir tabakaya ait mimari kalıntıların tespiti ancak kazık deliklerinin saptanabilmesiyle mümkün olmaktadır. Dolayısıyla kazık deliklerinin tespit edildiği seviye tabakayı oluşturan dolgunun alt sınırını oluşturmaktadır. Buna dayanarak dal örgü yapılara ait kazık deliklerinin saptandığı alanların mimari çizim ve kazılan birimlerine ait yapılan belgelemeler incelenmiş, açmaların profil çizimleri ve tabaka dolgularında gözlemlenen değişimlere dayanarak tabakanın üst sınırı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu tabakayı oluşturan aralık tespit edildikten sonra bu dolgudaki kazı ve toplama birimlerinin incelenmesi gerçekleştirilmiştir. Bu incelemenin yapılmasındaki amaç ele alınacak çanak çömlek topluluğunun temiz toplama birimleri belirlenerek çalışmasının gerçekleştirilmesidir. Bu doğrultuda çukurlar, profil temizlikleri ve kazı sezonu başında gerçekleştirilen açma içi genel temizlik birimlerinden toplanan malzeme çalışmamızın kapsamı dışında tutulmuştur. Çalışılan malzeme yapı ve çevresi ile ocak ve çevresinden toplanan birimlerden seçilmiştir.

Çalışma kapsamında 7231 adet malzeme incelenmiştir. Malzeme çalışılırken ağız, dip, kulp, tutamak gibi profil veren parçalar ve gövde parçaları olmak üzere kabaca iki ana gruba ayrılmışlardır. Profil veren parçadan 297 tanesinin çizimleri yapılarak malzemenin biçim gruplarının ve bezeme repertuarının belirlenmesine çalışılmıştır. Mal grubu ayrımı gerçekleştirilirken de gövde parçaları göz önünde bulundurulmuştur. Mal gruplarının ayrımında herhangi bir fiziksel ya da kimyasal analiz çalışması gerçekleştirilmemiştir. Gövde parçaları üzerinde gözlemlenen hamur, kullanılan katkı maddeleri ve hamur içindeki oranları, pişirme, yüzey işleniş gibi kriterler göz önünde bulundurularak göreceli bir ayırım yapılmıştır. Tez kapsamında incelenen malzeme içerisinde hamur katkı maddesi olarak tam bir oran vermek mümkün

olmamakla birlikte yaklaşık %90'ının küçük taşçık ve kum katkılı oldukları gözlemlenmiştir. Bu sebeple mal gruplamasında hamur katkı maddesine göre bir ayırım yapılamamış, yüzey işlemleri ve yüzeyde gözlemlenen açık renkleri üzerinden mal gruplarının belirlenmesine çalışılmıştır.

Bu doğrultuda mal grupları belirlendikten sonra her bir mal grubuna giren parçalar sayılarak istatistik yapılmıştır. Profil veren parçalardan çizilmemiş olanların da mal grupları belirlenerek istatistiğe dahil edilmişlerdir. Çizimi yapılmış olan parçalarda da aynı şekilde mal grubu belirlemesi yapılarak belirli biçim grupları için belirli mal tercihi olup olmadığının anlaşılmasına çalışılmıştır.

3.2. Mal Gruplarına Göre İlk Kalkolitik Çağ Dal Örgü Mimari Tabakası Çanak Çömleği

Dal örgü mimari tabakasında ele geçen çanak çömlek üzerinde hamur, kullanılan katkı maddeleri, pişirme, yüzey işlenişi gibi kriterler göz önünde bulundurularak göreceli bir mal ayrımı yapılmıştır. Buna göre 4 farklı mal grubu belirlenmiştir. Bu ana mal grupları da kendi içerisinde alt gruplara ayrılarak tanımlanmıştır. Belirlenen mal grupları aşağıdaki listedeki gibidir:

MI. Koyu Yüzlü Mallar

MIa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

MIb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

MIc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

MII. Açık Yüzlü Mallar

MIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

MIb. Devetüyü Açkılı Kaba Mallar

MIc. Devetüyü Açkılı İnce Mallar

MIII. Kırmızı Mallar

MIa. Kırmızı Astarlı Mallar

MIb. Kırmızı Boyalı Mallar

MIV. Astar Bant Bezemeliler

3.2.1. Mal Gruplarının Tanıtımı

MI. Koyu Yüzlü Mallar

4739 parça ile tanımlanmış olan bu ana mal grubu Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek topluluğunun %65,53'ünü

temsil etmektedir. Bu mal grubu koyu yüzölü açkılı kaba mallar, koyu yüzölü açkılı ince mallar ve kahverengi alacalı ince mallar olmak üzere üç alt gruba ayrılmaktadır.

MI.a Koyu Yüzölü Açkılı Kaba Mallar

HAMUR

Doku: Çok iyi arıtılmamış kilden ve hafif gevşek dokulu hamura sahiptir.

Katkı: Bu mal grubuna giren parçaların hamurunda yoğun olarak küçük taşçık ve kum katkı kullanılmıştır. Az orandaki parçada mika ve bitkisel katkının da kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Renk: Hamur rengi kahverengi, koyu kahverengi ve kızılımsı kahverengi tonlarındadır.

YÜZEY

İşleniş: Genel itibariyle iyi düzeltilmiş yüzeye sahip olmasına rağmen çok özenli değildir. Bu mal grubunun ortalama cidar kalınlığı 0,6 cm ile 1,2 cm arasında değişmektedir.

Astar: Sadece bir kaç parçada özensiz astar uygulaması görölmüştür.

Açkılı: Hem dış hem de iç yüzeyleri açkılıdır. Ancak bazı parçalarda iç yüzeyi açkılanmadan bırakılmış olanlar da bulunmaktadır. Bu mal grubunda az orandaki parçada dış yüzeylerdeki açkının döküldüğü görölmektedir. Yüzeyinde dalgalanmalar görölen parçalar bulunsa da bu mal grubundaki açkılarının genellikle özenli oldukları söylenebilir.

Renk: Siyah, siyaha dönük kahve, koyu kahve ve kahve tonlarındaki dış yüzey renkleriyle karşımıza çıkmaktadır. İç yüzey açkıları genellikle özensiz yapılmış olup dış yüzey renkleri ile aynıdır. Kahverengi dış yüzeye sahip olan parçalarda iç kısımdaki açkının kahverengi ya da mat grimsi-siyah tonlarda olduğu, dış yüzeyi siyah ve siyaha dönük kahverengi tonlarında olan parçaların iç yüzeylerinin de siyah açkılı oldukları görölmektedir.

FIRINLAMA: Bu mal grubunda hamur renginin tamamen siyahlaşmış olduğu parçalar sıkça görülmektedir. Yine koyu kahverengi ya da siyah özlü parçalar da bulunmaktadır. Bu doğrultuda bu mal grubunda fırınlamanın çok iyi olmadığını söylemek mümkündür.

İSTATİSTİK: 1922 parça ile Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakası çanak çömleğinin %26,58'ini oluşturmaktadır.

Bu mal grubunda görülen biçim grupları: BIIa1a., BIIa2a., BIIa2b., BIIa3a., BIIa3b., BIIb1a., BIIIa1., BIIIa2., BIIIb1b., BIIIb2., BIIIc1., BIIIc2., BIVa., BVIa1., BVIa2., BVIa3., BVII., BIXa., BIXb., BIXd.

MI.b Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

HAMUR

Doku: İyi arıtılmış kilden, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Sıkı dokulu hamurlu, özenli açıklı ve kaliteli bir mal grubudur.

Katkı: Hamurunda az oranda minik taşçık ve bazen minik taşçık ile birlikte kum katkı kullanılmıştır. Bu mal grubuna giren ender parçalarda çok az miktarda bitkisel katkı kullanılmış olduğu da gözlemlenmiştir.

Renk: Hamur rengi kızılımsı kahverengi ve kahverengi tonlarındadır.

YÜZEY

İşleniş: Yüzeyleri iyi düzeltilmiş ve özenlidirler. Bu mal grubunun ortalama cidar kalınlığı 0,3 cm ile 0,6 cm arasındadır.

Astar: Astar uygulaması görülmemektedir.

Açkı: Hem iç hem dış yüzeyleri özenli ve parlak açıklıdır.

Renk: Dış yüzey rengi siyaha dönük kahverengi ve siyah tonlarındadır. İç yüzeylerdeki açıklama renginin de ekseriyetle dış yüzey rengi ile aynı olduğu belirlenmiştir. İç yüzeylerin de dış yüzeyler gibi parlak açıklandıkları ancak kimi zaman mat ve özensiz açıklandıkları ya da nadiren açıklanmadan bırakılmış oldukları görülmektedir.

FIRINLAMA: Bu mal grubuna ait parçalarda kurşuni ya da siyah renkte öz görülmektedir. Hamur rengi kararmış olan parçalar çok enderdir. Genellikle iyi fırınlanmış oldukları söylenebilir.

İSTATİSTİK: 1978 parça ile Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakası çanak çömleğinin %27,35'ini oluşturmaktadır.

Bu mal grubunda görülen biçim grupları: BIIa1a., BIIa1b., BIIa2a., BIIa2b., BIIa3a., BIIa3b., BIIa4., BIIb1b., BIIb2., BIIb3a., BIIb3b., BIIIa2., BIIIb1a., BIIIb1b., BIIIb2., BIIIc1., BIIIc2., BIVa., BIVb., BVa1., BVb2., BVc., BVd., BVla1., BVla2., BVla3., BVla4., BVII., BVIII., BIXd.

MI.c Kahverengi Alacalı Açıklı İnce Mallar

HAMUR

Doku: İyi arıtılmış kilden, sıkı dokulu hamurlu ve kaliteli mallardır.

Katkı: Küçük taşçık ve kum katkılı hamura sahiptir. Ender parçalarda hamur katkısı olarak çok az miktarda bitkisel katkı kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Renk: Hamur rengi açık kahverengi ve kızılımsı kahverengi tonlarındadır.

YÜZEY

İşleniş: İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeye sahiptirler. Cidar kalınlıkları 0,3 cm ile 0,7 cm arasındadır.

Astar: Bu mal grubunda astar uygulaması görülmemektedir.

Açkı: Dış yüzeyleri özenli ve parlak açıktır. Kimi zaman dış yüzey açkısında dalgalanmalar görülmektedir. İç yüzeyleri genellikle mat açıktır ancak dış yüzeyi ile aynı tonda ve parlak açıklı iç yüzeye sahip olan parçalar da vardır.

Renk: Dış yüzey parlak açıklı olup kahverengi tonlarında alacalı açkılanmış olarak görülmektedir. İç yüzey açıkları çoğunlukla mat olup grimsi kahve ve koyu kahverengidir.

FIRINLAMA: İyi fırınlanmış oldukları söylenebilen bu mal grubuna ait nadir örneklerde siyah öz görülmektedir.

İSTATİSTİK: 839 parça ile Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakası çanak çömleğinin %11,60'ını oluşturmaktadır.

Bu mal grubunda görülen biçim grupları: BI., BIIa1a., BIIa1b., BIIa2a., BIIa2b., BIIa3a., BIIa3b., BIIb1a., BIIb1b., BIIb2., BIIb3a., BIIb3b., BIIIa1., BIIIb1a., BIIIc1., BVb1., BVc., BVd., BVla1., BVla2., BVla3., BVIII., BIXc.

MII. Açık Yüzlü Mallar

2352 parça ile tanımlanmış olan açık yüzlü mallar Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek topluluğunun %32,52'sini temsil etmektedir. Açık yüzlü mallar kendi içerisinde kahverengi açıkılı ince mallar (MIIa), devetüyü açıkılı kaba mallar (MIIb) ve devetüyü açıkılı ince mallar (MIIc) olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

MII.a Kahverengi Açıkılı İnce Mallar

HAMUR

Doku: İyi arıtılmış kilden, pekişmiş ve sık dokulu, kaliteli mallardır.

Katkı: Minik taşçık ve kum katkılı hamura sahiptirler. Ender örneklerde hamur katkısı olarak az orandaki mikanın da kullanıldığı görülmektedir.

Renk: Hamur rengi açık kahverengi ve kızıl-kahverengi tonlarındadır.

YÜZEY

İşleniş: Oldukça iyi düzeltilmiş ve özenli yüzeye sahiptirler. Cidar kalınlıkları 0,5 ile 0,8 cm arasında değişmektedir.

Astar: Bu mal grubunda astar uygulaması görülmemektedir.

Açkı: İç ve dış yüzeyler açıkılıdır. Dış yüzeyler parlak açıkılı, özenli ve çoğunlukla eşit açkılanmışlardır. İç yüzeylerin genellikle mat açıkılı oldukları görülmektedir. Ancak dış

yüzey rengi ile aynı tonda ve parlaklıkta açkılanmış iç yüzeyli olan parçalar da mevcuttur.

Renk: Dış yüzey rengi olarak açık kahverengi/sütlü kahverengi tonları görölmektedir. İç yüzeylerin bir kısmında dış yüzeyle aynı renkte açkıya sahip olan parçalar görölmekle birlikte iç kısmı mat kurşuni renkte açkılanmış olanları da mevcuttur.

FIRINLAMA: Koyu kahve ve siyah renkte özlüdürler. Hamur renginde kararmalar nadiren görölmektedir. Bu mal grubunun iyi fırınlandıkları söylenebilir.

İSTATİSTİK: 636 parça ile Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakası çanak çömleğinin %8,79'unu oluşturmaktadır.

Bu mal grubunda görölen biçim grupları: BIIa1a., BIIa1b., BIIa2a., BIIa4., BIIb1a., BIIb1b., BIIb3b., BIIIa1., BIIIa2., BIIIb1a., BIIIb2., BIIIc2., BIVa., BVa2., BVc., BVd., BVla1., BVla4., BVII., BVIII., BIXa., BIXc.

MII.b Devetüyü Açkılı Kaba Mallar

HAMUR

Doku: İyi arıtılmamış kilden, gevşek dokulu maldır.

Katkı: Hamur katkısı olarak genellikle küçük taşçık kullanılmıştır. Küçük taşçık ile beraber kum katkı da görölmektedir. Kimi zaman mika, kireç parçacıkları ve saman katkı da kullanılmıştır.

Renk: Hamur rengi kızılımsı kahverengi ve koyu kahverengi tonlarındadır.

YÜZEY

İşleniş: Yüzeyleri kabaca düzeltilmiş olup çok özenli değildirler. Cidar kalınlıkları 0,7 cm ile 1,5 cm arasında değişmektedir.

Astar: Bu mal grubunda astar uygulaması görölmemektedir.

Açkı: İç ve dış yüzeyler açkılıdır. Dış yüzey açkıları çok özenli olmayıp, kimi zaman açkıda dalgalanmalar ve dökölmeler görölmektedir. İç yüzeyleri çoğunlukla mat ve

özensiz açıktır. İç yüzeyleri açılanmadan bırakılmış parçalar da mevcuttur. Dış yüzeyi ile aynı tonda açılanmış iç yüzeye sahip parçalar da görülmektedir.

Renk: Bu mal grubunun dış yüzeyleri devetüyü ve kirli krem rengi/çok açık kahverengi tonlarındaki renklerde açılanmışlardır. İç yüzeyler genellikle kurşuni renkte olup mat açıktır. Dış yüzeyi ile aynı renk iç yüzey açısına sahip olan parçalar da mevcuttur.

FIRINLAMA: Bu mal grubuna giren parçalarda hamur renginin tamamen siyahlaştığı örneklerle oldukça sık karşılaşmaktadır. Bu sebeple bu mal grubunun iyi fırınlanmamış olduğu söylenebilmektedir.

İSTATİSTİK: 1296 parça ile Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakası çanak çömleğinin %17,92'sini oluşturmaktadır.

Bu mal grubunda görülen biçim grupları: BI., BIIa1a., BIIa2a., BIIa2b., BIIb2b., BIIb1b., BIIIa2., BIIIb1a., BIIIb1b., BIIIb2., BIIIc1., BIIIc2., BIVa., BVIa1., BVIa2., BVIa3.

MII.c Devetüyü Açıklı İnce Mallar

HAMUR

Doku: İyi arıtılmış kilden, sert ve sıkı dokulu hamura sahiptir. Kaliteli bir mal grubudur.

Katkı: Katkı maddesinin bu mal grubunda nadiren kullanıldığı, kullanıldığı durumlarda ise çok az oranda katıldığı anlaşılmaktadır. Hamurunda az miktarda minik taşçık ve "öğütülmüş" kalker katkı bulunmaktadır.

Renk: Hamur rengi turuncu, pembemsi turuncu ve kızıl tonlardadır.

YÜZEY

İşleniş: Çok iyi düzeltilmiş, özenli ve pürüzsüz yüzeye sahiptirler. Cidar kalınlıkları 0,2 cm ile 0,6 cm arasında değişmektedir.

Astar: Bu mal grubunda astar uygulaması görülmemektedir.

Açkı: Hem iç hem dış yüzeylerin açıkları parlak ve özenlidir. Ender örneklerde iç yüzey açıklısının mat olduğu görülmektedir.

Renk: Dış yüzey açkılarında çoğunlukla devetüyü renk ve tonları görülmektedir. Turuncumsu yüzeyli olan parçalar da mevcuttur. İç yüzeyler çoğunlukla dış yüzeyler ile aynı tonda açkılanmışlardır. Ancak bazı parçalarda iç yüzeylerin mat ve kurşuni renkte açkılındıkları görülmektedir.

FIRINLAMA: Koyu kahve ve siyah özlü parçalar görülmektedir. İyi fırınlanmışlardır.

İSTATİSTİK: 420 parça ile Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakası çanak çömleğinin %5,80'ini oluşturmaktadır.

Bu mal grubunda görülen biçim grupları: BIIa2b., BIIb2b., BIIIb1a., BIIIb2., , BVla1., BVIII.

MIII. Kırmızı Mallar

Üçüncü ana mal grubunu kırmızılı mallar oluşturmaktadır. Bu ana mal grubunda diğer mal gruplarına oranla oldukça az miktarda parça bulunmaktadır. Ancak kırmızı astarlı ve boyalı olarak ikiye ayırdığımız bu mallar diğer mal gruplarından yüzey işlemleri ile ayrılmaktadır.

MIII.a Kırmızı Astarlı Mallar

Bu mallar sayısal olarak oldukça küçük bir oranda temsil edilmesine karşın mal grupları içerisinde önemli bir karaktere sahip olduğundan ayrı bir grupta incelenmesine karar verilmiştir.

HAMUR

Doku: Bu mallar çok iyi arıtılmamış kilden ve gevşek dokulu hamura sahiptirler. Bu mallar doku itibarıyla alacalı mallar ile benzerlik göstermektedir.

Katkı: Küçük taşçık katkılıdırlar.

Renk: Hamur rengi kirli sarı, turuncu, kırmızı ve kahverengi tonlarındadır.

YÜZEY

İşleniş: Genellikle iyi düzeltilmiş ve özenli yüzeyli oldukları söylenebilir. Astarlı kapların cidar kalınlıkları 0,6 cm ile 1,2 cm arasında değişmektedir.

Astar: Bu mal grubunda astar uygulaması görülmektedir. İç yüzeyleri de dış yüzey rengi ile aynı şekilde astarlanmış olan parçalar enderdir. Bu parçalardaki iç yüzey astarları çok özenli değildir.

Açkı: Bu mal grubuna giren parçaların iç yüzeylerinin çoğunlukla astarlanmadıkları ancak açkılıandıkları görülmektedir. İç yüzeyler çok özenli olmayan mat siyah, koyu gri ya da kahverengi tonlarında açkılanmışlardır. Açkılanmadan kabaca düzeltilmiş olan iç yüzeye sahip parçalar da görülmektedir.

Renk: Dış yüzeydeki astar rengi pembemsi kırmızıdan koyu kırmızı ve bordo tonlarına kadar görülmektedir.

FIRINLAMA: Genel olarak iyi fırınlanmışlardır. Koyu kahverenginde ve siyah renkte ince bir hat şeklinde öz görülmektedir.

İSTATİSTİK: 70 parça ile Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakası çanak çömleğinin %0,96'sını oluşturmaktadır.

Bu mal grubunda görülen biçim grupları: BIIa2b., BIIIb1a., BVa2., BVla1.

MII.b Kırmızı Boyalı Mallar

Bu mal grubu kahverengi alacalı ince mallar (MIc) ile benzerlik göstermekle birlikte boyanmak üzere imal edildikleri düşünüldüğünden dolayı ayrı bir grupta incelenmesinin doğru olacağı düşünülmüştür.

HAMUR

Doku: Hamuru iyi arıtılmış kilden ve orta sıklıkta dokuludur.

Katkı: Hamur katkı maddesi olarak genellikle taşçık kullanıldığı görülmektedir. Kimiz zaman minik taşçık ile birlikte kum da katkı olarak kullanılmıştır.

Renk: Hamur rengi kahverengi tonundadır.

YÜZEY

İşleniş: Yüzeyleri iyi düzeltilmiş ve özenlidir. Cidar kalınlıkları 0,6 cm ila 0,9 cm arasındadır.

Astar: Bu mal grubunda astar uygulaması görülmemektedir.

Açk1: Dış yüzeyler özenli ve kahverengi tonlarında açkılıdırlar. Bazen iç yüzeylerin açkılanmadan bırakıldığı ya da dış yüzeyin kabaca açkılanarak bırakıldığı gözlemlenmiştir.

Renk: Açk1 rengi dış yüzeylerde açık kahve ve kahverengidir. Kahve tonlarındaki açkının üzerine turuncu, pembe, kırmızı, koyu kırmızı ve kahve renklerinde boyalı bezemeli bir gruptur. Bu grupta boya uygulamasının şerit kabartma bezemenin alt ve üst kısmına gelecek şekilde yapıldığı örnekler bulunmaktadır.

FIRINLAMA: İyi fırınlanmışlardır. Bazı parçalarda siyah öz görölmektedir.

İSTATİSTİK: 40 parça ile Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakası çanak çömleğinin %0,55'ini oluşturmaktadır.

MIV. Astar Bant Bezemeliler

HAMUR

Doku: İyi arıtılmış kilden, sıkı dokulu hamura sahiptirler.

Katkı: Hamur katkı maddesi olarak minik taşçık, kum ve az miktarda mika kullanıldığı görölmektedir.

Renk: Kahverengi hamurludurlar.

YÜZEY

İşleniş: İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidirler. Cidar kalınlıkları 0,7 cm ila 1 cm arasındadır.

Astar: Bu mal grubunda astar uygulaması görölmektedir. Pembe ve kırmızı tonlarındaki astar şerit şeklinde özenli açkılanmış dış yüzeye uygulanmıştır. Astar uygulamasının kimi parçalarda ağız kısmının iç kısmına da uygulanmış olduğu görölmektedir.

Açk1: Dış yüzeyleri parlak açkılıdır. İç yüzeyleri ise yarı parlak açkılıdır.

Renk: Dış yüzeyler açık kahverengi ve kahverengi tonlarında, iç yüzeyler ise koyu gri tonlarında açkılıdır.

FIRINLAMA: İyi fırınlanmışlardır. Ancak yanlış fırınlamadan dolayı hamur rengi tamamen kararmış olan parçalara da rastlanmaktadır.

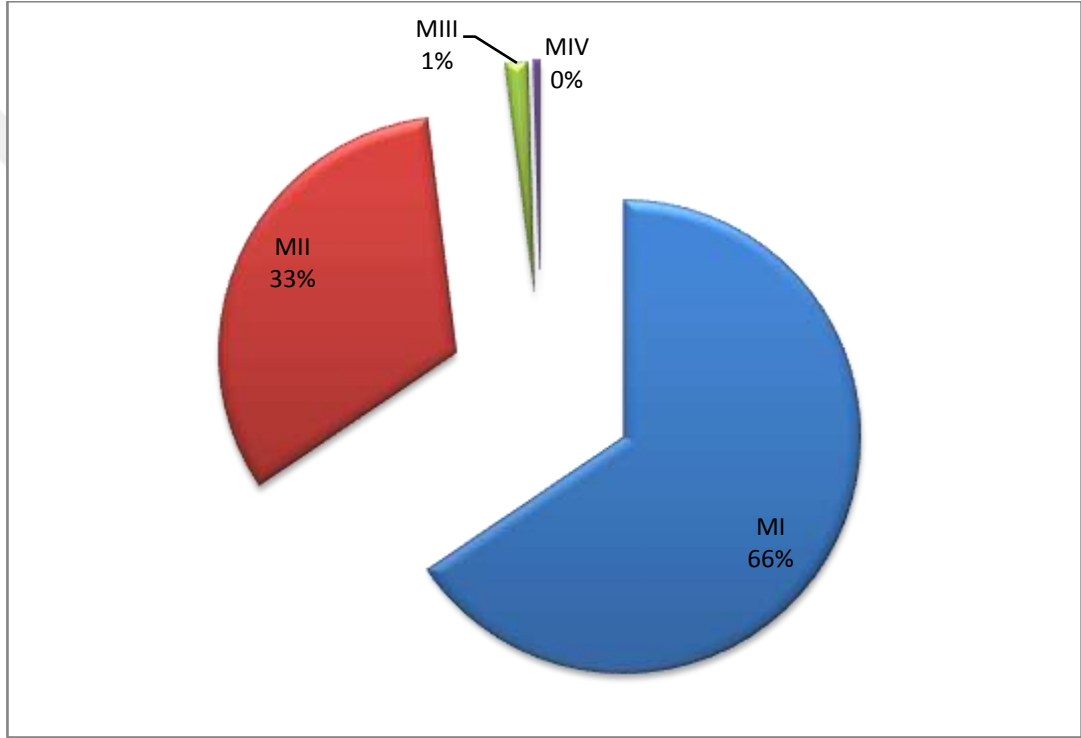
İSTATİSTİK: 30 parça ile Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakası çanak çömleğinin %0,41'ini oluşturmaktadır.

Bu mal grubunda görülen biçim grubu: BIXb.

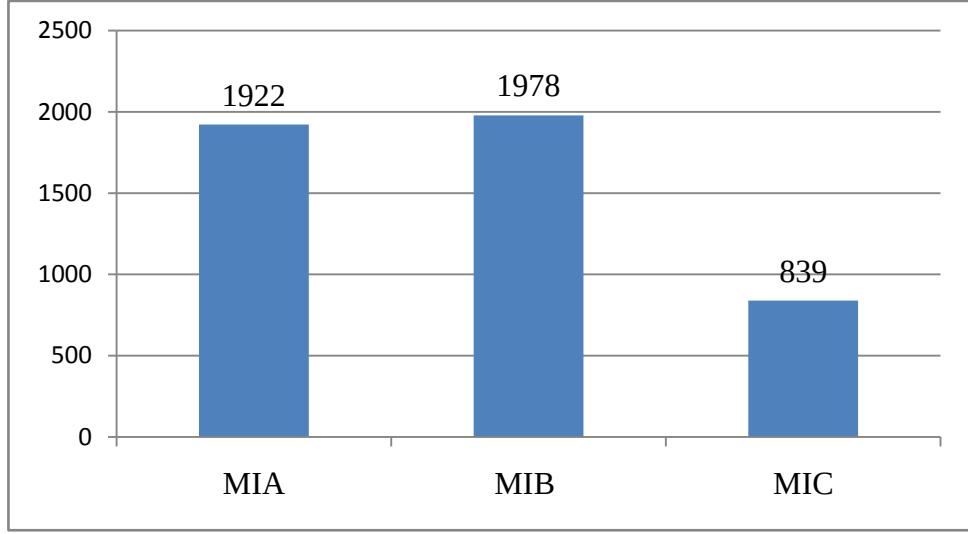
3.2.2. Mal Gruplarının Değerlendirilmesi

Aktopraklık Höyük B Alanı'nda İlk Kalkolitik Çağ'a tarihlenen dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek topluluğunun ele alındığı tez çalışmamız kapsamında toplam 7231 parça incelenmiştir. Tez konusunun malzemesini oluşturan çanak çömlek topluluğu koyu yüzlü mallar, açık yüzlü mallar, kırmızı mallar ve astar bant bezemeliler olarak 4 ana mal grubuna ayrılmış olup koyu yüzlü mallar, açık yüzlü mallar ve kırmızı malların her biri kendi içinde alt gruplara ayrılmışlardır (Grafik 5).

Grafik 5: Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ -Dal Örgü Mimari Tabakası- Çanak Çömleğinin Ana Mal Grupları

Birinci ana grubu oluşturan koyu yüzlü mallar tüm mal grupları içerisinde 4739 parça ile tanımlanmış olup Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek topluluğunun %65,53'ünü temsil etmektedir. Tüm mal grupları içerisinde en yüksek oranda temsil edilen koyu yüzlü mallar kendi içerisinde üç alt gruba ayrılmaktadır: Koyu yüzlü ağırlı kaba mallar (MIa), koyu yüzlü ağırlı ince mallar (MIb) ve kahverengi alacalı ince mallar (MIc) (Grafik 6).

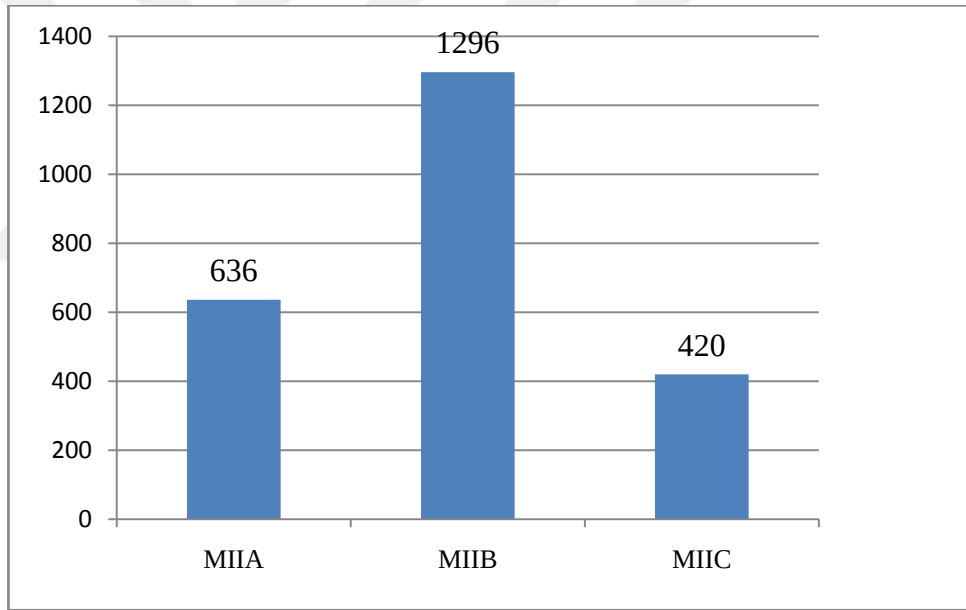
Grafik 6: Koyu Yüzlü Malların Alt Gruplarının Sayısal Verileri

Koyu yüzlü açıkılı kaba mallar (Mİa), 1922 parça ile koyu yüzlü mallar arasında ikinci büyük alt grubunu oluşturmaktadır. Koyu yüzlü malların %40,55'ini temsil eden bu grup, çok iyi arıtılmamış kilden küçük ve orta büyüklükteki taşçık ve kum katkılı hamura sahiptir. Çok ender olmakla birlikte bitkisel katkının gözlemlendiği parçalar da bulunmaktadır. Siyah, siyaha dönük kahve ve kahverengi tonlarındaki yüzey renklerine sahip olan bu mal grubunun hem dış hem de iç yüzeylerinin açıklandıkları anlaşılmaktadır. Bazı istisnai parçalarda iç yüzeyin açılanmadan bırakıldıkları görülmektedir. Yine ender parçalarda özensiz olmakla beraber astar uygulandığı anlaşılmaktadır. Bu mal grubuna giren az orandaki parçada yüzey açıkları dökülmüştür. Kahverengi ve kırmızı kahve tonlarında olan hamur rengine sahip olan koyu yüzlü açıkılı kaba mallar alt grubunda, koyu özlü parçalar sıkça görülmektedir.

Koyu yüzlü açıkılı ince mallar (Mİb), koyu yüzlü malların (Mİ) ikinci alt grubunu oluşturmaktadır. Bu mallar iyi arıtılmış kilden küçük taşçık ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptirler. Ender olmakla birlikte bu mal grubunda da bitkisel katkı görülmektedir. İyi fırınlanmış oldukları söylenebilen bu mal grubunun hem dış hem de iç yüzeyleri açıktır. Kahve, siyaha dönük kahve ve siyah tonlarındaki yüzey renklerine sahip olan bu grup koyu yüzlü mal grubu içerisinde 1978 parça ile %41,73 oranında temsil edilmektedir ve koyu yüzlü malların en kalabalık alt grubunu oluşturmaktadır.

Koyu yüzöl malların son alt grubunu kahverengi açkılı ince mallar (MIc) oluşturmaktadır. Bu mallar iyi arıtılmış kilden ve sıkı dokuludurlar. Hamurlarında küçük taşçık ve kum katkı kullanılmış olup hamur rengi açık kahve ve kızılımsı tonlardadır. İç ve dış yüzeyleri özenli açkılanmışlardır. 839 parça ile koyu yüzöl malların %17,70'ini oluşturmaktadır.

İkinci ana mal grubunu açık yüzöl mallar (MII) oluşturmaktadır. Bu mal grubu 2352 parça ile Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek topluluğunun %32,52'sini temsil etmektedir. Bu mal grubu kendi içerisinde kahverengi ince mallar (MIIa), devetüyü kaba mallar (MIIb) ve devetüyü ince mallar (MIIC) olmak üzere üç alt gruba ayrılmaktadır (Grafik 7).

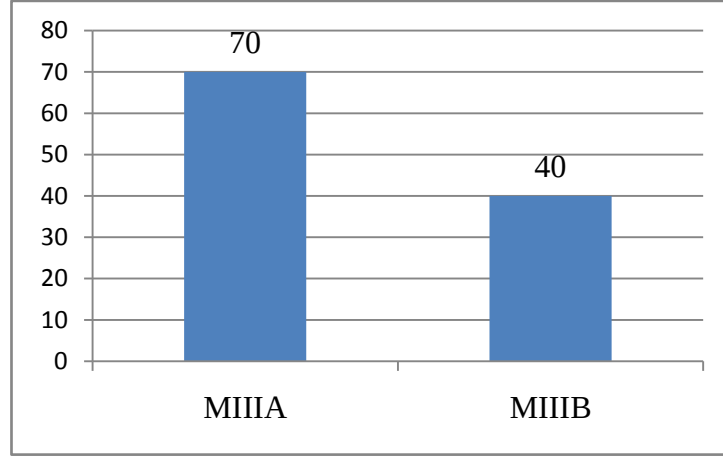
Grafik 7: Açık Yüzöl Malların Alt Gruplarının Sayısal Verileri

Kahverengi ince mallar (MIIa), iyi arıtılmış kilden küçük taşçık ve kum katkılı hamura sahip olup özenli yüzeylere sahiptirler. Dış yüzeyler özenli ve parlak açkılıyken, iç yüzeylerin özensiz ve mat açkılı oldukları görülmektedir. Dış yüzeyler genellikle açık kahve tonlarındadır ve genel olarak iyi fırınlanmışlardır. Kahverengi ince mallar açık yüzöl mallar içerisinde 636 parça ile %27 oranında temsil edilmektedir.

1296 parça devetüyü kaba mallar (MIIb) grubuna dahil olup %55,10 oranı ile açık yüzölçü mallar grubunun en yüksek oranda temsil edilen grubunu oluşturmaktadır. İyi arıtılmamış kilden, gevşek dokulu orta büyüklükte taşçık ve bitkisel katkı hamurludurlar. Az oranda olmakla birlikte hamur katkısı olarak kum ve mika da kullanılmıştır. Kızıl kahve ve kahve tonlarındaki hamur rengine sahiptirler. İyi düzeltilmiş yüzeyli olmalarına rağmen açıkları özenli değildir ve yüzeyde dalgalanmalar görülmektedir. Dış yüzeylerin açık kahve ve devetüyü renklerinde olduğu bu mal grubunun iç yüzeyleri genellikle kurşuni renkte mat açıktır. Devetüyü kaba mallar grubu içerisinde hamurun tamamen karardığı parçaların sıklıkla görülmesi sebebiyle kötü fırınladıkları söylenebilir.

Açık renkli malların son alt grubunu devetüyü açkılı ince mallar oluşturmaktadır. Bu mal grubunun iyi arıtılmış kilden, sıkı ve pekişmiş dokulu olan hamurunda katkı maddesi olarak minik taşçık kullanılmıştır. Çok iyi düzeltilmiş, özenli ve pürüzsüz bir yüzeye sahip olan bu malların hem dış hem de iç yüzeyleri oldukça özenli ve parlak açıktır. Bu malların genel olarak iyi fırınladıkları söylenebilmektedir. Devetüyü açkılı ince mallar 420 parça ile açık renkli açkılı mallar grubunun %17,85'ini oluşturmaktadır.

Üçüncü ana mal grubu kırmızılı mallardır (MIII). Bu mal grubu kendi içerisinde kırmızı astarlı mallar (MIIIa) ve kırmızı boyalı mallar (MIIIb) olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır (Grafik 8). Kırmızılı mallar Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek topluluğu içinde 110 parça ile %1,52 oranında temsil edilmektedirler. Kırmızılı mallar gerek hamurlarının iyi arıtılmış kilden sıkı dokulu olmaları ve gerekse özenli yüzeyleri ile diğer mal gruplarından ayrılmaktadırlar.

Grafik 8: Kırmızılı Malların Alt Gruplarının Sayısal Verileri

Kırmızı astarlı mallar (MIIIA), kırmızılı mallar grubunun ilk alt grubunu oluşturmaktadır. Bu mallar oldukça iyi arıtılmış kilden küçük taşçık katkılı olup iyi fırınlanmışlardır. Yüzey renkleri pembemsi kırmızıdan, koyu kırmızı ve bordo tonlarında karşımıza çıkmaktadır. İç yüzeylerde de nadiren dış yüzeyde görülen astar uygulaması görülmektedir. 70 parça ile kırmızılı malların %64'ünü oluşturmaktadırlar.

Kırmızılı malların ikinci alt grubunu kırmızı boyalı mallar oluşturmaktadır. 40 parça ile kırmızılı malların %46'sını oluşturan bu grup doku olarak kahverengi alacalı mal grubu ile benzerlik göstermekte olmasına rağmen boyanmak üzere özel olarak üretilmiş oldukları düşünülmektedir. Hamuru iyi arıtılmış kilden ve sıkı dokulukta olan bu mallarda hamur katkı maddesi olarak küçük taşçık ve kum kullanılmıştır. İyi düzeltilmiş yüzeyli ve özenli ağırlıdırlar. Açık rengi dış yüzeylerde açık kahve ve kahverengidir. Kahve tonlarındaki ağırlının üzerine kırmızı, koyu kırmızı ve kahve renklerinde boya uygulaması yapılmıştır. Bu gruba ait bazı parçalarda boya uygulaması şerit kabartma bezemenin alt ve üst kısmına gelecek şekilde uygulanmıştır.

Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek topluluğunun son mal grubunu ağırlı bant bezemeliler oluşturmaktadır. Bu grup 40 parça ile tüm çanak çömlek topluluğu içinde % 0,41 oranında temsil edilmektedir. İyi arıtılmış kilden ve sıkı dokulu hamurludurlar. Hamur katkı maddesi olarak küçük taşçık, kum ve az oranda mika kullanılmıştır Kahverengi hamura sahiptirler ve özenli

düzeltilmiş yüzeylidirler. Bu mal grubunda yarı mat kahverengi tonlarındaki açkının üzerine kırmızımsı ve koyu kahve tonlarında parlak astar bant bezeme uygulanmıştır.

3.3. Biçim Gruplarına Göre İlk Kalkolitik Çağ dal örgü Mimari Tabakası Çanak Çömleği

Biçimsel özelliklerine dayanılarak Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek topluluğu tabaklar, kaseler, çömlekler, kulplar, tutamaklar, dipler ve ayaklar, kevgirler, minyatürler, ayrışik tipler ve bezemeler olmak üzere 10 grupta incelenmiştir. Biçim grupları arasında kaseler ve çömlekler iki büyük aileyi oluşturmaktadır. Daha sonra her bir grup kendi içerisinde malzemenin gösterdiği biçim özelliklerine ve detaylarına göre alt gruplara ayrılmıştır.

BI. Tabaklar

BII. Kaseler

BIIa. Basit Kenarlı Kaseler

BIIa1. Düz Kenarlı Kaseler

BIIa1a. Düz Kenarlı Büyük Kaseler

BIIa1b. Düz Kenarlı Küçük Kaseler

BIIa2. Dışbükey Kenarlı Kaseler

BIIa2a. Dışbükey Kenarlı Düz Bitimli Dudaklı Kaseler

BIIa2b. Dışbükey Kenarlı Hafif İçe Dönük Dudaklı

Kaseler

BIIa3. Dik Kenarlı Kaseler

BIIa3a. Dik Kenarlı Büyük Kaseler

BIIa3b. Dik Kenarlı Küçük Kaseler

BIIa4. Gövdeden-Dipten Dönüş Yapan Kaseler

BIIb. "S" Profilli Kaseler

BIIb1. Düz Kenarlı "S" Profilli Kaseler

BIIb1a. Düz Kenarlı "S" Profilli Büyük/Derin Kaseler

BIIb1b. Düz Kenarlı "S" Profilli Küçük/Sığ Kaseler

BIIb2. Belirgin "S" Profilli Kaseler

BIIb3. Keskin Dönüslü "S" Profilli Kaseler

BIIb3a. Keskin Dönüslü "S" Profilli Büyük Kaseler

BIIb3b. Keskin Dönüslü "S" Profilli Küçük Kaseler

BIII. Çömlekler

BIIIa. Küresel Gövdeli Çömlekler

BIIIa1. Daralan Ağızlı Küresel Gövdeli Çömlekler

BIIIa2. Kısa Boyunlu Küresel Gövdeli Çömlekler

BIIIb. Boyunlu Çömlekler

BIIIb1. İçbükey Boyunlu Çömlekler

BIIIb1a. Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

BIIIb1b. Uzun ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

BIIIb2. Dik Yükselen Boyunlu Çömlekler

BIIIc. "S" Profilli Çömlekler

BIIIc1. Belirgin "S" Profilli Çömlekler

BIIIc2. Keskin "S" Profilli Çömlekler

BIV. Kulplar

BIVa. Dikey Kulplar

BIVb. Yatay Kulplar

BV. Tutamaklar

BVa. Tüp Tutamaklar

BVa1. Yatay Tüp Tutamaklar

BVa2. Dikey Tüp Tutamaklar

BVb. Aycık Tutamaklar

BVb1. Keskin Dönüslü- Dik Açılı Aycık Tutamaklar

BVb2. Yayvan Dönüslü-Geniş Açılı Aycık Tutamaklar

BVc. Yumrucuk Tutamaklar

BVd. Düğme Biçimli Tutamaklar

BVe. Yatay Yassı Tutamaklar

BVI. Dipler ve Ayaklar

BVIa. Dipler

BVIa1. Düz Dipler

BVIa2. Hafif Yastıklı Dipler

BVIa3. Hafif Çukurlaştırılmış Dipler

BVIa4. Halka Dipler

BVIb. Ayaklar

BVII. Kevgirler

BVIII. Minyatürler

BIX. Ayrışık Tipler

BIXa. Düz Kenarlı Büyük Çanaklar

BIXb. Belirgin Boyunlu Büyük Çömlekler

BIXc. Dudağı Dışa Döndürülmüş Küçük Çömlekler

BIXd. Düz Kenarlı Taşkın Dudaklı Kaseler

BX. Bezemeler

BXa. Kabartma Bezeme

BXb. Oluk Bezeme

BXc. Kazıma Bezeme

BXd. Çizi Bezeme

BXe. Çentik Bezeme

BXf. Nokta Bezeme

BXg. Astar Bezeme

BXh. Boya Bezeme

BXi. Ayrışık Bezemeler

3.3.1. Biçim Gruplarının Tanıtımı

BI. Tabaklar

Hafif dışbükey kenarlı, yayvan ve sığ tabaklardır. İncelenen parçalar arasında üç adet parça tabak olarak sınıflandırılmışlardır. Bu gruba giren parçaların çapları 30 ile 12 cm arasında olup çapları derinliklerinin altı ile on katı arasındadır.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 5):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 293	MIIB
Ç.N 329	MIc
Ç.N 281	MIIB

Tablo 5: BI Tabakların Mal Grupları

BII. Kaseler

Kaseler kendi içinde basit kenarlı kaseler ve "S" profilli kaseler olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır. Bu alt gruplar da kendi içerisinde parçaların çapları, gösterdiği kenar kıvrımları, dudak bitimleri gibi özellikleri göz önünde bulundurularak kendi içerisinde ayrı sınıflara bölünmüşlerdir.

BIIa. Basit Kenarlı Kaseler

Bu alt grup kendi içerisinde düz kenarlı kaseler, dışbükey kenarlı kaseler, dik kenarlı kaseler ve gövdeden-dipten dönüş yapan kaseler olmak üzere dörde ayrılarak incelenmiştir.

BIIa1. Düz Kenarlı Kaseler

Ağız kısmına doğru genişleyerek açılan, düz kenarlı, dip kısmında daralan sığ kaselerdir. Bu biçim grubundaki kaselerin kenarları verev şekilde dipten ağız kısmına doğru genişleyerek yükselmektedir. Bu grup çap ve yüksekliklerine göre düz kenarlı büyük kaseler ve düz kenarlı küçük kaseler olmak üzere kendi içerisinde iki alt başlıkta incelenmişlerdir.

BIIa1a. Düz Kenarlı Büyük Kaseler

Ağız kısmına doğru genişleyerek açılan, düz kenarlı, dip kısmında daralan sığ kaselerdir. Bu gruba dahil edilen parçaların ağız çapları 30 ile 20 cm arasındadır.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 6):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 227	MIIa
Ç.N 413	MIIa
Ç.N 412	MIc
Ç.N 11	MIIf
Ç.N 394	MIIa
Ç.N 30	MIIf
Ç.N 85	MIa
Ç.N 2	MIIa
Ç.N 8	MIc
Ç.N 198	MIIa
Ç.N 267	MIa
Ç.N 69	MIc
Ç.N19	MIIf
Ç.N 16	MIIf
Ç.N 51	MIc

Tablo 6: BIIa1a Düz Kenarlı Büyük Kaselerin Mal Grupları

BIIa1b. Düz Kenarlı Küçük Kaseler

Ağız kısmına doğru genişleyerek açılan, düz kenarlı, dip kısmında daralan sığ kaselerdir. Bu gruba dahil edilen parçaların ağız çapları 16 ile 8 cm arasında değişmektedir.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 7):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 79	MIb
Ç.N 67	MIc
Ç.N 282	MIIa
Ç.N 121	MIc
Ç.N 77	MIc
Ç.N 4	MIb

Tablo 7: BIIa1b Düz Kenarlı Küçük Kaselerin Mal Grupları

BIIa2. Dışbükey Kenarlı Kaseler

Bu biçim grubunu bir diğer önceki gruptan ayıran özelliği kenarlarının dışbükey olarak açılmasıdır. Bu grupta incelenen parçalar kendi içinde dudak bitimlerine göre dışbükey kenarlı düz bitimli dudaklı kaseler ve dışbükey kenarlı hafif içe dönük dudaklı kaseler olmak üzere iki alt başlığa ayrılarak incelenmiştir.

BIIa2a. Dışbükey Kenarlı Düz Bitimli Dudaklı Kaseler

Bu biçim grubundaki parçaların kenarları dışbükey şekilde açılmakta olup dudakları kenarlarla hemen hemen aynı doğrultuda bitirilmiştir. Çapları 24 ile 14 cm arasında değişen bu biçim grubunda ortalama yükseklik ağız çapının beşte biridir.

Sıgı olarak nitelendirilebilecek bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 8):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 100	MIa
Ç.N 27	MIIb
Ç.N 49	MIc
Ç.N 315	MIIa
Ç.N 453	MIIb
Ç.N 32	MIa

Tablo 8: BIIa2a Dışbükey Kenarlı Düz Bitimli Dudaklı Kaselerin Mal Grupları

BIIa2b. Dışbükey Kenarlı Hafif İçe Dönük Dudaklı Kaseler

Dışbükey kenarlı kaselerin ikinci alt grubunu oluşturan bu biçim grubunu birinci gruptan ayıran özellik dudak kısımlarının hafif içe dönük olacak şekilde bitirilmiş olmasıdır. Bu biçim grubundaki parçaların ağız çapları 30 cm ile 7,5 cm arasındadır.

Yine sıg olarak nitelendirilebilen bu kaselerin yükseklikleri ağız çaplarının yaklaşık altıda biri kadardır.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşığıdaki gibidir (Tablo 9):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 173	MIIb
Ç.N 351	MIa
Ç.N 263	MIIIa
Ç.N 290	MIId
Ç.N 231	MIId
Ç.N 75	MIId
Ç.N 103	MIId
Ç.N 463	MIId
Ç.N 238	MIId
Ç.N 443	MIb

Tablo 9: BIIa2b Dışbükey Kenarlı Hafif İçe Dönük Dudaklı Kaselerin Mal Grupları

BIIa3. Dik Kenarlı Kaseler

Basit kenarlı kaseler grubunun üçüncü alt grubunu oluşturan bu kaselerde kenarlar dipten ağız kısmına doğru düz ve neredeyse dik bir açıyla yükselmekte olup, dudaklar kenarlarla aynı doğrultuda sonlandırılmışlardır. Dik kenarlı kaseler çaplarına göre dik kenarlı büyük kaseler ve dik kenarlı küçük kaseler olarak kendi içinde iki alt grupta toplanmışlardır.

BIIa3a. Dik Kenarlı Büyük Kaseler

Dipten ağza doğru düz ve hemen hemen dik yükselen kenarlı, dudakları kenarlarla neredeyse aynı doğrultuda bitirilmiş kaselerdir. Dik kenarlı büyük kaselerin ağız çapları 32 cm ile 20 cm arasında değişmektedir.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşığıdaki gibidir (Tablo 10):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 92	MIa
Ç.N 211	MIb
Ç.N 393	MIc
Ç.N 17	MIb

Tablo 10: BIIa3a Dik Kenarlı Büyük Kaselerin Mal Grupları

BIIa3b. Dik Kenarlı Küçük Kaseler

Dipten ağza doğru düz ve hemen hemen dik yükselen kenarlı, dudakları kenarlarla neredeyse doğrultuda bitirilmiş kaselerdir. Dik kenarlı büyük kaselerin ağız çapları 18 cm ile 10 cm arasında değişmektedir.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 11):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 29	MIc
Ç.N 241	MIc
Ç.N 212	MIb
Ç.N 50	MIa
Ç.N 248	MIc

Tablo 11: BIIa3b Dik Kenarlı Küçük Kaselerin Mal Grupları

BIIa4. Gövdeden-Dipten Dönüş Yapan Kaseler

Basit kenarlı kaselerin son alt grubunu gövdeden-dipten dönüş yapan kaseler oluşturmaktadır. Bu kaplar dik ve hafif dışa dönük olarak yükselen sıg kaselerdir. Kapların dibe dönüş kısmında kalınlaştırılmış cidarlı oldukları, ağız kenarlarının ise inceltilmiş oldukları görülmektedir. Bu kaselerin çapları 20 cm ile 15 cm arasındadır.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 12)

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 347	MIb
Ç.N 127	MIIa
Ç.N 123	MIIa

Tablo 12: BIIa4 Gövdeden-Dipten Dönüş Yapan Kaselerin Mal Grupları

BIIb. "S" Profilli Kaseler

Kaselerin ikinci ana alt grubunu "S" profilli kaseler oluşturmaktadır. Bu gruba giren parçaların kenarlarda görülen "S" biçiminin belirginliğine göre kendi içerisinde düz kenarlı "S" profilli kaseler, belirgin "S" profilli kaseler ve keskin dönüşlü "S" profilli kaseler olmak üzere üç alt başlıkta incelenmesinin daha doğru olacağı düşünülmüştür.

BIIb1. Düz Kenarlı "S" Profilli Kaseler

Bu gruba dahil edilen parçalarda "S" profil çok hafif bir şekilde fark edilebilmektedir. Düz kenarlı "S" profilli kaselerde dudaklar çok hafifçe dışarı doğru dönüktür. Kapların çapları 36 cm ile 10 cm arasında değişmektedir.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 13):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 70	MIIa
Ç.N 372	MIa
Ç.N 486	MIb
Ç.N 361	MIc
Ç.N 350	MIa
Ç.N 459	MIb
Ç.N 456	MIIa
Ç.N 496	MIb
Ç.N 66	MIIa
Ç.N 126	MIIa
Ç.N 449	MIc

Tablo 13: BIIb1 Düz Kenarlı "S" Profilli Kaselerin Mal Grupları

BIIb2. Belirgin "S" Profilli Kaseler

Bir önceki düz kenarlı "S" profillilere nazaran bu gruptaki parçalarda kenarlardaki "S" şekli belirgin olarak anlaşılmaktadır. Bu kaplarda dip kısmında kenarlar belirgin bir dönüş yaparak içeri doğru kıvrılmakta ve ağız kısmına doğru yine dışa doğru açılarak geniş bir "S" çizmektedirler. Belirgin "S" profilli kaselerin ağız çapları 24 cm ile 22 cm arasındadır.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 14):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 438	MIb
Ç.N 437	MIc
Ç.N 382	MIb
Ç.N 217	MIc
Ç.N 391	MIb
Ç.N 359	MIc
Ç.N 408	MIb
Ç.N 18	MIc

Tablo 14: BIIb2 Belirgin "S" Profilli Kaselerin Mal Grupları

BIIb3. Keskin Dönüslü "S" Profilli Kaseler

Bu gruptaki kaselerin kenar kıvrımlarında; dip kısmında ve ağız kısmında keskin bir dönüş yaptıkları görülmektedir. Ağız çaplarına göre keskin dönüslü "S" profilli büyük kaseler ve keskin dönüslü "S" profilli küçük kaseler olarak ayrılmaktadırlar. Böyle bir ayrıma gidilmesindeki sebep küçük olarak ayrılmış gruptaki parçaların ağız çaplarının büyük olarak ayrılmış olanlara göre büyük oranda düşmesinden kaynaklanmaktadır.

BIIb3a. Keskin Dönüslü "S" Profilli Büyük Kaseler

Çapları 26 cm ile 14 cm arasındaki üç parça bu grupta yer almaktadır. Yükseklikleri çaplarının yaklaşık dörtte biri kadar olan kaselerdir.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 15):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 358	MIc
Ç.N 383	MIb
Ç.N 471	MIb

Tablo 15: BIIb3a Keskin Dönüslü "S" Profilli Büyük Kaselerin Mal Grupları

BIİb3b. Keskin Dönürlü "S" Profilli Küçük Kaseler

Bu gruptaki parçaların ağız çapları 11 cm ile 8 cm arasındadır. Bu kapların da yükseklikleri ağız çaplarının dörtte biri kadardır.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 16).

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 460	MIc
Ç.N 457	MIla
Ç.N 242	MIb
Ç.N 348	MIb

Tablo 16: BIİb3b Keskin Dönürlü "S" Profilli Küçük Kaselerin Mal Grupları

BIİI. Çömlekler

Çömlekler Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömleğin üçüncü grubunu oluşturmaktadır. Çömleklerin sınıflandırılması, malzeme içerisinde tüm ya da tüme yakın nitelikteki kapların hemen hemen hiç olmaması nedeniyle güç olmuştur. Bu sebeple çömleklerin sınıflandırılması yapılırken ağız çapları, yükseklikleri ve kenar kıvrımlarının yanı sıra parçaların olasılıkla ne tür bir kaba işaret ettiklerinin göz önünde bulundurulmasına dikkat edilmiştir.

Çömlekler kendi içerisinde küresel gövdeli çömlekler, boyunlu çömlekler ve "S" profilli çömlekler olmak üzere üç alt gruba ayrılarak incelenmiştir. Daha sonra her bir alt grup kendi içerisinde incelenerek boyut, kenar kıvrımı, dudak bitimi gibi özellikleri dikkate alınarak sınıflandırılmaya çalışılmıştır.

BIİIa. Küresel Gövdeli Çömlekler

Basık denebilecek bir forma sahip olan küresel gövdeli çömlekler kendi içerisinde daralan ağızlı küresel gövdeli çömlekler ve kısa boyunlu küresel gövdeli çömlekler olarak ikiye ayrılarak incelenmişlerdir. Bu ayrımın yapılmasındaki neden birinci gruptaki kapların gövdeden boyun yapmaksızın doğrudan içe doğru kapanarak dudak kısmına geçerken ikinci gruptakilerin hafif bir boyun yapmasından kaynaklanmaktadır.

BIIIIa1. Daralan Ağızlı Küresel Gövdeli Çömlekler

Küresel gövdeli, ağız kısmına doğru düz kenarlarla daralan ve düz bitimli olan kaplardır. Üç parça üzerinden tanımlanan bu grubun çapları 22 ile 13 cm arasındadır.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 17).

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 195	MIc
Ç.N 180	MIIa
Ç.N 430	MIa

Tablo 17: BIIIIa1 Daralan Ağızlı Küresel Gövdeli Çömleklerin Mal Grupları

BIIIIa2. Kısa Boyunlu Küresel Gövdeli Çömlekler

Küresel gövdeli, dışa doğru açılan, kısa boyunlu, dudak kısmı hafif inceltilerek bitirilmiş kaplardır. Bu gruba giren kapların çapları 24 ile 16 cm arasında değişmektedir. Bu kapların bir önceki gruptan ayrı olarak sınıflandırılmasının sebebi ağız kısmına doğru hafif bir boyun yapmalarından kaynaklanmaktadır.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 18):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 399	MIa
Ç.N 146	MIIb
Ç.N 84	MIa
Ç.N 360	MIIb
Ç.N 99	MIIb
Ç.N 128	MIIb
Ç.N 433	MIIa
Ç.N 381	MIa
Ç.N 199	MIIb

Tablo 18: BIIIIa2 Kısa Boyunlu Küresel Gövdeli Çömleklerin Mal Grupları

BIIIIb. Boyunlu Çömlekler

Boyunlu çömlekler olarak ayrılan grup kendi içerisinde içbükey boyunlu çömlekler, dik yükselen boyunlu çömlekler ve "S" profilli çömlekler olmak üzere üçe

ayrılmaktadır. Boyunlu çömlekler arasındaki ayırım özellikle kapların boyun kısmında görülen kenar kıvrımlarına dayanılarak yapılmıştır.

BIIb1. İçbükey Boyunlu Çömlekler

Bu gruptaki çömleklerin boyun kısmında içbükeylik fark edilmektedir. Kapların boyun uzunlukları göz önünde bulundurularak kısa ve içbükey boyunlu çömlekler ve uzun ve içbükey boyunlu çömlekler olarak ikiye ayrılmışlardır.

BIIb1a.Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Olasılıkla gövdeden boyun kısmına doğru daralarak gelmektedirler. Boyun kısmında içbükeylik yaparak ağız kısmında dışa doğru açılırlar. Bu grubu uzun ve içbükey boyunlu çömleklerden ayrılmasındaki sebep boyunlarının görece daha kısa olmasıdır. Bu gruptaki kapların ağız çapları 26 cm ile 10 cm arasında değişmektedir.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 19):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 28	MIIb
Ç.N 310	MIb
Ç.N 243	MIb
Ç.N 129	MIIa
Ç.N 440	MIIa
Ç.N 297	MIIb
Ç.N 130	MIIa
Ç.N 194	MIb
Ç.N 201	MIIIa
Ç.N 54	MIIa
Ç.N 95	MIIb
Ç.N 272	MIc
Ç.N 96	MIIc
Ç.N 197	MIb
Ç.N 1	MIc

Tablo 19: BIIb1a Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömleklerin Mal Grupları

BIIIb1b. Uzun ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Olasılıkla gövdeden boyun kısmına doğru daralarak gelmektedirler. Boyun kısmında içbükeylik yaparak ağız kısmına doğru hafif dışa doğru açılırlar. Bu grubu kısa ve içbükey boyunlu çömleklerden ayrılmasındaki sebep boyunlarının görece daha uzun olmasıdır. Bu gruptaki kapların ağız çapları 36 cm ile 8 cm arasında değişmektedir.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 20):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 400	MIa
Ç.N 371	MIb
Ç.N 48	MIb
Ç.N 91	MIb
Ç.N 380	MIa
Ç.N 179	MIIb
Ç.N 384	MIa
Ç.N 268	MIb
Ç.N 46	MIb

Tablo 20: BIIIb1b Uzun ve İçbükey Boyunlu Çömleklerin Mal Grupları

BIIIb2. Dik Yükselen Boyunlu Çömlekler

Gövdede nasıl devam ettikleri bilinmemekle birlikte bu kapların boyun kısmına doğru belirgin bir şekilde daraldığı anlaşılmaktadır. Bu kapları diğer gruplardan ayıran temel etken boyun kısmında içbükeylik görülmemesidir. Boyunlar düke yakın bir açıyla yükselerek dudak kısmı kenarlarla aynı doğrultuda bitirilmiştir. Dudak kısımlarının hafifçe içten inceltildikleri anlaşılmaktadır. Bu gruba dahil edilen kimi parçalarda dudak kısmında inceltme görülmemekte ancak bu grubu tanımlayan dik boyunlu olma özelliğine aykırı bir görünüm oluşturmamaktadır. Bu kapların ağız çapları 22 cm ile 8 cm arasında değişmektedir.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 21):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 420	MIIa
Ç.N 68	MIIa
Ç.N 223	MIb
Ç.N 423	MIb
Ç.N 252	MIb
Ç.N 181	MIb
Ç.N 301	MIIa
Ç.N 462	MIc
Ç.N 419	MIa
Ç.N 237	MIc

Tablo 21: BIIIb2 Dik Yükselen Boyunlu Çömleklerin Mal Grupları

BIIIc. "S" Profilli Çömlekler

Kaseler ana grubunda olduğu gibi çömleklerde de "S" profilli kaplar görülmektedir. "S" profilli çömlekler de yine kenar kıvrımlarında görülen "S" şeklinin belirginliğine ve keskinliğine göre ikiye ayrılmışlardır.

BIIIc1. Belirgin "S" Profilli Çömlekler

Bu çömlekler boyun kısmında daralarak içbükeylik yapmakta daha sonra ağız kısmına doğru tekrar dışarı doğru açılmaktadır. Bu çömleklerin gövde kısımlarının nasıl devam ettiği eldeki verilerden anlaşılamamakla birlikte olasılıkla şişkin gövdeli oldukları düşünülebilir. Bu gruba dahil olan çömleklerin ağız çapları 22 cm ile 7 cm arasında değişmektedir.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 22):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 461	MIc
Ç.N 204	MIc
Ç.N 207	MIc
Ç.N 83	MIlb
Ç.N 188	MIa
Ç.N 403	MIb
Ç.N 177	MIb
Ç.N 189	MIc
Ç.N 255	MIc
Ç.N 61	MIc
Ç.N 262	MIc
Ç.N 78	MIc

Tablo 22: BIIc1 Belirgin "S" Profilli Çömleklerin Mal Grupları

BIIc2. Keskin "S" Profilli Çömlekler

Bu grubu Belirgin "S" Profilli Çömleklerden ayrı olarak incelenmesinin nedeni "S" profilinin kenar kıvrımlarında daha belirgin ve keskin hatlarla karşımıza çıkmasından kaynaklanmaktadır. Bu çömlekler boyun kısmında daralarak keskin bir içbükeylik yapmakta daha sonra ağız kısmına doğru tekrar dışarı doğru açılmaktadır. Bu çömleklerin gövde kısımlarının nasıl devam ettiği eldeki verilerden tam olarak anlaşılamamakla birlikte olasılıkla şişkin gövdeli oldukları düşünülebilir. Bu gruba dahil olan çömleklerin ağız çapları 24 cm ile 7 cm arasında değişmektedir.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 23):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 357	MIb
Ç.N 76	MIb
Ç.N 356	MIb
Ç.N 374	MIb
Ç.N 12	MIIa
Ç.N 273	MIb
Ç.N 59	MIa
Ç.N 379	MIIb
Ç.N 366	MIb
Ç.N 425	MIb
Ç.N 115	MIb
Ç.N 72	MIb
Ç.N 352	MIb

Tablo 23: BIIIC2 Keskin "S" Profilli Çömleklerin Mal Grupları

BIV. Kulplar

Aktopraklık Höyük B Alanı İlk Kalkolitik Çağ dal örgü Mimari Tabakasına ait çalışılan çanak çömlek topluluğu içerisinde kulplar oldukça sık görülmektedir. Kulplar kendi içinde dikey ve yatay kulplar olmak üzere iki farklı grupta incelenmiştir.

BIVa. Dikey Kulplar

Çalışılan malzeme içerisindeki dikey kulpların kapların gövde kısımları üzerinde oldukları anlaşılmaktadır. Dikey kulpların hangi kap formları ile birlikte ve kabın ağız, boyun ya da karın kısmında mı kullanılmış olduklarının tespiti mümkün olmamıştır.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 24):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 445	MIIb
Ç.N 251	MIa
Ç.N 10	MIIb
Ç.N 417	MIb
Ç.N 452	MIa
Ç.N 466	MIIb
Ç.N 499	MIIb
Ç.N 58	MIb
Ç.N 86	MIb
Ç.N 87	MIIb
Ç.N 94	MIIa
Ç.N 108	MIb
Ç.N 116	MIa
Ç.N 122	MIIb
Ç.N 167	MIb
Ç.N 6	MIa
Ç.N 7	MIIb
Ç.N 105	MIIb
Ç.N 106	MIIa

Tablo 24: BIVa Dikey Kulpların Mal Grupları

BIVb. Yatay Kulplar

Çalışılan malzeme içerisinde yatay kulplar dikey kulplara nazaran daha nadir olarak görülmektedir. Yatay kulpların da hangi kap formları ile birlikte ve kabın ağız, boyun ya da karın kısmında mı kullanılmış olduklarının tespiti mümkün olmamıştır.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 25):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 107	MIb
Ç.N 163	MIb
Ç.N 57	MIb
Ç.N 232	MIb

Tablo 25: BIVb Yatay Kulpların Mal Grupları

BV. Tutamaklar

Bu grupta en büyük alt grubu yumrucuk tutamaklar oluşturmaktadır. Diğer gruplar ise bir ya da bir kaç parça ile temsil edilmektedir.

BVa. Tüp Tutamaklar

BVa1. Yatay Tüp Tutamak

Bu biçim grubuna giren bir adet parça bulunmaktadır. Bu biçim grubunda kataloglanan parça ve mal grubu aşağıdaki gibidir (Tablo 26):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 455	MIb

Tablo 26: BVa1 Yatay Tüp Tutamağın Mal Grubu

BVa2. Dikey Tüp Tutamaklar

Bu biçim grubuna giren iki adet parça bulunmaktadır. Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 27):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 166	MIla
Ç.N 219	MIlla

Tablo 27: BVa2 Dikey Tüp Tutamakların Mal Grupları

BVb. Aycık Tutamaklar

Çalışılan malzeme içerisinde iki adet aycık tutamak bulunmaktadır. Bunların formları birbirinden farklılık gösterdiği için iki ayrı başlıkta ele alınmışlardır. Malzeme içerisinde sayılı miktarda görülmelerine rağmen iki ayrı başlık altında incelenmelerinin sebebi şekillendirme ile ilgili tercihlerin anlaşılması amacını taşımaktadır.

BVb1. Keskin Dönüşlü- Dik Açılı Aycık Tutamak

Bu biçim grubuna giren bir adet parça bulunmaktadır. Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 28):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 226	MIc

Tablo 28: BVb1 Keskin Dönüslü- Dik Açılı Aycık Tutamak Mal Grubu

BVb2. Yayvan Dönüslü-Geniş Açılı Aycık Tutamaklar

Bu biçim grubuna giren bir adet parça bulunmaktadır. Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 29):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 470	MIb

Tablo 29: BVb2 Yayvan Dönüslü-Geniş Açılı Aycık Tutamak Mal Grubu

BVc. Yumrucuk Tutamaklar

Yumrucuk tutamakların sıkça kullanıldıkları anlaşılmaktadır ve genellikle kapların ağız kısımlarında bulunmaktadır. Yumrucuk tutamaklarda standart bir şekil olmadığı ve gelişigüzel olarak aşağıya doğru ya da doğrusal yönde ve kimi zaman kabaca şekillendirildikleri anlaşılmaktadır. Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 30):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 147	MIc
Ç.N 295	MIc
Ç.N 114	MIb
Ç.N 144	MIa

Tablo 30: BVc Yumrucuk Tutamakların Mal Grupları

BVd. Düğme Biçimli Tutamaklar

Düğme biçimli tutamaklar oldukça küçük boyutta ve alçak olarak şekillendirilmişlerdir. Bu tür tutamakların kapların hem gövde hem de ağız kısımlarına yerleştirilmiş olanları bulunmaktadır.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 31):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 14	MIc
Ç.N 35	MIc
Ç.N 15	MIc
Ç.N 314	MIb
Ç.N 266	MIc
Ç.N 332	MIb

Tablo 31: BVd Dügme Biçimli Tutamakların Mal Grupları

BVe.Yatay Yassı Tutamaklar

Sadece iki adet parça yassı tutamak olarak sınıflandırılmıştır ve iki parça da yatay olarak yerleştirilmiştir. Her iki parçadan da yatay yassı tutamakların karın ya da boyun kısmına mı yerleştirildiklerinin tespiti mümkün olmamıştır. Yine bu tür tutamaklar da kapların gövdeleri/karınları üzerine yerleştirilmiş olmalıdırlar.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 32):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 221	MIHa
Ç.N 5	MIb

Tablo 32: BVe Yatay Yassı Tutamakların Mal Grupları

BVI. Dipler ve Ayaklar

Çalışılan malzeme içerisinde dipler biçimsel özelliklerine göre düz dipler, hafif yastıklı dipler, hafif çukurlaştırılmış dipler ve halka dipler olarak dörde ayrılmıştır. Ayrıca bir adet kevgir ayağı bulunmaktadır.

BVIa. Dipler

BVIa1. Düz Dipler

Dip cidar kalınlığının gövde cidar kalınlığı ile aynı ya da biraz daha kalın olduğu söylenebilen düz diplerin çapları 26 ile 5 cm arasında değişmektedir.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 33):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 441	MIb
Ç.N 390	MIIa
Ç.N 409	MIb
Ç.N 234	MIIc
Ç.N 401	MIa
Ç.N 271	MIIb
Ç.N 275	MIb
Ç.N 155	MIa
Ç.N 157	MIa
Ç.N 396	MIb
Ç.N 283	MIc
Ç.N 153	MIb
Ç.N 274	MIb
Ç.N 239	MIc
Ç.N 154	MIb
Ç.N 222	MIIc
Ç.N 286	MIIc
Ç.N 228	MIb
Ç.N 225	MIIIa

Tablo 33: BVİa1 Düz Diplerin Mal Grupları

BVİa2. Hafif Yastıklı Dipler

Kabın dip kısmı ile gövde arasındaki birleşme noktasında cidarın daha kalın görüldüğü diplerdir. Çapları 30 cm ile 6 cm arasında değişmektedir.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 34):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 439	MIb
Ç.N 473	MIa
Ç.N 416	MIa
Ç.N 494	MIc
Ç.N 111	MIIb

Ç.N 284	MIIb
Ç.N 247	MIc

Tablo 34: BVla2 Hafif Yastıklı Diplerin Mal Grupları

BVIa3. Hafif Çukurlaştırılmış Dipler

Kapların dip kısmında kenarlarda, dışarıdan içeriye doğru bastırılarak hafif bir çukurluk oluşturulmuş olan diplerdir. Bu başlık altında incelenen dip çapları 18 ile 4.5 cm arasında değişmektedir.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 35):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 402	MIb
Ç.N 331	MIa
Ç.N 495	MIb
Ç.N 256	MIb
Ç.N 160	MIb
Ç.N 468	MIc

Tablo 35: BVIa3 Hafif Çukurlaştırılmış Diplerin Mal Grupları

BVIa4. Halka Dipler

Üç örnekle temsil edilen halka diplerin tamamı kısadır. Üç parçanın da çapı oldukça küçük olduğundan bu tür diplerin küçük boyutlu kaplarla kullanıldıklarını savlamak olasıdır.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 36):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 304	MIa
Ç.N 161	MIb
Ç.N 21	MIb

Tablo 36: BVIa4 Halka Diplerin Mal Grupları

BVIb. Ayak

Sadece bir örnekle temsil edilmektedir. Bu örnek dik bir açıyla yükselmektedir ve üzerinde bir kaç akıtma deliği bulunduğundan bu parçanın bir kevgire ait olduğunu savlamak mümkündür.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 37):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 503	MIIIa

Tablo 37: BVIIb Ayak Parçasının Mal Grubu

BVII. Kevgirler

Kevgirler 9 adet parça ile tanımlanmıştır. Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 38):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 319	MIa
Ç.N 250	MIa
Ç.N 165	MIa
Ç.N 164	MIb
Ç.N 321	MIa
Ç.N 261	MIIIa
Ç.N 432	MIb
Ç.N 447	MIa
Ç.N 109	MIb

Tablo 38: BVII Kevgirlerin Mal Grupları

BVIII. Minyatürler

Çapları 6.5 cm ve 5 cm arasında değişen 6 adet parça minyatürler olarak sınıflandırılmışlardır. Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 39):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 451	MIIIa
Ç.N 152	MIc
Ç.N 98	MIIIc
Ç.N 55	MIIIa
Ç.N 62	MIb
Ç.N 125	MIb

Tablo 39: BVIII Minyatürlerin Mal Grupları

BIX. Ayrışık Tipler

Bu grubun oluşturulmasının sebebi çalışılan malzeme içerisindeki bazı parçaların ana gruplara dahil edilememelerine rağmen bu tür biçim gruplarının göz ardı edilmemesi gerektiği düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda dönemin çanak çömlek topluluğundaki biçim gruplarının çeşitliliğinin anlaşılması konusunda da bu tiplerin ele alınmasında yarar görmekteyiz.

BIXa. Düz Kenarlı Büyük Çanaklar

Bu grupta oldukça büyük ağız çapına sahip parçalar yer almaktadır. Düz kenarlı ve düz dudak bitimlidirler. Genel itibariyle bakıldığında BIIa1a grubunu oluşturan düz kenarlı büyük kaseleri andırmaktadırlar. Ancak çapları ve yükseklikleri oldukça büyüktür. Geniş kaplar olmalarından dolayı çanak olarak isimlendirilmişlerdir.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 40):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 23	MIIa
Ç.N 171	MIa

Tablo 40: BIXa Düz Kenarlı Büyük Çanakların Mal Grupları

BIXb. Belirgin Boyunlu Büyük Çömlekler

Bu gruptaki çömleklerde boyun kısmında bir boğum oluşturacak şekilde daralma olduğu görülmektedir. Yine bu grupta yer alan çömlekler de BIIIc2 biçim grubunu oluşturan keskin "S" profilli çömlekleri andırmaktadır. Ancak keskin "S" profilli çömlekler ile bu grupta ele alınan çömlekler karşılaştırıldıklarında boyun kısımlarındaki boğumların birbirinden çok farklı oldukları anlaşılmaktadır.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 41):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 365	MIV
Ç.N 362	MIa

Tablo 41: BIXb Belirgin Boyunlu Büyük Çömleklerin Mal Grupları

BIXc. Dudağı Dışa Döndürülmüş Küçük Çömlekler

İki adet parçada dışa doğru belirgin şekilde kıvrılmış dudak kısımları olduğu görülmektedir. Bu parçalardan birisi koni biçimli bir gövdeye sahipken diğerinin ise küresel ve basık gövdeli olduğu anlaşılmaktadır.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 42):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 112	MIIa
Ç.N 119	MIc

Tablo 42: BIXc Dudağı Dışa Döndürülmüş Küçük Çömleklerin Mal Grupları

BIXd. Düz Kenarlı Taşkın Dudaklı Kaseler

Düz kenarlı taşkın dudaklı kaseler olarak sınıflandırılan bu gruptaki iki kabın da ağız kısmına doğru hafifçe incelen cidarlı oldukları görülmektedir. Bu grupta incelenen parçalardan birisi ağız kısmına doğru daraldıktan sonra dudak kısmında sivriltilerek dışa doğru döndürülmüş diğeri ise tekrar kalınlaştırılarak dışa dönük dudaklı olarak bitirilmiştir.

Bu biçim grubunda kataloglanan parçaların mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 43):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 259	MIa
Ç.N 202	MIb

Tablo 43: BIXd Düz Kenarlı Taşkın Dudaklı Kaselerin Mal Grupları

BX. Bezemeler

Bezemeler kabartma bezeme, kazıma ve çizi bezeme, sokma bezeme, açkı bezeme ve boya bezeme alt gruplarına ayrılmaktadır.

BXa. Kabartma Bezeme

Gövde parçaları üzerinde görülen kabartma bezeme tek ve çift şerit halinde karşımıza çıkmaktadır. Bir örnek üzerinde yatay olarak duran ve geniş açılı bir "V"yi andıran kabartma bezeme de görülmektedir. Genellikle alçak kabartma olarak yapılmışlardır ve nadiren yüksek kabartma olarak görülmektedirler.

Bu grup altında kataloglanan parçalar ve mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 44):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 375	MIc
Ç.N 429	MIb
Ç.N 465	MIa
Ç.N 450	MIb
Ç.N 81	MIb
Ç.N 309	MIb
Ç.N 279	MIIIa
Ç.N 454	MIIf
Ç.N 302	MIb
Ç.N 320	MIb
Ç.N 353	MIIf
Ç.N 389	MIIf
Ç.N 322	MIb
Ç.N 276	MIb
Ç.N 25	MIb
Ç.N 317	MIb
Ç.N 479	MIb
Ç.N 476	MIb
Ç.N 502	MIIf
Ç.N 421	MIIf
Ç.N 280	MIIf
Ç.N 446	MIV
Ç.N 405	MIV
Ç.N 467	MIIf
Ç.N 368	MIV

Tablo 44: BXa Kabartma Bezemeli Parçaların Mal Grupları

BXb. Oluk Bezeme

Çizi bezeme tekniğinden biraz farklı olarak kap üzerine daha derin olacak şekilde doğrusal ya da dalgalı hatlar oluşturarak yapılmışlardır. Kimi zaman bu olukların iç kısımlarının beyaz renkteki bir macun ile dolduruldukları görülmektedir.

Bu grup altında kataloglanan parçalar ve mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 45):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 487	MIb
Ç.N 316	MIc
Ç.N 398	MIc
Ç.N 482	MIb

Tablo 45: BXb Oluk Bezemeli Parçaların Mal Grupları

BXc. Kazıma Bezeme

Bu tip bezemeler muhtemelen sivri uçlu bir nesne ile kabın hamuru deri sertliğine ulaştığında ve fırınlanmasından önce yapılmışlardır. Bu tip bezemeyi çizgisel bezemeden ayıran özelliği teknik olarak birden fazla olacak şekilde kabın hamuru sıyrılarak yapılmış olmalarıdır.

Bu grup altında kataloglanan parçalar ve mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 46):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 489	MIb
Ç.N 490	MIb
Ç.N 480	MIb

Tablo 46: BXc Kazıma Bezemeli Parçaların Mal Grupları

BXd. Çizi Bezeme

Doğrusal ve dalgalı çizgiler halinde karşımıza çıkan bu bezemelerin içlerinin beyaz renkli bir macunla doldurulmuş oldukları anlaşılmaktadır.

Bu grup altında kataloglanan parçalar ve mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 47):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 485	MIb
Ç.N 488	MIc

Tablo 47: BXd Çizi Bezemeli Parçaların Mal Grupları

BXe. Çentik Bezeme

Sadece çentiklerin belli bir şekli verecek biçimle yapıldığı örnekler görülmekle birlikte çizgisel olarak sınırlandırılmış bölümlerde çizgileri takip edecek şekilde ya da içlerinin tamamen çentik ile doldurulduğu örnekler de bulunmaktadır. Çentiklerin içlerinin beyaz renkte bir macunla doldurulmuş oldukları anlaşılmaktadır.

Bu grup altında kataloglanan parçalar ve mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 48):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 484	MIb
Ç.N 388	MIb
Ç.N 418	MIc
Ç.N 492	MIb
Ç.N 34	MIb
Ç.N 481	MIb
Ç.N 483	MIb
Ç.N 500	MIc

Tablo 48: BXe Çentik Bezemeli Parçaların Mal Grupları

BXf. Nokta Bezeme

Çentik sokma bezemenin yanı sıra nokta sokma bezeme de görülmektedir. Nokta sokma tekniği ile birlikte çizgisel tekniğinde kullanıldığı görülmektedir. Bu grupta incelenen parçalarda çizgi tekniği ile oluşturulmuş bir hattın alt ya da üst kısmında olacak şekilde nokta sokma bezeme tekniği ile bezenmiş oldukları görülmektedir. Yine bu gruptaki parçalarda çizgi ve nokta sokma bezemelerin iç kısımlarının beyaz renkte bir macunla doldurulmuş oldukları görülmektedir.

Bu grup altında kataloglanan parçalar ve mal grupları aşağıdaki gibidir (Tablo 49):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 491	MIb
Ç.N 475	MIb
Ç.N 367	MIa

Tablo 49: BXf Nokta Sokma Bezemeli Parçaların Mal Grupları

BXg. Astar Bezeme

Astar bant bezemeli mal grubunda karşımıza çıkmaktadır. Bu bezemeler kabın kendi renginin bir ton koyusu/açığı renkte ya da pembemsi kırmızı renkte şerit/bant halinde astar uygulanmasıyla oluşturulmuşlardır. Bazı örneklerde kabartma bezemenin alt ya da üst kısmına yine bant şeklinde astar uygulanmış olan örnekler de bulunmaktadır.

BXh. Boya Bezeme

Kırmızı boyalı mallar grubunda karşımıza çıkan bu bezeme türünde kabın üzerine kırmızı ve tonlarındaki renklerle boya bezeme yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak oluşturulan motif ya da motif üslubu hakkında net bilgi veren parça bulunmamaktadır. Bu grup altında kataloglanan parça ve mal grubu aşağıdaki gibidir (Tablo 50):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 342	MIIIb

Tablo 50: BXh Boya Bezemeli Parçanın Mal Grubu

BXI. Ayrışık Bezemeler

Bu grup altında üç parça ele alınmıştır. Bu parçalardan bir tanesi üzerinde başağa benzeyen bir motif, ikinci parçada kırmızı üzerine beyaz renk boyalı ağ motifi, üçünü parçada ise açık kahverengi üzerine beyaz-krem tonlarında boya bezeme yapılmıştır. Bu grup altında kataloglanan parça ve mal grubu aşağıdaki gibidir (Tablo 51):

Çizim No	Mal Grubu
Ç.N 376	MIIC

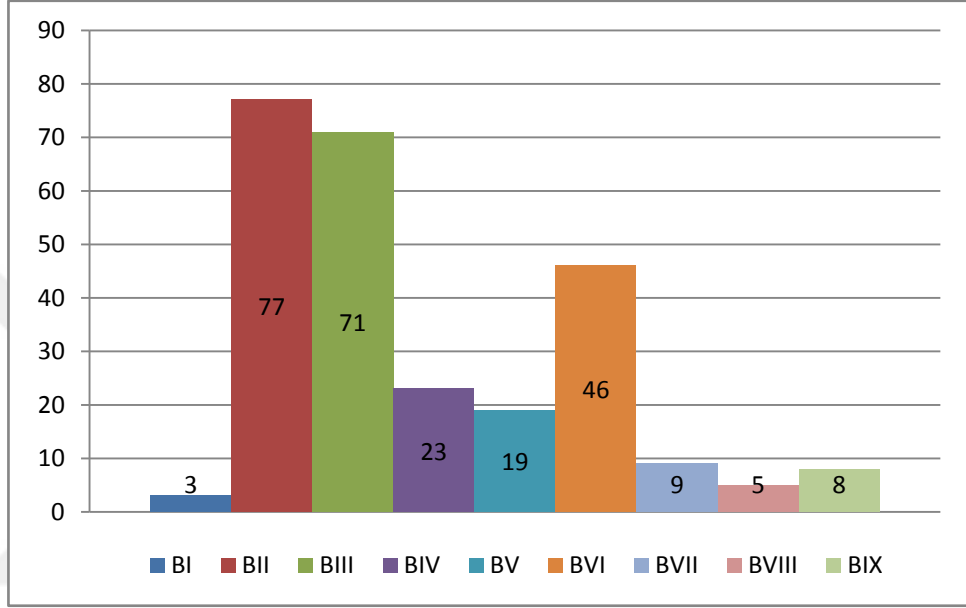
Ç.N 478	-
Ç.N 477	-

Tablo 51: BX1 Ayrışık Bezemeler

3.3.2. Biçim Gruplarının Değerlendirmesi

Aktopraklık Höyük B Alanı'nda İlk Kalkolitik Çağ'a tarihlenen dal örgü mimari tabakasının çanak çömlek topluluğunun biçim veren parçaları kullanım amaçlarına göre tabaklar, kaseler, çömlekler, kulplar, tutamaklar, dipler ve ayaklar, kevgirler, minyatürler ve ayrışik tipler olmak üzere dokuz ana grupta incelenmiştir (Grafik 9).

Grafik 9: Biçim Gruplarının Sayısal Verileri

İşlevsel özelliklerine göre yapılan biçim ayrımında günlük olarak kullanılan kaplar tabaklar, kaseler ve çömlekler olmak üzere üç ana gruba ayrılmaktadır.

Herhangi bir fiziksel ya da kimyasal analiz uygulanmamış olmakla beraber, ilk ana grubu oluşturan tabakların ağız çaplarının altı ile onda biri kadar olan yükseklikte ve açık formda olmalarından dolayı besinlerin servis edilmesi aşamasında ve kuru ya da yarı kuru ürünlerin servisinde kullanıldıkları düşünülebilir. Biçim veren gruplar arasında tabaklar %1,44 oranında temsil edilmektedir.

İkinci ana grubu kaseler oluşturmaktadır ve kendi içerisinde basit kenarlı kaseler ve S profilli kaseler olmak üzere iki başlıkta incelenmiştir. Kaseler içerisinde alt gruplar da kendi içerisinde gösterdikleri yapısal değişikliklere göre alt türlere ayrılarak biçimsel karşılaştırmaların kolaylaştırılmasına çalışılmıştır. Küçük ve orta boyutlarda ve açık formlarda olan bu kaselerin üzerinde fiziksel ya da kimyasal analiz

gerçekleştirilmemiştir ancak bu tür kapların besin hazırlama ve besinlerin servis edilmesi aşamalarında kullanıldıkları öne sürülebilir. Kaseler ana grubu biçim veren formlar arasında %37 oranında temsil edilmektedir.

Basit kenarlı kaseler grubunun ilk alt başlığını düz kenarlı kaseler oluşturmaktadır. Düz kenarlı kaseler ağız çapları ve yükseklik oranlarına göre kendi içinde düz kenarlı büyük kaseler ve düz kenarlı küçük kaseler olarak ayrılmışlardır. Bu kaseler dipten ağız kısmına doğru genişleyen formludurlar. Düz kenarlı büyük kaselerin çapları 30 ile 20 cm arasındayken düz kenarlı küçük kaselerin ağız çapları ise 16 ile 8 cm arasında değişmektedir.

Basit kenarlı kaselerin ikinci alt başlığını ise dışbükey kenarlı kaseler oluşturmaktadır. Bu kase grubunu düz kenarlı kaseler grubundan ayıran temel özellik kenarlarının dışbükey olarak yükselmesidir. Bu gruptaki kaseler, temelde kullanım açısından bir farklılık olduğu düşünülmemekle beraber, dudak bitimlerine göre ikiye ayrılmışlardır. Dış bükey kenarlı düz bitimli kaseler olarak ayrılan grupta dudak bitimleri dışbükey açılan kenarlarla hemen hemen aynı doğrultuda bitirilmişlerdir. Dışbükey kenarlı hafif içe kapanan dudaklı kaselerde ise kaseğin kenarları dışbükey olarak yükselmekte ve dudak kısmı hafif içe döndürülerek bitirilmektedir.

Dik kenarlı kaseler alt grubu düz kenarlı kaselerle benzeşmekle birlikte kenarların muhtemelen dip kısmı ile aynı doğrultuda yükselerek dudak kısmına ulaştığı düşünüldüğünden ayrı bir başlıkta incelenmişlerdir. Dudak bitimlerinin kenarlarla aynı doğrultuda sonlandırıldığı bu kapların kenarları dipten ağız kısmına doğru neredeyse dik bir açıyla yükselmektedirler. Dik kenarlı kaseler kendi içerisinde ağız çapları göz önünde bulundurularak dik kenarlı büyük kaseler ve dik kenarlı küçük kaseler olarak ayrılmışlardır. Dik kenarlı büyük kaselerin ağız çapları 32 cm ile 20 cm arasındayken, dik kenarlı küçük kaselerin ağız çapları 18 cm ile 10 cm arasındadır.

Basit kenarlı kaselerin son alt grubunu gövdeden-dipten dönüş yapan kaseler oluşturmaktadır. Bu kaselerde kabın dip kısmında kalınlaştırılmış cidarlı oldukları ve dudak kısmında ise inceltilmiş cidarlı oldukları görülmektedir. Ağız çapları 20 cm ile 15 cm arasında değişen bu kaplar dik ve hafif şekilde dışa dönük olarak yükselen sığ kaselerdir.

Kaselerin ikinci alt grubunu "S" profilli kaseler oluşturmaktadır. Kenar kıvrımlarına göre kendi içerisinde alt başlıklara ayrılan "S" profilli kaseler orta ve küçük boyutlardadır. Bu gruba giren parçalar kenarlarda görülen "S" biçiminin belirginliğine göre kendi içerisinde düz kenarlı "S" profilli kaseler, belirgin "S" profilli kaseler ve keskin dönüşlü "S" profilli kaseler olmak üzere üç alt başlıkta incelenmiştir.

Düz kenarlı "S" profilli kaseler çok derin olmayan sığ kaplardır ve ağız çapları 36 cm ile 10 cm arasında değişmektedir. Belirgin "S" profilli kaseler olarak incelenmiş grupta, düz kenarlı "S" profillilere nazaran kenarlardaki "S" şekli belirgin olarak anlaşılmaktadır. Bu kaplarda dip kısmında kenarlar belirgin bir dönüş yaparak içeri doğru kıvrılmakta ve ağız kısmına doğru yine dışa doğru açılmaktadır. Belirgin "S" profilli kaselerin ağız çapları 24 cm ile 22 cm arasındadır. Keskin Dönüşlü "S" profilli kaseler büyükler ve küçükler olmak üzere kendi içerisinde ayrılmıştır. Keskin dönüşlü "S" profilli büyük kaselerin ağız çapları 26 cm ile 14 cm arasındayken keskin dönüşlü "S" profilli küçük kaselerin ağız çapları 11 cm ile 8 cm arasındadır. Keskin dönüşlü "S" profilli kaselerin diğer "S" profilli kaselere göre daha şişkin gövdeleri vardır. Bu gruptaki kaselerin kenar kıvrımları dip kısmında ve ağız kısmında keskin bir dönüş yapmaktadır.

Günlük yaşamda kullanılan kapların üçüncü grubunu çömlekler oluşturmaktadır. Çömlekler kendi içerisinde küresel gövdeli çömlekler, boyunlu çömlekler ve "S" profilli çömlekler olmak üzere üç alt gruba ayrılarak incelenmiştir. Çömlekler olarak tasnif edilen malzeme içerisinde tüm ya da tüme yakın nitelikteki kapların olmaması nedeniyle bu tür kapların sınıflandırılması gerçekleştirilirken parçaların ağız çapları, yükseklikleri, kenar kıvrımları ve dudak bitimleri gibi özelliklerinin yanı sıra parçaların olasılıkla ne tür bir kaba işaret ettikleri göz önünde bulundurulmaya çalışılmıştır. Besinlerin depolanması ve muhafaza edilmesi gibi aşamalarda kullanılmış oldukları düşünülen çömlekler biçim grupları içerisinde % 34,13 oranında temsil edilmektedirler.

Küresel gövdeli çömlekler grubunun ilk alt grubunu oluşturmakta ve kendi içerisinde daralan ağızlı küresel gövdeli çömlekler ve kısa boyunlu küresel gövdeli çömlekler olarak iki alt sınıfa ayrılmaktadır. Ağız çapları 22 cm ile 13 cm arasında değişen daralan ağızlı küresel gövdeli çömleklerde kenarlar ağız kısmına daralarak kapalı bir form oluşturmaktadırlar. İkinci alt grupta küresel gövdeli olan kabın

kenarlarının dudak kısmına doğru yükselirken hafif bir boyun yaptıkları görülmektedir. Kısa boyunlu küresel gövdeli çömlekler başlığında incelenen bu kapların ağız çapları 24 cm ile 16 cm arasında değişmektedir.

Çömleklerin ikinci alt grubunu boyunlu çömlekler oluşturmaktadır. Boyunlu çömlekler de kendi içerisinde içbükey boyunlu çömlekler ve dik yükselen boyunlu çömlekler olarak ikiye ayrılmışlardır. İçbükey boyunlu çömleklerde gövdeden boyun kısmına gelirken kenarların içeri doğru belirgin şekilde kıvrılıp ardından dudak kısmına doğru tekrar dışa doğru döndükleri görülmektedir. İçbükey boyunlu çömlekler boyun uzunlukları göz önünde bulundurularak kısa ve içbükey boyunlu çömlekler ile uzun ve içbükey boyunlu çömlekler olmak üzere ikiye ayrılmışlardır. Kısa ve içbükey boyunlu çömleklerin ağız çapları 26 cm ile 10 cm arasında değişirken uzun ve içbükey boyunlu çömleklerin ağız çapları 36 cm ile 8 cm arasında değişmektedir. Dik yükselen boyunlu çömleklerin gövdeden boyun kısmına doğru belirgin bir şekilde daraldıkları ve boyunlarının dike yakın bir açı ile yükseldiği anlaşılmaktadır. Dik yükselen boyunlu çömleklerin ağız çapları 22 cm ile 8 cm arasındadır.

Çömleklerin son alt grubunu kaselerde de karşımıza çıkmış olan "S" profililer oluşturmaktadır. Yine "S" profilili kaselerde olduğu gibi "S" profilili çömlekler de kendi içerisinde kenarlarda görülen "S" biçiminin belirginliğine göre göreceli olarak belirgin "S" profilili çömlekler ve keskin "S" profilili çömlekler olarak sınıflandırılmışlardır. Ağız çapları 22 cm ile 7 cm arasında değişen belirgin "S" profilili çömleklerin gövde kısımlarının nasıl devam ettiği eldeki parçalardan kesin olarak anlaşılamasa da şişkince gövdeli oldukları düşünülebilir. Bu çömlekler gövdeden boyun kısmına doru daralarak yükselerek boyun kısmında içbükey bir kenar oluşturduktan sonra ağız kısmına doğru tekrar dışa açılarak sonlanmaktadır. Keskin "S" profilili çömlekler grubunu belirgin "S" profilili çömleklerden ayıran temel özellik kenar kıvrımlarındaki "S" şeklinin daha keskin hatlarla görülmesidir. Şişkin gövdeli oldukları varsayılacak bu kapların kenarları boyun kısmında keskin bir dönüşle içbükeylik yapmakta ve dudak kısmında dışa doğru dönmektedir. Bu gruba dahil olan çömleklerin ağız çapları 24 cm ile 7 cm arasında değişmektedir.

Aktopraklık Höyük B Alanı'nda İlk Kalkolitik Çağ'a tarihlenen dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek topluluğu içerisinde en sık karşılaşılan eklenti biçimleri

yatay ve dikey kulplar ile yumrucuk tutamaklardır. Yatay ve dikey kulpların taşıma ve asma gibi pratikler için elverişli olduklarını söylemek mümkündür. Yatay ve dikey kulpların hangi kap biçimleri ile birlikte kullanıldıklarının tespiti eldeki malzemeden yola çıkılarak yapılamamıştır. Yine yumrucuk tutamaklar da taşıma için uygun eklentilerdir. Yumrucuk tutamaklar kapların ağız ve boyun kısımlarında karşımıza çıkarken kapların gövde kısımlarına da eklendikleri anlaşılmaktadır. Bunların dışında düğme biçimli tutamaklar da kapların hem ağız kısımlarında hem de gövdelerinde görülmektedir. Aycık tutamaklar iki örnekle tüp tutamaklar ise üç örnekle temsil edilmektedir. Yine aycık ve tüp tutamakları da herhangi bir kap biçimiyle ilişkilendirebilmek mümkün olmamıştır.

Dipler kendi içerisinde düz dipler, hafif yastıklı dipler, hafif çukurlaştırılmış dipler ve halka dipler olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışılan malzeme içerisinde düz diplerin daha sık tercih edildiği anlaşılmaktadır. Halka dipler ise dip grupları arasında dikkat çekmektedir. Malzeme içerisinde ayak olarak tanımlanmış olan sadece bir adet parça bulunmaktadır.

Kevgirler 9 adet parça ile tanımlanabilirken, minyatür grubunda ise ağız çapları 6.5 cm ile 5 cm arasında değişen 6 parça yer almaktadır. Tez kapsamında çalışılan malzemenin biçimsel sınıflandırılması sırasında düz kenarlı büyük çanaklar, belirgin boyunlu büyük çömlekler, dudağı dışa döndürülmüş küçük çömlekler ve düz kenarlı taşkın dudaklı kaseler ayrışık biçimler olarak sınıflandırılmışlardır. Bu grubun oluşturulmasının sebebi çalışılan malzeme içerisindeki bazı parçaların ana gruplara dahil edilememelerine rağmen bu tür biçim gruplarının göz ardı edilmemesi ve dönemin çanak çömlek topluluğundaki çeşitliliğin anlaşılabilmesi açısından değerlendirilmesinin gerekli olduğu düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

Tez kapsamında ele alınan malzeme içerisinde bezeme öğelerinin çok sık kullanılmamakla birlikte çeşitli olduğu söylenebilmektedir. Bezeme repertuarı içerisinde kabartma, çizi ve kazıma, sokma, astar ve boya bezeme çeşitleri görülmektedir. Özellikle gövde kısımlarında görülen bu tür bezemelerin ağız kısmında ve dip kısmında da kullanıldığını gösteren örnekler bulunmaktadır.

4.4. Genel Değerlendirme

Tez çalışmamız kapsamında öncelikle dal örgü mimari tabakasına ait temiz toplama birimleri belirlenmiştir. Ardından çanak çömlek malzemesi gövde parçaları ve ağız, kulp, tutamak, dip gibi biçim grupları hakkında bilgi verebilecek profilli parçalar olarak ikiye ayrılmıştır. Öncelikle gövde parçaları üzerinden mal gruplarının ayrımı yapılmıştır. Malzeme içerisinde çok belirgin özellikler göstermeyen, yanıltıcı nitelikte olabilecek ve yaklaşık 2 santimetreden daha küçük olan parçaların değerlendirilmesi ve sayımı gerçekleştirilmemiştir. Gövde parçaları üzerinden tanımlanan ve sayımı yapılan malzeme arasından her bir mal grubunu en iyi temsil eden parçalar seçilerek mal örnekleme oluşturulmuştur. Gövde parçaları üzerinden mal grubu ayrımı gerçekleştirildikten sonra profil veren parçaların da mal gruplarının belirlenmesine çalışılmıştır.

Aktopraklık Höyük'te B Alanında İlk Kalkolitik Çağ'a tarihlenen dal örgü mimari tabakasına çanak çömleğin incelendiği tez çalışmamız kapsamında toplamda 7231 parça malzeme incelenmiştir. İncelenen malzeme hamur, hamur katkısı, yüzey işlemleri, fırınlama gibi özellikleri göz önünde bulundurularak göreceli bir mal ayrımına tabi tutulmuştur. Buna göre koyu yüzlü mallar, açık yüzlü mallar, kırmızılı mallar ve astar bant bezemeli mallar olarak malzeme dört ana gruba ayrılmıştır. Her bir ana mal grubu tekrar incelenerek kendi içerisinde gösterdiği farklılıklara göre alt gruplara bölünmüştür (Grafik 10).

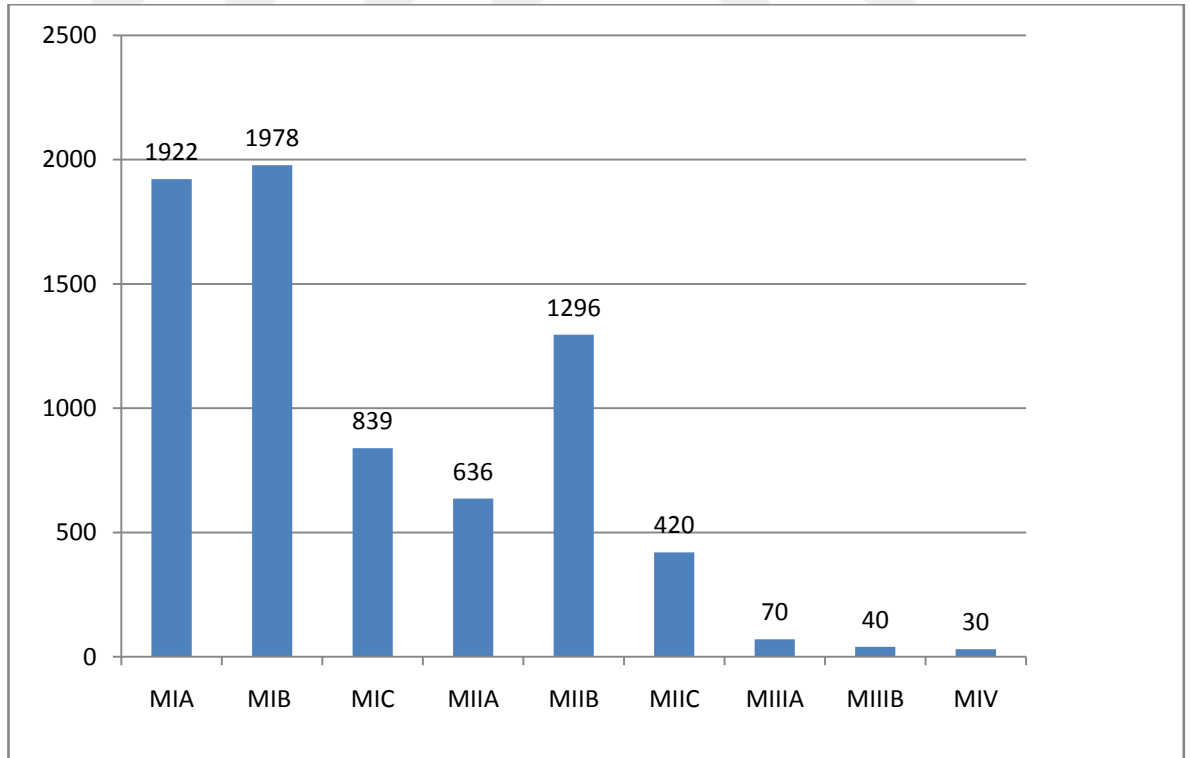
Birinci mal grubunu oluşturan koyu yüzlü mallar Aktopraklık Höyük İlk kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakasından ele geçen çanak çömlek topluluğu içerisinde 4739 parça ile tanımlanmış olup tez kapsamında ele alınan çanak çömlek malzemesinin %65,53'ünü oluşturmaktadır. Tüm mal grupları içerisinde en yüksek oranda temsil edilen ana grubu oluşturan koyu yüzlü mallar (MI), kendi içerisinde koyu yüzlü açık kaba mallar (MIa), koyu yüzlü açık ince mallar (MIb) ve kahverengi alacalı ince mallar (MIc) olarak üçe ayrılmıştır.

İkinci ana mal grubunu açık yüzlü mallar oluşturmaktadır. Tüm mal grupları içerisinde %32,52 oranında temsil edilen bu grup 2352 parça üzerinde tanımlanmıştır. Tüm mal grupları içerisinde en yüksek ikinci oranla temsil edilen açık yüzlü mallar

(MII), kendi içerisinde kahverengi ince mallar (MIIa), devetüyü kaba mallar (MIIb) ve devetüyü ince mallar (MIIC) olmak üzere üç alt grupta incelenmiştir.

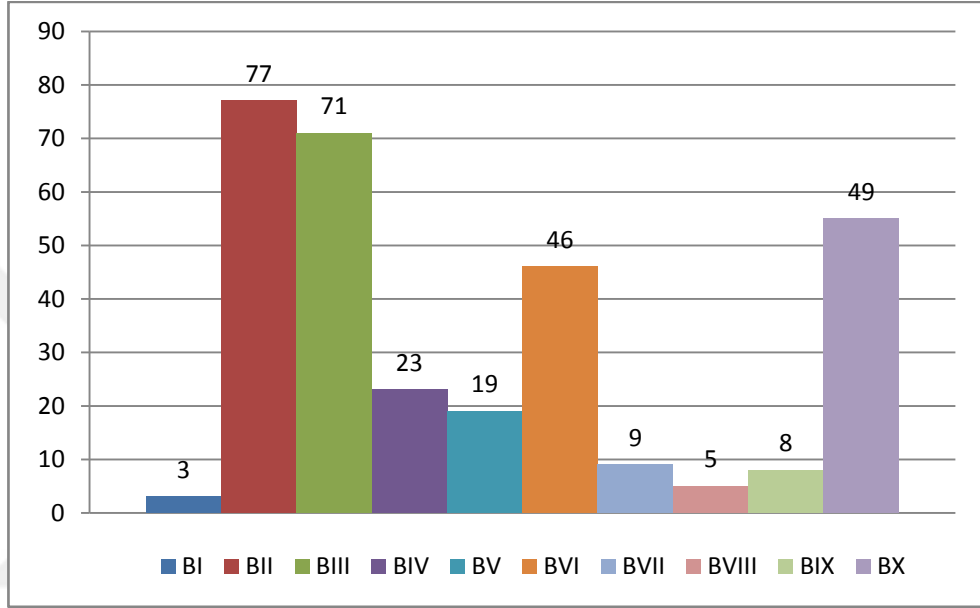
Kırmızılı mallar (MIII) olarak tanımlanmış olan grup sınırlı sayıdaki parça ile tanımlanmaktadır. Bu mal grubu 110 parça ile tanımlanmış olup Aktopraklık Höyük B Alanında İlk Kalkolitik Çağ'a tarihlenen dal örgü mimari tabakası çanak çömlek malzemesinin %1,52'sini oluşturmaktadır. Kendi içerisinde kırmızı astarlı mallar (MIIIa) ve kırmızı boyalı mallar (MIIIb) olarak ikiye ayrılan bu mal gruplarından sıkı dokulu hamura sahip olmaları, iyi fırınlanmaları ve özellikle diğer mal gruplarında görülmeyen astar ve boya uygulamalarıyla ayırt edilebilmektedirler.

Son mal grubunu ise sınırlı sayıdaki parça üzerinden tanımlanabilmiş olan astar bant bezemeli mallar (MIV) oluşturmaktadır. Yine kırmızılı mallar gibi sıkı dokulu, kaliteli hamura sahip olan bu grupta yüzey açıldıktan sonra astar ile bant bezeme uygulaması yapılmıştır. 30 parça ile tanımlanan astar bant bezemeli mallar tez çalışmamız kapsamında incelenen çanak çömlek malzemesinin %0,41'ini temsil etmektedir.

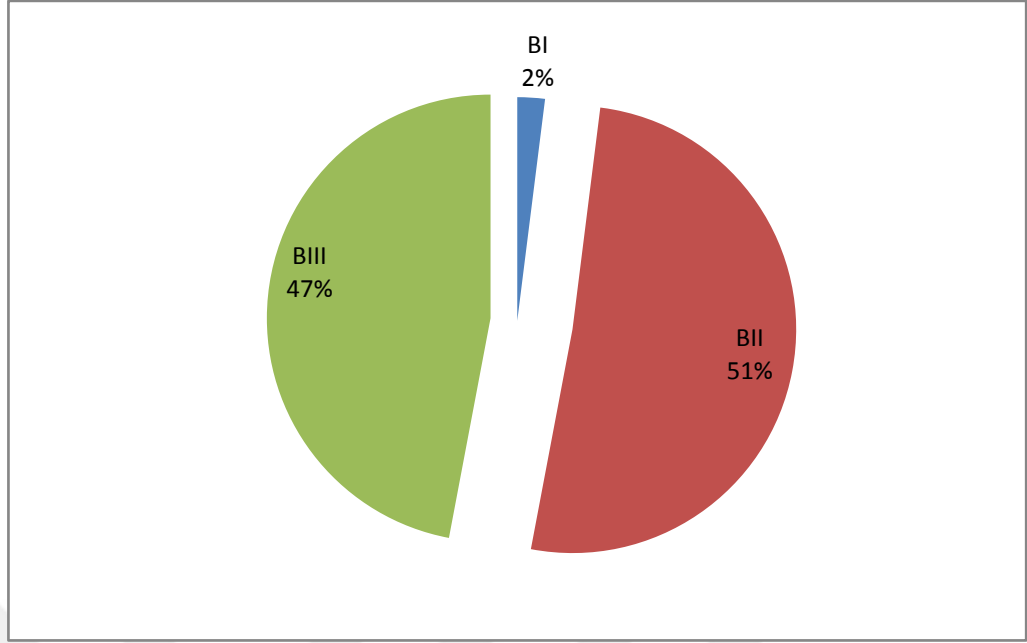
Grafik 10: Tüm Mal Gruplarının Sayısal Verileri

Tez kapsamında çalışılan çanak çömlek topluluğu içerisinde tüm ya da tüme yakın kap yer almamaktadır. Çalışılan malzeme arasından dönemin biçim grupları ve bezemeleri hakkında fikir verebilecek türde olan 297 parçanın çizimleri gerçekleştirilmiştir. Tabaklar, kaseler, çömlekler, kulplar, tutamaklar, dipler ve ayaklar, kevgirler, minyatürler, ayrışik tipler ve bezemeler olarak gruplar oluşturulmuştur (Grafik 11).

Grafik 11: Tüm Biçim Gruplarının İstatistiksel Dağılımı

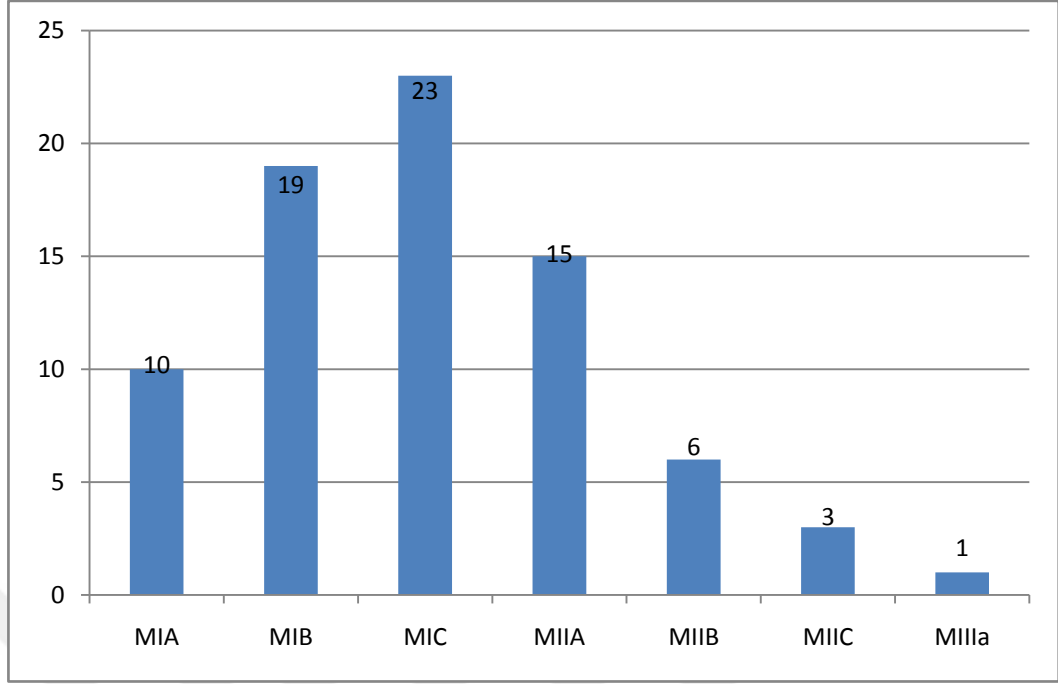
Günlük hayatta kullanılan mutfak kapları olarak nitelendirilebilecek üç grubun varlığı anlaşılmıştır. Tabaklar (BI), kaseler (BII) ve çömlekler (BIII) olarak ana gruplar oluşturulmuş, kaseler ve çömlekler kendi içlerinde ağız çapı, yükseklik ve kenar kıvrımlarına göre göreceli olarak alt gruplara ayrılmıştır (Grafik 12).

Grafik 12: Günlük Kullanım Kaplarının Oranları

İlk grubu tabaklar oluşturmaktadır. Üç parça üzerinden tanımlaması yapılabilen bu gruptaki kapların derinlikleri ağız çaplarının altı ile onda biri arasında değişmektedir. Tabaklar olarak isimlendirilen bu kapların mal gruplarına bakıldığında iki adedinin devetüyü kaba mallardan, bir adedinin de kahverengi alacalı ince mallardan imal edildikleri anlaşılmaktadır.

İkinci grubu oluşturan kaseler 77 parça üzerinden tanımlanmış olup kendi içerisinde basit kenarlı kaseler ve "S" profilli kaseler olarak iki alt gruba ayrılmıştır. Alt gruplar da kendi içerisinde incelenerek kenar kıvrımları, ağız çapları ve yükseklikleri göz önünde bulundurularak ayrıca sınıflandırılmışlardır. Kendi içerisinde sınıflandırılması yapılan ve kaseler olarak tanımlanmış olan parçaların mal grupları da belirlenmiştir. Buna göre kaselerin geneline bakıldığında koyu yüzlü mallar (MI) grubuna dahil olan parçaların daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Kaselerin yapımında koyu yüzlü açkılı ince mallar (MIb), kahverengi alacalı ince mallar (MIc) ve kahverengi ince malların (MIIa) diğer mal gruplarına oranla daha sık tercih edildiği görülmektedir (Grafik 13).

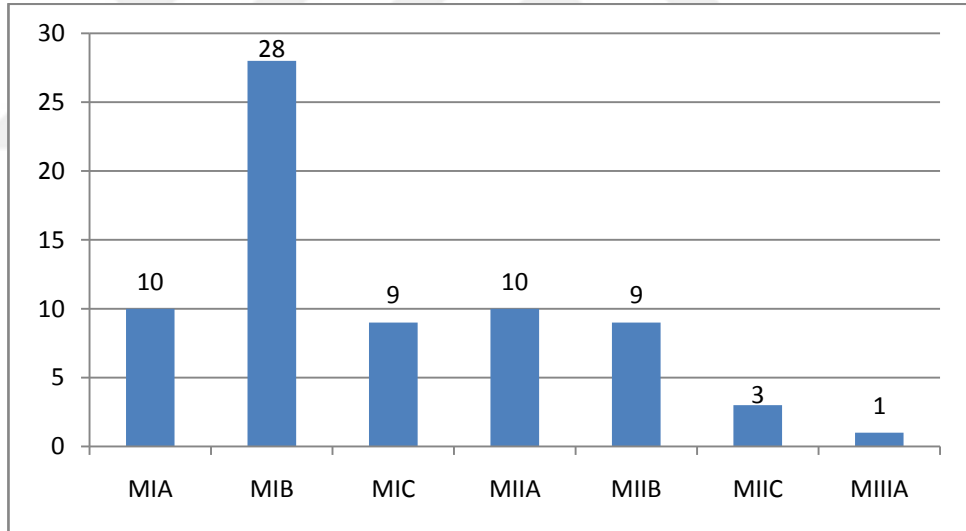
Grafik 13: Kaselerin Mal Gruplarına Göre Dağılımı

Kaselerin (BII) ilk alt grubunu oluşturan basit kenarlı kaseler (BIIa) kendi içerisinde sınıflara ayrılmışlardır. İlk alt sınıfı düz kenarlı kaseler (BIIa1) oluşturmaktadır ve büyüklüklerine göre düz kenarlı büyük kaseler (BIIa1a) ve düz kenarlı küçük kaseler (BIIa1b) olarak ele alınmışlardır. Kenarları dipten ağız kısmına doğru verrev şekilde genişleyerek açılan bu kaplar kaseler arasında en sık karşılaşılan biçim grubudur. İkinci alt sınıfı dışbükey kenarlı kaseler (BIIa2) oluşturmaktadır. Dışbükey kaseler de kendi içerisinde dudak bitimlerine göre dışbükey kenarlı düz bitimli dudaklı kaseler (BIIa2a) ve dışbükey kenarlı hafif içe dönük dudaklı kaseler (BIIa2b) olarak ayrılmışlardır. Dışbükey kenarlı kaseleri düz kenarlı kaselerden ayıran temel özellik kenarların dipten ağız kısmına doğru bir yay çizerek dışbükey olarak açılıyor olmasıdır. Dik kenarlı kaseler de (BIIa3) büyüklüklerine göre dik kenarlı büyük kaseler (BIIa3a) ve dik kenarlı küçük kaseler (BIIa3b) olarak ele alınmışlardır. Bu kaselerdeki kenar kıvrımlarının neredeyse dipten itibaren yukarı doğru diz ve düz bir şekilde yükseldiği düşünülmektedir. Basit kenarlı kaselerin son alt grubunu gövdeden-dipten dönüş yapan kaseler (BIIa4) oluşturmaktadır. Bu kaplar dibe dönüş kısmında kalınlaştırılmış, ağız kısmında ise inceltirilmiş cidarlı oldukça sık kaselerdir.

Kaselerin ikinci alt grubunu "S" profilli kaseler (BIIb) oluşturmaktadır. "S" profilli kaseler kenar kıvrımlarında görülen "S" profilinin belirginliğine göre göreceli olarak alt başlıklara ayrılmışlardır. Buna göre düz kenarlı "S" profilli kaseler (BIIb1), belirgin "S" profilli kaseler (BIIb2) ve keskin dönüşlü "S" profilli kaseler (BIIb3) olarak isimlendirilmişlerdir. Düz Kenarlı "S" profilli kaseler ve keskin dönüşlü "S" profilli kaseler büyükler ve küçükler olarak kendi içlerinde ayrıca gruplandırılmışlardır.

Çömlekler (BIII) mutfak kapları olarak nitelendirilebilecek türlerin üçüncüsünü oluşturmaktadır. Çömlekler 78 parça üzerinden tanımlanmış olup kendi içinde küresel gövdeli çömlekler (BIIIa), boyunlu çömlekler (BIIIb) ve "S" profilli çömlekler (BIIIc) olarak alt gruplara ayrılmışlardır.

Çömleklerin imal edildikleri mal gruplarına bakıldığında koyu yüzlü malların ve koyu yüzlü mallar içerisinde de en çok koyu yüzlü ağırlı ince malların tercih edildiği anlaşılmaktadır (Grafik 14).

Grafik 14: Çömleklerin Mal Gruplarına Göre Dağılımı

Çömlekler içerisindeki her bir alt grubun da kendi içerisinde sınıflara ayrılması yoluna gidilmiştir. Buna göre küresel gövdeli çömlekler (BIIIa) daralan ağızlı küresel gövdeli çömlekler (BIIIa1) ve kısa boyunlu küresel gövdeli çömlekler (BIIIa2) olarak ikiye ayrılmıştır. İkinci alt grup boyunlu çömleklerden (BIIIb) oluşmaktadır. Bu grup kendi içerisinde iki alt gruba daha ayrılmaktadır. İbükükey boyunlu çömlekler kapların boyun kısmında görülen ibükükey boyunların uzunluğuna göre kısa ve ibükükey boyunlu

çömlekler (BIIIb1a) ve uzun ve içbükey boyunlu çömlekler (BIIIb1b) olarak sınıflandırılmışlardır. Dik yükselen boyunlu çömleklerin (BIIIb2) gövde kısmında nasıl devam ettikleri eldeki verilerden yola çıkılarak tam anlaşılamasa da gövdeden boyun kısmına gelirken keskin bir şekilde daraldıkları ve dik yükselen bir boyunla dudak kısmına ulaştıkları anlaşılmaktadır.

Çömleklerin son alt grubunu kaseler biçim grubunda da olduğu gibi "S" profilili çömlekler (BIIIc) oluşturmaktadır. Yine "S" profilili çömlekler kenar kıvrımlarında görülen "S" profilinin belirginliğine göre belirgin "s" profilili çömlekler (BIIIc1) ve keskin "S" profilili çömlekler (BIIIc2) olarak ayrılmışlardır.

Tez kapsamında çalışılan malzeme içerisinde kulplar BIV oldukça sık karşımıza çıkmaktadır. Kulplar kendi içerisinde yatay kulplar (BIVb) ve dikey kulplar (BIVa) olarak sınıflandırılmış olup hangi biçim gruplarıyla birlikte kullanıldıklarının tespiti eldeki verilerle mümkün olmamıştır. Tutamakların da (BV) malzeme içerisinde sıkça kullanılan bir eklenti olduğu anlaşılmıştır. Yumrucuk tutamaklar (BVC) ekseriyetle kapların ağız kısmında karşımıza çıkmakla beraber gövde parçaları üzerinde olanları da bulunmaktadır. Bunların dışında düğme biçimli tutamaklar (BVD), tüp tutamaklar (BVA) ve aycık tutamaklar da (BVB) görülmektedir.

4. AKTOPRAKLIK HÖYÜK İLK KALKOLİTİK ÇAĞ -DAL ÖRGÜ MİMARİ TABAKASI- ÇANAK ÇÖMLEĞİNİN ANADOLU’NUN DİĞER BÖLGELERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Bu bölümde Kuzeybatı Anadolu, Trakya, Göller Bölgesi ve Batı Anadolu bölgelerinde yer alan yerleşimlerin malzemesi ile Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakasına ait malzeme arasında karşılaştırmalar yapılacaktır. Bahsi geçen coğrafya çok geniş bir alanı kapsadığı ve bu bölgelerde yer alan bütün yerleşimlerle karşılaştırma yapmanın tezin kapsamını aşacağı düşüncesiyle her bir bölgeden anahtar yerleşimler seçilmiştir. Bu seçim yapılırken öncelikle bilimsel kazı çalışmaları ile tabakalanma süreci anlaşılmış yerleşimler belirlenmiştir. Ardından konumuzla ilgili olan yerleşim tabakasına/evresine ait çanak çömlek malzemesinin çalışılmış ve yayınlanmış olması göz önünde bulundurulmuştur.

Yerleşimlerin coğrafyası, mimarisi, buluntu toplulukları, taş alet endüstrileri ve ölü gömme gelenekleri gibi öğeleri bu bölümde ele alınmayacak, yerleşimin özlü bir tanımı ve stratigrafik gelişiminin tanıtılmasının ardından çanak çömlek topluluğu detaylı olarak incelenecektir. Her bir bölgeden seçilmiş olan yerleşimlerin tanıtılması ve çanak çömlek malzemesinin incelenmesinden sonra tez konusunu oluşturan malzeme ile karşılaştırması yapılacaktır.

Çanak çömlek malzemesi üzerinden yerleşimler arasında karşılaştırma yapılırken öncelikli olarak biçimsel özellikler ve yüzey işlemleri dikkate alınacaktır. Hamurun kalitesi, kilin yapısı, hamur katkı maddesi gibi bileşenler bölgeden bölgeye ve yerleşimcilerin temin edebildikleri hammaddenin kalitesine göre değişebileceği için benzerliklerin ya da farklılıkların belirlenmesinde önemli bir kıstas olarak değerlendirmeye alınmayacaktır. Ancak hamur dokusu ve hamur katkı maddelerinin de daha önceden öğrenilmiş ve tekrar edilmiş deneyimlere göre bir geleneğin devamını oluşturmuş olabileceği de göz önünde bulundurulacak ve karşılaştırılan yerleşim ile tez konusunu oluşturan malzeme arasında kilin yapısı ve katkı maddeleri arasında benzerlik görülen noktalar belirtilecektir.

4.1. Kuzeybatı Anadolu

Kuzeybatı Anadolu'da yer alan çağdaş yerleşimlerle ilgili detaylı bilgiler Bölüm 1.5'te ele alındığından burada tekrar değinilmeyecek olup sadece tez malzememiz ile ilişkili olarak ele alınabilecek tabakaların çanak çömlek malzemesi ile ilgili bilgilere yer verilecektir.

Ilıpınar

Ilıpınar yerleşiminde X. ve VI. tabakalar arasında kap biçimlerinde büyük farklılıkların gözlenmediği ancak uzun bir sürece yayılan gelişimin görüldüğü anlaşılmaktadır.

Ilıpınar X. ve IX. tabakaların çanak çömleği yoğunlukla kum katkılı, az sayıda kalsit ve saman katkılı gruplardan oluşmaktadır. Kum katkılı mallarda az sayıda ufak kireçtaşı katkı da gözlemlenmiştir. X. tabaka çanak çömleğinde gri, krem ve kahverengi renklerin tonları görülmekle birlikte genel olarak alacalı yüzey rengi egemendir. Ilıpınar çanak çömleğinin biçimsel değerlendirilmesi açık, kapalı ve özel formlar olarak gruplandırılmıştır. X. tabakada bu ana grupların tamamını temsil eden örnekler görülmektedir. X. tabakada “S” kıvrımlı kâseler, kısa boyunlu ya da boyunsuz daralan ağızlı çömlekler genel kap biçimlerini oluşturmakta, ip delikli, aycık ve tüp tutamaklar da görülmektedir. Özel formlar olarak değerlendirilen köşeli kaplar grubuna giren kapaklar ve minyatür kap örnekleri de bulunmaktadır. IX. tabakada çanak çömlek gruplarının yüzey renklerinin koyulaştığı ve hamur katkı maddesi olarak mineral katkının kullanıldığı görülmektedir. IX. tabakada koyu kahve ve siyaha yakın yüzey renkleri görülmektedir. X. tabakada görülen kap formları bu tabakada da devam etmektedir. Bunlara ek olarak kevgir olarak adlandırılacak ayaklı bir kap türü biçim grupları arasında yer almaktadır⁴⁵⁵. VIII. tabakada ise kum katkının yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Kireç taşı katkı kullanılmakla birlikte, kalsit çok nadiren kullanılmıştır. Dışa dönük dudaklı çanaklar, “S” kıvrımlı dışa dönük dudaklı çömlekler sıkça karşılaşılan formlardandır. Dar ağızlı kaplar, içe dönük ağızlı çanaklar, “S”

⁴⁵⁵ Van As-Wijnen 1995, s.94

kıvrımlı dik ağızlı çanaklar, ağız üzerinden dışa dönük ağızlı çömlekler de VIII. tabakada az da olsa gözlemlenen biçim gruplarını oluşturmaktadır⁴⁵⁶.

Tez konumuz kapsamında ele alınan tabaka ve malzemesi ile ilişkili olarak Ilıpınar VII. tabaka gösterilebilir. Ilıpınar VII. tabakada çanak çömlek yapımı ve kullanımının önceki tabakaların devamı niteliğinde olduğu belirtilmektedir. Ancak bu tabakada IX. ve VIII. tabakada görülen bazı kap formları ile, köşeli kaplar ve saman katkılı mallar görülmemektedir. Aynı zamanda aplike ve impresso bezemeli (tırnak baskı) kaplar ile disk şekilli, eğimli kenarlı, kare ve geniş biçimindeki düz kapaklar da VII. tabakada görülmemektedir. Bunlara karşılık olarak, az sayıda görülmekle birlikte, omurgalı kaseler ve köşeli çömlekler VII. tabaka biçim grupları arasında yerini alan yeni kap formlarıdır. IX. ve VIII. tabakalarda dominant biçim gruplarını oluşturan çift tutamaklı çömlekler, yatay ip delikli tutamaklı çömlekler, tabaklar, "beaker" türü kaplar, kupalar ve oval kaseler VII. tabakada da görülmeye devam etmektedir. VII.-VI. tabakalarda, dört yerleşim evresi tespit edilmiş olup tüm bu evreler boyunca çanak çömlek üretimi açısından süreklilik gösteren bir gelişim olduğu anlaşılmaktadır. VIII. tabakada çanak çömleğin yapımının oldukça özensiz olduğu görülürken VII. tabakadan itibaren çanak çömleğin özenli yüzeyli ve iyi açkılanmış olmasına dikkat edildiği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda kaba kum katkılı ve kireç katkılı hamurlu mallarda da düşüş görülmektedir. Kapların yüzeylerinin iyi düzeltilmesine ve parlak açkılı olmasına özellikle dikkat edildiği anlaşılmaktadır. Kahverengi ve siyah tonlarda yüzey renklerine sahip olan kapların hem iç hem dış yüzeylerinin iyi açkılı oldukları görülmektedir. Kaplarda nadiren astar uygulanmıştır. Parça kesitlerinde görülen turuncumsu-kahverengi tonundaki hamur rengi ve gri öz kapların iyi pişirildiklerine işaret etmektedir. VII. tabakada kapların cidar kalınlığının arttığı ve boyut olarak büyüdükleri, boyunların da daha belirgin hale geldiği görülmektedir. VII. tabakadaki çanak çömlek üretiminin ve yüzey işlemlerinin daha özenli olmasına ek olarak nadiren de olsa daha az özenle üretilmiş kapların, iyi düzeltilmemiş yüzeyli parçaların da görüldüğünü belirtmek gerekmektedir⁴⁵⁷.

⁴⁵⁶ Van As-Wijnen 1995, s.95

⁴⁵⁷ Thissen 2001, s.42-44.

Demircihöyük

Demircihöyük'te Son Neolitik Çağ ve İlk Kalkolitik Çağ'a tarihlenen tabakalara ait çanak çömlek malzemesi içerisinde tez konumuzu oluşturan malzeme ile karşılaştırma yapabileceğimiz gruplar Mal A, Mal B, Mal C ve Mal D'dir. Genellikle çok bozuk durumda olduğu görülen kırmızı astarlı çanak çömlek Mal A'yı oluşturmaktadır ve bu mal grubunda belirlenebilen tek kap biçimi içe dönük ağızlı ve geniş dipli bir çömlektir. Mal B grubunda ise hamurda yoğun miktarda mika katkı kullanılmıştır. Bu mal grubundaki parçalar genellikle açık tonlardaki yüzey renklerine sahiptir ve koyu yüzeyli parçalar ender görülmektedir. Bu mal grubunda yüzey rengi olarak çoğunlukla gri, grimsi bej ve yeşilimsi gri görülmektedir. Mal B çanak çömleğinde görülen tipik formlar ise içe dönük ağızlı çömlekler ve içe dönük fakat içbükey kenarlı düz dipli çömleklerdir. "S" kıvrımlı kaseler, kutular ve kapaklar nadiren görülmektedir. Tutamaklar, ip delikli tutamaklar ve sepet kulplar bulunmaktadır. Demircihöyük malzemesi içinde Mal C olarak sınıflandırılan malzemenin hamurunda yoğun miktarda kireçtaşı ve kalsit kullanılmıştır. Bu mal grubunun Fikirtepe çanak çömleği ile benzerlik gösterdiği bildirilmektedir ve yüzey renklerinin çoğunlukla koyu tonlarda olduğu görülmektedir. Ancak bu mal grubu içerisinde "S" profilli kaselerin daha sık görülmesinin yanı sıra basit kaselerin de kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ağız kısmı içe doğru uzanan çıkıntılı çömlekler ve içe doğru genişletilmiş ağız kenarlı çömlekler çok sayıda bulunmaktadır. Düz dipler bu mal grubunda seyrek olup, tutamaklar, ip delikli tutamaklar, sepet kulplar ve kazı bezeme görülmektedir⁴⁵⁸. Mal D grubu altında toplanan kırmızı boya bezekli malzeme içerisinde özellikle "S" kıvrımlı kaseler görülmekte, içe dönük ve içbükey kenarlı çömleklerle ender olarak karşılaşmaktadır. Beyaz-bej renkli astar üzerine kırmızı-kahverengi boya ile yapılmış olan geometrik motifler genellikle çizgisel ve bazen yüzeysel olarak yapılmışlardır⁴⁵⁹.

⁴⁵⁸ Seeher 1987, s.80.

⁴⁵⁹ Seeher 1987, s.79-81.

Orman Fidanlığı

Orman Fidanlığı yerleşiminin İlk Kalkolitik Çağ'a tarihlenen I-IV tabakaları Ilıpınar VA ve VB tabakaları ile çağdaş olduğu bildirilmektedir⁴⁶⁰. Ancak bu tabakalara ait çanak çömlek, tez konumuzda ele aldığımız malzeme ile benzerlik göstermekte ve bu durum uzun süreli kullanımda olan formların olabileceğini düşündürmektedir. I-IV. tabakalarda koyu yüzlü mal gruplarında kahverengi, kahverengimsi gri ve gri tonlarında yüzey renkleri görülmektedir. Malların büyük çoğunluğu kahverengi hamurlu olup koyu gri ya da siyah öz görülmektedir. Kuvars ve kireç katkının en sık kullanılan hamur katkı maddeleri oldukları anlaşılmakta, şist ya da kumun da katkı olarak kullanıldığı örnekler de bulunmaktadır⁴⁶¹. Formlar arasında dışa doğru açılan tabaklar, hafif içe kıvrılmış dudaklı sığ kaseler, basit profilli sığ kaseler, derin ve yarı küresel gövdeli kaseler, omurgalı kaseler, derin küresel gövdeli kaseler ve çömlekler, daralan ağızlı çömlekler, "S" profilli kaseler gibi formlar görülmektedir⁴⁶².

Değerlendirme

Kuzeybatı Anadolu'da Aktopraklık dal örgü mimari tabakası ile çağdaş tabakalara sahip olan yerleşimler Ilıpınar ve Orman Fidanlığı'dır. Demircihöyük'te de tez konumuzu oluşturan çanak çömlek topluluğu ile karşılaştırılabilecek malzeme görülmektedir. Ilıpınar VII. tabaka, Orman Fidanlığı'nın I-IV tabakaları, Demircihöyük Mal A-B-C ve D çanak çömleği Aktopraklık Höyük dal örgü mimari tabakası çanak çömleği ile malzeme-teknik ve biçim grupları açısından karşılaştırılarak değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Ilıpınar VII. tabaka ve Orman Fidanlığı I-IV tabakalarının çanak çömleğini Aktopraklık Höyük dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömleği ile malzeme teknik açısından karşılaştırdığımızda öncelikle her üç yerleşimde de el yapımı olan bu kaplarda katkı maddesi olarak Ilıpınar VII. Tabakada yoğun olarak kum, Orman Fidanlığı'nda ise çoğunlukla kuvars ve kireç katkının, nadiren de şist ya da kumun kullanıldığı görülmektedir. Aktopraklık Höyük dal örgü mimari tabakası çanak

⁴⁶⁰ Efe 2001, s.50-51.

⁴⁶¹ Efe 2001, s.22.

⁴⁶² Efe 2001, s.27-38.

çömleğinde ise büyük oranda minik taşçıkların yanı sıra kumun da hamur katkı maddesi olarak kullanıldığı görülmektedir. Kireç katkı ise tez çalışması kapsamında değerlendirilen malzeme içerisinde bir kaç parçada görülmüş olup Aktopraklık dal örgü mimari tabakası çanak çömleğinin sınıflandırılmasında rol oynamamıştır. Her üç yerleşmede de çoğunlukla turuncu, kahverengi, kızımısı kahverengi tonlarında hamur ve gri ya da siyah renkte öz görüldüğünden bu yerleşimlere ait çanak çömlek malzemesinin genellikle iyi fırınlanmış oldukları söylenebilir.

Yüzey işlemleri açısından Ilıpınar VII ve Orman Fidanlığı I-IV tabakaları ile Aktopraklık dal örgü mimari tabakası karşılaştırıldığında her üç yerleşmedeki çanak çömlek malzemesinin büyük çoğunluğunun iyi düzeltilmiş yüzeyli ve iyi açkılanmış oldukları görülmektedir. Yüzey renkleri olarak ise her üç yerleşmede de siyah, kahverengi, gri gibi koyu tonların baskın olduğu anlaşılmaktadır.

Demircihöyük malzemesi ile hamur katkı malzemesi açısından dal örgü mimari tabakasına ait Aktopraklık çanak çömlek malzemesi karşılaştırıldığında her iki yerleşimde de farklı tercihlerin olduğu görülmektedir. Demircihöyük'te Son Neolitik Çağ ve İlk Kalkolitik Çağ'a tarihlenen çanak çömleklerdeki hamur katkısı olarak mika, şist ve kireçtaşı kullanılırken tez çalışmamızda ele alınan malzemede yoğun olarak taşçık/kum kullanılmıştır. Mal A grubunu oluşturan kırmızı astarlılar ile Mal D grubunu oluşturan kırmızı boyalı mallar dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek malzemesi içinde oldukça düşük oranda görülmektedir. Fikirtepe malzemesi ile benzer özellikler taşıdığı ifade edilen Demircihöyük Mal C'de ise yüzey renklerinin koyu tonlarda olduğu belirtilmektedir. Koyu yüzeyli mallar Aktopraklık dal örgü mimari tabakası çanak çömlek topluluğu içinde de oldukça yoğundur.

Kap formları açısından Ilıpınar, Orman Fidanlığı, Demircihöyük ve Aktopraklık dal örgü mimari tabakası çanak çömleği karşılaştırıldığında her dört yerleşimde de basit kenarlı ve "S" profilli kaselerin sık karşılaşılan kap formları olduğu anlaşılmaktadır. Orman Fidanlığı I-IV. tabakalarda ve Ilıpınar VII. tabakada görülen tabak ve daralan ağızlı çömlekler de ele aldığımız malzeme içerisinde görülmekle birlikte oranları diğer kap formlarına göre düşüktür. Demircihöyük Mal D grubu içerisindeki içbükey boyunlu çömleklere nadiren rastlanırken hem Ilıpınar hem Aktopraklık dal örgü mimari tabakası

Çanak  mleği içerisinde dışa dönük dudaklı ve içbükey boyunlu çömlekler daha sık karşımıza çıkmaktadır.

4.2. Trakya

Yarımburgaz

Yarımburgaz Mağarası ile ilgili detaylı bilgiler Bölüm 1.5'te ele alındığı için burada sadece tez konumuzla ilişkili olan 3. evre çanak çömleği değerlendirilecektir.

Yarımburgaz 3. tabakanın baskın gruplarını koyu tonlardaki yüzey renklerine sahip olan özenli açkılı mallar ve orta derecede kaba mallar olarak iki alt grup oluşturmaktadır. Her iki alt grup da iyi arıtılmış kilden az miktarda kum katkılı hamurlu olup iyi fırınlanmışlardır. Koyu yüzeyli, açkılı ve ince cidarlı kaliteli mallar bu tabakada karşımıza çıkmaktadır. Bu tabakanın daha az oranda temsil edilen mal gruplarını ise deniz kabuğu katkılı mallar ve kalın cidarlı mallar oluşturmaktadır. Kap formlarında ise küresel gövdeli kaseler, boyunlu ya da boyunsuz kapalı formlu çömlekler görülmektedir. Bezemeli parçaların sayısı oldukça yüksek olan bu tabakada tekstil türü bezeme görülmemekte, onun yerine çizgisel bezeme motifleri görülmektedir. Şevron ve verevli bezemelere oldukça sık rastlanmaktadır. 5. ve 4. tabakalarda görülen impresso bezeme ise bu tabakada görülmemektedir⁴⁶³.

Yenikapı

Yenikapı ile ilgili detaylı bilgiler Bölüm 1.5'te ele alındığı için burada sadece tez konumuzla ilişkili olarak Yarımburgaz 3. evre malzemesi ile benzerlik gösteren Yenikapı malzemesi ele alınacaktır. Daha önce de değinildiği gibi Yenikapı kazılarında büyük çoğunluğunu kazı alanının doğusunda yer alan mezarlardaki tüm ya da tüme yakın mezar hediyeleri arasında Yarımburgaz'ın tüm evrelerini yansıtan çanak çömlek malzemesi bulunmuştur. Yenikapı kazılarında genel olarak baskı tekniği ile yapılmış nokta, çentik, tırnak bezeme ile zikzak, tekstil gibi geometrik bezemeli parçalardan oluşan Yarımburgaz benzeri malzemenin formları küresel gövdeli çömlekler, boyunlu çömlekler, derin kaseler, bezemeli kaplar ve ip delikli tutamaklardır⁴⁶⁴. Yarımburgaz III.

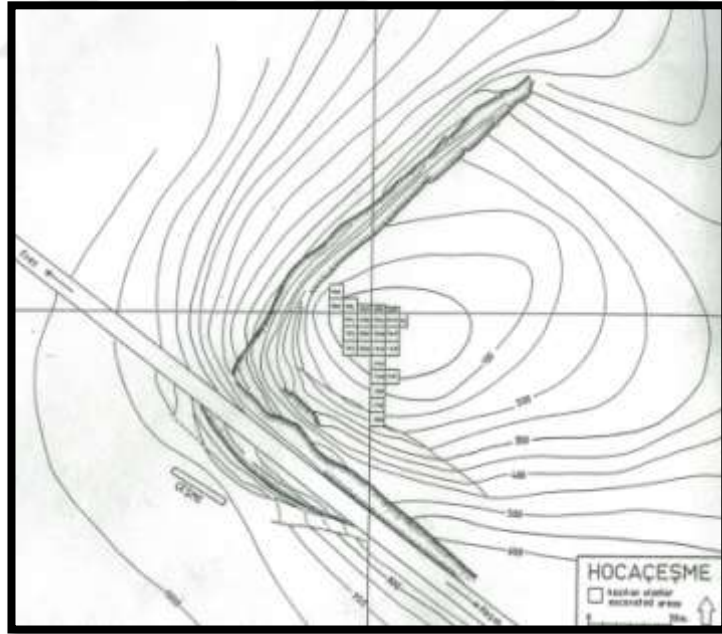
⁴⁶³ Özdoğan-Miyake-Özbaşaran Dede 1991, s.72-73., Özdoğan 2013, s.177-178.

⁴⁶⁴ Kızıltan-Polat 2013a, s.119-120., Kızıltan-Polat 2013b, s.16.

Evre malzemesi ile benzerlik gösteren Yenikapı malzemesinin genel olarak taşçık, mika ve kalker katkılı hamura sahip olduğu ve gri renkte donuk açıkta oldukları bildirilmektedir. Bu malzeme üzerinde daha keskin ve uzun kenarlı tek vuruşla yapılmış baskı bezeme görülmektedir⁴⁶⁵.

Hoca Çeşme

Hoca Çeşme Ege kıyısına çok yakın bir konumda, günümüzdeki Meriç deltasında yer almaktadır. Höyükte Pre-Karanovo I evresinden Karanovo I evresinin sonuna kadar olan dönemi temsil eden yedi yapı evresi tespit edilmiştir (Şekil 36). Bununla birlikte karışık dolgulardan toplanan malzeme içerisinde Karanovo II, Karanovo III ve erken Karanovo IV tipindeki malzemenin görülüyor olması Hoca Çeşme'deki yerleşim süresinin tespit edilen yedi yerleşim katından daha uzun bir süreci kapsamış olduğuna işaret etmektedir. Hoca Çeşme'deki kültürel süreç dört evreye ayrılmaktadır⁴⁶⁶.

Şekil 36: Hoca Çeşme Kazı Alanını Gösterir Plan (Özdoğan 2013, fig.59)

⁴⁶⁵ Kızıltan-Polat 2013a, s.120-121., Kızıltan-Polat 2013b, s.20.

⁴⁶⁶ Özdoğan 2013, s.179.

I. evre, Hoca Çeşme'de tespit edilen yerleşimlerden sonuncusunu temsil etmektedir. Bu evrede tanımlı olarak tespit edilebilen tek yapı bir savunma duvarına aittir. Bu savunma duvarının üst kısmının tahrip edildiği ya da kendiliğinden yıkılmış olabileceği düşünülmektedir. II. evre ise üç yerleşim katı bulunmaktadır. Bu evrede Karanovo I evresi ile yakın benzerlik gösteren dikdörtgen planlı ve sıvalı duvarlara sahip yapılar görülmektedir. II. evrede kubbeli ve yerden yükseltilmiş fırınlar ve çalışma platformları da tespit edilmiştir. Yerleşimin sürekliliğine işaret eder şekilde III. evrede de görülen savunma duvarının II. evre boyunca da kullanıldığı anlaşılmaktadır⁴⁶⁷.

III. evrede ise iki yapı katı olduğu belirlenmiştir. Bu evrede yapılar yuvarlak planlıdır ve dal örgü tekniği ile inşa edilmişlerdir. IV. evreden sonra da yerleşimi çevreleyen masif savunma duvarının III. evrede yenilenerek kullanılmaya devam edildiği anlaşılmaktadır⁴⁶⁸.

Hoca Çeşme'deki en erken tarihli yerleşimi temsil eden IV. evrede doğrudan ana kaya üzerine kurulmuş olan tek bir yapı katı bulunmaktadır. Bu evrede yapılar kayanın oyulması ya da yer yer düzeltilmesiyle elde edilen tabanlara sahiptir. Yaklaşık 5 m çapındaki yuvarlak planlı bir yapının ana kayanın 10 cm kadar oyulması ile yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu yuvarlak oyugun dışını 30 cm aralıklarla yerleştirilmiş olan kimisi kayaya oyularak oturtulmuş kimisi ise taşlarla desteklenerek dikilmiş kazık delikleri çevrelemektedir. Hoca Çeşme IV. Evre yerleşiminin doğuda 20 m, güneydoğuda ise 40 m boyunca izlenebilen masif bir duvar ile çevrelendiği anlaşılmaktadır⁴⁶⁹.

IV. evreden elde edilen kalibre edilmiş radyokarbon tarihi yaklaşık olarak M.Ö 6400-6200 yıllarını göstermektedir. III. evreden elde edilen kalibre edilmemiş radyokarbon tarihleri ise G.Ö 7135±270 (GrN 19357), G.Ö 6920±90 (GrN-19780), G.Ö 6960±65 (GrN 19311), G.Ö 6900±110 (GrN-19781) şeklindedir⁴⁷⁰.

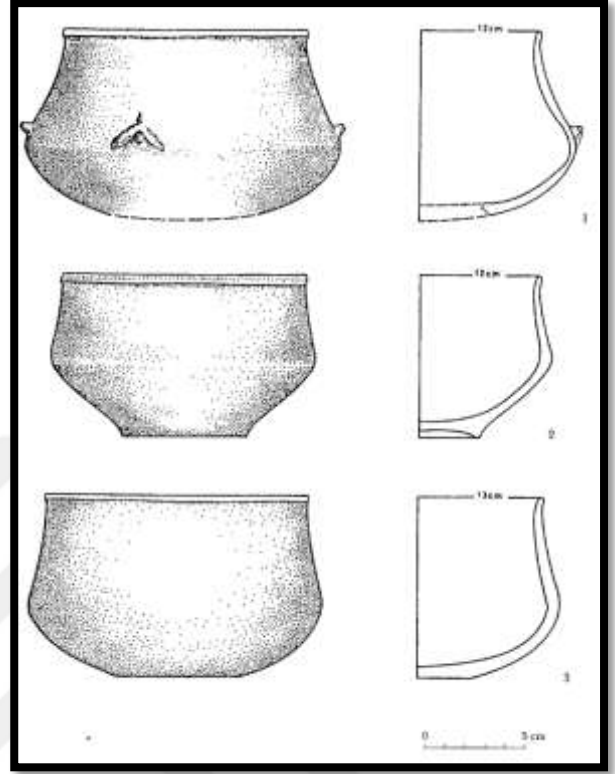
⁴⁶⁷ Özdoğan 2013, s.181., Karul-Bertram 2005, s.118.

⁴⁶⁸ Özdoğan 2013, s.181., Karul-Bertram 2005, s.118.

⁴⁶⁹ Özdoğan 2013, s.180., Karul-Bertram 2005, s.118.

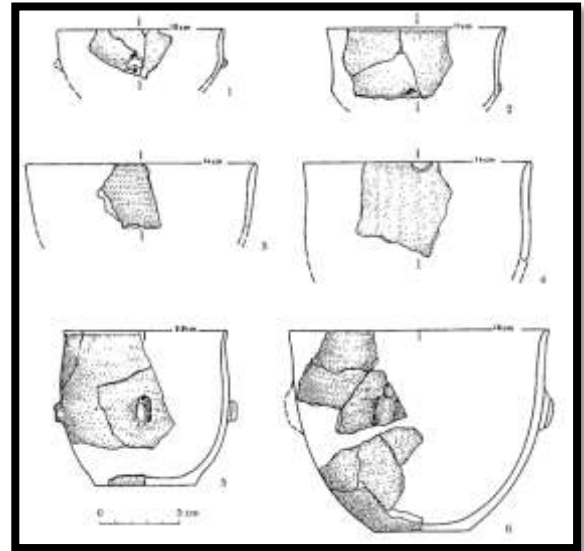
⁴⁷⁰ Özdoğan 2013, s. 180-181.

IV. ve III. evre çanak çömleği kum ve minik mika katkılı hamurlu, iyi fırınlanmış, ince cidarlı ve oldukça parlak ağıklıdır. Parlak siyah ağıklı malların yanı sıra kırmızı ve kırmızı tonlarında yüzey renkleri de görülmektedir. IV. evrede nadiren görülen kaba malların III. evrede artış gösterdiği anlaşılmaktadır. III. ve IV. evrede kırmızı/kırmızımsı renkli mallar, kahverengi mallar ve parlak siyah/siyahımsı renkli mallar olmak üzere üç ana mal grubu görülmektedir. Çanak çömlek topluluğu özenli yüzeyli ve çoğunlukla astarlı olup oldukça iyi fırınlanmışlardır⁴⁷¹. Düz ya da basit kenar kıvrımlı tabak benzeri kaplar, kupa benzeri çömlekler, basık gövdeli "S" profilli çömlekler, dudak kısmına doğru

Şekil 37: Hoca Çeşme IV. - III. Evre Kap Biçimleri (Karul-Bertram 2005, fig.1.)

biçim gruplarını oluşturmaktadır (Şekil 37, Şekil 38). Bu evrelerde az sayıda olmakla beraber zoomorfik biçimli kapaklar ve kaplar da görülmektedir. IV. evrede çoğunlukla boyunsuz, basık gövdeli ve ince cidarlı kaplar görülür. III. evrede ise kaplar kalın cidarlı ancak inceltilmiş ve uzatılmış dudaklıdır. Kaplar genellikle yuvarlak gövdeli olup oval biçimli formlar ise oldukça nadir görülmektedir. Her iki evre için de düz ve

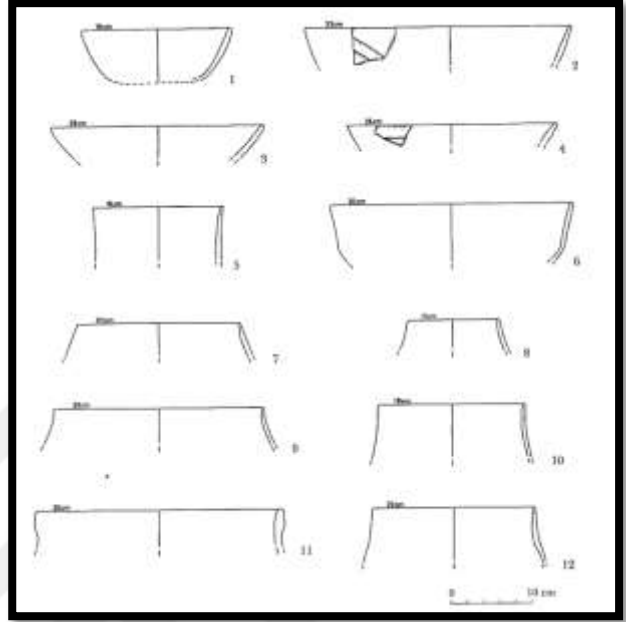

Şekil 38: Hoca Çeşme IV.-III. Evre Kap Formları (Karul-Bertram 2005, fig.3)

⁴⁷¹ Karul-Bertram 2005, s. 120-121.

geniş dipler karakteristiktir. Yine her iki evrede de delikli kısa tüp ve ayıcık tutamaklar görülmektedir⁴⁷².

II. evre çanak çömlek malzemesi içinde ise basit kenarlı açık formu kaseler oldukça sık görülmektedir. "S" profilli ve bikonik çömlekler ise nadiren bulunmaktadır. Bu evrede farklı ya da yanlış fırınlama yöntemleri nedeniyle yüzey renkleri - kırmızıdan siyah tonlarına- kadar büyük farklılıklar göstermektedir. Bu evre çanak çömleğinin %94'ünü astarlı yüzeyliler meydana getirmektedir. Bu evrenin ilerleyen dönemlerinde ise yine kapalı formların yoğunluktadır ve basit kaseler ile "S" kıvrımlı çömleklerin nadirdir (Şekil 39). Yine bu dönemde kapların kötü fırınlanmış oldukları bildirilmektedir⁴⁷³.

Şekil 39: Hoca Çeşme II. Evre Kap Biçimleri (Karul-Bertram 2005, fig.5)

Aşağı Pınar

Aşağı Pınar Kırklareli'nde Yıldız (Istranca) Dağları'nın güney eteklerinde, Haydardere isimli küçük bir akarsuyun yakınında yer almaktadır. Höyükte gerçekleştirilen kazı çalışmalarında M.Ö 6200'den M.Ö 4800' kadar olan süreci kesintisiz olarak yansıtan tabakalanma tespit edilmiştir.

8. tabakaya ilişkin tanımlı bir yapı kalıntısı bulunmamaktadır. Kendi içinde birden fazla evresi bulunan 7. tabakada farklı nitelikte birimlerle karşılaşılır. Burada ilk

⁴⁷² Karul-Bertram 2005, s.122.

⁴⁷³ Karul-Bertram 2005, s.123-125.

evrede dörtgen planlı dal-örgü yapılar görülmektedir. Bitişik düzende doğu batı doğrultusunda uzanan odalara güney yönünde daha küçük birimler eklenmiştir. Yapıların kuzey kısımlarının da avlu niteliğinde alanlarla donatıldığı anlaşılr. Bir sonraki evrede ise bu dönem yerleşimini güneyden çevrelediği düşünülen ve doğu-batı doğrultusunda uzanan bir hendek bulunmaktadır⁴⁷⁴. 6. evre oldukça şiddetli bir yangın geçirdiğinden olukça iyi durumda korunmuş durumdadır. Bu tabakada doğu-batı doğrultusunda uzanan ve birbirine bitişik olarak yerleştirilmiş dal örgü yapılar görülmektedir. Kalın dikmelerin

arasını bağlayan ince dallarla sepet gibi örülen ahşap iskeletle oluşturulan duvarların, kalın bir kerpiç çamuruyla sıvandıkları anlaşılmaktadır. Yapıların ortak duvarlar kullandıkları da tespit edilmiştir. Çoğunlukla bir ya da ender olarak iki odalı olan yapıların tabanları kil sıvalıdır ve bazı odaların içinde belirli bir kenar boyunca uzanan ya da bir köşeyi geçen asma katlar mevcuttur. Mekânların içinde dörtgen, kare ve yuvarlak biçimli fırınlar ile gündelik işlerin sürdürüldüğü ışık alanları tespit edilmiştir. Yapı içlerinde depolama amacıyla kullanılan silolara sıkça rastlanmaktadır⁴⁷⁵. 5. evreye

Şekil 40: Aşağı Pınar Yerleşim Tabakalarını Gösteren Plan (Özdoğan 2013, fig.100)

gelindiğinde yerleşimin daha önceki evrelere nazaran daha geniş bir alana yayıldığı anlaşılmaktadır. Aynı zamanda yapı planı ve tekniğinde değişiklikler olduğu görülmektedir. 6. evre ile 5. evre arasında bir geçiş evresi olduğu düşünülmektedir. Bu

⁴⁷⁴ Özdoğan 2013, s.184-186.

⁴⁷⁵ Özdoğan 2013, s.188.

geçiş evresinde yuvarlak ya da oval planlı çukur yapılar ve payandaya benzer çıkıntıları olan bir palisat duvarı bulunmaktadır⁴⁷⁶ (Şekil 40).

Kalibre edilmiş radyokarbon analizlerine göre Aşağı Pınar evrelerinin tarihleri şu şekildedir: 2. tabaka M.Ö 4900-4700, 3. tabaka M.Ö 5080-4900, 4. tabaka M.Ö 5250-5080, 5. tabaka M.Ö 5350-5250, 5/6 geçiş evresi yaklaşık olarak M.Ö 5350-5500, 6. tabaka M.Ö 5750-5500, 7. tabaka M.Ö 5950-5750, 8. tabaka yaklaşık olarak MÖ 6200-6000⁴⁷⁷.

7. tabaka çanak çömleği ile ilgili yapılan ön değerlendirmelerden anlaşıldığı kadarıyla malzemenin mal grupları, kap biçimleri ve bezeme öğeleri açısından Karanovo I malzemesi ile büyük benzerlik gösterdiği bildirilmektedir. Çanak çömlek iyi düzeltilmiş, özenli ve iyi açkılanmış yüzeylidir. Kırmızılı ve koyu yüzlü mallar hemen hemen aynı oranlardadır ve koyu yüzlü mallarda koyu kahverengi ya da siyahımsı tonlardaki yüzey renkleri görülmektedir. Kap biçimlerine bakıldığında genelde basit ya da hafif kıvrımlı kenarlara sahip oldukları anlaşılmaktadır. Lale biçimli (tulip-shaped) ayaklı kupalar, kısa kaideler, düz kenarlı tabaklar sıkça rastlanan formlar arasındadır. Kaplar sıklıkla kırmızı üzerine beyaz ve nadiren de kırmızı üzerine siyah boya bezeme ile bezenmişlerdir⁴⁷⁸.

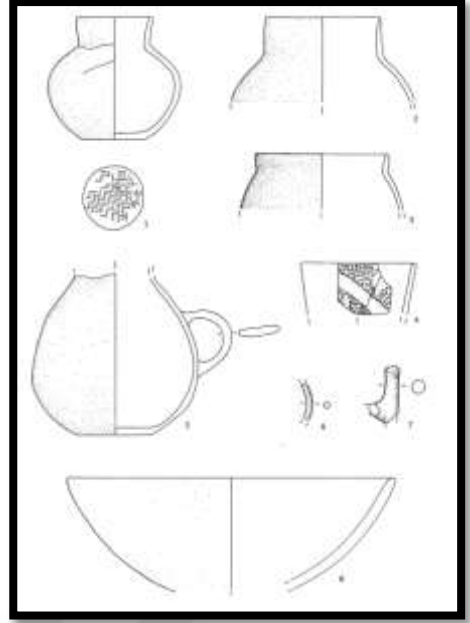
⁴⁷⁶ Özdoğan 2013, s.189.

⁴⁷⁷ Özdoğan 2013, s.190.

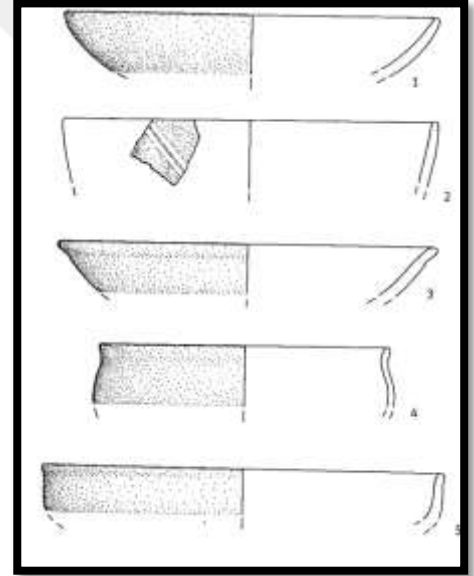
⁴⁷⁸ Özdoğan 2013, s.186.

Tez konumuzla ilgili olarak Aşağı Pınar 6. tabaka çanak çömleği yapım ve biçim grupları açısından bir önceki tabakanın devamı niteliğindedir. Ancak bu tabakada 7. tabakaya nazaran kırmızı astarlı beyaz boyalı mallar daha az görülürken oluk bezemeli parçalar daha sık görülmektedir. 6. tabakanın biçim grupları 7. tabaka ile benzerdir. Ancak daha önceki tabakalarda görülmeyen büyük boyutlu kaplar 6. tabakada ortaya çıkar⁴⁷⁹. Bu tabakada yuvarlak karınlı-torba biçimli, dik ve dar boyunlu kaplar

görülmemektedir. Bu kapların bazılarının omuz kısımlarında kulplar bulunmaktadır. Kulpların daha küçük ve yuvarlak formlu olanlarının küçük boyutlu kupa tarzı kaplarda, boynuzlu kulpların ise daha büyük boyutlu kaplarla birlikte kullanıldıkları düşünülmektedir. Kaseler ise çoğunlukla dışbükey kenarlıdır ve genellikle bezemesizdirler⁴⁸⁰ (Şekil 41, Şekil 42).

Şekil 41: Aşağı Pınar 6. Tabaka Kap Formları (Parzinger-Schwarzberg 2005, taf. 116)

Şekil 42: Aşağı Pınar 6. Tabaka Kap Formları (Parzinger-Schwarzberg 2005, taf. 117)

⁴⁷⁹ Özdoğan 2013, s.188-189.

⁴⁸⁰ Parzinger-Schwarzberg 2005, s.41.

Değerlendirme

Trakya'da tez konumuzu oluşturan çanak çömlek topluluğu ile karşılaştırma yapabileceğimiz yerleşimler Yarımburgaz, Yenikapı, Aşağı Pınar ve Hoca Çeşme'dir. Yarımburgaz 3, Yenikapı'da tespit edilen Yarımburgaz 3 tipindeki malzeme, Aşağı Pınar 6. tabaka ve Hoca Çeşme II. evre çanak çömleği Aktopraklık dal örgü mimari tabakası çanak çömleği ile malzeme teknik ve biçim grupları açısından karşılaştırılacaktır.

Söz konusu yerleşimler çanak çömlek açısından değerlendirildiğinde Trakya'nın kendi içerisinde farklılıklar gösterdiği anlaşılmaktadır. Yenikapı ve Yarımburgaz çanak çömleği daha çok Fikirtepe Kültürü ile bağlantılı olarak doğu ve güney Marmara ile daha fazla ortak yön taşıırken Hoca Çeşme başta Ege ve Göller Bölgesi ile Yunanistan ve Bulgaristan'daki yerleşimler ile benzerlik göstermektedir. Aşağı Pınar ise gerek Marmara Bölgesi gerekse de Balkanlar'daki çağdaşları ile yakın benzerliklere sahiptir.

Malzeme teknik açısından Yarımburgaz 3 ve Aktopraklık dal örgü mimari tabakası çanak çömleği karşılaştırıldığında her iki yerleşimde de hamur katkısı olarak kumun kullanıldığı, dolayısıyla mineral katkının tercih edildiği, iyi düzeltilmiş ve özenli açkılanmış bu kapların koyu renkli yüzey tonlarına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Düz kenarlı kaseler, hafif boyunlu ya da boyunsuz küresel gövdeli kaplar ile "S" profilli kaseler her iki yerleşim de görülen biçim grupları arasındadır.

Yarımburgaz 3 tipindeki Yenikapı malzemesi ise hamuru taşçık, mika ve kalker katkılı, genellikle gri renkte yüzeyli ve donuk açıklıdır. Mineral katkı hem Yenikapı hem de Aktopraklık'ta bu dönemde ortak noktalardan birini oluşturmaktadır. Yenikapı'da bulunan Yarımburgaz 3 benzeri küresel gövdeli, boyunlu çömlekler ve basit ya da "S" profilli kaseler tez kapsamında ele aldığımız malzeme içinde de görülen biçim grupları arasındadır.

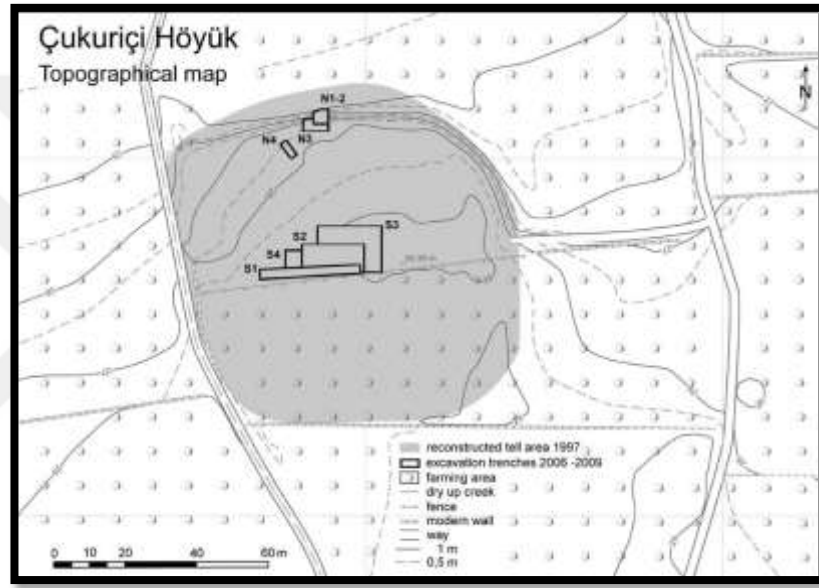
Aşağı Pınar 6. tabaka ile Hoca Çeşme II. evrenin stratigrafik olarak hemen hemen aynı dönemlere tarihlendikleri anlaşılmaktadır. Hoca Çeşme II. evre çanak çömleğinin tamamına yakını kırmızı astarlılar meydana getirmektedir. Aşağı Pınar 7. tabakada kırmızı astarlı beyaz boyalı mallar ile koyu yüzlü mallar neredeyse aynı oranlarda görülürken 6. tabakaya gelindiğinde kırmızı astarlı beyaz boyalı malların

oranında hafif bir düşüş yaşandığı görülmekte ve yine koyu yüzlü malların da kullanılmaya devam edildiği anlaşılmaktadır. Hoca Çeşme II. evre malzemesinin baskın grubunu oluşturan kırmızı astarlılar Aktopraklık dal örgü mimari tabakası çanak çömlek malzemesi içinde oldukça düşük orana sahiptir. Tez kapsamında el aldığımız malzeme içerisinde bir adet kırmızı astarlı beyaz boyalı parça bulunmaktadır. Aşağı pınar 7. ve 6. evre çanak çömlek malzemesinin ana mal gruplarından birini oluşturan kırmızı astarlı beyaz boyalıya benzeyen bu gövde parçasının üzerine ağ motifi bezenmiştir. Biçim grupları arasında dışbükey kenarlı ya da düz kenarlı basit kaseler, "S" profilli kaseler, dik yükselen boyunlu çömlekler, daralan ağızlı çömlekler, hafif boyunlu küresel gövdeli çömlekler Aşağı Pınar, Hoca Çeşme ve Aktopraklık'ta bu dönemde görülen ortak kap formlarını oluşturmaktadır.

4.3. Batı Anadolu

Çukuriçi Höyük

Çukuriçi Höyük Küçük Menderes'e oldukça yakın bir konumda, antik Ephesos kentinin yaklaşık 1 km güneydoğusunda yer almaktadır. Şimdiye kadar gerçekleştirilen arkeolojik kazılar neticesinde yerleşimin en az altı yerleşim evresine sahip olduğu anlaşılmıştır⁴⁸¹ (Harita 14).

Harita 14: Çukuriçi Höyük Topografik Haritası, (Galik-Horejs 2011, fig.3)

Höyüğün en üstteki dolgusunda, Çukuriçi IV ve III. tabakalarda Erken Tunç Çağı I'e -yaklaşık olarak M.Ö 2900-2750- yıllarına tarihlenen mimari kalıntılara ulaşılmıştır. VII. tabaka Son Kalkolitik Çağ'a, VI. tabaka Son Kalkolitik-Erken Tunç Çağı I dönemlerine tarihlenmektedir. VIII. tabaka höyüğün İlk Kalkolitik dönemini temsil etmektedir. Bu tabakada birbirine paralel olarak uzanan en az iki duvarın taş temeller üzerine kerpiç duvarları oluşturduğu görülmektedir. Bu tabaka sadece dar bir alanda izlenebildiği için bu kalıntının bir yapıya ya da odaya ait olup olmadığı henüz

⁴⁸¹ Horejs 2012, s.118.

net değildir. Kazık delikleri, çukurlar ve bunlarla çağdaş olan zemin döşemesi bir arada değerlendirildiğinde bu tabakada iki yerleşim evresi olabileceği düşünülmektedir⁴⁸².

Çukuriçi Höyük IX. tabaka Son Neolitik Çağ'a tarihlenmekte ve bu tabakada taş temeller üzerine kerpiç duvarlı dikdörtgen planlı yapılar görülmektedir. Yapıların hem iç hem de dış kısımlarında sıkıştırılmış çamurla oluşturulmuş tabanlar bulunmaktadır⁴⁸³. Çukuriçi Höyük VIII. tabakanın yaklaşık olarak M.Ö 6100-6000 yılları arasına tarihlendiği belirtilmektedir⁴⁸⁴.

IX. tabaka çanak çömleği içinde derin, boyunsuz ve daralan ağızlı kaplar sıkça görülmektedir. Hafif "S" profilli açık kaplar ya da konik boyunlu kaplar enderdir. Tutamaklar arasında ip delikli olanlar oldukça sık görülmektedir ve tüp tutamakların oranı azdır. Malzemenin kalitesi iyi ve orta derecede olup, mal grupları arasında kahverengi ya da grimsi kahverengi yüzeyli astarsız mallar ile bej ya da krem rengindeki astarlı mallar yer almaktadır. Turuncu ya da kırmızı astarlı mallar da yine az oranda görülmektedir⁴⁸⁵.

VIII. tabaka çanak çömleği homojen bir yapıya sahiptir. Bu dönemde boyasız monokrom çanak çömlek hakimdir. Parlak turuncu, kırmızı ya da kırmızımsı kahverenginde astarlı mallar da görülmektedir. En yoğun olarak görülen ikinci grubu ise gri ve grimsi kahverenginde açıkli mallar oluşturmaktadır ve bu dönemde impresso bezeme de görülmektedir. Kap biçimleri de hafif "S" kıvrımlı açık formlar, hafif kıvrımlı ya da hafif dışa doğru açılan ağızlı kaplar ve konik boyunlu daralan ağızlı kaplar bulunmaktadır⁴⁸⁶ (Şekil 43).

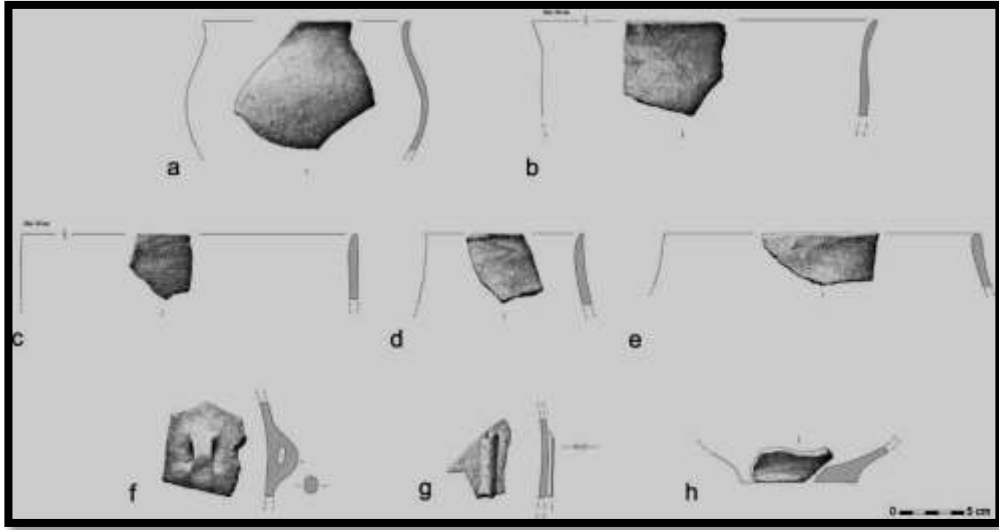
⁴⁸² Horejs 2012, s.118., Gelik-Horejs 2011, s.86-87.

⁴⁸³ Horejs 2012, s.120.

⁴⁸⁴ Horejs 2012, s.121.

⁴⁸⁵ Horejs 2012, s.121.

⁴⁸⁶ Horejs 2012, s.119., Galik-Horejs 2011, s.87.

Şekil 43: Çukuriçi Höyük VIII. Tabaka Biçim Gruplarından Örnekler
(Galik-Horejs 2011, fig. 5)

Ulucak Höyük

Ulucak Höyük, Ulucak köyü sınırları içerisinde, İzmir'in Konak ilçesinin 25 km kadar doğusunda yer almaktadır⁴⁸⁷. Burada gerçekleştirilen kazılarda Geç Roma-Erken Bizans Dönemi ile İlk Neolitik Çağ arasına tarihlenen altı tabaka tespit edilmiştir.

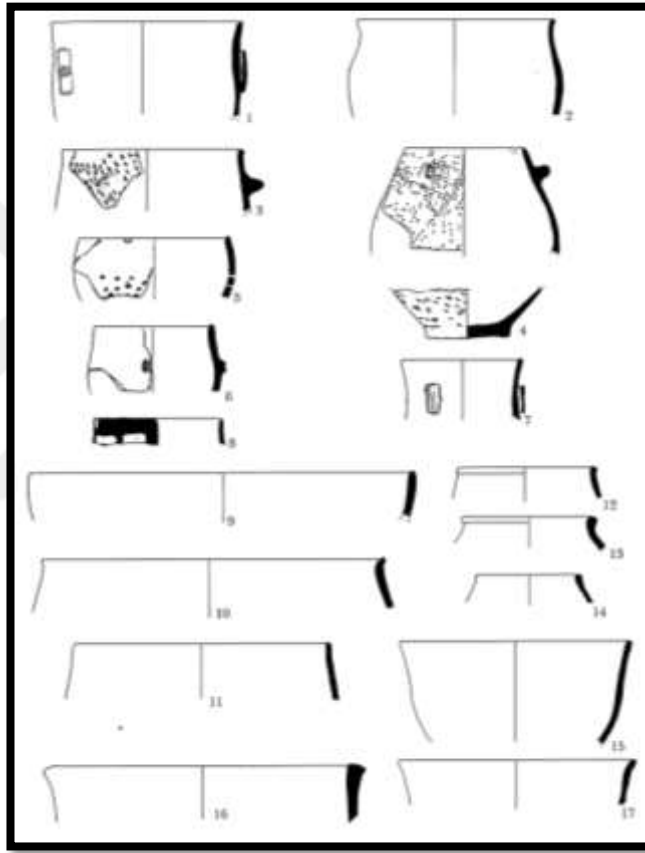
Ulucak'taki en erken yerleşimin yaklaşık olarak M.Ö 6760-6600 yıllarına tarihlendirilirken, yerleşimin yaklaşık M.Ö 5700'e kadar kesintisiz olarak kullanıldığı ve bu dönemde terk edildikten sonra M.Ö 5.-4. binli yıllarda yeniden iskan edildiği öngörülmektedir⁴⁸⁸.

Buradaki en eski yerleşimi oluşturan VI. tabakada iki ayrı yapıya ait kırmızı boyalı tabanlar, ateş yerleri bulunan açık alanlar görülmektedir. Bu tabakadaki yapılardan ilkinde kalker tabanın parlak kırmızı renkte boyalıdır ve yapının içinde oval bir fırın yer almaktadır. Diğerinde ise olasılıkla duvarlardan düşmüş olabilecek sıva parçaları gözlemlenmiştir ve iç kısımda dikdörtgen bir fırın bulunmaktadır. Her iki

⁴⁸⁷ Çilingiroğlu-Çevik-Çilingiroğlu 2012, s.139.

⁴⁸⁸ Çilingiroğlu-Çevik-Çilingiroğlu 2012, s.152-153.

mineral katkı, kum ve nadiren kalker kullanılmıştır. Kapların büyük çoğunluğunun açıklandığı ve parlak yüzeyli oldukları görülmektedir. "S" profilli kaseler, "S" profilli derin kaseler, dışbükey kenarlı kaseler, kısa boyunlu küresel gövdeli çömlekler, daralan ağızlı küresel gövdeli çömlekler bu tabakanın biçim gruplarını oluşturmaktadır⁴⁹¹. Dikey tüp tutamaklar kapların karın ve omuzları kısımlarına yerleştirilmiş olarak görülürler. Bu tabakada antropomorfik biçimli kaplar gibi özel kap biçimleri ile saklama kapları görülmemektedir⁴⁹² (Şekil 45).

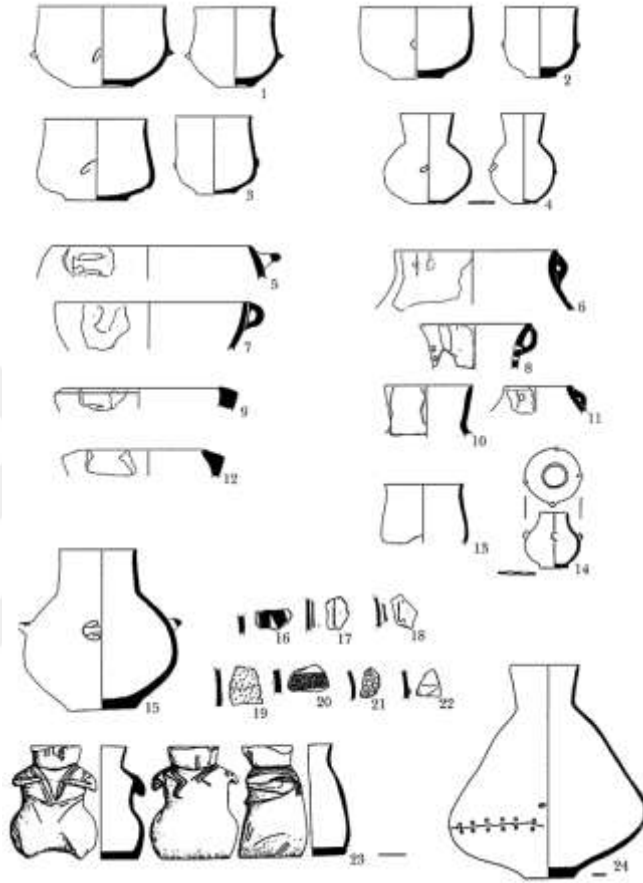
Şekil 45: Ulucak V. Tabaka Kap Formları (Abay 2005, fig.4)

IV. tabaka kendi içerisinde VIa-IVk arasındaki yerleşim evrelerine sahiptir (Şekil 46). Bu tabakanın en tanınmış evresi IVb'dir. Bu evrede 19 adet yapı, üç adet avlu olduğu düşünülen alan ve "sokak" olarak yorumlanan iki açık alan tespit edilmiştir. IVb evresinin şiddetli bir yangınla son bulduğu anlaşılmaktadır. Yapılar doğrudan ana

⁴⁹¹ Çilingiroğlu-Çevik-Çilingiroğlu 2012, s.145-147., Çilingiroğlu-Çilingiroğlu 2007, s.367., Abay 2005, s.77.

⁴⁹² Çilingiroğlu-Çevik-Çilingiroğlu 2012, s.145-147., Çilingiroğlu-Çilingiroğlu 2007, s.367.

kaseler, kısa boyunlu küresel gövdeli kaseler, uzun boyunlu çömlekler bu tabakanın kap biçimlerini oluşturmaktadır. Dikey tüp tutamaklar, tekli yumrucuk tutamaklar, ip delikli tutamaklar ve yatay yerleştirilmiş ikili yumrucuklar oldukça sık görülmekteyken kulplar oldukça enderdir⁴⁹⁴ (Şekil 47).

Şekil 47: Ulucak IV. Tabaka Kap Formları (Abay 2005, fig.3)

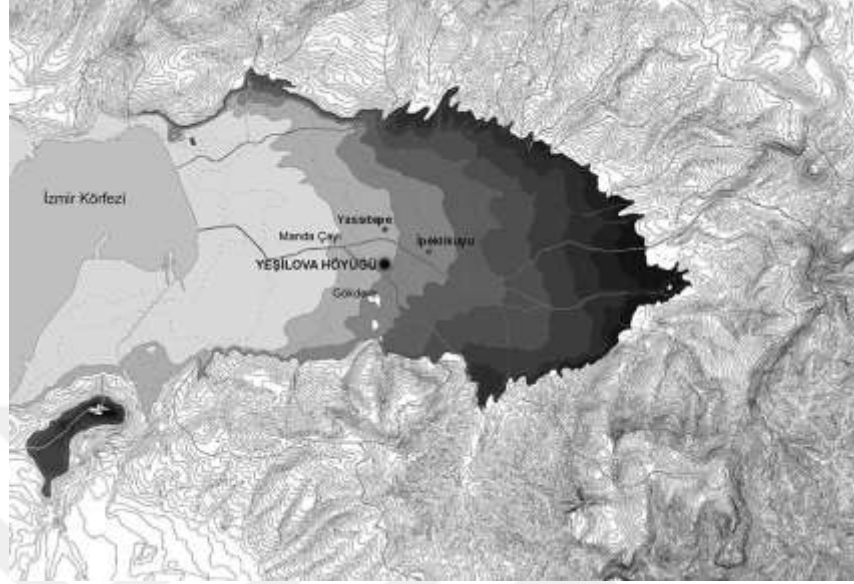
Yeşilova Höyük

Yeşilova, İzmir'in Bornova ilçesi sınırları içerisinde, Karacaoğlan mahallesinde yer alan Manda Deresi'nin güneyinde yer almaktadır⁴⁹⁵ (Harita 15). Burada üç kültürel evre tespit edilmiştir. Roma, Demir Çağı ve Tunç Çağı I. kültürel evreyi

⁴⁹⁴ Çilingiroğlu-Çevik-Çilingiroğlu 2012, s.143-144., Çilingiroğlu-Çilingiroğlu 2007, s.365., Abay 2005, s.78.

⁴⁹⁵ Derin 2012, s.177., Derin 2011, s.95., Derin 2007, s.377.

oluşturmaktadır⁴⁹⁶. II. Kültürel evreyi Kalkolitik Çağ'a tarihlenen tabakalar temsil ederken III. kültürel evre Neolitik Çağ'ı yansıtmaktadır.

Harita 15: Yeşilova Höyük Topografik Haritası (Derin 2011, fig.2)

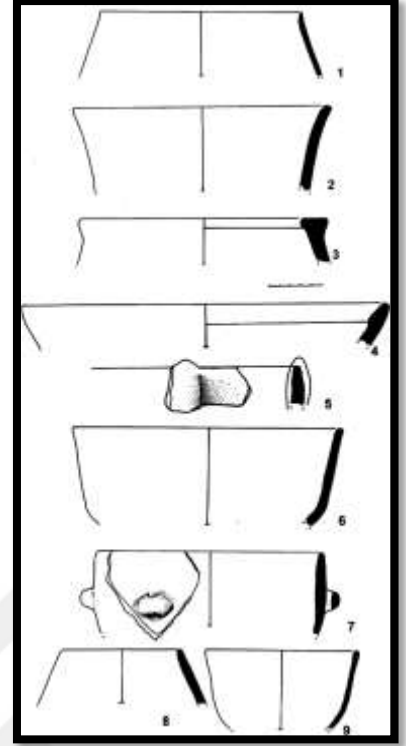
III. kültürel evrede 13 yerleşim katı tespit edilmiştir ve höyüğün en uzun yerleşim dönemini temsil etmektedir. Kalibre edilmiş radyokarbon analizlerine göre 3. kültür evresinin yedinci yerleşim katı M.Ö 6490'a tarihlenmektedir⁴⁹⁷. Bu evrenin 6-8. yerleşim katlarına ait çanak çömlek el yapımı, monokrom, minik kum ve mika katkılı, iyi fırınlanmış, gri, sarı, kırmızımsı kahverengi yüzeylidir. Krem rengi yüzeyli mallar da görülmektedir. Boyunsuz küresel gövdeli çömlekler, dışa açılan dudaklı kaseler ve sığ kaseler görülmektedir. Açılan ağızlı boyunlu çömlekler, düz kenarlı kaseler, "S" kıvrımlı kaseler, tüp tutamaklar da biçim grupları arasında yer almaktadır⁴⁹⁸. 3-5. yerleşim katlarında kırmızı yüzeyli malların yanı sıra kahverengi yüzeyliler de görülmeye başlar. Çömlekler çoğunlukla kırmızımsı kahverenginde ve bazen kırmızımsı sarı renklerde astarlıdır. Boyunsuz küresel gövdeli çömlekler, "S" profilli kaseler, düz kenarlı kaseler, sığ kaseler kap formları arasındadır. 1-2. yerleşim katlarında taş temelli dikdörtgen planlı yapılar görülmektedir. Bu dönem çanak çömlek topluluğunda açık kahverengi ve kırmızı tonundaki yüzey renklerine sahip mallar görülmektedir. Dönemin

⁴⁹⁶ Derin 2012, s.178., Derin 2011, s.96., Derin 2007, s.378.

⁴⁹⁷ Derin 2012, s.183.

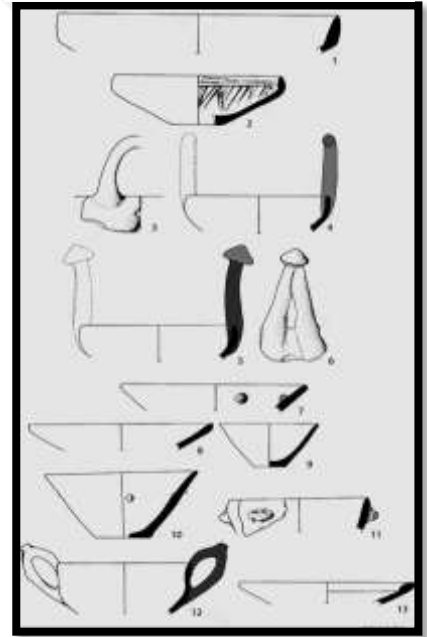
⁴⁹⁸ Derin 2012, s.180.

sonlarına doğru kahverengimsi kırmızı olan astar rengi daha da belirgin kırmızı renkte görülür. Organik ve kum katkılı hamurludurlar ve kapların her iki yüzeyi de astarlanmıştır. Uzun gövdeli, uzun boyunlu çömlekler ile nadiren daralan ağızlı çömlekler kapalı kap biçimleri arasındadır. Sığ ve genişleyen gövdeli, düz ya da kıvrımlı kenarlı "S" profilli kaseler ise açık kap formları arasında görülmektedir. Dikey ip delikli tutamaklar çömlekler üzerinde görülmektedir. Tırnak baskı/impresso bezemeli kaplar da bu dönemde görülmektedir⁴⁹⁹ (Şekil 48).

Şekil 48: Yeşilova Neolitik Çağ Kap Biçimleri, (Derin 2011, fig. 6.)

II. kültürel evrede iki yerleşim katı tespit edilmiştir. Burada neolitik tabakaların içine 1 m derinlikte ve yaklaşık 6-8 m çapında bir çukur açıldığı görülmüştür. Olasılıkla çukur barınak şeklindeki yapıda iki ayrı dönemde yerleşilmiştir. Kalkolitik yerleşimin bu çukur barınak dışındaki alanlarda da "çukur barınaklar" şeklinde devam ediyor olabileceği düşünülmektedir. Kalkolitik Çağ'a tarihlenen II. Kültürel evrenin sonlarına ait bir taban da tespit edilmiştir. Tabanın alt kısmında 3 cm kalınlığında çamurdan bir sıva yer almaktadır ve anlaşıldığı kadarıyla bu çamur hala ıslakken üzeri çanak çömlek parçaları ile döşendikten sonra tekrar çamurla sıvanmıştır⁵⁰⁰. Bu evrenin çanak çömleği taş ve mika katkılı olup genellikle kabaca şekillendirilmişlerdir. Bazı büyük boyutlu kaplarda saman katkı kullanıldığı anlaşılmaktadır. Küçük ve

Şekil 49: Yeşilova Kalkolitik Çağ Kap Biçimleri, (Derin 2011, fig. 13)

⁴⁹⁹ Derin 2012, s.178-181, Derin 2011, s.96-99.

⁵⁰⁰ Derin 2007, s.378.

orta boyutlardaki kapların büyük boyutlu olanlara nazaran daha iyi fırınlanmış oldukları bildirilmektedir. Yüzey renkleri çoğunlukla gri ve siyaha dönük gri tonlarda olup kimi zaman kahverengi ve kahverengimsi kırmızı tonlarında da görülmektedir. Aşağı doğru genişleyen gövdeli kaseler (carinated bowls), kimi zaman dikey boynuz ya da düğme tutamaklı olarak görülen yarı küresel gövdeli çömlekler, yatay yerleştirilmiş düz kenarlı kulplar, sepet kulplar, basık gövdeli içten kalınlaştırılmış dudaklı kaseler bu dönemin kap biçimleri arasındadır (Şekil 49). Yeşilova II. kültürel evresinin çanak çömleğinin Ilıpınar VIII-VI tabakalarına ait çanak çömlek ile ortak özellikler taşıdığı bildirilmektedir⁵⁰¹.

Ege Gübre

Batı Anadolu Bölgesi'nde karşılaştırma yapabileceğimiz bir diğer yerleşim yeri Ege Gübre'dir. Ege Gübre İzmir'in Kendirci ilçesinde, Ege Gübre Fabrikası sınırları içerisinde yer almaktadır. Burada dört yerleşim tabakası tespit edilmiştir. I. tabaka Hellenistik Çağ'a tarihlenirken, II. tabaka Kalkolitik Çağ, III. ve IV. tabakalar Neolitik Çağ'a tarihlenmektedir⁵⁰².

Burada kurulan ilk yerleşim (IV. tabaka) M.Ö 6200-6000 yılları arasına tarihlenmektedir ve yuvarlak planlı yapılar ile temsil edilmektedir. Ege Gübre'de kurulan bu ilk yerleşimin, alanın doğusundan geçen Hayıtlı Deresi yakınlarında kurulmuş olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu tabaka daha sonraki III. tabaka yerleşimi yapıları tarafından tahrip olmuştur. III. tabakanın ilk yerleşim tabakasından hemen sonra kurulduğu anlaşılmakta olup yaklaşık olarak M.Ö 6000-5700 yılları arasına tarihlenmektedir. III. tabakada ise dikdörtgen planlı ve taş temelli yapılar görülmektedir. Ancak bu yerleşim tabakasında hem dikdörtgen planlı hem de yuvarlak planlı yapıların eş zamanlı olarak kullanılmış oldukları da bildirilmektedir. Bunun yanı sıra yuvarlak planlı yapıların dikdörtgen planlı yapılar ile yapısal olarak bağlantılarının olduğu tespit edilmiş olduğundan bu iki plan tipinin aynı anda görülüyor olmasının fonksiyonel bir yaklaşım olduğu düşünülmektedir. Bu dönemde yapıların duvarlarının dal örgü tekniği

⁵⁰¹ Derin 2012, s.178-179., Derin 2007, s.379.

⁵⁰² Sağlamtimur 2012, s.197.

Değerlendirme

Batı Anadolu bölgesinde karşılaştırma yapabileceğimiz yerleşimler Çukuriçi Höyük VIII, Ulucak IV, Yeşilova II ve Ege Gübre III. tabakalardır. Bölgeyi kronolojik olarak ele aldığımızda Çukuriçi VIII. tabakanın tarihleme analizlerinin M.Ö 6100-6000'leri göstermesinden dolayı diğer yerleşimlere göre biraz daha erken bir dönemi yansıttığını söylemek mümkündür. Diğer üç yerleşim ise kronolojik olarak çağdaş yerleşimler olarak gösterilebilirler.

Çukuriçi VIII. tabakada turuncu ya da kırmızı tonlarında astarlı mallar ile gri ve grimsi kahverengindeki mallar iki ana mal grubunu meydana getirmektedir. Bu dönem malzemesi içinde impresso bezemeli kaplar da görülmektedir. Yine Ege Gübre yerleşiminin III. Tabakası M.Ö 6000-5700 yılları arasına tarihlenmektedir ve bu dönem çanak çömleğinin büyük çoğunluğunu kırmızı astarlı mallar oluşturmaktadır. Ancak kahverengi, gri ve krem rengindeki astarlı mallar da görülmektedir. Dolayısıyla burada hem açık hem koyu tonlardaki yüzey renklerine sahip astarlı malların bir arada görüldüğü söylenebilir. Yine bu tabakada az sayıda impresso bezemeli kap parçası bulunmuştur. Astarlı mallar tez malzememiz içerisinde oldukça düşük oranlarda görülmektedir ve impresso bezeme ise hiç yoktur. Dolayısıyla Aktopraklık dal örgü mimari tabakasına ait malzemenin Çukuriçi VIII. Tabaka ve Ege Gübre III. tabakaya ait çanak çömlek malzemesi üzerinde görülen gelenekten daha sonraki bir süreci yansıttığını söylemek mümkündür. Zira Aktopraklık'ta dal örgü mimari tabakasından bir önceki dönemi yansıtan kerpiç duvarlı dörtgen planlı yapılar evresi de M.Ö 6000-5800 yıllarına tarihlenmektedir ve bu dönem malzemesi de impresso bezemeli çanak çömlek ile karakterize olmaktadır. Ege Gübre malzemesinin kum, mika ve organik katkılı hamurlu olduğu bildirilmektedir. Aktopraklık dal örgü mimari tabakası çanak çömlek malzemesinde taşçıktan sonra en sık karşılaşılan hamur katkısı kumdur mika ve organik katkı ise oldukça az parça içinde taşçık ve/veya kum katkı ile birlikte görülmektedir.

Ulucak IV. Tabaka malzemesinde baskın mal grubunu yine kırmızı tonlarındaki açık ve astarlı malların oluşturduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra krem rengi açık ve astarlı mallar da vardır. Hamur katkısı olarak kum, mika ve saman kullanılmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi mika ve saman katkı tez malzememiz içerisinde taşçık ve/veya kum ile birlikte çok az miktarda ve az örnek üzerinde görülmektedir. Ulucak'ta

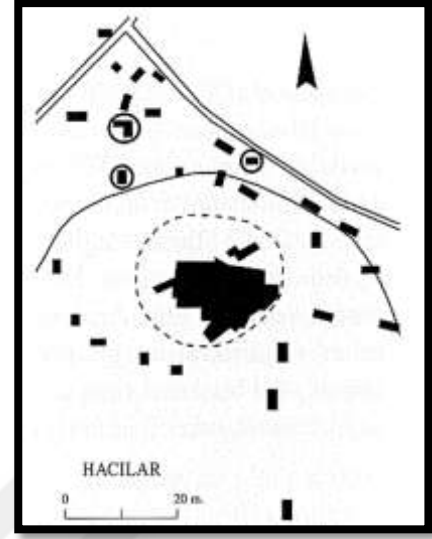
bu dönem malzemesi içerisinde az miktarda kırmızı üzerine krem rengi ya da krem üzerine kırmızı boyalı mallar da bulunmaktadır. Aktopraklık dal örgü mimari tabakası çanak çömleği içinde kırmızı astarlı mallar düşük oranda görülmektedir, kırmızı üzerine beyaz boyalı olarak ise sadece tek bir parça bulunmaktadır. Kap formları açısından bakıldığında dışbükey kenarlı kaseler, "S" profilli kaseler, kısa boyunlu küresel gövdeli kaseler ve uzun boyunlu çömlekler her iki yerleşimde de benzerdir.

Yeşilova II. Kültürel evresine ait çanak çömlek malzemesinin Ilıpınar VIII-VI. tabakalar ile benzer nitelikte olduğu bildirilmektedir. Tez çalışmamızda ele aldığımız çanak çömlek malzemesinin de Ilıpınar VII. tabaka malzemesi ile benzer olduğunu düşünmekteyiz. Bu açıdan Yeşilova ve Aktopraklık çanak çömlek malzemesini karşılaştırdığımızda her iki tabaka malzemesinde de hamur katkısı olarak taşıçığın sıkça kullanıldığı anlaşılmaktadır. Her iki yerleşimde de yüzey renkleri olarak siyah ve kahve tonlarının tercih edildiği görülmektedir. Düz kenarlı kaseler, sıg kaseler, dışbükey kenarlı kaseler ve tabak gibi biçimler ile yatay kulplar ve düğme biçimli tutamaklar her iki yerleşimde de benzer biçim gruplarını meydana getirmektedir.

4.4. Göller Bölgesi

Hacılar

Hacılar höyük Burdur Gölü'nün 1.5 km kadar güneybatısında, Burdur'un 25 km batısında yer almaktadır. Buradaki İlk Neolitik tabakası doğrudan ana toprak üzerine kurulmuş olup yedi yapı evresi bulunmaktadır (Eski Akeramic Neolitik VII-I yapı katları). Son Neolitik yerleşiminde dört (IX-VI yapı katları) ve İlk Kalkolitik yerleşiminde ise beş yapı katı (V-I yapı katları) bulunmaktadır⁵⁰⁵ (Şekil 51).

Şekil 51: Hacılar Kazı Alanı
(Duru 2008, res.14)

İlk Neolitik Dönem yapıları ile ilgili fazla bilgi bulunmamakla beraber evlerin tabanlarının sıvandığı ve boyandığı, evler arasında işlik olarak kullanılan alanların olduğu ve bu alanlar ocakların bulunduğu anlaşılmaktadır. Hacılar'da Son Neolitik Dönem'e tarihlenen yapı katlarındaki mimari gelenek en iyi VI. evrede görülmektedir. Burada bitişik düzende, dörtgen planlı, kerpiç yapılar açığa çıkarılmış ve merkezi bir avlu etrafında konumlandırıldığı anlaşılmıştır. Yapıların uzun duvarlarına açılmış kapılarının karşısında bir ocak yer almaktadır. Plano convex kerpiçlerden inşa edilen duvarlar yaklaşık 1 m kalınlığındadır. Yapı içindeki bölmeler dal-saz-çamur tekniği ile yapılan ince duvarlarla oluşturulmuştur⁵⁰⁶. Hacılar VI'nın yerleşim planı tam kesin olmamakla birlikte evlerin birbiriyle bitişik olarak merkezi bir avlu çevresinde konumlandırılmış oldukları anlaşılmaktadır. Bu evrede yerleşimde sokak sistemi olmayıp konutlar gruplar halinde küçük boyuttaki açık alanlara yerleştirilmiştir⁵⁰⁷.

⁵⁰⁵ Duru 2012, s.1., Duru 2008, s. 11-12.

⁵⁰⁶ Duru 2012, s.2-3., Duru 2007, s.332.,

⁵⁰⁷ Duru 2012, s.3, Duru 2007, s.333.

Radyokarbon analizlerine göre Son Neolitik Dönem yerleşimine ait IX. ve VI. tabakalar M.Ö 6340-6070, İlk Kalkolitik Çağ'a ait II. ve I. tabakalar ise M.Ö 5910-5720 yıllarına tarihlendirilmektedir⁵⁰⁸.

IX-VI. katlarda, çanak çömlek topluluğu içinde krem ve bej renkli monokrom mal hâkimdir ve ana biçimleri “S” kıvrımlı çanak ve kâseler oluşturmaktadır. Tüp tutamaklar, sepet kulplu çömlekler, ayaklı ve geniş ağızlı çanaklar yaygın biçim gruplarıdır. VI. tabakada çanak çömlek kalitesinin yükseldiği görülmektedir. Biçim grupları arasında "S" profilli küçük boy kaplar, dikey tüp tutamaklı çömlekler ve oval çömlekler yine yaygındır. VI. tabakada az sayıda boğa başı biçimli tutamaklar, dudak içi tutamaklar ve hayvan

biçimli kaplar da görülmektedir. Boyalı parçaların bu tabakada çoğaldığı ve önceki tabakalarda krem/bej astar üzerine kırmızı boya ile yapılan çizgisel bant bezeme repertuarının çeşitlendiği görülmektedir⁵⁰⁹. V-I tabakalarda “S” kıvrımlı kaplar genellikle boya bezemelidir. Hacılar III-II'de boyalı kapların oldukça nitelikli örnekleri yapılır ve Hacılar I'de silindirik kupalar, boyunlu küresel gövdeli çömlekler ortaya çıkar ve insan biçimli kaplar bulunur⁵¹⁰ (Şekil 52).

Şekil 52: Hacılar I'den Boyalı Kap Örnekleri

(Duru 2008, res.142)

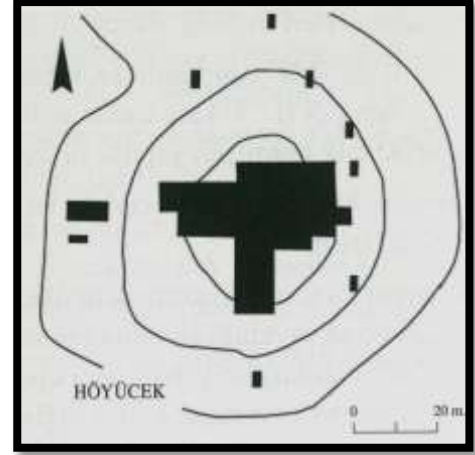
⁵⁰⁸ Duru 2012, s.4., Duru 2008, s.12.

⁵⁰⁹ Duru 2012, s.3-4., Duru 2007, s.333-334.

⁵¹⁰ Duru 2008, s.69.

Höyücek

Höyücek, Burdur'un 35 km güneyinde, Bucak İlçesi'nin 4 km batısında yer almaktadır⁵¹¹. Yerleşmedeki tabakalanma ve tabakalar için önerilen tarihler aşağıdaki gibidir⁵¹² (Şekil 53).

Şekil 53: Höyücek Kazı Alanı
(Duru 2008, res.22)

Karışık tabaka (Erken Kalkolitik ve Geç Dönemler)	M.Ö 5600
.....Boşluk.....	
M.Ö 5700	
“Kutsal Alanlar Dönem- KAD” (Geç Neolitik Çağ)	
M.Ö 5900	
.....Boşluk.....	
M.Ö 6000	
İlk Neolitik II “Tapınak Dönemi -TD”	
M.Ö 6500	
.....Boşluk.....	
M.Ö 6550	
İlk Neolitik I “Erken Yerleşmeler Dönemi- EYD”	
M.Ö 7000	
Ana Toprak	

Höyücek'te İlk Neolitik I dönemine ait mimari kalıntı sadece yanık taban izleri ve kerpiç döküntüleridir. İlk Neolitik II (Tapınak Dönemi) dönemine ait tabakada birbirine bitişik, dikdörtgen planlı, hem düz hem de plano konveks kerpiçlerin kullanıldığı beş odalı bir yapı kompleksi kutsal yapı olarak tanımlanır⁵¹³. Kutsal Alanlar Dönemi olarak adlandırılan tabakada sadece beş kısa duvar parçası ve bu yapı duvarlarına özenle sıvanmış tabanlar açığa çıkarılmıştır. Tabanlar üzerinde bulunan özenli kap – kacak ve 80 kadar figürin ve idol, bu alanın kutsal işlevli olduğu şeklinde

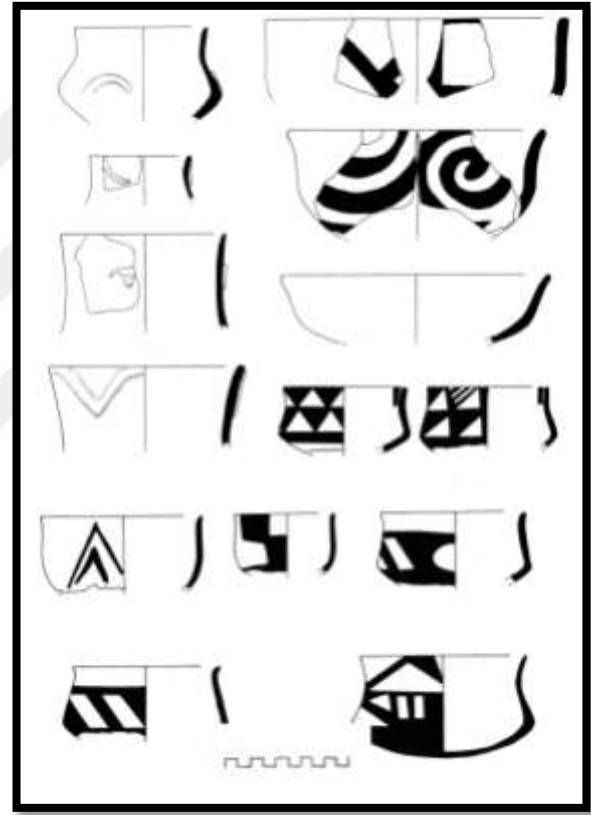
⁵¹¹ Duru 2012, s.8., Duru-Umurtak 2005, s.1.

⁵¹² Duru 2012, s.8., Duru-Umurtak 2005, s.145.

⁵¹³ Duru 2012, s.8-9., Duru-Umurtak 2005, s.20.,

yorumlanmıştır. İlk Kalkolitik Çağ'a ait karışık birikim tabakasında tanımlı bir yapı kalıntısına rastlanılmamıştır⁵¹⁴. Erken Yerleşmeler Dönemi'nde çoğunluğu gri, az da olsa kahverengi tonlarda, astarlı ve orta ağırlıklı bir çanak çömlek egemendir. Sığ, açılan düz kenarlı çanaklar, hafif "S" kıvrımlı derin çanaklar, daralan boyunlu küresel gövdeli çömlekler ana biçim gruplarını oluşturmaktadır. Tapınak Döneminde çanak çömlekçilikte kalite artmıştır. İyi ağırlıklı ve iyi pişirilmiş bir mal egemendir. Düz ve "S" kıvrımlı çanaklar ve "S" kıvrımlı çömlekler biçim gruplarında hâkimdir. Kuş ve çizme biçimli kaplar dikkate değerdir. İp delikli tüp tutamaklar ve kabartma ve çizgi bezeme bu dönemle birlikte görülmeye başlar. Son

Neolitik Dönem'e ait Kutsal Alanlar Dönem'inde Tapınaklar Dönemi çanak çömleğine kıyasla kalitede düşüş olduğu gözlemlenmiştir⁵¹⁵. Bu dönemde, "S" kıvrımlar keskinleşmiştir ve bazen kapların içine ve dışına yumru çıkıntıların eklenmiştir. Kırmızı astar üzerine beyaz boyama bu tabakada açığa çıkmıştır. İlk Kalkolitik Çağ'a ait Karışık Birikimden toplanan malzemeden kırmızı üzerine beyaz boyama geleneğinin devam ettiği bununla beraber bej üzerine kırmızı boyalı, kabartma ve çentik bezemeli kaplar da gözlemlenmiştir⁵¹⁶. Karışık birikim çanak çömleğini ince ve orta büyüklükteki mineral katkılı, iyi pekişmiş hamurlu ve kırmızı boya astarlı mallar oluşturmaktadır⁵¹⁷ (Şekil 54).

Şekil 54: Höyücek Karışık Birikimden Toplanan Çanak Çömlek Biçimleri (Duru-Umurtak 2005, lev.84, 85, ve 91'den düzenlenmiştir)

⁵¹⁴ Duru 2012, s.10., Duru-Umurtak 2005, s.16-20. Duru 2012, s.10.,

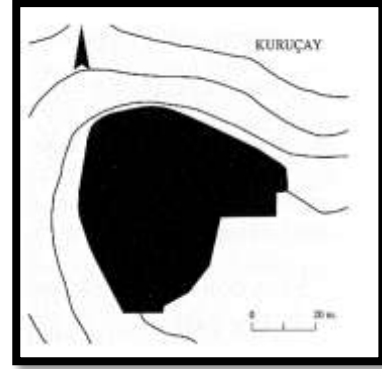
⁵¹⁵ Duru 2012, s.10-11., Duru 2007, s.340.

⁵¹⁶ Duru 2012, s.11., Duru 2007, s.341.

⁵¹⁷ Duru-Umurtak 2005, s. 28-30.

Kuruçay

Kuruçay, Burdur Gölü'nün yaklaşık 3-4 km güneyinde, Burdur'a 15 km uzaklıkta yer almaktadır⁵¹⁸. 1. ve 2. tabakalar İlk Tunç II'ye, 3. ve 6. tabakalar Son Kalkolitik Çağ'a, 7. ve 10. tabakalar İlk Kalkolitik Çağ'a, 11. tabaka Son Neolitik Çağ'a ve 12. ve 13. tabakalar İlk Neolitik Çağ'a tarihlendirilmektedir⁵¹⁹(Şekil 55). 13. tabaka M.Ö 6230-6010, 12. tabaka M.Ö 6050-5910 ve 11. tabaka M.Ö 6010-5720 yılları arasına tarihlendirilmektedir⁵²⁰.

Şekil 55: Kuruçay Kazı Alanı
(Duru 2008, res.17)

13. tabakada herhangi bir yapı kalıntısına rastlanmamıştır. 12. tabakada birbirine bitişik üç yapıya ait taş temeller açığa çıkarılmıştır. Son Neolitik Çağ'a tarihlenen 11. tabakada 26 m uzunluğa 1.10 m kalınlığında, güneye bakan dış yüzünde yarım daire şeklinde kuleleri bulunan bir sur duvarı açığa çıkarılmıştır⁵²¹. İlk Kalkolitik Çağ'a tarihlenen 10. ve 9. tabakalarda ise sadece birkaç yapıya ait olabilecek taş temelli duvarlar açığa çıkarılmıştır⁵²². 8. tabakada, gelişigüzel konumlandırılmış olan dikdörtgen planlı ve taş temelli yapılar açığa çıkarılmıştır. İlk Kalkolitik Çağ'ın son yerleşmesi olan 7. tabakada, birbirine bitişik biçimde konumlanmış, taş temelli ve kerpiçli, kareye yakın dörtgen planlı, yedi yapı açığa çıkarılmıştır. Yapılar içerisinde iki veya dört adet payanda yer almaktadır. Yapıların güneyinde yer alan uzun bir duvara ait kalıntıların ise bir surun parçası olabileceği bildirilmektedir⁵²³.

13. tabakada, koyu gri ya da bej hamurlu, gevrek pişirilmiş, iyi ağırlı ve kırmızı astarlı bir çanak çömlek grubu karşımıza çıkmaktadır. Çok az sayıda koyu kırmızı ve kahverengi boya bezeme görülmektedir. Bu tabakanın çanak çömleğinin genel olarak

⁵¹⁸ Duru 1994, s.1., Duru 2012, s.5.

⁵¹⁹ Duru 2012, s.5., Duru 1994, s.6.

⁵²⁰ Duru 2012, s.7., Duru 2008, s.41.

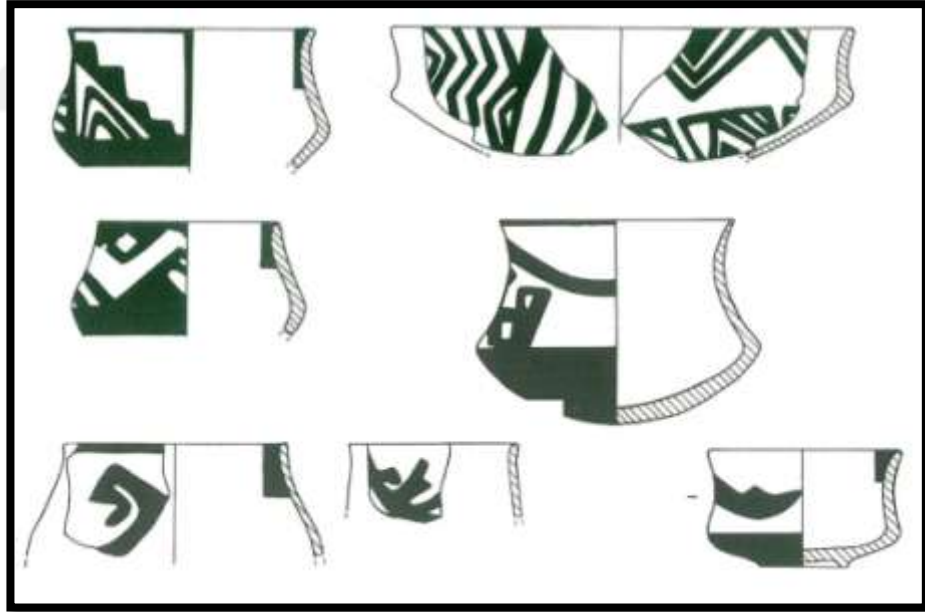
⁵²¹ Duru 2012, s.5., Duru 2007, s.335-337.

⁵²² Duru 1994, s.12.

⁵²³ Duru 1994, s.14.

Hacılar'ın İlk Neolitik tabakaları ile paralel özellikler gösterdiği bildirilmektedir. 12. tabakada ise yüksek ısıda fırınlanmış kırmızı astarlı bir mal grubu hâkimdir. Boya bezemeli parçaların sayısı bu tabaka ile beraber artış göstermiştir. Yeni bir özellik olarak tüp tutamakların başlarına boynuz şeklinde kabartmaların yapıldığı ve bazı tutamakların hayvan başı biçiminde şekillendirildiği görülmektedir. Az sayıda kabartma bezeme ve çizi bezemeye de rastlanmaktadır⁵²⁴. 11. tabakada, kırmızı astar geleneği devam etmiştir. Boya ve kabartma bezeme sayısında ve çeşitliğinde ise artış gözlemlenmiştir. Yeni mal gruplarının da ortaya çıktığı bu tabakada kalın kenarlı derin tabaklar yeni bir biçim grubu olarak karşımıza çıkmaktadır⁵²⁵.

10-7. tabakalarda ise krem asar üzerine kırmızı boya bezemeli çanak çömleğin yaygınlaşarak devam ettiği gözlenir. “S” kıvrımlı kâseler, karın kısmında belirginleşen omurgalara sahip geniş ağızlı çömlekler yoğun olarak bulunur. Açık formulu kaplarda bezemenin hem iç hem de dış yüzeye yapıldığı görülmektedir⁵²⁶ (Şekil 56).

Şekil 56: Kuruçay 10,9 ve 8. Katları Kap Biçimleri
(Duru 2008, res.132b ve 133'ten düzenlenmiştir)

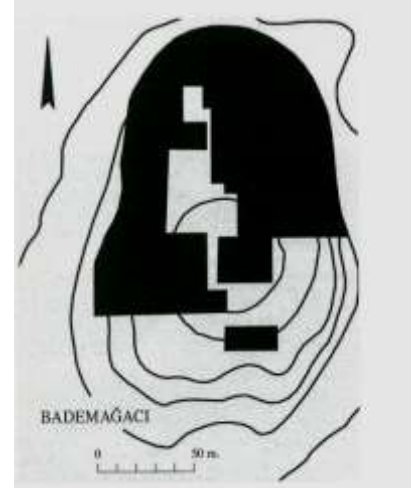
⁵²⁴ Duru 2007, s.336.

⁵²⁵ Duru 2012, s.6. , Duru 2008, s.69.

⁵²⁶ Duru 2008, s.69.

Bademağacı

Bademağacı yerleşimim Antalya'nın 55 km kuzeyinde, Toros Dağları'nın kuzey yamaçlarına bitişik küçük bir ova içinde, Bademağacı ilçesinin 2.5 km kuzeyinde yer almaktadır (Şekil 57). Yerleşmede tespit edilen tabakalanma aşağıdaki gibidir⁵²⁷:

Şekil 57: Bademağacı Kazı Alanı (Duru 2008, res.26)

Kilise - Erken Hristiyanlık Çağı

Orta Tunç Çağı 1 ve 2 - Orta Tunç Çağı

İlk Tunç Çağı II/3-1 - İlk Tunç Çağı

? Son Kalkolitik Çağ

? İlk Kalkolitik Çağ

Geç Neolitik Çağ 2-1 - Son Neolitik Çağ

Erken Neolitik Çağ II/4B, 4A, 3A,3-1 - İlk Neolitik Çağ II (EN II/1 MÖ 6220-6080,EN4-3,MÖ 6450-6270/6380-6250)

Erken Neolitik Çağ I/9-5 - İlk Neolitik Çağ I (MÖ 7050 – 6705)

Bademağacı Erken Neolitik I tabakasında tespit edilen mimari kalıntılar yalnızca kerpiç ve taban parçaları ile “terrazzo” tabanlardan oluşmaktadır. Erken Neolitik II tabakası 4B yapı katından itibaren planı anlaşılabilen mimari kalıntılar tespit edilmiştir. 4B yapı katında yamuk dörtgen planlı ve kerpiçten inşa edilmiş yapıların uzun kenarlarına kapı girişleri açılmış, mekan içlerinde ise girişin karşısına gelecek şekilde fırınlar yerleştirilmiştir. Erken Neolitik II 3. Evrede sekiz yapı açığa çıkarılmıştır. Yığma ya da dışbükey kerpiçlerden inşa edilen bu yapılarda taşın yapı inşasında kullanılmamış olduğu anlaşılmaktadır. Bu evrede önceden planlanmış bir yerleşim

⁵²⁷ Duru 2012 s.13-14., Duru 2007, s.343.,

düzeninden söz etmek mümkün değildir. Erken Neolitik II 2. evrede taş temeller kullanılmaya başlanılmıştır. Bu evrede üçgenlerden oluşan boyalı sıva parçaları duvarlarda boya bezemelerin olduğuna işaret etmektedir. Son Neolitik Çağ'da ise 80 – 90 cm kalınlığında taş temelli bir yapı açığa çıkarılmıştır. Bu dönemde mimari kalıntıların büyük kısmı tahrip olmuş taş temelli duvarlardan ibarettir⁵²⁸.

Erken Neolitik I 9. evrede az miktarda ele geçen çanak çömlek malzemesi içerisinde hamur katkısı olarak mika kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu dönemde küçük ve orta boy çanak ve çömlekler en yaygın biçim gruplarıdır. Erken Neolitik I tabakasında çanak çömlek genellikle gri- bej ve grimsi kahverengi tonlarında, açık renkli, orta kalınlıktaki cidarlı parçalarda genellikle kendi hamurundan astarlı ve pembe, açık turuncu ve koyu gri tonlarında hafif açkının bulunduğu mal grupları görülmektedir. Orta boy kâse ve çömlekler, az sayıda açık formlu kaplar ve genellikle küresel biçimli kapalı formlar yaygın kap biçimlerini oluşturmaktadır. Hafif daralan boyunlu, şiş karınlı küçük çömlekler; belirgin omurgalı çömlekler; yayvanlaşan tabaklar ve çanaklar; ağız içinde kapak yuvası bulunan kaplar, dönemin sonlarına doğru az da olsa görülmeye başlanır. Erken Neolitik II evresinde kırmızı renkli yüzeye sahip, açık ağızlı, küresel ve dik kenarlı çanaklar görülmektedir. Omurgalı, hafif “S” kıvrımlı, dışa dönük ağız kenarlı kâselerde artış gözlemlenmiştir. İp delikli tutamaklar bu evreden itibaren görülmeye başlanmaktadır. Bazı kapların tutamakları kabartma figürlü bezemelidirler⁵²⁹. Bazı kaplarda ağızdan başlayarak dibe doğru uzanan boya bant bezeme görülmeye başlanmıştır. Son Neolitik Çağ'a ait çanak çömlek Höyücek Karışık Birikim'den gelen çanak çömlekle paralel niteliktedir ve kırmızı üzerine beyaz boyamalı kaplarda da artış gözlemlenmiştir. Boyunlu çömlekler ve omurgalı çanaklar ana biçimleri oluşturmaktadır⁵³⁰.

Değerlendirme

Göller Bölgesi'nde yer alan Hacılar, Kuruçay, Höyücek ve Bademağacı yerleşmelerinin tabaka ve malzemelerine bakıldığında burada Hacılar'ın en erken yerleşimlerinden

⁵²⁸ Duru 2012, s.15-17., Duru 2007, s.346-347.

⁵²⁹ Duru 2012, s.18-19., Duru 2007, s.348.,

⁵³⁰ Duru 2008, s.74.

itibaren görülen bitkisel ve fantastik öğelerin betimlendiği boyalı çanak çömleğin gelişerek devam ettiği ve İlk Kalkolitik Çağ içlerine kadar kullanıldıkları anlaşılmaktadır. Bu bölgedeki boya bezemeli çanak çömleğin diğer bölgelerden ayrılarak kendi içinde bir geleneği yansıttığını söylemek mümkündür. Yine bu stildeki çanak çömleğin en kaliteli ve güzel örnekleri yerleşimlerin İlk Kalkolitik Çağ'a tarihlenen tabakalarında görülmektedir. Bu açıdan Göller Bölgesi yerleşimlerinin İlk Kalkolitik Çağ'a tarihlenen çanak çömlek toplulukları ile Aktopraklık Höyük dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek malzemesi karşılaştırıldığında birbirinden tamamen farklı iki tablo görülmektedir. Göller Bölgesi'nde karşımıza çıkan oldukça gelişmiş boya bezemeli çanak çömlek bu dönemde Aktopraklık'ta görülmemektedir. Yine daha önceki karşılaştırma ve değerlendirme bölümlerinde belirtildiği gibi kırmızı üzerine boya bezemeli tek bir parçanın ele alınan malzeme içerisinde tek bir örnek üzerinde görülmesi ise iki bölge arasındaki bağlantının kurulmasına el vermemektedir.

Aktopraklık Höyük dal örgü mimari tabakası ile Hacılar II-I. Tabakalara ait malzemenin biçim grupları karşılaştırıldığında iki yerleşim arasında dışbükey kenarlı ve düz kenarlı kaseler ile "S" profilli kaselerin benzeştiği söylenebilir. Höyücek karışık birikimden toplanan Kalkolitik Çağ malzemesi ile tez kapsamında çalışılan malzeme karşılaştırıldığında "S" profilli kaseler ve küçük çömlekler, uzun boyunlu çömlekler ve dışbükey kenarlı kase tiplerinin birbirine yakın oldukları görülmektedir. Höyücek karışık birikim malzemesi ile benzer nitelikte olan Bademağacı Son Neolitik Çağ tabakasına ait çanak çömlekte görülen boyunlu çömlekler ve Kuruçay 10-7. tabakalarda görülen "S" kıvrımlı kaseler Aktopraklık Höyük dal örgü mimari tabakası çanak çömleğinde de benzer biçim gruplarıdır.

SONUÇ

Neolitik yaşam biçimi Yakın Doğu olarak adlandırılan bölgede başlayıp birkaç binyıl boyunca burada gelişim gösterdikten sonra, yaklaşık olarak M.Ö 7. binyılın ilk yarısından itibaren batıya, Anadolu platosunun batısı ile Ege ve Balkanlara yayılmıştır. Bu yaşam biçiminin ortaya çıkıp geliştiği bölge her ne kadar “Çekirdek Bölge” olarak adlandırılmaktaysa da, buranın tek ve birleşik bir coğrafya olduğunu söylemek güçtür; burası Levant, Kuzey Suriye ve Irak, Güneydoğu Anadolu, Orta Anadolu ve Kıbrıs gibi farklı bölgeleri içeren geniş bir coğrafya niteliğindedir. Neolitik Dönem’i temsil eden öğelerin aniden ve herhangi bir öncülü olmadan tamamen gelişmiş bir şekilde ortaya çıktığı yerleri ise etkileşim alanı olarak tanımlanmak mümkündür. Bu bakımdan, Anadolu’nun batı kısımları, Ege ve Marmara etkileşim alanı içinde kalan bölgeler olarak tanımlanmaktadır⁵³¹.

Kuzeybatı Anadolu, Neolitik yaşam biçiminin oluştuğu coğrafyanın dışında ancak sınırında yer almaktadır. Konumu gereği, Neolitiğin daha batıya aktarımında önemli bir rol oynadığı öngörülen bölge, bir geçiş yolu olmaktan ziyade bu yaşam biçiminin Marmara’nın yerel koşullarına göre yeniden şekillendiği bir yer olarak tanımlanmaktadır⁵³². Batı Anadolu’nun genelinde Neolitik dönem yerleşmeleri M.Ö 7. binyılın ilk yarısında başlamakta ve aynı binyılın ikinci yarısında sayısal olarak belirgin bir artış göstermektedir. Bu dönem Anadolu kronolojisinde Orta Neolitik sonu ve Son Neolitik Dönem’e karşılık gelmektedir. Bununla birlikte Neolitik yerleşmelerin ve burada görülen özelliklerin, M.Ö 6. binyılın ilk yarısında, İlk Kalkolitik içinde de devam ettiği, arada kültürel kesinti ve bir boşluğun olmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle Anadolu platosunun büyük bir kesiminde İlk Kalkolitik, Neolitik Dönem’in devamı olarak görülmektedir. Ancak Kuzeybatı Anadolu’daki süreç kendine has özellikler göstermektedir. Burada da Neolitik ve Kalkolitik dönemler arasında bir devamlılığın olduğu izlenmesine karşın; mimari ve buluntu topluluklarına yansıyan büyük değişimin olduğu görülmemektedir. Bununla birlikte Kuzeybatı Anadolu’da da Kalkolitik dönemi Neolitik yaşam biçiminin devamı olarak yorumlamak mümkündür.

⁵³¹ Özdoğan 2008, s.139-143.

⁵³² Özdoğan 2007, s.401.

Kuzeybatı Anadolu'da uzun bir zaman diliminin kesintisiz olarak izlenmesi, Neolitik ve Kalkolitik dönem topluluklarının ve sürecin nasıl geliştiğinin anlaşılmasına büyük katkı sağlamaktadır. Bu bakımdan, M.Ö 7. binyılın ortalarından 6. binyılın ortalarına kadar olan bin yıllık süreci kesintisiz olarak izlenebildiği bir yerleşim olan Aktopraklık, bölgede uzun bir zaman dilimini yansıtan, kazısı yapılmış tek yer olarak ayrı bir öneme sahiptir.

Aktopraklık Höyük'teki ilk yerleşim Son Neolitik Çağ'da, höyüğün kuzeyinde C Alanı olarak adlandırılan mevkide kurulmuştur. Burada hafif çukur tabanlı ve dal örgü kulübelere oluşan bir yerleşim tespit edilmiştir. Yaklaşık olarak M.Ö 6350 yıllarına tarihlenen C Alanı'ndaki bu ilk iskanın ardından, yerleşme M.Ö 6000 yıllarında; güneye, küçük bir dere yatağıyla C Alanı'ndan ayrılan B Alanı'na kaymıştır. Son Neolitik, İlk Kalkolitik ayrımına karşılık gelen bu süreçte yerleşmede de önemli değişikliklerin olduğu görülmüştür. Dal örgü yapım tekniği yerini kerpiç duvarlı dörtgen planlı yapılara bırakmış ve bu gelenek M.Ö 5500 yıllarına kadar devam etmiştir. Tez çalışması kapsamında değerlendirilen ve yaklaşık M.Ö 5800-5700 aralığına tarihlenen İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakası da bu süreç içerisinde yer almakta ancak ne yazık ki henüz dar bir alanda açıldığı için yalnızca dal örgü tekniğinde yapılmış bazı yapı kalıntıları ile tanımlanmaktadır.

Aktopraklık Höyük B Alanı'nda tespit edilen dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek malzemesi tezimizin ana konusunu oluşturmakta ve dar alanda açılan etrafı taşlarla desteklenmiş kazık yerleri ile ayırt edilmektedir. Söz konusu tabaka Aktopraklık B Alanı'ndaki ilk tabaka olan ve yaklaşık M.Ö 6000-5800 yılları arasına tarihlenen kerpiç duvarlara sahip dörtgen planlı konutlardan yapı geleneği ve tekniği açısından oldukça farklıdır. Kazık yerlerinin görece büyük, yaklaşık 10-12 cm çapında ahşap dikmelerinin arasının yatayda daha ince dallarla örülmesi ve ardından bu ahşap iskeletin kerpiç çamuru ile kaplandığı öngörülen bir duvar sistemini oluşturduğu düşünülmektedir. Ancak açığa çıkarılan duvar parçalarının net bir yapı planı vermekten uzak olduğu ve bu mimari tekniğin söz konusu dönem yerleşmesinin tümünü temsil edip etmediğini söylemek oldukça güçtür.

Mimari yapım tekniğinde gözlenen bu değişim biraz daha farklı olmakla birlikte, tez çalışmamız kapsamında incelenen tabaka ile çağdaş olan Ilıpınar VIII. ve VII.

tabakaları ile, bunların öncesine tarihlenen IX. ve X. tabakaları arasında da izlenmektedir. Ilıpınar X. tabakadaki (2. Evre) ilk yapı kalıntıları çamur levhalardan yapılmış duvarlara sahip dörtgen planlı yapılar niteliğindedir. *"Phase X has been subdivided into 5 occupation plans (...). The oldest building recognized as such in the Big Square was made of mud slabs (...)"*⁵³³. X. tabakanın bu evresinde dal örgü tekniğinin de olduğu ve bu geleneğin IX. tabakanın son evresine kadar kullanılmaya devam edildiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte IX. tabakanın son evresinin (5. Evre) ardından çamur levha tekniği ile inşa edilen duvarlara sahip yapıların tek edildiği, yerini VIII. ve VII. tabakalarda tümüyle dal örgü tekniğine bıraktığı görülmektedir. *"(...) the burnt building at the top level of Phase X constitutes the best example of a post wall construction which is the standart building type for the Phases IX - VII at Ilıpınar"*⁵³⁴. VI. Tabakaya gelindiğinde "hudut evleri" olarak isimlendirilen ve birbirine bitişik düzende bir daire oluşturacak şekilde konumlandırılan yapıların, artık kerpiç bloklardan inşa edilmeye başladığı ve tümüyle yeni bir yerleşme düzenin ortaya çıktığı görülmektedir. *"(...) the so called boundary buildings (...). These buildings of which 14 were uncovered, and if a non-excavated stretch between the buildings H2 and H8 is included, approximately 17 were aligned in large semi-circular partition wall between the village ground and the outside(...) Square S13 on the mound's central sector has revealed that there were 2 sub-phases. In fact, the first was a mere repetition in mud brick of a post wall forerunner of Phase VII, where as the second exhibited the characteristic Phase VI layout of two smaller contiguous square buildings(...)"*⁵³⁵ Bu tabakalar Aktopraklık Höyüğü'nde de şimdilik iki tabaka halinde izlenmekte, hem yapı malzemesi hem de yerleşim geleneği bakımından iki yerleşme arasında önemli paralelliklerin olduğu gözlenmektedir. Ilıpınar VB evresinde, Aktopraklık'da da gözlenen köklü bir değişimin yaşandığı, kerpiç duvarlı planlı yerleşim geleneğinin terk edilerek yerini yuvarlak/oval planlı, çukur tabanlı ve dal örgü kulübelere bıraktığı, mimariye paralel olarak çanak çömlek, küçük buluntu, beslenme ekonomisi gibi her alanda değişimlerin yaşandığı anlaşılmaktadır.

⁵³³ Roodenberg 2008a, s.2-3.

⁵³⁴ Roodenberg 2008a, s.8-9.

⁵³⁵ Roodenberg 2008b, s.74.

Aktopraklık ile Ilıpınar yerleşiminin çağdaş tabakaları arasında gerek yapı malzemesi, gerekse yapı planları ve yerleşim düzeni açısından büyük paralellikler izlenmektedir. Ancak özellikle Aktopraklık'ta yerleşimin kısa mesafelerde yer değiştirmesi, bazı katmanlara henüz rastlanmamış olabileceğini düşündürmekte, ayrıca bu tez kapsamında ele alınan yerleşim gibi bazı katmanların da sınırlı alanlarda açığa çıkarılmış olması karşılaştırmalar açısından sorun yaratmaktadır. Bununla birlikte Ilıpınar ile olan bu benzerlikler bu çalışmada olduğu gibi Aktopraklık höyüğünden gelen sonuçların sınanmasını kolaylaştırmakla birlikte bölgenin geneli hakkında daha detaylı tanımlamalar yapma ve başka bölgelerle karşılaştırma olanağı sağlamaktadır.

Aktopraklık'ta tabakalar arasında görülen mimari değişim, yine Ilıpınar'da olduğu gibi çanak çömlekteki değişimler ile de paralellikler göstermektedir⁵³⁶. Bu çalışmada dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek topluluğu, malzeme-teknik ve tipolojik olarak sınıflandırılarak dönemin kap yapım tekniği, biçim grupları ve işlevsel özelliklerinin anlaşılmasına çalışılmıştır. Tez kapsamında ele alınan ve tümü el yapımı olan çanak çömlek topluluğunun sınıflandırılmasında ve tanımlanmasında herhangi bir arkeometrik analiz yöntemi kullanılmamış, tipolojik bir çalışma yapılmıştır. Dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek topluluğu; kil yapısı, hamur katkı maddesi ve fırınlanma açısından oldukça homojen bir yapıya sahiptir. Malzemenin yapıldığı kilin büyük çoğunlukla iyi arıtılmış olduğu görülmektedir. Tam bir oran vermek mümkün olmasa da malzemenin tamamına yakınında küçük taşçık ve kimi zaman taşçıkla birlikte kum da katkı maddesi olarak kullanılmıştır. Çok az sayıdaki parçada minik taşçık katkının yanı sıra çok az yoğunlukta mika ve saman katkı görülmüştür. Ancak bu parçalar belirgin olmadığı ve tanımlı bir mal grubu oluşturamayacak kadar sınırlı sayıda oldukları için yüzey işlemleri, yüzey rengi ve cidar kalınlıklarına göre belirlenmiş olan diğer mal gruplarına dahil edilmişlerdir. Fırınlamaya ilişkin veriler değerlendirildiğinde genellikle kahverengi hamurlu ve gri ya da siyah özlü parçaların yoğunlukta olduğu görülmekte ve iyi pişmiş oldukları anlaşılmaktadır. Yukarıda bahsedildiği gibi malzemenin kil katkısı ve fırınlama gibi özellikleri bakımından homojen bir yapı göstermesinden dolayı mal sınıflandırmasında yüzey işlemleri ve yüzey renkleri ayrımlarda önemli kriterler olmuştur.

⁵³⁶ Avcı 2010., Kaycı 2013., Alpagut 2016.

Çanak çömlek üzerinde gerçekleştirilen mal ayrımı sonucunda dört ana mal grubu olduğu anlaşılmıştır. Bunlardan ilki *MI Koyu Yüzlü Açkılı Mallar*dır ve kendi içerisinde üç başlıkta incelenmiştir. *M1a Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar*, *M1b Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar*, *M1c Kahverengi Alacalı İnce Mallar* olarak üç alt sınıfa ayrılan koyu yüzlü mallar tez kapsamında çalışılan malzeme içerisinde en yüksek oranda temsil edilen ana mal grubunu oluşturmaktadır. Koyu yüzlü mallardan sonra en kalabalık mal grubunu *MII Açık Yüzlü Mallar* meydana getirmektedir. Açık yüzlü mallar da kendi içerisinde *MIIa Kahverengi Açkılı İnce Mallar*, *MIIb Devetüyü Açkılı Kaba Mallar*, ve *MIIc Devetüyü Açkılı İnce Mallar* olarak üçe ayrılmaktadır. *MIII Kırmızılı Mallar* grubunda ise diğer mal gruplarına nazaran oldukça az sayıdaki parça yer almaktadır ve kendi içinde *MIIIa Kırmızı Astarlı Mallar*, *MIIIb Kırmızı Boyalı Mallar* olarak ikiye ayrılmaktadır. Son mal grubunu ise *MIV Astar Bant Bezemeliler* oluşturmaktadır⁵³⁷.

Çalışılan malzeme içerisinde profil veren ağız, dip ve kulp parçalarının çizimleri gerçekleştirildikten sonra biçim gruplarının oluşturulmasına çalışılmıştır. Ancak malzeme içerisinde tüm ya da tüme yakın kap olmaması, biçim gruplarının oluşturulmasını zorlaştırmıştır. Biçim grupları oluşturulurken parçanın çapı ve korunan yüksekliğine göre nasıl bir form verdiği göz önünde bulundurulmuştur. Yapılan tipolojik sınıflandırma neticesinde günlük kullanım kapları olarak adlandırılabilir üç ana grup tespit edilmiştir: *BI Tabaklar*, *BII Kaseler* ve *BIII Çömlekler*. Kaseler ve çömlekler ise kendi içlerinde tekrar alt sınıflara ayrılmışlardır. Ardından biçim gruplarının ait oldukları mal grupları da belirlenerek belli biçim gruplarının yapılmasında belli bir mal tercihi olup olmadığının anlaşılmasına çalışılmıştır⁵³⁸.

BI Tabaklar biçim grubu besinlerin sunulması amacıyla kullanılmış olmalıdır. Bu biçim grubu sadece üç parça üzerinden tanımlanmıştır ve bu parçalar devetüyü kaba mallar ve kahverengi alacalı ince mallar grubuna girmektedir.

Günlük kullanım kapları olarak belirlediğimiz biçim grupları arasında *BII Kaseler* ve *BIII Çömlekler* eşit oranlarda görülmektedir. Kase ve çömlek türü kapların eşit oranda görülmelerinin, Aktopraklık yerleşimcilerinin bu dönemde kapları hem besin

⁵³⁷ Mal grupları ile ilgili detaylı bilgiler için bkznz: Bölüm 3.2.1.

⁵³⁸ Biçim grupları ile ilgili detaylı bilgiler için bkznz: Bölüm 3.3.

hazırlama ve sunma hem de saklama amaçları için eşit miktarlarda imal ettikleri öngörülebilir.

BII Kaseler biçim grubu kendi içinde basit kenarlı kaseler ve "S" profilli kaseler olarak iki alt gruba ayrılmışlardır. Bu alt gruplar da parçalarda görülen kenar kıvrımları, ağız çapları, yükseklikleri gibi özelliklerine göre alt sınıflara ayrılmışlardır. *BII Kaseler* biçim grubunun geneline bakıldığında çoğunlukla *Mİb Koyu Yüzlü Açıklı İnceMallar*, *Mİc Kahverengi Alacalı İnce Mallar* ve *MIIa Kahverengi İnce Mallar* gruplarına girdikleri görülmektedir.

BIII Çömlekler kendi içinde küresel gövdeli çömlekler, boyunlu çömlekler ve "S" profilli çömlekler olmak üzere üç alt grupta incelenmişlerdir. Bu biçim grubunun imal edildikleri mal grupları arasında *Mİa Koyu Yüzlü Açıklı Kaba Mallar*, *Mİb Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar*, *Mİc Kahverengi Alacalı İnce Mallar*, *MIIa Kahverengi İnce Mallar* ve *MIIb Devetüyü Kaba Mallar* görülmektedir.

Yerleşimin kendi içinde geçirdiği gelişim, değişim ya da süreklilik gibi parametreleri sadece mimari gelenek üzerinden değil aynı zamanda çanak çömlek malzemesi üzerinden de değerlendirmek mümkündür.

Aktopraklık B Alanı'nda (Kuzey Yamaç) M.Ö 6000-5800 yıllarına tarihlenen kerpiç duvarlı dörtgen planlı yapıların görüldüğü tabaka çanak çömleği ile tez konumuzu oluşturan ve M.Ö 5800-5700 yılları arasına tarihlenen dal örgü mimari tabakası çanak çömleği karşılaştırıldığında hamur katkı maddesi olarak her iki tabakada da taşçık ve kumun kullanıldığı görülmektedir. Tez konumuzu oluşturan çanak çömlek topluluğunda olduğu gibi bir önceki tabaka malzemesinde de en yüksek orana sahip grup koyu yüzlü mallardır. Her iki tabakada da kırmızılı mallar çok düşük orandadır. Kerpiç duvarlı ve dörtgen planlı yapılarla karakterize olan tabaka ile tez çalışmamızı oluşturan çanak çömlek topluluğu arasında ilk farklılık yamaç yerleşim evresinde görülen krem rengi malların dal örgü mimari tabakasında görülmemesidir. Yine her iki tabakanın çanak çömlek geleneği arasındaki farklılığı belirleyen nokta ise bir önceki dönem çanak çömleğinin karakteristik özelliği olan impresso bezemeli malların dal örgü mimari tabakasında görülmemesidir.

Bu iki tabaka biçim grupları açısından karşılaştırıldığında ise iki tabakada da - ufak farklılıklar bulunmakla birlikte- basit kenarlı kaseler, "S" profilli kaseler, kısa ve uzun boyunlu çömlekler ve küresel gövdeli çömleklerin bulunduğu görülmektedir. Biçim grupları arasında düz dipler, hafif çukurlaştırılmış dipler ve hafif yastıklı dipler her iki tabakada da görülürken, halka dipler dal örgü mimari tabakasında görülen yeni bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Yumrucuk tutamaklar B Alanı Kuzey Yamaç'ta yer alan kerpiç tuğlalı dörtgen planlı yapılar evresinde tekli ya da çiftli görülürken dal örgü mimari tabakasında tekil olarak görülmektedir. Tez malzememiz içindeki yumrucuk tutamakların, önceki tabakaya görece daha büyük örnekleri de bulunmaktadır. Aycık ve tüp tutamaklar ise tez malzememiz içinde sadece bir kaç örnekle temsil edilirken bir önceki evrede daha sık kullanılan eklentiler arasındadır. Dal örgü mimari tabakasına ait malzeme içinde görülen tüp tutamakların bir önceki döneme göre daha uzun yapıldıkları söylenebilir. Yatay ve dikey kulpların ise bir önceki döneme göre daha büyük boyutlu örnekleri görülmektedir ve dal örgü mimari tabakası malzemesi içinde daha sık karşımıza çıkmaktadır⁵³⁹.

Dal örgü mimari tabakasının çanak çömlek verilerinden yola çıkılarak Kuzeybatı Anadolu, Trakya, Batı Anadolu ve Göller Bölgesi yerleşimlerinin çağdaş tabakalarına ait malzeme ile karşılaştırmalar yapılmıştır. Kuzeybatı Anadolu'da Aktopraklık İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek malzemesinin en yakın benzeri Ilıpınar VII. Tabakada bulunmaktadır. Her iki tabakada da taşçık ve kum katkının kullanıldığı, kapların iyi fırınlanmış olduğu ve çoğunlukla koyu yüzlü malların hakim oldukları anlaşılmaktadır. Yine çağdaşı Orman Fidanlığı I-IV. tabakalarında da koyu yüzlü mallar hakim olmakla birlikte katkı maddesi olarak kuvars ve kirecin tercih edildiği görülmektedir. Biçim grupları açısından Aktopraklık, Ilıpınar, Orman Fidanlığı ve Demircihöyük'ün bu döneme tarihlenen malzemesi karşılaştırıldığında ufak farklılıklarla birlikte benzer oldukları anlaşılmaktadır.

Batı Anadolu, Göller Bölgesi ve Trakya'nın batı kesimlerinde Aşağı Pınar ve Hoca Çeşme'de kırmızı astarlı mallar görülürken Kuzeybatı Anadolu ile Trakya'nın doğusundaki Yarımburgaz ve Yenikapı yerleşimlerinde koyu yüzlü malların daha

⁵³⁹ M.Ö 6000-5800 yılları arasına tarihlenen çanak çömlek malzemesi hakkında detaylı bilgi için bkzn: Kayci 2013.

baskın olduğu gör÷lmektedir. G÷ller Bölgesi kendi içinde başlı başına ayrı bir kültürel bütünlük gösterirken, Batı Anadolu ve Trakya'nın daha çok Ege ve Bulgaristan ile benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Trakya'nın batısındaki yerleşimler, Batı Anadolu ve G÷ller Bölgesi'nde büyük oranda kırmızı astarlı mallaı çanak çömlek topluluğunu oluşturmaktadır. Koyu yüzlü mallaı ise daha düşük oranlarda gör÷lmektedir. Aynı şekilde Aktopraklık dal örgü mimari tabakası çanak çömleğinde genellikle koyu yüzeyli ve bunlara nazaran daha açık renklerdeki- açık kahverengi ve devetüyü-yüzey renkleri gör÷lmekte fakat kırmızı astarlılar ve boyalılar sınırlı sayıda bulunmaktadır. Buna ek olarak Aktopraklık dal örgü mimari tabakasında gör÷len boyalı mallaı çok özenli açıklanmış kahverengi ya da devetüyü tonundaki malzemenin üzerinde gör÷len boyadan ibarettir ve örneğın G÷ller Bölgesi yerleşimlerinde gördüğümüz gelişkin bezeme örneklerine benzer bir motif henüz tespit edilmemiştir. Mal grupları arasındaki farklılıklara karşın her dört bölgede yer alan yerleşimlerdeki biçim gruplarına baktığımızda basit ve dışbükey kenarlı kaseler, "S" profilli kaseler ve boyunlu çömleklerin hemen hemen benzer formlar olduğu söylenebilmektedir.

Tez çalışmamız kapsamında değerlendirdiğimiz Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik Çağ dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömlek topluluğu süreklilik ve değişimlerin anlaşılabilmesi açısından önce yerleşim kendi içerisinde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Ardından Kuzeybatı Anadolu ve yakın bölgelerdeki yerleşimlerin çağdaş tabakalarına ait çanak çömlek malzemesi ile mal grupları ve biçimsel özellikleri açısından karşılaştırılmıştır.

Kuzeybatı Anadolu'daki İlk Kalkolitik Çağ'ı kendi içinde değerlendirdiğimizde, mimari ve buluntulara yansıyan önemli değişimlere karşın, Son Neolitik Dönem ile bir devamlılığın olduğu açık olarak izlenmektedir. Son Neolitik Dönem'de Aktopraklık Höyük C alanında karşılaşılan en eski katmanlarda gelişkin bir çanak çömlek ile karşılaşılmakta, benzer bir çanak çömlek ve yerleşim geleneğı, İstanbul Boğazı yakınlarındaki Pendik, Fikirtepe ve Yenikapı yerleşmelerinde izlenmektedir. Buradaki bulgular, yerel balıkçı topluluklarla ilişkilendirebileceğimiz dal örgü kulübelerden oluşan bir yerleşim geleneğini işaret etmektedir. M.Ö 6000'li yıllarla birlikte mimaride kerpiç levha ya da kerpiç bloklarıyla inşa edilen dörtgen planlı yapıların ortaya çıktığı,

buluntu envanterinin değiştiği ve tam tarımcı köylerin bölge genelinde yaygınlaştığı anlaşılmaktadır.

Bu tez kapsamında ele alınan ve M.Ö 5800-5700 aralığına tarihlenen tabaka, mimari açıdan tam olarak anlaşılmamış olmasına karşın, mevcut dal örgü kalıntılar bölgedeki çağdaşlarından bilinen bir süreci yansıtmaktadır. Bu dönem Anadolu'nun diğer bölgelerindeki ağdaş yerleşimler ile karşılaştırıldığında özellikle mimaride ahşabın yoğun olarak kullanılması ile farklılaşırken bu özelliğiyle, Trakya ile Balkanlar'dan bilinen bir gelenek ile yakından benzeşmektedir. Mimaride, Trakya ve Balkanlar ile olan paralelliklere karşın, çanak çömlek topluluğu Orta Anadolu ile daha yakın benzerlikler göstermektedir. Bu durum yalnızca bu evre ile sınırlı değildir. M.Ö 7. binyılın ortalarından itibaren, bölgede gözlenen çanak çömlek geleneği, "Fikirtepe Kültürü" adıyla anılmakta ve bölgeye özgü bir bütünlük göstermesine karşın, en yakın paralellikleri Orta Anadolu ile kurmak ve bu durumu kısmen de olsa İlk Kalkolitik için de geçerli saymak mümkündür.

Ayrıca Aktopraklık'da ortaya çıkan kerpiç duvarlı, dörtgen planlı payandalı yapı geleneğinin de en yakın benzerleri Orta Anadolu'da Can Hasan yerleşmesinden bilinmektedir. Bununla birlikte, Orman Fidanlığı ve Kanlıtaş Höyük gibi, Eskişehir ve civarında yer alan yerleşmeler, Kuzeybatı Anadolu'daki tablonun İlk Kalkolitik Dönem ile birlikte giderek zgnleştiğini göstermektedir. Bu tablo içinde, Orta Anadolu'da olduğu gibi Kuzeybatı Anadolu'da da bölge içinde çeşitlilik gösteren bir geleneğin olduğu izlenmekte, özellikle Eskişehir civarındaki yerleşimlerin, gerek kaya üstü ve yamaçlarda yer alan kısa süreli yerleşim geleneği, gerekse bezeme üslubu ile bölgenin daha batısında- Bursa civarında- yer alan yerleşmelerden farklılaştığı anlaşılmaktadır. Aktopraklık Höyük'te çok az sayıda olmasına rağmen kırmızı zemin üzerine beyaz boya bezemeli az sayıda parçanın varlığı, bu malzemenin yaygın olarak grldğu Trakya ve doğu Balkanlar ile de iletişim olduğunu, ancak bunun oldukça zayıf göstergelere sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Aktopraklık Höyük'te oldukça dar bir alanda ve sınırlı sayıda çanak çömlek parçası üzerinde yapılan bu çalışma höyüğün kendi içerisindeki kronolojik sıra düzenin anlaşılması kadar, farklı bölgelerle olan iletişimi ve mesafeye bağlı olarak ilişkilerin silikleştiğini göstermesi bakımından dikkate değerdir. Ancak üzerinde durulması

gereken diğ er bir konu, oldukça yakın mesafede bulunmasına karşın Batı Anadolu ile olan zayıf ilişkilerdir. M.Ö 7. binyıla tarihlenen tabakalarda görece daha kuvvetli olan ve M.Ö. 6. bin yılın başlarında özellikle impresso yapım geleneği ile izlenen etkiye karşın, devamındaki süreçte bölgeler arasında etkileşimin olduğunu gösteren kanıtlara rastlanamamıştır. Bu durum İlk Kalkolitik ile birlikte Anadolu platosunun orta ve batı kesimlerinde bulunan bölgeler arasındaki ilişkilerin değiştiğini düşündürmektedir.

Daha önce de bahsedildiği gibi Marmara Bölgesi'nin Neolitik ve Kalkolitik dönemleriyle ilgili bilgilerimiz gün geçtikçe artmaktadır. Aktopraklık Höyük İlk Kalkolitik  ağ dal örgü mimari tabakasına ait çanak çömleğin detaylı olarak değerlendirilmesi ve hem bölge içinde hem de yakın bölgelerle karşılaştırmasının, konuya ilişkin gelecekte yapılacak çalışmalara kaynak oluşturacağı öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

Abay 2005,

ABAY E., "Neolithic Settlement at Ulucak Höyük and its Cultural Relations with Neighbour Regions in Western Anatolia", *BYZAS 2: How Did Farming Reach Europe?: Anatolian-European Relations from the Second Half of the 7th Through the First Half of the 6th Millennium cal. BC: Proceedings of the International Workshop, İstanbul, 20-22 Mayıs 2004*, (ed.) C. Lichter, İstanbul, 2005, ss.75-84.

Akgün-Kayseri Özer 2012,

AKGÜN F., M. S. KAYSERİ-ÖZER, "Neojen'den Kuvaterner'e Güneybatı Avrasya'da Flora ve Vejetasyon Değişimleri", *Kuvaterner Bilimi*, (eds.) N. Kazancı- A. Gürbüz, 2012, Ankara, ss.121-170.

Alpagut 2016,

ALPAGUT C., "Kuzeybatı Anadolu'da İlk Kalkolitik Dönem Sonunda Yaşanan Değişim: Aktopraklık Yuvarlak Planlı Yapılar Evresi Çanak Çömleği", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2016.

Alpaslan Roodenberg 1999,

ALPASLAN ROODENBERG S., "Human Skeletons from Menteşe Höyük near Yenişehir", *Anatolica XXV*, 1999, ss. 37-51.

Alpaslan Roodenberg 2001,

ALPASLAN ROODENBERG S., "Newly Found Human Remains from Menteşe in the Yenişehir Plain: The Season of 2000", *Anatolica XXVII*, 2001, ss. 1-14.

Alpaslan Roodenberg 2011,

ALPASLAN ROODENBERG M. S., " A Preliminary Study of the Burials from Late Neolithic-Early Chalcolithic Aktopraklık", *Anatolica* XXXVII, 2011, ss. 17-43.

Alpaslan Roodenberg-Gerritsen-Özbal 2013,

ALPASLAN ROODENBERG M. S., F. A. GERRİTSEN, R. ÖZBAL, "Neolithic Burials from Barcın Höyük: The 2007-2012 Excavation Seasons", *Anatolica* XXXIX, 2013, ss. 93-111.

Ardel 1960,

ARDEL A., "Marmara Bölgesi'nin Yapı ve Reliefi", *Türk Coğrafya Dergisi* 20, 1960, ss. 1-22.

Arne 1922,

ARNE T. J., "Den äldste Bebyggelsen vid Bosporen", *Journal of Swedish Antiquarian Research, Fornvaennen* 16, 1922 ss. 112-128.

Arsebük 1996,

ARSEBÜK G., "Trakya'da Eski Bir Yerleşim Yeri: Yarımburgaz Mağarası Alt Paleolitik Çağ Bulguları", *Anadolu Araştırmaları* 14, 1996, İstanbul, ss.33-50.

Arsebük vd. 2010,

ARSEBÜK G., F. C. HOWELL, S. L. KUHN, W. FARRAND, M. ÖZBAŞARAN, M. C. STEİNER, "The Caves of Yarımburgaz: Geological Context and History of Investigation", *Culture and Biology at a Crossroads: The Middle Pleistocene Record of Yarımburgaz Cave (Thrace-Turkey)*, (eds.) G. Arsebük, F. C. Howell, S. L. Kuhn, W. Farrand, M. Özbaşaran, M. C. Steiner, İstanbul, 2010, ss.1-27.

van As- Wijnen 1995,

van AS A., M. H. WIJNEN, "The Neolithic and Chalcolithic Pottery from Ilıpınar's Phases X-V: A Technological Study", *The Ilıpınar Excavations I: Five Seasons of Fieldwork in NW Anatolia, 1987-91*, (ed.) J. Roodenberg, Nederlands Historisch-Archaeologisch Instituut, İstanbul, 1995, ss.77-107.

Atalay 1997,

ATALAY İ., *Türkiye Coğrafyası*, İzmir, 1997.

Atalay-Mortan 2011,

ATALAY İ., K. MORTAN, *Türkiye Bölgesel Coğrafyası: Resimli ve Haritalı*, İstanbul, 2011.

Atasayan 1941,

ATASAYAN M., "1940 Yılında Pendik'te Bulunan Paleolitik Tipte El Baltası Hakkında Bir Not", *Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yıllık Çalışmaları Dergisi* 1940-1941, ss.523-527.

Avcı 2010,

AVCI M. B., "Aktopraklık Verileri Işığında Doğu ve Güney Marmara'da Fikirtepe Çanak Çömleğinin Gelişim Süreci", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010.

Ay-Efe 2001,

AY-EFE D. Ş. M., "The Small Finds of Orman Fidanlığı", *The Salvage Excavations at Orman Fidanlığı A Chalcolithic Site in Inland Northwestern Anatolia*, (ed.) T. Efe, Task Vakfı Yayınları: 3, İstanbul, 2001, ss. 127 - 157.

Balcı 2011,

BALCI S., "The Chipped Stone Industry of Aktopraklık C (Bursa): Preliminary Results", *Anatolia Antiqua* XIX, 2011, ss.1-11.

Baykal-Seeher 2001

BAYKAL-SEEHER A., "Die Lithik von Orman Fidanlığı", *The Salvage Excavations at Orman Fidanlığı A Chalcolithic Site in Inland Northwestern Anatolia*, (ed.) T. Efe, Task Vakfı Yayınları: 3, İstanbul, 2001, s.159-163.

Bigazzi vd. 1993,

BİGAZZİ G., T. ERCAN, M. ODDONE, M. ÖZDOĞAN, Z. YEĞİNGİL, "Application of Fission Track Dating to Archaeometry: Provenance Studies of Prehistoric Obsidian Artifacts", *Nuclear Tracks* 22/1-4, 1993, ss. 757-762.

Bittel 1942,

BİTTEL K., "Kleinasiatische Studien", *Istanbuler Mitteilungen* 5, İstanbul, 1942.

Bittel 1960,

BİTTEL K., "Fikirtepe Kazısı", *V. Türk Tarih Kongresi – Kongreye Sunulan Tebliğler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Seri:IX, No:5, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1960, ss.29-36.

Bittel 1969-70,

BİTTEL K., "Bemerkungen über die Prähistorische Ansiedlung auf dem Fikirtepe bei Kadıköy (İstanbul)", *Istanbuler Mitteilungen Band 19/20*, İstanbul 1969-1970.

Bittel-Otto 1939,

BİTTEL K., H. OTTO, *Demirci Hüyük, Eine Vorgeschichtliche Siedlung an der Phrygisch-Bithynischen Grenze: Bericht über die Ergebnisse der Grabung von 1937*, Berlin, 1939.

Boessneck-von den Driesch 1979,

J. BOESSNECK, A. von den DRIESCH "Die Tierknochenfunde aus der Neolithischen Siedlung auf dem Fikirtepe bei Kadıköy am Marmarameer", Aus dem für Paleoanatomie, Domestikationsforschung und Geschichte der Tiermedizin der Universität München, 1979.

Budd v.d. 2013,

BUDD C., M. LİLLİE, S. ALPASLAN ROODENBERG, N. KARUL, R. PİNHASI,
"Stable Isotope Analysis of Neolithic and Chalcolithic Populations from
Aktopraklık, Northern Anatolia", *Journal of Archaeological Science* 40, 2013,
ss. 860-867.

Cappers 2008,

CAPPERS R., "Plant Remains from the Late Neolithic and Early Chalcolithic Levels",
*Life and Death in a Prehistoric Settlement in Northwestern Anatolia, The
Ilıpınar Excavations, Volume III, With Contributions on Hacılartep and
Menteşe*, (eds.) J. Roodenberg-S. Alpaslan Roodenberg, Nederlands Instituut
voor Het Nabije Oosten, 2008, ss. 117-148.

Cullberg 1964-1965,

CULLBERG C., "10 Tells Aux Environs De Bursa", *Meddelanden Från Lunds
Universitets Historiska Museum*, 1964-1965, ss. 132-180.

Çilingiroğlu-Çilingiroğlu 2007,

ÇİLİNGİROĞLU A., Ç. ÇİLİNGİROĞLU, "Ulucak", *Türkiye'de Neolitik
Dönem: Yeni Kazılar, Yeni Bulgular*, (eds.) M. Özdoğan - N. Başgelen,
Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2007, ss.372-383.

Çilingiroğlu-Çevik-Çilingiroğlu 2012

ÇİLİNGİROĞLU A., Ö. ÇEVİK, Ç. ÇİLİNGİROĞLU, "Ulucak Höyük: Towards
Understanding the Early Farming Communities of Middle West Anatolia:
Contribution of Ulucak", *The Neolithic in Turkey, New Excavations&New
Research Vol.4: Western Turkey*, (eds.) M. Özdoğan-N. Başgelen-P. Kuniholm,
Archaeology&Art Publications, İstanbul, 2012, ss.139-175.

Darkot-Tuncel 1981,

DARKOT B., M. Tuncel, *Marmara Bölgesi Coğrafyası*, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 1981.

Derin 2005,

DERİN Z., "The Neolithic Architecture of Ulucak Höyük", *BYZAS 2: How Did Farming Reach Europe?: Anatolian-European Relations from the Second Half of the 7th Through the First Half of the 6th Millennium cal. BC: Proceedings of the International Workshop, İstanbul, 20-22 Mayıs 2004*, C. Lichter, İstanbul, 2005, ss.85- 94.

Derin 2007,

DERİN Z., "Yeşilova Höyüğü", *Anadolu'da Uygarlığın Doğuşu ve Avrupa'ya Yayılımı Türkiye'de Neolitik Dönem: Yeni Kazılar-Yeni Bulgular*, (eds.) M. Özdoğan - N. Başgelen, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2007, ss.377-384.

Derin 2011,

DERİN Z., "Yeşilova Höyük", *Beginnings – Menschen – Kulturen – Traditionen Band 1: New Research in the Appearance of the Neolithic between Northwest Anatolia and the Carpathian Basin*,. *Studien aus den Forschungsclustern des Deutschen Archäologischen Instituts, Papers of the International Workshop 8th-9th 2009 April, İstanbul*, (ed.) Raiko Krauss, Rahden, 2011, ss.95-106.

Derin 2012,

DERİN Z., "Yeşilova Höyük", *The Neolithic in Turkey, New Excavations&New Research Vol.4: Western Turkey*, (eds.) M. Özdoğan-N. Başgelen-P. Kuniholm, Archaeology&Art Publications, İstanbul, 2012, ss.177-195.

Dinçer 2014,

DİNÇER B., "Dağlık Bursa Paleolitiği", *Bursa ve İlçeleri Arkeolojik Kültür Envanteri -1: Olympos Araştırmaları*, (ed.) M. Şahin, Bursa Kültür AŞ, Bursa, 2014, ss. 159-177.

Dinçer-Slimak 2007

DİNÇER B., L. SLİMAK, "Trakya'nın Paleolitik Çağ Kültürleri", *Arkeoloji ve Sanat* 124, 2007, ss.1-12.

Dönmez-Aydınözü 2012,

DÖNMEZ Y., D. AYDINÖZÜ, "Bitki Örtüsü Özellikleri Açısından Türkiye" *İÜ Coğrafya Dergisi* 24, 2012, ss.1-17.

Duru 1994,

DURU R., *Kuruçay Höyük I. 1978–1988 Kazılarının Sonuçları. Neolitik ve Erken Kalkolitik Çağ Yerleşmeleri-Results of the Excavations 1978–1988. The Neolithic and Early Chalcolithic Settlements*, TTK Yayınları Dizisi V, Sayı 44, Ankara, 1994.

Duru 2007,

DURU R., "Göller Bölgesi Neolitiği: Hacılar-Kuruçay Höyüğü-Höyücek-Bademağacı Höyüğü", *Anadolu'da Uygarlığın Doğuşu ve Avrupa'ya Yayılımı Türkiye'de Neolitik Dönem: Yeni Kazılar-Yeni Bulgular*, (eds.) M. Özdoğan - N. Başgelen, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2007, ss.331-360.

Duru 2008,

DURU R., *M.Ö 8000'den M.Ö 2000'e Burdur-Antalya Bölgesinin Altıbin Yılı*, AKMED-Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, 2008.

Duru 2012,

DURU R., "The Neolithic of the Lakes Region: Hacılar-Kuruçay Höyük-Höyücek-Bademağacı Höyük", *The Neolithic in Turkey, New Excavations&New Research*

Vol.4: *Western Turkey*, (eds.) M. Özdoğan-N. Başgelen-P. Kuniholm, Archaeology&Art Publications, İstanbul, 2012, ss.1-65.

Duru-Umurtak 2005,

DURU R., G. Umurtak, *Höyücek: 1988–1992 Yılları Arasında Yapılan Kazıların Sonuçları- Results of the Excavations 1989–1992*, TTK Yayınları Dizisi V, Sayı 49, Ankara, 2005.

Efe 1990a,

EFE T., "1988 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırmaları", *Anadolu Araştırmaları XII*, 1990, ss.1-19.

Efe 1990b,

EFE T., "An Inland Anatolian Site with Pre-Vinça Elements: Orman Fidanlığı, Eskişehir", *Germania* 68, 1990, ss.67-113.

Efe 1996,

EFE T., "Orman Fidanlığı'nda 1992-1994 Yılları Arasında Yapılan Kurtarma Kazıları", *XVII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt I, Ankara, 1996, ss.95-107.

Efe 1997,

EFE T., "1995 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırmaları", *XIV. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Cilt 2, Ankara, 1997, ss. 215-232.

Efe 1999,

EFE T., "Orman Fidanlığı Kurtarma Kazısı (1992-94 Yılları Arasında Yapılan Çalışmalara Ait Önrapor", *Anadolu Araştırmaları XV*, 1999, ss.73-104.

Efe 2001,

EFE T., "The Settlement, its Architecture and Pottery", *The Salvage Excavations at Orman Fidanlığı A Chalcolithic Site in Inland Northwestern Anatolia*, (ed.) T. Efe, Task Vakfı Yayınları: 3, İstanbul, 2001, ss. 1-125.

Evershed vd. 2008,

EVERSHED R. P., S. PAYNE, A. G. SHERRATT, M. S. COPLEY, J. COOLIDGE, D. UREM-KOTSU, K. KOTSAKIS, M. ÖZDOĞAN, A. ERİM-ÖZDOĞAN, O. NIEUWENHUYSE, P. M. M. G. AKKERMANS, D. BAILEY, R. R. ANDEESCU, S. CAMPBELL, S. FARİD, I. HODDER, N. YALMAN, M. ÖZBAŞARAN, E. BIÇAKÇI, Y. GARFINKEL, T. LEVY, M. M. BURTON, "Earliest Date for Milk Use in the Near East and Southeastern Europe Linked to Cattle Herding", *Nature* 455, 2008, ss.528-531.

Eyice 1978,

EYİCE S., "Tarihde Küçükçekmece", *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi* 6-7, İstanbul, 1978, s.57-123.

French 1967,

FRENCH D., "Prehistoric Sites in Northwest Anatolia, I. The İznik Area", *Anatolian Studies* 17, 1967, ss. 49-100.

Galik 2013,

Galik A., "Archäozoologischer Bericht - Aktopraklık 2013", (Yayınlanmamış Rapor)

Galik-Horejs 2011,

GALİK A., B. HOREJS, "Çukuriçi Höyük: Various Aspects of its Earlier Settlement Phase", *Beginnings – Menschen – Kulturen – Traditionen Band 1: New Research in the Appearance of the Neolithic between Northwest Anatolia and the Carpathian Basin*,. *Studien aus den Forschungsclustern des Deutschen Archäologischen Instituts, Papers of the International Workshop 8th-9th 2009 April, İstanbul*, (ed.) Raiko Krauss, Rahden, 2011, ss.83-94.

Gatsov 2001,

GATSOV I., "Chipped Stone Assemblages of Ilıpınar, Phases X and IX", *The Ilıpınar Excavations II*,(ed.) J. Roodenberg, Nederlands Instituut voor Het Nabije Oosten, 2001, ss. 279-295.

Gatsov 2003,

GATSOV I., "The Latest Results from the Technological and Typological analysis of Chipped Stone Assemblages from Ilıpınar, Pendik, Fikirtepe and Menteşe, NW Turkey", *Documenta Praehistorica XXX*, 2003, s.154.

Gatsov-Özdoğan 1994,

GATSOV I., M. ÖZDOĞAN, "Some Epi-Paleolithic Sites From NW Turkey: Ağaçlı, Domalı and Gümüşdere", *Anatolica XX*, 1994, ss. 97-120.

Gerrard 2001,

GERRARD F., "Stratigraphy and Architecture on the Southwest Flank of Ilıpınar", *The Ilıpınar Excavations II*,(ed.) J. Roodenberg, Nederlands Instituut voor Het Nabije Oosten, 2001, ss.177-221.

Gerritsen-Özbal-Thissen 2013a,

GERRİTSEN F., R. ÖZBAL, L. THİSSEN, "Barcın Höyük: The Beginnings of Farming in the Marmara Region", *The Neolithic in Turkey, New Excavations&New Research Vol.5: Northwestern Turkey and Istanbul*, (eds.) M. Özdoğan-N. Başgelen-P. Kuniholm, Archaeology&Art Publications, İstanbul, 2013, ss.93-112.

Gerritsen-Özbal-Thissen 2013b,

GERRİTSEN F., R. ÖZBAL, L. THİSSEN, "Barcın Höyük ve Marmara Bölgesi'nde Tarımın Başlangıcı", *Arkeoloji ve Sanat* 143, İstanbul, 2013, ss.51-66.

Gerritsen vd. 2010,

GERRİTSEN F., R. ÖZBAL, L. THİSSEN, H. ÖZBAL, A. GALİK, "The Late Chalcolithic Settlement of Barcın Höyük", *Anatolica* 36, 2010, ss. 197-225.

Gourichon-Helmer 2008,

GOURİCHON L., D. HELMER, "Etude de la Faune Neolithique de Menteşe", *Life and Death in a Prehistoric Settlement in Northwestern Anatolia, The Ilıpınar Excavations, Volume III, With Contributions on Hacılartepi and Menteşe*, (eds.) J. Roodenberg-S. Alpaslan Roodenberg, Nederlands Instituut voor Het Nabije Oosten, 2008, ss. 435-448.

Groenhuizen v.d. 2015,

GROENHUIJZEN M.R., S. J. KLUIVING, F. A. GERRİTSEN, M. KÜNZEL, "Geoarchaeological Research at Barcın Höyük: Implications for the Initial Neolithic Occupation of Northwest Anatolia", *Quaternary International* 367, 2015, ss.51-61.

Güldoğan 2014,

Güldoğan E., "Aktopraklık Sürtmetaş Aletleri: Aktopraklık 2004-2014", (Yayınlanmamış Rapor)

Güngördü 1999,

GÜNGÖRDÜ M., *Marmara Bölgesinin Bitki Coğrafyası*, İstanbul, 1999.

Harmankaya 1983,

HARMANKAYA Savaş, "Pendik Kazısı 1981", *IV. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1983, Ankara, ss.25-30.

Horejs 2012,

HOREJS B., "Çukuriçi Höyük: A Neolithic and Bronze Age Settlement in the Region of Ephesos", *The Neolithic in Turkey, New Excavations&New Research Vol.4:*

Western Turkey, (eds.) M. Özdoğan-N. Başgelen-P. Kuniholm, Archaeology&Art Publications, İstanbul, 2012, ss.117-131.

Janse 1925,

JANSE M. O, 'Notes sur une station neolithique a Kadi-Keui sur le Bosphore', *Bulletin de la Societe Prehistorique Française: Etudes et Travaux* 22, Paris, 1925, ss. 166-171.

Kansu 1963,

KANSU Ş. A., "Marmara Bölgesi ve Trakya'da Prehistorik İskan Tarihi Bakımından Araştırmalar (1959 – 1962)", *Belleten* 27/108, 1963, Ankara, ss.657-705.

Kansu 1972,

KANSU Ş. A., "Yarımburgaz (Küçükçekmece-İstanbul) Mağarasında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Prehistorya Araştırmaları", *VII. Türk Tarih Kongresi 1970: Kongreye Sunulan Bildiriler*, Ankara, 1972, ss.22-32.

Karul, 2007,

KARUL N., "Aktopraklık: Kuzeybatı Anadolu'da Gelişkin Bir Köy", *Anadolu'da Uygarlığın Doğuşu ve Avrupa'ya Yayılımı Türkiye'de Neolitik Dönem: Yeni Kazılar-Yeni Bulgular*, (eds.) M. Özdoğan-N. Başgelen, İstanbul, 2007, ss. 387-392.

Karul 2008,

KARUL N., "Aktopraklık 2004-2006 Yılı Çalışmaları Genel Bir Değerlendirme", 25. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Cilt 1, Ankara 2008, ss. 65-78.

Karul 2009,

KARUL N., Kuzeybatı Anadolu'da Anahatlarıyla Neolitik ve Kalkolitik Dönemler", *Türk Eski Çağ Bilimleri Enstitüsü Haberler* 28, İstanbul, ss. 1-7.

Karul 2011,

KARUL N., "The Emergence of Neolithic Life in South and East Marmara Region", *Beginnings – Menschen – Kulturen – Traditionen Band 1: New Research in the Appearance of the Neolithic between Northwest Anatolia and the Carpathian Basin*,. *Studien aus den Forschungsclustern des Deutschen Archäologischen Instituts, Papers of the International Workshop 8th-9th 2009 April, İstanbul*, (ed.) Raiko Krauss, Rahden, 2011, ss.57-66.

Karul-Avcı 2011,

KARUL N., M. AVCI, "Neolithic Communities in the Eastern Marmara Region: Aktopraklık C", *Anatolica XXXVII*, 2011, ss. 1-15.

Karul-Avcı 2013,

Karul N., M. B. Avcı, "Aktopraklık", *The Neolithic in Turkey, New Excavations&New Research Vol.5: Northwestern Turkey and Istanbul*, (eds.) M. Özdoğan-N. Başgelen-P. Kuniholm, Archaeology&Art Publications, İstanbul, 2013, ss. 45-68.

Karul-Bertram 2005,

KARUL N., J. BERTRAM, "From Anatolia to Europe: The Ceramic Sequence of Hocaçeşme in Turkish Thrace", *BYZAS 2: How Did Farming Reach Europe?: Anatolian-European Relations from the Second Half of the 7th Through the First Half of the 6th Millennium cal. BC: Proceedings of the International Workshop, İstanbul, 20-22 Mayıs 2004*, (ed.) C. Lichter, İstanbul, 2005, ss.117-129.

Karul-Özeren 2005,

KARUL N., Ö. ÖZEREN,"Aktopraklık (Akçalar Sırtı) Çalışmaları-2004", *Türk Eski Çağ Bilimleri Enstitüsü Haberler* 20, İstanbul, 2005, ss. 23-24.

Karul-Özeren 2006,

KARUL N., Ö. ÖZEREN,"Aktopraklık Höyüğü Çalışmaları-2005", *Türk Eski Çağ Bilimleri Enstitüsü Haberler* 21, İstanbul, 2006, ss.13-14.

Karul-Özeren 2007,

KARUL N., Ö. ÖZEREN, "Aktopraklık Höyüğü 2006 Yılı Kazı Sonuçları", *Türk Eski Çağ Bilimleri Enstitüsü Haberler* 23, İstanbul, 2007 ss.19-20.

Kayci 2013,

KAYCI O. H., "Aktopraklık Verileri Işığında Kuzeybatı Anadolu'da Son Neolitik İlk Kalkolitik Geçiş Sorunu", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013.

Kızıltan-Polat 2013a,

KIZILTAN Z., M. A.POLAT, "The Neolithic at Yenikapı: MArmaray- Metro Project Rescue Excavations", *The Neolithic in Turkey, New Excavations&New Research Vol.5: Northwestern Turkey and Istanbul*, (eds.) M. Özdoğan-N. Başgelen-P. Kuniholm, Archaeology&Art Publications, İstanbul, 2013, ss.113-165.

Kızıltan-Polat 2013b,

KIZILTAN Z., M. A. POLAT, "Yenikapı Kurtarma Kazıları: Neolitik Dönem Çalışmaları", *Arkeoloji ve Sanat* 143, İstanbul, 2013, ss.1-40.

Koç 1999,

KOÇ T., "Kuzeybatı Anadolu'nun Doğal Mevsim Özellikleri", *Türk Coğrafya Dergisi* 34, 1999, ss.527-548.

Korfmann 1983,

KORFMANN M., *Demircihüyük, Band I: Architektur, Stratigraphie und Befunde*, Verlag Philipp von Zabern, Mainz Am Rhein, 1983.

Kökten 1951,

KÖKTEN K., "Kuzeybatı Anadolu'nun Tarihöncesi Hakkında Yeni Gözlemler", *Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi* 9/3, 1951, ss.201-214.

Kökten 1962,

KÖKTEN İ. K., "İstanbul Batısında Eskitaş (Paleolitik) Devrine Ait Yeni Buluntular", *Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi* XX/3-4, Ankara, 1962, ss.279-281.

Lillie v.d. 2012,

LİLLİE M., C. BUDD, S. ALPASLAN-ROODENBERG, N. KARUL, R. PİNHASI, "Musings on Early Farming Communities in Northwest Anatolia; and Other Flights of Fancy", *Interdisciplinaria Archaeologica Natural Sciences in Archaeology, IANSA* III/1, 2012, ss.11-22.

Marinelli 1995,

MARİNELLİ M., "The Bone Artifacts of Ilıpınar", *The Ilıpınar Excavations I: Five Seasons of Fieldwork in NW Anatolia, 1987-91*, (ed.) J. Roodenberg, Nederlands Historisch-Archaeologisch Instituut, İstanbul, 1995, ss. 121-142.

Mellaart 1955,

MELLAART J., "Some Prehistoric Sites in North-Western Anatolia", *İstanbul Mitteilungen* 6, 1955, ss. 55-88.

Miliopulos 1916,

MİLİOPULOS J., "Prahistorische Bemerkungen", *Athenische Mitteilungen* XLI, 1916, ss. 427-428.

Mordtmann 1907,

MORDTMANN A. D., "Historische Bilder vom Bosphorus", *Mitteilungen des Deutscher Auflugereins*, 1907.

Mudie-Rochon-Aksu 2002,

P. J. MUDIE, A. ROCHON, A. E. AKSU, "Pollen Stratigraphy of Late Quaternary Cores from Marmara Sea: Land-Sea Correlation and Paleoclimatic History", *Marine Geology* 190, 2002, ss. 233-260.

Özbal vd. 2011,

ÖZBAL H., A. TÜRKEKUL BIYIK, L. THISSEN, T. DOĞAN, F. GERRİTSEN, R. ÖZBAL, "Sütçülerin Öncüleri: Barcın Höyük Keramiklerinde Süt Kalıntıları", 26. *Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 2011, ss.307-317.

Özbal vd. 2012,

ÖZBAL H., A. TÜRKEKUL BIYIK, L. THISSEN, T. DOĞAN, F. GERRİTSEN, R. ÖZBAL, "M.Ö 7. Binyılda Barcın Höyük'te Süt Tüketimi Üzerine Yeni Araştırmalar", 27. *Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 2012, ss.15- 32.

Özbal vd. 2013,

ÖZBAL H., L. THISSEN, T. DOĞAN, F. GERRİTSEN, R. ÖZBAL, A. TÜRKEKUL BIYIK, "Neolitik Batı Anadolu ve Marmara Yerleşimleri Çanak Çömleklerinde Organik Kalıntı Analizleri", 28. *Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, Ankara 2013, ss.105-114.

Özbek 2008,

ÖZBEK O., "Aktopraklık Köyük (Bursa) Sürmetaş Endüstrisi Üzerine Öncül Arkeometrik Çalışmalar: Tipolojik Yaklaşım", 23. *Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 2008, ss. 265-278.

Özbek 2009,

ÖZBEK O., "Aktopraklık Höyük (Bursa) Cilalı Taş Alet Endüstrisi ve Üretim Teknolojisi Üzerine Bazı Gözlemler", 24. *Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 2009, ss. 363-378.

Özdoğan E. 2015,

ÖZDOĞAN E., " Current Research and New Evidence for the Neolithization Process in Western Turkey". *EuropeanJournal of Archaeology* 18/1, 2015, ss.33–59.

Özdoğan 1979,

ÖZDOĞAN M., "Fikirtepe", (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Prehistorya Kürsüsü, İstanbul, 1979.

Özdoğan 1983a,

ÖZDOĞAN M., "Doğu Marmara ve Trakya Araştırmaları 1982", *I. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 1983, ss.63-68.

Özdoğan 1983b,

ÖZDOĞAN M., "Pendik: A Neolithic Site of Fikirtepe Culture in the Marmara Region", *Beitrage zur Altertumskunde Kleisasien:Festschrift für Kurt Bittel*, (eds.) R. M. Boehmer-H. Hauptmann, Verlag Phillip von Zabern, Mainz, 1983, ss. 401-411.

Özdoğan 1985,

ÖZDOĞAN M., "1984 Yılı Trakya ve Doğu Marmara Araştırmaları", *III. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 1985, ss.409-420.

Özdoğan 1991,

ÖZDOĞAN M., "1989 Yılı Marmara Bölgesi Araştırmaları ve Toptepe Kazısı", *XII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara, 1991, ss.345-376.

Özdoğan 2007,

ÖZDOĞAN M., "Marmara Bölgesi Neolitik Çağ Kültürleri", *Anadolu'da Uygarlığın Doğuşu ve Avrupa'ya Yayılımı Türkiye'de Neolitik Dönem: Yeni Kazılar-Yeni Bulgular*, (eds.) M. Özdoğan-N. Başgelen, İstanbul, 2007, ss.401-426.

Özdoğan 2008,

ÖZDOĞAN M., "An Alternative Approach in Tracing Changes in Demographic Composition – The Westward Expansion of the Neolithic Way of Life", *The Neolithic Demographic Transition and its Consequences*, (eds) J. P. Bocquet-Appel-O. Bar-Yosef 2008, ss.139-177.

Özdoğan 2013,

ÖZDOĞAN M., "Neolithic Sites in the Marmara Region: Fikirtepe, Pendik, Yarımburgaz, Toptepe, Hoca Çeşme and Aşağı Pınar", *The Neolithic in Turkey, New Excavations&New Research Vol.5: Northwestern Turkey and Istanbul*, (eds.) M. Özdoğan-N. Başgelen-P. Kuniholm, Archaeology&Art Publications, İstanbul, 2013, ss. 167-269.

Özdoğan-Gatsov 1998

ÖZDOĞAN M., I. GATSOV, "The Aceramic Neolithic Period in Western Turkey and in the Aegean", *Anatolica XXIV*, 1998, ss. 209-232.

Özdoğan-Koyunlu 1986,

ÖZDOĞAN M., A. KOYUNLU, "Yarımburgaz Mağarası: 1986 Yılı Çalışmalarının İlk Sonuçları ve Bazı Gözlemler", *Arkeoloji ve Sanat* 32-33, İstanbul, ss. 4-17.

Özdoğan-Miyake-Özbaşaran Dede 1991,

ÖZDOĞAN Mehmet, Yutake MİYAKE, Nilgün ÖZBAŞARAN DEDE, "An Interim Report on Excavations at Yarımburgaz and Toptepe in Eastern Thrace", *Anatolica XVII*, 1991, ss.59-121.

Öztürk 2010,

ÖZTÜRK M. Z., "Uludağ (Zirve) ve Bursa Meteoroloji İstasyonlarının Karşılaştırmalı İklimi" *Türk Coğrafya Dergisi* 55, 2010, ss.13-24.

Parzinger-Schwarzberg 2005,

PARZINGER H., H. SCHWARZBERG, *Aşağı Pınar 2: Die mittel- und spätneolithische Keramik*, Mainz, 2005.

Pasinli vd. 1994,

PASİNLİ A., E. UZUNOĞLU, N. ATAKAN, Ç. GİRGİN, M. SOYSAL, "Pendik Kurtarma Kazısı", *IV. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Ankara, 1994, ss.147-163.

Roodenberg 1995a,

ROODENBERG J., "Introduction to the Project", *The Ilipinar Excavations I: Five Seasons of Fieldwork in NW Anatolia, 1987-91*, (ed.) J. Roodenberg, Nederlands Historisch-Archaeologisch Instituut, İstanbul, 1995, ss. 1-8.

Roodenberg 1995b,

ROODENBERG J., "Stratigraphy and Architecture", *The Ilipinar Excavations I: Five Seasons of Fieldwork in NW Anatolia, 1987-91*, (ed.) J. Roodenberg, Nederlands Historisch-Archaeologisch Instituut, İstanbul, 1995, ss. 35-76.

Roodenberg 1999,

ROODENBERG J., "Investigation at Menteşe Höyük in the Yenişehir Basin", *Anatolica* XXV, 1999, ss.37-51

Roodenberg 2001,

ROODENBERG J., "Miscellaneous", *The Ilipinar Excavations II*, (ed.) J. Roodenberg, Nederlands Instituut voor Het Nabije Oosten, 2001, ss. 223-255.

Roodenberg 2002,

ROODENBERG J., "2000 Yılı Menteşe Kazı Sezonu", *23. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt 2, 2002, ss. 123-126.

Roodenberg 2008a,

ROODENBERG J., "Stratigraphy and Architecture: The Basal Occupation Levels (Phases X and IX)", *Life and Death in a Prehistoric Settlement in Northwestern Anatolia, The Ilipinar Excavations, Volume III, With Contributions on Hacılartepi and Menteşe*, (eds.) J. Roodenberg-S. Alpaslan Roodenberg, Nederlands Instituut voor Het Nabije Oosten, 2008, ss.1-34.

Roodenberg 2008b,

ROODENBERG J., "The Inhabitants", *Life and Death in a Prehistoric Settlement in Northwestern Anatolia, The Ilipinar Excavations, Volume III, With*

Contributions on Hacılartep and Menteşe, (eds.) J. Roodenberg-S. Alpaslan Roodenberg, Nederlands Instituut voor Het Nabije Oosten, 2008, ss. 69-90.

Roodenberg-Alpaslan Roodenberg 2007,

ROODENBERG J., S. ALPASLAN ROODENBERG , ""İlıpınar ve Menteşe: Doğu Marmara'da Neolitik Döneme ait İki Yerleşme", *Anadolu'da Uygarlığın Doğuşu ve Avrupa'ya Yayılımı Türkiye'de Neolitik Dönem: Yeni Kazılar- Yeni Bulgular* , (eds.) M. Özdoğan-N. Başgelen, İstanbul, 2007, ss. 393-400.

Roodenberg-van As-Alpaslan Roodenberg 2008,

ROODENBERG J., A. van AS, S. ALPASLAN ROODENBERG, "Barcın Höyük in the Plain of Yenişehir (2005-2006): A Preliminary Note on the Fieldwork, Pottery and Human Remains of the Prehistoric Levels", *Anatolica XXXIV*, 2008, ss.53-60.

Roodenberg-Schier 2001,

ROODENBERG J., W. SCHIER, "Radiocarbon Determinations", *The Ilıpınar Excavations II*,(ed.) J. Roodenberg, Nederlands Instituut voor Het Nabije Oosten, 2001, ss. 257-278.

Roodenberg vd. 2003,

ROODENBERG, Jacob, A van AS, L. JACOBS, M.H. WİNJEN, " Early Settlement in the Plain of Yenişehir (NW Anatolia): The Basal Occupation Layers at Menteşe', *Anatolica XXIX*, ss. 17-59.

Röhrs-Here 1961,

RÖHRS M., W. HERE, "Zur Frühentwicklung der Haustiere. Die Tierreste der Neolithischen Siedlung Fikirtepe am Kleinasiasatischen Gestade des Bosphorus", *Zeitschrift für Tierzüchtung und Züchtungsbiologie* 75/2, 1961, ss.110-127.

Runnels-Özdoğan 2001,

RUNNELS C., M. ÖZDOĞAN, "The Paleolithic of the Bosphorus Region, NW Turkey", *Journal of Field Archaeology*, Vol.28, No.1/2, 2001, ss. 69-92.

Sağlamtimur 2011,

SAĞLAMTİMUR H., "Environmental Factors in the Neolithic Settlement of Ege Gübre", *Beginnings – Menschen – Kulturen – Traditionen Band1:New Research in the Appearance of the Neolithic between Northwest Anatolia and the Carpathian Basin*,. *Studien aus den Forschungsclustern des Deutschen Archäologischen Instituts, Papers of the International Workshop 8th-9th 2009 April, İstanbul*, (ed.) Raiko Krauss, Rahden, 2011, ss.77-82.

Sağlamtimur 2012,

SAĞLAMTİMUR H., "The Neolithic Settlement of Ege Gübre", *The Neolithic in Turkey, New Excavations&New Research Vol.4: Western Turkey*, (eds.) M. Özdoğan-N. Başgelen-P. Kuniholm, *Archaeology&Art Publications*, İstanbul, 2012, ss.197-225.

Seeher 1987,

SEEHER J., *Demircihüyük, Band III: 1, Die Keramik 1, A. Die Neolithische und Chalkolithische Keramik, B. Die Frühbronzezeitliche Keramik Der Älteren Phasen (bis Phase G)*, Verlag Philipp von Zabern, Mainz Am Rhein, 1987.

Steskal vd. 2010,

Steskal M., N. Karul, J. Reiter, L. Rembart, T. Winklehner, "Die Spätantik-Frühbyzantinische Bebauung von Aktopraklık Höyük: Bericht über die Grabungen 2010", *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien, Band 79*, 2010, ss.383-409.

Şahin-Dinçer-Zimmermann 2009,

ŞAHİN M., B. DİNÇER, T. ZİMMERMANN, "Neue Fundplaeetze des Alteren Palaolithikums bei Bursa in Nordwestanatolien (Türkei) ein Vorbericht", *Archaeologisches Korrespondenzblatt* 2009/2, ss. 153-162.

Thissen 1995,

THISSEN L. C., "A Synopsis of Pottery Shapes from Phases X to VI", *The Ilıpınar Excavations I: Five Seasons of Fieldwork in NW Anatolia, 1987- 91*, (ed.) J. Roodenberg, Nederlands Historisch-Archaeologisch Instituut, İstanbul, 1995, ss.109-119.

Thissen 2001,

THISSEN L., "Early Village Communities in Anatolia and the Balkans, 6500-5500 cal BC:Studies in Chronology and Culture Contact, (Doktora Tezi), Leiden Üniversitesi, 2001.

Türkeş-Acar Deniz 2011,

TÜRKEŞ M., Z. ACAR DENİZ, "Güney Marmara Bölümü'nün (Kuzeybatı Anadolu) Klimatolojisi ile Yağış ve Akım Dizilerinde Gözlenen Değişimler ve Eğilimler", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 8/1, 2011, ss.1579-1600.

Uerpmann 2001,

UERPMANN H. P., "Remarks on Faunal Remains from the Chalcolithic Sites Orman Fidanlığı and Kes Kaya near Eskişehir in North-Western Anatolia", *The Salvage Excavations at Orman Fidanlığı A Chalcolithic Site in Inland Northwestern Anatolia*, (ed.) T. Efe, Task Vakfı Yayınları: 3, İstanbul, 2001, ss.187-211.

Yalçınlar 2002,

YALÇINLAR İ., "Marmara Bölgesi ve Depremler", *Türk Coğrafya Dergisi* 38, 2002, ss.149-153.

Yaltırak 2002,

YALTIRAK C., “Tectonic Evolution of the Marmara Sea and its Surroundings”,
Marine Geology 190, 2002, ss. 493-529.

Yılmaz 2011,

YILMAZ Y., "Marmara Bölgesi Neolitik Dönem Ölü Gömme Geleneklerinde İlkler:
Yenikapı Kazı Bulguları", *TÜBA-AR* 14, 2011, ss.283-302.

KATALOG

Levha No: 1

Kat. No: 1

Çizim No: 281

Birim: Akt'12 18K 160.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BI. Tabaklar

Ölçüler: R. 30 cm, h. 2,6 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden, küçük taşçık katkılı, gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengidir. Hem iç hem dış yüzeyi açık kahverengi açıklıdır. Kesitinde siyah öz görülmektedir, iyi pişirilmemiştir.

Levha No: 1

Kat. No: 2

Çizim No: 293

Birim: Akt'12 18K 162.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BI. Tabaklar

Ölçüler: R. 18 cm, h. 3,2 cm

Tanım: Ağız parçası. Küçük boyutta taşçık ile az miktarda saman ve kalker katkılı hamura sahiptir. İyi arıtılmamış kilden, gevşek dokulu olan hamurun rengi kahverengidir. Yüzeyi kabaca düzeltilmiştir. Hem iç hem de dış yüzeyi devetüyü renkte mat açkılanmıştır ve kaliteli değildir, açık yer yer yüzeyden kopmuştur. Parçanın kesitinde siyah öz görülmektedir, iyi pişirilmemiştir.

Levha No: 1

Kat. No: 3

Çizim No: 329

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: MIc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BI. Tabaklar

Ölçüler: R. 12 cm, h. 2 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, sıkı dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi açık kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Dış yüzeyi kahverenginde parlak açıktır, iç yüzey açıklanmadan bırakılmıştır. Parçanın kesitinde koyu kahverengi öz görülmektedir, iyi pişirilmiş olduğu söylenebilir.

Levha No: 2

Kat. No: 4

Çizim No: 227

Birim: Akt'12 18K 150.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa1a. Düz Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 30 cm, h. 3,4 cm

Tanım: Ağız parçası. Pekişmiş ve sıkı dokulu olan hamur minik taşçık ve kum katkılıdır. Hamur kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeye sahip olan parçanın her iki yüzeyi de özenli ve parlak açıklanmıştır. Hem iç hem de dış yüzey devetüyü renginde açıktır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 2

Kat. No: 5

Çizim No: 413

Birim: Akt'15 19K 200.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa1a. Düz Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 30 cm h. 4,6 cm

Tanım: Yumrucuk tutamaklı ağız parçası. İyi arıtılmış kilden kum katkılı ve pekişmiş dokulu hamurludur. Hamur rengi koyu kahverengidir. Dış yüzeyi açık kahve-devetüyü tonlarında açıktır. İç yüzey ise koyu kahverengi mat açıktır. Parça kesitinde ince bir hat şeklinde siyah renkte öz görülmektedir. İyi pişmiş olduğu söylenebilir.

Levha No: 2

Kat. No: 6

Çizim No: 412

Birim: Akt'15 19K 200.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa1a. Düz Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 28 cm, h. 3,6 cm.

Tanım: Yatay yassı tutamaklı ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamur rengi kahverengidir. İyi düzeltilmiş, özenli yüzeylidir ve hem iç hem dış yüzeyi parlak açıktır. Dış yüzey alacalı koyu kahverenginde, iç yüzey ise sütlü kahverengindir. Parça kesitinde çok ince bir hat şeklinde hamur renginin hafifçe koyulaştığı görülmektedir. İyi pişirilmiştir.

Levha No: 2

Kat. No: 7

Çizim No: 11

Birim: Akt'12 18K 192.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIa1a. Düz Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 25 cm, h. 3,6 cm

Tanım: Yumrucuk tutamaklı ağız parçası. Hamur rengi kahverengi olup katkı maddesi olarak yoğun miktarda küçük taşçık ve kum kullanılmıştır. Hem iç hem dış yüzey kahverengi alacalı parlak açıktır. Pekişmiş dokulu hamura sahip olan parçanın kesitinde koyu kahverengi öz görülmektedir. İyi fırınlandığı söylenebilir.

Levha No: 2

Kat. No: 8

Çizim No: 394

Birim: Akt'14 19K 182

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa1a. Düz Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 24 cm, h. 3 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, az miktarda kum katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. Hamur rengi kahverengidir. Hem iç hem dış yüzey kahverengi parlak açıktır. Öz görülmemektedir. İyi pişirilmiştir.

Levha No: 2

Kat. No: 9

Çizim No: 30

Birim: Akt'12 18K 181.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa1a. Düz Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 24 cm, h. 1,7 cm

Tanım: Ağız parçası. Taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamur rengi anlaşılamamaktadır çünkü fırınlanma esnasında tamamen kararmıştır. Parçanın her iki yüzeyi de koyu kahverenginde yarı parlak açıktır. Kötü fırınlanmıştır.

Levha No: 2

Kat. No: 10

Çizim No: 85

Birim: Akt'12 18K 154.-

Mal Grubu: Mİa. Koyu Yüzlü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIa1a. Düz Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 24 cm, h. 5,4 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden minik taşçık katkılı hamurludur. Yanlış fırınlanmadan dolayı hamur rengi tamamen kararmıştır ve parçanın taşlaşmış olduğu anlaşılmaktadır. Parçanın iç ve dış yüzeyi siyah açıktır. İyi fırınlanmamıştır.

Levha No: 3

Kat. No: 11

Çizim No: 2

Birim: Akt'12 18K 178.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa1a. Düz Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 22 cm, h. 3,1 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden yoğun kum ve minik taşçık katkılı, gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamuru kahverengindedir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir ve hem iç hem dış yüzeyi kızılımsı kahverengi tonunda açkılanmıştır. Parçanın kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 3

Kat. No:12

Çizim No: 8

Birim: Akt'12 18K 178,-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa1a. Düz Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 22 cm, h. 3,4 cm

Tanım: Yumrucuk tutamaklı ağız parçası. Küçük taşçık katkılı, sıkı dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeyli olup; iç ve dış yüzeyler özenli açkılanmıştır. İki yüzey de açık kahverenginde özenli açkılanmıştır. Parça kesitinde hamurun yer yer karardığı görülmektedir. İyi fırınlanmamıştır.

Levha No: 3

Kat. No: 13

Çizim No: 198

Birim: Akt'12 18K 171,-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa1a. Düz Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 20 cm, h. 6,3 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılıdır. Hamur rengi kızılımsı kahverengi tonundadır. Açık kahverengi-devetüyü tonunda dış yüzey açkısına sahiptir. İç yüzeyi ise hafif turuncu renkte açkılanmıştır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir ve parçanın gevrek bir dokusu olduğundan iyi fırınlanmamış olduğu söylenebilir.

Levha No: 3

Kat. No: 14

Çizim No: 267

Birim: Akt'12 18K 158.-

Mal Grubu: MIIa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIa1a. Düz Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 20 cm, h. 2,6 cm

Tanım: Ağız parçası. Koyu kahverenginde hamurlu, iyi arıtılmış kilden, küçük taşçık ve kalker katkılıdır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzey koyu kahverengi-siyah tonlarında alacalı parlak açkılıdır. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 3

Kat. No: 15

Çizim No: 69

Birim: Akt'12 18K 152.-

Mal Grubu: MIIc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa1a. Düz Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 20 cm, h. 3,2 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamur rengi koyu kahverengidir. Yüzeyi iyi düzeltilmiş olup özenlidir. Her iki yüzeyi de koyu kahverenginde parlak açkılıdır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 3

Kat. No: 16

Çizim No: 19

Birim: Akt'12 18K 190.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIa1a. Düz Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 20 cm, h. 3,1 cm

Tanım: Çok iyi arıtılmamış kilden minik taşçık ve mika katkılı, gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi açık kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi devetüyü renginde parlak ve özenli açkılıdır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir, iyi fırınlanmamıştır.

Levha No: 3

Kat. No: 17

Çizim No: 16

Birim: Akt'12 18K 192.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa1a. Düz Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 20 cm h. 2,1 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum katkılı hamura sahiptir. Hamur rengi kırmızı kahverengidir. İyi düzeltilmiş ve açkılı yüzeylidir. Dış yüzey siyah mat açkılıdır ve astar uygulaması görülmektedir. Ancak astar uygulaması kaliteli ve özenli olmadığından dökülmüş olduğu gözlenmektedir. Parçanın iç yüzeyi ise mat gri renkte açkılanmıştır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi pişirilmiş olduğu söylenebilir.

Levha No: 3

Kat. No: 18

Çizim No: 51

Birim: Akt'12 18K 150.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa1a. Düz Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 20 cm, h. 2,1 cm

Tanım: Ağız parçası. Minik taşçık ve kum katkılı, kahverengi hamurludur. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem de dış yüzeyi kızılımsı kahverenginde parlak açkılıdır. Kesitinde ince bir hat halinde koyu kahve öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 4

Kat. No: 19

Çizim No: 79

Birim: Akt'12 18K 153.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa1b. Düz Kenarlı Küçük Kaseler

Ölçüler: R. 16 cm, h. 2,4 cm

Tanım: Yassı yatay tutamaklı ağız parçası. Pekişmiş dokulu ve kahverengi hamurludur. Hamur katkı maddesi olarak minik taşçık ve kum kullanılmıştır. İç ve dış yüzeylerin parlak açkıldıkları görölmektedir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverengi-siyah tonlarında alacalı açkılanmıştır. Öz görölmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 4

Kat. No: 20

Çizim No: 67

Birim: Akt'12 18K 151.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa1b. Düz Kenarlı Küçük Kaseler

Ölçüler: R. 14 cm, h. 4,5 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, sıkı dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi açık kahverengidir. Parçanın dış yüzeyi kahverengi, iç yüzeyi ise grimsi kahverenginde açkılıdır. Parça kesitinde ince bir hat şeklinde koyu kahverenginde öz görölmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 4

Kat. No: 21

Çizim No: 282

Birim: Akt'12 18K 180.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa1b. Düz Kenarlı Küçük Kaseler

Ölçüler: R. 12 cm, h.3 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden yoğun miktarda minik taşçık katkılı ve gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi kızılımsı kahverengidir. Hem iç hem de dış yüzeyi devetüyü tonunda parlak açkılanmıştır. Parça kesitinde gri öz görölmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 4

Kat. No: 22

Çizim No: 121

Birim: Akt'12 18K 160.-

Mal Grubu: M1c. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa1b. Düz Kenarlı Küçük Kaseler

Ölçüler: R. 8 cm, h. 3,7 cm

Tanım: Ağız parçası. Minik taşçık ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. Hamur rengi kahverengidir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde parlak açıktır. Öz görülmemektedir. İyi pişirilmiştir.

Levha No: 4

Kat. No: 23

Çizim No: 77

Birim: Akt'12 18K 153.-

Mal Grubu: M1c. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa1b. Düz Kenarlı Küçük Kaseler

Ölçüler: R. 8 cm, h. 3,4 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum katkılı sıkı dokulu hamurludur. Hamur rengi kızılımsı kahverengidir. İyi düzeltilmiş özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde parlak açıktır. Parça kesitinde siyah öz görülmemektedir. İyi pişirilmiştir.

Levha No: 4

Kat. No: 24

Çizim No: 4

Birim: Akt'12 18K 178

Mal Grubu: M1b. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa1b. Düz Kenarlı Küçük Kaseler

Ölçüler: R. 8 cm, h. 2,7 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden kum katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi çok koyu tondaki kahverengindedir. İyi düzeltilmiş yüzeye sahip olan parçanın iki yüzeyi de parlak siyah açıktır. Öz görülmemektedir ve iyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 5

Kat. No: 25

Çizim No: 100

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: Mİa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIa2a. Dışbükey Kenarlı Düz Bitimli Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R. 24 cm, h. 5,1 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, küçük taşçık ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamur kahverengindedir. İyi düzeltilmiş ve özenli bir yüzeye sahiptir. Hem iç hem de dış yüzeyi koyu kahverenginde alacalı açkılıdır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 5

Kat. No: 26

Çizim No: 27

Birim: Akt'12 18K 181.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIa2a. Dışbükey Kenarlı Düz Bitimli Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R. 22 cm, h. 4,4

Tanım: Ağız parçası. Çok iyi arıtılmamış kilden minik taşçık ve kum katkılı olan hamur koyu kahverengindedir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. İç yüzey devetüyü parlak, dış yüzeyi ise gri mat açkılıdır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 5

Kat. No: 27

Çizim No: 49

Birim: Akt'12 18K 150.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa2a. Dışbükey Kenarlı Düz Bitimli Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R. 20 cm, h. 3,9 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden minik taşçık ve az miktarda kalker katkılı hamurludur. Hamuru kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. İç ve dış yüzeyi

kahverenginde parlak ve özenli açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 5

Kat. No: 28

Çizim No:315

Birim: Akt'12 18K 159.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa2a. Dışbükey Kenarlı Düz Bitimli Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R. 18 cm, h. 4,9 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden minik taşçık ve mika katkılı hamur sahiptir. Açık kahverenginde olan hamuru sıkı dokuludur. Her iki yüzeyi de açık kahverenginde parlak açıktır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 5

Kat. No: 29

Çizim No: 453

Birim:Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIa2a. Dışbükey Kenarlı Düz Bitimli Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R. 18 cm, h. 4 cm

Tanım: Ağız parçası. Koyu kahverengindeki hamuru minik taşçık ve kum katkılıdır. Gevşek dokulu hamura sahiptir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 5

Kat. No: 30

Çizim No: 32

Birim: Akt'12 18K 181.-

Mal Grubu: MIIa. Koyu Yüzlü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIa2a. Dışbükey Kenarlı Düz Bitimli Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R.14 cm, h. 2,4 cm

Tanım: Ağız parçası. Hamuru kızılımsı kahverengi tonundadır. İyi arıtılmış kilden küçük taşçık ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 6

Kat. No: 31

Çizim No: 173

Birim: Akt'12 18K 171.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIa2b. Dışbükey Kenarlı Hafif İçe Dönük Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R.30 cm, h. 5,3 cm

Tanım: Ağız parçası. Hamur rengi kızılımsı kahverengidir. İyi arıtılmış kilden minik taşçık ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. İyi düzeltilmiş özenli yüzeylidir. Parçanın her iki yüzeyi de koyu kahverenginde parlak açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 6

Kat. No: 32

Çizim No:351

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: MIIa. Koyu Yüzlü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIa2b. Dışbükey Kenarlı Hafif İçe Dönük Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R 20 cm, h 4,7 cm

Tanım: Ağız parçası. Minik taşçık ve kum katkılı gevşek dokulu hamurludur. Fırınlanmadan dolayı hamur rengi tamamen kararmıştır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Dış ve iç yüzeyi siyah parlak açıktır ancak çok özenli değildir. İç yüzeyde açkının yer yer döküldüğü görülmektedir. Parçanın hamuru tamamen kararmış olduğundan kötü fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 6

Kat. No: 33

Çizim No: 263

Birim: Akt'12 18K 152.-

Mal Grubu: MIIIa. Kırmızı Astarlı Mallar

Biçim Grubu: BIIa2b. Dışbükey Kenarlı Hafif İçe Dönük Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R.14 cm, h. 4,2 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, çok az miktarda kum ve minik taşçık katkılı hamuru kızıldır. Pekişmiş dokulu hamura sahiptir. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Parçanın dış yüzeyi kırmızı astarlıdır. İç yüzeyi ise kahverenginde açkılanmıştır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 6

Kat. No: 34

Çizim No: 290

Birim: Akt'12 18K 162.-

Mal Grubu: MIIc. Devetüyü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa2b. Dışbükey Kenarlı Hafif İçe Dönük Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R. 14 cm, h. 3,2 cm

Tanım: Ağız parçası. Açık kahverengi tonundaki hamuru minik taşçık ve kum katkılıdır. Hamuru pekişmiş dokuludur. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem de dış yüzeyi devetüyü renkte parlak ve özenli açkılıdır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 6

Kat. No: 35

Çizim No: 231

Birim: Akt'12 18K 171.-

Mal Grubu: MIIc. Devetüyü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa2b. Dışbükey Kenarlı Hafif İçe Dönük Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R. 12 cm, h. 2,4 cm

Tanım: Ağız parçası. Kızılımsı kahverengi tonunda hamur rengine sahiptir. İyi arıtılmış kilden, kum katkılı ve pekişmiş dokulu hamurludur. Dış yüzeyi devetüyü parlak açkılıdır. İç yüzeyi de aynı tonda mat açkılıdır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 6

Kat. No: 36

Çizim No: 75

Birim: Akt'12 18K 153.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa2b. Dışbükey Kenarlı Hafif İçe Dönük Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R. 12 cm, h. 4,8 cm

Tanım: Ağız parçası. Açık kahverengi tonundaki hamurunda katkı olarak minik taşçık ve kum kullanılmıştır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeye sahiptir. İç ve dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak ağılıdır. Parçanın kesitinde koyu kahverengi öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 6

Kat. No: 37

Çizim No: 103

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa2b. Dışbükey Kenarlı Hafif İçe Dönük Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R. 10 cm, h. 5,5 cm

Tanım: Ağız parçası. Kızılımsı kahverengindeki hamuru iyi arıtılmış kilden minik taşçık ve kum katkılıdır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak ağılanmıştır. Parçanın kesitinde ince bir hat şeklinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 6

Kat. No: 38

Çizim No: 463

Birim: Akt'15 19K 217.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa2b. Dışbükey Kenarlı Hafif İçe Dönük Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R. 10 cm, h. 4 cm

Tanım: Ağız parçası. Kum katkılı olan hamuru koyu kahverengindedir ve gevrek dokuludur. İyi düzeltilmiş ve pürüzsüz bir yüzeye sahiptir. İç ve dış yüzeyi siyah renkte açkılanmıştır. Öz görülmemektedir.

Levha No: 6

Kat. No: 39

Çizim No: 238

Birim: Akt'12 18K 154.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa2b. Dışbükey Kenarlı Hafif İçe Dönük Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R. 10 cm, h. 2,4 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem de dış yüzeyi koyu kahverengi parlak açkılıdır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 6

Kat. No: 40

Çizim No: 443

Birim: Akt'15 19K 222.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa2b. Dışbükey Kenarlı Hafif İçe Dönük Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R. 7,5 cm, h. 2,2 cm

Tanım: Ağız parçası. Koyu kahverengindeki hamur kum ve minik taşçık katkılıdır. Pekişmiş dokulu hamurludur ve iyi düzeltilmiş yüzeylidir. İç ve dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açkılanmıştır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 7

Kat. No: 41

Çizim No: 92

Birim: Akt'12 18K 156.-

Mal Grubu: MIa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIa3a. Dik Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 32 cm, h. 6,9 cm

Tanım: Ağız parçası. Minik taşçık ve kum katkılı olan hamurunun rengi kötü fırınlanmış olduğundan dolayı siyahlaşmıştır. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverengi-siyah tonlarında açkılanmıştır. Parçanın üzerinde ikisi tam olarak açılmış biri ise tamamen açılmamış olan toplam üç adet delik görülmektedir. Kötü fırınlanmıştır.

Levha No: 7

Kat. No: 42

Çizim No: 211

Birim: Akt'12 18K 152.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa3a. Dik Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 26 cm, h. 3,8 cm

Tanım: Ağız parçası. Açık kahverengindeki hamuru iyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılıdır. İyi düzeltilmiş özenli yüzeylidir. İç ve dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açkılıdır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 7

Kat. No: 43

Çizim No: 393

Birim: Akt'15 19K 182.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa3a. Dik Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 26 cm, h. 5 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, taşçık ve kum katkılı olan hamuru pekişmiş dokuya sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Her iki yüzey de parlak açkılanmıştır. Dış yüzeyi koyu kahverengi iç yüzeyi ise siyah açkılanmıştır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 7

Kat. No: 44

Çizim No: 17

Birim: Akt'12 18K 192.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa3a. Dik Kenarlı Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 20 cm, h. 3,2 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden kahverenginde hamurludur. Pekişmiş dokuludur. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi parlak siyah açkılıdır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 8

Kat. No: 45

Çizim No: 29

Birim: Akt'12 18K 181.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa3b. Dik Kenarlı Küçük Kaseler

Ölçüler: R. 18 cm, h. 4,5 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden, küçük taşçık ve kum katkılı hamura sahiptir. Gevşek dokulu olan hamuru koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Dış yüzeyi koyu kahverengi iç yüzeyi ise açık kahverenginde açkılanmıştır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 8

Kat. No: 46

Çizim No: 241

Birim: Akt'12 18K 154.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa3b. Dik Kenarlı Küçük Kaseler

Ölçüler: R. 18 cm, h. 2,3 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden minik taşçık ve kum katkılı hamura sahiptir. Pekişmiş dokulu olan hamurunun rengi koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde açkılanmıştır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 8

Kat. No: 47

Çizim No: 212

Birim: Akt'12 18K 187.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa3b. Dik Kenarlı Küçük Kaseler

Ölçüler: R.18 cm, h. 3,2 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem de dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açkılanmıştır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 8

Kat. No: 48

Çizim No: 50

Birim: Akt'12 18K 150.-

Mal Grubu: Mİa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIa3b. Dik Kenarlı Küçük Kaseler

Ölçüler: R. 16 cm, h. 4,4 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı olan hamuru pekişmiş dokuludur. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açkılanmıştır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 8

Kat. No: 49

Çizim No: 248

Birim: Akt'12 18K 189.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa3b. Dik Kenarlı Küçük Kaseler

Ölçüler: R. 10 cm, h. 4,4 cm

Tanım: Ağız parçası. Küçük taşçık ve kum katkılı hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengidir ve hamuru pekişmiş, sıkı dokuludur. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açkılanmıştır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 9

Kat. No: 50

Çizim No: 347

Birim: Akt'12 18K 162.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa4. Gövdeden-Dipten Dönüş Yapan Kaseler

Ölçüler: R. 20 cm, h. 3 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum katkılı ve gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi açık kahverengidir. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Parçanın dış yüzeyi devetüyü renginde parlak açkılıdır. İç yüzeyi ise siyah açkılanmıştır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 9

Kat. No: 51

Çizim No: 127

Birim: Akt'12 18K 162.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa4. Gövdeden-Dipten Dönüş Yapan Kaseler

Ölçüler: R. 18 cm, h. 3,7 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamur rengi kahverengidir. Dış yüzeyi devetüyü renkte parlak açkılıdır. İç yüzeyi ise koyu kahverenginde açkılanmıştır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 9

Kat. No: 52

Çizim No: 123

Birim: Akt'12 18K 162.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIa4. Gövdeden-Dipten Dönüş Yapan Kaseler

Ölçüler: R. 15 cm, h.4,1 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, küçük taşçık ve kum katkılı hamura sahiptir. Hamur rengi kızılımsı kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Dış yüzeyi koyu kahverengi parlak açkılıdır. İç yüzeyi ise kahverengi-siyah alacalı açkılıdır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 10

Kat. No: 53

Çizim No: 70

Birim: Akt'12 18K 152.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIb1. Düz Kenarlı "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 36 cm, h. 4,6 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, pekişmiş ve sıkı dokulu hamurludur. Hamur rengi kızılımsı kahverengidir. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem de dış yüzeyi açık kahverenginde parlak açkılanmıştır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 10

Kat. No: 54

Çizim No: 372

Birim: Akt'15 19K 181.-

Mal Grubu: MIIa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIb1. Düz Kenarlı "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 30 cm, h. 6,1 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum katkılı ve hafif gevşek dokulu hamurludur. Hamur rengi siyahlaşmıştır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem de dış

yüzeyi koyu kahverengi-siyah alacalı parlak açıktır. Parça üzerinde iki çizgisel kazıma bezeme görülmektedir. Kötü fırınlanmıştır.

Levha No: 10

Kat. No: 55

Çizim No: 486

Birim: Akt'15 19K 193.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: Bİİb1. Düz Kenarlı "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 30 cm, h. 4,1 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden kum ve az miktarda mika katkılıdır. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç yüzeyi hem de dış yüzeyi siyah renkte parlak açıktır. Parça üzerinde kazıma ve nokta sokma bezeme görülmektedir. Parçanın kesitinde ince bir hat halinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 10

Kat. No: 56

Çizim No: 361

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: Bİİb1. Düz Kenarlı "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R.30 cm, h. 3,7 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum katkılı ve pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamuru açık kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç yüzeyi hem dış yüzeyi açık kahverengi parlak açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 10

Kat. No: 57

Çizim No: 350

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: Mİa. Koyu Yüzlü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIb1. Düz Kenarlı "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 24 cm, h. 6 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden minik taşçık ve kum katkılı, gevşek dokulu hamurludur. Hamur rengi koyu kahverengidir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 11

Kat. No: 58

Çizim No:459

Birim: Akt'15 19K 217.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIb1. Düz Kenarlı "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 24 cm, h. 5,1 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, küçük taşçık ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. Hamur rengi kızılımsı kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. İç ve dış yüzeyleri kahverenginde parlak açıktır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 11

Kat. No: 59

Çizim No: 456

Birim: Akt'15 19K 193

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIb1. Düz Kenarlı "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 22 cm, h. 4,2 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, az miktarda kum katkılı ve sıkı dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç yüzeyi hem dış yüzeyi devetüyü parlak açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 11

Kat. No: 60

Çizim No: 496

Birim: Akt'12 18K 162.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: Bİİb1. Düz Kenarlı "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 20 cm, h. 3,4 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden minik taşçık katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamuru koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem de dış yüzeyi siyah renkte açkılıdır. Parça üzerinde başak motifı bezenmiştir. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 11

Kat. No: 61

Çizim No: 66

Birim: Akt'12 18K 151.-

Mal Grubu: Mİİa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: Bİİb1. Düz Kenarlı "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 20 cm, 5 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden küçük taşçık ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. Hamur rengi açık kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi devetüyü renginde parlak açkılanmıştır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 11

Kat. No: 62

Çizim No: 126

Birim: Akt'12 18K 162.-

Mal Grubu: Mİİa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: Bİİb1. Düz Kenarlı "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 14 cm, h. 4 cm

Tanım: Ağız parçası. Kum ve minik taşçık katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. Hamur rengi açık kahverengidir. İyi düzeltilmiş özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi

devetüyü tonunda parlak açkılanmıştır. Parça kesitinde ince bir hat şeklinde siyah öz görölmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 11

Kat. No: 63

Çizim No: 449

Birim: Akt'12 18K 153.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIb1. Düz Kenarlı "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 10 cm, h. 3,7 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açkılıdır. Parça kesitinde öz görölmemektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 12

Kat. No: 64

Çizim No: 438

Birim: Akt'14 19K 173.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIb2. Belirgin "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 24 cm, h. 5 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden, yoğun kum katkılı, sıkı dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi tamamen siyahlaşmıştır. İç ve dış yüzeyi siyah renkte parlak açkılıdır. İyi fırınlanmamıştır.

Levha No: 12

Kat. No: 65

Çizim No: 437

Birim: Akt'14 19K 173.-

Mal Grubu: MIIc. Devetüyü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIb2. Belirgin "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 24 cm, h. 5,1 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, gevşek dokulu hamurludur. Hamur rengi koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzey devetüyü renginde parlak açıktır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmamıştır.

Levha No: 12

Kat. No: 66

Çizim No: 382

Birim: Akt'14 19K 181.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIb2. Belirgin "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 24 cm, h. 3,7 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden minik taşçık katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamur rengi koyu kahverengidir. İç ve dış yüzeyler koyu kahverenginde parlak açıktır. Parça kesitinde siyah öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 12

Kat. No: 67

Çizim No: 217

Birim: Akt'12 18K 188.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIb2. Belirgin "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 24 cm, h. 4,4 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden minik, taşçık katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamur tamamen kararmıştır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverengi açıktır. Kötü fırınlanmıştır.

Levha No: 12

Kat. No: 68

Çizim No: 391

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIb2. Belirgin "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 22 cm, h. 4,1 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. Hamuru koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Parçanın her iki yüzeyi de parlak açkılanmıştır. Dış yüzeyi siyah, iç yüzeyi koyu kahverengi açkılıdır. Parçanın kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 12

Kat. No: 69

Çizim No: 359

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIb2. Belirgin "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 22 cm, h. 4,5 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamuru koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş özenli yüzeylidir. Her iki yüzeyi de kahverengi alacalı açkılıdır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 12

Kat. No: 70

Çizim No: 408

Birim: Akt'12 18K 191.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIb2. Belirgin "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 22 cm, h. 5 cm

Tanım: Ağız parçası. Hamuru minik taşçık katkılıdır. Hamur rengi tamamen siyahlaşmıştır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. İç ve dış yüzeyi koyu kahverengi-siyah tonlarında yarı parlak açkılıdır. Kötü fırınlanmıştır.

Levha No: 12

Kat. No: 71

Çizim No: 18

Birim: Akt'12 18K 192.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIb2. Belirgin "S" Profilli Kaseler

Ölçüler: R. 22 cm, h. 3,8 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, hafif gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamuru açık kahverengi tonundadır. Yüzeyi iyi düzeltilmemiştir. Hem iç hem de dış yüzeyi açık kahverengi tonunda parlak açkılanmıştır. Parça kesitinde gri öz görölmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 13

Kat. No: 72

Çizim No: 358

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIb3a. Keskin Dönüşlü "S" Profilli Büyük Kaseler

Ölçüler: R 26 cm, h. 3,7 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden minik taşçık katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamur rengi tamamen siyahlaşmıştır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Her iki yüzeyi de parlak açkılanmıştır. Dış yüzeyi siyah iç yüzeyi koyu kahverengi açkılıdır. Kötü fırınlanmıştır.

Levha No: 13

Kat. No: 73

Çizim No: 383

Birim: Akt'14 19K 181.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIb3a. Keskin Dönüşlü "S" Profilli Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 20 cm, h. 5,8 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. Hamur rengi koyu kahverengidir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah ve parlak açkılıdır. Öz görölmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 13

Kat. No: 74

Çizim No: 471

Birim: Akt'14 19K 173.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: Bİİb3a. Keskin Dönüşlü "S" Profilli Büyük Kaseler

Ölçüler: R. 14 cm, h. 5,4 cm

Tanım: ağız kısmının altında çentik sokma ve çizgi bezeme içi ve dışı koyu kahve parlak açkılı hamur rengi koyu kahve. Minik taşçık katkı sıkı dokulu

Levha No: 13

Kat. No: 75

Çizim No: 460

Birim: Akt'15 19K 217.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: Bİİb3b. Keskin Dönüşlü "S" Profilli Küçük Kaseler

Ölçüler: R. 11 cm, h. 3 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış, minik taşçık ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverengi açkılıdır ancak özenli değildir. Açkının yüzeyden yer yer döküldüğü görülmektedir. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 13

Kat. No: 76

Çizim No: 457

Birim: Akt'15 19K 193.-

Mal Grubu: Mİİa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: Bİİb3b. Keskin Dönüşlü "S" Profilli Küçük Kaseler

Ölçüler: R. 9 cm, h. 3,5 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, gevşek dokulu hamurludur. Hamur rengi açık kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli

yüzeylelidir. Hem iç hem de dış yüzeyi devetüyü parlak açıktır. Öz görülmemektedir. İyi pişirilmiştir.

Levha No: 13

Kat. No: 77

Çizim No: 242

Birim: Akt'12 18K 156.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: Bİİb3b. Keskin Dönüştü "S" Profilli Küçük Kaseler

Ölçüler: R. 8 cm, h. 2,8 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeye sahiptir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverengi ve parlak açıktır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 13

Kat. No: 78

Çizim No: 348

Birim: Akt'12 18K 165.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: Bİİb3b. Keskin Dönüştü "S" Profilli Küçük Kaseler

Ölçüler: R. 8 cm, h. 3,2 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamuru koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylelidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverengi ve parlak açıktır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 14

Kat. No: 79

Çizim No: 195

Birim: Akt'12 18K 161.-

Mal Grubu: Mİc.Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIa1. Daralan Ağızlı Küresel Gövdeli Çömlekler

Ölçüler: R. 22 cm, h. 5,3 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum katkılı, hafif gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamuru koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. İç ve dış yüzeyi koyu kahverengi ve parlak açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 14

Kat. No: 80

Çizim No: 180

Birim: Akt'12 18K 152.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açıktı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIa1. Daralan Ağızlı Küresel Gövdeli Çömlekler

Ölçüler: R. 18 cm, h. 3,7 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. Hamuru koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Her iki yüzeyi de parlak açıktır. Dış yüzey koyu kahverengi iç yüzey ise açık kahverengi tonlarındadır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 14

Kat. No: 81

Çizim No: 430

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: MIIa. Koyu Yüzlü Açıktı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIa1. Daralan Ağızlı Küresel Gövdeli Çömlekler

Ölçüler: R. 13 cm, h.5,7 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı ve pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamuru kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverengi-siyah alacalı ve parlak açıktır. Parça kesitinde siyah öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 15

Kat. No: 82

Çizim No: 399

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: Mİa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIa2. Kısa Boyunlu Küresel Gövdeli Çömlekler

Ölçüler: R. 24 cm, h. 4,8 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamuru kızılımsı kahverengi tonundadır. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açkılıdır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 15

Kat. No: 83

Çizim No: 146

Birim: Akt'12 18K 199.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIa2. Kısa Boyunlu Küresel Gövdeli Çömlekler

Ölçüler: R. 22 cm, h. 7 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, küçük taşçık ve kum katkılı, hafif gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamuru kızılımsı kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde parlak açkılanmıştır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 15

Kat. No: 84

Çizim No: 84

Birim: Akt'12 18K 154.-

Mal Grubu: Mİa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIa2. Kısa Boyunlu Küresel Gövdeli Çömlekler

Ölçüler: R. 22 cm, h. 5,1 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, oldukça sıkı dokulu hamurludur. Hamuru koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç

hem dış yüzeyi siyah renkte yarı parlak açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 15

Kat. No: 85

Çizim No: 360

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıktı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIa2. Kısa Boyunlu Küresel Gövdeli Çömlekler

Ölçüler: R. 20 cm, h. 4,4 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamuru koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Dış yüzeyi siyah ve parlak, iç yüzeyi ise koyu kahverengi ve yarı parlak açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 15

Kat. No: 86

Çizim No: 99

Birim:Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıktı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIa2. Kısa Boyunlu Küresel Gövdeli Çömlekler

Ölçüler: R. 18 cm, h. 3,6 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte parlak açıktır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 15

Kat. No: 87

Çizim No: 128

Birim: Akt'12 18K 190.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıktı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIa2. Kısa Boyunlu Küresel Gövdeli Çömlekler

Ölçüler: R. 17 cm, h. 4,2 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum ve minik taşçık katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. Hamur rengi kızılımsı kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi devetüyü renginde ve parlak açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 15

Kat. No: 88

Çizim No: 433

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açıktı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIa2. Kısa Boyunlu Küresel Gövdeli Çömlekler

Ölçüler: R. 17 cm, h. 4,8 cm

Tanım: Ağız parçası. Taşçık ve kum katkılı hamura sahiptir. Hamuru tamamen siyahlaşmıştır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverengi açıktır. Kötü fırınlanmıştır.

Levha No: 15

Kat. No: 89

Çizim No: 381

Birim: Akt'14 19K 181.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açıktı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIa2. Kısa Boyunlu Küresel Gövdeli Çömlekler

Ölçüler: R. 16 cm, h. 4,5 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden ve kum katkılı, hafif gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah ve parlak açıktır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 15

Kat. No: 90

Çizim No: 199

Birim: Akt'12 18K 173.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIa2. Kısa Boyunlu Küresel Gövdeli Çömlekler

Ölçüler: R. 16 cm, h. 4,9 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum ve minik taşçık katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamuru koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Her iki yüzeyi de parlak ve koyu kahverengi-siyah tonlarında alacalı açkılıdır. Siyah öz görölmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 16

Kat. No: 91

Çizim No: 28

Birim: Akt'12 18K 181.-

Mal Grubu: Mİİb. Devetüyü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1a.Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 26 cm h. 3,4 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı ve sıkı dokulu hamurludur. Hamur rengi kızılımsı kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde parlak açkılıdır. Siyah öz görölmektedir. İyi pişirilmiştir.

Levha No: 16

Kat. No: 92

Çizim No: 310

Birim: Akt'12 18K 159.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1a.Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R.24 cm, h. 2,9 cm

Tanım: Ağız parçası. Taşçık katkılı hamura sahiptir. Kabaca düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverengi-siyah tonlarında alacalı açkılıdır. Hamur rengi

tamamen kararmıştır ve kötü fırınlanmadan dolayı parça taşlaşmış durumdadır. Ağız kısmında hafif bir çıkıntı görülmektedir.

Levha No: 16

Kat. No: 93

Çizim No: 243

Birim: Akt'12 18K 156.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1a.Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 20 cm, h. 4,2 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, az miktarda minik taşçık katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açıktır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 16

Kat. No: 94

Çizim No: 129

Birim: Akt'12 18K 159.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1a.Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 20 cm, h. 6,5 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden, minik taşçık ve kum katkılı hamurludur. Hamur rengi açık kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Dış yüzeyi deve tüyü renginde parlak açıktır. İç yüzeyi açkılanmadan bırakılmıştır. Parçanın ağız kısmında bir kulp ya da tutamak olduğuna dair kopma izi bulunmaktadır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 16

Kat. No: 95

Çizim No: 440

Birim: Akt'14 19K 173.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1a.Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 19 cm, h. 5,2 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi açık kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Her iki yüzeyi de parlak açkılanmıştır. Dış yüzey devetüyü, iç yüzeyi ise kahverengi açkılıdır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi pişirilmiştir.

Levha No: 16

Kat. No: 96

Çizim No: 297

Birim: Akt'12 18K 162.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1a.Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 18 cm, h. 4,5 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamur rengi kızılımsı kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açkılıdır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 16

Kat. No: 97

Çizim No: 130

Birim: Akt'12 18K 190.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1a.Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 18 cm, h. 4,2 cm

Tanım: Yumrucuk tutamaklı ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı ve sıkı dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi kızılımsı kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi devetüyü renginde parlak açkılanmıştır. Parça kesitinde koyu kahverengi öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 16

Kat. No: 98

Çizim No: 194

Birim: Akt'12 18K 160.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1a.Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 18 cm, h. 4,7 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. Hamuru koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte parlak açkılanmıştır. Parça kesitinde siyah öz görölmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 16

Kat. No: 99

Çizim No: 201

Birim: Akt'12 18K 160.-

Mal Grubu: MIIa. Kırmızı Astarlı Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1a.Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 16 cm, h. 4,5 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, küçük taşçık ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. Hamur rengi kızılımsı kahverengi tonundadır. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde parlak açkılıdır. Öz görölmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 16

Kat. No: 100

Çizim No: 54

Birim: Akt'12 18K 150.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1a.Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 16 cm, h. 5,2 cm

Tanım: Yumrucuk tutamaklı ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Her iki yüzeyi de parlak açkılanmıştır. Dış yüzey devetüyü, iç yüzey ise siyah renktedir. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 17

Kat. No: 101

Çizim No: 95

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1a.Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 16 cm, h. 4,4 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden, minik taşçık katkılı, gevşek dokulu hamurludur. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde parlak açkılıdır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 17

Kat. No: 102

Çizim No: 272

Birim: Akt'12 18k 157.-

Mal Grubu: MIIc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1a.Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 14 cm, h. 4 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açkılanmıştır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 17

Kat. No: 103

Çizim No: 96

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: MIIc. Devetüyü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1a.Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 12 cm, h. 3,7 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum katkılı ve sıkı dokulu hamura sahiptir. Hamuru açık kahverengidir. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi devetüyü rengine parlak açkılanmıştır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 17

Kat. No: 104

Çizim No: 197

Birim: Akt'12 18K 171.-

Mal Grubu: MIIb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1a.Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 12 cm, h. 3,1 cm

Tanım: Ağız parçası. Taşçık katkılı hamura sahiptir. Muhtemelen kötü foornlanmış olmasından dolayı hamuru tamamen siyahlaşmıştır ve parça taşlaşmış durumdadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte parlak açkılıdır.

Levha No: 17

Kat. No: 105

Çizim No: 1

Birim: Akt'12 18K 178.-

Mal Grubu: MIIc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1a.Kısa ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 10 cm, h. 2,8 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamuru kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde parlak açkılanmıştır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 18

Kat. No: 106

Çizim No: 400

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: Mİa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1b. Uzun ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 36 cm, h. 5,4 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden, küçük taşçık katkı, gevşek dokulu hamurludur. Hamur rengi kızılımsı kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverengi-siyah tonlarında alacalı ve parlak açkılıdır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 18

Kat. No: 107

Çizim No: 371

Birim: Akt'14 19K 181.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1b. Uzun ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 32 cm, h. 3,5 cm

Tanım: Ağız parçası. Küçük taşçık katkı hamura sahiptir. Muhtemelen kötü fırınlanmış olmasından dolayı hamur rengi tamamen siyahlaşmış ve parça taşlaşmış durumdadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte parlak açkılıdır.

Levha No: 18

Kat. No: 108

Çizim No: 48

Birim: Akt'12 18K 150.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1b. Uzun ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 30 cm, h. 4,8 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamuru kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 18

Kat. No: 109

Çizim No: 91

Birim: Akt'12 18K 156.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1b. Uzun ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 30 cm, h. 3,8 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden, küçük taşçık katkılı, gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengidir. Yüzeyi iyi düzeltilmemiştir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde parlak açıktır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 18

Kat. No: 110

Çizim No: 380

Birim: Akt'14 19K 181.-

Mal Grubu: Mİa. Koyu Yüzlü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1b. Uzun ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 28 cm, h. 5,7 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden, yoğun taşçık ve kum katkılı, hafif gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamuru koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak, iç yüzeyi ise açık kahverenginde parlak açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 19

Kat. No: 111

Çizim No: 179

Birim: Akt'12 18K 162.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1b. Uzun ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 26 cm, h. 7,6 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden, minik taşçık katkılı ve gevşek dokulu hamurludur. Hamur rengi kızılımsı kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Her iki yüzeyi de parlak açıklanmıştır. Dış yüzey kahverengi, iç yüzey ise açık kahverengi açıklıdır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 19

Kat. No: 112

Çizim No: 384

Birim: Akt'14 19K 181.-

Mal Grubu: MIIa. Koyu Yüzlü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1b. Uzun ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 24 cm, h. 7,7 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, hafif gevşek dokulu hamurludur. Hamuru koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açıklıdır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 19

Kat. No: 113

Çizim No: 268

Birim: Akt'12 18K 158.-

Mal Grubu: MIIb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1b. Uzun ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 13 cm, h. 5,4 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum katkılı ve pekişmiş dokulu hamurludur. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde ve parlak açıklıdır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 19

Kat. No: 114

Çizim No: 46

Birim: Akt'12 18K 150.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb1b. Uzun ve İçbükey Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 9 cm, h. 4,8 cm

Tanım: Ağız parçası. Taşçık katkılı hamura sahiptir. Muhtemelen kötü fırınlanmış olmasından dolayı hamuru tamamen siyahlaşmıştır ve parça taşlaşmış bir hal almıştır. Her iki yüzeyi de siyah renkte parlak açkılıdır.

Levha No: 20

Kat. No: 115

Çizim No: 420

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb2. Dik Yükselen Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 22 cm, h. 4,9 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, hafif gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi açık kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi parlak açkılıdır. Dış yüzeyi devetüyü, iç yüzeyi ise kahverengidir. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 20

Kat. No: 116

Çizim No: 68

Birim: Akt'12 18K 152.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb2. Dik Yükselen Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 18 cm, h. 5,8 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamuru koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Her iki yüzeyi de parlak

açkılıdır. Dış yüzeyi devetüyü, iç yüzeyi ise siyah renktedir. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 20

Kat. No: 117

Çizim No: 223

Birim: Akt'12 18K 164.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb2. Dik Yükselen Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 14 cm, h. 3,7 cm

Tanım: Ağız parçası. Minik taşçık katkılı hamurludur. Muhtemelen kötü fırınlanmış olmasından dolayı hamur rengi tamamen kararmış ve parça taşlaşmış bir hal almıştır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç yüzeyi hem dış yüzeyi siyah renkte parlak açkılıdır.

Levha No: 20

Kat. No: 118

Çizim No: 423

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb2. Dik Yükselen Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 14 cm, h. 4 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, az miktarda minik taşçık katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte parlak açkılanmıştır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 20

Kat. No: 119

Çizim No: 252

Birim: Ak'12 18K 173.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIb2. Dik Yükselen Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 14 cm, h. 4,4 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamur rengi kızılımsı kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeye sahiptir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde parlak açkılanmıştır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 20

Kat. No: 120

Çizim No: 181

Birim: Akt'12 18K 171.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb2. Dik Yükselen Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 10 cm, h. 4,8 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum ve minik taşçık katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamur rengi kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde ve parlak açkılıdır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 20

Kat. No: 121

Çizim No: 301

Birim: Akt'12 18K 181.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb2. Dik Yükselen Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 10 cm, h. 4,3 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, küçük taşçık katkılı, sıkı dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde ve parlak açkılıdır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 20

Kat. No: 122

Çizim No: 462

Birim: Akt'15 19K 217.-

Mal Grubu: MIIc. Devetüyü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb2. Dik Yükselen Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 10 cm, h. 4,8 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, pekişmiş dokulu hamurludur. Hamur rengi kıızımsı kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem dış hem iç yüzeyi devetüyü renkte parlak açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 20

Kat. No: 123

Çizim No: 419

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: MIIa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIb2. Dik Yükselen Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 9 cm, h. 5,9 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, sıkı dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Dış yüzeyi koyu kahverengi-siyah tonlarında alacalı, iç yüzeyi ise siyah renktedir. Her iki yüzeyin açkısı da parlaktır. Parça kesitinde siyah öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 20

Kat. No: 124

Çizim No: 237

Birim: Akt'12 18K 154.-

Mal Grubu: MIIc. Devetüyü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIb2. Dik Yükselen Boyunlu Çömlekler

Ölçüler: R. 8 cm, h. 3,3 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, sıkı dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem dış hem iç yüzeyi devetüyü parlak açıktır. Parça kesitinde siyah öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 21

Kat. No: 125

Çizim No: 461

Birim: Akt'15 19K 217.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc1. Belirgin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R 22 cm, h. 7,5 cm

Tanım: Yumrucuk tutamaklı ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, sıkı dokulu hamurludur. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Her iki yüzeyi de koyu kahverenginde parlak açkılanmıştır. Parça kesitinde hamurunun neredeyse tamamen siyahlaştığı görülmektedir. İyi fırınlanmamıştır.

Levha No: 21

Kat. No: 126

Çizim No: 204

Birim: Akt'12 18K 186.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc1. Belirgin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 22 cm, h. 4,1 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, hafif gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamuru kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Her iki yüzeyi de kahverengi parlak açkılanmıştır. Parça kesitinde ince bir hat şeklinde koyu kahverengi öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 21

Kat. No: 127

Çizim No: 207

Birim: Akt'12 18K 178.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc1. Belirgin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 20 cm, h. 3,8 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem dış yüzeyi hem iç yüzeyi koyu kahverenginde parlak açıktır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 21

Kat. No: 128

Çizim No: 83

Birim: Akt'12 18K 154.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIc1. Belirgin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 18 cm, h. 5,3 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden, kum ve minik taşçık katkılı, hafif gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamuru koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem dış yüzeyi hem iç yüzeyi koyu kahverenginde alacalı parlak açıktır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 21

Kat. No: 129

Çizim No: 188

Birim: Akt'12 18K 183.-

Mal Grubu: MIIa. Koyu Yüzlü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIc1. Belirgin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 18 cm, h. 5,7 cm

Tanım: Ağız parçası. Küçük taşçık katkılı hamurludur. Hamur rengi muhtemelen kötü fırınlanmış olmasından dolayı siyahlaşmıştır. Yüzeyi iyi düzeltilmiştir. Hem iç hem dış yüzeyi mat siyah açıktır. Parçanın üzerinde açkının yer yer döküldüğü görülmektedir.

Levha No: 21

Kat. No: 130

Çizim No: 403

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc1. Belirgin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 15 cm, h. 5,3 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Her iki yüzeyi de siyah renkte parlak açıklıdır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 22

Kat. No: 131

Çizim No: 177

Birim: Akt'12 18K 161.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc1. Belirgin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 14 cm, h. 3,3 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Dış yüzeyi koyu kahverengi-siyah alacalı, iç yüzeyi ise siyah renktedir. Her iki yüzeyi de parlak açıklanmıştır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 22

Kat. No: 132

Çizim No: 189

Birim: Akt'12 18K 169.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc1. Belirgin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 14 cm, h. 3 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamuru açık kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi açık kahverenginde parlak açıklıdır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 22

Kat. No: 133

Çizim No: 255

Birim: Akt'12 18K 160.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc1. Belirgin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 13 cm, h. 3,2 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamuru kızılımsı kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde parlak ağılıdır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 22

Kat. No: 134

Çizim No: 61

Birim: Akt'12 18K 152.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc1. Belirgin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 10 cm, h. 2,7 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamuru kızılımsı kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş özenli yüzeye sahiptir. Hem iç hem dış yüzeyi açık kahverenginde, parlak ağılıdır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 22

Kat. No: 135

Çizim No: 262

Birim: Akt'12 18K 152.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc1. Belirgin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 8 cm, h. 3,3 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum ve minik taşçık katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi kızılımsı kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş

yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi açık kahverenginde parlak açıktır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 22

Kat. No: 136

Çizim No: 78

Birim: Akt'12 18K 153.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc1. Belirgin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 7 cm, h. 3,9 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, sıkı dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açıktır. Parça kesitinde siyah öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 23

Kat. No: 137

Çizim No: 357

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc2. Keskin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 24 cm, h. 4,5 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamur rengi koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç yüzeyi hem dış yüzeyi siyah renkte parlak açıktır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 23

Kat. No: 138

Çizim No: 76

Birim: Akt'12 18K 153.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc2. Keskin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 24 cm, h. 3,4 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamur rengi kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açıktır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 23

Kat. No: 139

Çizim No: 356

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc2. Keskin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 20 cm, h. 5,8 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte parlak açıktır. Öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 23

Kat. No: 140

Çizim No: 374

Birim: Akt'15 19K 181.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc2. Keskin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 20 cm, h. 5,2 cm

Tanım: Yumrucuk tutamaklı ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamuru koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. İç ve dış yüzeyleri siyah renkte parlak açıktır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 23

Kat. No: 141

Çizim No: 12

Birim: Akt'12 18K 192.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc2. Keskin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 19 cm, h. 6,5 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden, minik taşçık katkılı, gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamuru açık kahverengidir. Dış yüzeyi açık kahverengi-devetüyü tonlarında parlak açıktır. İç yüzeyi ise kahverengi tonunda parlak açılanmıştır Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 23

Kat. No: 142

Çizim No: 273

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: MIIb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc2. Keskin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 18 cm, h. 4,3 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden, minik taşçık katkılı, gevşek dokulu hamurludur. Hamur rengi açık kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeysidir. Dış yüzeyi siyah renkte parlak açıktır. İç yüzeyi ise kahverenginde mat açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 23

Kat. No: 143

Çizim No: 59

Birim: Akt'12 18K 152.-

Mal Grubu: MIIa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIc2. Keskin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 16 cm, h. 7,2 cm

Tanım: Ağız parçası. Taşçık katkılı hamurludur. Muhtemelen kötü fırınlanmış olmasından dolayı hamuru tamamen siyahlaşmış ve parça taşlaşmıştır. Yüzeyi kabaca düzeltilmiştir ve açkısı özenli değildir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte açılanmıştır ancak açkısı yer yer dökülmüştür.

Levha No: 24

Kat. No: 144

Çizim No: 379

Birim: Akt'14 19K 181.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIIIc2. Keskin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 14 cm, h. 4,8 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, az miktarda kum katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. İç ve dış yüzeyleri koyu kahverenginde parlak açıklıdır. Siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 24

Kat. No: 145

Çizim No: 366

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: MIIb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc2. Keskin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 10 cm, h. 5,1 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, kum katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamuru koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç yüzeyi hem dış yüzeyi parlak siyah açıklıdır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır. Parçanın üzerinde çizi ve çentik sokma bezeme görülmektedir.

Levha No: 24

Kat. No: 146

Çizim No: 425

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: MIIb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc2. Keskin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 10 cm, h. 3,6 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamuru koyu kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi parlak siyah açıktır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi pişirilmiştir.

Levha No: 24

Kat. No: 147

Çizim No: 115

Birim: Akt'12 18K 190.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıktı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc2. Keskin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 9 cm, h. 3,8 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmamış kilden, minik taşçık katkılı, gevşek dokulu hamurludur. Hamuru açık kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Dış yüzeyi koyu kahverenginde alacalı parlak açıktır. İç yüzeyi ise grimsi kahverengi tonunda mat açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 24

Kat. No: 148

Çizim No: 72

Birim: Akt'12 18K 152.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıktı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc2. Keskin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 8 cm, h. 3 cm

Tanım: Ağız parçası. Minik taşçık katkılı hamurludur. Muhtemelen kötü fırınlanmış olduğundan dolayı hamuru tamamen siyahlaşmıştır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Her iki yüzeyi de koyu kahverenginde parlak açıktır.

Levha No: 24

Kat. No: 149

Çizim No: 352

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıktı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIIIc2. Keskin "S" Profilli Çömlekler

Ölçüler: R. 7 cm, h. 4 cm

Tanım: Ağız parçası. Minik taşçık katkılı hamurludur. Muhtemelen kötü fırınlanmış olmasından dolayı hamur tamamen siyahlaşmıştır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi parlak siyah açıktır.

Levha No: 25

Kat. No: 150

Çizim No: 445

Birim: Akt'15 19K 222.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. İyi arıtılmış kilden, küçük taşçık ve kum katkılı hamurludur. Hamur rengi kahverengi tonundadır. Dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açıktır. İç yüzeyi ise siyah mat açıktır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 25

Kat. No: 151

Çizim No: 251

Birim: Akt'12 18K 189.-

Mal Grubu: MIIa. Koyu Yüzlü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. Minik taşçık ve çok az miktarda kalker parçacıkları hamur katkısı olarak kullanılmıştır. Muhtemelen kötü fırınlanmış olmasından dolayı hamur rengi tamamen siyahlaşmıştır. Hem dış hem iç yüzeyi koyu kahverenginde alacalı parlak açıktır.

Levha No: 25

Kat. No: 152

Çizim No: 10

Birim: Akt'12 18K 192.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. Kahverengi hamurludur. Hem iç hem dış yüzeyi devetüyü renginde parlak açkılanmıştır.

Levha No: 25

Kat. No: 153

Çizim No: 417

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. Taşçık katkılı hamurludur. Hamur rengi muhtemelen kötü fırınlanmış olmasından dolayı siyahlaşmıştır. Dış yüzeyi koyu kahverengi parlak, iç yüzeyi siyah mat açkılıdır.

Levha No: 25

Kat. No: 154

Çizim No: 452

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: Mİa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. Küçük taşçık katkılı hamura sahiptir. Muhtemelen kötü fırınlanmış olmasından dolayı hamur rengi siyahlaşmıştır. Dış yüzeyi koyu kahverengi parlak açkılıdır. İç yüzeyi ise siyah renkte yarı parlak açkılıdır.

Levha No: 25

Kat. No: 155

Çizim No: 466

Birim: Akt'15 19K 217.-

Mal Grubu: Mİİb. Devetüyü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. Küçük taşçık katkılı hamurludur. Hamur rengi koyu kahverengidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverengi-siyah tonlarında alacalı ve parlak açkılıdır.

Levha No: 25

Kat. No: 156

Çizim No: 499

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. Minik taşçık ve kum katkılı hamurludur. Hamuru kahverengidir.

Dış yüzeyi koyu kahverengi parlak açıklıdır. İç yüzeyi açıklanmadan bırakılmıştır.

Levha No: 25

Kat. No: 157

Çizim No: 58

Birim: Akt'12 18K 152.-

Mal Grubu: MIIb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. Kum katkılı hamurludur. Muhtemelen kötü fırınlanmış olmasından dolayı hamuru tamamen siyahlaşmıştır. Hem iç yüzeyi hem de dış yüzeyi kahverengi parlak açıklıdır.

Levha No: 25

Kat. No: 158

Çizim No: 86

Birim: Akt'12 18K 154.-

Mal Grubu: MIIb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. Minik taşçık katkılı hamurludur. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. Her iki yüzeyi de siyah renkte parlak açıklıdır.

Levha No: 25

Kat. No: 159

Çizim No: 87

Birim: Akt'12 18K 154.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. Küçük taşçık katkılı hamurludur. Hamur rengi muhtemelen kötü fırınlamadan dolayı siyahlaşmıştır. Dış yüzeyi kahverengi, iç yüzeyi ise kahverengi-siyah alacalı açıktır.

Levha No: 25

Kat. No: 160

Çizim No: 94

Birim: Akt'12 18K 156.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. Kızılımsı kahverengi hamurludur. İç yüzey aşınmıştır. Dış yüzeyi ise kırmızı astarlıdır.

Levha No: 25

Kat. No: 161

Çizim No: 108

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: MIIb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. Hamur rengi kötü fırınlanmış olmasından dolayı tamamen siyahlaşmıştır. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte parlak açıktır.

Levha No: 25

Kat. No: 162

Çizim No: 116

Birim: Akt'12 18K 163.-

Mal Grubu: MIIa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. Taşçık katkılı hamurludur. Hamur rengi muhtemelen kötü fırınlanmış olmasından dolayı siyahlaşmıştır. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte parlak açıktır.

Levha No: 25

Kat. No: 163

Çizim No: 122

Birim: Akt'12 18K 166.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. Hamurunda minik taşçık ve kum katkı kullanılmıştır. Muhtemelen kötü fırınlanmış olmasından dolayı hamur rengi tamamen siyahlaşmıştır. Dış yüzeyi açık kahverengi, iç yüzeyi ise siyah renkte açıktır.

Levha No: 25

Kat. No: 164

Çizim No: 167

Birim: Akt'12 18K 187.-

Mal Grubu: MIIb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. Minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. Dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açıktır. İç yüzeyi ise gri renkte yarı parlak açıktır.

Levha No:25

Kat. No: 165

Çizim No: 6

Birim: Akt'12 18K 178.-

Mal Grubu: MIIa. Koyu Yüzlü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. İyi arıtılmış kilden ve minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamuru koyu kahverengidir. Dış ve iç yüzeyi siyah renkte parlak açıktır.

Levha No: 25

Kat. No: 166

Çizim No: 7

Birim: Akt'12 18K 178.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamuru kahverengidir. Dış yüzeyi devetüyü renkte ve parlak açıklıdır. İç yüzeyi ise mat ve kahverengi açıklıdır.

Levha No: 25

Kat. No: 167

Çizim No:105

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. İyi arıtılmış kilden ve minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamuru açık kahverengi tonundadır. Dış yüzeyi açık kahverengi-kahverengi tonlarında alacalı ve parlak açıklıdır. İç yüzey ise açıklanmadan bırakılmıştır.

Levha No: 25

Kat. No: 168

Çizim No: 106

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIVa. Dikey Kulplar

Tanım: Dikey kulp. Hamuru iyi arıtılmış kilden ve minik taşçık katkılıdır. Hamur rengi kahverengidir. Dış yüzeyi devetüyü, iç yüzeyi ise açık kahverenginde parlak açıklıdır.

Levha No: 25

Kat. No: 169

Çizim No: 107

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIVb. Yatay Kulplar

Tanım: Yatay kulp. Muhtemelen kötü fırınlanmış olması sebebiyle hamur rengi tamamen siyahlaşmıştır. Hem dış yüzeyi hem de iç yüzeyi koyu kahverengi-siyah renkte alacalı parlak açkılıdır.

Levha No: 25

Kat. No: 170

Çizim No:163

Birim: Akt'12 18K 179.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIVb. Yatay Kulplar

Tanım: Yatay kulp parçası. Minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamur rengi kahverengidir. Hem dış yüzeyi hem iç yüzeyi kahverenginde parlak açkılıdır.

Levha No: 25

Kat. No: 171

Çizim No: 57

Birim: Akt'12 18K 150.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIVb. Yatay Kulplar

Tanım: Yatay kulp. Minik taşçık katkılı hamurludur. Muhtemelen kötü fırınlanmış olması sebebiyle hamur rengi tamamen siyahlaşmıştır. Hem dış hem iç yüzeyi siyah renkte parlak açkılıdır.

Levha No: 25

Kat. No: 172

Çizim No: 232

Birim: Akt'12 18K 171.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIVb. Yatay Kulplar

Tanım: Yatay kulp. Minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamur rengi kızılımsı kahverengi tonundadır. Hem iç hem dış yüzey kahverenginde açıktır. Ancak açkının her iki yüzeyde de yer yer döküldüğü görülmektedir. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 26

Kat. No: 173

Çizim No:455

Birim: Akt'14 19K 169

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVa1. Yatay Tüp Tutamaklar

Tanım: Yatay tüp tutamak. Minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamur rengi kızılımsı kahverengi tonundadır. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte parlak açıktır.

Levha No: 26

Kat. No: 174

Çizim No: 166

Birim: Akt'12 18K 166.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVa2. Dikey Tüp Tutamaklar

Tanım: Dikey tüp tutamak. Hamurunda katkı olarak az miktarda kum kullanılmıştır. Hamur rengi kötü fırınlanmış olmasından dolayı siyahlaşmıştır. Dış yüzeyi kahverengi iç yüzeyi ise siyah renkte açıktır. Her iki yüzeyin de açıklığı parlaktır.

Levha No: 26

Kat. No: 175

Çizim No: 219

Birim: Akt'12 18k 188

Mal Grubu: MIIIa. Kırmızı Astarlı Mallar

Biçim Grubu: BVa2. Dikey Tüp Tutamaklar

Tanım: Dikey tüp tutamak. Kızılımsı kahverengi tonundaki hamur rengine sahiptir. Her iki yüzeyi de kırmızı astarlıdır.

Levha No: 26

Kat. No: 176

Çizim No: 226

Birim: Akt'12 18K 164.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVb1. Keskin Dönüslü- Dik Açılı Aycık Tutamaklar

Tanım: Keskin dönüslü- dik açılı aycık tutamak. Kızılımsı kahverengi tonunda hamur rengine sahiptir. Dış yüzeyi kahverengi iç yüzeyi ise siyah renkte açkılıdır. Her iki yüzey de parlak açkılıdır.

Levha No: 26

Kat. No: 177

Çizim No: 470

Birim: Akt'14 19K 173.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVb2. Yayvan Dönüslü-Geniş Açılı Aycık Tutamaklar

Tanım: Yayvan dönüslü-geniş açılı aycık tutamak. Tutamağın dönüş kısmında ip deliği bulunmaktadır. Hamur rengi kızılımsı kahverengi tonundadır. İç ve dış yüzeyi koyu kahverengi parlak açkılıdır.

Levha No: 26

Kat. No: 178

Çizim No: 147

Birim: Akt'12 18K 172.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVc. Yumrucuk Tutamaklar

Tanım: Yumrucuk tutamak. Kızılımsı kahverengi tonundaki hamur rengine sahiptir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açkılıdır.

Levha No: 26

Kat. No: 179

Çizim No:295

Birim: Akt'12 18K 159.-

Mal Grubu: MIIc. Devetüyü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVc. Yumrucuk Tutamaklar

Tanım: Yumrucuk tutamak. Minik taşçık katkılı hamurludur. Hamuru kahverengidir. Hem iç hem dış yüzeyi devetüyü rengine parlak açıktır.

Levha No: 26

Kat. No: 180

Çizim No: 114

Birim: Akt'12 18K 168.-

Mal Grubu: MIIb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVc. Yumrucuk Tutamaklar

Tanım: Yumrucuk tutamak dudak kısmının hemen altında yer almaktadır. Kum katkılı ve pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Kahverengi hamurludur. Dış yüzeyi kahverengi, iç yüzeyi ise siyah renkte açıktır. Her iki yüzeyin açkısı da parlaktır.

Levha No: 27

Kat. No: 181

Çizim No: 144

Birim: Akt'12 18K 178.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVd. Düğme Biçimli Tutamaklar

Tanım: Düğme biçimli tutamak ağız kısmında yer almaktadır. Minik taşçık katkılı, gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi muhtemelen kötü fırınlanmış olmasından dolayı tamamen siyahlaşmıştır. Her iki yüzey de devetüyü rengine mat açıktır.

Levha No: 27

Kat. No: 182

Çizim No: 14

Birim: Akt'12 18K 192.-

Mal Grubu: MIIc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVd. Düğme Biçimli Tutamaklar

Tanım: Düğme biçimli tutamak. Gevşek dokulu hamurludur. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde açkılanmıştır. Anca açkısı çok iyi değildir ve dökülmüştür.

Levha No: 27

Kat. No: 183

Çizim No:35

Birim: Akt'12 18K 181.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVd. Düğme Biçimli Tutamaklar

Tanım: Düğme biçimli tutamak. Kahverengi hamurludur. Hem iç hem dış yüzeyi açık kahverenginde açkılanmıştır. Açkı uygulaması kaliteli değildir ve parçanın yüzeyinden yer yer dökülmüş olduğu görülmektedir.

Levha No: 27

Kat. No: 184

Çizim No: 15

Birim: Akt'12 18K 192.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVd. Düğme Biçimli Tutamaklar

Tanım: Düğme biçimli tutamak. Kahverengi hamurludur. Hem iç hem dış yüzeyi devetüyü renginde parlak açıktır.

Levha No: 27

Kat. No: 185

Çizim No:314

Birim: Akt'12 18K 153.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVd. Düğme Biçimli Tutamaklar

Tanım: Düğme biçimli tutamak. Minik taşçık katkılı hamurludur. Kızılımsı kahverengi tonunda hamura sahiptir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde parlak açıktır.

Levha No: 27

Kat. No: 186

Çizim No: 266

Birim: Akt'12 18K 152.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVd. Düğme Biçimli Tutamaklar

Tanım: Düğme biçimli tutamak, parçanın ağız kısmında bulunmaktadır. Minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamuru kahverengidir. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde parlak açıktır.

Levha No: 27

Kat. No: 187

Çizim No: 332

Birim: Akt'12 18K 156.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVd. Düğme Biçimli Tutamaklar

Tanım: Düğme biçimli tutamak, parçanın gövde kısmında bulunmaktadır. Minik taşçık katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamuru kahverengidir. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte parlak açıktır.

Levha No: 27

Kat. No: 188

Çizim No: 221

Birim: Akt'12 18K 167.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVe. Yatay yassı tutamak

Tanım: Yatay yassı tutamak. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. Dış yüzeyi devetüyü renginde parlak açıktır. İç yüzeyi ise aşınmıştır.

Levha No: 27

Kat. No: 189

Çizim No: 5

Birim: Akt'12 18K 178.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVe. Yatay yassı tutamak

Tanım: Yatay yassı tutamak. İyi arıtılmış kilden, küçük taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamuru koyu kahverengidir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah parlak açkılanmıştır.

Levha No: 28

Kat. No: 190

Çizim No: 441

Birim: Akt'14 19K 173.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVİa1. Düz Dipler

Ölçüler: Dip R. 26 cm, h. 2,6 cm

Tanım: Dip parçası. Küçük taşçık katkılı hamura sahiptir. Koyu kahverengi hamurludur. Parça kesitinde siyah öz görölmektedir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte parlak açkılıdır.

Levha No: 28

Kat. No: 191

Çizim No: 390

Birim: Akt'14 19K 181.-

Mal Grubu: Mİİa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVİa1. Düz Dipler

Ölçüler: R. 24 h 5,3

Tanım: Dip parçası. Hamurunda minik taşçık katkı kullanılmıştır. Kızılımsı kahverengi tonunda hamur rengine sahiptir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde parlak açkılıdır.

Levha No: 28

Kat. No: 192

Çizim No: 409

Birim: Akt'12 18K 191.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVla1. Düz Dipler

Ölçüler: Dip R. 22 cm, h. 2,6 cm

Tanım: Dip parçası. Minik taşçık ve kum katkılı hamura sahiptir. Hamuru kahverengidir. Parça kesitinde koyu kahverengi öz görülmektedir. Dış yüzeyi koyu kahverengi açıktır. İç yüzeyi ise açılanmadan bırakılmıştır.

Levha No: 28

Kat. No: 193

Çizim No: 234

Birim: Akt'12 18K 166.-

Mal Grubu: MIIc. Devetüyü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVla1. Düz Dipler

Ölçüler: Dip R. 18 cm, h. 1,3 cm

Tanım: Dip parçası. Açık kahverengi hamurludur. Hem iç hem dış yüzeyi devetüyü renkte parlak açıktır.

Levha No: 28

Kat. No: 194

Çizim No: 401

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: MIIa. Koyu Yüzlü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BVla1. Düz Dipler

Ölçüler: Dip R. 16 cm, h. 1,5 cm

Tanım: Dip parçası. Hamurunda katkı olarak minik taşçık ve kum kullanılmıştır. Hamuru tamamen siyahlaşmıştır. Dış yüzeyi koyu kahverengi-siyah tonlarında alacalı açıktır. İç yüzey ise açılanmadan bırakılmıştır.

Levha No: 28

Kat. No: 195

Çizim No: 271

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BVla1. Düz Dipler

Ölçüler: Dip R. 16 cm, h. 3,4 cm

Tanım: Dip parçası. Taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamuru tamamen siyahlaşmıştır. Dış yüzeyi devetüyü renkte parlak açıktır. İç yüzeyi ise siyah renkte parlak açılanmıştır.

Levha No: 28

Kat. No: 196

Çizim No: 275

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıktı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVla1. Düz Dipler

Ölçüler: Dip R. 16 cm, h. 1,6 cm

Tanım: Dip parçası. Koyu kahverengi hamurludur. Minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah açıktır.

Levha No: 28

Kat. No: 197

Çizim No: 155

Birim: Akt'12 18K 164.-

Mal Grubu: Mİa. Koyu Yüzlü Açıktı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BVla1. Düz Dipler

Ölçüler: Dip R. 14 cm, h. 3,6 cm

Tanım: Dip parçası. Minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamuru kahverengidir. Dış yüzeyi koyu kahverengi-siyah alacalı açıktır. İç yüzeyi açılanmadan bırakılmıştır.

Levha No: 28

Kat. No: 198

Çizim No: 157

Birim: Akt'12 18K 173.-

Mal Grubu: Mİa. Koyu Yüzlü Açıktı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BVla1. Düz Dipler

Ölçüler: Dip R. 14 cm, h. 2,7 cm

Tanım: Dip parçası. Kahverengi hamurludur. Hamurunda katkı olarak minik taşçık kullanılmıştır. Hem iç hem dış yüzeyi kahverengi-siyah alacalı açıktır.

Levha No: 28

Kat. No: 199

Çizim No: 396

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıktı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVİa1. Düz Dipler

Ölçüler: Dip R. 14 cm, h. 3,3 cm

Tanım: Dip parçası. Minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamuru kahverengidir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte parlak açıktır.

Levha No: 29

Kat. No: 200

Çizim No: 283

Birim: Akt'12 18K 180.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVİa1. Düz Dipler

Ölçüler: R. 14 cm, h. 3,2 cm

Tanım: Dip parçası. Hamuru tamamen siyahlaşmıştır. Dış yüzeyi kahverenginde iç yüzeyi ise açık kahverengi tonunda açıktır.

Levha No: 29

Kat. No: 201

Çizim No: 153

Birim: Akt'12 18K 191.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıktı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVİa1. Düz Dipler

Ölçüler: Dip R. 12 cm, h. 4,1 cm

Tanım: Dip parçası. Açık kahverengi hamurludur. Hamurunda katkı olarak az miktarda minik taşçık kullanılmıştır. Dış yüzeyi devetüyü renkte parlak ačkılıdır. İç yüzeyi ise açık kahverenginde yarı parlak ačkılıdır.

Levha No: 29

Kat. No: 202

Çizim No: 274

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVİa1. Düz Dipler

Ölçüler: Dip R. 10 cm, h. 1,6 cm

Tanım: Dip parçası. Koyu kahverengi hamurludur. Dış yüzeyi siyah renkte parlak ačkılıdır. İç yüzeyi ise koyu kahverengi ačkılıdır. İç yüzeyde ačkının yer yer dökülmüş olduğu görölmektedir.

Levha No: 29

Kat. No: 203

Çizim No: 239

Birim: Akt'12 18K 154.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVİa1. Düz Dipler

Ölçüler: Dip R. 10 cm, h. 1,8 cm

Tanım: Dip parçası. Kahverengi hamurludur. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverengi ačkılıdır. İç yüzeyde ačkının yer yer döküldüğü görölmektedir.

Levha No: 29

Kat. No: 204

Çizim No: 154

Birim: Akt'12 18K 160.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVİa1. Düz Dipler

Ölçüler: Dip R. 10 cm, h. 2,1 cm

Tanım: Dip parçası. Minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Kahverengi hamurludur. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverengi açkılıdır.

Levha No: 29

Kat. No: 205

Çizim No: 222

Birim: Akt'12 18K 167.-

Mal Grubu: MIIc. Devetüyü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVla1. Düz Dipler

Ölçüler: Dip R. 8 cm, h. 1,9 cm

Tanım: Dip parçası. Hamuru kahverengidir. Hem iç hem dış yüzeyi açık kahverengi açkılıdır.

Levha No: 29

Kat. No: 206

Çizim No: 286

Birim: Akt'12 18K 179.-

Mal Grubu: MIIc. Devetüyü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVla1. Düz Dipler

Ölçüler: Dip R. 6 cm, h 2,8

Tanım: Dip parçası. Minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Kızılımsı kahverengi tonundaki hamur rengine sahiptir. Hem iç hem dış yüzeyi devetüyü renkte açkılıdır.

Levha No: 29

Kat. No: 207

Çizim No: 228

Birim: Akt'12 18K 150.-

Mal Grubu: MIb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVla1. Düz Dipler

Ölçüler: Dip R. 6 cm, h. 1,4 cm

Tanım: Dip parçası. Kum ve mika katkılı hamura sahiptir. Kahverengi hamurludur ve parça kesitinde siyah öz görülmektedir. Her iki yüzeyi de parlak açıktır. Dış yüzeyi kahverengi, iç yüzeyi ise açık kahverengi tonundadır.

Levha No: 29

Kat. No: 208

Çizim No: 225

Birim: Akt'12 18K 164.-

Mal Grubu: MIIIa. Kırmızı Astarlı Mallar

Biçim Grubu: BVIa1. Düz Dipler

Ölçüler: Dip R. 5 cm, h. 2,9 cm

Tanım: Dip parçası. Hamuru kızılımsı kahverengi tonundadır. Hem iç hem dış yüzeyi bordomsu kırmızı renkte astarlıdır.

Levha No: 30

Kat. No: 209

Çizim No: 439

Birim: Akt'14 19K 173.-

Mal Grubu: MIIb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVIa2. Hafif Yastıklı Dipler

Ölçüler: Dip R. 30 cm, h. 3,2 cm

Tanım: Dip parçası. Koyu kahverengi hamurludur. Minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Her iki yüzeyi de siyah açıktır.

Levha No: 30

Kat. No: 210

Çizim No: 473

Birim: Akt'14 19K 173.-

Mal Grubu: MIIa. Koyu Yüzlü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BVIa2. Hafif Yastıklı Dipler

Ölçüler: Dip R. 24 cm, h. 2,4 cm

Tanım: Dip parçası. Hamuru tamamen siyahlaşmıştır. Hamurunda minik taşçık katkı kullanılmıştır. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverengi açıktır.

Levha No: 30

Kat. No: 211

Çizim No: 416

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: MIa. Koyu Yüzlü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BVla2. Hafif Yastıklı Dipler

Ölçüler: Dip R. 11 cm, h. 2,1 cm

Tanım: Dip parçası. Hamuru kahverengidir. Dış yüzeyi siyah renkte açıktır. İç yüzeyinde ise açkının neredeyse tamamen dökülmüş olduğu görülmektedir.

Levha No: 30

Kat. No: 212

Çizim No: 494

Birim: Akt'12 18K 187.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVla2. Hafif Yastıklı Dipler

Ölçüler: Dip R. 9 cm, h. 3,6 cm

Tanım: Dip parçası. Hamuru tamamen siyahlaşmıştır. Taşçık katkılı hamura sahiptir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverengi-siyah alacalı ve parlak açıktır.

Levha No: 30

Kat. No: 213

Çizim No: 111

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BVla2. Hafif Yastıklı Dipler

Ölçüler: Dip R. 8 cm, h. 2,8 cm

Tanım: Dip parçası. Açık kahverengi hamurludur. Az miktarda bitkisel katkılı hamura sahiptir. Dış yüzeyi devetüyü renkte parlak açıktır. İç yüzeyi ise açılanmadan bırakılmıştır.

Levha No: 30

Kat. No: 214

Çizim No: 284

Birim: Akt'12 18K 180.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BVla2. Hafif Yastıklı Dipler

Ölçüler: Dip R. 8 cm, h. 1,6 cm

Tanım: Dip parçası. Koyu kahverengi hamurludur. Hamur katkı maddesi olarak minik taşçık kullanılmıştır. Her iki yüzeyi de parlak açıktır. Dış yüzeyi koyu kahverengi, iç yüzeyi ise gri renktedir.

Levha No: 30

Kat. No: 215

Çizim No: 247

Birim: Akt'12 18K 189.-

Mal Grubu: MIc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVla2. Hafif Yastıklı Dipler

Ölçüler: Dip R. 6 cm, h. 2 cm

Tanım: Dip parçası. Kahverengi hamurludur. Hamur katkısı olarak kum ve minik taşçık kullanılmıştır. Hem iç hem dış yüzeyi kahverengi açıktır.

Levha No: 31

Kat. No: 216

Çizim No: 402

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: MIb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVla3. Hafif Çukurlaştırılmış Dipler

Ölçüler: Dip R. 18 cm, h. 1,8 cm

Tanım: Dip parçası. Koyu kahverengi hamurludur. Hamur katkısı olarak minik taşçık kullanılmıştır. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte açıktır.

Levha No: 31

Kat. No: 217

Çizim No: 331

Birim: Akt'12 18K 184.-

Mal Grubu: MIa. Koyu Yüzlü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BV1a3. Hafif Çukurlaştırılmış Dipler

Ölçüler: Dip R. 18 cm, h. 3,1 cm

Tanım: Dip parçası. Hamuru tamamen siyahlaşmıştır. Dış yüzeyi devetüyü, iç yüzeyi siyah renkte açıktır.

Levha No: 31

Kat. No: 218

Çizim No: 495

Birim: Akt'12 18K 187.-

Mal Grubu: MIa. Koyu Yüzlü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BV1a3. Hafif Çukurlaştırılmış Dipler

Ölçüler: Dip R. 10 cm, h. 2,8 cm

Tanım: Dip parçası. Hamuru koyu kahverengi tonundadır. Minik taşçık ve kum katkılı hamura sahiptir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte açıktır.

Levha No: 31

Kat. No: 219

Çizim No: 256

Birim: Akt'12 18K 173.-

Mal Grubu: MIb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BV1a3. Hafif Çukurlaştırılmış Dipler

Ölçüler: Dip R. 10 cm, h. 1,6 cm

Tanım: Dip parçası. Hamuru tamamen siyahlaşmıştır. Minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Dış yüzeyi siyah renkte açıktır. İç yüzeyi kabaca düzeltilerek açılanmadan bırakılmıştır.

Levha No: 31

Kat. No: 220

Çizim No: 160

Birim: Akt'12 18K 167.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BVIa3. Hafif Çukurlaştırılmış Dipler

Ölçüler: Dip R. 7 cm, h. 1,5 cm

Tanım: Dip parçası. Hamuru koyu kahverengidir. Her iki yüzeyi de siyah açılmıştır.

Levha No: 31

Kat. No: 221

Çizim No: 468

Birim: Akt'15 19K 194.-

Mal Grubu: MIIc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVIa3. Hafif Çukurlaştırılmış Dipler

Ölçüler: Dip R. 4,5 cm, h. 2,9 cm

Tanım: Dip parçası. Hamuru tamamen siyahlaşmıştır. Dış yüzeyi kahverenginde parlak ve iç yüzeyi siyah renkte mat açıktır.

Levha No: 31

Kat. No: 222

Çizim No: 304

Birim: Akt'12 18K 162.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVIa4. Halka Dipler

Ölçüler: Dip R. 7 cm, h. 2,5 cm

Tanım: Dip parçası. Hamuru kahverengidir. Dış yüzeyi devetüyü, iç yüzeyi ise siyah renkte açıktır.

Levha No: 31

Kat. No: 223

Çizim No: 161

Birim: Akt'12 18K 171.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVİa4. Halka Dipler

Ölçüler: Dip R. 3 cm, h. 1,8 cm.

Tanım: Dip parçası. Koyu kahverengi hamurludur. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte açıklıdır.

Levha No: 31

Kat. No: 224

Çizim No: 21

Birim: Akt'12 18K 186.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVİa4. Halka Dipler

Ölçüler: Dip R. 3 cm, h. 1,3 cm

Tanım: Dip parçası. Hamuru koyu kahverengidir. Dış yüzeyi koyu kahverengi, iç yüzeyi ise siyah renkte açıklıdır.

Levha No: 32

Kat. No: 225

Çizim No: 503

Birim: Akt'15 19K 201.-

Mal Grubu: MIIIa. Kırmızı Astarlı Mallar

Biçim Grubu: BVİb. Ayaklar

Tanım: Bir kevgire ait ayak parçası. İyi arıtılmamış kilden ve minik taşçık katkılı hamurludur. Hamur rengi kızılımsı kahverengidir. Çok iyi düzeltilmemiş yüzeylidir ve mat kahverenginde özensiz açıklıdır. Üzerinde parçacıklar halinde soluk pembe renkte astar görülmektedir.

Levha No: 33

Kat. No: 226

Çizim No: 319

Birim: Akt'12 18K 160.-

Mal Grubu: Mİa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BVII. Kevgirler

Tanım: Kevgir parçası.İyi arıtılmamış kilden minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamur rengi gri tonundadır. İç yüzeyi mat siyah renkte açkılanmıştır. Dış yüzeyde açkının dökülmüş olduğu görölmektedir.

Levha No: 33

Kat. No: 227

Çizim No: 250

Birim: Akt'12 18K 169.-

Mal Grubu: Mİa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BVII. Kevgirler

Tanım: Kevgir parçası. İyi arıtılmamış kilden minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde alacalı ve yarı parlak açkılıdır.

Levha No: 33

Kat. No: 228

Çizim No: 165

Birim: Akt'12 18K 165.-

Mal Grubu: Mİa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BVII. Kevgirler

Tanım: Kevgir parçası. İyi arıtılmamış kilden, minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengi tonundadır. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte mat açkılıdır. Açkının her iki yüzeyde de dökülmüş olduğu görölmektedir.

Levha No: 33

Kat. No: 229

Çizim No: 164

Birim: Akt'12 18K 160.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVII. Kevgirler

Tanım: Kevgir parçası. İyi arıtılmış kilden, açık kahverengi tonda hamurludur. Her iki yüzeyinin de açık kahve tonunda açkılanmış olduğu söylenebilir. Ancak parçanın her iki yüzeyi de aşınmış ve açkısı dökülmüştür.

Levha No: 33

Kat. No: 230

Çizim No: 321

Birim: Akt'12 18K 172

Mal Grubu: Mİa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BVII. Kevgirler

Tanım: Kevgir parçası. İyi arıtılmamış kilden, minik taşçık katkılı hamurludur. Hamur rengi kahverengidir. Dış yüzeyi açık kahverengi, iç yüzeyi ise kahverengi tonlarında mat açkılıdır.

Levha No: 34

Kat. No: 231

Çizim No: 261

Birim: Akt'12 18K 152.-

Mal Grubu: MİIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVII. Kevgirler

Tanım: Kevgir parçası. İyi arıtılmamış kilden, minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamur rengi açık kahverengidir. Her iki yüzey de mat açkılıdır. Dış yüzeyi devetüyü, iç yüzeyi ise kahverengi tonlarındadır.

Levha No: 33

Kat. No: 232

Çizim No: 432

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVII. Kevgirler

Tanım: Kevgir parçası. İyi arıtılmış kilden ve koyu kahverenginde hamurludur. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverengi tonunda mat açıklıdır.

Levha No: 33

Kat. No: 233

Çizim No: 447

Birim: Akt'15 19K 222.-

Mal Grubu: Mİa.Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BVII. Kevgirler

Tanım: Kevgir parçası. İyi arıtılmamış kilden, küçük taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamur rengi tamamen siyahlaşmıştır. Her iki yüzeyi de siyah renkte açıklıdır.

Levha No: 33

Kat. No: 234

Çizim No: 109

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: Mİb.Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVII. Kevgirler

Tanım: Kevgir parçası. İyi arıtılmamış kilden, minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengidir. Her iki yüzeyi de siyah renkte açıklanmıştır.

Levha No: 34

Kat. No: 235

Çizim No: 451

Birim: Akt'12 18K 181.-

Mal Grubu: Mİİa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVIII. Minyatürler

Ölçüler: R. 6,5 cm, h. 5,1 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Hamuru koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış

yüzeyi devetüyü parlak açkılıdır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 34

Kat. No: 236

Çizim No: 152

Birim: Akt'12 18K 166.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVIII. Minyatürler

 l  ler: R. 6 cm, h. 3,6 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamuru kahverengidir. İyi d zeltilmış ve özenli yüzeylidir. Hem i  hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açkılıdır. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 34

Kat. No: 237

Çizim No: 98

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: Mİİc.Devetüyü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVIII. Minyatürler

 l  ler: R. 6 cm, h. 3,1 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. Hamuru açık kahverengi tonundadır. İyi d zeltilmış yüzeylidir. Hem i  hem dış yüzeyi devetüyü parlak açkılıdır. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 34

Kat. No: 238

Çizim No: 55

Birim: Akt'12 18K 150.-

Mal Grubu: Mİİa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVIII. Minyatürler

 l  ler: R. 6 cm, h. 3,4 cm

Tanım: Yumrucuk tutamaklı ağız parçası. Minik taşçık katkılı ve gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi muhtemelen kötü fırınlanmış olmasından dolayı tamamen siyahlaşmıştır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Dış yüzeyi devetüyü renkte açıktır. Dış yüzey açkısı özensizdir ve yer yer dökülmüş olduğu görülmektedir. İç yüzey ise kahverengi açıktır. İç yüzeyde de açkının aşındığı ve yer yer kopmalar olduğu görülmektedir. Kötü fırınlanmıştır.

Levha No: 34

Kat. No: 239

Çizim No: 62

Birim: Akt'12 18K 152.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVIII. Minyatürler

Ölçüler: R. 5 cm, h. 3,1 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden minik taşçık katkılı, sıkı dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açıktır. Parça kesitinde siyah öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 34

Kat. No: 240

Çizim No:125

Birim: Akt'12 18K 164.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BVIII. Minyatürler

Ölçüler: R. 5 cm, h. 4,3 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, az miktarda minik taşçık katkılı, sıkı dokulu hamura sahiptir. Hamuru kahverengidir. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açıktır. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 35

Kat. No: 241

Çizim No: 23

Birim: Akt212 18K 186.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIXa Düz Kenarlı Büyük Çanaklar

Ölçüler: R. 40 cm, h. 4,4 cm

Tanım: Ağız parçası. Çok iyi arıtılmamış kilden, minik taşçık katkılı ve pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi kahverengidir. Dış yüzeyi açık kahverengi, iç yüzeyi ise kahverenginde açkılanmıştır. Parça kesitinde siyah renkte öz görülmektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 35

Kat. No: 242

Çizim No: 171

Birim: Akt'12 18K 162.-

Mal Grubu: MIIa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIXa Düz Kenarlı Büyük Çanaklar

Ölçüler: R. 40 cm, h. 3,5 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı ve sıkı dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte ve parlak açkılıdır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 35

Kat. No: 243

Çizim No: 365

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: MIV.Açkılı Bant Bezemeliler

Biçim Grubu: BIXb. Belirgin Boyunlu Büyük Çömlekler

Ölçüler: R. 40 cm, h. 4,2 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı ve pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi kahverengidir. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Dış yüzeyi kahverenginde parlak ve özenli açkılıdır. Bunun üzerine kırmızı tonda astar bant

uygulamasının yapıldığı görülmektedir. İç yüzey de aynı şekilde kahverenginde ve parlak açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 35

Kat. No: 244

Çizim No: 362

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: MIIa. Koyu Yüzlü Açıktı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIXb. Belirgin Boyunlu Büyük Çömlekler

Ölçüler: R. 30 cm, h. 5,2 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı hamura sahiptir. Sıkı ve pekişmiş dokulu hamurludur. Hamuru kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte ve parlak açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmış olduğu söylenebilir.

Levha No: 36

Kat. No: 245

Çizim No:112

Birim: Akt'12 18K 181.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açıktı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIXc. Dudağı Dışa Döndürülmüş Küçük Çömlekler

Ölçüler: R. 10 cm, h. 6,9 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden ve minik taşçık katkılı, hafif gevrek dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi açık kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeye sahiptir. Dış ve iç yüzeyi açık kahverengi tonunda açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmamış olduğu söylenebilir.

Levha No: 36

Kat. No: 246

Çizim No:119

Birim: Akt'12 18K 152.-

Mal Grubu: MIIc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIXc. Dudağı Dışa Döndürülmüş Küçük Çömlekler

Ölçüler: R. 9 cm, h. 2,8 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı ve pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi kahverengi tonundadır. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde ve parlak açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 36

Kat. No: 247

Çizim No:259

Birim: Akt'12 18K 152.-

Mal Grubu: Mİa.Koyu Yüzlü Açıktı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BIXd. Düz Kenarlı Taşkın Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R. 16 cm, h. 3,9 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık ve kum katkılı, hafif gevşek dokulu hamura sahiptir. Hamuru kahverengidir. Yüzeyi çok özenli değildir. Hem iç hem dış yüzeyi kurşuni-siyah tonlarında alacalı ve mat açıktır. Parça kesitinde öz görülmemektedir. İyi fırınlanmamış olduğu söylenebilir.

Levha No: 36

Kat. No: 248

Çizim No: 202

Birim: Akt'12 18K 183.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıktı İnce Mallar

Biçim Grubu: BIXd. Düz Kenarlı Taşkın Dudaklı Kaseler

Ölçüler: R. 12 cm, h. 3,4 cm

Tanım: Ağız parçası. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı ve sıkı dokulu hamura sahiptir. Hamur rengi koyu kahverengidir. İyi düzeltilmiş yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde ve parlak açıktır. Parça kesitinde ince bir hat olarak siyah renkte öz görülmektedir. İyi fırınlanmıştır.

Levha No: 37

Kat. No: 249

Çizim No: 375

Birim: Akt'14 19K 181.-

Mal Grubu: Mİc.Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde, dikey olarak uzanan şerit halinde yüksek kabartma bezeme görülmektedir. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı hamurludur. Hamuru kızılımsı kahverengi tonundadır. Dış yüzeyi kahverenginde parlak, iç yüzeyi ise siyah renkte mat ağılıdır.

Levha No: 37

Kat. No: 250

Çizim No: 429

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: Mİb.Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde yatay uzanan şerit halinde alçak kabartma bezeme görülmektedir. Hamuru iyi arıtılmış kilden ve minik taşçık katkılı olup sıkı dokuludur. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte parlak ağılıdır.

Levha No: 37

Kat. No: 251

Çizim No: 465

Birim: Akt'15 19K 217.-

Mal Grubu: Mİa. Koyu Yüzlü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde yatay uzanan şerit halinde alçak kabartma bezeme görülmektedir. İyi arıtılmış kilden ve az miktarda mika katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. İyi düzeltilmiş ve özenli açıklı yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte parlak ağılanmıştır.

Levha No: 37

Kat. No: 252

Çizim No: 450

Birim: Akt'12 18K 166.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde birbirine paralel olarak yatay uzanan iki şerit halinde alçak kabartma bezeme görülmektedir. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı hamura sahiptir. İyi düzeltilmiş ve özenli yüzeylidir. Hem iç hem dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açkılanmıştır.

Levha No: 37

Kat. No: 253

Çizim No:81

Birim: Akt'12 18K 153.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde birbirine paralel olarak yatay uzanan iki şerit halinde yüksek kabartma bezeme görülmektedir. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı ve sıkı dokulu hamurludur. Dış yüzeyi devetüyü-açık kahverengi tonlarında parlak açkılıdır. İç yüzeyi açkısı ise kahverenginde ve yarı parlaktır.

Levha No: 37

Kat. No: 254

Çizim No: 309

Birim: Akt'12 18K 169.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde yatay uzanan şerit halinde alçak kabartma bezeme görülmektedir. İyi arıtılmamış kilden ve minik taşçık katkılı hamurludur. Dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak açkılıdır. İç yüzeyi ise tamamen aşınmıştır.

Levha No: 37

Kat. No: 255

Çizim No: 279

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: MIIIa. Kırmızı Astarlı Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde yatay olarak yüksek şerit kabartma bezeme görülmektedir. İyi arıtılmamış kilden, minik taşçık katkılı, sıkı dokulu hamurludur. Dış yüzeyi kırmızı renkte astarlıdır. İç yüzeyi mat kahverengi açıktır.

Levha No: 37

Kat. No: 256

Çizim No: 454

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: MIIb. Devetüyü Açıklı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde dikey olarak yüksek kabartma şeklinde şerit bezeme görülmektedir. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, sert dokulu hamurludur. Dış yüzeyi parlak kahverengi açıktır. İç yüzeyi tamamen aşınmıştır.

Levha No: 37

Kat. No: 257

Çizim No: 302

Birim: Akt'12 18K 159.-

Mal Grubu: MIIb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde yatay olarak alçak kabartma şeklinde şerit bezeme görülmektedir. İyi arıtılmış kilden ve mika katkılı hamurludur. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte açıklanmıştır. Dış yüzeyi parlak, iç yüzeyi ise mattır.

Levha No: 37

Kat. No: 258

Çizim No: 320

Birim: Akt'12 18K 171.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde vevv olarak yerleştirilmiş alçak kabartma şeklinde şerit bezeme görölmektedir. İyi arıtılmış kilden ve sıkı dokulu hamurludur. Dış yüzeyi parlak iç yüzeyi ise mat kahverengi açkılıdır.

Levha No: 37

Kat. No: 259

Çizim No: 353

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: MIIa. Kahverengi Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: İyi arıtılmamış kilden, minik taşçık ve mika katkılı hamurludur. Hem iç hem dış yüzeyi devetüyü rengine parlak açkılanmıştır. Parça üzerinde yüksek kabartma şeklinde şerit kabartma bezeme görölmektedir.

Levha No: 37

Kat. No: 260

Çizim No: 389

Birim: Akt'14 19K 181.-

Mal Grubu: MIIc. Devetüyü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde alçak kabartma şeklinde şerit kabartma bezeme görölmektedir. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı ve sıkı dokulu hamurludur. Dış yüzeyi açık kahverenginde parlak, iç yüzeyi ise siyah renkte mat açkılıdır.

Levha No: 37

Kat. No: 261

Çizim No: 322

Birim: Akt'12 18K 184.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde yüksek kabartma şeklinde şerit kabartma bezeme görölmektedir. İyi arıtılmamış kilden ve minik taşçık katkılı hamurludur. Dış yüzeyi kahverenginde yarı parlak açkılıdır. İç yüzeyi ise açık kahverenginde mat açkılıdır.

Levha No: 37

Kat. No: 262

Çizim No: 276

Birim: Akt'12 18K 157.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde yatay olarak yerleştirilmiş yüksek, kabartma şerit bezeme görölmektedir. İyi arıtılmış kilden ve minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Dış yüzeyi devetüyü renkte yarı parlak açkılıdır. İç yüzeyi ise mat gri renkte açkılıdır.

Levha No: 37

Kat. No: 263

Çizim No: 25

Birim: Akt'12 18K 186.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde yüksek, şerit kabartma bezeme görölmektedir. Dış yüzey mat kahverenginde açkılıdır. İç yüzey ise açkılanmadan bırakılmıştır.

Levha No: 38

Kat. No: 264

Çizim No: 317

Birim: Akt'12 18K 164.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde birbirine paralel olarak genişleyen açılı ile uzanan alçak kabartma şerit bezeme görülmektedir. İyi arıtılmış kilden ve minik taşçık katkılı olan hamuru sıkı dokuludur. Dış yüzeyi kahverenginde parlak ağıklıdır. İç yüzeyi ise kırmızı astarlıdır.

Levha No: 38

Kat. No: 265

Çizim No: 479

Birim: Akt'12 18K 173.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde geniş açılı bir "V" harfine benzeyen kabartma bezeme görülmektedir. İyi arıtılmış kilden ve minik taşçık katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Dış yüzeyi kahverenginde parlak ağıklıdır. İç yüzeyi ise ağıklanmadan bırakılmıştır.

Levha No: 38

Kat. No: 266

Çizim No:476

Birim:Akt'15 19K 194.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Ağıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde yüksek şerit kabartma bezeme görülmektedir. Hamurunda minik taşçık katkı görülmektedir. Dış yüzeyi parlak, iç yüzeyi ise mat siyah renkte ağıklanmıştır.

Levha No: 38

Kat. No: 267

Çizim No:502

Birim:Akt'15 19K 216.-

Mal Grubu: MIIIb. Kırmızı Boyalı Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde alçak şerit kabartma görülmektedir. Minik taşçık ve mika katkılı hamurludur. Dış yüzeyi açık kahverenginde açıklanmıştır ve üzerinde kırmızı renkte astar uygulanmış olduğu anlaşılmaktadır. İç yüzeyin üst kısmında ise siyah renkte parlak açık, alt kısımda ise kırmızı renkte astar uygulanmış olduğu görülmektedir.

Levha No: 38

Kat. No: 268

Çizim No:421

Birim:Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: MIIIa. Kırmızı Astarlı Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde alçak kabartma şerit bezeme görülmektedir. İyi arıtılmış kilden ve minik taşçık katkılı hamurludur. Dış yüzeyi kırmızı astarlıdır. İç yüzeyi ise mat kahverengi açıktır.

Levha No: 38

Kat. No: 269

Çizim No:280

Birim:Akt'12 18K 154.-

Mal Grubu: MIIIb. Kırmızı Boyalı Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde birbirine paralel olarak yatay uzanan üç şerit kabartma bezeme görülmektedir. Kabartmaların aralarında kalan kısımlarının kırmızı renkte boya ile boyandığı anlaşılmaktadır. İyi arıtılmış kilden, saman katkılı hamurludur. Dış yüzeyi devetüyü, iç yüzeyi ise kahverengi açıktır.

Levha No: 38

Kat. No: 270

Çizim No:446

Birim:Akt'15 19K 222.-

Mal Grubu: MIV. Astar Bant Bezemeliler

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde yatay olarak birbirine paralel uzanan iki alçak kabartma şerit bezeme görülmektedir. İyi arıtılmış kilden ve pekişmiş dokulu hamurludur. Dış yüzeyi parlak iç yüzeyi ise mat kahverenginde açıktır. Şerit kabartmaların üst ve alt kısmında kırmızı renkteki boya ile bant yapılmıştır.

Levha No: 38

Kat. No: 271

Çizim No:405

Birim:Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: MIV. Astar Bant Bezemeliler

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde yatay olarak birbirine paralel uzanan iki alçak şerit kabartma görülmektedir. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Dış yüzeyi kahverenginde parlak, iç yüzeyi ise siyah renkte mat açıktır.

Levha No: 38

Kat. No: 272

Çizim No:467

Birim:Akt'15 19K 217.-

Mal Grubu: MIIIa. Kırmızı Astarlı Mallar

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde alçak kabartma şerit bezeme görülmektedir. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Dış yüzeyi pembe tonunda astarlıdır. İç yüzeyi ise aşınmıştır.

Levha No: 38

Kat. No: 273

Çizim No:368

Birim:Akt'14 19K 368.-

Mal Grubu: MIV. Açıklı Bant Bezemeliler

Biçim Grubu: BXa. Kabartma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde yatay uzanan yüksek şerit kabartma bezeme görülmektedir. İyi arıtılmış kilden, minik taşçık katkılı, pekişmiş dokulu hamurludur. Dış yüzeyi parlak devetüyü renginde açkılanmıştır. Dış yüzeyde parçanın üst ve alt kısımlarında kırmızı astar ile bant çekildiği görülmektedir. İç yüzey ise kırmızı renkte astarlıdır.

Levha No: 39

Kat. No: 274

Çizim No:487

Birim:Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXb. Oluk Bezeme

Tanım: Parça üzerinde dikey olarak konumlandırılmış yan yana üç oluk görülmektedir. İyi, arıtılmış kilden ve minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte parlak açkılıdır.

Levha No: 39

Kat. No: 275

Çizim No:316

Birim:Akt'12 18K 166.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXb. Oluk Bezeme

Tanım: Parça üzerinde yatay olarak konumlandırılmış bir oluş bezeme görülmektedir. İyi arıtılmış kilden ve minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Dış yüzey kahverenginde parlak, iç yüzey koyu kahverenginde mat açkılıdır.

Levha No: 39

Kat. No: 276

Çizim No:398

Birim:Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXb. Oluk Bezeme

Tanım: Parça üzerinde dalgalı oluk bezeme görülmektedir ve olukların iç kısmının beyaz renkte bir macunla doldurulmuş olduğu anlaşılmaktadır. İyi arıtılmış kilden ve minik taşçık katkılı hamurludur. Dış yüzey devetüyü renkte parlak iç yüzey ise kahverenginde mat açıktır.

Levha No: 39

Kat. No: 277

Çizim No: 482

Birim:Akt'12 18K 173.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu:BXb. Oluk Bezeme

Tanım: Parça üzerinde dalgalı hatlar ile oluşturulmuş iki oluk bezeme görülmektedir ve olukların iç kısmı beyaz renkte bir macunla doldurulmuştur. İyi arıtılmış kilden ve minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Dış yüzeyi koyu kahverenginde parlak, iç yüzeyi ise siyah renkte mat açıktır.

Levha No: 39

Kat. No: 278

Çizim No:489

Birim: Akt'15 19K 222.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu:BXc. Kazıma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde birbirine paralel olarak uzanan üç dalgalı kazıma bezeme görülmektedir. İyi arıtılmış kilden ve minik taşçık katkılı, sıkı dokulu hamura sahiptir. Hem dış hem iç yüzeyi koyu kahverenginde parlak açıktır.

Levha No: 39

Kat. No: 279

Çizim No: 490

Birim: Akt'15 19K 222.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu:BXc. Kazıma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde birbirine paralel olarak verev olarak uzanan kazıma bezeme görülmektedir. İyi arıtılmış kilden ve minik taşçık katkılı hamurludur. Hem dış hem iç yüzeyi koyu kahverengi-siyah tonlarında alacalı ve parlak açıktır.

Levha No: 39

Kat. No: 280

Çizim No: 480

Birim: Akt'12 18K 173.-

Mal Grubu: Mİb.Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXc. Kazıma Bezeme

Tanım: Parça üzerinde iki adet kazıma bezeme görülmektedir. İyi arıtılmış kilden ve az oranda mika katkılı olan hamuru sıkı dokuludur. Dış yüzey parlak iç yüzey ise mat siyah açıktır.

Levha No: 39

Kat. No: 281

Çizim No: 485

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXd. Çizi Bezeme

Tanım: Parça üzerinde yatay olarak uzanan çizi bezeme bulunmaktadır. İyi arıtılmış kilden ve pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde parlak açıktır.

Levha No: 39

Kat. No: 282

Çizim No: 488

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXd. Çizi Bezeme

Tanım: Parça üzerinde yatay olarak uzanan çizi bezeme görülmektedir.Çentiklerin ve çizinin iç kısımlarının beyaz renkte bir macunla doldurulmuş olduğu anlaşılmaktadır.

İyi arıtılmamış kilden ve minik taşçık katkılı hamura sahiptir. Dış yüzeyi devetüyü renkte yarı parlak açıktır. İç yüzeyi ise aşınmıştır.

Levha No: 40

Kat. No: 283

Çizim No: 484

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXe. Çentik Bezeme

Tanım: Parça üzerinde yatay olarak konumlandırılmış çentik bezeme olduğu görülmektedir. Çentik bezemelerin arasından geçen çizgisel bir hat bulunmaktadır. Ancak bezemenin oluşturduğu desen anlaşılamamaktadır. Çentiklerin ve çizimin iç kısımlarının beyaz renkte bir macunla doldurulmuş olduğu anlaşılmaktadır. İyi arıtılmış kilden ve pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Dış yüzeyi parlak, iç yüzeyi ise mat kahverenginde açıktır.

Levha No: 40

Kat. No: 284

Çizim No: 388

Birim: Akt'14 19K 181.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXe. Çentik Bezeme

Tanım: Çizi ile sınırlandırılmış alanların çentik bezeme ile doldurulduğu anlaşılmaktadır. Çentiklerin ve çizimin iç kısımlarının beyaz renkte bir macunla doldurulmuş olduğu anlaşılmaktadır. Ancak çizi ve çentik bezeme ile oluşturulan desen anlaşılamamaktadır. İyi arıtılmış kilden ve pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde parlak açıktır.

Levha No: 40

Kat. No: 285

Çizim No: 418

Birim: Akt'14 19K 182.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXe. Çentik Bezeme

Tanım: Yatay çizilerin aralarının çentik bezeme ile doldurulduğu görülmektedir. Çentiklerin ve çizinin iç kısımlarının beyaz renkte bir macunla doldurulmuş olduğu anlaşılmaktadır. Dış yüzey devetüyü rengine parlak açıktır. İç yüzey ise siyah renkte mat açıktır.

Levha No: 40

Kat. No: 286

Çizim No: 492

Birim: Akt'15 19K 200.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXe. Çentik Bezeme

Tanım: Parça üzerinde muhtemelen baklava dilimi şeklinde çizi ile sınırlandırılmış alanın iç kısmı çizi bezeme ile doldurulmuştur. Çentiklerin ve çizinin iç kısımlarının beyaz renkte bir macunla doldurulmuş olduğu anlaşılmaktadır. İyi arıtılmış kilden ve pekişmiş dokulu hamurludur. Dış yüzey koyu kahverenginde iç yüzey ise koyu kahverengi-siyah alacalı renkte parlak açıktır.

Levha No: 40

Kat. No: 287

Çizim No: 34

Birim: Akt'12 18K 181.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXe. Çentik Bezeme

Tanım: Çizi bezeme ile oluşturulmuş üçgenin iç kısmının çentik bezeme ile doldurulduğu görülmektedir. Çentiklerin ve çizinin iç kısımlarının beyaz renkte bir macunla doldurulmuş olduğu anlaşılmaktadır. İyi arıtılmış kilden ve pekişmiş dokulu hamurludur. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde parlak açıktır.

Levha No: 40

Kat. No: 288

Çizim No: 481

Birim: Akt'12 18K 173

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXe. Çentik Bezeme

Tanım: Birbirine verrev olarak yapılmış çizilerin aralarının çentik bezeme ile doldurulduğu görülmektedir. Çentiklerin ve çizinin iç kısımlarının beyaz renkte bir macunla doldurulmuş olduğu anlaşılmaktadır. İyi arıtılmış kilden ve pekişmiş dokulu hamurludur. Dış yüzeyi parlak iç yüzeyi ise mat kahverenginde açıktır.

Levha No: 40

Kat. No: 289

Çizim No: 483

Birim: Akt'14 19K 181.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXe. Çentik Bezeme

Tanım: Parça üzerinde çizi ile sınırlandırılmış olan alanın üst kısmının çentik bezeme ile doldurulduğu görülmektedir. Çentiklerin ve çizinin iç kısımlarının beyaz renkte bir macunla doldurulmuş olduğu anlaşılmaktadır. İyi arıtılmış kilden ve pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Dış yüzeyi kahverenginde, iç yüzeyi ise siyah renkte parlak açıktır.

Levha No: 40

Kat. No: 290

Çizim No: 500

Birim: Akt'12 18K 179.-

Mal Grubu: Mİc. Kahverengi Alacalı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXe. Çentik Bezeme

Tanım: Parçanın üzerinde muhtemelen çentiklerle oluşturulmuş bir baklava dilimi motifi bulunmaktadır. İyi arıtılmış kilden ve pekişmiş dokulu hamurludur. Dış yüzeyi devetüyü rengine parlak, iç yüzeyi ise siyah renkte mat açıktır.

Levha No: 40

Kat. No: 291

Çizim No: 491

Birim: Akt'12 18K 152.-

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXf. Nokta Bezeme

Tanım: Çizi ile sınırlandırılmış olan alanın alt kısmında iki sıra halinde nokta bezeme görölmektedir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte parlak açkılıdır.

Levha No: 40

Kat. No: 292

Çizim No: 475

Birim: Akt'12 18K177

Mal Grubu: Mİb. Koyu Yüzlü Açkılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXf. Nokta Bezeme

Tanım: Çizi ile sınırlandırılmış olan alanın arasında kalan kısımda üç sıra nokta bezeme görölmektedir. Çizilerin ve noktaların iç kısımları beyaz renkte bir macunla doldurulmuştur. İyi arıtılmış kilden ve pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hem iç hem dış yüzeyi siyah renkte parlak açkılıdır.

Levha No: 40

Kat. No: 293

Çizim No: 367

Birim: Akt'14 19K 169.-

Mal Grubu: Mİa. Koyu Yüzlü Açkılı Kaba Mallar

Biçim Grubu: BXf. Nokta Bezeme

Tanım: Çizi ile sınırlandırılmış olan alanın alt kısmında iki sıra halinde nokta bezeme görölmektedir. Noktaların ve çizinin iç kısmı beyaz renkte bir macunla doldurulmuştur. İyi arıtılmış kilden ve pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Hem iç hem dış yüzeyi kahverenginde parlak açkılıdır.

Levha No: 41

Kat. No: 294

Çizim No: 342

Birim: Akt'12 18K 153.-

Mal Grubu: MIIIb. Kırmızı Boyalı Mallar

Biçim Grubu: BXh. Boya Bezeme

Tanım: Parça üzerinde kırmızı renkte boya ile muhtemelen bant bezeme yapıldığı anlaşılmaktadır. İyi arıtılmış ve pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Dış yüzeyi devetüyü renkte parlak ağılıdır. İç yüzeyi ise aşınmıştır.

Levha No: 41

Kat. No: 295

Çizim No: 376

Birim: Akt'15 19K 181.-

Mal Grubu: MIIc. Devetüyü Ağılı İnce Mallar

Biçim Grubu: BXı. Ayrıışık Bezemeler

Tanım: Parça üzerinde birbirine paralel uzanan iki yatay başak motifi bulunmaktadır. Başak motiflerinin iç kısımları beyaz renkte bir macunla doldurulmuştur. İyi arıtılmış kilden ve pekişmiş dokulu hamura sahiptir. Dış yüzey devetüyü rengine ve parlak ağılıdır. İç yüzeyi aşınmıştır.

Levha No: 41

Kat. No: 296

Çizim No: 478

Birim: Akt'12 18K 178.-

Mal Grubu: -

Biçim Grubu: BXı. Ayrıışık Bezemeler

Tanım: Parça üzerinde kırmızı renkteki boya üzerine beyaz renkteki boya ile yapılmış ağ motifi görölmektedir.

Levha No: 41

Kat. No: 297

Çizim No: 477

Birim: Akt'12 18K 173.-

Mal Grubu: -

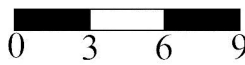
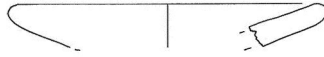
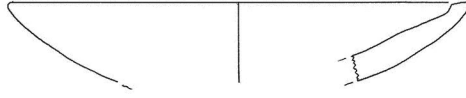
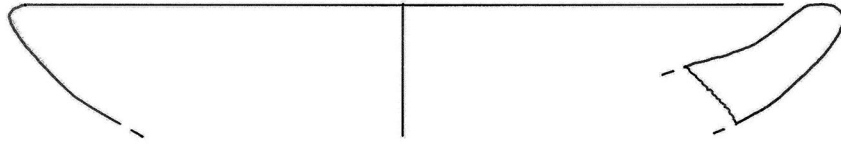
Biçim Grubu: BX1. Ayrışık Bezemeler

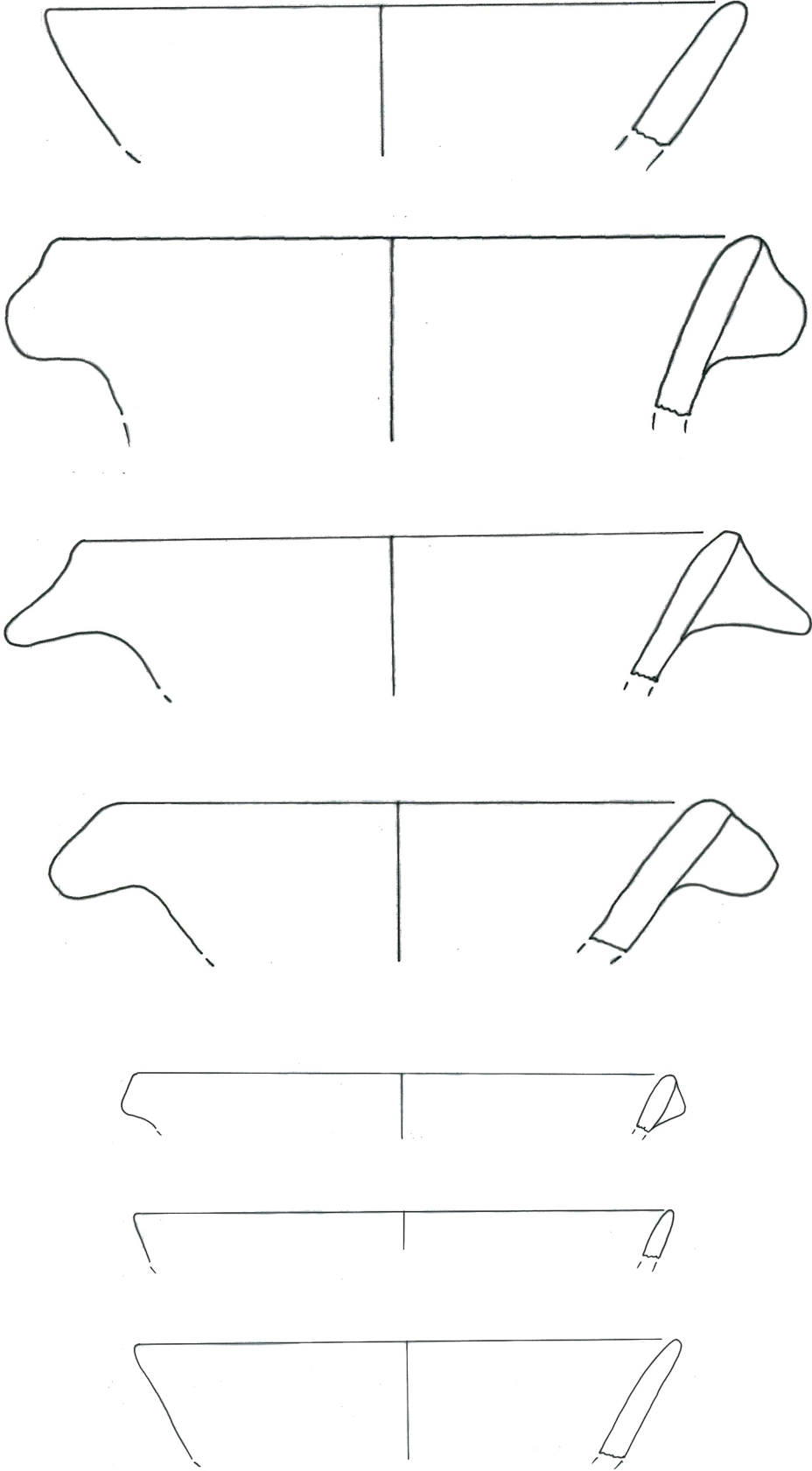
Tanım: Kırmızı astar üzerine beyaz renkte boya ile yapılmış bezeme görülmektedir. Bir kısmında muhtemelen dama tahtası motifi oluşturulmuştur. Diğer kısmında ise iki eğri çizginin arasında "V" şeklinde motifler görülmektedir.

LEVHALAR

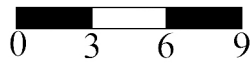
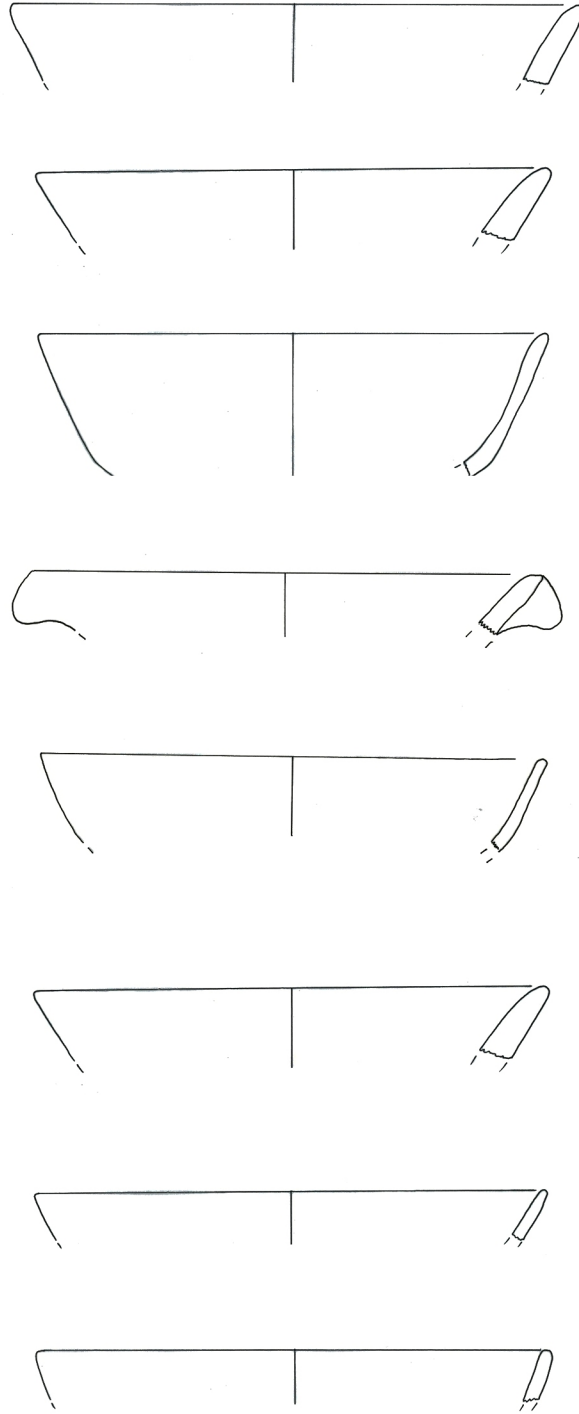

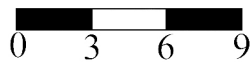
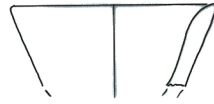
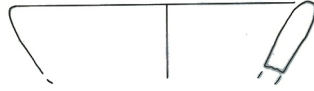

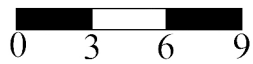
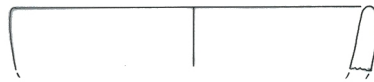
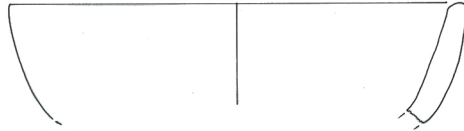
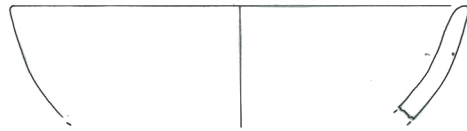
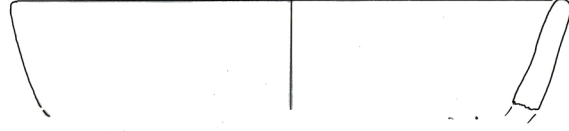
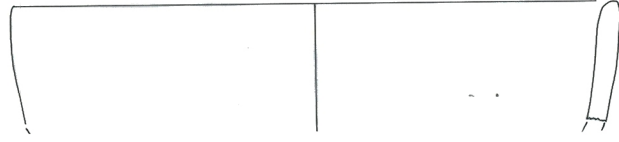
0 3 6 9

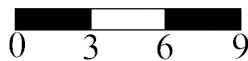
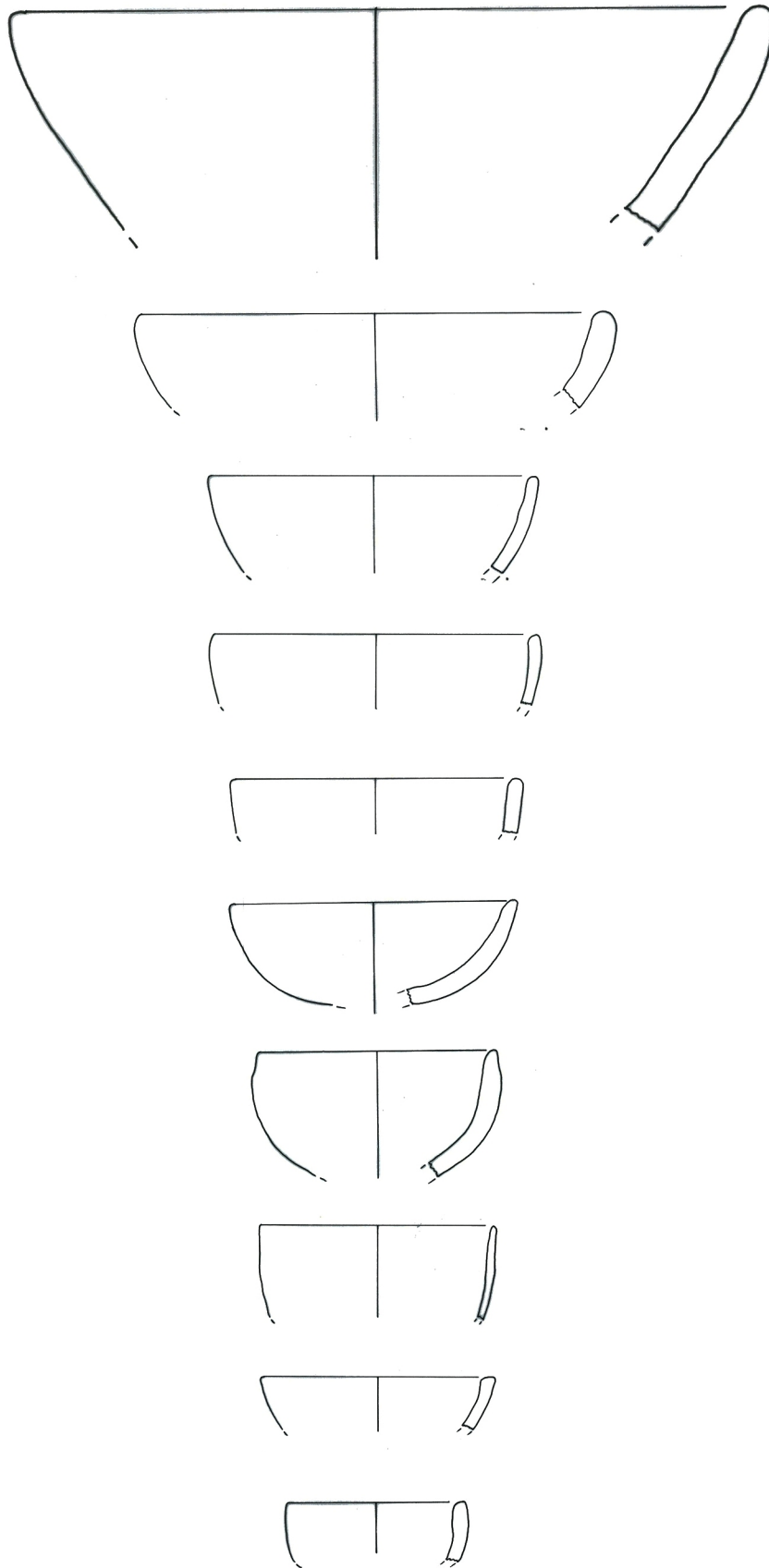
BIIa1a Düz Kenarlı Büyük Kaseler (Kat. No : 4 - 10)

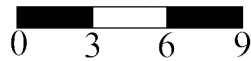
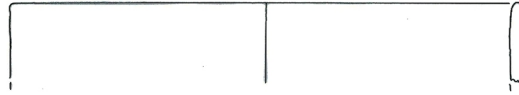
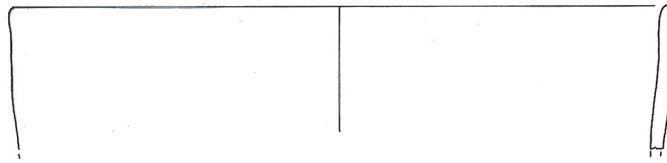
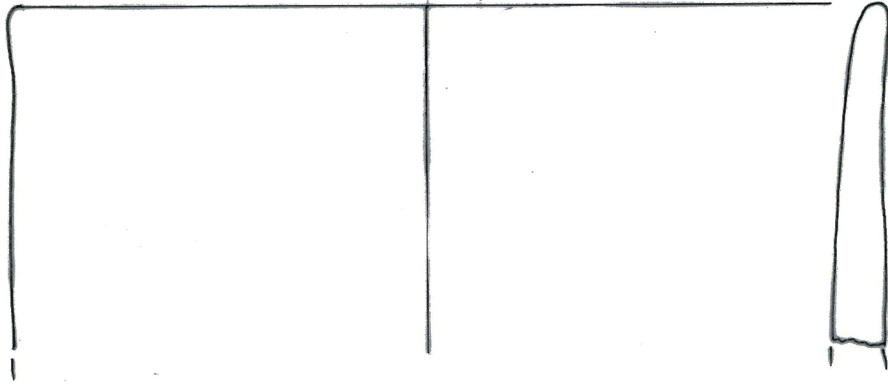

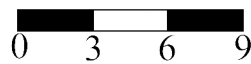
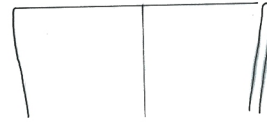
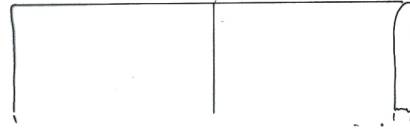
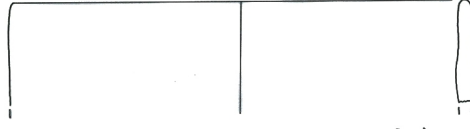
BIIa1a Düz Kenarlı Büyük Kaseler (Kat. No : 11 - 18)

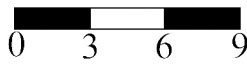
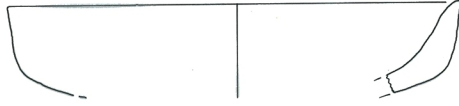
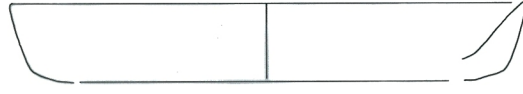

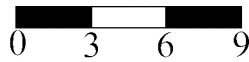
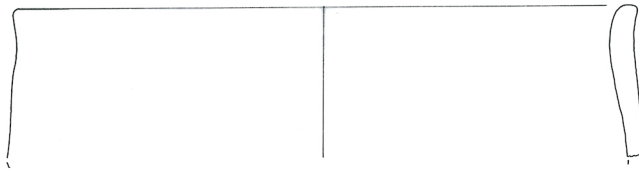
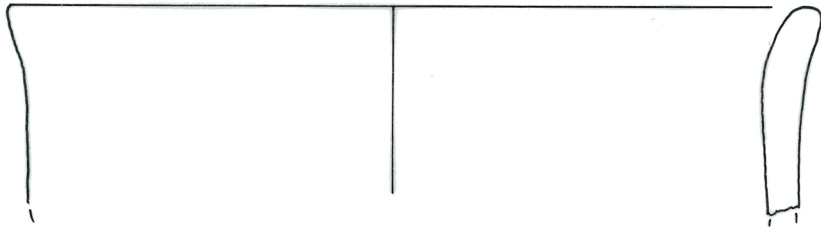
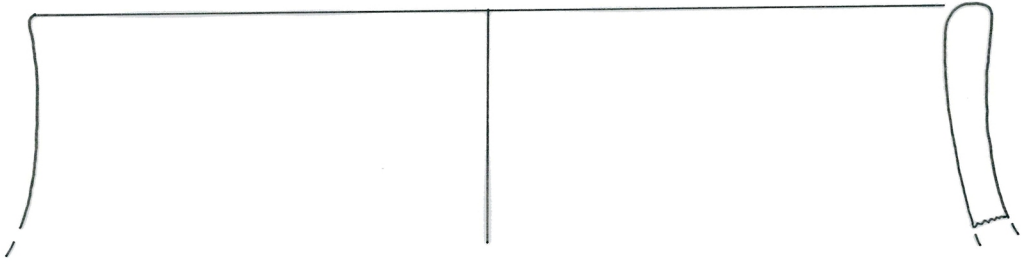

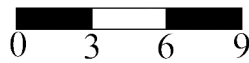
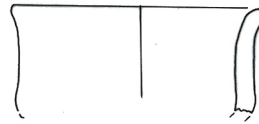
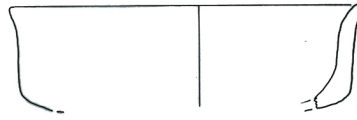
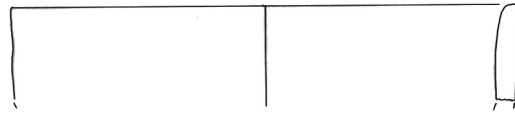
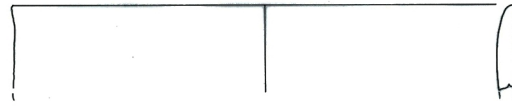
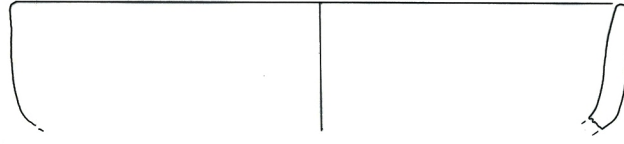

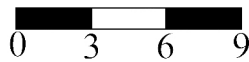
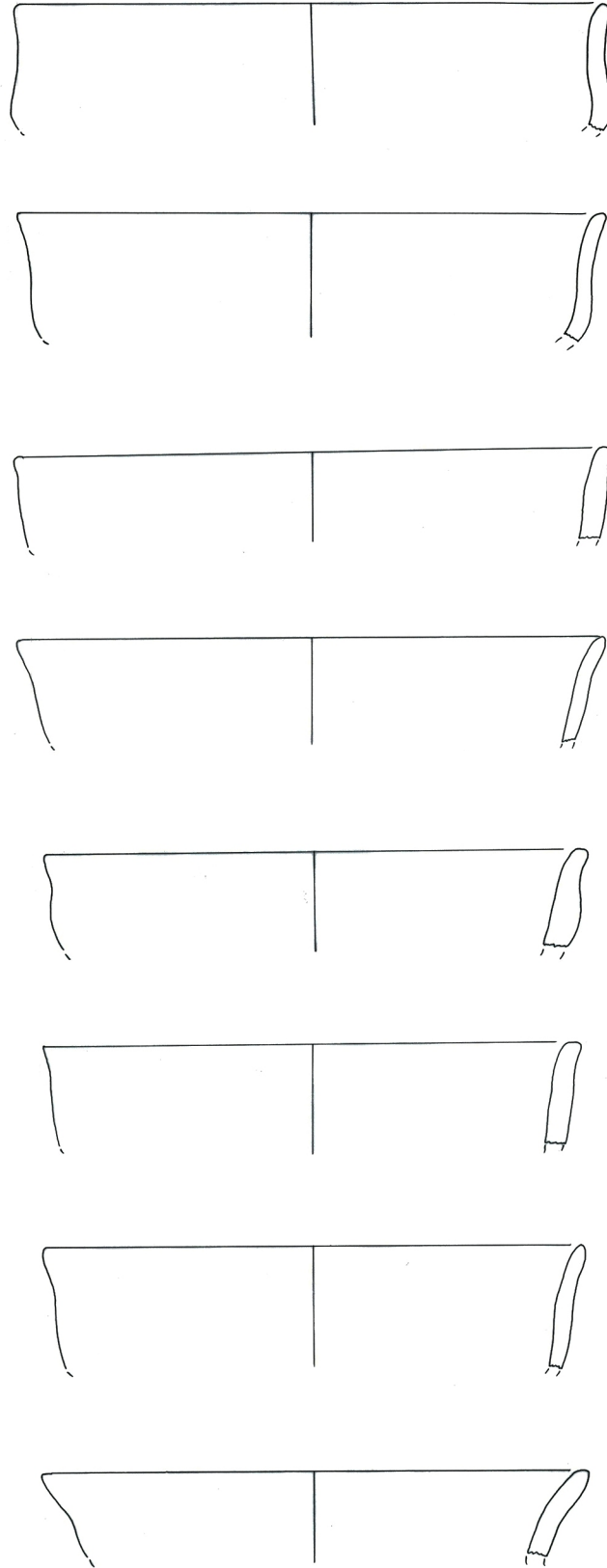

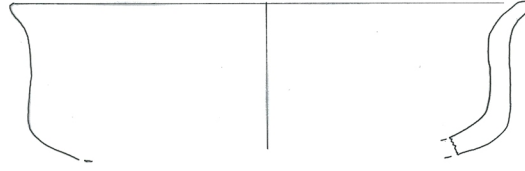

BIIa4 Gövdeden-Dipten Dönüş Yapan Kaseler (Kat. No : 50 - 52)

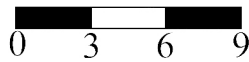
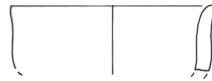
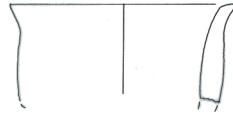

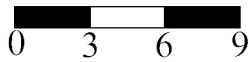
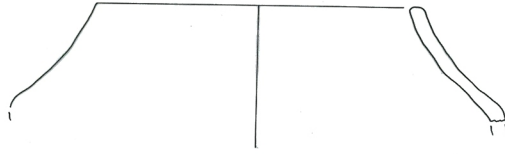
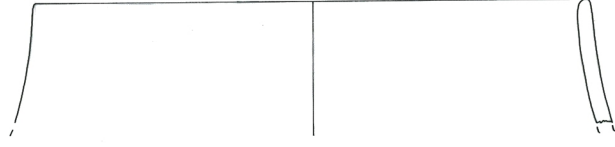

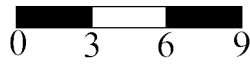
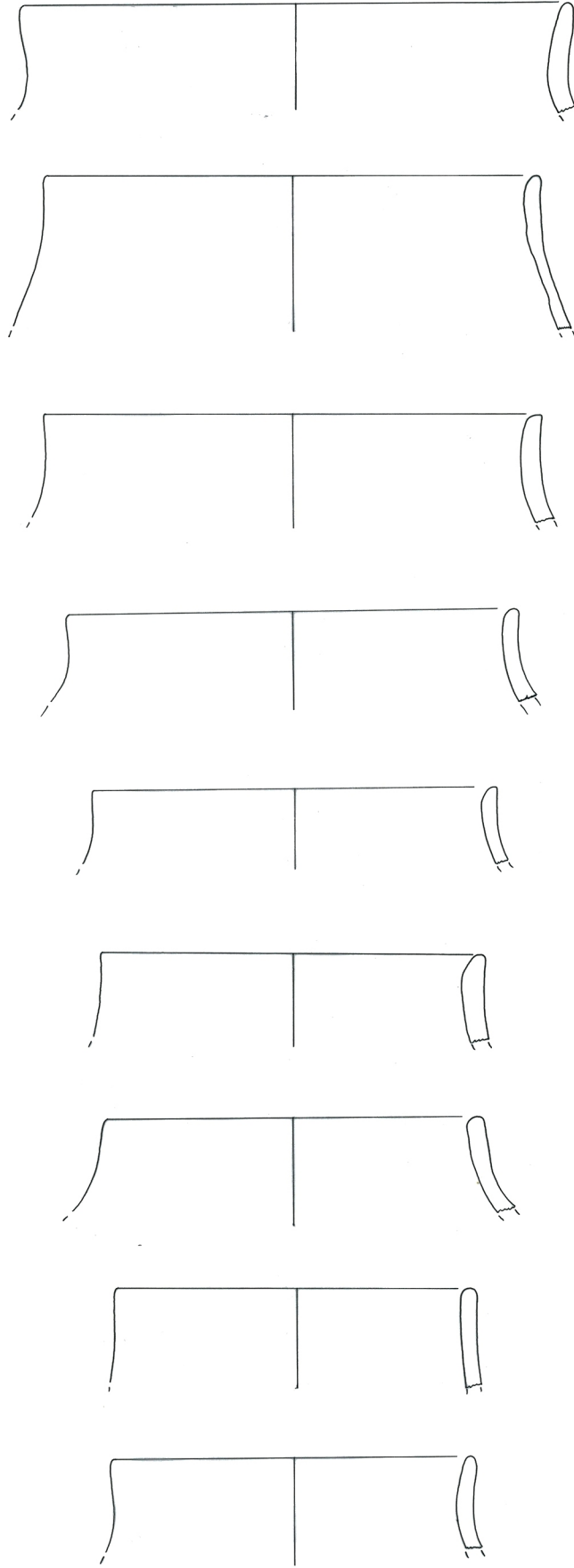

BIIb3a Keskin DönüŖlü S Profilli Büyük Kaseler (Kat. No : 72 - 74)

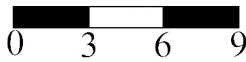
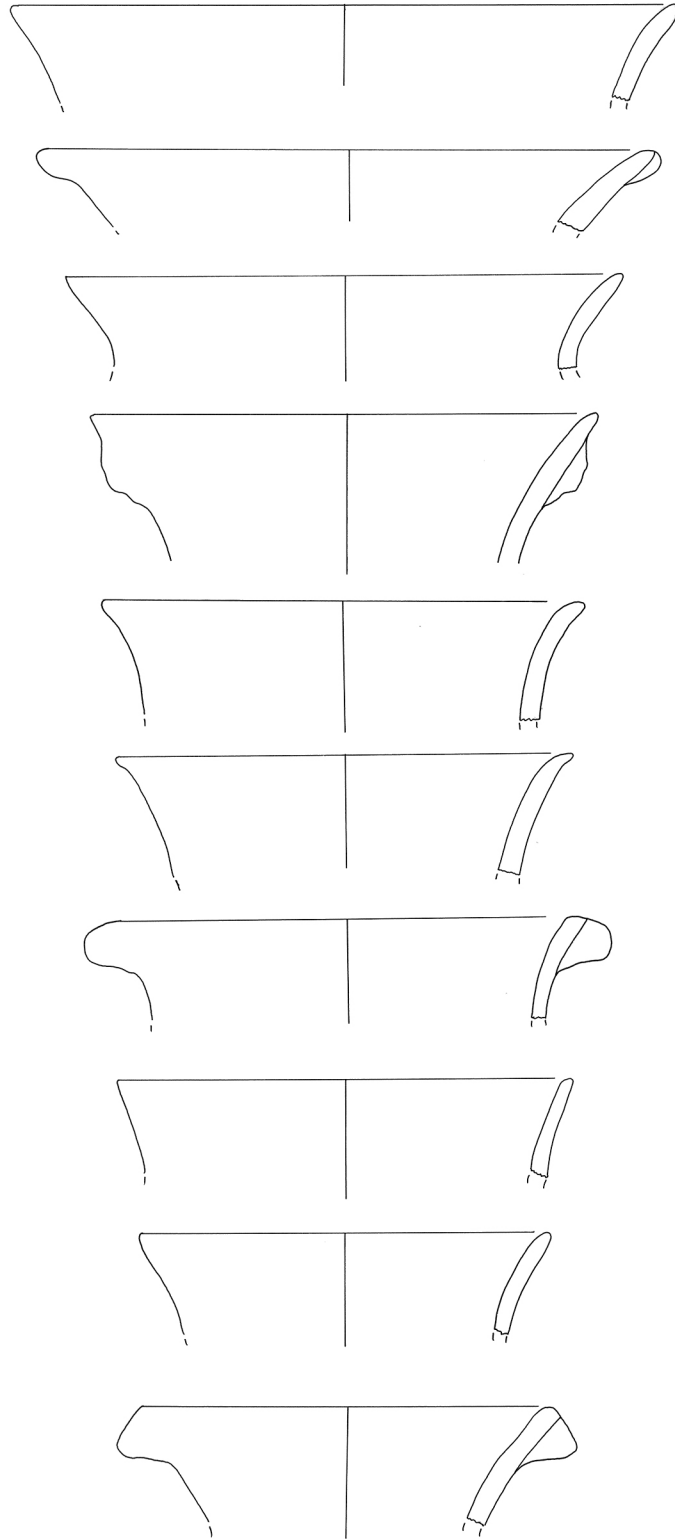

BIIb3b Keskin DönüŖlü S Profilli Küçük Kaseler (Kat. No : 75 - 78)

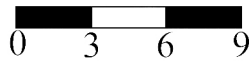
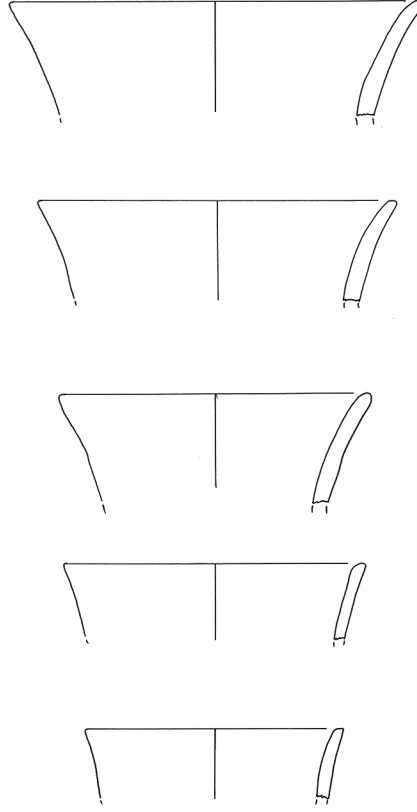

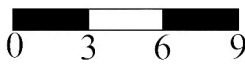
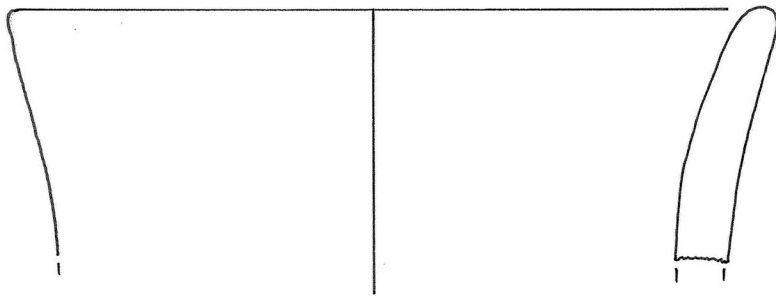
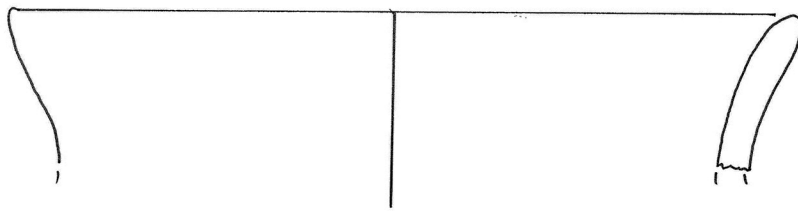
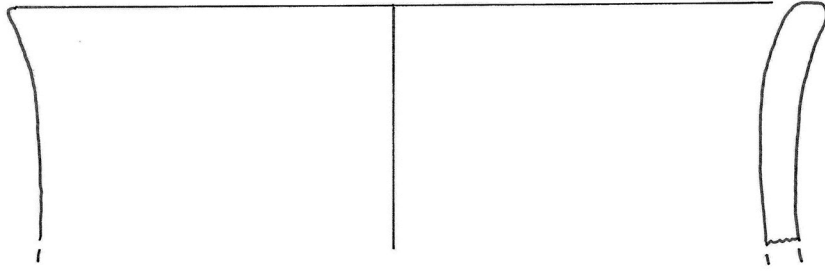
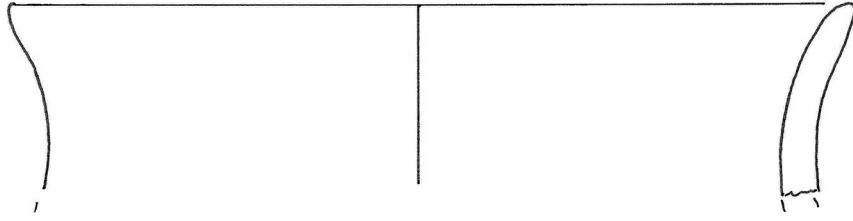
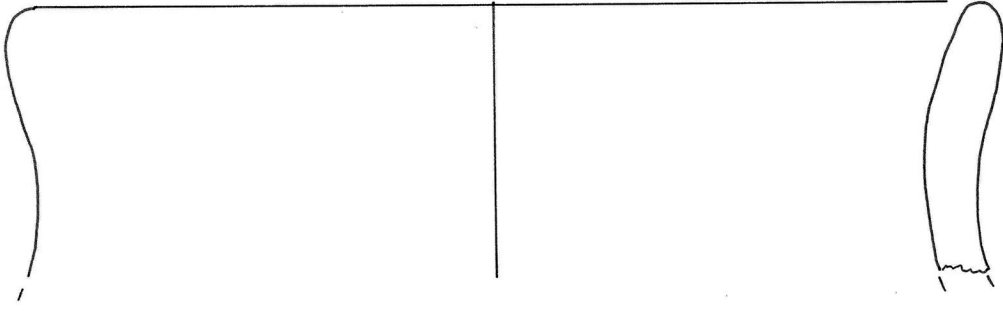
BIIIa2 Kısa Boyunlu Küresel Gövdeli Çömlekler (Kat. No : 82 - 90)

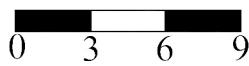
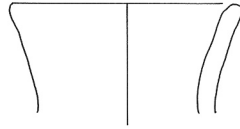
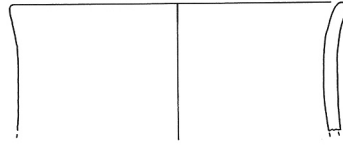
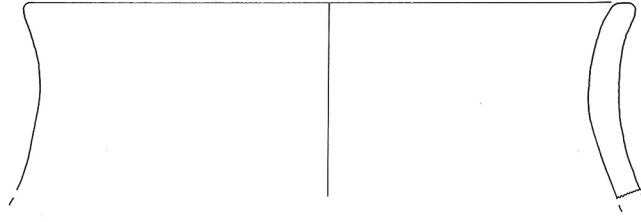
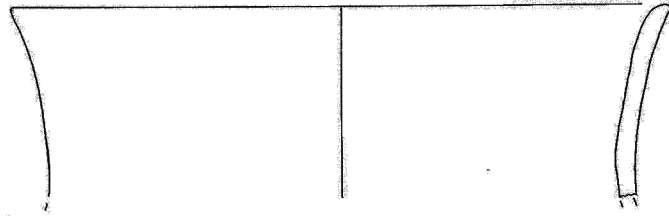
BIIIb1a Kısa Ve İçbükey Boyunlu Çömlekler (Kat. No : 91 - 100)

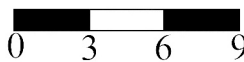
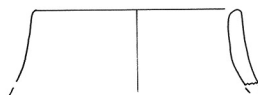
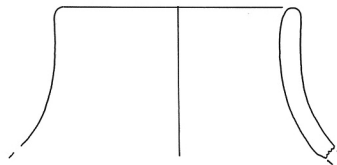
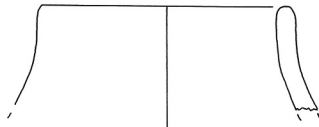
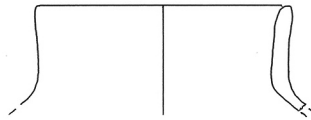
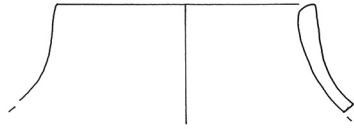
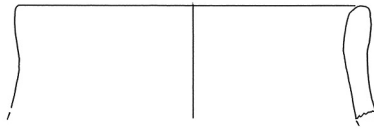
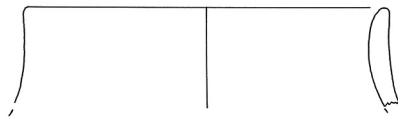
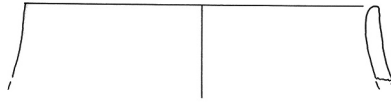
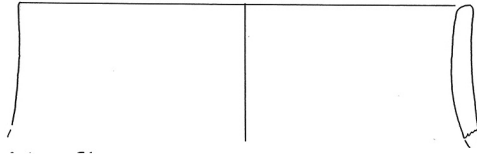
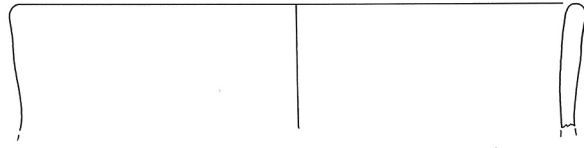

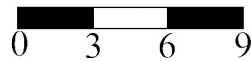
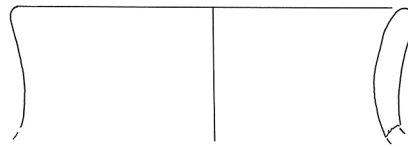
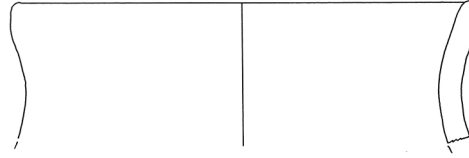
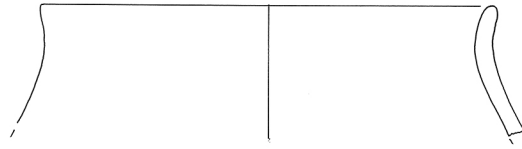
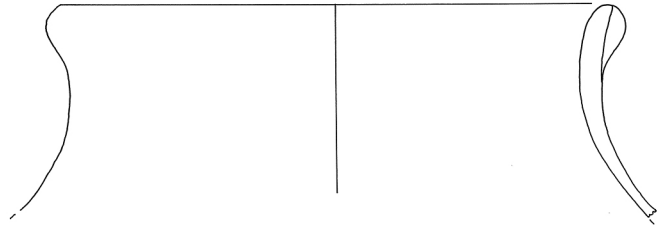
BIIIb1a Kısa Ve İçbükey Boyunlu Çömlekler (Kat. No : 101 - 105)

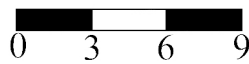
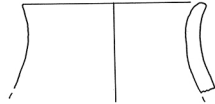
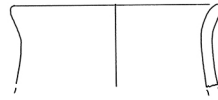
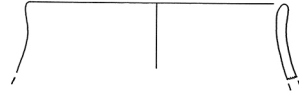
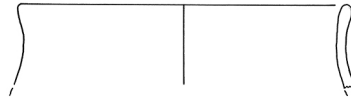
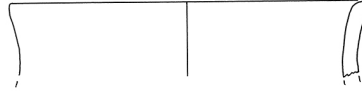

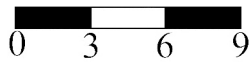
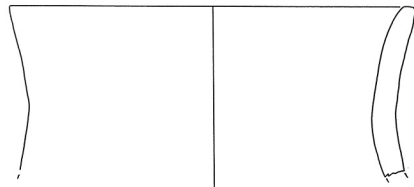
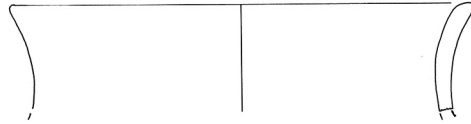
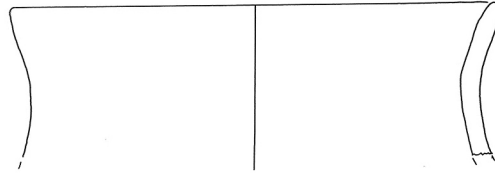
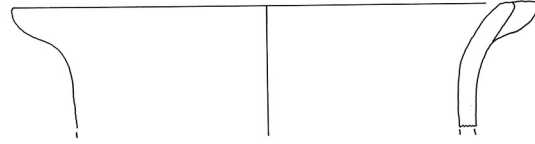
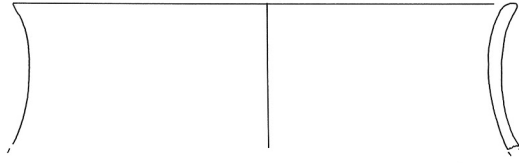
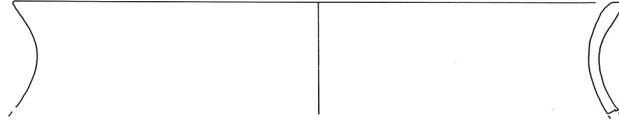
BIIIb1b Uzun Ve İçbükey Boyunlu Çömlekler (Kat. No : 106 - 110)

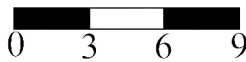
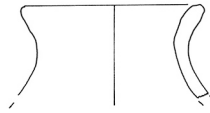
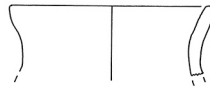
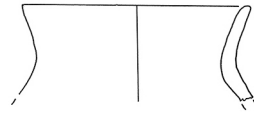
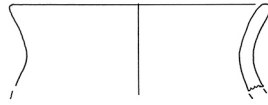
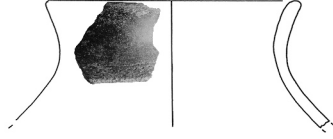
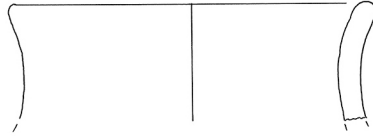

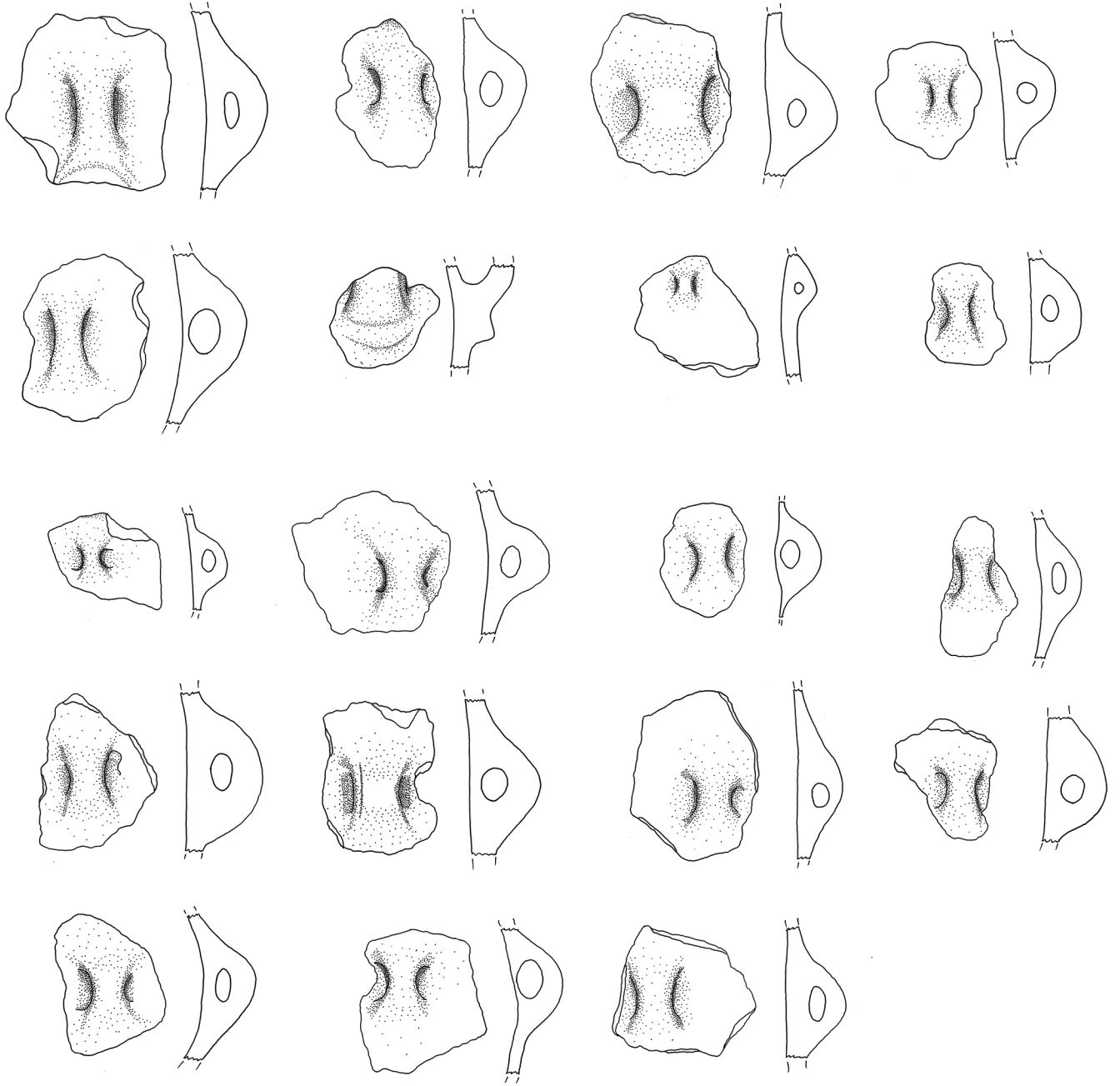

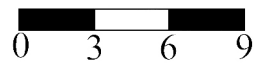
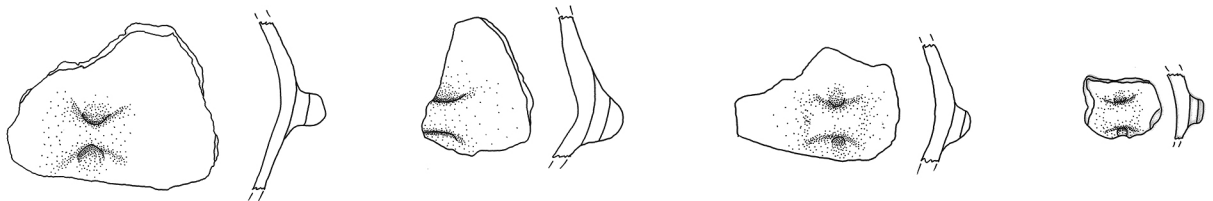

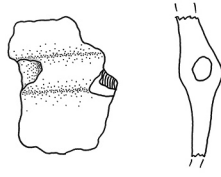

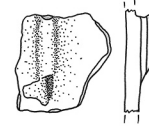
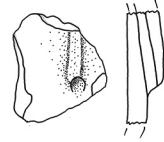
BIVa Dikey Kulplar (Kat. No : 150 - 168)

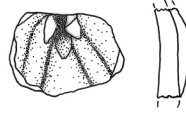
BIVb Yatay Kulplar (Kat. No : 169 - 172)

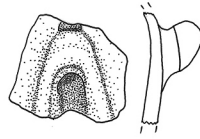
BVa1 Yatay Tüp Tutamaklar (Kat. No : 173)

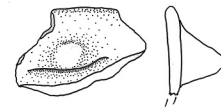
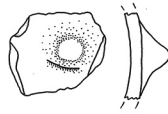
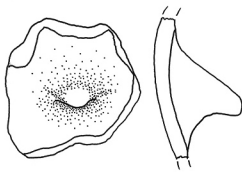
BVa2 Dikey Tüp Tutamaklar (Kat. No : 174 - 175)

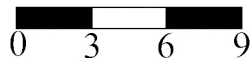
BVb1 Keskin DönüŖlü-Dik Açılı Aycık Tutamaklar (Kat. No : 176)

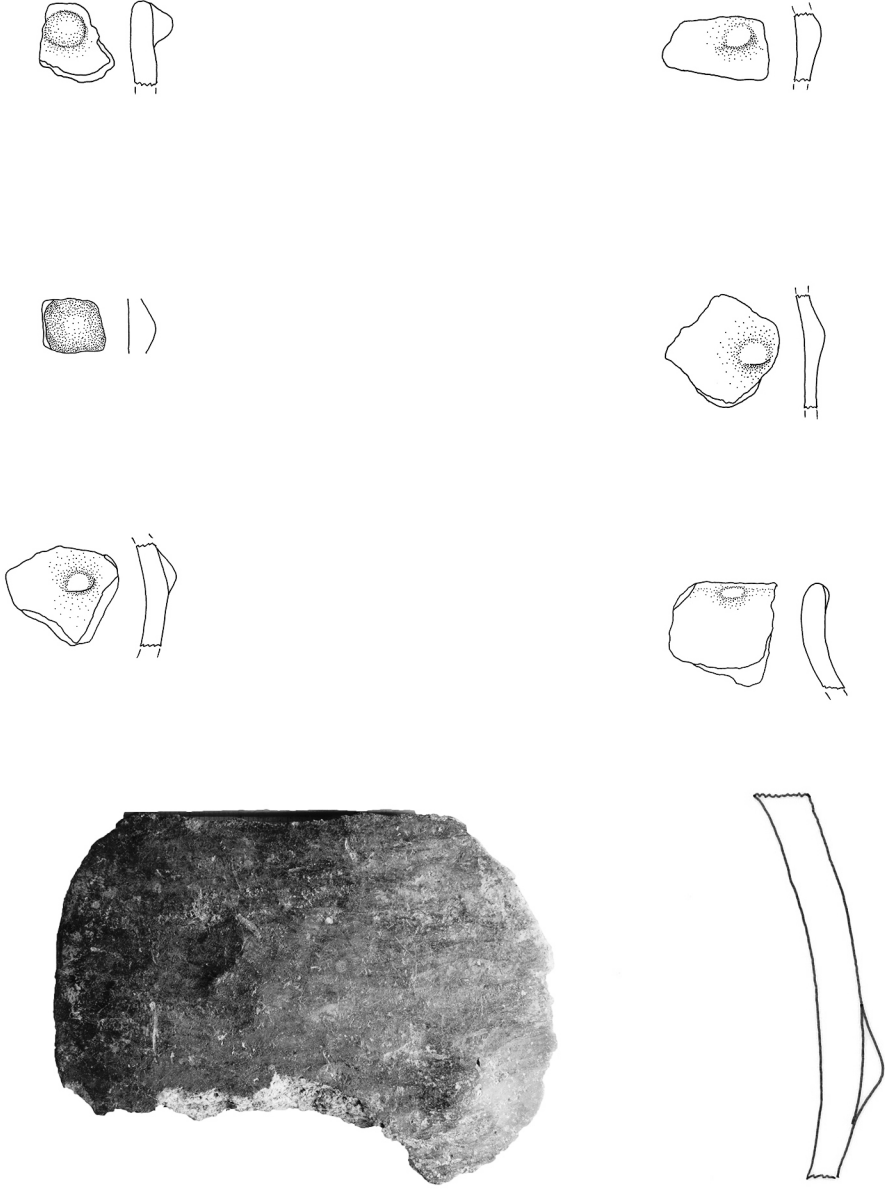

BVb2 Yayvan DönüŖlü-Dik Açılı Aycık Tutamaklar (Kat No : 177)

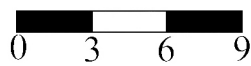

BVc Yumrucuk Tutamaklar (Kat. No : 178 - 180)

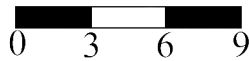
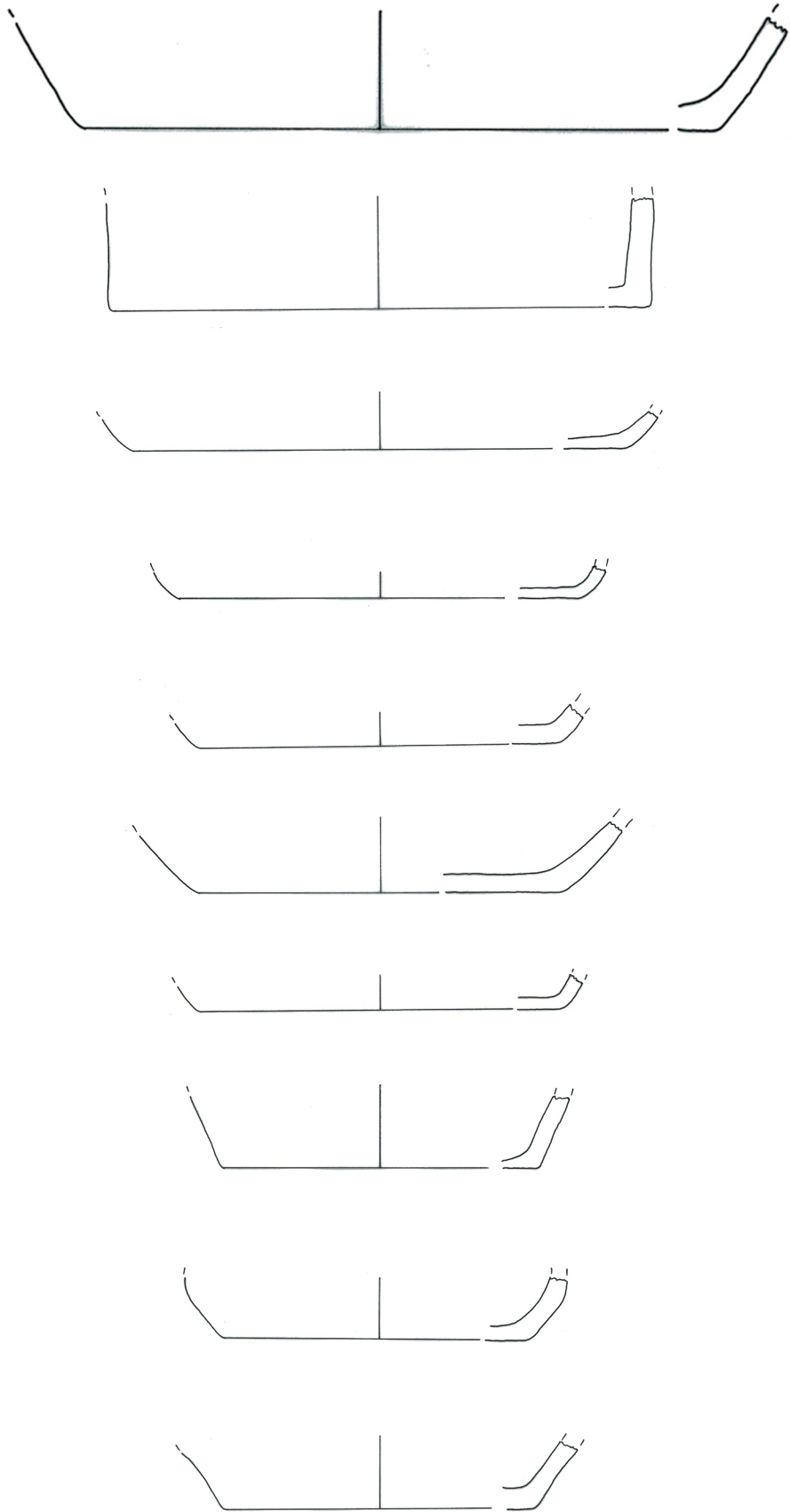

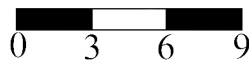
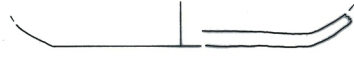
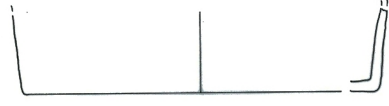

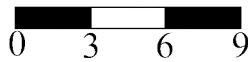
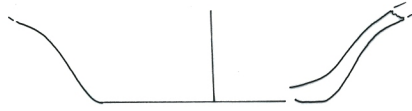
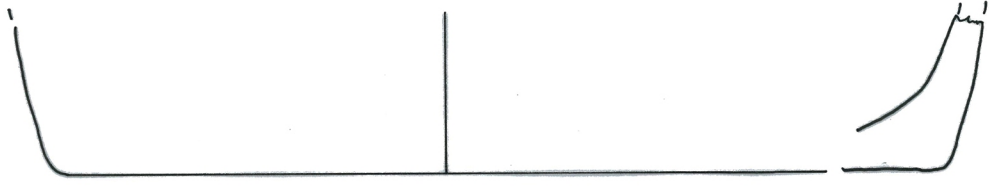
BVd Düğme Biçimli Tutamaklar (Kat. No : 181 - 187)

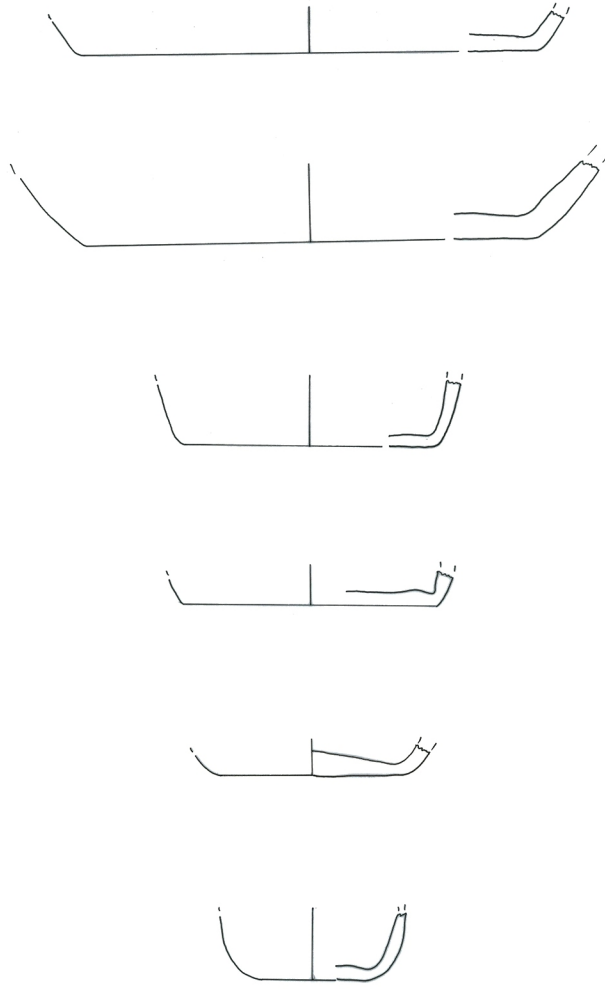

BVe Yatay Yassı Tutamak (Kat. No : 188 - 189)

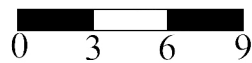
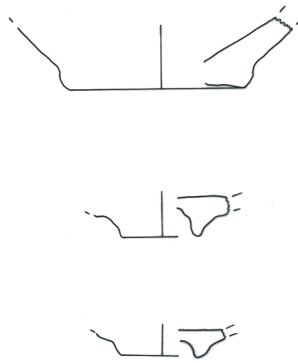

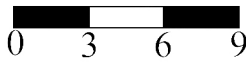
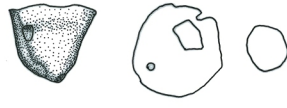

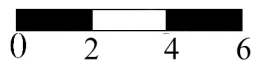

BVla3 Hafif Çukurlaştırılmış Dipler (Kat. No : 216 - 221)

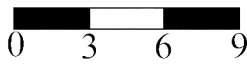
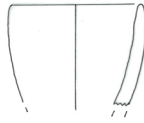
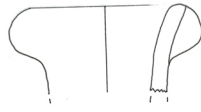
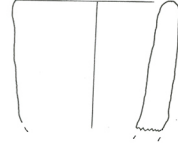

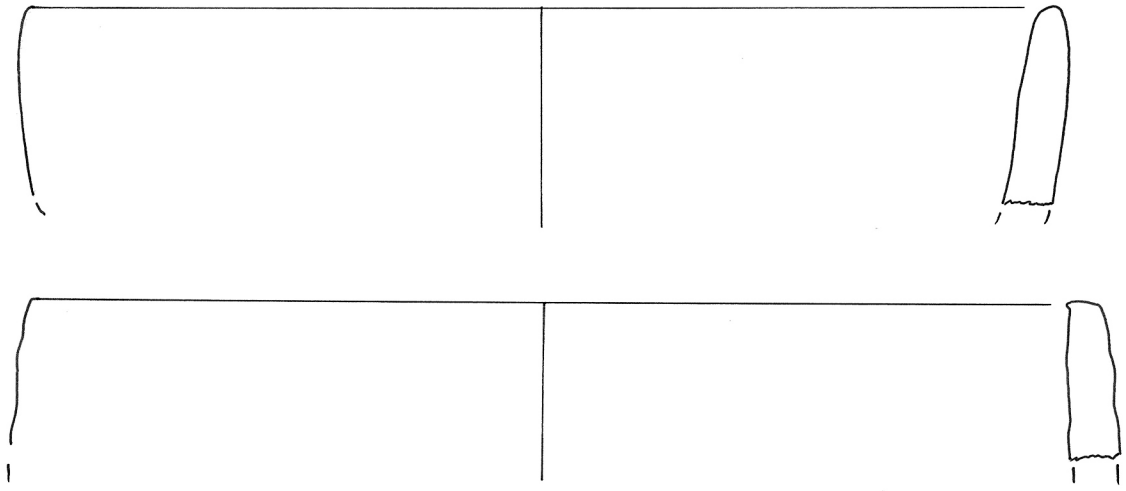
BVla4 Halka Dipler (Kat. No : 222 - 224)

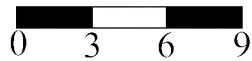
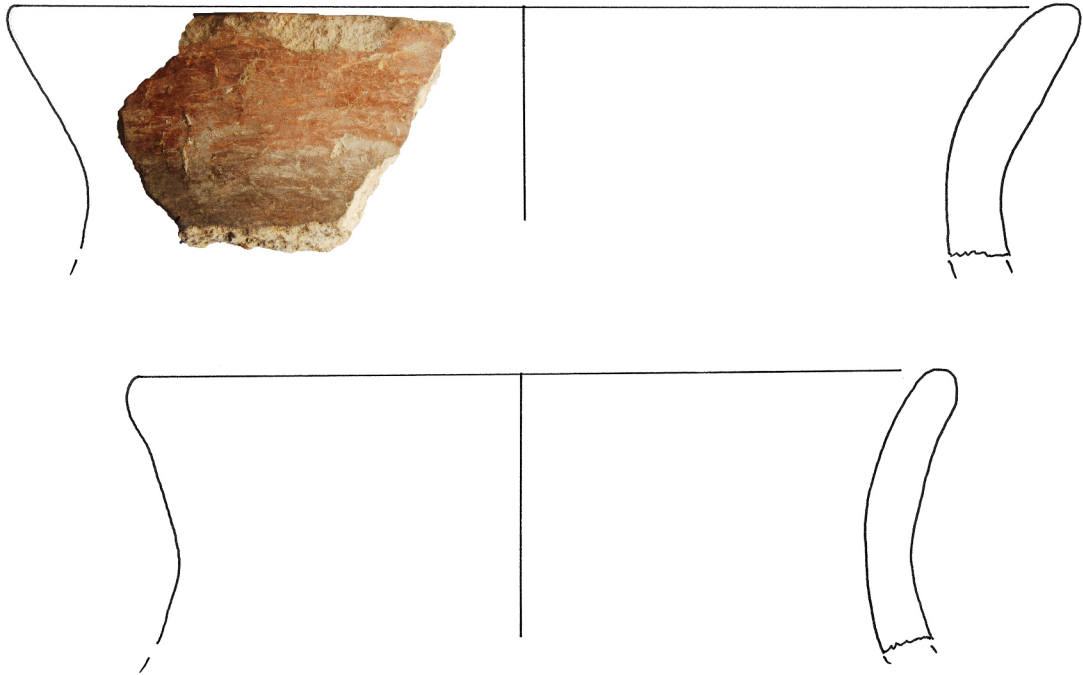

BVII Kevgirler (Kat. No : 226 - 234)

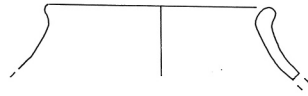
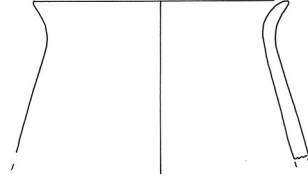

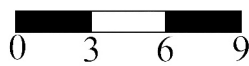
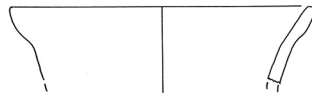
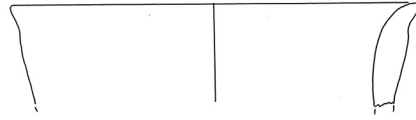
BIXa Düz Kenarlı Büyük Çanaklar (Kat. No : 241 - 242)

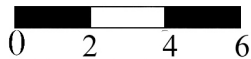
BIXb Belirgin Boyunlu Büyük Çömlekler (Kat. No : 243 - 244)

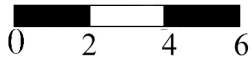

BIXc Dudağı Dışa Döndürülmüş Küçük Çömlekler (Kat. No : 245 - 246)

BIXd Düz Kenarlı Taşkın Dudaklı Kaseler (Kat. No : 247 - 248)

BXa. Kabartma Bezeme (Kat. No : 264 - 273)

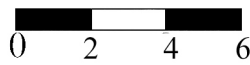
BXb. Oluk Bezeme (Kat. No : 274-277)

I

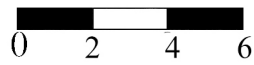
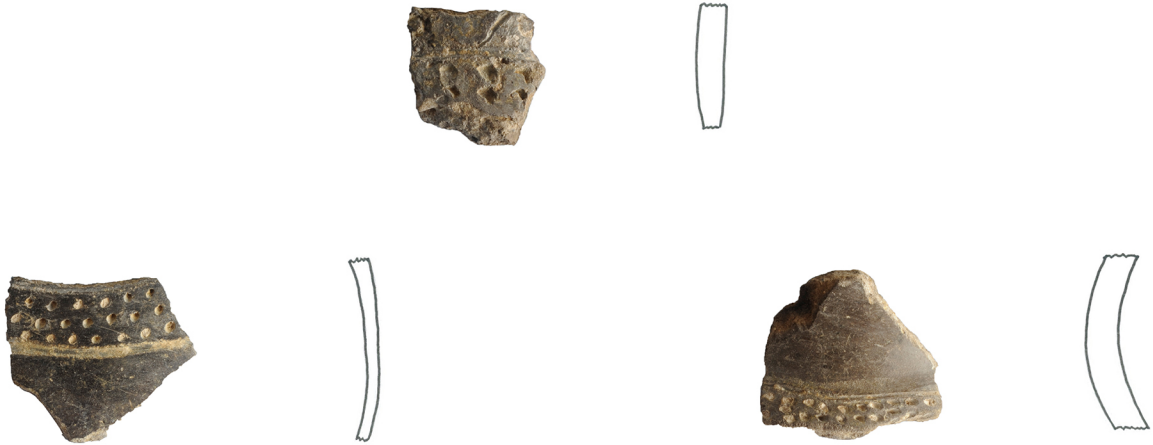
BXc. Kazıma Bezeme (Kat. No : 278 - 280)

BXd. Çizi Bezeme (Kat. No : 281 - 282)

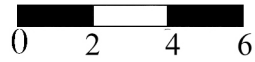
BXe. Çentik Bezeme (Kat. No : 283 - 290)

BXf. Nokta Bezeme (Kat. No : 291 - 293)

BXg. Boya Bezeme (Kat. No : 294)

BXh. Ayrışık Bezemeler (Kat. No : 295 - 297)

Mal Örneklemesi

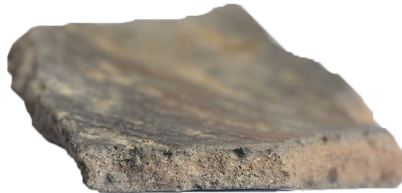
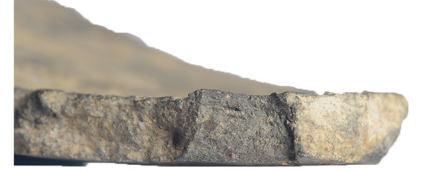

Mal Örneği Kesitler

Mla Koyu Yüzlü Açıklı Mallar

Mal Örneklemesi

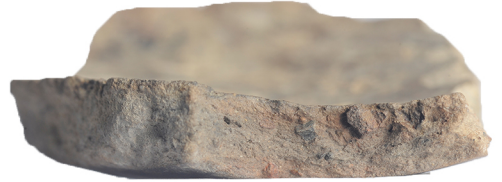

Mal Örneği Kesitleri

Mİb Koyu Yüzlü Açıklı İnce Mallar

Mal Örneklemesi

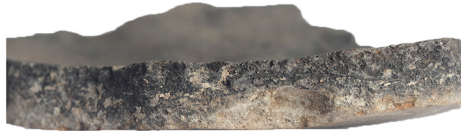

Mal Örneği Kesitleri

Mlc Kahverengi Mallar Alacalı İnce Mallar

Mal Örneklemesi

Mal Örneği Kesitleri

Mal Örneklemesi

Mal Örneği Kesitleri

Mal Örneklemesi

Mal Örneği Kesitleri

MIc Devetüyü Açıklı İnce Mallar

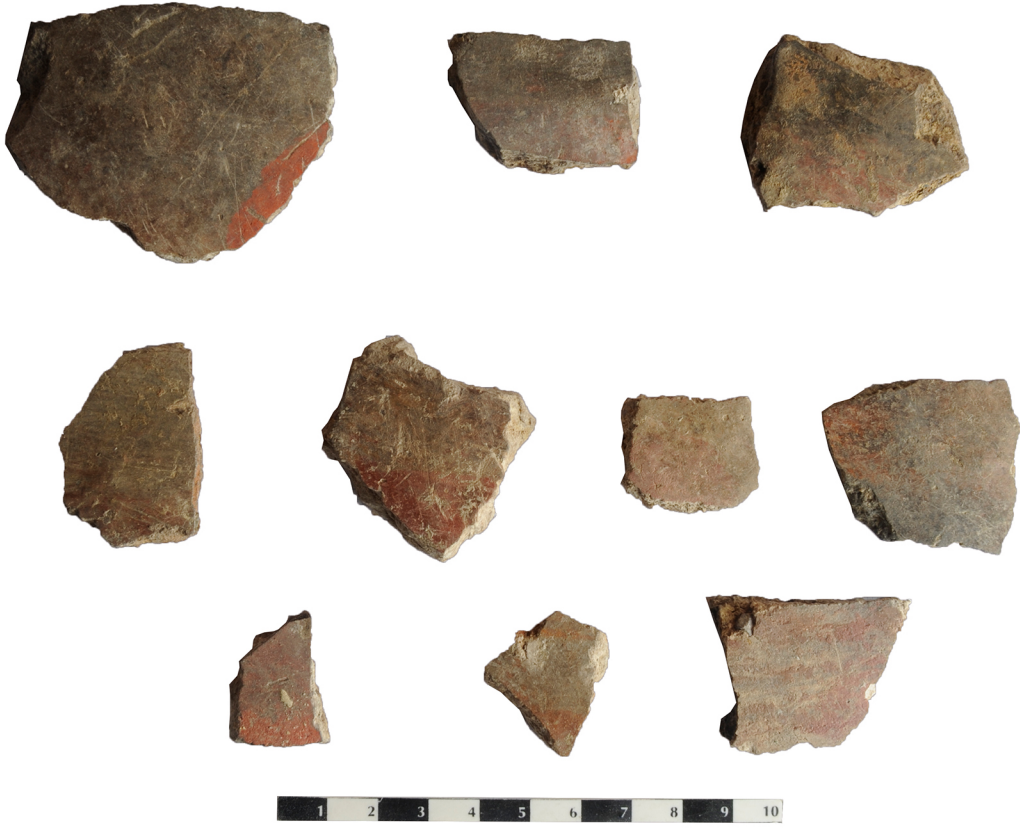

Mal Örneklemesi

Mal Örneği Kesitleri

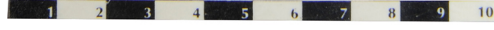
MIIIa Kırmızı Astarlı Mallar

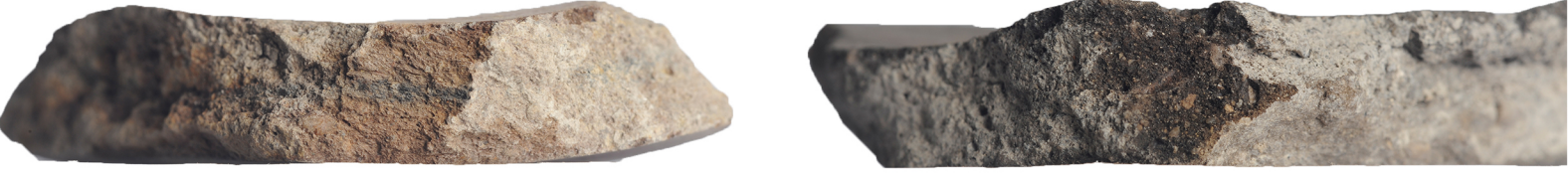
Mal Örneklemesi

Mal Örneği Kesitleri

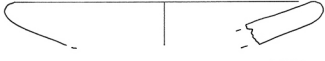

Mal Örneklemesi

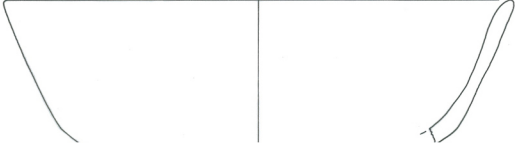

Mal Örneği Kesitleri

MIV Astar Bant Bezemeliler

BI

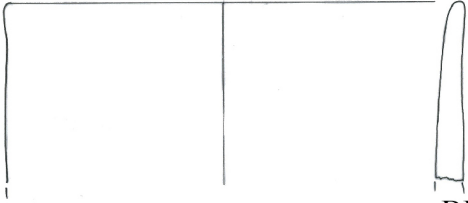
BIIa1a

BIIa1b

BIIa2b

BIIa3a

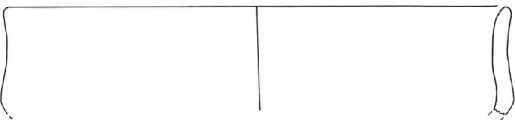
BIIa3b

BIIa4

BIIb1

BIIb2

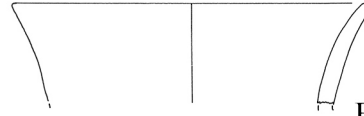
BIIIb3b

BIIIa1

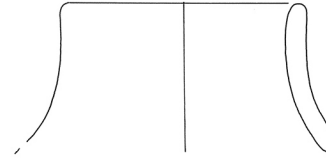
BIIIa2

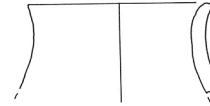
BIIIb1a

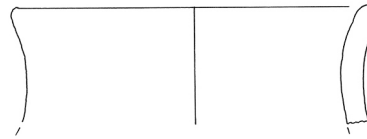
BIIIb1b

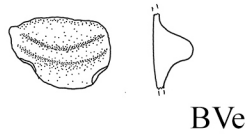
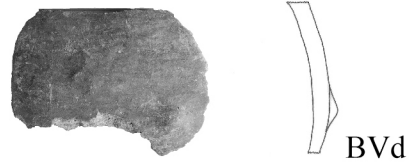
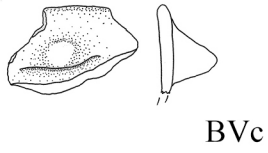
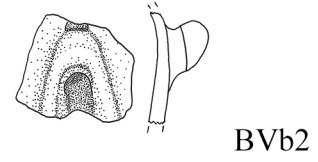
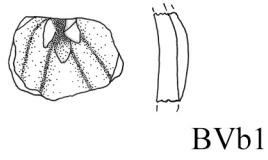
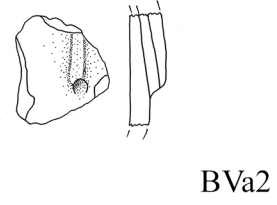
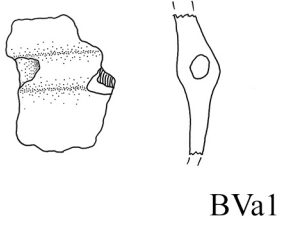
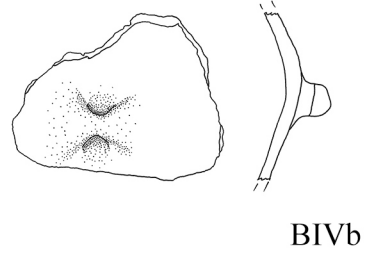
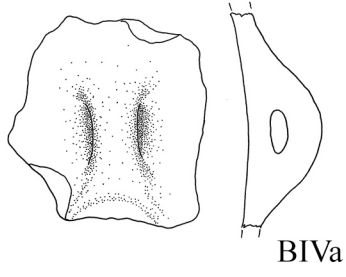
BIIIb2

BIIIc1

BIIIc2

BVla1

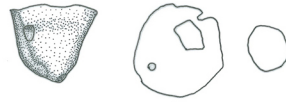
BVla2

BVla3

BVla4

BVlb

Dal Örgü Mimari Tabakası Biçim Grupları

ÖZGEÇMİŞ			
Adı, Soyadı	Serap		ALA
Doğum Yeri ve Yılı	BURSA		1990
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Eğitim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı		Kurum Adı
Lise	2004	2008	Emirsultan Yabancı Dil Ağırlıklı Lisesi
Lisans	2008	2012	Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
Yüksek Lisans	2013	2016	Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı
Doktora			
Çalıştığı Kurum (lar)	Başlama - Ayrılma Yılı		Çalışılan Kurumun Adı
1.	2013- halen		Uludağ Üniversitesi
2.			
3.			
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Kuruluşlar	Arkeologlar Derneği		
Katıldığı Proje ve Toplantılar	- Bursa'nın Dağ İlçelerinin Tarih ve Kültürel Mirası Envanteri Projesi (2013-2014) (Prof. Dr. Mustafa Şahin Koordinatörlüğünde) - Bursa ve İlçeleri Yüzey Araştırması 2014 (Prof. Dr. Mustafa Şahin Başkanlığında) - Bursa ve İlçeleri Yüzey Araştırması 2015 (Prof. Dr. Mustafa Şahin Başkanlığında) - Bursa ve İlçeleri Yüzey Araştırması 2016 (Prof. Dr. Mustafa Şahin Başkanlığında) - Bursa Nilüfer İlçesi Arkeolojik Envanterinin Çıkartılması ve Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi Projesi (Prof. Dr. Mustafa Şahin Başkanlığında) - Myndos Kazısı 2009 (Prof. Dr. Mustafa Şahin Başkanlığında) - Aktopraklık Höyük Kazısı 2014 (Doç. Dr. Necmi Karul Başkanlığında) - Aktopraklık Höyük Kazısı 2015 (Doç. Dr. Necmi Karul Başkanlığında)		
İletişim (e-posta):	serapala@uludag.edu.tr		
		Tarih İmza Adı Soyadı	